Stele, France: Monumenta artis Slovenicae.

1. kötet.
4°, 173K, 60L, Ljubljana, 1935.

Szlovén művészet
(illusztrált)

Szlovén festészet

Stele, France: Spomeniki Srednjeveškega stenskega slikarstva Slovenije. 4-r 25 Rep. 16 l. Zagreb, 1940

Gerl (2062)

ettel:

lis 4.

P. Fekete Jenő

kármelita zárda perjele

Szlovénia műem-
lékei

Stele, France:
Monumenta artis
Slovenicae. I-II.
kötet. 4 r, 173+96
kép, 60+36 l.
Lubljana, 1935-38.

Gent (2061)

azaz Egyszázne

Mencl, Václav: Středověká architektura na Slovensku.

I. kötet.
8°, 123K, 484L, Prága – Melantrich, 1937.

Szlovenszkói építészet

Szlovenszkó mü-
veszete

Šourek Karel:
Umeni na Slovensku. 4-r. 1318 kép 88 l. Praga, 1938.
Gent (2048)

Šourek, Karl: Die Kunst in der Slowakei. Eine Sammlung von Dokumenten. Melantrich, 1939.

Genthon
nem ismeri

lező egy év leteltével is csak akkor szűnik
bb 1 hóval irásban felmondok. Az első év
eli felmondási nyilatkozatomnak a budapesti
eérkezése napját követő hó 1-től számított

éseért, mely a távbeszélő-készülékből, a gal-
l és a helyiségemen kívül levő vezetékekkel
glalt helyiségekben alkalmazott vezetékekből
a magam, vagy hozzámtartozóim, akár bárki
anság következtében, vagy pedig szándékosan
és rongálások következtében okozott károk

dazon átalakítási és javítási munkákat, melyek
– akár részben, akár egészben — előrelátha-
és távirdaigazgatóságnak legalább egy nappal
gom jelenteni.
zését a budapesti m. kir. posta- és távirda-
ki más által sem megváltoztatni vagy módo-
erendezéssel kapcsolatba hozatni nem fogom,
agy bármely segédkészüléknek alkalmazását
sti m. kir. posta- és távirdaigazgatóságtól

bármily berendezést létesíttetnék, annak hasz-
ávirdaigazgatóság által megállapított és velem

Szlovénszko művészete

Wagner, Vladimír:

Neskorogotická tabulová malba slovenska. 8-r, 35 kép 48 l. Turócszentmárton, 1941

Gent (2346)

MÉRET

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

FÉNYKÉP, RAJZ

Szlovenszkó mű-
vészete

Wagner, Vladimír:

Profil slovenského vytvarného umenia. 8-r, 68 kép 80 l. Turócszentmárton, 1935

Gent (2341)

Tárgy

Kelet

hó nap

Folyó szám

57

Másolat

	Bevétel korona	Bevétel fill.	Kiadás korona	Kiadás fill.
ferencrendi kolostor				
utására engedélyezett				
ly utolsó részlete fejé-				
nár 3. ân 138 59. szám				
500. Koronan				
hára				
	16500.–			
tt bemuj-				
zerint				
adás			17517	24
evétel:	16500.–		17517	24
adás:	17517	24		

Rigler J. E r.-t. 1904. VII m. sz. 02793.

Szlovenszkói gótikus

Festészet

Wagner, Vladimír:

Gotické tabulové
maliarstvo na
Slovensku.
16-v, 31 kép, 38 l.
Turóc Szentmárton,
1942

Gerst (2348)

28137
1137

Érk 905 III/31

4/3

4m

2 A

nagyméltóságú m. kir.
Pénzügyminisztériumhoz

Budapest

I. ker. vár
II. főosztály

15509 számú rendeletre
1905

Szlovenszkói
gotikus szobrászat

Wagner, Vladimír:
Vrcholne goticka
drevená plastika
na Slovensku.
Turócszentmárton,
Kny. Matica Slo-
venska. 8-r. 24
kép 27 l. Turóc-
szentmárton, 1936

Gent (2343)

Тнекі

Вр. 1 Aug. fol

[: P. W. :]

Szlovenszkói

építészeti emlékekről

Václav Mencl

művei felvonulva

Gent 77 lapon

A Király helme

1909 Sp 768/1

7.

Csubák János

gos bizossiága elleni

bennyitott kérvény

ügyvéd dij és költiége

koronában állapiszat

Királyhelmes

Slovenská literatúra

Wagner, Vladimír:

Slovenské maiarstvo na nových cestách. Bratislava, 1942

Gent l. 2347

Szlovenszkói művészet fejlődésének
kialakítása.

Wagner, Vladimír:
Vývin výtvarného
umenia na Slo-
venska. Bratisla-
va, 1948. 8-r, 109
kép 110 lap.
Lyon (2351)

Magyar Királyi Honvédelmi Minisztérium
a 239/1940. M. E. számú rendelet 3. §-ának (2) bekezdése alapján a fenti rendelet 1. §-ának (1) bekezdése alapján a fenti rendelet 1. §-ának (1) bekezdése alapján a fenti rendelet 1. §-ának (1

Szlovenszkói művészet

Wagner, Vladimír:

Príspevok k pozdnegotickem maliarstru severnékho slovenska. 8-r 12, kejs 31-l. Bratislava, 1937.

Gent (2344)

MÉRET

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

K, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

FÉNYKÉP, RAJZ

Slovenské umenie

Wagner, Vladimír

Dejiny výtvarného umenia na Slovensku. 4. r. 227 str., 238 l.
Trnava, 1930.

Gens (2339)

Slovenskoi ro-
mánkoi templomok

Zavarsky, Valer:
Románske kostoly
slovenské. 16-v
23 kép. 59 l.
Turócszentmár-
ton, 1943
Lyons (2414)

Szlovenszkói régi
művészek

Hoffmann. J.: Staré
umění na Slovensku. 8-r. 104 kép,
136 l. Prága, 1930

Gent (1998)

ő oldalfalak szintén

470.- P

gas, 35 cm mély,

al 290.-

eglévő könyvecskék-

sitás, meglévő mé-

inén felállitva, 95.-

se, 6.-

P 861.

us 22.

Tisztelettel:

DOBAY GERGELY
asztalosmester
Hőgyes Endre utca 15.

Dobay Gergely

Szlovenszkói új festészet

Wagner, Vladimír:

Nové slovenské maliarstvo, Bratislava, 1944

Gent (2350)

RIGLER JÓZSEF EDE
PAPIRNEMŰGYÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

KÖZPONT:
BUDAPEST, VI., RÓZSA UTCA 55.
TELEFON: 25-0-55.

FIÓKRAKTÁRAK: IV., VÁCI UTCA 33
TELEFON: 88-4-27,
V., GRÓF TISZA ISTVÁN UTCA 14
TELEFON: 80-6-17.

LEVÉLCIM: BUDAPEST 62
SÜRGÖNYCIM: „RIGLERJE"
POSTATAKARÉKPÉNZTÁR 3509.

T.

Müemlékek országos bizottsága
úr
cég

Budapest
Városliget-Műcsarnok

Budapest, 1935 márc. 16.

Csatoltan van szerencsánk mult hónapban szál-

Szlovenszkói új építészet.

Zongor, St.: Nová architektura na Slovensku. Bratislava, 1932

Mihály ur eredeti felmérési vázlatait

gimnazium felhordott rajzait.-

nyadi vár kataszteri térkép másolatát.

– 1932 május 19-én

Maradtam kiváló tisztelettel:

Szlovenszkói várak

Janota, Ludovít:
Slovenské hrady.
I-III k. Pozsony,
1938.

Gent (1099)

Az orsovai já

Szám: 7505/1917. kig.

Megkeresés száma: 790.

Tárgy: Elesett hősök közös sirja.

Mi e m l é k e k O r

Ujból mély tis

Szlovenszky Lajos

Szlovenszky Lajos aranyművesmester, VII. Dob-u. 31. **222-587**

Bptávb 1940 szept.

SZLOVICSÁK PÁL, kerekötőmester

Szombathelyen 1919-ben a vakok részére intézetet kaptak. Felkarolták és kiképezték a 14-24 év közötti vak fiatalokat a kerekötő, kosár- és székfonás szakmákra. A kezdeti időszak mesterei Szlovicsák Pál és Dózsa Sándor kerekötőmesterek voltak. 270.old

DOMONKOS JÁNOS: A szombathelyi vakok intézetének története 268.old

VASI SZEMLE, XXV.évf. 1971. 2.szám, Szombathely

SZLOVIK GYULA

TERVEI SZERINT KÉSZÜLT AZ „OKTOGON" ÜLŐGARNITÚRA, A FAIPARI GYÁRTÁSTERVEZŐ MUNKÁJA.

KUBINSZKY MIHÁLY: BÚTOROK AZ 1969. ÉVI BUDAPESTI ŐSZI VÁSÁRON.

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1970/1 60-61. LAP.

M.D.K.

Szluha József, egri fazekas

a városi adóösszeírásokban 1766-71. körül szerepel.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 410 old.

SZLUBA József egri fazekas. Az egri városi adóösszeirásokban 1766-71 között találkozunk nevével.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

SZLUKA JÁNOSNÉ festő

Szluka Jánosné festő és Ujfalvi Antal szoborfaragó naiv müvészek kiállitasa nyilt Kecskeméten a Naiv Müvészek Muzeumában

Forrás XX. évf. 6.sz. 1988. 96.p.

1988

JÚLIUS

H	K	SZ	CS	P	SZ	V
				1	2	3

Szluha Márton

a Vegyipari Fejlesztési Intézet budapesti székháza építészeként emlétve

Magyar építészet 1945-70
183. old.

Szluha Márton

Sz.M.: Vegyipari Fejlesztési Intézet, Bp.X.Noszlopi u.
Építész: Szluha Márton, statikus: Kovács László.
Ismertetés, képekkel /fotók: Bognár János/

Magyar Építőművészet, 1971. 4.sz.

39-41.l.

Szluha Márton, é-piten

L: Tillai Ernő

-: követségi hírek

Magyar Építőművészet Bp. 1983

8

83/6

Szlukovényi Tamás

Barátunk mindenhová elkisér cimü képsorozata bronzérmet kapott az "Interpressfoto"75" c. kiállitáson.

Magyar Hirlap 1975. 8.évf. 119/6

Szilnicky Antal

Magyar Hírlap 1999. JÚLIUS 6., KEDD

lágban

témája, a romák szegénysége
olgáltatottsága elvonta a figyel-
művészi megformálásról, pedig
Világ nem szociográfia, nem
s szociofotó-kötet. Ameri-
rögtön megértették. Stalter
erint annak idején úgy vá-
albumuk anyagát, Molnár
rkesztő szelíd tanácsait fi-
véve, hogy a saját érzé-
et, kiszolgáltatottságukat,
n mindannyiunk szenvedé-
ze a könyv. Amit a szerzők
akartak, csendéletekkel
kal is elmondhatták volna,
mélyes sorsuk alakulása
ották a kamerát a hazai
nákra. Méghozzá úgy,
képezettek nem pusztán
n aktív közreműködői
ófolyamatnak. A Más
nodellek és a szerzők

szta fotográfiát köve-
t a New York-i köny-
mindig kereslet mu-
l a klasszikussá vált
ré Kertész és Brassai

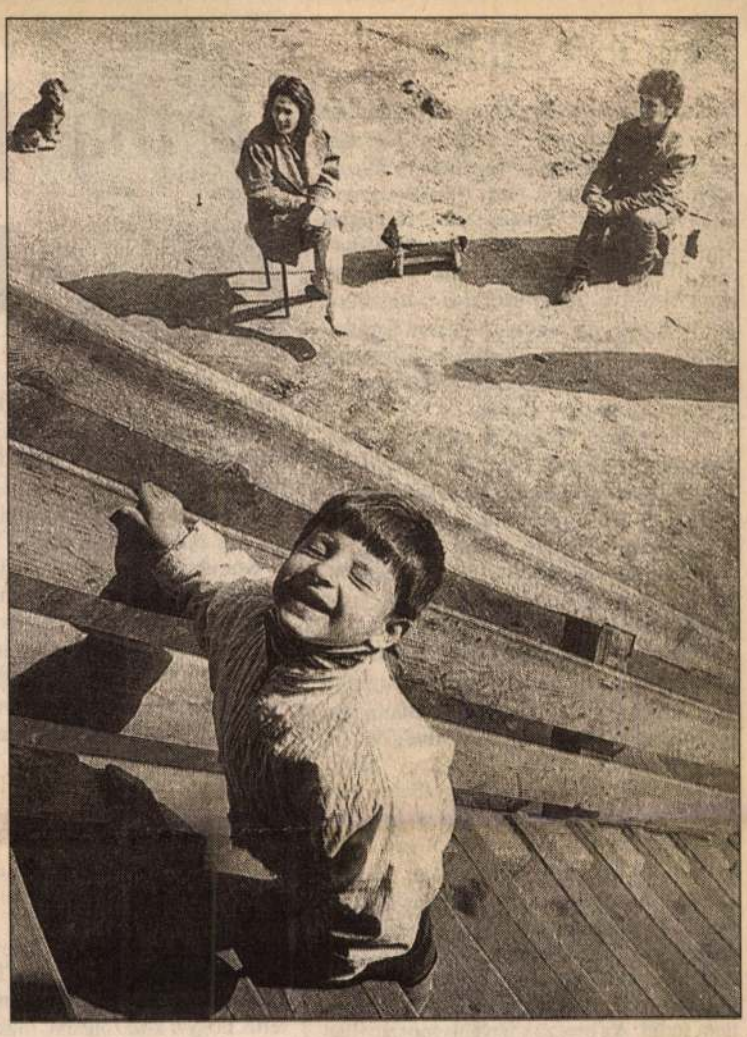

• Szarka Klára

Horváth M. Judit – Salgótarján 1991

Az Egyetemi Könyvtár rekonstrukciója befejeződött

Befejeződött az Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtárának másfél évtizede tartó rekonstrukciója. Az avatóünnepségen megkoszorúzták Pray György, a könyvtár egykori igazgatójának emléktábláját, és nyílt napon mutattak be néhányat az intézmény féltett kézirataiból és ritkaságaiból.

A jezsuita alapítású bibliotékát, amely 438 éves múltra tekint vissza, 1635-ben kapcsolták az egyetemhez, és azóta is hozzá tartozik. A könyvtár Nagyszombatról több mint két évszázaddal ezelőtt költözött az egyetemmel együtt Pest-Budára, és sokáig egyedül szolgálta az egyetlen magyar universitast és a tudományos kutatást. A magyar művelődéstörténetben sokáig kiváltságos hely illette meg, hiszen több mint egy évszázadon át az ország egyetlen nyilvános nagykönyvtára, hosszú ideig – a XX. század elejéig – pedig nemzeti könyvtára s egyben a főváros gyűjteménye is volt.

A díszes épület az utóbbi egy évszázad alatt teljesen leromlott és a metró építése során csaknem életveszélyes állapotba került. Felújítása másfél évtizede kezdődött meg, és több ütemben külsőleg és belsőleg is teljesen megújult. Az idegenforgalmi látványosságnak számító neoreneszánsz nagyolvasó, az aula és a munkatermek, a műemlékraktár és a kiállítóterem után idén tavasszal befejeződött a kulturális programoknak otthont adó belső udvar átépítése is.

A bibliotékában egykor olyan nagy tudósok tevékenykedtek, mint az egyik legkiemelkedőbb, Pray György történetíró, aki apátkanonok volt, s az 1777-ben Budára költöztetett nagyszombati egyetem könyvtárának igazgatója lett. Ő hívta fel először a figyelmet az egyik legrégibb magyar nyelvemlékre, a Halotti beszédre, az elsők között foglalt állást az északi nyelvrokonság mellett, valamint nevéhez fűződik a Szent Jobb hitelességének megvizsgálása is. Kéziratgyűjteményét és könyvtárát 1784-ben évdíjfizetés ellenében eladta az Egyetemi Könyvtárnak. Rajta kívül természetesen számos nagy személyiség fűződik a könyvtár történetéhez, mint például Toldy Ferenc, Horváth Árpád, Szinnyei József vagy Bibó István.

Az intézmény Toldy Ferenc – az első világi igazgató – irányítása alatt indult meg a modern fejlődés útján, a mai épület átadására pedig 1875-ben került sor.

• D. É.

Fantasztikus szörnyecskék, cirkuszi figurák

Bálba hívnak a franciák

A Francia Intézet a nemzeti ünnep – július 14-e – alkalmából, valamint a nyár tiszteletére évadzáró, már hagyományos utcabáljára invitálja a francia kultúra barátait.

A mulatságot idén a Bonjour eseménysorozat előzi meg, július 9-én francia–magyar üzleti fórum kezdődik, 11-én pedig ismét az Erkel Színházban vendégszerepel a Compagnie DCA, Philippe Decouflé táncszínháza. Az együttes három évvel ezelőtt ugyanitt hatalmas sikerrel s ritkán látott telt ház előtt lépett föl.

Decouflé a tánc, a színház és a cirkusz triumvirátusát viszi diadalra a csaknem másfél évtizede vele dolgozó társaival. Koreográfiái nem pusztán tánc-, hanem mozgás- és látványtervek, amelyeknek kiagyalásában a kosztümök tervezője, Philippe Guillotel volt a partnere a Decodex című előadáson.

Most is kedves és meghatározhatatlan, fantasztikus alakú szörnyecskékkel és vidám cirkuszi figurákkal szembesül majd a néző.

Az együttest alapító rendező-koreográfus Alwin Nicolais amerikai koreográfusnál tanult, de Fratellinit, a bohócot, és Merce Cunninghamet is mesterének vallja, ám egyikükhöz sem kíván hasonlítani. Olyasvalakinek tartja magát, aki nem sorolható kategóriákba, s akinek nincs más szándéka, mint elbűvölni az embereket.

A Sud-Ouest című lap rendetlen kavalkádnak minősítette a Budapesten is látható Cirkusz című darabot, hozzátéve, hogy a szó legnemesebb értelmében szórakoztató, ötletes, kidolgozott és mégis a szabadság szellemétől áthatott előadás a Compagnie DCA produkciója.

Az ünnepi utcabál 14-én kora este veszi kezdetét, előbb – negyed nyolckor – a Bergendy Szalonzenekar zendít rá, fél kilenctől pedig az egyik legpárizsibb együttes, a montmartre-i Élysée bár zenekara, a Le Grand Orchestre du Bal játszik, valószínűleg kivilágos-kivirradtig.

• A. B.

Egér és elefánt

Sokat változott a világ az utóbbi évtizedben itt, Európa majdnem középső részén, meg ott, tőlünk keletebbre. Még többet változott idén április óta azzal, hogy Magyarország a NATO tagja lett. Vannak, akik ezt felfogták és elfogadták, s akadnak, akik nem is akarták. Moszkva az utóbbiak közé sorolható. Az a Moszkva, amely irtózatos erőfeszítéseket tesz, hogy egykori nagyhatalmi parancsuralmi rendszere után befolyásából valami keveset legalább a térségben megtartson, ha már a világban nem sikerült.

A Kremlben felemás állapotok uralkodnak: mintha megállt volna az idő (gondolván, minden kérdésben változatlanul Oroszországgal kell egyezkedni), meg nem is. Ugyanakkor a legegyszerűbb csinovnyik is tisztában van vele, hogy a Nyugat pénze, hitele, beruházási kedve nélkül Oroszország még a középmezőnybe sem tartozhatna.

A magyar–orosz kapcsolatok azóta lettek hűvösebbek (a diplomácia nyelvén ez majdnem annyit tesz, hogy rosszak), amióta Magyarország az észak-atlanti szövetség önkéntes államaként nem úgy táncol, ahogy Moszkvából fütyülnek. Sőt, egyáltalán nem táncol orosz melódiákra, s még inkább nem masírozik Moszkvának tetsző módon. Ezt persze úgy élik meg a Kremlben, hogy a „kisegér az elefánttal együtt dübörög a híd on". Az ő olvasatukban Magyarország az egér, a NATO, de még inkább az Egyesült Államok az elefánt. Hogy az oroszok szerint micsoda vagy kicsoda a híd, pillanatnyilag nem tudni. Az oroszok ugyanis mostanában is csak kinyilatkoztatnak, érdemi vita helyett sokszor sértődötten perlekednek.

Budapest mellesleg kényesen ügyel arra, hogy diplomatikusan hárítsa el a dühös moszkvai kirohanásokat. Nem is lenne értelme sértésekre hasonló stílusban reagálni. Pedig Oroszország jelenleg politikailag nehezen kiszámítható partner – s elsősorban nem Magyarország számára. Ezt bizonyítja a koszovói válság rendezése is, amikor Jelcin és csapata kegyetlenül arra játszott, hogy másokat sarokba szorítson. S noha egyetlen kopejkát nem áldozott arra, hogy Koszovóban megállítsák az emberirtást, és rubelje az újjáépítésre sincsen, a feltételeket ő diktálná. Pedig már régóta nem teheti.

SZERDAHELYI CSABA

Száz év magány

Ennyi lesz kimérve a vallásszabadság jegyében egy közösségnek, ha egyházként akarna működni – feltéve, hogy a most formálódó törvényjavaslatot valamikor elfogadja a parlament.

A másik feltételnek sem lesz könnyű megfelelni. Legalábbis kicsi a valószínűsége, hogy tízezer egyszeri magyart – mondjuk egy napfogyatkozással terhelt hosszú hétvégén – egykönnyen beszervezne a még annyira profi hittérítő is. A várakozás feketekenyerét tehát két generáción át eheti felekezetünk, amíg beevez a számtalan kedvezményt nyújtó egyházi státusba. Ha viszont kibekkelték a következő évszázadot, akkor adóügyi revizor legyen a talpán, aki bármilyen visszásságot felfed az újdonsült egyház berkeiben. A hívek intézményesített közössége ugyanis adómentességet élvez. Nonprofit alapon kizárólag a lélek szolgálata folyik – a gyarapodás pedig erősíti a nemes cél hatékony közvetítését. A kormányzat új tervezetében a már működő egyházak gazdálkodását továbbra is jótékony homály fedi.

A törvényi szigor indoka a társadalom „destrukcióval szembeni önvédelme", amit inkvizíciós terminológiával szektaveszélynek hívnak.

A gond az – és nem csak idehaza –, hogy politikus vagy tudós legyen a talpán, aki pontosan definiálni tudná, mi is az a szekta. Csak annyi biztos, ha egy közösség megkapta a stigmát, még a postás is gumikesztyűben adja át a levelet.

Tetszik, nem tetszik, a kulturális globalizáció a nyakunkon, hittérítők és marketingmenedzserek hívogatnak a „Kánaánba".

Az állam pedig – ahelyett, hogy meglévő hatóságaival és nem kevés eszközével lohol na az üzleti alapon híveket toborzó, nemritkán kizsáknányoló, tőkehalmozó egyházak után – újabb virtuális jogi keretbe gyömöszölné a vallásszabadságot.

SENGEL FERENC

Zsolt Péter

Milyen kereka

Egy, a médiatörvényről szóló vita nem érdekelné sem a társadalmat, sem a politikát. A médiatörvényről rendezett vita a médiatörvény szidása volna, ami nem más, mint kissé populista oktulajdonítás és bűnbakkeresés.

Szeretném egy kicsit védelembe venni a médiatörvényt, még ha ez nem igazán tűnik is népszerűnek. Valójában ugyanis a mai botrányokért nem a törvény a felelős. Azért sem, hogy nincs kellő számú kuratóriumi elnökségi tag megválasztva és azért sem, hogy az RTL Klub úgy lett nyertes az ORTT részéről, ahogy. Ezért inkább azok felelősek, akik képtelenek voltak, illetve képtelenek megfelelni a törvényhozói szándéknak.

Révész T. Mihály egy televíziós nyilatkozatában (Duna Tv, Virradóra, június 22.) megemlítette, hogy a közszolgálati műsoroknál a fő probléma az átpolitizáltság. Sajnos – mondta – a mindenkori kormány legalább kétharmados többséggel jelenik meg, s ez az ellenzék kárára nagyobb túlsúly, mint ami Nyugat-Európában megszokott. Valóban ezt mutatják a statisztikai adatok, s az elnök megállapítása helyes. A baj megint nem a médiatörvénnyel van. A törvény épp annak érdekében tett meg mindent, hogy a politikai kiegyensúlyozást bebetonozza a közszolgálatiságba. Valójában nem az a baj, amit eddig hittünk, vagyis hogy az elnök a szocialisták táborához áll közel, s ebbéli minősége rányomja bélyegét a média egy részére. A baj inkább az intézmény gyengeségében keresendő.

Egy erős ORTT – még ha olyan rossz is, ahogy azt a törvény alapján feltételezhetjük – puffer lenne a kormány és a többi párt között – mindkét irányban. (Egy igazán jó ORTT a szakma és a politika közt lenne puffer, de arról ne is ábrándozzunk, hogy ezt törvényekkel létre lehet hozni.) Révész T. tehát egy kerekasztal-beszélgetésen csak arról tudna biztosítani bennünket, hogy ezzel az egyébként nem olcsón fenntartott intézménnyel nem tudják garantálni a közszolgálati média kiegyensúlyozottságát, s hogy ez – a tapasztalatok szerint – az épp uralmon lévő kormány önmérsékletétől függ. A hatalom kiszolgálása bizonyos szempontból – mikor nem ez az intézmény feladata – rosszabb még a lobbyzás képességénél is. A szocializmus jellemzőire emlékeztet. Rosszmájúan azt is kérdezhetnénk: minek az ORTT, ha a kiegyensúlyozottság mértékét kicsit sem tudja befolyásolni?

Egy média-kerekasztal veszélyeit azonban nem is bizonyos emberek felelősségének felvetése jelentené, hanem az, hogy a vádak mögött rögtön politikai elköteleződésre gyanakodnánk, és ettől kezdve nem szólna másról, mint politikai kortesbeszédekről. A '89-es kerekasztalnak még volt legitimitása. Az értelmiségnek sikerült biztosítania a médiában az első szabad válasz-

A szerző szociológus

tásoknál az induló párt egyenlőségét. Soha vi térő idők.

A következőképp korszakolni a médiáró rekasztalok történetét. már említett rendszerv ti értelmiségiek kereka ennek ma már alig funkciója. Joggal át rossz minőségű műs lönösképp az erőszal meket és a szappan

„Mindig v amelyeket Ily vagy ily

ez a kritika csak el, akik nem nézn ket. Az értelmis veket hozna, ám nek olyanok, aki kölcsi megfontol meggyőződésük hangot. Nem ál semmit sem vinn het, hogy az erő sére az ilyen jelle di televíziózáson tokba szorításába ne előrelépést. A is sokkal több mint a lángja.

A második sz kusoké volt, mik szülniük a médi szakasz a legdi szakaink közé vesztegettünk l Ötöt, mert a le készítéssel is 19 születhetett vol nem '97-ben inc kereskedelmi a radikális változ a kereskedel megjelenése er óta csökkent a gálati szféra súl kai helyfoglalás zolják fel a tá lyeit. Kevés o politikust tud történész a m szakából, aki ügyét előrevitte nem kéne elfel

Dispu

Az egészségpolit

Kedvetlenül olvastam Vári István véleményét arról, hogy mi magyarok miért is va-

ni (erre szinte valamennyi európai ors

Szluny

vařepitö

l.

Takrajzok

II. 47. l.

fentmegjelölt alnaplójában

A hivatalos másolat

igazgató.

Szlúnyi

épitette Kanizsa
erődítését 1561-ben
lásd Palomképítés
Takács: Rajzok a
török világból.
II. 20-47

l.

Bierbéptört

162. l.

O.: Herauf von Jesu Blicken
Flimmt ihm des Himmels Lust.

Statt Thräne steht in O.: Zähre.
Str. XIV, Z. 2. B. u. Z.:

Ich drückte Dich an meine Brust . . .

O.: O drückt ich Dich . .

Die angeführten Belege liefern den Beweis dafür, dass Filtsch die textlich verbesserte O. Schubarts nicht gekannt, sondern sich an die frühere, in den kursierenden Handschriften und in Z. erhaltene Fassung anschliesst. — Dass aber Filtsch auch Z. nicht benützt haben kann, geht erstens daraus hervor, dass eine Reihe der in B. vorhandenen Gedichte sich in Z. gar nicht findet, zweitens daraus, dass Filtschs Vorlage textlich auch von Z. oft wesentlich abweicht.

Die Lieder, die in Z. nicht vorkommen, sind: »An Jesum«[1]), »Moses«[2]), »Hiobs Klage und Trost«[3]), »Simeon«[4]), »Auferstehung und Gericht«[5]), »Das ewige Leben«[6]), »Ein Blick auf die Welt«[7]), »Der Tod eines Armen«[8]), »Der Jüngling von Nain«[9]), »Jairus Tochter«[10]), »Es ist genug«[11]), »Die Bekehrung«[12]), »Der Tod einer Jungen Christin«[13]), »Neujahrslied«[14]) und »Gottesfriede«[15]). Diese Gedichte finden sich — mit Ausnahme des zuletzt angeführten — auch in O. und mit der Fassung dieser Ausgabe verglichen, zeigen viele Lieder einen etwas abweichenden Text. Da nun alle spätern Ausgaben[16]) sich an die verbesserte Fassung der Schubartischen

Szmetana Gyöst

1880/81 – 1885/86

Ferképzomfoiskévk

138. l.

T. 4180.

tjuk a várat, a hová út vezet,
előtérben pedig balra hárman ké-
hosszú botot visz. Felirata

rte.

cm.

6-93-56.

Szmetana Agost

laid
z

Vdd 32 l.

..... *mühely.*

...főnökség!

...hó.....n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

.....szamu .....

...m.

...évi ..... hó.....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Szmetana Ágoston

szül Szabadkán 1862 márc

19. Rk. Gim. eretts.

1880/81. I. I. szakoszt.

1880/81 II. " "

1881/82 I. II. " "

1881/82 II " "

1882/83 I. III. " "

1882/83 II. II. szakosztályosok

kozt !!!

hogy lehet ez!

pedig így van

az anyakönyvben

1883/84. I. III. szakosztály.

1883/84 II. " "

Hygieia - típus, Skopas - féle TV. 20.

Szmetana Ágoston

szül 1862 márc. 19.

1884/85 I. III. szakosztály

1884/85 II " "

1885/86 I. vendeglát.

1885/86 II " "

Horváth Géza dr. II. 235. 238.

Szmetana
Ágoston
festő, rajztanár

lásd

Perepatits
88. l. 92. l.

[illegible]

Kérem a nagytekintetü

ezen kérvényemet pa

kegyeskedjen.

Nyitrán 1911 juli 7én

1 db. melléklet.

Szmetana Ágoston

festő, gimn. tanár

Erf. 1928

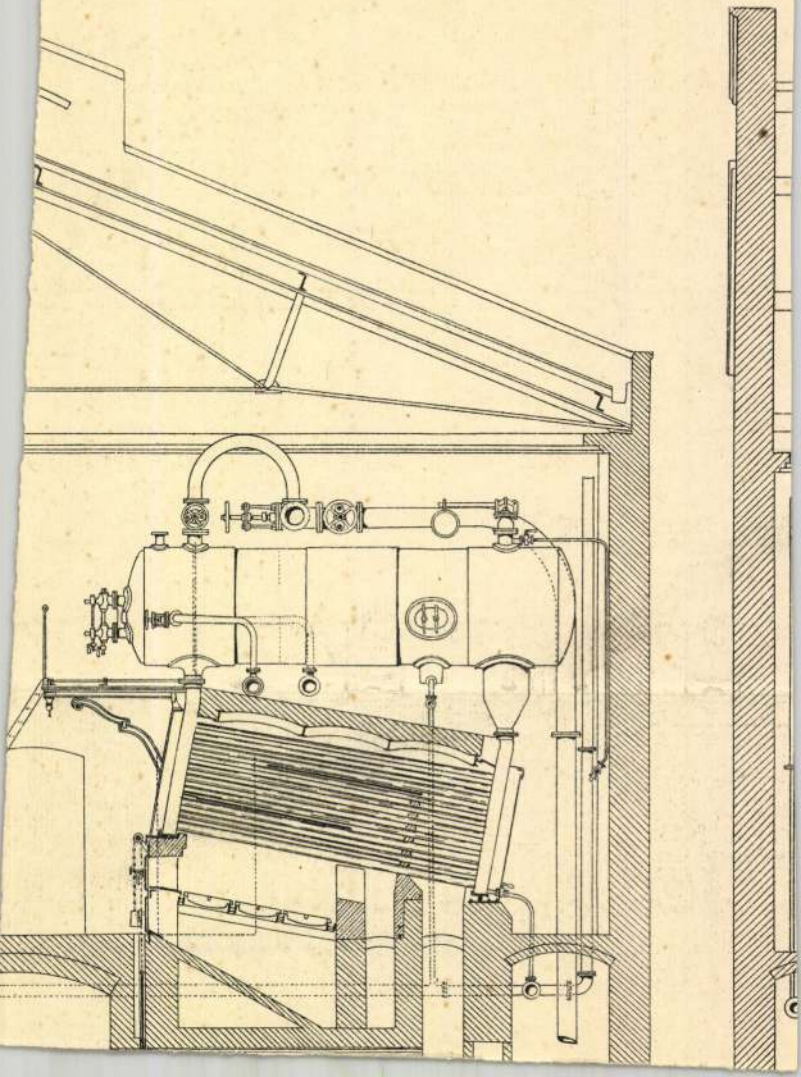

az alkalmazását. Tehát közvetítés elmélet és érvényességükben fölismerni esztétikai elveknek gyakorlat, tudomány és művészet között.

Nem lehet azonban elhallgatnunk azt a, talán egyéni ízű fölfogásomat, hogy a kritika idáig nagyon kevéssé használta föl és vette tudomásul ezeket az elméleti eredményeket, hanem inkább az egyéni ízlésre, nem egyszer pedig az egyéni szeszélyre, vagy más egyéb körülmények kényszerére hallgatott. Igaz, itt fokozatos kifejlésnek van helye; de másfelől a tanultság különben sem nélkülözheti a tiszta ízlés intuitív ihletéseit. Érdekes pl., hogy nálunk az esztetikai evolúciónak igen fejletlen korában esik meg Döbrenteivel, hogy igen sok elmélet podgyászával útazik, de úti készségéből hiányzik az ízlés. Ezért a kolozsvári pályázaton behúnyt szemmel halad el a Bánk bán mellett.

Fejlődést jelent, mikor a kritika öntudatlanul szívja föl magába az elméleti eredményeket. Ez főleg a kritikai nagy elmék esetére áll, mint nálunk Gyulainál s bizonyos mértékig Péterffynél is. Most azonban már eljött az ideje annak, hogy a kritika tudatosan és tervszerű tanulmánnyal tegye magáévá az elméleti esztetika megállapításait, azokkal támassza alá ízlésítéleteit s fokozza azok biztosságát.

Ezért tulajdonítunk jelentőséget Szakosztályunk működésének: körünkben művészet, kritika és elmélet adnak találkozót egymásnak, hogy eredményeiket kicseréljék.

CHRONIQUEUR.

Fotó Röckel

Bartizek László: Tópartján
Az Új Szalon Akt Kiállításáról

A MODERN LAKÁS DEKORATIV!

Irta: **FRÄNKEL GYÖRGY** épitész

A *dekoratív* szó magyarra fordítva díszeset, ékítettet, szabadabban fordítva mutatósat jelentene, mindez azonban nem csak hogy nem fedi azt, amit dekoratívon értünk, sőt... Mert a dekoratív lényege nem a detail díszítés, hanem az egésznek nagyvonalú összehangolása. A részek, az egyedek nincsenek elaprózva, sőt sokszor önmagukban meg sem állnak. A dekoratív sohse mikroszemléletű. mert mindig bizonyos távlatra van szükség, hogy az egész összhatása érvényesüljön. Mielőtt a dekoratív világszemlélet diadalát az új interieurben részletesen ismertetnénk, nézzük, hogy alakította ugyanez a szellem a hozzánk talán még közelebb álló női divatot? Mint a mai nőnek, úgy a háborúelőttinek is volt ruhája, cipője, kalapja, retikülje, sőt kozmetikája. De a ruha önállóbb valami volt és mennél elegánsabb alkalomra készült, annál díszesebben volt kiképezve. Fodor, csipke, gombok, puffok, karmantyúk ékítették; ugyanígy önálló alkotás volt a díszes kalap, cipő és retikül is. A kozmetika pedig legföljebb csak az arcápolásra vonatkozott. A mai divathölgynek lényegesen több ruhája van, amelyek azonban formáikban sokkal egyszerűbbek, önállóan jóformán semmit nem mutatnak, sőt a nőn is csak akkor, ha megfelelő harisnya, cipő, stb. van hozzá és kalap, ha ugyan kalapnak lehet nevezni azt a sokszor csak te-

Képzőművészet
1934. 7f. 2.

A BUDAI KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT őszi kiállítása színvonal tekintetében emelkedést mutat. A becsületesen készült képeken kívül sok ízléssel és finomsággal dicsekvő alkotásokat találunk, sőt ezen felül is nem egy művészi értékű képet. A nevek közül különösen megemlítendő Jancsó Béla, akinek a tárlaton kiemelkedő szerep jutott és Tóth István, akik vízfestményeikkel tüntek ki, továbbá Bozzay László és Szenf János. Megemlítendők még: Bartisek László, Guzsik Ödön, Gallia Andorné, Joachim József, Kántor Andor, Mészáros Mihály, Metykó Gyula, Országh J. Ferenc, Szücs Pál, Vécsey József és Vidékhy Mária.

CZÓBEL BÉLA a Frenkel, Mária Valéria uccai szalónban állította ki Martyn Ferenccel együtt párisi eredetű képeit. Czóbel sötét tónusú képeinek élvezetéhez lelki diszpozició szükséges, legalább is olyan borongós lélekállapot, mint amilyen szükséges volt azok megfestéséhez. Pedig valószínű, hogy kiváló tehetség. *Martyn Ferenc* nyilván jó grafikus, de képeinek élvezetéhez magyarázat kell, amit csak maga az alkotó adhat meg.

A KRITIKA HIVATÁSA. *Mitrovics* Gyula dr. egyetemi r. tanár az Esztetikai Társaság legutóbbi felolvasóülésén tartott elnöki megnyitója néhány nagyjelentőségű gondolatát ismertetjük alább.

A kritika közvetítő művész és közönség között. Fejlett ízlés és fokozatos érzékenység közös tulajdona hivatott kritikusnak és művésznek. Talán Pope mondja, hogy röptében a Múzsa a kritikus homlokára is ejtett egy-egy csókot. Ha ehhez fegyelmezett elme és tanultság járul, értlemezésével megkönnyíti a művészet útját a közönség lelkéhez; képesíti annak a befogadására és elmélyülő megértésére. Nem abban látom tehát a kritika hivatását, vagyis elsősorban legalább nem abban, hogy kioktassa a művészt, hanem a közönség lelkének a kimüvelésében és ízlésének a fejlesztésében. Ezzel azonban nagymértékben járul hozzá a nagy művészetek alakulásához, mert előkészíti érvényesülésüket és megkönnyíti felismerésüket.

Értelmezi és alkalmazza a múlt nagy tanulságait s hozzájárul ahhoz, hogy azok veszendőbe ne menjenek, hiszen ez minden kulturának az alapja... De ezzel párhuzamban segít fölismerni korának a lelkét, esztétikai szükségleteit s ezzel mintegy kifejezést ad a kor vágyainak.

Mindez mutatja, hogy súlyos felelősség terheli a kritikát, amely mintegy a kor esztétikai lelkiismerete. Éppen azért nem nélkülözheti az esztétikának, valamint az irodalom- és műelméletnek a biztos és becsületes alapvetését. Voltaképpen itt is a közvetítés szerepe vár rá:

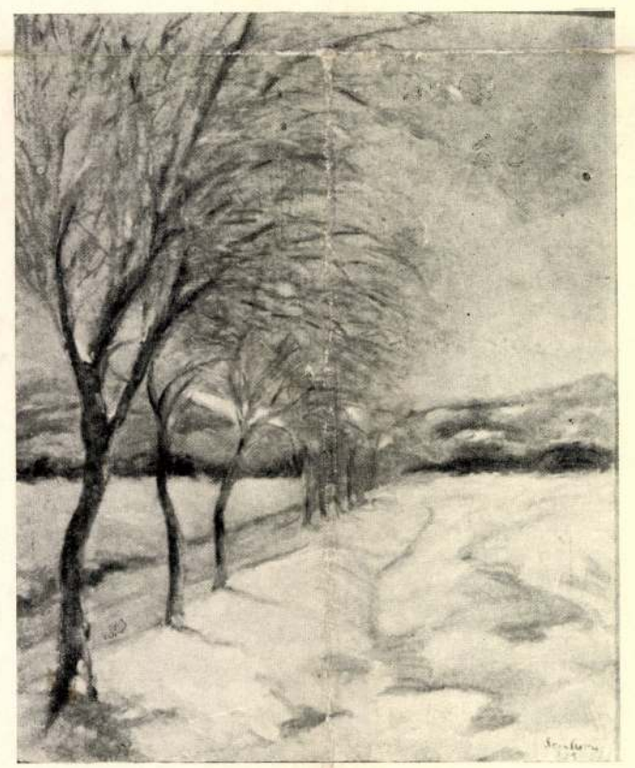

Csabonyi (Smetena) Antal: Tél
Az Új Szalón tárlatáról

Szmarics

Magyar Művészet

1934. 272. l.

(52)

SZMATONA ANDRÁS, csapó

A Székesfehérvári Városi Levéltárban két irat a város XVIII.sz.-i mestereiről. Az egyik 1784-ből, a másik pár évvel későbbi. 64 mesterség, 519 név. Az arab számok a két listát, a rómaiak az öt csoportot jelzik. 263.old
/ 1,2./ V. csapo. 265.old

U.VARGY MARIANNA: Mesteremberek Székesfehérvárott a XVIII.században 263.old

ALBA REGIA. István Király Múzeum évkönyve. VIII.-IX. 1967-68. Székesfehérvár

Szmazsenka János

butorterverő

1903.

Éimisk 1930

89 l.

isent dans les différentes parties de
es matériaux - Exemples caractéristi-

ion, de réfection, d'entretien ou de

lisés pour la réparation des parties
ces. L'emploi de matériaux nouveaux
és techniques pour préserver les élé-
destructeurs.
le la sculpture ornementale.

tion des abords - Etablissement de
logiques.

ent esthétique dans le voisinage des

tations dangereuses pour leur sécuri-
aractère d'art et d'histoire.

ernational de certains Monuments d'art.

ional de documentation sur les Monu-
laboration entre les centres natio-

s sur lesquels il serait désirable
sées prît une initiative d'étude ou

-:-

Szmelovszky János profitus

az Eliwert Prikep pár üzemi
képkiá hikása

Szabad Nép 1948 máj. 21.-40.

Grafika Szmelkovszky János:
(Kislány) rajz.

az Eliwert Prihegyzés üzemi
képkiá hitrára.

Szabad Nép 1948 máj. 21.–40.–

Szmertnik Janos

Mincsarnok
1921 tav. Eiall 256.

Festészet, modern IV. 86, 87, 90.

Csabonyi Antal

Balaton c. képe
repr.

Európai Kurir

1935. II. évf. 1. sz.

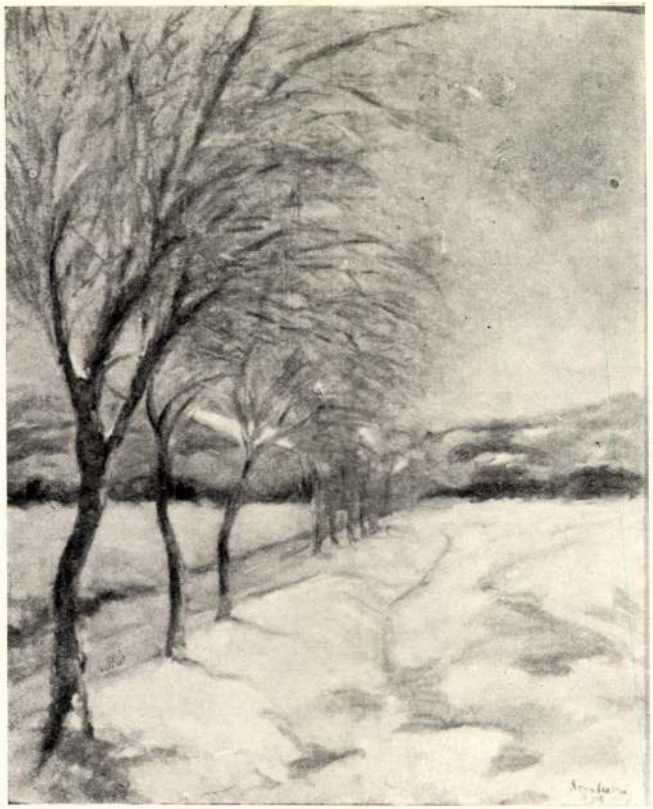

Csabonyi (Smetena) Antal: Tél
Az Új Szalón tárlatáról

Képzőművészek
1937. 79. sz.

Fotó Röckel

Bartizek László: Tópartján
Az Új Szalon Akt Kiállításáról

A MODERN LAKÁS DEKORATIV!

Irta: **FRÄNKEL GYÖRGY építész**

A *dekoratív* szó magyarra fordítva díszeset, ékítettet, szabadabban fordítva mutatósat jelentene, mindez azonban nem csak hogy nem fedi azt, amit dekoratívon értünk, sőt... Mert a dekoratív lényege nem a detail díszítés, hanem az egésznek nagyvonalú összehangolása. A részek, az egyedek nincsenek elaprózva, sőt sokszor önmagukban meg sem állnak. A dekoratív sohse mikroszemléletű, mert mindig bizonyos távlatra van szükség, hogy az egész összhatása érvényesüljön. Mielőtt a dekoratív világszemlélet diadalát az új interieurben részletesen ismertetnénk, nézzük, hogy alakította ugyanez a szellem a hozzánk talán még közelebb álló női divatot? Mint a mai nőnek, úgy a háborúelőttinek is volt ruhája, cipője, kalapja, retikülje, sőt kozmetikája. De a ruha önállóbb valami volt és mennél elegánsabb alkalomra készült, annál díszesebben volt kiképezve. Fodor, csipke, gombok, puffok, karmantyúk ékítették; ugyanígy önálló alkotás volt a díszes kalap, cipő és retikül is. A kozmetika pedig legföljebb csak az arcápolásra vonatkozott. A mai divathölgynek lényegesen több ruhája van, amelyek azonban formáikban sokkal egyszerűbbek, önállóan jóformán semmit nem mutatnak, sőt a nőn is csak akkor, ha megfelelő harisnya, cipő, stb. van hozzá és kalap, ha ugyan kalapnak lehet nevezni azt a sokszor csak te-

Peep-show a Budavári Palotában

Igazi bolondos ötlet: falakat húzni a kiállított tárgyak köré és elbarikádozni a látogatók elől, úgy, hogy csak réseken át, néha ágaskodva, néha kukucskálva lehessen látni azt, ami mögöttük van. A látogató kényelmetlenül keresi a helyet (megtámaszkodni nem mer a falban, ki hallott már nálunk olyat, hogy a kiállítóteremben valamit meg lehessen érinteni?), botladozik egy kicsit, mert a fal lefelé szélesebb, végül a teremőr megszánja és odaszól: „nyugodtan megtámaszkodhat a paravánban, kibírja!" A cikcakkos résen át bepillantva végül is mit látni? Egy poharat. Vagy egy táskát. Egy darabját a gyapjúszőnyegnek. Ha csak néhányan vannak a teremben, még hagyján. Ha többen: egymást taszigálva próbálnak körbejárni a teremben, a Budavári Palotában, ahol a *Fiatal Iparművészek Stúdiójának* tagjai ilyen módon próbálták látványosabbá tenni idei kiállításukat. Az ötlet eredeti, eleinte jót lehet derülni rajta, később valahogy kényelmetlenné válik, végül idegesítő lesz, és az embernek nincs kedve még egyszer végigbotladozni, hogy másodszor is megnézze a tárgyakat. De hiszen a peep-show-t is egyszeri alkalomra szánják, vonja meg a vállát és tovább baktat. Nem az ötlettel van baj, hanem a kivitelezéssel, valahogy másként kellett volna fölépíteni azt a falat, úgy, hogy kevesebb kényelmetlenséggel járjon, s a látogató kedvét ne elvegye a látvány megszerzésétől, hanem fölcsigázza. Ahogy az igazi peep-show esetében is van.

A stúdió 1982-ben alakult és egy éve kulturális egyesületként működik. Hat szakmából tömörítette magába a fiatalokat, többségük harmincöt év alatti iparművész. Ilyen nagyszabású kiállítással kétévenként szoktak jelentkezni, legutóbbi tárlatukat Pécsett, a *Művészetek Házában* láthattuk. „A mindent elárasztó tömegkultúrával szemben próbáljuk megmutatni, kik vagyunk – s hogy egyáltalán vagyunk…", írják magukról. A régi, sokszor visszatérő probléma: „felvállalva az összehasonlításokat kérdezzük: kellünk-e?". A főiskoláról kikerülve ma az ipar még annyira sem alkalmazza őket, mint eddig. Többségük butikoknak kínálja föl tehetségét. Végül elhatározták, hogy a közeljövőben üzletet nyitnak. (A Budavári Palotában is megpróbálkoztak már az árusítással.) Ha áraikat megfelelően tudják kialakítani, azt hiszem, üzleti vállalkozásuknak sikere lesz, hiszen a szakmát kitűnően megtanulták. Azzal a jóleső érzéssel gyakran ellen. A bolondos paraván mögött komoly felkészültségű fiatalok munkái húzódnak meg.

A LEGEGYSZERŰBB azoknak a munkáit megítélni, akik pontosan határozták meg maguknak a kívánt feladatot: ha váza, legyen üresen éppoly dekoratív, mint amikor virágot tartalmaz, ha kelme, legyen magas színvonalú, egyéni textil, olyan, amelyet nem téveszthetünk össze a gépekről lekerülő végekkel. Talán első látásra is szembetűnik, hogy itt minden tárgy elsősorban dekoratív célokat szolgál. Nem azért, mert ezek a fiatalok nem tudnák éppen olyan jól megtervezni mindennapjaink használati eszközeit, mint ezeket a luxusnak szánt termékeket, de hogyan kérhetnénk tőlük számon azt, amire nem kapnak megbízást? Ha nem kellenek, mint a nagy szériában készülő gyártmányok tervezői, kénytelenek olyat tervezni, amit az ipar nem gyárt: egyéni holmikat. Ebben a szerepcserében persze azok érzik igazán jól magukat, akiknek a műfaja is könnyen alkalmazkodik ehhez a dekoratív jelleghez: aki egyéni faliképet tervez, mint *Vajda* Mária, vagy vázákat, mint *Szmetana* Ágnes. Szmetana Ágnes szecessziós vázái a mesterségbeli felkészültségen kívül különös formáikkal, egyéni megfogalmazásukkal is felhívják magukra a látogatók figyelmét. De felsorolhatnánk itt szinte valamennyi textilest is név szerint, mert akár az alapanyagtervezőket, akár a falikép-applikációkat vagy szőnyegeseket nézzük, egyaránt színvonalas az, amit bemutatnak. *Bán* Csaba estélyi kabátkái és Stamp Erzsébet méterben szőtt anyagai például. Talán általánosságban is elmondhatjuk, hogy a kiállítás legszínvonalasabb munkái éppen a textilek voltak.

MÁS HELYZETBEN VAN AZ, aki kerámiával vagy fémmel dolgozik: ezekben a szakmákban nehezebb megtalálni azt a tárgyat, amely még kisüzemi vagy műhelyszinten előállítható, és funkciója is van. (Különben ki venné meg és minek?) A kerámia dísztárgyaktól – joggal – ment el a modern szemléletű fiatalok kedve azok után, amit ezen a területen az elmúlt évtizedekben az iparművészeti boltok kínáltak, s nem találja a helyét az ötvös sem, hacsak nem akar díszdobozokat vagy fülönfüggőket gyártani. De ezt a fajta hiányosságot megint csak nehéz volna csupán a fiatalok nyakába varrni.

(fekete)

SZMETANA Ágnes

leményesség, a vállalkozókedv és a műveltség. A dzsentrit idealizáló látta, s a harmincas években ezért hirdette meg a lemondást, az erkölcsi újméltósága ellen tör".

Rónay László

Üvegtárgyak – az eldugott galériában

M. Nemet
1991. nov. 2.
11. p

Ha szelíden akarok fogalmazni, azt mondom, *szerények*. Olyan szerények, hogy amikor végre kiállítási alkalomhoz jutnak, az alig tíz napig nyitva tartó tárlat elhal, bezár, eltűnik anélkül, hogy a sajtó hírül adta, a kritikusok érdemben méltatták volna, és azok a tárlatlátogatók, akik pedig szívesen gyönyörködnek a ritkán látható üvegtárgyakban, véletlenül és csak kis számban szereztek tudomást arról, hogy az Árkád Galériában (az egykori Fényes Adolf Teremben) üvegtervezőink munkáit megnézhetik. Elsősorban a galéria gazdáinak a dolga volna, hogy kellőképpen közzétegyék, mikor milyen tárlatot rendeznek helyiségükben, ezzel – vagy ezzel is – bizonyítva szervezőkészségüket, s ha nem teszik, azt már nem lehet szerénységnek nevezni, mint a művészek esetében. Az már hiba. Az Árkád Galéria a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetségének saját kiállítóterme, így ez a hiba még kínosabb, hiszen nem csupán arról van szó, hogy a szövetség a legeldugodtabb helyen lévő galériát mondhatja magáénak – az első emeleti gangról nyíló kiállítótermet *véletlenül* nem lehet megtalálni –, de jogosan kérdezhetjük: *vajon megfelelően menedzseli, képviseli-e a saját galériáját a művészek szövetsége?* Így azután senki se csodálkozhat azon, hogy Londonban nagyobb a magyar üvegtervezők híre és megbecsülése, mint idehaza. *Nagyobb visszhangot is kelt, ha kiállítanak.* Rangos galériák szívesen vállalkoznak arra, hogy munkáikat bemutassák, s név szerint ismerik, emlegetik a legjobb üvegtervezőinket. Pedig hát maguk a művészek ott sem képviselik magukat nagyobb hírveréssel.

A kiállítás rendezésénél maradva csak sajnálhatjuk azt a másik szerénységet – ügyetlenséget? –, hogy a tárlaton két művész is képviselteti magát üvegablakokkal, de a fotók, illetve a terv alá nem írták oda, melyik épületet és hol díszítik ezek a – feltehetően nagy méretű – munkák. Így sem a kritikus, sem az érdeklődő látogató nem tudja beazonosítani ezeket az ablakokat és nem nézheti meg őket a valóságban. Fotók, papírtervek alapján pedig nem lehet megítélni és megcsodálni üvegablakokat.

Amit viszont látni lehet ezen a tárlaton is, meggyőzhet bennünket arról: *joggal váltak ismertté* a magyar üvegművészek egy olyan, művészetekben, kortárs kiállításokban csöppet sem szűkölködő világvárosban, amilyen London. A bemutatkozás korántsem teljes. Hiányoznak a részvevők közül a szakma olyan elismert művészei, mint *Bohus* Zoltán, *Lugossy* Mária, *Szabó* Erzsébet vagy az üvegművészet nagy öregje, *Báthory* Júlia, akinek a keze alatt nemzedékek tanultak. Ám ennek ellenére is igen sokféle útját, lehetőségét vonultatja föl a szakmának ez a tárlat. *Buczkó* György „félelmetesen" szép üvegbaltái a pécsi kisplasztikai biennálé után most végre Pesten is láthatók voltak. Amíg Buczkó az üvegnek ezt a rusztikus, barbár erejét, vad szépségét mutatja föl nekünk, addig más tervezők az anyag dekorativitására hívják föl a figyelmet. *Horváth* Márton az eozinmázas felületekkel, a romantikus, lágy formákkal a század eleji szecesszió hangulatát idézi föl. Ezt az utat követi *Szmetana* Ágnes is, aki nőiesebb világot teremt ugyanezekkel a formaeszközökkel. Mélyebbre hatol az üveg falában az a megmunkálás, amellyel *Vida* Zsuzsa készítette el több színű, többször kiégetett üvegjét. A bonyolult technikai megmunkáláshoz szerencsésen olyan egyszerű testet választott, amilyen a henger: s így egyszerre láthattuk kívülről és belülről is az egymásra égetett színeket, plasztikus rétegeket.

Bohus Zoltán egymásra ragasztott síküvegjeinek a világát többen is eszünkbe juttatják, de igazán megújítani *Lukács* László tudta, aki hallatlan pontossággal és fegyelemmel építkezik az üveglapokból: egymásra halmozza, legyezőszerűen szétteríti őket. Lapokat ragasztott ösze *Sigmond* Géza is, csakhogy ezekre a lapokra előbb játékos, színes ábrákat rajzolt és így a hűvös-elegáns hatás helyett a mesék tiszta világát, derűjét teremtette meg velük.

Megint más technikát képvisel *Kiss* Miklós, aki szürke hutakész üvegplasztikáival – éppúgy, mint *Fábry* János – egyszerre érzékelteti az üveg plasztikai lehetőségeit és a forró megmunkálás technikai szépségeit. Ugyanezt a képlékenységet emeli ki *Kertészfy* Ágnes is, csakhogy itt a megmunkált üveg simaságát az anyag rusztikusságával állítja szembe. Két különböző anyag: a kő és az üveg viszonya izgatja *Polyák* Jánost, és ezen a téren még bizonyára több érdekeset fog föltárni, bemutatni, mint amire itt e kis tárlat lehetőséget nyújtott. Az öntött üveg rücskös felületét, lágyságát érzékelteti a művészházaspár, *Melchner* Mihály és *Tóth* Margit egy-egy élő figurával: a kaméleonnal és a madárral. Az élőlények puhaságát, törékenységét itt a képlékenyen kezelt üveg jelképezi: ezt hozzák hol összhangba (mint az öreg, málladozó falon ülő kaméleonnal) – hol ellentétbe az építészeti elemekkel (mint a kemény, mértanivá szigorított épületelemek közé szorult madárral). S ezzel a szimbólummal, túl az anyag mondandóján, egy életérzést, egy korunkra jellemző gondolatot is sikerült nekik megfogalmazniuk.

(fekete)

SZMETANA Ágnes üvegfestő

Szmertsuk János
festő

l.

Szemere

alatt.

MKSz 1947

Szmelcana Ágoston

rajztanár

V. ker. főgimn.

Brest

1905

A kiadvány hiteléül:

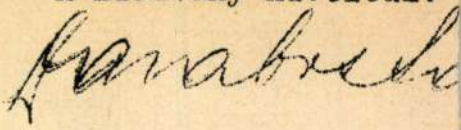

miniszteri s.hív.igazg

az elnöki iroda főnök

A Müemlékek Országos Biz

Szmetana Ágost

az V. ker. állami
fögimn. rajzlanára

írod:

Mintarajzik. ért
1905-6. 16. l.

ettel előterjeszteni, méltóztassék la-
ső munkatársai részére járatni, esetleg
éltóságod a "Magyar Műemlékek" című mel-
itéli. Az ekként előálló példányszám-
ár legalább részben fedezné az előálli-
bból a Méltóságod elnöklete alatt álló
megterhelése következne és méltóztat-
al, amelynek szellemi irányitása telje-
ága hatáskörében áll.
ük Méltóságodat, kegyeskedjék fent elő-
óindulatával kitüntetni és válaszával
k alapján lapunk jövendő sorsa tekinte-
an álljon.
ök Urnak

ő tisztelettel

Szmetana Ágost

l.

Normál-tanmenet

Bp. 1915. 7. l.

Nagytekinte

Gül Baba sirjánál foganato
kező számlákat beterjeszteni :
Langermann Jakab,lakatosme
Forgó és Társa, üveges
Hauswirth Ödön mázoló
Grossmann Ferenc épitőmest
és beterjesztem Wittmann Antal
feltárási munkáknál többszöri
kifizetett nyugtatványát

Szmetana György, építész

7 Dk

A várpalotai városközpont rendezésére kiírt pályázaton Korbonits Dezső vel közösen készített terve díjat nyert.

–: Hír

8. l.

ESTI HIRLAP

Bp. 1961. szept. 3.

SZMETANA György épitész M.D.K.

/LAKÓTERV/

Résztvett a Kecskemét központjának és déli városrészének tervpályázatán

II.dij /"20 ooo Ft/

Döntöttek a Kecskemét központjának és déli városrészének épitési pályázatáról

Magyar Nemzet 1962. d ecember 21. 3.l.

Szmetana György, építész

MDK

Egy építészcsoport tagjaként részese a sikernek.

—: Magyar siker egy nagy nemzetközi tervpályázaton

8. l

Népszabadság, Bp. 1962. jún. 22.

SZMETÁNA György M.D.K.

Győr-Náderváros beépitési terve

/ 16 000 Ft-ért megvásárolva/

Döntöttek a Nagyvárad téri orvostudományegyetemi kö:
pont és a Győr-Náderváros tervpályázatról

Magyar Nemzet 1962. október 20. 3.l.

R. D. K

SZMETANA György építész

Részvétel a pályázaton (16000 Ft)

Társtervező: Selényi István – Selényi Antal

Döntöttek Szombathely centrumának épitési tervpályázatáról
110 000 forintot kaptak a pályázó épitészek

Magyar Nemzet 1962. április 27. 3.1.

M. D. K

SZMETANA György építész

10.000 forinttal díjazott terv

társkerveső: Tábori István

Döntött a zsüri Várpalota fejlesztési pályázatáról

Magyar Nemzet 1961. aug. 30. 6. l.

Szmetana György épitész M.D.K.

Tervét a bilbaoi pályázaton megvásárolták

Tervpályázatok, tervpályázat ismertetések

Magyar Épitőművészet 1962 /4. 56.1.

M.D.K.

Szmetana György épitész

Résztvett a pályázaton

10 000.-Ft xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxesült /sorolás nélkül /

6 000-Ft megvételben részesült

munkatárs: Tábori István

Kathy Imre: Várpaletai tervpályázat

Magyar Épitőművészet 1962 /1.1. 49.1.

Szmetana György épitész N.D.K.

Részt vett a pályázaton

10 000,-Ft dijazásban részesült /sorolás nélkül /

Munkatárs Táboori István

Kathy Imre: Várpalotai tervpályázat

Magyar Épitőművészet 1962 /1.1. 49.1.

Szmetana György M.D.K.

Díjazva tervpályázata 20 000 Ft

Társtervező Hreblay Iván

Áldást a Szentes városközpontja tervezésére kiírt pályázat

Magyar Nemzet 1964. május 10. 2.1.

M.D.K.

Szmetana György épitész

A Zánkai Központi Uttörőváros tervpályázatán
I. dij
Társtervező: Szabó Iván- Pataki György-
Mester Jenő- László Ferenc- Ménis Lajos-
Makó Lóránt- Varga Endre

Magyar Epitőművészet 1966/2. 6-12.1.

Szmetana György épitész

K.D.K.

16 tanulócsoportos gimnázium , Komárom-
Belsőépitész: Horváth János, repr.
Kerttervező: Gianone Miklós
Épitésvezető: Nemsfalvi Gyula

Vilt Tibor: szobor

Magyar Epitőművészet 1967/6 34-41.l.

M. D. K

SZMETANA György építész

6.000 forinttal díjazott terv

„Társtervező": Tábori István

Döntött a zsúri Várpalota fejlesztési pályázatáról

Magyar Nemzet 1961. aug. 30. 6. l

Szmetana György, építén [illegible]

Társával együtt első díjat nyert.

Bende Ibolya: A lábakon álló városrén 6

ESTI HIRLAP, Bu. 1965. nemt. 14.

09

Szmeta na György épitész M.D.K.

/LAKÓTERV/

Szolnok, 200 személye munkásszálló

Kerttervező:Szentpéteri István

Tervezés ideje:1959-60., kivitelezés:1960-61.

repr.

Magyar Épitőművészet 1963/1. 24.1.

Szmetana György M.É.K.

Résztvett pályázaton

18 000 forinttal dijazva

18 terv érkezett a széke fehérvári piactér rendezésére

Magyar Nemzet 1963. december 22. 9.1.

M. D. K.

SZMETANA György építész
(LAKÓTERU)

díjazott terv (Repr.)

Társtervező: Szabó Iván

Sztálinváros „Római Tábor" nevű területe-
ének rendezésére kiírt tervpályázat

Magyar Építőművészet 1960. 6. sz. 11. l.

M.D.K

SZMETANA György építész

Középmagas terepályázat

III. Épületkategória (megvétel)

Tarstervező: Selényi I. Gedeon Sándorné

Terepályázati eredmények

Magyar Építőművészet 1960. 4. 7. 62. l.

Szmetana György, építész M Dh

Balogh István és Zoltán László építészel közösen kénitette el az Óváros központjá-nak építészeti terveit.

-: Tatabánya: Óváros városközpontjának terve 2. l

Népszabadság, szp. 1960. nov. 26. [Vidéki]

M. D. K.

SZMETANA György építész

12 osztálytermes, kővíthető 8 osztály-
termes ait. gimnázium tervpályázata
I. II. dí (összevontan, megosztottan
Társtervező: Domszky ~~Ágnes~~ Tancás
Munkatárs: Balatin Ágnes

Tervpályázati eredmények
Magyar Építőművészet 1960. 4. sz. 62. l.

Szmetána György M.D.K.

Bejelentette részvételét a San Sebastianban létesítendő üdülőközpont nemzetközi tervpályázatán

-i : Magyar építészek és képzőművészek két nagy nemzetközi pályázaton

Magyar Nemzet 1965. január 7. 5.1.

Szmetana György, építész Bok

Domszky Tamással együtt kénített terve I–II. díjat nyert.

Repr.

– Fiatal építészek nyerték az országos gimnázium-tervpályázatot

Népszabadság. Bp. 1960. jún. 5. 6.l

SZMETANA GYÖRGY, építész

Az 1961-ben a "Szombathelyi városközpont tervpályázatára" kiirt pályázat egyik pályatervét közösen Szmetana György, Selényi István és Hetényi Antal készitették. -16.000 forintos dijat nyertek. 93.old

KÁROLYI ANTAL: A szombathelyi városközpont tervpályázata 91.old

VASI SZEMLE, Helyismereti Évkönyv, 1962. II.köt. Szombathely, 1962

SZMETANA GYÖRGY, müépitész

Szombathely városközpontjának rendezésáre meghirdetett országos nyilvános tervpályázat 1961.dec.15 és 1962 ápr.5 között.-44 értékes pályázat volt.-A 16.000 forintos III.dijat Szmetana György,Selényi István és Hetényi Antal nyertók. 406.old

HECKENAST JÁNOS: Napjaink Városfejlesztési problémái 377.old

VASI SZEMLE, Helytörténeti Évkönyv, XIX.évf. 1965 3.szám Szombathely, 1965

Szmetana Kristóf, építész

Playhouse in Amsterdam. Nemzetközi ideapályázat. Összeállította Vargha Mihály

Díjazott terv. (repr.)

Építészek: Szmetana Kristóf és Zombori Zsolt.

(Magyarország).

Magyar Építőművészek, 1988., 4-5., 42-old.

Szmetana Márta

textil

1915–16

Éinnisk 1930

89. l.

OIM.2.1931

S N A T I O N S

OOPERATION INTELLECTUELLE

RNATIONAL DES MUSEES

E DES PROBLEMES RELATIFS A LA

ONUMENTS D'ART ET D'HISTOIRE

tobre 1931

PROVISOIRE
daction)

ns en matière de protection et de
et d'Histoire:
) Pouvoirs et obligations de l'Etat
ppartenant à l'Etat, à des collecti-
iers; c) Modes et procédure de clas-

cipes généraux - Etude comparative

mps et aux agents atmosphériques.

M.D.K.

Szmelanca Miklós, kőműves

neve 1780-80. között fordul elő az egri adóösszeírásokban.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 410. old.

SZMETANA Mátyás kőmüves. 1780-90 közötti adó-
összeirásokban fordul elő Egerben.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Sznik Alice

Uniesarnok Bpest

1909. graf. neuwerth-kiatt.

605

Au jardin cz. Rép Manettöl

VII. 201.

Sznik Alice

festő

1904. Nemzeti szalon ta-
vaszi tárlat.

Szmik Alice

MDK

Az iróasztalnál, pasztell

Műcsarnok 1909. akvarellek, pasztellek és grafikai művek nemzetközi kiállítása

M.D.K.

Szmik Antal

Schőnherr Gyula - Semayer Vilibald: Utmutató a Nagybányai Városi Muzeum gyüjteményeihez. Bp.1904. 21, 22, 23, 25, 26.l.

MDK

Szmik Gizella, iparm.

Lyka: Művészi holmik a m.házban. Uj Idők, 1907-8. XIV. 1o.sz. 232.l.

SZMIK Antal mérnök

kilátóa Misinán, 1908.
– terv.!

Pécsi Szemle 1999/2. 63.

lazatba illeszkedő gerendafészkek a fektetőhabarccsal.
nyugatiban 3 db gerendafészket figyelhettünk meg, az
kálatoknak estek áldozatul.

Az udvarház külső homlokzatain végzett falkutatás
háromosztatú udvarház tengelyében emelkedő torony
ban. *(3. kép)* A torony falán jól kirajzolódik az előcsar
ja, utalva az eredeti fedélszék formájára. A bejárás az
tel együtt épült előcsarnok nyugati falán kialakított bej
hoz lépcsők vezettek, melynek indítását, a lépcsőépítm
megtaláltuk. A lépcsőfeljárat hattyúnyakú ívvel hajolt a
16. század második felében Choron János építkezései s
tették, és délről a meglévő előcsarnok falát két támfal
század elején a torony körül épített erkély építésekor, a
kító munkálatokat. A bejárat eredeti küszöbszintje m
pihenőn át – lépcsők vezettek lefelé az udvarház belső
nan a keleti oldalon egy nagy, a nyugati oldalon két e
ség nyílt. *(4. kép)*

A folyosó keleti falán kezdtük a kutatást. Két be
amely a keleti oldalon lévő nagy helyiségbe vezetett. A

SZMIK ANTAL építész

Pécs, Kardos u. pavilon

B.HORVÁTH Csilla: A Muzeum helytörténeti gyüjteményében lévő, Pécset ábrázoló képes levelezőlapok. III. A Mecsek. - Janus Pannonius Muzeum Évkönyve, 34. Pécs, 1989
178.p.ill.

Szmetana György

Sz/metana/ Gy/örgy/: 16 tanulócsoportos gimnázium, Komárom. /Szmetana György építész, Horváth János belsőépítész, Gianone Miklós kertterv, Vilt Tibor szobrász./ - Magyar Építőművészet, 1967. 16.évf. 6.sz. 34-41. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

75. l.

Szmetana György

cikke: A nepedi Olajközpont tervpályázat városépítészeti értékelése. – Magyar Építőművészet, 1967. 16. évf. 5. sz. 2-3. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1970. 1. sz. 68-107. l./

76. l.

Szmetana György

a miskolci Tiszai pályaudvar 1968-as tervpályázatán megvételben részesült 41. sz. pályamű egyik építén tervezője.

Molnár Péter: A miskolci Tiszai pályaudvar tervpályázata, 1968. - Magyar Építőművészet, 1969. 2.sz. 3.l.

Szimatana György építész

Résztvett az alábbi pályázaton
/maket, rajzó/

N.N. Amszterdami városháza
tervpályázata 1968

Magyar Építőművészet 1970/2 2 old.

IV.

A domonkosok kassai temploma eredetileg átmeneti csúcsíves stilusban épült. Ezt mutatják egyes máig is fönnálló strukturai maradványok. Ily csúcsíves elemek a sekrestyét és a fölötte lévő oratoriumot magábafoglaló apsisnak, a nyolcszög három oldalával való záródása, a régi sekrestyének bordázata, valamint a fölötte épült toronynak a szerkezete, a szentély gotikus diadalíve, az ablakok keskeny formája, a nyugati kapu s az egykori északi bejárat kőrámája, a szentély padlásán látható ősi bordacsonkok, amelyek ívelésének vonalaiból az eredeti mennyezet magassága ma is megállapítható. A csúcsíves stilusban alkalmazott román reminiszcenciák: az egykori sekrestye boltozatának ívzáródásán a kerek kőlapon faragott »Agnus Dei« (Isten báránya) s a szentély szögletoszlopainak emberi és növényi motivumokkal díszített kapiteljei.

A templom egyetlen tornya, amelyet a koldulórendek szokása szerint a szentély mellé helyeztek, alul négyszögben, a harmadik emelettől pedig nyolcszögben épült karcsú alkotás. Az 1902-ben készült s 68 méter magasba szökő kúpalakú sisaktetejével Kassa legmagasabb tornya lett. Szerkezetének érdekessége az is, hogy az épitmény terhét az alapokra helyezett s csúcsívben összehajló négy láb tartja. A toronynak jelenteg négy harangja van, a háborús rekvirálás idején meghagyott nagyharang, amelyhez a rend 1925-ben három újat szerzett.

A kelet-nyugati irányban épült templomba két kapu nyilik, egyik a nyugati, másik a déli oldalon.

A templom belsejébe lépve imponálóan hat a freskókkal gazdagon díszített barokk hajónak térnagysága az előrenyúló keskenyebb szentéllyel.

A szentély egyenes záródású falánál áll a fából faragott főoltár. Képe a Szt. Szűz mennybevitelét s feljebb a Szentháromságot ábrázolja. A tabernákulum oldalait díszítő két féldomborművön szt. Kelemen pápa, szt. Péter harmadik utódjának életéből vett jeleneteket látunk. A szentségháznak ékkövekkel kirakott ajtaján az Oltáriszentségre vonatkozó következő szavakat olvassuk: »Sanguis Potus — Cibus Viat(orum) — Panis Angelorum« (»Vér ital — Útieledel — Angyalok kenyere«). Az oltár két oldalán Aquinói szt. Tamás és szt. Ágoston hippói püspök szobra áll. Szt. Tamás jobb kezében könyvet tart e felirattal: »Dum de peccato agitur, nulla sit de Maria quaestio« (Ha bűnről beszélnek, Máriáról nem lehet szó). Az oltár mögötti falnak az oratoriumba nyíló üvegablakain Szent Jácint és Szent Jánosnak a domonkosrend két kiváló alakjának a képét látjuk. Az északi oldalon egy kicsi oratoriumnak üvegablakai nyilnak a szentélybe. A szentély két oldalfalán egymással szemben csúcsíves konzolokon szt. Domonkos rendalapitó és szienai szt. Katalin festett faszobra áll. Az utóbbinak szomszédságában a régi

sekrestyébe nyíló ajtó fölött a Szeplőtelen Istenanya hatalmas képe függ. Az angyaloktól tartott mondatszalagon Eszter könyvének (15. 13.) a bold. Szűzre alkalmazott e szavai vannak: »Non enim pro te, sed pro omnibus haec lex constituta est«. (»Nem teérted rendeltetett e törvény, hanem minden egyebekért«). Az ívben záródó boltozaton angyalok társaságában az Oltáriszentséget tartó szt. Tamás térdeplő alakját ábrázoló freskónak architektonikus rajza, az öröklámpa közeléből tekintve, mesteri perspektivát mutat.

A diadalívnek két oldalán, a hajó felé, az Ur Jézus és a bl. Szűz szent Szívének kisebb szobra áll. A csúcsív fölötti freskón rokokó miliöben kiterjesztett szárnyú angyal mondatszalagján: »Sit nomen Domini benedictum« (»Legyen áldott az Úr neve«) szavak olvashatók A hajó mennyezetének freskóin az architektonikus rajz a szentélyéhez hasonlóan mesteri kezekre vall. A menyezetnek a karzat felé eső nagy freskója a bl. Szűz megdicsőülését ábrázolja a Szentháromsággal, az angyalok és szentek társaságában. A kép két végén lévő két kisebb mező szt. Mihály főangyal győzelmét mutatja Lucifer s a gonosz angyalok fölött. A boltív négy hajlásában Európa, Ázsia, Afrika és Amerika földrészeknek emberi és állati alakokkal simbolizált képeit látjuk, a mennyezet alatti két mezőben és medaillonokban pedig a domonkosrend kiválób férfi és nő szentjeit.

A stációképekkel ellátott hajó északi és déli falához két-két mellékoltár illeszkedik. A lecke oldalán van szt. Domonkos és ferreri szt. Vince, az evangeliumin a szt. Rózsafűzér és szt. József oltára. Ferreri szt. Vince oltárképén az olasz felirat »Vero ritrato di S. Vincenzo Ferrario« e szentnek hű portréjáról tanuskodik s a kezében tartott könyv latin szavai »Timete Deum, date illi honorem« («Féljétek az Istent és adjátok meg neki a tiszteletet«) Istennel szemben való kötelességünkre figyelmeztetnek. Szt. József oltárának felirata »Ite ad Josef« (»Menjetek Józsefhez« Gen. 41, 55.) a Megváltó nevelőatyja iránt való bizalomra int.

A hajó falait még két hatalmas festmény diszíti, szt. József halálának és vele szemben szt. Mihály arkangyal képe. Ez utóbbit, Szmolka Viktor kassai festő művét a Sikorszky Imre és neje Bálint Anna ajándékozta a templomnak 1932-ben.

A karzat alatt kis lourdi kápolna van. Karácsonykor a betlehemi jászolt, a nagyhéten a szentsírt helyezik el benne.

A hajó szószékét az Úr Jézusnak, mint jó pásztornak s anégy evangelistának képe diszíti. A csinos rokokofaragású tölgyfapadok egyes donátorok családi cimerét mutatják.

A karzat orgonája a Rieger-cég kiválóan működő mesterműve.

A templom ablakait magánosok, vagy testületek ajándékozták. Ábrázolásaik és feliratai a következők:

Az oratoriumba nyíló ablakokon: 1. »Szent Jácint«, 2. »Szent János«. A szentély déli oldalán: 3. »Szt. István király. Ajándékozta Weninger András és neje 1910«. 4. »Kassai vértanuk. A dicső vértanuk emlékére a Hajduk család 1910.« A hajó déli oldalán: 5. »Szt. Pál. A miszlókai hivek áldozatkészségéből«. 6. »Assisi szt. Ferenc. Dobozy F. Risztvay M. Csuzda M. Gibelt A. és Vasko M.

Wick Béla dr. Adatok Kassa domonkosok történetéhez Kosice 1932.

Szmolka Viktor

templomfestő és aranyozó Kassán

Atyja Sz. József is templomlasd festő volt

Csikvári Abaúj

n. a. 252. h.

Szmolka Viktor

Kassai festő

1.

Wick Béla dr. Adatok kassai domonkosok történetéhez. 46 l.
Košice 1932.

Szatmár vármegye II. 133

Szmolka Mihály

épitép

1920-as évek

l.

Dornyay Salgótarján

25. l.

27. l. (Eétner)

Europa filius Könyv lapterjesztő
és Könyv kiadó rt.

Budapest

V. Rothermere út 12. III. em. 2

SIKLÓS

Szmolka Mihály

butorterverő!

1905

Éimisk 1930

89. l.

S O C I E T E D E

INSTITUT INTERNATIONAL DE

OFFICE INTE

CONFERENCE INTERNATIONALE POUR L'ETU

PROTECTION ET A LA CONSERVATION DES

Athènes - O

ORDRE DU JOU
(nouvelle r

I - Exposé des différentes législati
conservation des Monuments d'Art
a) Principes fondamentaux;
selon qu'il s'agit de Monuments
vités publiques ou à des particu
sement.

II - Restauration des Monuments - Pri
des doctrines.

III - Dégradations dues à l'usure du t

Szmolka V

fametszö (?)

Gyermekszoba a romaiak-
nál. Amos Cassioli
festménye után. Ország
világ 1884. 45. l.
(elég gyenge fametszet)
Jelzése: W & W fam: int:
Szmolka V.

361. .....

362. .....

363. .....

364. .....

365. .....

EZÜST,

366. FÜGGŐ EDÉNY, trébelt és áttört
367. KÉT KAROS GYERTYATARTÓ
368. TÁNCOSNŐ, öntött bronz szobroc
Magyar, modern.
369. AZ EST ÉS A REGGEL, öntött b
net. Francia, XIX. sz.

lapon színes virágos ág és madár. Kék cimerjegy. Herend,

kinai modoru diszitéssel: moszatok és virágok közt uszó
0 k.

yszögü, férfi és női mellkép, domboru diszü aranyozott

llképe, aranyozott fakeretben. Schlagenwald, 1854.
ıszlevelekkel és virágos ágakkal (ragasztott). Vörös kard-

porcellán, oldalán „en camaieu" virágok. Bécs, 1790.
nna della Siera — florenci festménye után, trébelt ezüst

jabb Sorgenthal stilusu festéssel, tengeri jelenettel.

ie kisebb.
itéssel. 22 drb. Bécs. 1840—50.

ɔjásdad testén kék, vörös, arany virágos diszités. Japán,

nboru leveles és arany diszitéssel. XIX. sz.
ɔmborműben Madonna. Északmagyarország.

(Eszék) kikötésekkel
stein és Káldor
al különböző kövekre
2) 3%, 3) 15% felül-
és Lehner (Buda-
Weisz (Siklós)
a (Kőröshegy 4·8%

vai th. közut 0—1·020

Tak Gallo Pál (Békéscsaba) 2082
András i Dezső és ifj. Bányás
(Szarvas) 20990 k 85 f, Kálmán
(Kisujszállás) 19099 k 46 f, Stein
(Arad) 17693 k 57 fillérrel.

Steiner József ajánlatát fogadtá

Pancsova. (Kuthelyreállítás.) város mérnöki hivatalában junius lejtést tartottak a Ferenc József-té mélykut helyreállitására 1170 k előir

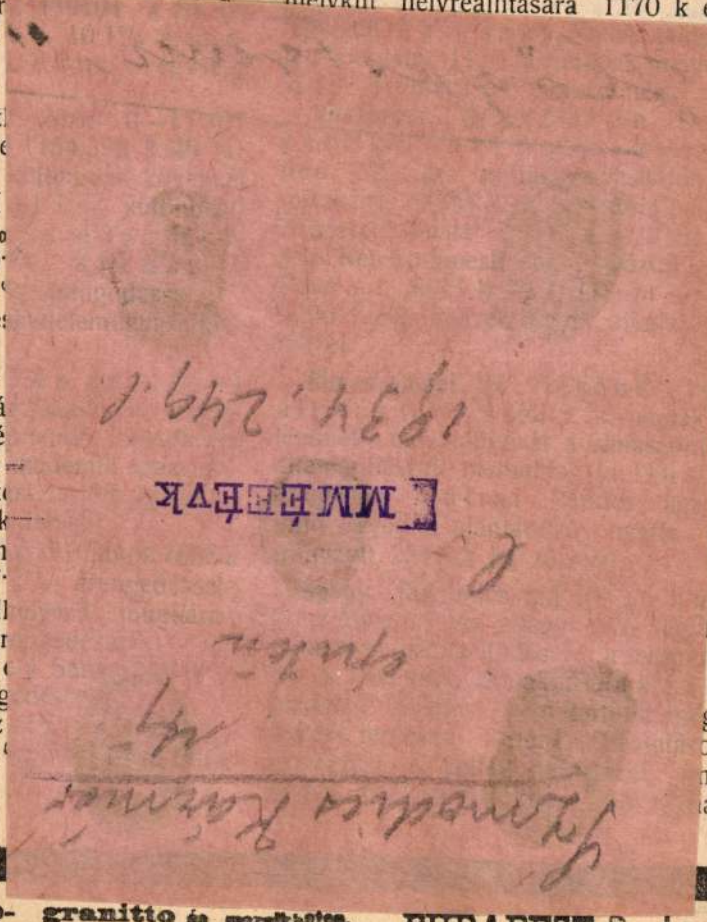

granitto és mozaikbetea,
, keramitlap, mozaiklap és á la mett-
BUDAPEST,

yalást tartott a Sámac állomáson
egyállásu mozdonyszin és külső
r építésére. Ajánlatot tettek: Tauch-
ijos (Bród) 36119 k 33 f, Woller
ovica) 30877 k 82 f, Bászler
inkovce) 36881 k 65 f, Weisz
Friedmann (Eszék) 36043 k

r Iván ajánlatát fogadták el.

ebánya. (Kavics szállítás.) megye th. közutain az 1910—1915. ükséges kavics szállitására a beszterce- kir. államépitészeti hivatal junius jtést tartott. Több ajánlat érkezett be, gas egységárak folytán a szállitást k ki, hanem ujabbi árlejtés meg- ndelte el a vármegye törvényhatósága.

(Iroda épület épitése llomáson.) A máv. Bród állo- esitendő áruraktári iroda épitését a letvezetőségnél május 15-én tartott apján Tauchmann Alajos bródi nyerte el 15033 k 68 fillérért. Pályáz- Prosch József (Bród) 17210 k eisz és Friedmann (Eszék) 00 fillérrel.

(Szobafestő és mázoló .) A nyitrai honvéd csapatkórházban ő és 2179 k 52 fillérrel előirányzolt és mázoló munkára a julius 1-én ejtésen a következők pályáztak: Varga udapest) 19%, Schöffer Márton %, Blikling és Adamecz (Nyitra) Furda Károlyné (Nyitra) 2%, ózsef (Budapest) 20%, Farkas Bernát % árengedéssel.

kát Blikling és Adamecz nyerték koronáért.

Beszterczebánya. (
lipcsei vasuti állomá
hosszu ut kiépitésére
tercebányai m. kir.
junius 21-én árlejt
lák István jánosgyarr
latot 3415 k 17 fillérr

Baracs. [Fejér m.] (
Baracs község előljá
árlejtést tartott 4 állam
lakás épitésére összes
irányzattal. Ajánlatot te
(Adony) 6 5%, Geb
földvár) 11·3%, Pa
földvár) 11% árengedé

Az épitkezésre Pa
megbizást.

Ersekujvár. (Lőtér
érsekujvári honvédség
gerendáinak és pilótái
és pilótákkal leendő k
a m. kir. érsekujvári
nokság junius 9-én
tettek: Melocco P
felülfizetéssel, Jókut
Károly (Budapest) 8%.

Jókuthy Dénes
ajánlatát fogadták el 3

Mehala. [Temes m.]
tés.) A mehalai r. k
horganylemezzel leendő
a junius 19-én tar
kezők pályáztak: Me
Augenstein Mik
fer János (bánatpénz
engedéssel.

Augenstein M
kát 2998 k 92 fillérért

MEGHÍVÓ

A KIÁLLÍTÁS 1999 OKTÓBER 23-IG NAPONTA 10-18 ÓRÁIG TEKINTHETŐ MEG.

SZERETETTEL MEGHÍVJUK ÖNT ÉS KEDVES CSALÁDJÁT

SZMRECSÁNYI BOLDIZSÁR

SZOBRÁSZMŰVÉSZ ELSŐ ÖNÁLLÓ KIÁLLÍTÁSÁRA.

A XII. KERÜLETI MŰVELŐDÉSI KÖZPONT KUPOLATERMÉBE,
1999 OKTÓBER 4-ÉN, HÉTFŐN 17 ÓRÁRA.

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA: **DR. MITNYAN GYÖRGY** POLGÁRMESTER.
A MŰVÉSZT BEMUTATJA: **KRATOCHWILL MIMI** MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ.

CÍM: 1124 BUDAPEST, CSÖRSZ U. 18. (A VOLT MOM KULTÚRHÁZ.)

Szmores Cesár, ötvös. A ~~XVI.~~ század második felében Krakkóban élt, hol 1578-ban Báthory István lengyel király törvényszéke elé idézik. Lepszy, lengyel műtörténetíró, magyar származásának tartja.

Lepszy L. Magy. ötv. Lengyelországban. Arch. Ért. 1890. 58. l.

Szmores Cesar

otvös

1578. Krakó.

Arch Ert. 1890. 58 l.

Letisztázva

Szmalár Erzsébet, kézimunka-szakkör vezető

a Fóti Gyermekváros kézimunka szakkörében eddig több száz kislányt, fiút tanított a bűvizések, szőttesek szép megoldásainak munkaörömére. A mezőkovácsházi országos bemutatón 13 díjat szerezte munkáikkal.

Sosonci Miklós: A szépség a beszélgetőtárs.
Magyar Ifjúság, 1976. szept. 24.

SZMRECSÁNYI Boldizsár szobrai

MN 1999. szept. 28

SZMRECSÁNYI Boldizsár szobrászművész önálló kiállítása október 4-én, hétfőn öt órakor nyílik meg a XII. Kerületi Művelődési Központ kupolatermében.

a rábontás; 12,3 x 14,2 cm;
vízi mészkő, édesvízi és
z, felületén a limonit
15. - 28/2. kép).
llet töredéke (IV/a gödör;
etű oolitos szarmata korú

redéke (szórvány, 12 x 10,5
7. kép).
V. szelvény; 16,5 x 12,5 cm;
ép).
állkő volutás díszítéssel
szarmata korú mészkő: 19-24.

dék (IV/a gödör; 20 x 15,5
5. kép).
dék (IV/a gödör; 15 x 10,5
6. kép).
V/a gödör; 40 x 31 x 23 cm;
ép).
kép).

MDK

Szmolka Viktor

A Maléter család sirboltkápolnájának oldalfalain, Szmolka Viktornak Jézus föltámadását és a tisztitó tüzet ábrázoló festményei.

Wick temetők. 103.lap

Szmolniki gör. kath.-
templom
(Zemplén vm)
Épült 1899.
Misgör. kath 45. l.

KOŠICIACH dňa ..... 193.....

.....

Szmoll, Könnüvez, özvegye
1792. Pozsony.

Pressburger Zeitung
1792., 76. sz.

Pozsony. Szmoll Kömüves özvegye, 1792.

Pressburger Zeitung
1792, 76. sz.

Szmolyj Ivan

(vagy Szmaly)

Gyrófy Zrínyi Péter
arcképe, rézm.
Zrínyi és Adriai Tenger
Gyrenája horvát ki-
adásából

Repr.

Szécsy I

247. l.

LANDESKOMMISSION
FÜR KUNSTDENKMÄLER.

AN ALLE

DER über vier Jahre währende
Trianoner Frieden geschlosse
Ungarn, als auch in den Lär
wohl müssen wir mit Verblüf
gerissenen Gebieten der uns
solche Atrozitäten vorkommen, die da
Bewohnerschaft ungarischer National

In dem achtungsvoll beigelegten
geschaffene Kunstdenkmäler angeführ
Atrozitäten verübt wurden; die ange
stört, oder beschädigt.

Wir sind nicht in der Lage das
Objekten begangenen Zerstörungen u
Staatsbehörden hiezu keine Gelegenh
zuverlässiger Privatpersonen stützen, v
tenten Nachfolgestaaten photographisch
über die Grenzen verhindern. Eben d
und Vollständigkeit des achtungsvoll
Eine pünktliche und vollkommen auth
Denkmälern begangenen Zerstörungen
ständigen Organen der Grossmächte u
erscheinende Kommission berufen fest
Verzeichnis sämtlicher auf den losgetren
bereitwilligst zur Verfügung stellen u
authentisch anerkennen.

Der Serie der Beschädigung von
Krone auf, durch die in der alten ungar
das aus weissem Marmor gemeisse
kommen zerstört wurde.

Dieses monumentale Bildhauerw

Szmondits

MDK

A beton és vas közti felületi kötés értékének és elosztásának kérdésével foglalkozik.

100.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

Szmondits

MDK

Kihajlási és stabilitási kérdésekkel foglalkozott.

Ł 100. o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. századbeli magyar hidépités története. Bp. 1960.

Szmodits Kármér

Vaits Sándor

mnk cél.

a Ferihegyi II. sz. hangár eszmei terop. megvétel

MMÉEKözl
1943.175.e.

Búvár. 1939. aug. 609

BOLTOZATÉPÍTÉS RÉGEN ÉS MA

Írta SZMODITS KÁZMÉR

Az építészet lényege két ellentétes elem feloldhatatlan kapcsolata: az egyik a stílus szellemi tartalma, a másik a szerkezet és anyag fizikai valósága. E két elemnek feltétlen egyensúlyban kell lennie, mert különben a mű a fogalom igazi értelmében nem építészeti alkotás többé. A stiláris elemek túláradása festőivé vagy szobrászivá teszi, a túltengő szerkezet tárgyilagossága pedig minden tekintetben világos és tiszta lehet, csak művészi értelemben nem.

Az építészet elemei közül a *boltozatok* esztétikai és fizikai szempontból egyaránt a legérdekesebb szerkezetek közé tartoznak. Fizikájának törvényeit az idők folyamán csak sok sikeres és sikertelen próbálgatás után sikerült megismerni és a gyakorlatban követni. Ennek oka, hogy a boltozat szerkezettana az összes ismert elemeknél lényegesen bonyolultabb és így a stiláris formaalakítás szabadságát a szerkezet fizikai sajátságai minden más szerkezetnél jobban megkötik. A rosszul épített boltozat összedűl, művészi szempontból értéktelen formaalakítás pedig a vonalak lendületével nem fejez ki semmit. E két szempont összehangolása az építészet történetében a nagy stílusok keretei között majdnem mindig kifogástalanul sikerült; talán azért, mert a két követelmény nem vált még annyira szét, mint ma. Régen a fizikai valóság érzékelése félig művészi intuició volt, az esztétikum pedig félig-meddig tudatos aránymatematika; ma viszont a fizika csak matematika, a művészet pedig csak sejtő keresés.

A boltozat történeti változását szemlélve meglepő, hogy milyen későn találkozunk vele először. A görög építészet csodái már elvirágzottak, mikor etruszk hatás nyomán az első nagyobb római boltozatos építmények épültek. A görög művészet a külső tér és nem a belső tér művészete. A tér elvonult zártságát nem ismerte, oszlopcsarnokai képébe beillesztette a sziklákat, az égboltozatot és a tengert. Idealizálta a tárgyi valóságot, de nem akart elszakadni tőle. A római művészet ellenben a hatalom és erő elvont valóságát fejezte ki és a hatalmas boltozatos terek erre igen alkalmasak voltak. A császári termák, templomok és a Pantheon hatalmas donga- és kupolaboltozatai esztétikai és technikai értelemben is az első igazi boltozatok. A dongaboltozaton (hengerfelületű boltozat) és ennek fejlesztéséből kialakuló keresztboltozaton kívül csak a kupolát ismerték. Szerkezeteik általában nagyon túlméretezettek. Sokkal erősebbek, mint állékonyságuk szempontjából lenniök kellene és így az idő vasfoga lassú morzsolását is csak az emberi barbárság segítségével tudta végrehajtani.

Az ókeresztény művészet kezdetben a belső terek nagyvonalú pompáját kerülte és a kisebb méretek bensőséges hangulatát kereste. Boltozat helyett a nagyméretű templomterekben is kazettás famennyezetet vagy nyílt fedélszéket épített. Bizáncban ellenben a boltozatépítés eddig sohasem sejtett eredményeit látjuk. Az egyes boltozati formák nem elkülönülve állnak, hanem szövevényes kapcsolatba fonódnak egymással, óriási méretekkel és ünnepi komolysággal egy hanyatló kultúra merev előkelőségét hirdetik. Technikai szempontból is csodálatos alkotások. A boltozatok erőjátékának átérzése itt sokkal fínomabb, mint Rómában. Apró kövekből vagy hengeralakú falazó korsókból jóval vékonyabb boltozatokat készítenek és itt építenek először a boltozat oldal-

A Hagia Sophia belseje. Látható a háromszögalakú csegely

nyomását felfogó támívet. A bizánci kultúra nyugatra is hatott és hasonló épületek épülnek Ravennában és Velencében.

A boltozati formában rejlő dinamikus lendületet legszebben a középkori stílusok fejezik ki. A román stílus igézetes komolysága, a gótika misztikus vágya, a formai és technikai lehetőségek újabb seregét hozta magával. A leggyakoribb boltozati forma a bordás keresztboltozat és ennek boltívekkel, oszlopsorokkal és támpillérekkel kapcsolt rendszere. Mint összefüggő ideghálózaton adódnak át ezen a súlyerők. A középkori templom boltozatrendszere nem önálló lefedő elem, hanem esztétikailag és statikailag szervesen kapcsolódik a falakhoz és pillérekhez. Az antik térben a falat és boltozatot erős kiülésű párkány választja el, a középkori boltozat bordái azonban a pillérbe torkolva nem érnek véget, hanem az oszlopot is bordaköteggé változtatják. A gótika újabb formákat hoz, a keresztboltozat mellett a csillag- és hálóboltozatokat. Ezeket borította a késői korban gazdagon csipkézett és mérműves bordákkal. Különösen az angolgót stílus alkalmazta szívesen a mesés gazdagságú háló és legyező boltozatokat. A középkorban a boltozatépítés technikájának kialakulása sok próbálgatás és templombeomlás árán történt meg, de nagy tökéletességet ért el. És ha a nagy dómokat a mai statika módszereivel vizsgáljuk, azt az eredményt kapjuk, hogy noha technikailag a mainál lényegesen kisebb felkészültséggel készültek, szerkezetileg is tökéletes alkotások.

A Szent Péter-templom kupolája

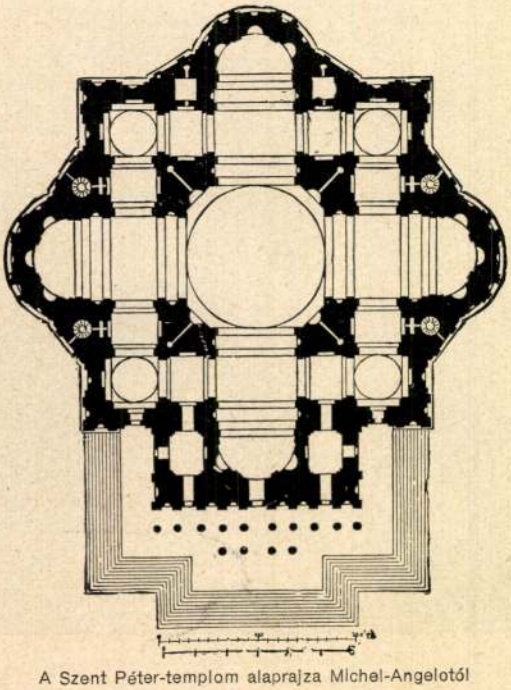

A Szent Péter-templom alaprajza Michel-Angelotól

A renaissance a középkortól elszakadva az antik téralakítást követi. Különösen a centrális teret (egy középpont körül csoportosított alaprajzi elrendezést) alkalmazták szívesen, mely mint egy középpontban álló szemlélőre beállított miniatürkosmos kitűnően kifejezte a kor kifinomult, de erőteljes egyéniségkultuszát. A centrális tér gondolata a kupolaépítés gyakorlati tökéletesedését hozta magával. A legelső ilyen nagy építmény a firenzei dóm kupolája, mely korában nemcsak művészi, hanem technikai hőstettnek is számított és a későbbi fejlődésnek döntő ösztönzést adott. Később dongák és kupolákból álló csodálatos szerkezeti és művészi érzékkel elképzelt rendszerek alakultak ki (*Bramante* terve a Szent Péter-templomhoz). A renaissance-kor egyik érdekes technikai újítása az úgynevezett *boltháromszög* (csegely), mely négyszög-alaprajz fölé emelt kupola által szabadon hagyott háromszögek takarására szolgált. Ez a motívum,

bár korábbi stílusokban is előfordult, jellegzetes renaissance forma. A renaissance művészet mindig kiemelte a boltozat szerkezeti feladatát és felületének tagozására a belső erők irányát követő kazettás bordázatot, vagy stukkós vonalrendszert használt, és ennek mezőit festői vagy plasztikus díszítőelemekkel töltötte ki. Ezt a kötött harmóniát a barokkstílus szabadon csapongó képzelete csakhamar feloldja, a boltozat számára egy színházi körhorizonttá válik. Művészileg nem térlezáró elem többé, hanem csupán a belső teret virtuálisan megnyitó mennyezetfreskó hordozója. A gót stílus is anyagtalanságra törekedett és ezt a vágyat egy elvont lendületté formálta, míg a barokk a természetfölöttiség misztikus ígérete helyett annak való képét kereste egy színházi díszelőadás tarka pompájába öltöztetve. Igazi barokk boltozati forma az elliptikus kupola, a tükörboltozat és a fiókboltozatokkal megnyitott donga. A későbbi törekvések azonban — egészen a mult század romantikus stílusdivatáig — alig jelentenek lényeges változást az említett nagy stílusokkal szemben.

A technika rohamos fejlődése során a vasgyártás tökéletesedésével a vas bevonult az építészetbe, mint építőanyag az addig alkalmazott fa és kő mellé. Először csak technikai lehetőségeket rejtett magába, esztétikai szempontból inkább káros volt, mint hasznos. Rácsos szerkezetek alakjában nagy terek lefedésére, előnyösebb volt, mint a régi kőboltozat, de, hogy a vaslefedés célszerűségét és a kőboltozat szépségét összekapcsolják, kialakult a szerkezet és forma hazug ellentmondásán alakuló vasszerkezetre függesztett gipszboltozat. A technika diadalát jelentette, de egyben a művészet csődjét.

Eddig a történet. A jelen, a technikai haladás az emberi élet minden vonatkozásában új célkitűzéseket hozott és ami megmaradt a multból, azt vagy elseperte, vagy az új korszak igényeihez formálta. Alapelve az a hit, hogy a technika segítségével az emberiség a természet ura lehet, mely mint engedelmes rabszolga minden kincsét és titkát feltárja az ember előtt. Az új fejlődés az építészet technikai részét gyökeresen átalakítja, a vas mellett a vasbeton egyre nagyobb jelentőséget nyer. A vasbeton esztétikailag nem jelentett akkora forradalmat, mint a vas, mert a régi stílusok értelmében vett monumentalitást zárttömegű formáival jobban megközelítette, mint az áttört jellegű vasszerkezet. Így a régi boltozati formák konstruktív (és nem színlelt, mint a vasszerkezetre függesztett gipszboltozatok) alkalmazására tág teret nyujt, sőt előnyös sajátságainál fogva több új lehetőséget is rejt magában.

Ne vizsgáljuk külön-külön a számos boltozati formát, elégedjünk meg a boltozatok geometriai alapelemének, a *boltív*nek tanulmányozásával. A boltív, a boltozat statikai tulajdonságainak vizsgálatára különösen alkalmas. Ez, ismeretes, félkörív, vagy más szimetrikus görbe men-

A mont-saint-micheli apátság lovagtermének gót tölcsérboltozata

A jenai planetarium Zeiss-Dywidag-rendszerű héjboltozatának vasalása szerelés közben

Raktárak Hamburg kikötőjében. Zeiss-Dywidag-rendszerű hengeres héjboltozat szerelése

tén hajló hasáb és véglapjain falakra vagy pillérekre támaszkodik. Téglafalazatból, kőből, vasbetonból, vagy főképp hidaknál vasból készül. Ilyen híd a budapesti *Margit-híd* is, ahol a kocsi és gyalogpályaszerkezet súlyát oszlopok közvetítésével hatalmas vasívek veszik át. Bennük a teher alatt *nyomás* keletkezik. E szerkezetnek éppen megfordítottja az *Erzsébet-híd*, mert itt a pályaszerkezet rudakból álló láncokon függ. Ebben a terhelés hatására *húzás* lép fel, ezt átveszik a pillérekre épített és a parti lánckamra betontömbjéhez kikötött kapuk. Az Erzsébet-híd rudakból álló tartólánca a pályaszerkezet súlya alatt egy bizonyos görbe alakot vett fel éppúgy, mint egy zsineg, ha két ujjunk között lazán tartjuk és súlyokat akasztunk rá. Az így előállított görbét, mivel az nem más, mint az erőkkel terhelt kötél egyensúlyi alakja a terhelő erők *kötélgörbéjének* nevezzük. Ha a kötélgörbénk kötelét megmerevedve képzeljük (például úgy, hogy nedves és megfagy) és a ráfüggesztett súlyokkal együtt fejetetejére állítjuk, akkor a kötélben, melyben eddig húzóerők voltak, most ugyanakkora nyomóerők lesznek. Vagyis az Erzsébet-híd rendszerének modellje, a Margit-híd rendszerének modelljévé változik át. Tehát a boltívben valamely terhelés hatására akkora nyomóerők lépnek fel, mint amekkorák a húzóerők a boltív görbéjével azonos görbéjű kötélgörbében ugyanazon terhelő erők hatására. A kötélgörbe megfordításából keletkezett boltív és kötélgörbe között azonban az a különbség, hogy ha a kötél alakja nem a terheléshez tartozó kötélgörbe, a kötél felveszi ezt az alakot, a falazott ívben azonban ilyen mozgások nem lehetségesek, úgyhogy az ebben az esetben összedűl. A boltív állékonyságának tehát feltétele az, hogy alakja megegyezzék terhelésének kötélgörbéjével. A terhelt kötélgörbe másik fontos tulajdonsága, hogy két végén a felfüggesztési pontokat húzza, tehát a fenti megfordításból keletkezett boltív megtámasztó fixpontjait nyomni fogja. E nyomás a boltozat építésekor nagy gondot okoz, felvétele támívekkel, vagy pedig az ív alsó végpontjait összekötő vasrúddal (vonóvas) történik.

A régi boltívek és ezekkel lényegében hasonlóan viselkedő boltozatok kizárólag kőből vagy téglából épültek és így ha a fenti feltételeket az építés során nem tartották be, a boltozat menthetetlenül összedőlt. A modern, vasból vagy vasbetonból készült boltívek és boltozatok azonban egységes, vagyis nem apró elemekből, téglából vagy kövekből épült szerkezetek és így ha nem is követik a terhelőerők kötélgörbéjét, nem eshetnek elemeikre.

A vasbetonról most elegendő annyit tudnunk, hogy nem egynemű anyag, mint

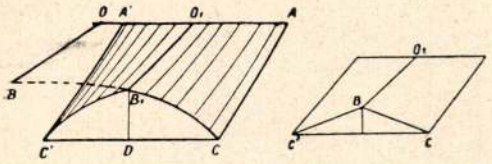

Konoid és hiperbolikus paraboloid felületek. Baloldalt $C' B_1$ és $B_1 C$ a két konoidnak (dongának) a görbe, $A' O_1 A$ az egyenes vezérvonala; a két felület a $B_1 O_1$ egyenes mentén ér össze. Jobboldalt két hiperbolikus-paraboloid csatlakozik egymáshoz hasonló módon

a kő vagy a beton, hanem betonba foglalt vasszálak rendszeréből álló szerkezet. A vasszálakra azért van szükség, mert a betont, csekély húzóellenállása miatt, csak nyomásra lehet igénybevenni, a vasszálak azonban a szerkezetet húzásra is ellenállóvá teszik. Ezért a régi és modern boltozatok között alapvető különbség van. A régi kő- vagy téglaboltozatok belsejében (mivel húzás esetén az összehabarcsozott rétegek szétválnak) csak nyomóerők léphetnek fel és ezért csak olyan boltozati formák alakultak ki, melyekben húzás nincs. A vasbetonboltozaton viszont húzás is felléphet és ezért a vasbetonból olyan alakú boltozatok is építhetők, melyek kőből vagy téglából építve összedűlnének. Másik lényeges különbség, hogy a beton és vas nagy szilárdsága miatt a modern boltozatok a régieknél jóval vékonyabbak.

A vasbetonnak értékes tulajdonságait kétféleképpen használhatjuk ki. Azok a boltozati formák ugyanis, melyekben nemcsak belső nyomás lép fel, kétféle csoportba oszthatók: boltozatokra, melyekben húzás és olyanokra, melyben hajlítás lép fel.

Azokat a boltozatokat, melyekben hajlítás nincs, csak húzás, a gyakorlat számára sokkal fontosabbak, mert tapasztalatból tudjuk, hogy a szerkezetek húzásra és nyomásra sokkal többet bírnak, mint hajlításra. Egy nádpálcát meghajlítva könnyen eltörhetünk, de két végén húzva aligha tudjuk kettészakítani. A hajlításmentes boltozatokat mint egy kifeszített ernyőt kell elképzelnünk, melynek szövete a bordák közé feszülve húzásra, a bordák pedig nyomásra vannak igénybevéve. A vasbeton boltozatoknál a nyomott és húzott elemek a vas és a beton. A modern boltozatépítésben ezeket a hajlításboltozatokat, mivel igen vékonyra építhetők, *héjboltozatoknak* nevezzük. A héjboltozatok fontos tulajdonsága, hogy a terhelő erők hatására nem hajolnak meg, még csak fínom műszerekkel mérhető mértékben sem, vagyis hajlításmentesek és csupán nyomásra vagy húzásra vannak igénybevéve, vastagságuk pedig a többi méreteikhez képest igen kicsi.

A régi boltozatok dongák vagy kupolák, vagy e két alapforma elemeiből alkotott rendszerek. A héjboltozatok kedvező tulajdonságai azonban a régi formákon kívül a boltozatépítésben eddig nem alkalmazott és a tárgyalt okok miatt nem is alkalmazható felületek bevezetését is lehetővé tette. A leggyakrabban alkalmazott ilyen felületek a *nyeregfelület (hiperbolikus paraboloid)* és az egyenletesen laposodó *donga (konoid)*. A nyeregfelület nyereghez hasonlóan két egymásra merőleges irányban ellentétesen görbül. Ilyen felület a megvetemedés folytán eltorzult asztallap vagy rajztábla, melynek szélei és a rárajzolt és széleivel párhuzamos egyenesek eltorzulás után is egyenesek maradnak, a nyeregfelületre tehát két irányban egyenesek rajzolhatók. Ez a boltozat építés szempontjából azért fontos, mert a vasbetonboltozat építése előtt famintaállványt kell készíteni, ugyanúgy, mint a negatív formát a harangöntésnél és ez lényegesen könnyebb, ha olyan felületről van szó, melynek egyenes alkotói vannak és így egyenes deszkákból elkészíthető.

A másik új felület, az egyenletesen laposodó donga hengerszerű alakzat, ahol a henger alapgörbéje az egyenes alkotók mentén haladva egyenletesen laposodik, esetleg egyenes vonallá válik.

A rhelmsi vásárcsarnok hatalmas dongaboltozata

A budapesti szabadkikötő nyeregboltozatos raktárépülete

E két új boltozati formát eddig csaknem kizárólag francia vasbetonépítők alkalmazták és elméleti vizsgálatuk is francia kutatóktól ered. E boltozatok vastagsága átlagosan 6 centiméter 40—50 méter méretű helyiségek lefedése esetén, ami meglepően kicsi ahhoz képest, hogy a római Pantheon hasonló méretű kupolája a legvékonyabb helyen 1·50 és a többi nagyobb régi boltozatok vastagsága is 1 méter körül van. Ennek oka, hogy mai módszereinkkel pontosan ki tudjuk számítani boltozata legkedvezőbb alakját, míg ez régen tapasztalati alapon csak közelítőleg sikerülhetett és így eltérve a legelőnyösebb alaktól, erősebb, vagyis vastagabb szerkezetre volt szükség.

A régi kupola- és donga-alakzatokat ellenben főleg német kutatók alkalmazták mint héjboltozati formákat, a híres Zeiss-féle planetáriumok is ilyen rendszerrel készültek. Egy érdekes német héjboltozat-szabadalom a *Zeiss-Dywidag*-rendszer, mely lényegében egymással párhuzamos elrendezésű dongasor. E rendszer szerint épült a budapesti nagyvásárcsarnok 40 méter széles lefedőszerkezete 6 centiméter dongavastagsággal.

Igen érdekes a héjboltozatok elmélete is, de sajnos a statika — mely *Leonardo da Vinci* szerint a tudomány paradicsoma — csak a felsőbb matematikában jártasok előtt nyitja meg kapuit.

Hátra van még szemlélődésünk utolsó kérdése. Mi a héjboltozatok esztétikai jelentősége és válhatnak-e azok a művészi kifejezés olyan eszközévé, mint a történelmi stílusok boltozatai. Az eddigi eredmények csak technikai és gazdasági szempontból kielégítők és alkalmazásuk is csaknem kizárólag az ipari és gazdasági épületek körében történt, ahol egyéb igények kielégítésére nincs is szükség. A lehetőség és remény azonban megvan, hogy a további fejlődés során a formák statikai áramvonalai a természet törvényeinek érzékeltetésén túl az új stílus szellemi tartalmának is kifejezői lesznek. Ennek kialakulásához azonban korunk nagy küzdelmének a szellemiség és anyagiság harcának békéje szükséges.

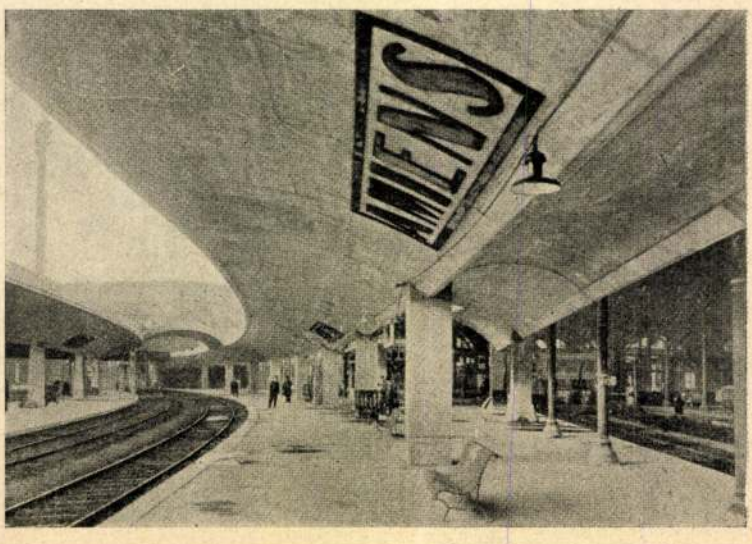

Az amiensi pályaudvar héjboltozatokkal fedett perronja

Szmohay János

1911/12 - 1913/14,
1918/19

Ferképzomfoiskèvk
138. C.

T. 4624.

én van a vár, hol az épületek
ög, a háttért hegyek képezik, az
ulso partján, a hol öt csolnak is
ik. Felirata:

N.

cm.

-314.

SZMRECSÁNYI BOLDIZSÁR

Hegyvidék

A március 15-i ünnepség keretében Erkel Ferenc mellszobrát avatják fel a XII. kerületben, a polgármesteri hivatal melletti Zene téren csütörtökön, fél tizenkettőkor. Szmrecsányi Boldizsár alkotását az Országos Mérésügyi Hivatal örökbe fogadta. A Himnusz megzenésítője 1893-ban a kerületben halt meg.

NÉPSZABADSÁG 2001 MÁRC. 13

MEGHÍVÓ

Tisztelettel várjuk Önt, és családját egy

nagyszabású festményvásárra!

MOM Művelődési Központ

Budapest, XII. ker., Csörsz u. 18.

Ideje: 2001. március

16-án pénteken, 12-19 óráig

17-én szombaton, 9-18 óráig

18-án vasárnap, 9-17 óráig

Ötven művész 200 alkotásából - vásárhelyi, budapesti, kecskeméti, veszprémi galériák anyagából - választhat, kedvező fizetési feltételekkel, kamatmentes részletre is!

Készpénzes fizetés esetén nagy kedvezmény!

Alkotóink között: Alim A., Balogh E., Barkóczi J., Bazán V., Bán T., Bánfalvi Á., Bihari S., Bocsák K., Bodor M., Bóka J., Bubelényi L., Budai L., Czóbel M., Csáky L., Csikós A., Csomor K., Csuta Gy., Debreczeny Z., Deák B.F., Endrey N.A., Erdélyi T., Fajka J., Fassel F., Fehér Cs., Fehérvári Z., Fülöp L., Göcsey J., Gubcsi A., Herpai Z., Hévízi É., Holányi J., Hornyik J., Hosszú L., Hunyadi G., Hunyady I., Kabul A., Kárpáti J., László K., Losonczi L., Ludvig Z., Macskássy L., Marjai J., Markó E., Mág T., Mizser P., Novák A., Orbán Cs., Orsovai V., Oszter S., Papp G., Paróczi Á., Pósa E., Puskás I., Schranz L., Sipos I., Sipos I. (g), Somogyi G., Somogyi S.L., Stéhlik J., Strissovszky Sz., Szabó J., Szanthoffer I., Szekeres E., Vágfalvi O., Vinczellér I., Vojnits R., Walter G., Zoltai A.

Érdeklődésüket tisztelettel köszönjük.

A vásár rendezője:

AK Balaton Galéria Veszprém

Tel.: (06-30) 9469-306, (06-30) 9572-230

Szmrecsányi Oltár mester

POSZLER Györgyi: „Kisvárosi és falusi Mária-oltárok" : Adalékok a Szmrecsányi főoltár mesterének működéséhez. = MNG Évkönyve 1991 (1991) 97 -102.p. ill. G

Az egyes oltárok grafikai előképei

középkori festészet

Névm: Szmrecsányi oltár mestere

A <u>népmüvés</u>

kutatás ellené

zásra vár; ez a

ziti, noha itt

kezdeményezésel

zációs javaslat

K. Csilléry K.:

XIX. században

14-3o/; Hofer T

értelmezés néhá

magyar népmüvés

a 19. századi j

népmüvészet /Bp

K. Csilléry K.:

katalógus /Bp.

Szmrecsányi Boldizsár

n Judaskin, aki mindig különbözni akart másoktól

ivattól a Nyugat meghódításáig

ett meg egy évtized alatt, s a eljutott odáig, hogy ha sze-, de már sikerrel képviselteti n" – vallja büszkén Valentyin vezők új nemzedékének jeles rénységgel nem vádolható, de „régi motorosnak" számító neve cseng a legjobban, mo-

kivétel, de az meglehetősen sokba kerül. De megindult a terjeszkedés külföldön is. A Judaskin-divatház idén Milánóban nyitott úgynevezett Show-roomot, amely nagyban látja el a nyugati piacot készáruval. Az olasz városban butik is nyílik, akárcsak New Yorkban. Egyre nagyobb az érdeklődés ugyan-

akkor az orosz kollekciók iránt a keleti piacon is. Egyre több megrendelés érkezik Hongkongból, Kínából és Japánból. Budapestről azonban még nem érkezett felkérés. De hát, ami késik, nem múlik! A hálózat franshise-rendszerben működik, gyakorlatilag függetlenül a divatháztól, amely csupán az egy-

Szmrecsányi Boldizsár első kiállítása

Nézem a kiállítás szobrait – egyikhez, másikhoz újból visszatérek. Gondolatébresztő megformázásuk, a merev márvány tisztasága, fénye mintha a fiatal szobrász boldogságát is tükrözné. Saját úton jár *Szmrecsányi* Boldizsár, de kísérője óriási szorgalma, lankadatlan hite, akaratereje, kitartása. Az ezredfordulón lesz harminc éves és művészi alkotásai betöltik a XII. Kerületi Művelődési Központ kupolatermét. Ez az első önálló kiállítása!

Ezerkilencszázhetvenhétben *Somogyi* Józsefre emlékeztek tanítványai a Hadtörténeti Múzeumban rendezett kiállításon. Itt volt Szmrecsányi Boldizsár márvány női feje és a Pihenő nő című munkája, sokan felfigyeltek rá. A következő évben a Művészek ünnepe a hegyvidéken kiállításon a fiatal szobrászok díját vehette át. Méltó, hogy lakóhelye rendezte első önálló kiállítását is, amelyen egy érett, „csodálatos tehetséggel megáldott, szorgalmas művész mutatkozott be, korosztályának kiemelkedő szobrászaként" – mint *Buza* Barna szobrászművész mondta. (Buza Barna szobrászművész javasolta 1998-ban a milánói három hónapos – Magyar Állami Eötvös-ösztöndíjra.) A hódmezővásárhelyi őszi tárlaton, már első jelentkezésekor, 1996-ban a város különdíját nyerte el.

Milyen tanulmányok előzték meg első kiállítását? A gimnáziumi érettségi után, még abban az évben felvették a bécsi képzőművészeti főiskolára. A szobrász szakon Johannes *Avramidis* volt a mestere. Majd a Magyar Képzőművészeti Főiskola szobrász szakán *Somogyi* József és *Bencsik* István lett a mestere. Művészdiplomát 1995-ben szerzett. 1995–97 között a Pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem képzőművészeti mesteriskolájának kőszobrász szakán Villányban ismét Bencsik Istvánhoz került. Előzőleg, még 1994-ben részt vett Carrarában a nemzetközi márványszobrász szimpóziumon…

A kiállítást dr. *Mitnyan* György polgármester és *Kratochwill* Mimi művészettörténész nyitotta meg. Köszöntő, elismerő szavaikhoz a kiállítás látogatói is csatlakoztak. Megértették a művész márványba vésett gondolatait, amit a Zene, az Anyaság, La Naissance, a Jó pásztor, a Bölcső, a Hajnal és a többi alkotásával kifejezésre juttatott.

A Jó pásztor (balatonhenyei márvány, 1998)

(A kiállítás október 23-ig tekinthető meg a művelődési központban, Budapest XII. kerület, Csörsz u. 18., hétköznap 10–18 óráig, szombat– vasárnap 17–20 óra között.) **(schelken)**

SZMRECSÁNYI MESTER

ld. még IHANNES mester

studierte. Die formalistisch akademischen Studien langweilten ihn, a
in der Malerschule von SEITZ nicht wohler. 1873 wurde er an der Par
des historistischen Genremalers Isidore PILS, der auch Kriegsbilder n
dieser die Aufmerksamkeit des späteren Kriegszeichners Mednyáns
Ein großer Anstoß war allerdings hierzu nicht nötig, Baron Mednyáns
wöhnliches Interesse für das Elend. Ihn motivierte über sein soziales
elementares Interesse: er war für alle dramatischen Erscheinungen
als Landschafts- oder Figurenbild umsetzen konnte. In seinen Ansch
mus, östlichem Mystizismus und Buddhismus sind Natur und mens
dasselbe. Auf seinen Schlachtenbildern verschmelzen die Darstellung
der vergänglichen Umgebung in morbider Harmonie, beinahe in si
gleiche Euphorie erfüllt seine mit oder ohne Auftrag gemalten Land
seine mit der malerischen Tiefe von GOYA oder REMBRANDT konkurri
bilder. Zur Zeit der Jahrtausendfeier irrte er als Lumpensammler ver
kolonien von Paris herum, gleichzeitig waren seine Bilder auf der Mill
sehen. Im folgenden Jahr fand in der Pariser *Galerie Georges Petit* die
lung des Künstlers statt. Er verteilte alles, was er hatte und unterstützte

MDK

Szmrecsányi a képzőm.társ.titkára

Állitotta össze a "képes tárgymutatót" a műcsarnok 1883.évi őszi kiállitásáról. Harmincegy oldalt foglalnak el benne az egyes műdarabok rajzai.

Cikk: A Műcsarnok kiállitása.

Vas.Ujs. 1883. 42.sz. 683.l.

Szmrecsányi főoltár mestere festő M.D.K.

1483. nagyszalóki Mária-oltár.

Névadó müve a liptó megyei Szmrecsány templomának főoltára.

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára Bp. 1964.

132.1.

B

1372.1.

M.D.K.

"Szmrecsányi föoltár mestere"

1480 körül

Mária-oltár, Két szárnyán négy jelenet Mária életéből:
Mária és Erzsébet találkozása,
Angyali üdvözlet,
Jézus születése,
Háromkirályok
Külsö oldalon négy barokk passuójelenet a XVIII sz-b-l

Az Esztergomi Keresztény Muezum Képtára Bp. 1964

131. 1.

Szemrecsányi Főoltár Mestere M.D.K.

faszobrász, festő

művei, névadó alkotás kívül a malompataki és farkasfalvi Mária-oltár szárnyképei. Az ő neve alak közli a szerző a szepes-helyi Mária-oltár főcelarját (149.á)

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország faszobrai, Akadémiai Kiad-, Bp.1967. 65, 85, 86. old.

Szmrecsányi f őoltár mestere festő M.D.K.

1480 körül Mária-oltár . Két szárnyán négy jelenet Mária életéből : Mária és Erzsébet találkozása, Angyali üdvözlet, Jézus születése, Háromkirályok.

Axkülsőxoldalaxnégy repr.

Az Esztergomi Keresztény Muzeum Képtára Bp. 1964.

131 .l.

Szmrecsányi tem-
plom
szárnykérei és a
szent Anna-oltár
predellája
repr.

Szepm. Muz. Évk.
VIII. 79, 80 l.

A m. postatakarékpénztártól

BUDAPEST
48 VII.-3.19
54

16136

MÜEMLÉKEK
ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA

Budapest
IX. Hőgyes Endre u. 10.

Hivatalból
Díjátalányozva

M.D.M.

A szmrecsányi oltár mestere, festő IV. n.

Felkától származó ép állapotban megmaradt oltára (1480 k.) az esztergomi múzeumban.

Czobor Ágnes. Az esztergomi kegy. Múzeum kiállításának vezetője. Bp. 1955 6.

Sz

Smrecsányi főoltár mestere MDK

Bizonyos hogy nem ő állitotta helyre a lőcsei Szent Katalin oltár predellájának kis triptichonát.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.48.l.

Szmrecsányi főoltár mestere MDK

Genthon nevezte el szmrecsányi főoltárról. ~~Oeuvre~~
Oeuvreje a nagyszalóki, a felkai, a szepeshelyi, a malompataki, a szepesszombati Mária-oltárból, a szmrecsányi főoltárból, a lőcsei Szent Katalin-oltárból, a lőcsei Katalin-oltár oromzata ~~valyk~~ helyén levő kis oltárkából, két felsőerdőfalvi szekrényfélből és két liptószentjánosi oromképből áll.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.128-129.l.

Szmrecsányi főoltár mestere MDK

Mesternek vagy legközelebbi műhelytársának tulajdonitható a farkasfalvi Mária-oltár is, amelyet Divald publikációja után rekonstruáltak, festették át és látták el uj predellával és oromzattal. Szerkesztésmód és kisebb részletek azonossága valószerüsiti, hogy átfestés alatt mester müve rejtőzik.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.129.l.

4.

Szmrecsányi főoltár mestere MDK

Divald művei közé sorolta a nagylomnici Mária oltárt is, de Radocsay szerint ez nem tartozhatott művei közé.

Mester későbbi hatását kassai muzeumnak egy 1519-ben készült, Máriát, Annát, Katalint ábrázoló táblája /könyvben repr. CXXV.tábla/ mutatja.

Felkai Mária-oltár /148o körül/ repr. könyvben CXXIV.tábla, Szepshelyi Mária oltár /148o körül/ repr. könyvben CXXIII.tábla.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.129.l.

Szmrecsányi főoltár mestere MDK

Müvei közül egyedül Nagyszalóki oltárán olvasható évszám, többi alkotását ez évmegjelölés alapján általában a nyolcvanas évekre keltezték. Konzervativ stilusjegyei alapján azonban valószinüvv, hogy nagyszalóki oltár már munkássága delelőjén tul született, s igy több müve, a lőcsei Katalin-oltár is, még a hatvanas-hetvenes években készült.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.129.l.

Szmrecsányi főoltár mestere MDK

Az 148o körül készült szmrecsányi/Smrecany/ Mária-főoltárra vonatkozó adatok az Adattárban. Képek:1.Maria, Szt.Borbála és Katalin,2.Vizitáció, 3.Angyali üdvözlet,4.Krisztus születése.5.Királyok imádása.6.Mater dolorosa.7.Szt.Erzsébet,8.Vir dolorum,9.Szt.Margit.lo.Krisztus négy férfiszenttel.

Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.451-452.l.

Szmrecsányi főoltár mestere MDK

Az 148o körül készült szepeshelyi/Spisska Kapitula/ Mária oltárra vonatkozó adatok az Adattárban: Táblák a Szépmüv.Muzeumban. Képek: 1.Szt.Katalin.2.Szt.Dorottya.3.Szt.Borbála,4.Szt.Ilona.5.Krisztus születése.6.Angyali üdvözlet.7.Királyok imádása.8.Vizitáció.9.Mater dolorosa.lo.Ev.János.11.Vir dolorum.12.Szt. Magdolna.

Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarorszg táblaképei. Bp.1955.44o.l.

Szmrecsányi főoltár mestere MDK

Az 1483-ban készült nagyszalóki/Vel'ky Slavkov/ Mária oltárra vonatkozó adatok Az Adattárban:
Táblák a Szépmüv.Muzeumban.
Képek:1.Vizitáció.2.Angyali üdvözlet.3.Krisztus születése.4.Királyok imádása.5.Mater dolorosa.6.Angyal az angyali üdvözletből.7. Vir dolorum.8.Mária az Angyali üdvözletből.
1483-as évszám az Angyali üdvözlet mondatszalagán.

Az oltárra vonatkozó irodalom.

ARadocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.3o2.l.

Szmrecsányi főoltár mestere MDK

Az 148o körül készült xxx felkai/Velka/ Mária-oltárra vonatkozó adatok az Adattárban: Táblák az Esztergomi Muzeumban.
Képek: 1. Vizitáció. 2. Angyali üdvözlet. 3. Krisztus születése. 4. Királyok imádása. 5. Veronika kendője két angyallal. A külső szárnyképek a XVIII. századból. 1933-ban Nikássy Lajos restaurálta. Az oltár 1913-ban a templom egyik elrejtett zugába volt bedobva, ezután jutott az esztergomi muzeumba.

Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp. 1955. 3o2. l.

Szmrecsányi templom és mennyezetfestményei

Arch. Ért. 1893. 145-151. l. képekkel.

499. SZENTELTVIZTARTÓ, szines fa
dőt tartva. Szétszórt virágot ruhá

500. KOSÁR, fajánsz, ovális, áttört for
tás diszitéssel. Jegye HP. Holics.

501. TÁLCA, KANNA ÉS CUKORTA
Jegye HC., HH. és HF. Holics. X

502. ASZTAL KÉSZLET, ecet-, olajta
delfin diszitéssel. Osztrák, (?)

503. MÉLY TÁNYÉR, fajánsz, kinai m
jéből származik. Jegye H. Holics,

504. TÁL, fajánsz, kerek, szines és ara
Jegye H. Holics, XVIII. sz. e. f.

505. TÁNYÉR, fajánsz, hullámos és m
Jegye HH. Holics, XVIII. sz.

506. TÁNYÉR, fajánsz, hullámos pere
Jegye HP. Holics, XVIII. m. f.

507. TÁNYÉR, fajánsz, hullámos per

508. TÁNYÉR, fajánsz, karélyos per

509. TÁNYÉR, fajánsz, hullámos és ta
XVIII. sz.

510. TÁNYÉR, fajánsz, hullámos széllel

511. TÁL, fajánsz, hullámos széllel, szi

512. TÁNYÉR, kemény cserép, áttört,
benyomva. Holics, XIX. sz. e.

513. TÁNYÉR, keménycserép, hullám

s, két, ágalaku füllel, szines, strassburgi modoru diszi-

is peremén straszburgi modoru szines diszités, közc-
P.

yelén zöld virágdiszités. Holics, XVIII. sz.
nes diszitéssel. Oldalán pipázó paraszt. HB. jegygyel.

galaku, két füllel, szines virágokkal. Holics, XVIII. sz.
kerek, gömbös testtel, két kengyelalaku füllel.
Barnáspiros tájképekkel és madarakkal. Holics.

zines fajánsz. Stompfa (?)
oru diszitéssel. Körtealaku, testén vaddisznók és far-
sz.
(?).
npfa (?).
es. Holland (?). Illusztr. XXIII. táb.
. M. jegygyel.
t, rácsos oldallal, mangán szinü és szines gyümölcsös

nsz. Hollandia.
barna szinezéssel. Holics, XVIII. sz.
egygyel. Stompfa.

Szmrecsányi főoltár

XVI. sz. vége mestere

Genthon Wrint tőle való
a lőcsei Szent Katalin és
a szepesszombati Szűz Mária
oltár is

Genthon István

A régi magyar festő-
művészet. Vác, 1932
16, 44, 69-70. l.

I. A: Magyar mű- és történeti emlékek kiállítása. Századok, X – 1876, 520 l.

Forster: Magyarország műemlékei. II. kötet, Bp. 1906, 285 l.

Czobor: Egyházi emlékek a történeti kiállításon. Bp. 1898, 69 l. (repr. 66–67 l.)

Pulszky Károly: Az esztergomi főegyház kincstára. AÉ, XIV – 1880, 287–288 l. (repr. LIX–LX. tábla)

Irodalom. Egyházművészeti Gap I – 1880, 368–369 l.

Szmrecsányi fröltár mestere

MAGYAR MUVESZET

1931. 454–456, 458–459

VIS

l'œuvre des Artistes étant la

Bulletin des Beaux-Arts,

prêtant que médiocrement à ce

atrième année paraîtra

Szmrecsányi főoltár

mestere

Genthon István

A régi magyar festő-
művészet. Vác 1932.

16, 44, 69-70. l.

3. Az idő diadalmenete. Francia munka 1510–1520 körülről. Petrarca verzét illusztráló festmény v. metszet után. Töredék: magasabb volt, és balra szélesebb, szegélye idegen és hozzávarrott. Gyapjú, 287 x 130 cm.

Az Ipolyi-gyűjteményből.

Lutka 35–36 l. (repr. 36 l.)

Gerevich: PA, 258 l.

Szmrecsányi rk. templom

(Liptó vm)

l.

Div Felsőm

145. l.

h) 41 kezelő (tollnok) 1200—1600 lira fizetéss

i) 73 l. o. szolga 1500—3500 « «

ninisztert azokról a tárgyakról, melyekkel kez-
leményezésükre foglalkozni óhajtanak, hogy
miniszter a szükséges információkat össze-
yüjthesse, illetve adhassa meg.

24. §. A miniszter (ki a Felső Tanács
lnöke) évente kétszer, tavaszszal és őszszel
ivja össze a Felső Tanácsot. Rendkívüli ese-
ekben a miniszter belátása szerint hivhatja
ssze azt.

35. §. A miniszter a 9 tagú bizottságot
inden második hónapban hivja össze. Szükség
setén többször is.

A felügyelőségek (sopraintendenze) az olasz
űvészeti igazgatás vidéki szervei. Háromfélék:

a) a műemlékek;

b) az ásatások és régészeti múzeumok és

c) a képtárak, a középkori és újkori múzeu-
ok és a műtárgyak felügyelőségei.

A műemlékek felügyelőségeinek (számszerint
8) feladata a közoktatásügyi minisztérium gond-
ira bizott műemlékek őrzése, fenntartása és
gazgatása. Ezenkívül a régiségek és szép-
űvészetek védelméről szóló törvény értel-
ében a magántulajdonban lévő műemlékek
ölötti felügyelet.

Az ásatások és a régészeti múzeumok fel-
gyelőségei (számszerint 14) feladatai:

a) az állam tulajdonát képező azon terü-

Szmrecsányi rk.

templom

falképei

(Liptó vm)

d.

Gerecze falképek

510 h.

Szmrecsányi rk

fatemplom

deszka menyezete XV. y

Dívald Mag. műveml

174. l.

Szmrecsányi (templom rk.)

falképe

Köpenyegesdiária

Repr.

Arch. Ert.

1912. 311. l.

(Szmrecsányi templom és mennyezetének festményei)

Myskovszky V. ( )

Arch. Ert. 1893

gyengetés, nyomás, kikészités

40 4	476.-	P. 506.- 460
	456.60	P. 547.92 5327
, vágása - 1.20/1000 drb.		P. 485.40
ültekre		19.37
b./ 7.500 drb. á 4.20		P. 31.50
	Összesen:	~~P.1586.59~~ 1590.19

Szmrecsányi r. kath. plébánia-templom

VIII. 35.

Mur. és Kst. Ert

Szmrecsányi rk

templom

Szmrecsányi templom

festett mennyezete

l.

Gerevich Emlékkönyv

96. kép

Térkép.

E diszes keretbe foglalt
vett lapon a REGN HVNGARIAE-t
SERVIA-t, BULGARIA-t és a kör
RUM-ig szemlélhetjük.

Fm., mér. a vk

Szmrecsányi György
ltj
épitész
l MMÉ Évk
1940. 147. l

M. a gőzvezeték, a központi fütés és szellőz-
tetésre a szemészeti klinikánál 39.454 kor. 33
fill., az ideg klinikánál 38.243 kor. 22 fill.,
Bogdány és társa az ideg és szemészeti
klinikára együttesen 199.334 kor. 36 fill.,
Heim H. a központi fütés és szellőztetésre
a szemészeti klinikánál 43.000 kor., az ideg
klinikánál 43.300 kor., Cross Charles E.
Levis utódai a szemészeti klinikára 107.028
kor. 47 fill., az ideg klinikára 106.155 kor.
74 fill., Körting B. és E. a szemészeti

adló-iparvállalat
TÁRSA
tca 14. szám.
öltségvetéssel szi-
adló és falburkolat.

Maroment a jelenkor legszebb és egyuttal a legjobb hézagmentes o padlója; lábmeleg, o pormentes és tetszetős o minden szinben. o

Dalbosec. [Krassó-Szörény m.] (Körjegyzői lak és iroda átalakitás.) Dalbesec község elöljárósága a körjegyzői lak és iroda átalakitására julius 26-án árlejtést tartott. Ajánlatot tettek: Feigl János (Dalbosec) 0·4%, Faul Miklós (Bozovics) 0·5% árengedéssel az előirányzott 3578 kor. 82 fillérből.

Faul Miklós bozovicsi épitőmester ajánlatát fogadták el.

Déva. (Iskola épités.) A dévai m. kir. államépitészeti hivatal az őraljaboldogfalvai elemi iskola épitésére julius 28-án árlejtést tartott, melynek alapján az épités kivitelére Báts János hátszegi vállalkozó kapott megbizást, ki az előirányzott 14.815 kor. 77 fillérből 0·1%-ot engedett. Kivüle Ráday Ferenc dévai vállalkozó pályázott 4% felülfizetéssel.

Zalatna. (Templom tatarozás és tető helyreállitás.) A zalatnai m. kir. főbányahivatal julius 28-án árlejtést tartott az ottani gör. kat. templom tatarozására 2172 kor. 71 fill. és a r. k. plébánia lak fedelének helyreállitására 334 kor. 44 fill. előirányzattal. Ajánlatot tettek: Demián Viktor (Zalatna) a templom tatarozására 2162 kor.,

Szemrecsányi Lajos

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

Pórai lijság 1927. IV. 3

MDK

Szmrecsányi Lajos
nyomdász

munkája: a címlap Ábra a 215. lapon.

÷ Fedőlapunk és mellékletünk

Grafikai Szemle 1929 évf. 6-7. f. 252 l

MDK

Szmrecsányi Miklós

Kampis J.: A művész felségjogai. Visszaemlékezés Székely Bertalanra. Magyarság 1943. okt. 17. 15.l.

MDK

Szmrecsányi Miklós

Szmrecsányi M.: Munkácsyról. Orsz. Magyar Képzőm. Társ. Évk. 1928. 18.l.

MDK

Szmrecsányi Miklós

Eger város műemlékeit Szmrecsányi Miklós vezető könyve ismerteti.

Lechner J.dr.: Az Orsz.Műemlékbizottság ujabb müködése.

Épitő Ipar - Épitő Művészet,1928.Jan.15. 9-11.lap

MDK

SZERECSÁNYI MIKLÓS

Egri müemlékvédelmi adatok.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.67.

Képzőművészeti Alap kiadványa.

MDK

SZMRECSÁNYI MIKLÓS

Egri copf stilusu müemlékekre adatok.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.48.

Képzőművészeti Alap kiadása.

MDK

SZMRECSÁNYI MIKLÓS

Eger barokkori épületeiről adatok.

Gerő László: Eger Budapest 1954.p.42.

Képzőművészeti Alap kiadása.

MDK

SZMRECSÁNYI MIKLÓS

Utalás Eger müemlékeire.

Gerő László:Eger. p.5.

Képzőművészeti Alap kiadása,Bp.1954.

MDK

SZMRECSÁNYI MIKLÓS

Utalások a törökkori Egerre.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.31.

Képzőművészeti Alap kiadása.

MDK

SZMRECSÁNYI MIKLÓS

Adatok Eger barokkori emlékeire.

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.35.

Képzőművészeti Alap kiadása.

MDK

Szmrecsányi Miklós

Művészet 1912. 22.1.

SZMRECSÁNYI Miklós művészettörténész

Fotóművészet, 1988.4.sz.

LAKATOS MÁRIA

Miről tudósít egy családi fénykép-gyűjtemény?

„A véletlenül ellesett pillanat, a fotó hiteles megörökítésében történelemmé válik."[1]

Sok oka lehet annak, hogy a közelmúltban olyannyira megnőtt az érdeklődés a mindennapi ember, az egyén, a család múltjának kutatása iránt. A történettudomány és a hétköznapi gondolkodás előtt is egyre nyilvánvalóbb, hogy a múlt mindennapjairól szóló ismereteink hiánya gyengíti a jelen megértését, csonkítja a jövőt tervező képességeinket is.

A múltbeli társadalmak mindennapi valóságát nagyon nehéz megragadni, különösen annak olyan tűnékeny területeit, mint a szokások, a mentalitás stb. Ebbéli ismereteik bővítésére egyre többféle forráshoz nyulnak a kutatók, melyek között lényeges szerepet játszanak a hagyományos családtörténeti (genealógiai) kutatások éppúgy, mint a családtörténet új típusú (családrekonstrukciós stb.), mintegy a múlt szociológiájaként meghatározható kutatói módszere. Úgy gondolom, ez utóbbi kiegészítő ágaként igen sok segítséget nyújthat egy-másfél évszázad távlatában a fénykép. Ennek illusztrálásaképpen a fényképnek mint történeti forrásnak kutatási lehetőségeire szeretném felhívni a figyelmet egy családi gyűjtemény bemutatásával.

Berzeviczy Vincéné, Szinyei Merse Anna

A fényképezőgép lencséjével megörökített valóság a mindennapi pillanat. A megörökített pillanatot, mely dokumentálisan képes felidézni e rögzített és azon nyomban múlttá vált időt, a késői szemlélő az egyidejűség élményével képes átélni. Ez az egyik legerősebb és legegyedibb hatása a fotónak.

„A fénykép fizikai kapcsolat a múlttal — olyasfajta tapasztalat a múltról, amelyhez foghatóval az emberiség azelőtt nem rendelkezett... Megtekinthetővé vált a múlt. Ellenőrizhetővé" — írja *Bart István*.

Abból a tényből következően, hogy az idő múlásával egyre több azoknak az eseményeknek a száma, amelyeket már megörökíthetett a fényképezőgép, lassan a történelemnek egy újfajta látásmódja is kialakul. A történelemnek a múlt szociológiájaként való felfogása pedig magától értetődően vonja maga után azt, hogy a fénykép hitelességét forrásként tekintsük. Természetéből következően e forrástípus óriási mennyiségben halmozódik fel. Rendkívüli, az élet minden területét átfogó gazdagsága felveti a kérdést, hogyan lehet használhatóvá, áttekinthetőbbé tenni, hogyan lehet eligazodni ebben a fényképtengerben? Mit is jelent a múlttal foglalkozó kutatónak, hogy a fotó mindig egykorú és mindig hiteles? Miről szólhat egyáltalán egy fénykép avagy a fényképeknek olyan, esetlegességében is összetartó halmaza, mint egy család fényképgyűjteménye?

A kérdések megválaszolása előtt néhány mondatban bemutatom magát a családot.

A család, amelynek tagjaival a képeken keresztül ismeretséget kötünk, a magyar középbirtokos nemesség Felvidéken honos nemzetségeinek leszármazottja. A történetükből itt említett legidősebb házaspár, az „ősök" az Árva megyei *Szmrecsányiaknak* és a Sáros megyei *Berzeviczyek* bárói ágának leszármazottai. *Szmrecsányi Ödön Eugén* (1812—1887) földbirtokos, családja törzsökös Liptó és Árva megyei család, mely a Szent-Iványi, Pongrácz, Baán és Potthornyai családokkal közös törzsből, az 1286 körül élt Bogomér fiától, Miklóstól származik. A levéltári okmányok szerint Bogomér jeles hadvezér volt, aki diplomáciai és hadászati téren szerzett érdemeiért több királyi adományt kapott. A család a 14. és 15. században osztályukba jutott Zemerchen helység után nevezte magát Zemercsáninak, majd később Szmrecsáninak.

Ödön — a családi hagyományokhoz híven — jogot tanult. A kassai Reviczky-alapítvány ösztöndíjasaként Bécsben is volt joghallgató. Feltehetően ifjú joggyakornokként, magas megyei tisztséget betöltő apja kíséretében került át később Sáros vármegyébe (talán ott is fejezte be stúdiumait). Mindenesetre itt ismerte meg 1834-ben Berzeviczy báróék egyetlen leányát, az akkor tizenöt éves Máriát. *Berzeviczy Vince*, a lány apja, még áldását adhatta a fiatalokra, de hirtelen halála megakadályozta, hogy örüljön a féltve és nagy gonddal nevelt leánya boldogságának. Szmrecsányi Ödön és Berzeviczy Mária 1835. október 4-én házasodtak össze. Mivel Berzeviczynek fiúörököse nem volt, leányágon Mária örökölte vagyonát. S noha felesége, *Szinyei Merse Anna* asszony művelt, nagy energiájú, jó gazdaasszony volt, kellett a férfikéz a vagyon fenntartásához, ezért a fiatalok úgy döntöttek, hogy Kassáról kiköltöznek a Sáros megyei Daróczra, a Berzeviczyek ősi fészkébe.

Ödön kézbe is veszi a birtok irányítását, igyekszik áttekinteni a nem éppen rendezett gazdaságot. A Berzeviczy-család birtokai elszámolásaiban ugyanis jó ideje

a kiadás rovat nőtt, mert Berzeviczy báró, nem kímélve vagyonát — a kassai színház intendánsaként — jövedelmei nagy részét a magyar nemzeti színjátszásra áldozta. A vő, Szmrecsányi Ödön a hagyomány szerint sok tekintetben ellentéte volt e különös természetű, kalandos életű — minden bizonnyal nagyon tehetséges — műpártolónak, aki csak büszkeségében, nagyvonalúságában emlékeztetett nemes voltára. Ezzel szemben vejét a józan középszer, a megfontoltság, az erély és a kedély jellemezte. Ő inkább az apránként építkező, a diófát ültető típus volt.

1848-ban századosi rangban harcolt egy nemzetőr-zászlóalj élén, a szabadságharc bukása után pedig visszavonultan élt, de — érdekes módon — mint nyugtalan, „a dolgok új törvényes rendjéhez nem alkalmazkodó egyént" tartották nyilván a hatóságok. Nem véletlenül. Az abszolutizmus idején és a Bach-korszak alatt háza egyike volt azoknak a nemesi otthonoknak, ahol erősen ápolták 1848 emlékét. Anyósával együtt ő adott otthont egy időre a kivégzett Dessewffy Arisztid ifjú feleségének, Szinyei Merse Emmának. Ahogyan visszaemlékeznek, később, az 1850-es évek vége felé gyakran hangzott fel a daróci kúriában családi, társas összejövetelek alkalmából a Himnusz és a Szózat. Az 1861 után megélénkült és megenyhült, a kiegyezés felé vezető politikai életben újra részt vesz, de ő maga megyei hivatalt soha nem vállal. Túlnyomórészt Darócon tölti életét 15 gyermeke felnevelésével és gazdasága felvirágoztatásával. 1887-ben, 75 éves korában halt meg Darócon.

Felesége, *Berzeviczy Mária* családjának első ismert őse a 13. század elején élt Rutker comes volt, aki II. Endre király felesége, Gertrud királyné kíséretében került Magyarországra és a Tátra-vidéki birtokot II. Endrétől kapta első donátióként. A sárosi ág a 18. században katolizált és ezt követően telepedtek meg Kassán is, a nagyapa, Vince apja, ekkor kapcsolódott be a város németes—franciás műveltségű főrangú rétegének életébe, ami minden bizonnyal erős hatással lehetett Vince fiuk nemesi hagyományoktól elütő természetének kialakulásában. Berzeviczy Vince életének története meghaladja az e hely adta lehetőségeket, de annyit mindenképpen meg kell említeni a család további történetének megértéséhez, hogy már kamasz korában olyan furcsa — saját rétegében és családjában feltétlenül — „deviáns" módon élt, ami egy nagy akaratú, eltökélt, tehetséges emberre vallott. Vince igazi Jókai-figura volt: a felvidéki nemesifjú, szembeszállva apja akaratával, nem veszélytelen katonakalandokba kerülve, Európát bejárva mindenütt csak egyet keresett: a színházat. A „vörösköpenyesek kapitánya" Itáliában, majd Bécsben magába szívta kora legjobb színházkultúráját. Igazi kalandor. Kapitány, de álnéven még színésznek is beáll, nem is akárhol, a Burgtheater jellemszínésze, nagy sikerrel. Tékozló fiú gyanánt mégis visszatér apja kúriájába, hogy átmenetileg engedelmeskedve atyjának békés gazdálkodó legyen. Megnősül, feleségül veszi a kitűnő Szinyei Merse Annát, aki méltó társként, de a vadlázú vért csitítva áll mellette, amikor újra beleveti magát Kassa város társasági, megyei életébe, majd a színházszervezésbe.

Berzeviczy Vince a magyar reformkori nemesség jellegzetes alakja. Bele is kapcsolódik a Széchenyi által szervezett országos szellemi életbe, a kassai színház ügye hamarosan országos üggyé válik. Személyében elismerést nyer: 1832-ben az Akadémia (Magyar Tudós Társaság) levelező tagjává választják, azonban dédelgetett álmát, írásos tervezetét a Nemzeti Színház felállításáról s egy színész „plánta iskola" megszervezéséről — anyagiak híján — még vissza kell utasítaniok Széchenyiéknek. Eközben Vince vagyona nagy részét a kassai színházra költi, Csáky Theodorral és Dessewffy Józseffel megindítják az első magyar színikritikai folyóiratot is. Romló egészsége azonban hamarosan visszavonulásra készteti, de a háttérből is figyeli, irányítja az ügyeket. 1834-ben modern betegség, szívroham vetett véget életének.

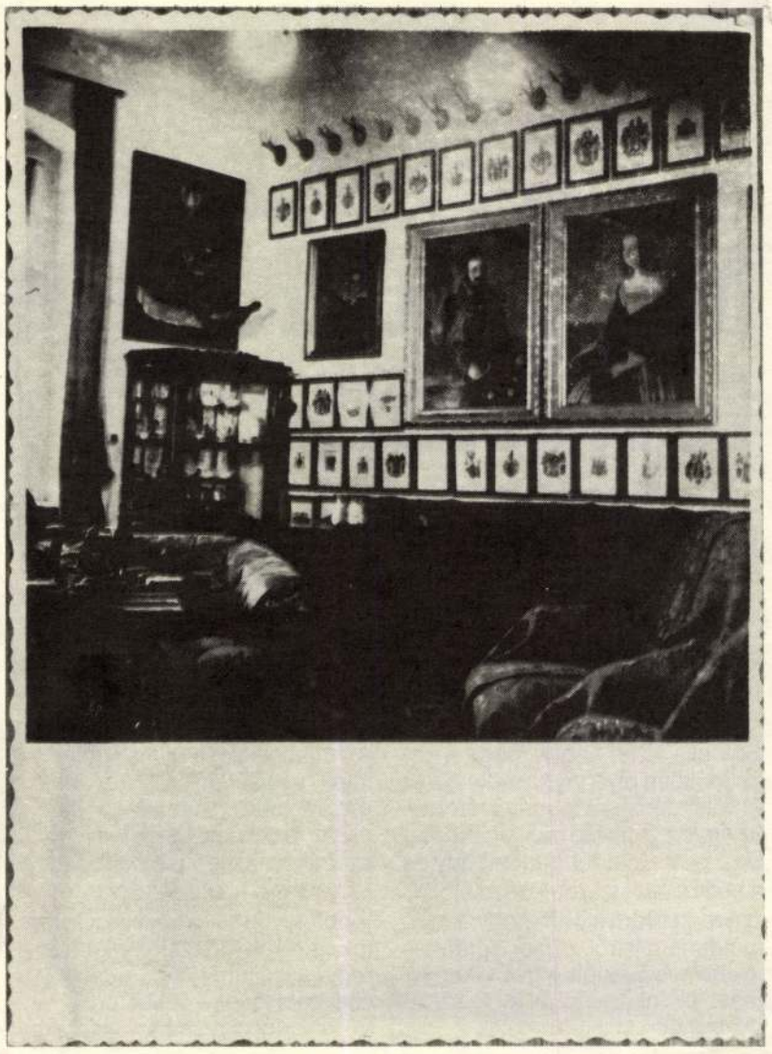

Szobabelső Szmrecsányi Géza galgóci othonában

Meg kell még említenünk közelebbről feleségét, Anna asszonyt, a Sárosban nemes és birtokos Szinyei Merse László leányát, a festő Pál nagynénjét. Ő lett később a család legendás „daróczi nagymamája". Nemcsak férje mellett állt ki, és műveltségével, józan ítélőképességével támasza volt a vállalkozásban, hanem később az ő vállain nyugodott a daróci kúria élete is, mivel leánya, Mária éveken keresztül csak szült és szoptatott: 27 év alatt 16 gyermeknek adott életet. (Közülük csak egy halt meg kisgyermekkorban, a 14. Vince.) Ez alatt Anna asszony viselte gondját a nagy háztartásnak, sokat foglalkozott az unokákkal is, hiszen már szinte a dédunokája is megszületett, amikor még mindig kisunokát dajkált. A szabadságharc alatt férfiként védte a házat és a családot és az egész gazdaságot. Mintha Baradlayné állna előttünk. A bukás után magához vette szerencsétlen unokahúgát, az Aradon kivégzett Dessewffy Arisztid özvegyét. Egyetlen fennmaradt fényképéről — ekkor 70 éven felül volt már — széles homlokú, sötét szemű, sűrű szemöldökű, de lágy, kövérkés vonalú arc tekint ránk. Berzeviczy Albert, a szemtanú megfogalmazása szerint: „...rendkívüli lelkülettel megáldott matróna...akinek lelki ereje ép annyi csodálatot érdemelt, mint amennyi hódolatot és szeretetet szívnemessége".

Megemlítem még, hogy a 16 gyermek házasodásai útján később megjelennek a családban a Rakovszky, a Ghyczy, a Keltz, a Fráter, a Szinyei Merse, a Podmaniczky, a van Dernáth stb. családok is, bizonyítva e vidék jellegzetes szokását, ahol a nemesi családokban a „...fi- és leányágak bonyolult szövevénye mondhatni minden nemes urat és asszonyt rokonságba fog össze".[2]

A családegyüttes legutóbbi 5—6 (150 évnyi) generációjának rekonstruálásakor a kutató nincs híján forrásanyagnak. E családok jó néhány tagjáról megemlékezik az eseménytörténet, a politika- és a tudomány-, művészettörténet egyaránt. Cselekedeteik, műveik, személyiségük mondhatni személyes szándékuktól függetlenül megőrződött az utókor számára. A kiterjedt, nagyszámú família

Rakovszky Jenő Baross utcai lakásának részlete

Emlék és örökség (Ghyczy Béla nézegeti a képeket)

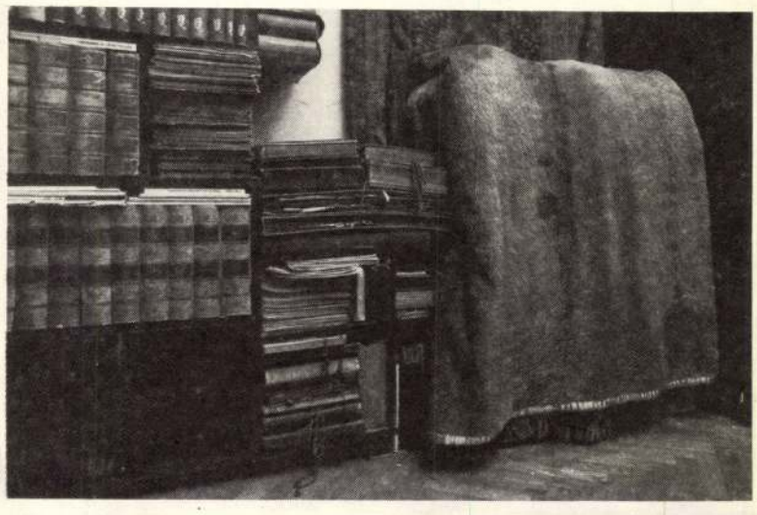

Az albumok itt sorakoznak (szobarészlet Ghyczyéknál ma)

azonban sok-sok „hétköznapi", „egyszerű", azaz nem hivatásos művész-, politikus stb. egyéniséget is maga közé számíthat; *az ő életművük mindennapjaik története,* a társadalomtörténet számára fontos kutatási terület.

E kutatás számára különösen szerencsés az a körülmény, hogy az elmúlt száz évben szinte folyamatosan volt a családtagok között olyan személy, aki önmaga, szűkebb családja avagy a tágabb rokonság számára leírta emlékeit, naplót vezetett, rendszerezte kiterjedt levelezését, összegyűjtötte és leírta a családtörténeti adatokat, esetleg egy-egy ház vagy birtok történetét. A kiterjedt rokonságban nem ritka a festő- és írótehetséggel bíró családtag.[3] Ily módon az inkább nemesi öntudatból táplálkozó dokumentáló, hagyományőrző hajlam és öntudat mentalitása keveredik a polgáribb, a művészalkathoz közelebb álló önkifejezés megnyilatkozásával.

Ebben a családegyüttesben hagyomány a krónikaírás, a család élete dokumentumainak megőrzése. Sajnos, a hagyományos ikonográfiai és heraldikai anyagból, a XVIII. és XIX. századból származó portrék, metszetek, címerrajzok stb. gyűjteményéből csak a véletlennek köszönhetően maradt fenn egy-egy darab; mivel csak egyetlen példány volt belőlük, nehezen kinyomozhatóan szétszóródtak vagy megsemmisültek. A fényképezés megjelenésével azonban a család egyes tagjai igen korán felismerték a dokumentálás, a megőrzés új típusú lehetőségét — és szenvedélyesen hódoltak az amatőrfényképezésnek. Több amatőr szobabelső fényképe tanúsítja, hogy pl. *Szmrecsányi Géza* galgóci otthonában vagy a kassai *Ghyczy—Rakovszky* lakásban milyen bőséges portré- és címergyűjtemény volt.

Az általam átvizsgált, dr. Ghyczy Béla és felesége, Huszár Lenke birtokában levő — műtermi és amatőr képekből álló — családi fotógyűjtemény csaknem ötezer darabja mintegy 125 esztendő távlatában tanúsítja, hogy a levéltári forrásokban, emlékiratokban vagy az élő emlékezet efemer világában megbújó emberek *valóban éltek*.

A műtermi képek

A fényképgyűjtemény nagyobb hányada, a legrégibb és a legsikerültebb példányok díszes albumokban vannak tárolva.[4] Az albumok között nem egy maga is szép tárgy, közülük az egyik legrégibb a „Darócz" kézi bejegyzést viseli.[5]

Az albumban található 103 kép *hivatásos* fényképészek munkája, a képeken látható személyek a Berzeviczy—Szmrecsányi család daróci ágának leszármazottai. A képek nagy része az 1860-as és 1870-es években készült; van köztük néhány későbbi is, de valamennyi az 1900 előtti évekből való. Az időpont azonosítása az esetek nagy részében könnyű, mert a korabeli szokás szerint a fotóműtermek a kópiákat évszámmal, cégjelzéssel látták el.

Ahol ez hiányzik, csak megbecsülni lehet az ábrázolt személy körülbelüli kora alapján. A képek zöme a kor legjobb műtermeiben készült.[6]

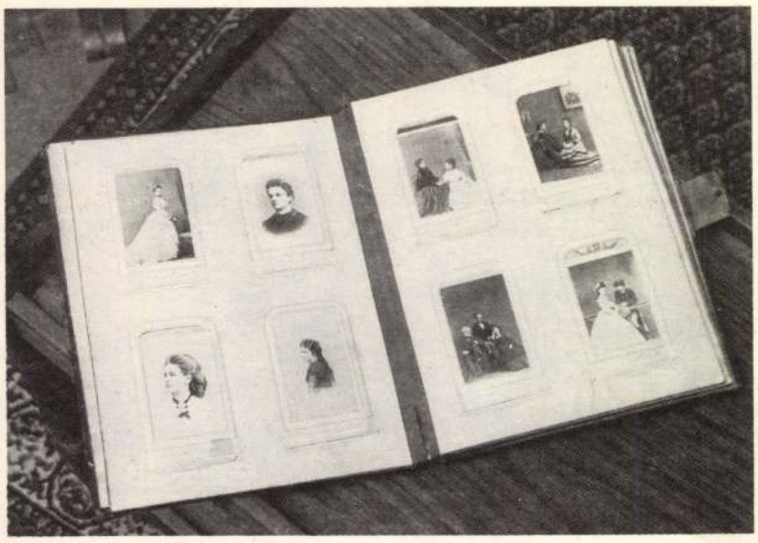

A „daróci" album egy részlete

A sablon és az egyéniség

A *beállítások* természetesen követik a kor divatját. Valamivel több az egész alakos ülő vagy álló beállítás, de csaknem azonos számban szerepel az albumban mellkép és ülő-álló kompozíciójú csoportkép is. A tömeges fotózás e viszonylag korai időszakából (1860 és 1870-es évek), bár a fotótörténet már erre a korszakra teszi a fényképészet iparrá válását, kevés gyermekfotó maradt fenn. Úgy tűnik, az a gyermekkultusz, ami Magyarországon az első világháború után, sőt inkább a harmincas években terjedt el a polgári rétegekben és amely a fényképezési szokásokban is tükröződik (csecsemőfotók, speciális gyermekfényképészek megjelenése, a gyermekfotóknak a családi idill reklámozásához való felhasználása stb.), ekkor még ismeretlen volt. A múlt század második feléből származó képek között a fotótörténet sem tart számon ilyen értelemben vett gyermekfotókat; az itt ismertetett gyűjteményben is a legfiatalabb modell 3—4 éves, de ez is ritkább. Inkább a kisiskolás kor (6—7 év) és a 10 év körüli, azaz a tanuló-ifjúkor az, amikor az első fényképeket készítették.[7]

E kérdés során azonban a vizsgálódás új szempontjára tértünk át: melyek azok a társadalomtörténet számára jelentéssel bíró dokumentumok, amik a fényképek puszta megjelenítő erején túl, szociológiai tényként tekinthetők? Az ugyanis, ami a fotótörténet számára konvenció, a modell egyéniségétől idegen külsőség — díszlet avagy jelmez —, esetleg teátrálisnak nevezett gesztus,[8] a társadalomtörténész számára más jelentéssel bírhat, hiszen valamilyen divat, eszmény hordozója, megjelenítője. Ennek az albumnak legtöbb darabja nélkülözi a túlzó külsőségeket. Az itt szereplő fényképek nagyobb része egyszerű, keresetlen beállítású egész alakos kép vagy csupán mellkép, portré. A környezet többnyire a kor divatos bútoraiból áll, vagy éppen csak egy szőnyeg, olykor egy félrehúzott nehéz kárpit ad némi keretet. Van példa festett tájkép-háttérre is, ez azonban nem idegen a képen látható férfialak (Szmrecsányi László) furcsa öltözékétől: a pepita, térden aluli nadrág leginkább az angol knickerbockerre emlékeztet, a puha szárú, rövid csizma, a kisalakú, kissé pörge keménykalap, a pálca és a vállra vetett szövetköpeny magyaros[9] elem, talán egy vidéki utazás enyhén sportos öltözékét idézi fel.

Ezeknek a műtermi fényképeknek tanúsága szerint a modellek, a megbízók nem akartak másnak látszani, mint amik. Noha a beállítás és a külső környezet művi, mégsem mesterkélt; inkább szolid polgári jómódot mutat, mint fennhéjázó előkelősködést.[10] Ezek a fotók nem retusáltak és a személyiségre koncentrálnak, készítőik azon „dicséretes kivételek" közül valók, akikről Kreilisheim György így ír „...köztük a legelőkelőbb hely Koller Károlyt illeti meg, aki már a nyolcvanas években finom, művészi arcképet csinál".

Mi minden olvasható ki, tudható meg ezekből a fotókból a közvetlen képi megjelenésen túl?

Az egymás mellett sorakozó, időben két-három generációt, térben a kiterjedt rokonságot átfogó műtermi fényképek sora az egykori *családi galéria,* az arcképcsarnok modern változataként tölti be szerepét.

„A festett, rajzolt portré vagy miniatúra ugyanis ritka kincs volt a Fotográfia elterjedéséig, egyébként pedig egy meghatározott anyagi helyzet, társadalmi szint fitogtatására szolgált, és egy festett portré, bármennyire hasonlít is az eredetijére ... nem fénykép" — írja Roland Barthes.[11]

Szmrecsányiéknál ugyan megvolt a portréfestés természetes, társadalmi státusból fakadó hagyománya, de a XIX. század második felére a család számára már minden bizonnyal nagy könnyebbség és feltehetően anyagilag is kisebb megerőltetés 15 gyermekről fényképet csináltatni, mint festményt! A fotók készíttetésének könnyebbsége: gyorsasága, megismételhetősége láthatóan fokozza a család hagyományos önmegörökítő kedvét, az idősebb generáció éppúgy, mint a fiatalok, több ízben is lefényképezteti magát, olyannyira, hogy egy-egy személyről gyermekkorától öregkoráig, sőt az amatőr képekkel is kiegészítve a temetési szertartásának megörökítésével haláláig végig követhető sorozat is összeállítható.

Az ábrázolt személy, az öltözet, az időpont, a beállítás módja nemegyszer lehetőséget ad arra, hogy rekonstruáljuk a *fényképezkedési szokásokat és alkalmakat.* Úgy tűnik, hogy a műtermi fényképezkedésnek már ebben a korai időszakában is kezdtek kialakulni bizonyos szokások. Sőt, azt mondhatjuk, hogy ebben a korszakban még valóban külön alkalom, program fényképészhez menni, még nincs a háznál masina (hacsak a vándor fotós nem jelenik meg), melynek segítségével egy-egy családtag az önmegörökítés eufóriájában mindent lefényképez és a família fotóriporterévé válik. Nem, ezek a képek még többnyire egy-egy *életfordulónak, nem mindennapi eseménynek a dokumentumai.* Lehet, hogy ez az esemény csak egy új és jól sikerült toalett vagy egy hosszabb utazás, máskor azonban a megszeppent iskolás korú, kadétruhás kisfiú arcáról leolvasható, hogy hosszú időre messze kerül a szülői háztól, vagy hogy a világos, uszályos ruhás, alkalmi frizurás, legyezőt szorongató ifjú hölgy feltehetően első bálos leány.

A csoportos beállítások többféle *családon belüli kapcsolatra* is utalnak. A később divatossá vált nagy családi képek jellegzetes beállítását középen a szülőkkel és kétoldalt a közvetlen leszármazott gyermekekkel, esetleg menyekkel, vőkkel és unokákkal ezek között a fényképek között hiába

Szmrecsányi László divatos ruhája

A rekonstruált családi galéria fotókból — Szmrecsányi Ödön és Berzeviczy Mária 15 gyermekével

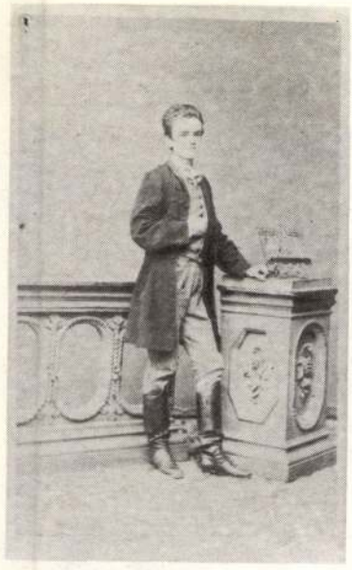

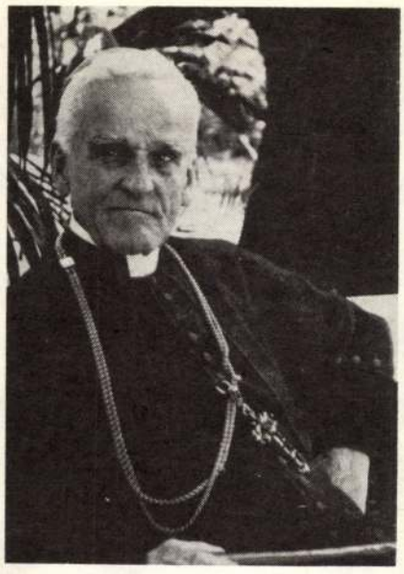

Szmrecsányi Lajos gyermek-, ifjú- és idős korában

keressük. (Más forrásokból tudjuk, a nagy család többnyire csak nyáron gyűlt össze az iskolai szünidő idején, no meg a hagyományos Anna és Mária névnapi ünnepek alkalmából.[12]

Olyan műtermi kép azonban kevés van, ahol több generáció nagy számmal szerepel együtt. Kiemelkedik az ilyen jellegű csoportos képek közül egy idős hölgy képe (Melzer Farkas Mária), amint gyermekekkel körülvéve mesél nekik, ők azonban oldalági leszármazottak, Szmrecsányi Ödön egyik testvérének családjához tartoznak. A családfőről, Szmrecsányi Ödön Eugénről egyetlen kép maradt, mely családja körében mutatja: 1869-ből László fiával és menyével, Pazonyi Elek Idával. László az elsőszülött fiú és 1869-ben nősült. Talán ezért tartotta fontosnak megörökíttetni magát az apa gyermekével? A több alakos műtermi csoportképek közül kiemelkedik még az öt, nagyjából azonos korú fiatalembert ábrázoló fotó (Divald, 1876), mely nyilván *jó barátok kapcsolatát* volt hivatott megörökíteni: a képen látható három Szmrecsányi fiú, Miklós, József és Jenő, valamint Berzeviczy Albert és Görgey Jordán. A páros beállítások közül a szülők egyetlen hagyományos *férj-feleség* képe mellett kiemelkedik néhány *testvér-fotó*. Különösen szép, bensőséges kifejezésű a Szmrecsányi Józsefet és Ilonkát ábrázoló, 1871-ből származó Divald-féle kép, valamint a kamasz Szmrecsányi Miklós és barátja, Berzeviczy Albert közös képe, melynek beállítása is a tanulótársak-barátok légkörét sugallja.

Valamennyi kép mind megannyi *divatfotóként* is értékelhető. Jól nyomon követhetők az 1860-tól 1880-ig terjedő 20 esztendő divatvonalbeli változásai mind a férfi-, mind a női viseletnél. Láthatjuk,a hatvanas évek kerek krinolinja után hogyan hosszabbodik meg a szoknya hátsó része, megjelenik az ovális krinolin, majd a turnűr, és mikor jelenik meg a divatban a nagy fordulat, amikor a vonalak lassan egyszerűsödnek, a szoknyák rövidülnek, a „derekak vastagodnak", de ez majd csaknem 40 év múlva. A portrék különösen alkalmasak a *frizurák* és hajdíszek, a gallérok és ruhaujjak, valamint a különböző csat, dísztű stb. *kiegészítők* vizsgálatára. Ezek a képek nemcsak magát a divatot mutatják, hiszen azt a divatrajzok is megteszik, hanem azt is, *hogyan viselték a ruhákat,* miként kellett ülni vagy akár állni ezekben az öltözetekben, és ami a legmegkapóbb és legsokatmondóbb, és amit csak a fénykép képes közvetíteni, azt, hogy magának Szmrecsányi Emmának vagy Zsófiának vagy éppen Lászlónak hogyan állt az a gallér vagy kalap. Az album fotóin szereplő személyek ruházkodása újra azt erősíti meg, hogy a Szmrecsányi család nem akart többnek látszani, mint ami; ezt a középbirtokos nemes családot inkább valamely polgárias egyszerűség, hagyományosan szolid jómód, semmint a parvenü túlöltözöttség jellemezte.

A „hivatásos" fotók között kell megemlíteni azokat a tablókat, *tablószerű csoportos képeket,* amelyek divatja már a század vége felé, az 1880—1890-es években megjelent, és gazdag tárházai lehetnek társadalomtörténeti, ezen belül főleg intézménytörténeti, iskolatörténeti adatoknak, emberi kapcsolatoknak. Ezek közé sorolhatók a gyakran ugyancsak hivatásos fényképésszel helyszínen készíttetett bankett- és báli fotók, valamint egy-egy családi vagy társadalmi eseménynek, esküvőnek, temetésnek riportszerű rögzítése. Ezek a többnyire tömeget, de legalábbis sok embert ábrázoló képek az egymás közelébe került egyes emberek jelenlétével lepik meg a kutató utókort. Hogy került oda? Mi köze volt hozzá? Miért szerepelt itt? És még számtalan olyan kérdést indít meg bennünk, mely közelebb hozhat egy személyiség megértéséhez avagy nemegyszer nagyon is konkrét ténykérdések eldöntéséhez.

Az amatőr képek világa

A családi fotótár további albumai is külön-külön egységet alkotnak, alapvető különbségük azonban az eddigiekhez képest, hogy valamennyi törzsanyaga és túlnyomó része amatőrkép.

A képek elrendezése

Összesen mintegy hatszáz db képet tartalmaz az a 70×50 cm nagyságú, fekvő téglalap alakú, barna bőrkötésű és a Rakovszkyak címerállatával (a rákkal) díszített album, melyet minden bizonnyal az általunk második generációnak nevezett nemzedék egyik tagja, Rakovszky Jenő[13] állított össze. Ez az összeállítás is a már említett öndokumentálás egyik kitűnő példája.

Mivel a gyűjtemény családtörténeti összeállítás igényével készült, *az első rész a sáros-daróci kúriát és életét,* főként az épületeket, szobabelsőket, az ősi sírkertet és a környező tájat mutatja be túlnyomórészt a század első éveitől kb. a harmincas évekig készült amatőr képeken keresztül. A *második rész születési sorrendben* számjellel ellátva csoportosítja a 16 Szmrecsányi utó-

Egy jól sikerült toalett (Szmrecsányi Emma)

A kis kadét (Szmrecsányi Károly)

Díszmagyar

Melzer Farkas Mária unokái körében

Az apa, fia, menye (Szmrecsányi Ödön, fia, László és Pazonyi Elek Ida)

Szerető testvérek (Szmrecsányi József és Ilona)

Esküvő díszmagyarban

Női divat az 1850-es évek végén

A női divat változása 10 év alatt

Esküvő uniformisban

Esküvő frakkban

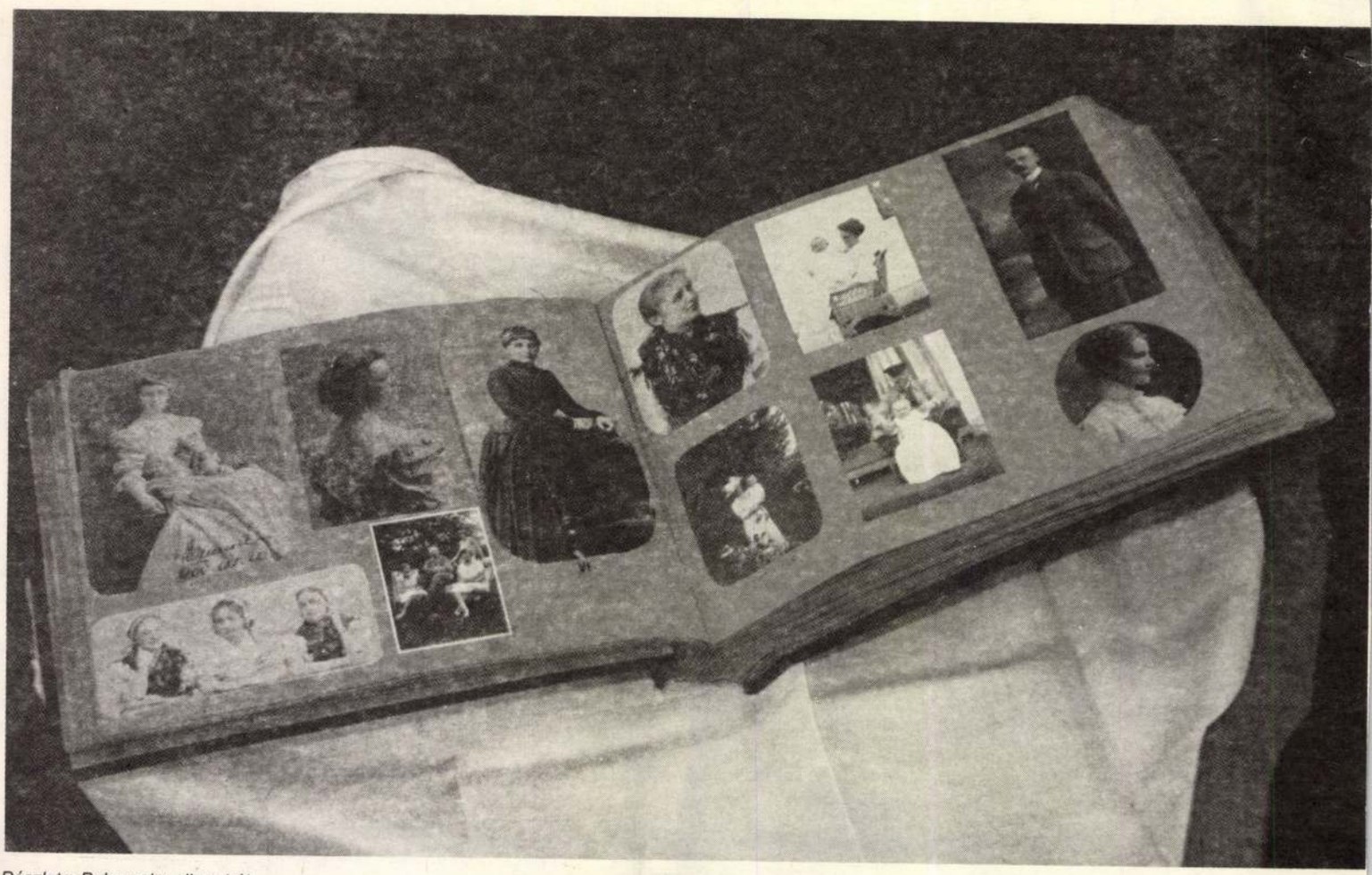

Részlet a Rakovszky-albumból

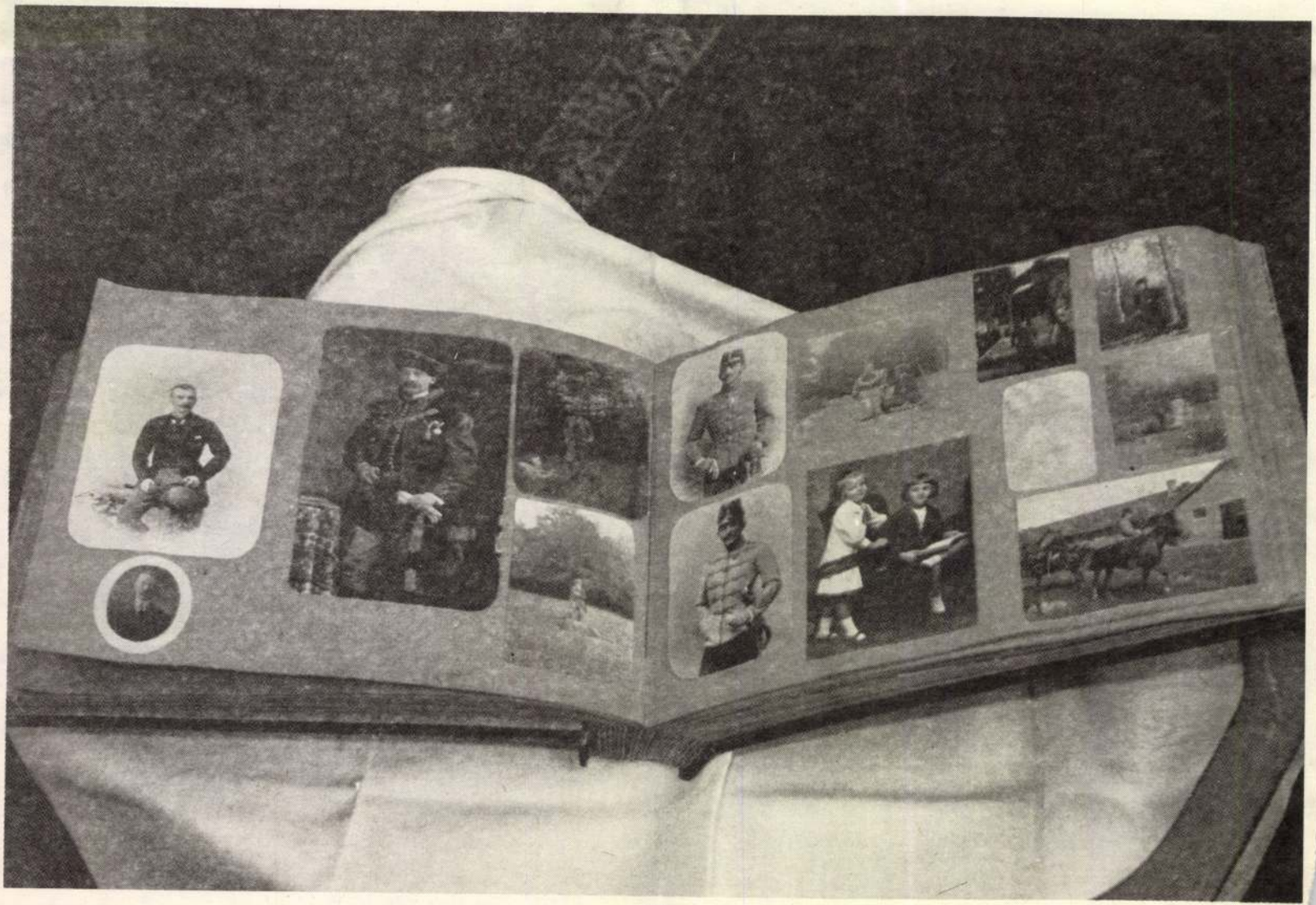

dot és leszármazottaikat több generáción keresztül; mivel az összeállító magas kort ért meg, négy-öt generációt is megtalálhatunk itt képekben. A családi képtár célja valamennyi leszármazott dokumentálása, ezért minden rendelkezésre álló fotót felhasznál, így vegyesen találhatók köztük műtermi és amatőrképek. Nemcsak a személyek megörökítését és számbavételét tartotta szem előtt, hanem — amennyiben ezt a képek lehetővé tették — a személyhez fűződő vagy a vele megtörtént fontosabb eseményeket is. Így egy-egy család élete, lakókörnyezete éppúgy felelevenedik, mint valamely történelmi esemény.[14] Nyomon követhetők egy-egy családtag életének legfőbb családi eseményei, hivatali vagy katonai rangbéli előrejutása, karrierje is.

A *harmadik rész a Rakovszkyak gyórkei birtokának* életét mutatja be a szobabelsőkből elindulva, a házban folyó mindennapi élet momentumain át ki, a házat körülvevő kertbe, parkba, majd a faluba, a faluvégi cigánysorba és a környező vidékre, a kerti és mezei munkát végző parasztemberek közé.

Az album *negyedik része a Rakovszky család távolabbi, ún. nagyselmeci ágának tagjait,* ismerőseit, rokonait gyűjti egybe, de található itt a Szmrecsányiak oldalági rokonságáról vagy a Ghyczyekről is néhány érdekes műtermi és amatőrkép.
Ugyancsak a Rakovszkyak életét és történetét foglalja magába *A gyórkei kedves otthon* című, kézzel írott családi legendárium, mely csaknem 400 nagyalakú oldalon, mintegy 350 fényképpel, festményről készített fotóval, okiratmásolattal, családfarajzzal és -másolattal, tervrajzokkal illusztrálva írja le a közelebbi és távolabbi család történetét. A hátsó lapok közé beillesztették az egykori gyórkei vendégkönyv aláírásait tartalmazó lapokat is. A képillusztrációk aláírásokkal, megnevezésekkel vannak ellátva, melyek a szöveg tartalmát hivatottak kiegészíteni. Egyes fotók szerepelnek más albumokban is, de esetleg a leírásuk, megnevezésük itt igazít el pontosan.[15]
Az albumok sorából még két nagyméretű, azonos nagyságú és kötésű, fekvő téglalap alakú, fűzött kötetet emelünk ki, melyet a család *Ghyczy- és Rakovszky-albumoknak* nevez.[16]
További három kisebb alakú, a két háború között divatos fekvő téglalap formájú, fűzött album mintegy 800 darab fotója Ghyczy Béla és felesége, Huszár Lenke gyermekkorát, szülői házát, ifjúságát, iskolaéveit, külföldi utazásait, házasságukat, közös életüket első közös lakásuktól a három gyermek megszületésén át, a különböző munkahelyeket, baráti társaságokat, közös külföldi utazásokat, egyszóval életük első felének, mindennapjaiknak és ünnepeiknek gazdag dokumentációját tartalmazza.
Végül meg kell említeni azt a mintegy 400 fotót, amelyet ugyancsak Rakovszky László gyűjtött össze és rendezett el tematikusan és időrendben naplóiban, összegyűjtött és lemásolt levelei között és harctéri feljegyzéseiben. Az I. rész naplótöredékeket, tájképeket, fényképeket tartalmaz a *boldog béke idők*ből 1893-tól 1914-ig. Mindenekelőtt a katona- és társasági élet, a vadászatok elevenednek meg az illusztráló képeken. A II. rész az 1914—1918 éveket foglalja magában, és képanyaga a *mozgósítás,* a *háborúba indulás* pillanatait, valamint a *front* és a *hátország háborús jeleneteit* mutatja be. A III. kötetben az 1907—1918 közötti időszakról külön harctéri feljegyzéseket készített R. László, melyet további 80, szinte hadiriportszerű fotó illusztrál éppúgy, mint a harctérről írt és oda érkezett leveleinek másolatát tartalmazó köteteket. A IV. rész az 1918—1928 évekre vonatkozó feljegyzést és fotógyűjteményt tartalmazza, mely a gyórkei *birtok személyzetéről* ad néhány érdekes fotódokumentumot.[17]

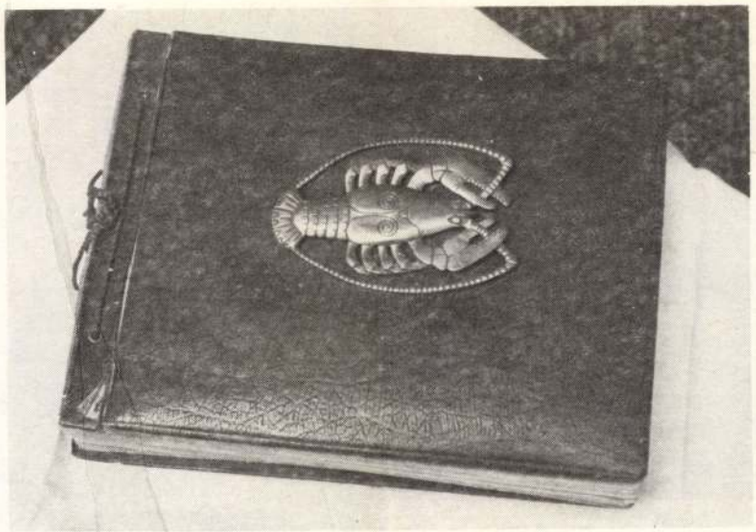

A Rakovszky album borítója

Miért fényképeztek?

Látva a Szmrecsányiak, Rakovszkyak és Ghyczyek családi fotóalbumainak gazdagságát, rendszerezettségét, hajlamosak vagyunk úgy ítélni, hogy mindez a család középnemesi hagyományainak, erős történeti öntudatának megnyilatkozása. Nem veszélytelen ez az állítás, hiszen a fotózás történetét és szociológiáját áttekintve egy pillanatra sem téveszthetjük szem elől, hogy mind az önmegörökítés vágya és szándéka, mind a családi összetartozás kifejezésének funkciója a fényképezés, az amatőrfényképezés leg-

Búcsú (1914)

Bevonulás (1914)

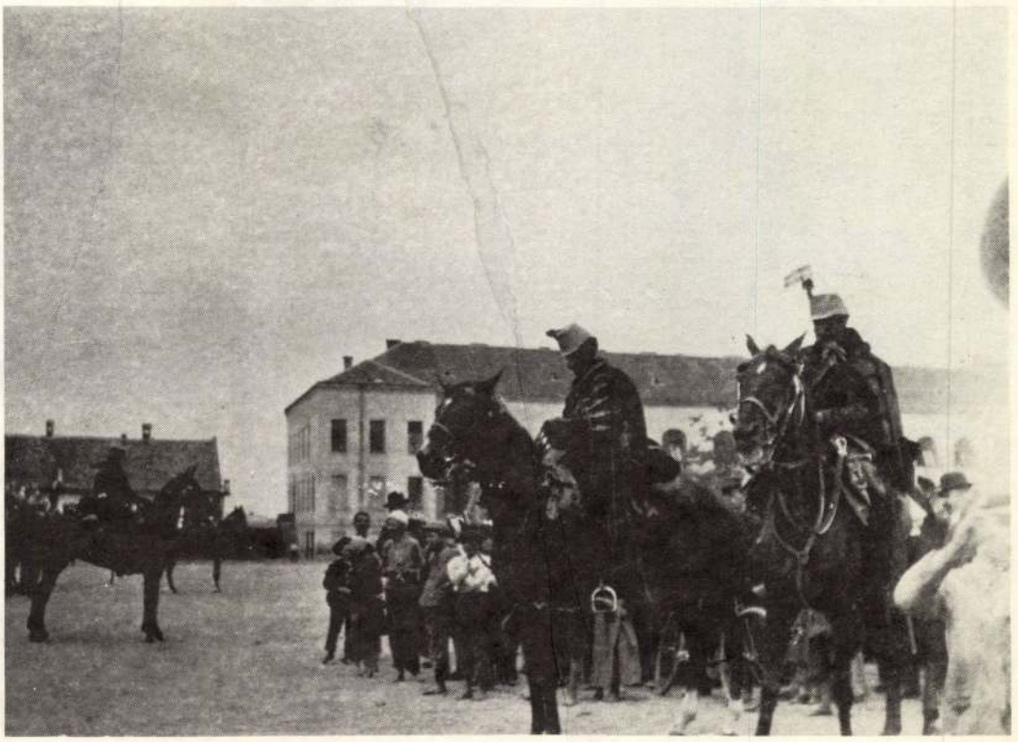

Koleraoltás a fronton (1914)

A daróci kúria

A Keltz-ház Darócon

A györkei ház

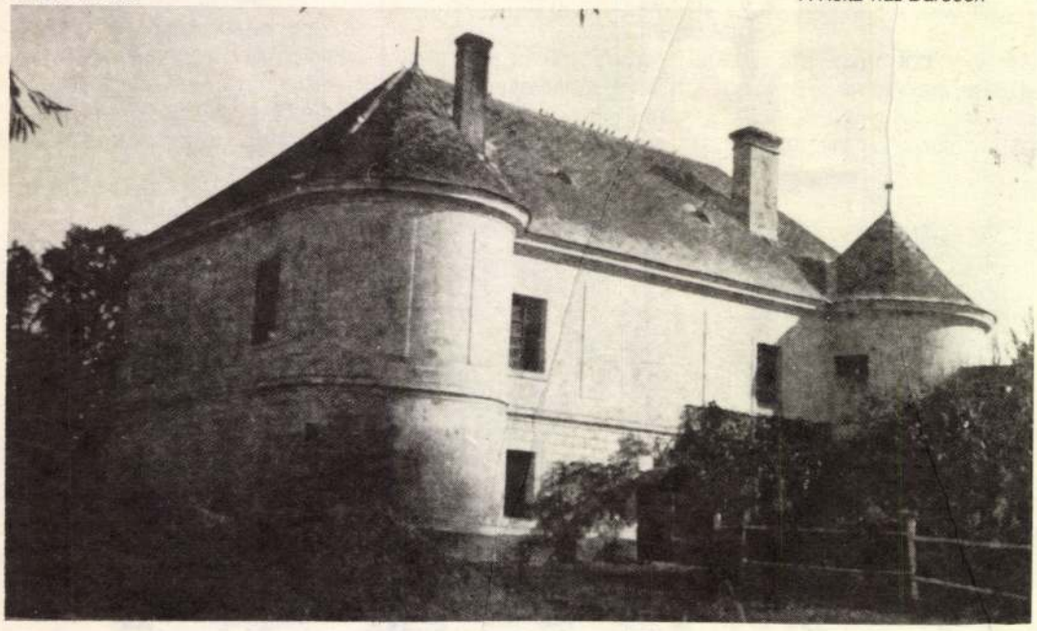

Csendespuszta

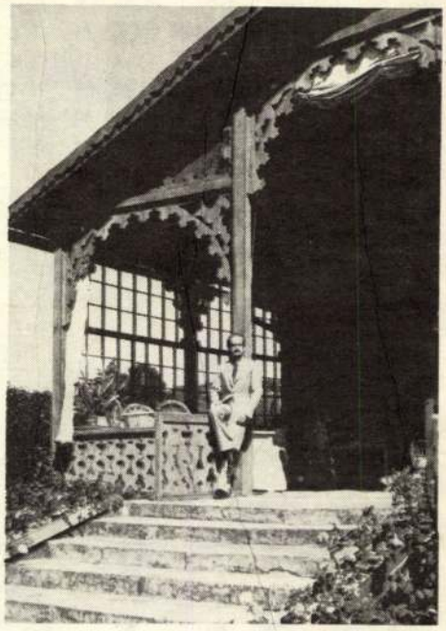

általánosabb, mondhatni társadalmi helyzettől független tömegjelenségévé vált. Elfogadjuk Susan Sonntag megállapítását, miszerint:

> „A fénykép legősibb és legelterjedtebb funkciója, hogy megörökíti a családhoz (vagy más csoporthoz) tartozó egyén életének jelentősebb állomásait… A fényképekből minden család arcképkrónikát szerkeszt magáról — hordozható képkészletet, amely a család összetartozásáról tanúskodik."

Elemzésünk célja csupán az, hogy felmutassa egy bizonyos, *egyedi* (társadalmilag meghatározott) család *saját* életének jelentős állomásait. Ugyanis ezek az egyediségükben megőrzött pillanatok olyan erővel válnak történeti forrássá és dokumentummá, mint az életrajzi adatok, emlékezések.

> „Szeretek bizonyos életrajzi vonatkozásokat is — írja Roland Barthes —, ezek ugyanúgy megigéznek, mint bizonyos fényképek; »biografémának« neveztem el őket.

A Fotográfia és a Történelem

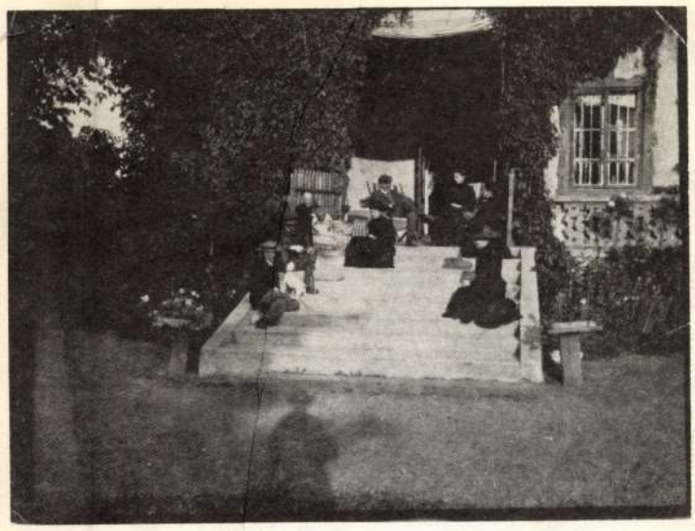

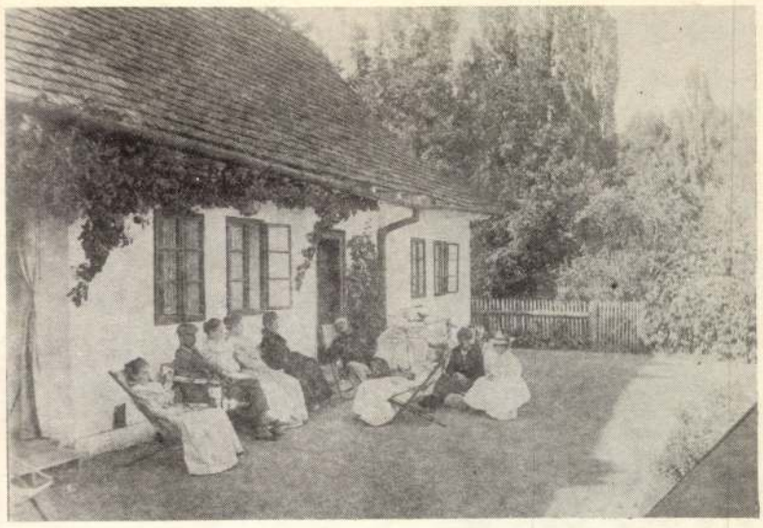

Békés beszélgetés

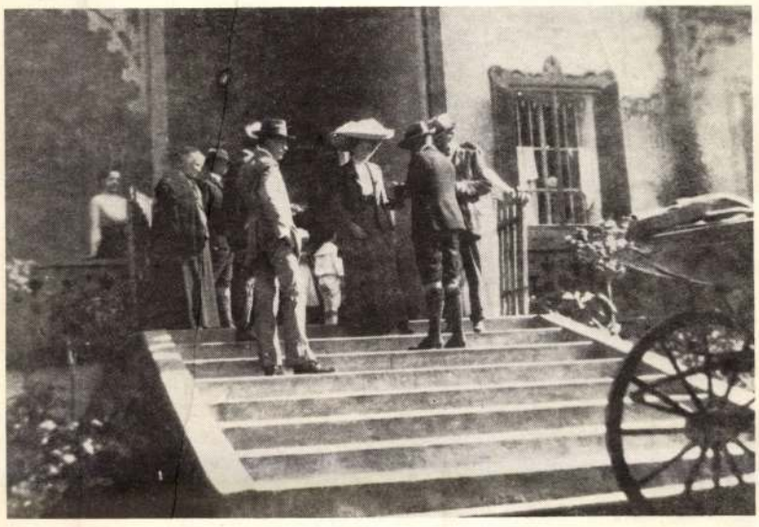

Vendégeskedés

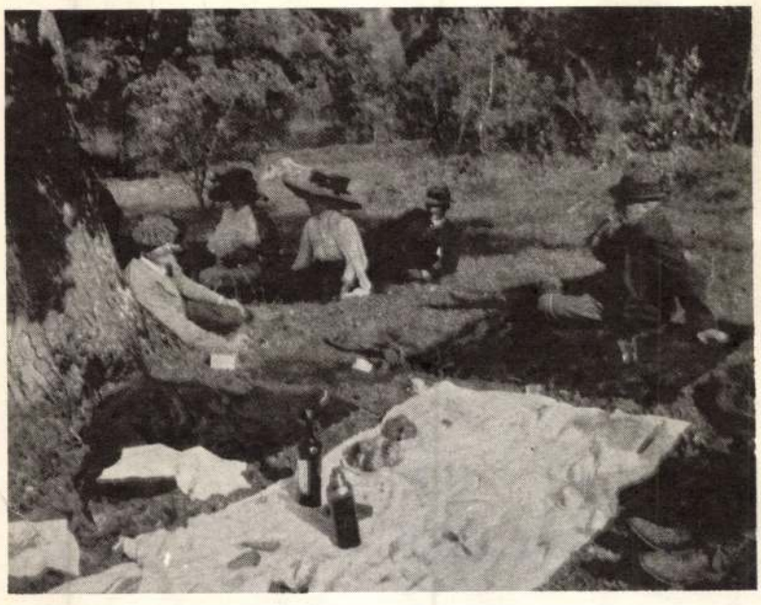

Szórakozás

között ugyanolyan összefüggés van, mint a biografé-ma és a biográfia között." Azt is mondhatnánk, a Szmrecsányiak—Ghyczyek—Rakovszkyak felismerték az írott szó mellett a fénykép dokumentatív erejét, éltek vele, igen gyorsan beépítették életükbe. Ezt bizonyítják az általuk készített fényképek százai.

Mit fényképeztek?

A gyűjtemény legrégebbi amatőr képei a múlt század 90-es éveiben készültek. Úgy látszik, a Györkén gazdálkodó Rakovszky György Jenő fia és Anna lánya hódoltak leginkább a fényképezés szenvedélyének. Ezeket a legkorábbi képeket is a györkei családi kúrián és kertjében készítették.

Az otthon

Tematikusan feltűnően kiemelkedik a hazai táj, a szűlői ház gyakori megörökítése. A birtoknak és a háznak szinte minden szegletét lefényképezték — szemmel láthatóan a bemutatás szándékával. „Itt élünk mi", „Ilyen a mi vidékünk", „Így építettük ki a kertet, parkot", „Ilyen a falu", „Ez a ci-

Apa és fia

Ifjú hadnagyok a múlt század végén

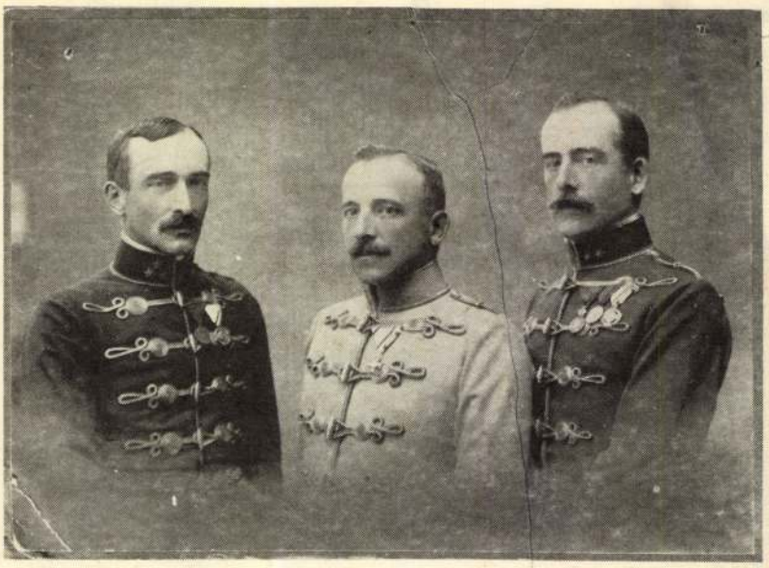

Meglett kapitányok

gánysor" — sugallják ezek a képek. A fényképész gazda sorra vette a ház körüli tágabb gazdaság színtereit, a bérlő házától kezdve, a méhesen és a fűrészgépen át, egészen a határban folyó mezei munkákig, az aratásig, cséplésig. A ház személyzete, a kertben és a mezőn dolgozó munkások nem véletlenül, háttér gyanánt kerülnek a képbe, számos fotó őket örökíti meg közelképben, nemegyszer bizonyos patriarchális, de túlnyomórészt a szociofotók objektív hatását keltve. Ez a tárgyilagosan dokumentáló hajlam mutatkozik meg a szobabelsők gyakori fényképezésében is. Elsősorban az ún. férfiszobákat, a szalont és nem utolsósorban a család kedves közös helyiségét, a ház lombfűrésszel készített facsipkézetű verandáját.

A györkei színtereken kívül nyomon követhető a tágabb család térbeli mozgása is. Mindenekelőtt gazdag anyag mutatja be az ősi szülői ház, a sáros-daróci kúria épületegyüttesét (a XVIII. században átépített főépület a gyerekek felnövekedésével együtt még három épülettel egészült ki).

Itt is különös gonddal fényképezték a tájat, a házakat körülvevő parkot, a Szinyei Merse Majálisát idéző domboldalakat és a távoli hegyeket. Láthatók a különböző vidékekre házasodott és letelepült Szmrecsányi-utódok többi otthonai is: a Keltzek zsitvaújfalui, Szmrecsányi János és Paula vékei birtoka és gazdasága; Szmrecsányi Géza galgóci, Szmrecsányi József kisszebeni, Szmrecsányi Károly csendespusztai, Szmrecsányi Teréz és Szinyei Merse József szinyei, a Ghyczyek pusztaszentmihályi, a Rakovszky—Hedry házaspár gagyvendégi háza és házatája; avagy id. és ifj. Ghyczy Béláék kassai, egri lakásai, az egri érseki rezidencián Szmrecsányi Lajos érsek és testvére, a művészettörténész Miklós dolgozószobája. Kisebb kastélyok, kúriák, szerényebb vidéki lakóházak, bensőséges polgári hangulatot árasztó városi otthonok, reprezentatív férfiaszobák ... valamennyi a család társadalmi hovatartozásának megannyi mutatója, segítségükkel nem kis mértékben lehetővé válik a különböző foglalkozású, életpályájú családtagok életmódjába való betekintés.

A családi élet

A háznak és a birtoknak gondos megörökítése mellett a másik leggyakoribb téma a család. Ez a gyűjtőfogalom azonban sokféle alkalmat, szokást foglal magába. Leggyakrabban a háznépe, a *szűk család* csendes üldögélése, pihenése jelenik meg, mivel azonban a szűk család is igen népes, ez többnyire kisebb társasággá válik.

A családi reprezentáció mellett megtalálhatjuk a meghitt, *bensőséges világot* is. Különösen a csehovi hangulatot árasztó györkei kúria három leánya, Mária, Anna és Zsófia életéből maradt fenn néhány ilyen momentum: a csendesen üldögélő, beszélgető, varrogató vagy a kertben sétáló, a kertkapunál távolba figyelő, várakozó leányokról; az udvarlót, vőlegényt fogadó Zsófiáról, a kisbabát körülfogó asszonyokról, a dadusról, a nevelőnőről vagy a kicsivel játszó nagymamáról.

Társasági élet, szórakozás

Erdei kirándulások, kerti háziünnepek, táncos mulatságok, krokett-partik, téli vadászjelenetek, kocsizások, társasjátékok pillanatképei elevenítik fel a század első felének vidéki életét. A képek tanúsága szerint nagy vendégjárások, közös kirándulások, piknikek, bridzs-partik tették változatossá a csendes vidéki életet. Később, a harmincas években már megjelenik a közös strandolás is mint a társasági élet új színtere, de az már a következő nemzedék és más színtér. Ugyancsak gyakran fényképezett téma a lovaglás, a család több ága hagyományosan huszárezredben szolgált, jó lovasok voltak.

Szmrecsányi Miklós temetésén

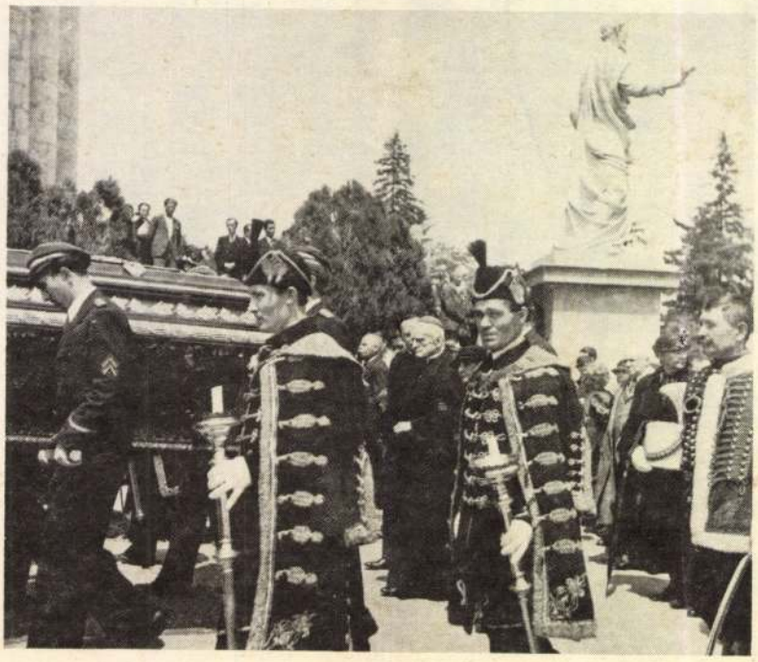

Katonaélet

A kiterjedt családban egyik leggyakoribb foglalkozás a múlt század végén és e század elején a katonapálya. A 11 család öt generációját vizsgálva mindössze háromban nem találtunk katonatisztet a leszármazottak avagy a házastársak között. Az albumok bőséggel mutatják be a katonanövendékek életét, a tisztavatást, ludovikás gyakorlatozásokat, lovaglásokat, ugratásokat stb. Több tablókép látható a kassai 5. honvédhuszárezredről, legbőségesebben azonban az első világháborús fényképek reprezentálják a katonaéletet, sőt ezek már szinte a haditudósítások erejével ható dokumentumok.

* * *

Mindezek a csoportosítások erősen leszűkítik, elszegényítik azt a látható világot, amit ez a fényképtömeg felelevenít. Számtalan alaptípusról (pl. esküvői képek, temetések, külföldi útiképek stb.) nem szóltunk, pedig ezek is bőséggel szerepelnek a gyűjteményben, segítségükkel bemutathatnánk akár száz esztendő menyasszonyi viseletének változásait éppúgy, mint ahogy elemezhetnénk a násznép felállását.

(Folytatás a 54. oldalon)

10. A család tulajdonában van egy barna bőrkötésű, aranyozott lapszélű, könyvalakú, az előbbivel csaknem azonos méretű album is, mely ugyancsak a múlt század 60-as, 70-es és 80-as éveiből származó fotókat tartalmaz. Ám a képek névaláírásai szerint a benne szereplő személyek távoli rokonok, ismerősök, barátok. A felvidéki nemesség nem egy képviselője néz ránk a fotókról: ***Dessewffyné Pongrácz Helén*** (1867), ***Forgáchné Révay Sarolta*** (1867), ***Luzsénszky Emmi, Plattyné Kubinyi Irén, Zichy Ernő*** (1867). A képek zöme ugyancsak Divald mester műtermében készült (néhány a pozsonyi E. Kozicsnál, egy Borsos Józsefnél). Feltűnő azonban, különösen a nőket ábrázoló képek között, az öltözetek gazdagabb, reprezentatívabb jellege. Előfordul köztük több díszmagyarba öltözött férfi és nő, látható egy-két menyasszonyi öltözet is. Feltehetően ezek a képek rokoni, baráti ajándékként kerültek a Szmrecsányi családba.

11. ***Roland Barthes:*** Világoskamra. Európa Kiadó. Budapest. 1985. 17—18. old. Ford.: ***Frech Magda.***

12. „A nagy szünidő alatt volt természetesen legzajosabb a daróczi ház; a fiúk közül ketten Bécsben a Löwenburg-convictusban végezték a gymnasiumot, az egyik technikus volt Bécsben, kettő kispap Egerben, illetőleg Pesten, ezek többnyire csak szünidőre jöttek haza..." A lányok pedig „...akiknek némelyike már 15—16 éves korában lett bájos menyecskévé s akik aztán nyaranta férjestől jöttek Daróczra, később piczi gyerekestől, — Anna napra, amikor a nagymamát ünnepelték, meg kisasszony napjára szeptemberben, amikor a mamának volt névünnepe." (***B. A.:*** Régi emlékek. 190—191. old.)

13. ***Rakovszky Jenő*** (1876—1951). Szmrecsányi Ilona és Rakovszky György harmadik gyermeke. Honvédhuszárezredes, cs. és kir. kamarás.

14. ***Rakovszky Endre*** (1861—1945) Szmrecsányi Mária és Rakovszky György második gyermeke, Rakovszky Jenő féltestvére, Abaúj vármegye al-, majd főispánja, min. tanácsos, felsőházi tag, háznagy, alispán volt Abaújban a darabont-kormány idején. Mivel a megye ellenállt, ún ex-lex állapot volt. Fénykép őrzi azoknak az óráknak az emlékét, amikor a vármegye lepecsételt ajtaját vármegyei hajdúk őrizték.

15. A gyórkei kedves otthon c. kötet elsősorban ***Rakovszky*** László (1874—1935), Szmrecsányi Ilona és Rakovszky György második gyermeke, tábornok, cs. és kir. kamarás kezemunkáját dícséri.

16. Mindkettőt ***Rakovszky Zsófia Ghyczy Béláné*** (1888—1973), Szmrecsányi Ilona és Rakovszky György legfiatalabb gyermeke állította össze. Az egyik album korán elhunyt férje és a Ghyczyek életét, a másik az ő saját családja tagjait és környezetét (zömmel Gyórkét) foglalja magában. Ez utóbbi több mint 700, az előbbi pedig 520-nál több képet tartalmaz. Közöttük található a legkorábbi, 1894-ből való amatőr kép is.

17. Megjegyezzük, hogy az anyag még tartalmaz feldolgozatlan, albumon kívüli, dobozokban „ömlesztve" tárolt darabokat az 1945 előtti időkből is, és nem utolsósorban hátra van még az elmúlt negyven év képanyagának feldolgozása is.

18. ***Susan Sonntag:*** A fényképezésről. Modern Könyvtár 437. Európa Kiadó. Budapest. 1981. 12. old.

Emlékező naptár

1988. jún. 12.: Elhunyt Tihanyi László fotóművész (Győr)
1988. jún. 15.: Elhunyt Gajdár Pál fotóművész
1988. jún. 17.: Fábry Péter fotókiállítása Budapesten; Alfred Fuchs és dr. Chris Hinterobermaier osztrák fotográfusok kiállítása Szolnokon
1988. jún. 20.: Benkő Imre fotóművész SZOT-ösztöndíjban részesült; a Győri Fotóklub kiállítása Sindelfingenben (NSZK)
1988. jún. 22.: Ilovszky Béla fotóriporter Ekhósszekérén c. kiállítása Gyulán
1988. jún. 25.: Női fotósok I. Nemzetközi Kiállítása Székesfehérvárott; Műemlékek fotókon — kiállítás Egerben
1988. júl. 6.: Csonka Károly és Körtvélyesi László Vallomások Pécsről c. fotókiállítása Pécsett; Altdorfer Csaba fotókiállítása Komáromban; Ágg Károly fotókiállítása Salgótarjánban
1988. júl. 7.: Apáti-Tóth Sándor fotóművész Talált képek 1970—1973 c. kiállítása Budapesten, aug. 15-én Cegléden
1988. júl. 8.: XVIII. Észak-Magyarországi Fotóművészeti Szemle Miskolcon
1988. júl. 16.: V. MAFOSZ Szalon Gyulán
1988. júl. 19.: A fotográfia első száz éve Magyarországon. 1839—1939 — fotótörténeti kiállítás Budapesten; Air France — Ville de Paris díj c. nemzetközi fotóművészeti kiállítás Budapesten; Velencei István fotóművész természetfotó kiállítása Létavértesen ***1988. júl. 23.:*** Szociofotósok alkotótábora Nagybaracskán; Müller Miklós fotóművész (Spanyolország) kiállítása Hódmezővásárhelyen
1988. júl. 28.: A. M. Rodcsenko (1891—1956) szovjet fotóművész kiállítása Budapesten; Barta Zsolt A test c. fotókiállítása Budapesten
1988. aug. 1.: Avantgárd és proletkult címmel a Munka-kör tevékenységét bemutató kiállítás Budapesten
1988. aug. 2.: Megnyílt a balmazújvárosi nemzetközi fotóművész alkotóház és kiállítás
1988. aug. 6.: Így élünk, így építünk — országos fotókiállítás Székesfehérvárott; Győri Vilmos Portrék töviskoronával c. fotókiállítása Gálosfán
1988. aug. 7.: Fotós alkotótábor nyílt Gyulán
1988. aug. 10.: Fuszenecker Ferenc fotóművész Korképek egy koronaőr életéből c. kiállítása Budapesten
1988. aug. 11.: Dobos Lajos fotóművész Élet és építészet c. kiállítása Budapesten; Eifert János fotóművész Mesél a Tisza c. kiállítása Szolnokon; Juno Gemes (Ausztrália) fotókiállítása Budapesten
1988. aug. 16.: Szelényi Károly fotóművész kiállítása Pécsett
1988. aug. 22.: Elhunyt dr. Sólyi József fotóművész
1988. aug. 25.: Debreceni fényképek 1900—1944-ig — fotótörténeti kiállítás Debrecenben
1988. szept. 1.: Bajor fotóművészeti kiállítás Budapesten; Siegfried Scheibner (NSZK) Fény-Rajz képek c. fotókiállítása Budapesten
1988. szept. 13.: Csák Miklós fotóművész Bakonyi mesék c. kiállítása Budapesten; Korniss Péter fotóművész kiállítása Szirákon
A közművelődési program keretében bemutatott kiállítások: Czeizing Lajos — Bp. Dózsa MK; Fejes László — Orosháza; Gink Károly — Bp. Vigadó Galéria; Hemző Károly — Bp. Dózsa MK, Paks; Horváth István: Bp. DÓZSA MK, Nagykanizsa; Koncz Zsuzsa — Bp. HM; Kovács Tamás: Bp. KISZ KB; Rév Miklós — Leninváros; Szebeni András — Nagykanizsa, Leninváros; Vajda Ernő — Bp. OLAJTERV V.; Vámos László — Leninváros. — *Emlékkiállítások:* Robert Capa — Bp. OLAJTERV V.: Escher Károly — Ercsi. — *Egyéb kiállítások:* Gyermekek itthon is a nagyvilágban — Leninváros; Ville de Paris — Bp. HM
1988. III. negyedében megjelent könyvek: Szabóky Zsolt: A Belváros; Pethő Bertalan: Balaton, Szép kilátó; Kapocsy György: Képesrajzos állatkert; Szelényi Károly: Pécs és környéke; Inkey Tibor: A csillagok örökké élnek; Tasnádi László: Falusi hangulatban; ifj. Rácz Endre: Pannónia földjén. Dél-Dunántúl; Pogány Gábor: Németh József

Summary

József VADAS: *Down with Art! Long Live Photography!*
It was an idea of the twenties that photography was not merely a technique but rather a medium, the independent characteristisc of which pointed much further than perfect reproduction. The exhibition of the photos of Aleksandr Rodchenko seems to simultaneously represent the innovative spirit of the twenties (with the reality of ordinary life strongly present in his photos) and also the turn of politics, ideology and the art in the thirties and early forties represented by images of a just too perfect, jubilating society. Though he had been a servant of the revolution and a pioneer of photography in the twenties, even Rodchenko could not lend authenticity to false, phony glimmer. He himself could not stand up to the guiding principle of the Bauhaus-school, wanting to deprive art of its mystic features and driving it back to life.

Mária LAKATOS: *What a Family Photo Collection Reveals*
There must be several reasons for the growing interest in examining ordinary people's past and family traditions. It is becoming increasingly obvious for both historical researchers and for everyday thinking that the lack of information on the everydays of the past hinders the understanding of the present and affects the ability to plan the future. The reality of past societies is indeed difficult to capture, particularly such passing details as customs and mentality. Traditional genealogy and more modern types of family reconstruction are currently being used as means to explore the sociology of the past. Photographs may also be extremely helpful. The author examines the family history of a former landowner family through the available photographs preserved by the descendants. The collection dates back to 125 years and consists of almost 5,000 items.

Ernő P. SZABÓ: *Press Photo'88*
In the reviewer's opinion nothing much has changed since 1974 when the first press photo contest was announced: good photos are exhibited at the annual show but largely remain unpublished, while not so very good and bad photos appear in the papers. Two young photographers, Árpád Kiss and György Stalter sum up the situation in general and also from their own points of view. They both believe the Hungarian press is still text-oriented, that good photo-reportage hardly makes it to the pages as most editors prefer clichés, very few albums are being published, which is to say reporters have limited chances of seeing the best of their crop reach the audience.

Tamás HORVÁTH: *The Photographer of the Dharma*
The essential quality, or as the Hindis say dharma seemed to rule the exhibition of Tibor Inkey at the Budapest Ernst Museum. His emotional approach, craftsmanship and intellectual control helped him in finding the dharma of the human face in his portraits. His exhibition was arranged so that 30-40 year old portraits of actors, writers, artists and politicians went side by side with recent photographs of theirs.

Lajos VÉGVÁRI: *A Glimpse of New York*
János Eifert during a ten-day trip to New York tried to sum up his experiences in photographs. The seventy works exhibited at the Miskolc Photo Gallery are excellent proofs of the fact that he has managed to remain himself in the strange metropolis: the romantic, sensitive and sometimes even sentimental person he is.

Péter TIMÁR: *The Words Crying in the Puszta*
The works of Tamás Féner on Hortobágy, the Hungarian puszta (which were on display at the Budapest Photo Gallery) suggest to the author that we are inevitably biological creatures, thus nature can never be indifferent to us. At first sight the photos were very simple, short of sensations or of a critical attitude trying to annul the false romanticism attached to this region. Their simplicity and composition, however, suggested s strong sense of timelessness and a touch of eternity.

László ZAY: *Happy Are Those who Dwell in Thy House*
The photos of András Szebeni on Hungarian religious orders were exhibited at the Budapest National Gallery and were also published by Corvina Press in an album (text by László Lukács). The critic reviews both.

József VADAS: *Cast Your Watchful Eyes on the World*
The thirteen prizewinners of the Air France photo contest displayed their works in Budapest. In the reviewer's opinion the participants of the contest itself had three choices: they either had to photograph Paris, or had to photograph what they usually do in their native countries, or else they had the chance of experimenting with something new in the sensitive and inspiring atmosphere of Paris. When analyzing the prizewinning photos, the reviewer acknowledges mixed results.

Ágnes KOLTAI: *Self-Portraits*
"Hungarian Photo Criticism 1839—1945" and "On Photography" are two recent and instructive anthologies for they unambiguously document that photo criticism and photo aesthetics exist only where photography has managed to break out of the category of a hobby and where photographs meet appreciative audiences.

András SZÉKELY: *Twenty-Two Photographers*
A publication of the Attila József Circle is on 22 Hungarian photographers under 35 (the artists and the photos were selected by Mihály Gera and László Török). These photographers have set out in the seventies and wanted to look for something entirely new in order to fully express themselves. They have managed to create art, philosophy, poetry, and press photos. In "Holiday", a volume by Endre Lábass in the same series the reader gets a strange scrutiny of Budapest in photos and text. The entrances, sign-boards and scaffoldings are parts of an absurd ghost city which is very similar to Budapest, yet very different.

Sándor FÉJJA: *Inspiring Investment*
Since 1970 the Hungarian Arts Foundation and the Association of Photographers has each year invited tenders for scholarships. Applicants had to undertake to do research in some field of photographic theory. By outlining the conditions for application and the results of such an inspiring investment, the author wishes to make these details public and urge further application. As for the publication of the already existing studies he has a scheme to debate and discuss. Naturally enough he also presents a bibliography of studies the winners of the scholarship have produced so far.

P. SZABÓ ERNŐ

Talált képek

Tizenöt—húsz év távlatából nehéz rekonstruálni az eseményeket. Nehéz például nyomon követni azt, mivel is foglalkozott az 1970—73 körüli években Apáti-Tóth Sándor. Kiváltképp nehéz akkor, ha a nyomozáshoz alkalmat ad ugyan a művész egy kiállítás megrendezésével, fogódzót, bő információs anyagot tartalmazó katalógust azonban nem mellékel hozzá. Ez persze nem azt jelenti, hogy a *Talált képek 1970—73* című, a Fotóművészeti Galériában 1988 nyarán rendezett tárlat katalógusa nem használható; ellenkezőleg, a szponzoroknak is köszönhetően, kiállításában is megfelelő színvonalú. E katalógus azonban éppenséggel azokról a művekről nem beszél, amelyeket akkor, a hetvenes évek elején mutatott be, igyekezett publikálni a fotográfus — szemben azokkal a képekkel, amelyek a mostani tárlaton szerepeltek. Ez utóbbiakról szól a rövid vallomásban, a most vállalt művekről, azokról pedig nem, amelyeket akkor tartott fontosnak.

A nyomozáshoz a Fotóművészet korabeli számai sem sok segítséget adnak — annyit mindenesetre megtudhatunk belőlük, hogy 1972 negyedik negyedében például nívódíjat kapott az *Élő és élettelen* című képsorért, kár, hogy a híradás mellől a képsor hiányzik. A mostani katalógus csak utal rá, a néhány évvel ezelőtt az Ernst Múzeumban rendezett egyéni kiállításának katalógusa fejtette ki bővebben, egykori feljegyzéseire támaszkodva, hogy milyen kérdések foglalkoztatták tizenöt—húsz évvel ezelőtt: miután alig húszévesen végérvényesen úgy döntött, hogy fotográfus lesz, azt is elhatározta, hogy fotóin megteremti a maga mítoszát. E mítoszt — a kívülálló tekintsen el most attól a kérdéstől, hogy törekedhet-e egyáltalán tudatosan saját mítoszának megteremtésére, mítoszteremtésre korunk fotósa, illetve a fogalom értelmezésétől — célszerűnek érezte kiállításon bemutatni az érdeklődőknek. Erre a tárlatra készült hát, a mítosz mellett pedig a tér és az idő kérdései, valamint a fotó felhasználásának képzőművészeti lehetőségei foglalkoztatták.

Túlságosan sokat természetesen ma már ezek a szavak sem segítenek, hiszen a hetvenes években igen sok fotós — és talán még több festő, grafikus — foglalkozott a fotó és a képzőművészet kapcsolatának kérdéseivel. Akkoriban hatott nálunk is a pop-art, a fotórealizmus. Néhány évvel korábban Csernus Tibor köré csoportosulva jelentkeztek — Perneczky Géza kifejezésével élve — a szürnaturalisták, akik a fotószerűen részletező ábrázolásmódot és a szürrealista elveket ötvözték. A fotó és a festészet, grafika társítása mellett egyre nagyobb szerepet kapott a talált tárgy, később az installáció, az environment. Egyáltalán: akkoriban vált intenzívvé az érdeklődés a határterületek iránt, mintegy a művészet lehetőségeinek kiterjesztésére, a műfajok s ezzel a művészet és a mindennapok közötti határok fölszámolására irányuló szándékok jeleként.

Ma már úgy látjuk, hogy az avantgarde utolsó hullámának bizonyult az, amit a hatvanas-hetvenes évek fordulóján sokan távlatos kezdetnek hittek, s aminek helyét a nyolcvanas években a posztmodern képviselői látszanak elfoglalni. Mindenesetre ez az Apáti-Tóth Sándor szavaival is jelzett érdeklődés a határterületek iránt természetes módon kapcsolódott össze az idő és a tér kérdéseivel. Az új technikai eszközök, a mozgás sebessége, a vizuális kapcsolatteremtés megváltozott lehetőségei, a képi információk ugrásszerű növekedése, az egyes rétegek egymásra rakódása, kölcsönhatása olyan új koordináták közé helyezi a műtárgyat, amelyeket lehetetlen figyelmen kívül hagyni. A képi információk dömpingje talán a tárgyaknak ama jó néhány évtizeddel korábban bekövetkezett dömpingjéhez hasonlítható, amely egyrészt sokszorosára növelte a — sokszorosítással előállított — tárgyak számát, megsokszorozta e tárgyak használóinak — élvezőinek — körét, egyben azonban a tömegtermelés következtében csökkentette is a tárgyak használhatóságát, élvezeti értékeit.

Látszólag igen távoli problémákról van szó, s a hetvenes évek elejének fényképeit aligha lenne szabad a századelő tárgyaival vagy éppen a talált tárgy, a ready made problémakörével együtt említeni. Ha mégis ezt tesszük, azt részben az magyarázza, hogy a fotó is egyre gyakrabban jelenik meg mint talált tárgy, mint általunk, a nézők által a műalkotás rangjára emelt objektum. Részben — főleg — pedig az, hogy Apáti-Tóth Sándor is „talált képeket" mutatott be a Fotóművészeti Galériában. Igaz, az ő esetében a képek „elvesztője" és „megtalálója" is ugyanaz a személy. A dolgokat azonban ez nem teszi egyszerűbbé, inkább bonyolítja.

Apáti-Tóth így fogalmaz: „E képeimet, kísérleteimet tökéletesen elfelejtettem. Nem is sejtettem, hogy léteznek. Tavaly ősszel — amikor valami más fontosat kerestem — bukkantam rájuk. Teljesen valószínűtlen helyen. Nagyanyám halálos ágyában." Tárgyakról van szó tehát, amelyek, mondhatni, ma már számára is idegenek, amelyeket maga is csak akkori, vissza-visszatérő motívumai alapján tud viszonylag pontosan datálni. Mint bárki másnak, számára is új művek részévé változtatható, új fotó létrehozására alkalmas tárgyak a régi képek. Bármilyen idegenek azonban, mégiscsak az ő munkái, ha kevésbé teoretikusan, inkább a hétköznapok nyelvén akarunk fogalmazni, akkor azt mondjuk, nyilván kevésbé sikeresnek érzett kísérletekről lehet szó, amelyekről azonban évtizedes távlatból már úgy véli: méltók, hogy megmentse őket a nyilvánosság számára.

A megőrzés és újjáteremtés egymást egyszerre erősítő és kizáró mozzanata találkozásánál pedig ott vannak azok az érzelmi momentumok, amelyek végképp lehetetlenné teszik, hogy az anyagot tárgyilagosan kezelje — a képek megőrzésének helye, az ágy... Mondhatni, nem sok kell ahhoz, hogy a régi dallamok új hangszerelésben melodramatikus hangulatot keltsenek. Ez a veszély szerencsére nem következik be.

Ha ez nem, bekövetkezik-e valami más? Azaz, mihez kezd a fotográfus a tizenöt év távlatából újra föllelt képekkel, amelyek csupán annak köszönhetik megmaradásukat, hogy alkotójuk, sokunkhoz hasonlóan, gyűjtögető alkat. Annak, hogy mindent eltesz, mindent megőriz s egyben elrejt maga elől, hogy a tárgyak, amelyekkel így egy időre megszünteti a kapcsolatot, később újra bekapcsolódjanak életébe, újra inspirálják és elriasszák valamitől, újra emlékeztessék és új emlékek kialakítása felé vezessék. Az eltett, előkerült tárgyakkal párbeszédet folytatunk, szemünkön, ujjbegyünkön, agyunkon, érzelmeinken keresztül, de hogyan folytatható párbeszéd azzal, ami egyben — elsősorban — mi magunk vagyunk?

Természetesen számos megoldási lehetőség kínálkozik. Kezelhetné az anyagot a fotós úgy, mintha éppenséggel a közelmúltban hagyta volna abba a munkát a képeken. Kezelhetné a fotókat a végtelenül sok egységből álló képi környezet tőle független részeiként; bemutatási módszerként választhatná a véletlent, az előkerülés sorrendjét, építhetne a képekből installációs művet, szembesíthetné őket egyéb, akkoriban készített munkáival.

Nos, a számos kínálkozó módszer közül az egyik legegyszerűbbet, egykori gondolkodásmódjának, érzelmeinek, képalkotó törekvéseinek bemutatására talán a leginkább alkalmas módszert választotta. Az egykori anyag tárgyilagos vizsgálatára törekedett, mintha csak egységes formát teremtett volna a bemutatáshoz, egyébként pedig mintha az akkori szándékokat hagyná érvényesülni.

Egyenrangú részekből összeálló egységként kezeli az anyagot, sőt, mintha az egyes képeknél az együttes egésze jobban érdekelné, az egyes darabokat csak számokkal különbözteti meg. Kétségtelen, hogy a negyvennyolc fotó egységes világot képvisel, s abban, hogy ez így van, nemcsak a mostani tálalásnak van szerepe. Az egyes képek két-három nagyobb ciklusba sorolhatók, az egyes csoportok kérdéskörei pedig nem állnak távol egymástól.

Az első nagyobb csoportba azok a képek sorolhatók, amelyek egy-egy mikrorészletet ábrázolnak, a látványt viszonylag kevéssé manipulálják. A második, harmadik csoport azokat, amelyek főleg a montázstechnikát, de gyakran a kollázst alkalmazva különböző idősíkokat képviselő motívumokat helyeznek egymás mellé. A különböző elemek áthatják egymást, egyidejűleg léteznek, megőrzik eredeti formáikat, de együttesen természetesen már más a hatásuk, mint önmagukban volt.

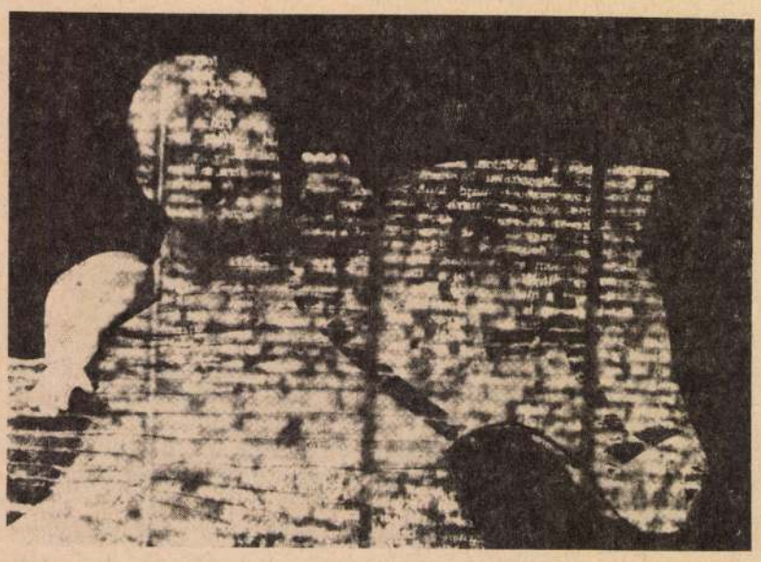

E csoportok képei elsősorban tematikai szempontok szerint oszthatók tovább, de a technikai megoldások különbözősége sem lényegtelen. Mielőtt azonban ezekről szólnánk, néhány szót kell még ejtenünk az első csoport képeiről. Csendéletek, épületrészletek, tájkivágások találhatók közöttük, a felvételek egy része szándékosan bemozdított, másoknál a távolság beállításával tesz életlenné bizonyos részleteket, ismét másoknál a labormunkák során mos el részleteket, hogy a végeredmény fekete-fehérre redukált, grafikus hatású felvétel legyen. A motívumok mintegy tünékenyen vannak jelen, hogy a képek egy részénél már egyáltalán ne legyenek azonosíthatók, hanem a fehér mezőt behálózó vonalak, a fekete foltok mintegy absztrakt kompozícióként hassanak a nézőre.

E mikrorészletek montírozódnak egymásra a következő csoportok képein. Néhány fotón negatívban látható betűsorokkal — újságoldalakkal — montírozza össze a tárgyakat, egy másik csoport lapjain egy arc és növényi, illetve geometrikus elemek kerülnek egymásra. Az arc, a ráncok, szemgödör, száj sötét foltjaival, vonalaival szuggesztív hatású, az időt idézi, s tovább osztódik a másik térsík vonalainak köszönhetően; az emberi és természeti lét mintegy eggyé, időtlenné válik.

A fotók utolsó csoportjánál a kollázs- és montázstechnika együtt jelentkezik. Építészeti elemek, kereszt, óramutató, női arc, aktfotó-részletek, virágok szerepelnek ezeken a képeken, többnyire nem fotóeljárás, hanem kollázstechnika segítségével kerülnek egymás mellé. A test szépsége és az építészeti elemek harmóniája, a testiség realitása és a múló idő irrealitása, az erotika és a kiszolgáltatottság jelképei; egy-egy ellentétpár alkotja ezeket a képeket. Más fotográfiákon két elem párhuzama, formai rokonsága figyelhető meg. Az egyik elem szerves része a kiindulópontot jelentő képnek, a másikat — oszlopok, óramutatók, keresztek, virágok — az eredeti képből kivágott motívum helyére vagy az eredetileg üres felületre ragasztja.

Az első képcsoport felvételei apró részleteket metszenek ki a valóságból, többnyire olyanokat, amelyekre általában nem nagyon figyelünk, amelyeket mellékesen kezelünk. Részben ezeknek az elemeknek a figyelemre érdemes mozzanatait hangsúlyozza, részben, más elemekkel ütköztetve, párhuzamba állítva, megkísérli a szétszedett valóságot újra összerakni. Mikrorészleteket helyez egymás mellé, hogy együttesük mikrokozmoszt alkosson.

Olyan képekről van szó, amelyeket — az egész anyag láttán nyugodtan megállapíthatjuk ezt — annak idején valószínűleg valóban melléktermékként, befejezetlen, folytatásra, újragondolásra váró munkákként rakott félre alkotójuk. Kétségtelen, hogy külön-külön egyiket sem tarthatjuk főműnek. Töredékekről van szó, amelyek egy-egy ötlet, érzelmi rezdülés megfogalmazásai. A befejezés — vagy ha úgy tetszik, a tizenöt év utáni folytatás — azonban kétségtelenül érdekesre sikeredett. Ezeket a képeket nemcsak „elveszteni" volt érdemes, hanem „megtalálni" is, így állhattak össze a töredékek egységgé, egy régen elmúlt időszak képekkel fogalmazott, hitelesnek tűnő naplójává. A következő lépés talán az lehetne, ha ezeket a munkákat és az Ernst Múzeum-beli képeket együtt állítaná ki, mintegy szembesítve őket.

Jegyzetek a „Miről tudósít egy családi fényképgyűjtemény c. cikkhez

(folytatás a 22. oldalról)

viselkedését, összetételét stb. De éppígy a *közéleti események* és egyéb érdekességek színterére is kiléphetnénk, hiszen ilyen fotókban is bővelkedik a gyűjtemény. Megcsodálhatjuk a Rákóczi hamvait kísérő kassai díszmenetet; elgoldolkodhatunk a lepecsételt abaúji vár megyekapu őrző hajdúit nézve; tanúi lehetünk főispáni bevonulásnak Kassa városába, az egri érsek temetésén a 40-es évek elejének államférfiait láthatjuk, egy téli vadászaton Bethlen István áll a vaddisznó mellett. Egy násznép tagjai között az egykori „Lila ruhás nő", Probstner Zsófia szép, idős arcában gyönyörködhetünk; vagy éppenséggel Albrecht főherceggel a debreceni Gazdasági Akadémiára látogathatunk. Megnézhetjük, milyen volt egy intézői lakás Ördöngős-pusztán a harmincas években; hogyan folyt a cséplés a Weisz Manfréd-örökösök uradalmán; milyen volt egy úrnapi körmenet Kassán az 1920-as években; hogy mulatott búcsúkor a falu népe Györkén.

Az élet kategóriákba nem sorolható gazdagságát zúdítja ránk ez a gyűjtemény, melynek minden egyes darabja „... bizonyíték, mert amiről hallunk, de amiben mégis kételkedünk, az bizonyságot nyer, ha fényképet látunk róla".[18]

1. Bart István: Fénykép és történelem. *Jelenkor*. 1985. évi 12. sz. 1140—1146. old.

2. H. Balázs Éva: Berzeviczy Gergely, a reformpolitikus, 1763—1795. Akadémiai Kiadó. Budapest. 1967. 14. old.

3. Néhányan hivatásként, mások csak kedvtelésből forgatták az ecsetet vagy a tollat, munkájuk eredményeként meghagyva az utódok számára néhány portrét, tájképet, címerrajzot, ex libris-tervet vagy a korabeli sárosi életről szóló mikszáthian anekdotázó leírást. Lásd. pl. *Berzeviczy Vince* színikritikusi munkásságát (Nemzeti Játékszíni tudósítás. Kassa. 1830. Színháztörténeti Könyvtár. 10. Magyar Színházi Intézet. Budapest. 1979. 151. old.); *Szmrecsányi Miklós* művészettörténeti munkásságát; *Szmrecsányi Ödön* festőművész-grafikus munkásságát; *Szmrecsányi Anna* költői-újságírói munkáit (Gyüre Lajos: Kassai Napló 1918—1929. Madách. 1986); *Szmrecsányi Géza* életképeit a sárosi világból, valamint rajzait, festményeit. (Dobry luft. Sárosi apróságok. Atheneaum. Kosice. 1932. és a Skvarka c. könyvét.)

4. Történeti ikonográfiai érdekességként említem meg, hogy ezek az albumok tartalmazzák többek között a fiatal, Münchenben tanuló *Szinyei Merse Pál* arcképét, a festőnövendék ekkor 18 éves volt; húga, *Szinyei Merse Ninon* (Berzeviczy Edmundné) képmását; *Berzeviczy Albert* több ifjúkori képét; *Dessewffy Arisztidné Szinyei Merse Emmát* talpig fekete krinolinjában (még férjét gyászolta talán) és mellette annak a *Máriássy Jánosnak* álló alakját, aki 1849. október első napjaiban átvette a siralomházban barátjának ifjú hitveséhez írt búcsúlevelét, és aki később feleségül vette az özvegyet.

5. A bordó kötésű, mintázattal préselt, rézkapoccsal ellátott kb. 25×30 cm nagyságú könyvalakú album G.R. et C° PATENT üzemében készült. Tizenöt kemény lapjának mindkét oldalán, négyes elrendezésben, ki-betehetően, ovális keretkivágással, a képek alatt megnevezéssel vannak a fotók elhelyezve.

6. Ott sorakoznak többek között a debreceni *Gondy* és *Egey*, az eperjesi *Divald Károly* képei mellett a pesti *Canzi* és *Heller, Geday, Mayer, Strelisky, Koller* és a neves festő, *Borsos József* portréi és egész alakos képei. Az említett fényképészek történeti értékelését lásd *Kreilisheim György, Chochol Károly, Szilágyi Gábor, Tőry Klára* fotótörténeti munkáiban.

7. Az 1860-as és 70-es évekből származó kevés gyermekfotót minden bizonnyal az is magyarázza, hogy ebben az időben a fényképészeti technika még jó néhány perces mozdulatlanságot igényelt a modelltől. A különböző technikák gyors fejlődéséről és a „pillanat"-kép technika megjelenéséről lásd *Szilágyi Gábor:* A fotóművészet története. A fényrajztól a holográfiáig. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata. Budapest. 1982. 419. old.

8. Ezeket a beállításokat és külsőségeket Kreilisheim György 1941-es tanulmányában a következőképpen foglalta össze: „Görög oszlopok. Louis XVI. bútorok, klasszikus tájat ábrázoló díszletek népesítették be a műtermeket ... Sztereotip pózokat kreálnak az egyes foglalkozási ágak részére. A politikus méltóságteljesen töpreng... A katona mindig harcias, a pap mindig kenetteljes, a menyasszony mindig ártatlan." Lásd: *Kreilisheim György:* Régi magyar fényképezés. Officina. 1941. Újra megjelent: Leletek a magyar fotográfia történetéből. Képzőművészeti Kiadó. Budapest. 1983. Válogatta: Szilágyi Gábor—Kardos Sándor. 9—19. old.

9. Berzeviczy Albert így jellemzi az 1860-as évek első felének férfi öltözködését: „A fiatalabb férfiak nem érték be a magyaros úri viselettel, hanem lehetőleg népiesek is akartak lenni, rövid pitykés dolmányt viseltek, panyókára vetett szűrt, kezükben fokost; ilyen öltözékben azután szemükre húzott árvalányhajas kalappal, betyáros pose-ban, búsuló szegénylegényként fényképeztették le magukat." (*B. A.:* Régi emlékek. 121—122. old.)

MDK

Szmrecsányi Miklós

Szmrecsányi M.:Történeti müvészet a Halászbástyán.
Müvészet 1906. 226.l.

MDK

Szmrecsányi Miklós dr.

Müvészet 1915. 276.l.

MDK

Szmrecsányi Miklós

Művészeti irodalom. Magyar Művészet 1925. 1. sz.
57.l.

MDK

Szmrecsányi Miklós

Bevegricsill. 42.l.

MDK

Szmrecsányi Miklós

A Munkácsy szobor pályázata. Vállalk. Közl. 1907. okt. 9. 6. l.

MDK

Szmrecsányi Miklós

Választmányi ülés 1907. ... Mücsarnok 1907. dec. 15.
3.sz. 13-14. l.

MDK

Szmrecsányi Miklós dr.

A Társulat köréből. Magyar Iparművészet, 1910.
8.sz. IX. 1.

MDK

Szmrecsányi Miklós

Munkácsy szobor tervpályázata. Vállalk. Közl. 1908. okt. 21. 6.l.

dr.Szmrecsányi Miklós
müv.főfelügyelő.min.t.

1906-ban hivatalosan vesznek részt a közokt. miniszter támogatásával magyar művészek a müncheni kiáll. magyar osztályán. A m. eszt.-t dr.Szmrecsányi Miklós szervezei. a tárlat rendezésével a MMT. Strobentz Frigyes festőm.-t bizta meg.

A müncheni kiállitás magyar osztályán...
Művészeti Krónika.1905.jan.15. 7.l.

M.D.K.

Dr. Szmrecsányi Miklós

Munkácsy bpesti látogatásakor vendégül látta itteni müvészbarátait, akik meglepetésül egy nagyméretü legyezőt készitettek Munkácsyné számára, amelyre minden müvész saját torzképét festette, -irja Telepy Károly: "Münkácsy a müvészekkel" c. beszámolójában. Közöttük szerepel Szmrecsányi Miklós is.
/A lap helyenként elirja a keresztneveket/

Magyar Salon, Bp. 1884. nov. 1. II. kötet. 115-119. lap

Szmrecsányi Miklós †
művészettörténész

— **Halálozás.** *Szmrecsányi* Miklós nyug. miniszteri tanácsos 83 éves korában vasárnap Budapesten elhúnyt. Halálát két testvére: Szmrecsányi Lajos érsek és id. Szinyei-Merse Józsefné Szmrecsányi Teréz gyászolják. Holttestét 3-án 5 órakor a kerepesiúti temető halottasházában szentelik be, majd Egerbe szállítják, ahol csütörtökön 10 órakor helyezik örök nyugalomra a főszékesegyház sírboltjában. Szmrecsányi halálával nagy veszteség érte a magyar művészeti és irodalmi életet. Az elhúnyt 1894 óta vezette a kultuszminisztérium művészeti osztályát és nagy érdemeket szerzett a magyar képzőművészet támogatása és külföldi propagálása terén. 1899-ben vonult nyugdíjba s azóta főleg mütörténeti kérdésekkel foglalkozott és számos tanulmányt tett közzé folyóiratokban és napilapokban. Élete utolsó szakában Eger műemlékei kutatásának és szakszerű ápolásának szentelte munkásságát.

P. N. 936 VI. 3

P. N 936 VI. 3

Szmrecsányi Miklós
Szinyei Társaság meghivott tagja
Szinyei Társaság VII.kiállitása
Nemzeti Szalon, 1940. jan.febr.

99. kép. *Olasz festő, XIII. század: Kálvária.*

Vasárnapi Újság, 1916., 825. l. (Képe 826. l.) — Lepold—Homor 17. l. — Gerevich PA, 236. l. (Képe 234. l., Palmezzano.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Berti Toesca, 958. l. (Palmezzano.) — Berenson, 414. l. (Palmezzano.) — Delogu, 184. l. (Palmezzano.) — Lepold—Lippay 55. l.

Madonna Jézussal, Szent Józseffel, Szent Katalinnal és a kis Ker. Jánossal. (101. kép)

Fa, olaj, 83·3×65 cm.
Jelezve lent jobbra: Marcus palmezanus forolusiensis faciebat MCCCCCXX9.
A Bertinelli-gyüjteményből.

Rényi 17. l. — Körösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 237. l. — Maszlaghy II., 107. szám. — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20, 3. l. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 236. l. (Palmezzano.) — Décsei: Könyv-

Szmrecsányi Miklós, ~~fxxxxxx~~ NDK
müvészeti föfelügyelö, min.t.

Velence városa 1906-ban ápr.-okt.-ig tartó nemzetk képzömüv. kiállitást rendez. Programját már szétküldte s azt magyar nyelven is kiadta a kiáll. rendezője: Velence városa. A kiállitás magyar rendezöi Karlovszky Bertalan, Radisits jenö, Szmrecsányi Miklós.

A velencei képkiállitás.
Müvészeti Krónika. 1905. jan. 15. 6.1.

Höchste Welt und Kre
S. Hieronymi in Dillingen 1718.
Bencards. pag 28.

pálmával s babérgalylyal díszitett
et allegorikus női alakok s jogart,
Körülfutott pallost nyujtó Amorettek
göndör fürtjei vállaira omlanak, ~~[illegible]~~ és
incs. Vértbe van öltözve s hermelines
tartja. A medaillon fölött koronás czi-
ságokat s nyilvesszőt tartó keleti nőt egy
di a napellen s jobbra, hol a háttérben ha-
orette a pyramist tölgylevélfűzérrel di-
péterváradi csata azon részét tünteti
lól lovát lelövik. A kép előtt balról a
képre mutat s jobbjában szalagot tart
et!"; jobbról pedig „Tagus" és „Dűerus"
isak, ij, puzdra, lőfark s kagyló gyönge-
u:
ás Princeps Portugalliae"
ich sc. Aug. Vind."
alkeretnek 27.4 : 16.8, a réilapnak 28.7 : 17.7 c/m.

Szmrecsányi Miklós

mindszeti iri beveendő

az Eber Lexikonba

Szinyeiből!

Vasarnap **9**		Kathol. Prím. Protest. Félix Ó görög 27 Hell. Izraelita 1 Szivan
Hétfő **10**		Kathol. Margit Protest. Margit Ó görög 28 Eutik Izraelita 2
Kedd **11**		Kathol. Barnab. Protest. Barnab. Ó görög 29 Teod. Izraelita 3 S. j. h.
Szerda **12**		Kathol. F. Ján. Protest. Klaud. Ó görög 30 Izác Izraelita 4 S. j. h.
Csütörtök **13**		Kathol. P. sz. A. Protest. Tóbiás Ó görög 31 J. m. Izraelita 5 S. j. h.
Péntek **14**		Kathol. N. Vazul Protest. Vazul Ó görög 1 Junius Izraelita 6 S. 1. n.
Szombat **15**	24	Kathol. Vid Protest. Vid Ó görög 2 Nicef. Izraelita 7 S. 2. p

Emlékezés Szmrecsányi Miklósról

Irta: PETROVICS ELEK

Akinek e sorokat szentelem, nem tartozott a nyilvánosság ünnepelt hősei közé. Esse, non videri, — lenni, nem látszani — ez lehetett volna az ő jelszava is. Használni akart, nem pedig csillogni. Úri gondolkodásától idegen volt minden hühó, minden, aminek reklámíze van. Az önfelnagyításnak szokásos módszereit nem ismerte. Szinte elbujt az ügy mögött, melyet szolgált. Sikerült is elérnie, hogy még a neve sem fordul elő a művészeti és egyéb lexikonokban. Annál inkább illő, hogy megemlékezzünk róla.

Sokáig az élő művészet szolgálatában állott. 1882—1895 a Képzőművészeti Társulatnak volt titkára. Ebben az időben a társulat igazi központja volt a művészeti életnek. Olyan férfiak állottak az élén, mint Ipolyi Arnold, a nagyszabású, széles látókörű tudós és apostoli lelkű művészetpolitikus, a magyar gyüjtő ragyogó mintaképe, később pedig gróf Andrássy Tivadar, aki az Andrássyak hagyományos művészetszeretetét és finom ízlését vitte magával az elnöki székbe. A művészetet őszintén szerető és érte áldozni is kész férfiak. Szmrecsányi Miklós igen jól illett hozzájuk. Az ő állása tulajdonképpen adminisztratív természetű volt, de amit tett, az sokkal több volt a puszta adminisztrálásnál. Ő közvetítette a társulatnak a közönséggel való kapcsolatát és messze a hivatalos kötelességen felül fáradt azért, hogy megnyerje a társadalom érdeklődését a művészet számára, hogy divatba hozza a művészetet a budapesti »société«-ben. Előkelő, érdekes megjelenése, lebilincselő társalgása, műveltsége és kedves modora egyaránt alkalmassá tette erre a hivatásra, de mindennél jobban hatott azzal az őszinte lelkesedéssel, amely szavaiból áradt. Nyelvtudása pedig módot adott arra, hogy a külfölddel is személyes kapcsolatokat teremtsen.

Jelleméből következett, hogy a művészetet szolgálni akarta, nem pedig uralkodni rajta. Nem tartozott azok közé, akik a művészek munkájából és tehetségéből maguknak emelnek piedesztált, amelyre aztán úgy állanak rá, mintha ők csinálnák a művészetet, nem pedig a művészek. Merőben különbözött azoktól is, akik a maguk művészetpolitikai kieszelése szerint akarják indomítani a művészetet, s hogy azt a látszatot keltsék, mintha ez sikerült is volna nekik: ahol csak alkalom adódik, előtérbe állítják azt, ami propagandájuk eredményessége mellett szól, a másfajta jelenségeket pedig, ha még olyan értékesek is, háttérbe szorítják. Szmrecsányi Miklós hű és önzetlen sáfárja akart lenni a művészetnek, semmi egyéb.

Ami a modern művészethez való viszonyát illeti, meg kell állapítani, hogy inkább a már elismert nagyságok és a nyomukban járó kisebb csillagok vonzották, mint a még küzdő szellemek, a még nem hitelesített új szépségek hirdetői, a holnap klasszikusai. A 80-as években már lezajlott a festészet nagy forradalma Franciaországban. Manet már halott volt, Renoir, Cézanne, Puvis de Chavannes, Rodin tetőpontján voltak művészetüknek, de semmi nyoma annak, hogy nálunk tudomást szereztek volna róluk. A legjobb németek, Menzel, Leibl sem jutottak el hozzánk. A Műcsarnok nemzetközi kiállításain közepes külföldi művészek szerepeltek, akik távol voltak az igazi nagyoktól. De nem sejtették a mi Szinyeink nagyságát sem, pedig már rég megalkotta a Majálist, a Lila arcképet és 1883-ban a Pacsirtát is megfestette már.

Ez így volt, de nagy igazságtalanság lenne Szmrecsányi Miklósnak valami különös egyéni részt tulajdonítani ebben. Az egész hivatalos világ azon az úton járt, mint ő. Képtárunk részére közepes külföldi festők tucatképeit vásárolták, s még jóval később, 1903-ban is, mikor Szmrecsányi már rég visszavonult, megtörtént az, hogy egy műcsarnoki kiállításon, melyen egyebek közt Manet, Monet, Renoir és Puvis de Chavannes kitűnő művei voltak kiállítva, nem ezek valamelyikét vették meg, hanem Henri Lerolle és René Ménard képeit. S még azt sem mondhatjuk, hogy valami magyar elmaradottság lett volna az oka ennek. Saját hazájukban is csak igen későn vettek tudomást a hivatalos körök pl. Manet-ről és társairól. Manet első képe, az Olimpia, csak 1890-ben került be a párizsi állami képtárba s akkor is csak ajándékképpen.

Szemrehányás helyett sokkal inkább illik tehát megköszönnünk Szmrecsányi Miklósnak azt, amit a művészet népszerűsítése és a magyar művészek boldogulása érdekében végzett. Omaga »Visszapillantás a társulat multjára« című dolgozatában (1911) élete legszebb éveinek mondja azokat, amelyeket a társulat szolgálatában töltött »szoros barátságban... a magyar művészekkel, benső, bizalmas érintkezésben a mi nagy mestereinkkel«, amit — teszi hozzá — többre becsült minden más, külső előnyél.

Különösen Munkácsy Mihállyal való bizalmas barátságát becsülte nagyra. Munkácsy éppen akkor állott dicsősége tetőpontján, mikor Szmrecsányi Miklós a Képzőművészeti Társulathoz bevonult. 1882-ben volt kiállítva a Műcsarnokban a »Krisztus Pilátus előtt« és erre az alkalomra Munkácsy is ellátogatott hazájába feleségével együtt. Páratlan ünneplésben volt része itthon. Szinte legendának hat a mai világban, amit a régi tudósítások mondanak arról, hogy mennyire megbecsülték akkor Munkácsyt és az ő személyében a művészetet. A tiszteletére adott lakomán a főrendiház és a képviselőház elnökei, Tisza Kálmán miniszterelnök, Haynald Lajos bíbornok, Trefort Ágost kultuszminiszter, gróf Szapáry Gyula pénzügyminiszter, Pauler Tivadar igazságügyminiszter, Schauch Lőrinc és Ipolyi Arnold püspökök, Jókai Mór, Szilágyi Dezső és a közéletnek szinte valamennyi kiválósága ülte körül a mestert. Mikor szülővárosába, Munkácsra látogatott el, olyan férfiak kísérték el útjára, mint Jókai Mór és Pulszky Ferenc. Ezekben a lelkes napokban szövődött a fiatal Szmrecsányi barátsága Munkácsyval és ettől kezdve sűrűn érintkezett vele. Sokszor fordult meg nála Párizsban is, Avenue de Villiers-i kis palotájában, Colpachon is, Munkácsynénak első férjétől örökölt birtokán. Élete végéig Munkácsy maradt művészi eszménye, csodálatának legfőbb tárgya és legkedvesebb beszédtémája. Megható volt látni, mennyire örült, ha múzeumi hivatalomban Munkácsynak egy-egy frissen szerzett képét mutathattam meg neki. Lakásának legfőbb dísze Munkácsy »Honfoglalás«-ának egy vázlata volt, melyet a mestertől kapott ajándékba. Egyet-mást meg is írt Munkácsyról a Képzőművészeti Társulat 1928-iki Évkönyvében. Kár, hogy amire biztattuk: emlékiratainak megírásával adós maradt.

A Képzőművészeti Társulattól a kultuszminisztérium szolgálatába lépett át. Berzeviczy Albert, Szmrecsányinak egy emberéleten át meghitt barátja, volt az államtitkár akkor. Az ő óhajára állott a művészeti osztály élére, de pályájának ez a szakasza nem volt olyan zavartalan, mint társulati működése. Művészviszályok, a millenniumi nagy megrendelések körül kifejlődött torzsalkodások, de még inkább az abban az időben kitört, szomorú Pulszky-affer árnyékot vetettek ezekre az évekre, s Szmrecsányi Miklós örült, mikor a hivatali atmoszférát, amely sokszor ránehezedik a független gondolkodáshoz szokott és önérzetes emberre, a szabad élet levegőjével cserélhette fel. Élénk szelleme azonban ekkor sem engedte pihenni. Műtörténeti tanulmányok és némi irodalmi munkásság töltötték ki most idejét. Ezekben az években írta »Szent Orsolya legendája a történetben és a művészetben« című nagyobb tanulmányát (Budapesti Szemle, 1900), Barabás Miklós és Benkő Kálmán jellemrajzát (1910) és a Képzőművészeti Társulatnak már említett történetét (1911). Legtöbbet azonban Izsó Miklóssal foglalkozott. Sok anyagot gyüjtött életrajzához, személyesen járt evégből Gömör megyében, megszerzett minden adatot Miskolcról, Sárospatakról, Izsó rimaszombati éveiről és müncheni idejéről. Módunkban volt betekinteni kéziratába s meggyőződtünk róla, hogy milyen rendkívüli alapossággal járt utána mindennek. Kidolgozni azonban csak egy részét tudta az életrajznak. Ez a rész »Izsó Miklós és a bécsi magyar technikusok« címen jelent meg (Művészet, 1909 és 1910) s teljes és hiteles képet ad Izsó ifjúkoráról. Nagy kár, hogy a munka abbamaradt. Kívánatos lenne, hogy hivatott ember kiegészítse és feldolgozza a becses anyagot, melyben többek közt Izsó 25 eredeti levele foglaltatik.

A nagy háború után Szmrecsányi Miklós életének új szakasza kezdődött, még pedig felette harmonikus és áldásos szakasza, mely neki sok lelki örömöt szerzett, a közre pedig nagy haszonnal járt. Ekkor történt, hogy Budapestről Egerbe költözött, ahol testvérbátyjának, Eger tiszteletreméltó érsekének rezidenciájában új otthonra talált. Eger 18. századi nagyszabású egyházi épületeivel, kisebb építészeti maradványaival, képzőművészeti és díszítőművészeti emlékeinek sokaságával legkedvesebb és leggazdagabb rokokó-városunk. Van történeti levegője, művészetkedvelő nagy püspökeinek, gróf Barkóczy Ferencnek, gróf Esterházy Károlynak és Pyrker László érseknek szelleme lebeg ma is felette. De sokáig csak szunnyadt öntudatlan szépségében és Szmrecsányi Miklós volt az, aki öntudatra keltette. Uj lakóhelyének szépsége felgyujtotta régi szerelmét a művészet iránt s most éppen olyan lelkesen szentelte magát Eger műemlékeinek, mint egykor az eleven művészet szolgálatának. Örült, hogy élete új célt és tartalmat kapott, s 1936-ban bekövetkezett haláláig olyan szenvedéllyel élt feladatának, amely fiataloknál is ritka. Megértette az egriekkel, hogy mijök van és megtanította őket arra, hogy miképpen kell megbecsülni és megvédeni a mult örökségét. Felvilágosító, lelkesítő, útmutató és izgató munkájával valóságos üdvöskéje lett Eger művészeti emlékeinek, s gyönyörű példát adott arra, hogy egyetlen lelkes és hozzáértő ember mennyit érhet el személyes hatásával. Emellett 1921-ben rendezte a líceum képtárát és elkészítette gondos katalógusát, 1925-ben pedig megírta Eger és környéka mintaszerű kalauzát, hogy ezzel is felkeltse az érdeklődést Eger műemlékei iránt és meggyőzze az egrieket művészi kincseik gondozásának fontosságáról. Eger városa 1927-ben hálája jeléül díszpolgárává választotta meg. A kitüntetést örömmel fogadta, de a velejáró emlegettetés nem volt ínyére. »Neked bizalmasan bevallhatom, hogy nagyon a kedvem szerint lesz, ha el fog múlni az a rövid idő, mely alatt kirakatban vagyok« — írta ekkor.

Szerencséje volt persze, hogy olyan megértő és áldozatkész pártfogó állott mögötte, mint testvére, az érsek, s hogy amit ő szükségesnek ítélt, annak megvalósításában az érseki nagy tekintélyre támaszkodhatott. Igy lett Eger pár év alatt a helyes műemlékvédelem mintaképe, a hazai és idegen szakemberek és turisták figyelmének tárgya, csöndes papi városból aktuális érdekesség. Joggal írhatta róla Szmrecsányi Miklós, hogy »Eger fejlődése hatalmas lendületel megindult. Szmrecsányi Lajosnak, valamint a kultuszkormánynak hathatós támogatásával egyrészt műemlékeinek, elsősorban legfőbb díszének, az érseki líceum palotájának, a minoriták, a ciszterciták, a ferencrendiek templomainak, a vármegyeházának, a reáliskolának művészi helyreállítása Eger régi fényét újította fel, másrészt jelentékeny új középületeknek... létrehozása a városkép szépségét gazdagította.«

Serkentő és felvilágosító működésével párhuzamosan foglalkozott Eger műemlékeinek tudományos feldolgozásával. Buzgón búvárolta az érseki, vármegyei és városi levéltárakat, a szerzetesrendek »historia domus«-ait, ismeretlen adatok, nevek, évszámok sokaságát tisztázta és világosságot derített Eger nem egy műemlékének keletkezésére, mesterére és sorsára. Hosszabb dolgozatokban foglalkozott Eger XVIII. századi két kiváló püspökének: gróf Barkóczy Ferencnek, a későbbi prímásnak, a barokk- és rokokókor nagy mecénásának és gróf Esterházy Károlynak, a rendkívüli műveltségű és ízlésű nagy építtetőnek, Eger új életre keltőjének életével és a művészettel kapcsolatos tevékenységével. Dolgozatainak anyagát majdnem mindig első forrásból merítette: maguknak a műemlékeknek közvetlen szemléletéből és az eredeti levéltári kútfőkből. Egri tárgyú tanulmányait, jegyzeteit tavaly egy szép kötetben gyüjtötték össze és rendezték sajtó alá Kapossy János és Radisics Elemér.* Eredetileg — mennyire jellemző Szmrecsányira! — az Egri Egyházmegyei Közlönyben és az Egri Népujságban jelent meg legtöbbjük. Összegyüjtésük és méltó alakban való kiadásuk Radisics Elemér szerencsés és kegyeletes gondolata volt. Ő írta a kötet szép előszavát is, Kapossy János pedig a jegyzeteknek az újabb eredményekkel való kiegészítését és a forrásanyag kiválogatását és közlését végezte el nagy gondossággal. A könyvből nemcsak sok új adatot ismerünk meg, hanem bepillantást kapunk egy főpapi székhelynek sajátszerű légkörébe, nagy főpapi mecénások életmódjába, gondolat- és ízlésvilágába, a művészekhez való viszonyába és mindabba, ami a XVIII. századi magyarországi művészi tevékenységnek életízét megadja és megértését megkönnyíti. A szerkesztők a kötet közreadásával igen jó szolgálatot tettek a magyar művészettörténetnek. Egyszersmind méltó emléket állítottak egy olyan férfiúnak, akiben ritka összhangban egyesült a tudós lelkiismeretessége, a művészlélek érzékenysége, a gentleman önzetlensége és a csöndes, de hű magyarnak lelke legmélyén rejtőző hazafisága.

* Szmrecsányi Miklós: Eger művészetéről. Tanulmányok és jegyzetek a hazai barokk történetéhez. — Budapest, Stephaneum nyomda rt. 1937. XXII + 332 l.

HETEN VOLTUNK...

— EMLÉKEIMBŐL —

IRTA: SZÁSZ KÁROLY

Igen, heten voltunk — ott, azon a borús, hűvös decembervégi délelőttön, a budavári szép barokk Szentháromság-szobor körül stílszerűen elkészített emelvényen, mikor Magyarország utolsó koronás királya letette az esküt az esztergomi érseknek, a biboros hercegprímásnak kezébe, a nemzet színe előtt.

...Korán ébredt aznap Budapestnek, az izgalomtól soká aludni nem tudó népe. Az első ágyúlövésre — nekünk fővárosiaknak szinte hajnalszámba menő időben — reggel ½7-kor, villanyfény mellett *Jósika* Samu báró, a főrendiház elnöke megnyitotta a főrendiház és képviselőház együttes ülését, az országház remek kupolacsarnokában. Olyan méltóságteljesen zendült a szép kiállású, megnyerő komoly arcú Jósika báró búgó hangja, amint a koronázásról szólt, ami a magyar alkotmány értelmében országgyűlésileg teljesítendő...

Az ágyúszó lassú egymásutánban dörgött, s még nem hangzott el a huszonnegyedik, mikor én, akkor a képviselőház alelnöke — a harctéren súlyosan megbetegedett Beöthy Pál elnököt helyettesítve — már fel is függesztettem az ülést, azzal a felhívással, hogy testületileg vonuljon az országgyűlés a koronázó főtemplomba, s majd a koronázás ünnepének lezajlása után jöjjünk vissza az együttes ülés folytatására és befejezésére.

Radvánszky Albert báró — a felsőház mostani egyik alelnöke — és *Rudnyánszky* György képviselő voltak ennek a rövid, de nevezetes ülésnek jegyzői, az elnökség oldalán.

Permetező esőben kezdődött meg a felvonulás. Az elnökség számára volt ugyan remekbe készült hintó, mit még Szilágyi Dezső készíttetett, házelnök korában, az ezredévi ünnepélyek alkalmára, de az olyan súlyos, nehézkes alkotmány volt, hogy a várkapuig jobbnak láttuk Jósika báróval egyszerű, fürge gépkocsin menni föl, s csak ott ültünk át a lassan mozgó gyönyörűséges hintóba, hogy a vár uccáin át már abban ringattassuk magunkat a Mátyás-templomig.

A vár terein díszoszlopok állottak, s azok egyikén az én versecském volt olvasható, amit a művészi rendező *Bánffy* Miklós gróf fölkérésére írtam:

Koronánk fényében meghatva áll
S lép frigyre itt ma nemzet és király.

Az oltár ormán lángjai lobognak
Az ős erénynek és szent bizalomnak.

És egybeolvad minden szív imája:
Hogy áldás szálljon népre és királyra!

...Beléptünk a templomba, ami a fínom ízlésű *Bánffy* Miklós tervezése szerint gyönyörűen volt vörös bársony drapériával díszítve. A templomhajó hosszában amfiteátrumszerűleg emelkedtek a padsorok, ami igen jó megoldás volt a látniakarók elhelyezése szempontjából. Jobbra a bejárattól gyülekeztek a képviselők, balra tömörültek a főrendek. A díszmagyar ruhák festői látványt nyujtottak, és csillogó ékköveikkel óriási értéket képviseltek — de talán még nagyobbat a hozzájuk fűződő emlékek és hagyományok...

Jósika báró meg én a jobboldalt eső kápolna előtt álltunk meg. Mikor aztán a menet — az öreg, de még mindig fiatalos mozgású, elevenarcú *Bánffy* György gróf főajtónállómester vezetésével az oltár elé vonult — a kóruson felhangzott Liszt Ferenc koronázási miséje, szárnyra kapva a lelkeket s könnyeket indítva meg a szemekben.

Csernoch prímás és *Tisza* István miniszterelnök, mint nádorhelyettes, föltették IV. Károly király fejére a szent koronát — s mikor *Tisza* a néma csendben messze hangzó szóval elkiáltotta: »Éljen a király!« — a vén templom falait majd szétrepesztette a minden ajkról zúgó éljenzés... Utána pedig a Himnusz zendült föl a közönség ajkán. »Isten, áldd meg a magyart« — hangzott, mint az egységbe forrt nemzet buzgó imádsága, és aztán mély meggyőződéssel zúgtak a szavak: »Megbűnhődte már e nép a multat s jövendőt...«

Az ifjú királyné, kinek vállát érintette a korona, s aki igazán gyönyörű jelenség volt — a hófehérbe öltözött szőkefürtű, négyesztendős, erre-arra nézegető kedves trónörökössel eltávozott. Következett az aranysarkantyús vitézek fölavatása — köztük súlyosan sebesülteké is — s megkezdődött a kivonulás. Akkor már szerencsére nem esett az eső.

A templomajtótól a szemben lévő Szentháromság-szoborig nemzetiszínű széles szőnyeg futott. A király, fején a koronával, vállán Szent István palástjával, jobbjában a kormánypálcával, baljában a birodalmi aranyalmával, gyors léptekkel haladt föl a lépcsőkön az emelvényre, s a sceptrumot és aranyalmát átadván a zászlósoknak, kesztyűtlen jobbjába fogta az ezüstfeszületet.

Kivüle *Csernoch* hercegprímás és a nádorhelyettes *Tisza* István gróf, *Jósika* és én, *Várady* L. Árpád kalocsai érsek és *Esterházy* Miklós herceg zászlós úr — mentünk föl az emelvényre.

Heten voltunk ott...

S amint most, csöndes magányomban, íróasztalom mellett, szelíd lámpafénynél visszaemlékezem arra a huszonkét esztendővel ezelőtti felejthetetlen jelenetre — gondolatban megpihenek mindenik alaknál, és oly sok minden eszembe jut...

A daliás fiatal királyt annak az izgalmas 1914. évnek nyarán ismertem meg, mikor mint trónörökös, fenséges hitvesével együtt ellátogatott Budapestre, s szükkörű ebédet adott a budavári királyi palotában. Én *Hunyady* József gróf mellett ültem az asztalnál, szemben a trónörökössel, aki igen élénken társalgott velünk. Ebéd után cercle volt, s Zita trónörökösné mindnyájunkat elbájolt üde fiatalságával és kedvességével. Vele persze — sajnos — csak németül beszélhettünk, mert ő bizony egy szót sem tudott magyarul — nem tudom, később megtanult-e valamennyire?...

Mint megkoronázott királlyal, többször volt alkalmam IV. Károllyal beszélni, s az ő jó magyar tudását, kiejtésének szabatosságát mindig örömmel tapasztaltam. Magyarosabban beszélte nyelvünket, mint nagy elődje, Ferenc József, aki ugyan szintén folyékonyan beszélt magyarul, de idegenszerű kiejtéssel, eléggé raccsolva. Nála csak egyszer voltam kihallgatáson, 1913-ban, alelnökségem első évében, *Beöthy* Pál elnökkel és *Lázár* István gróf alelnök-társammal, s az öreg király akkor mondta — a képviselőházi ellenzék obstrukciójára utalva — azokat az emlékezetes és nagyon is igaz szavakat:

— Oppozicióra szükség van, de nem ilyenre, mint a mostani...

Hogy *Károly* király egészen jól tudott magyarul, azt leginkább akkor állapítottam meg, mikor az 1917. évi nyár elején, Tisza bukásakor, a régi parlamenti szokásnak eleget teendő, engem, mint a képviselőház első alelnökét — a beteg elnök helyett — kihallgatásra hívott magához a Bécs melletti Badenbe. Körülbelül 20 percig voltam nála, tágas, de egyszerű dolgozószobájában, beszélve a politikai válságról, s biztosítva őt arról, hogy a kormányzatról leszoruló munkapárti többség semmi akadályt sem fog gördíteni a kisebbségi kormány ama hazafias törekvése elé, hogy a hadbaszállt nemzetnek minden jogos anyagi és erkölcsi támogatást megadjon.

... És amint *Csernoch* János, a szegény tót család darócában született, de aztán bíborba öltözött főpap, a királyi eskü szövegét olvasta ott az emelvényen — eszembe jutott pár nappal előbb történt nagyszerű szónoki rögtönzése, mikor a még koronázatlan király elé vittük a hitlevelet, és a hercegprímás tartotta az átnyujtáskor a beszédet. A beszédre a királynak felelnie kellett, a főudvarmester kezéből átveendő szöveg felolvasásával. Ám a szegény *Lobkovitz* Zdenkó a nagy izgalomban elfelejtette a terembe behozni az írást, s Csernoch beszédének végeztével kellett valakit hirtelenében elszalajtatni a királyi válaszért. Hogy ez az incidens nem botrányként, hanem a komikum szelid derűjében végződött, az tisztára Csernoch lélekjelenlétének volt köszönhető. Mert a jószemű és jósvádájú főpap észrevévén a bajt, beszéde végeztével azonban belekezdett egy folytatólagos pótbeszédbe — amire persze egyáltalában nem készült — s ékesen szónokolt mindaddig, míg a királyi válasz meg nem érkezett. A szórakozott Lobkovitz volt az egyetlen, akit e jelenet végén borús sejtelmek környékeztek, azonnal való elbocsáttatásra gondolva — de, úgy emlékszem, ez nem következett be.

... A harmadik nevezetes személy ott az eskü-dombon, az én nagy hőseim egyik legnagyobbika: *Tisza* István volt. A református vallású koronázó nádor-helyettesnek protestáns volta is egyik érv volt az ő megválasztását ellenzők részéről, de amely érv ellen éppen maga a király hozta föl előttem egyik kihallgatásom alkalmával, hogy hiszen koronázott már protestáns nádor máskor is: Illésházy István gróf, aki 1608-ban, II. Mátyás király koronázásában vett részt Forgách Ferenc esztergomi érsekkel.

Elgondolkozom... A Tisza István elleni áskálódás akkor egyelőre kudarcot vallott — de nemsokára diadalmaskodott. S azt a szerencsétlen órát, amelyben a tapasztalatlan ifjú király elbocsátotta Tiszát a kormányelnöki székből: a történetíró majd bizonyára okozati összefüggésbe fogja hozni szegény hazánk letörésének szomorú tényével. De az idők változtak, s a régi nekibőszült ellenfelek közül sokan kikaparták volna Tiszát, sírja fenekéről, az alatt a húsz esztendő alatt, mióta a geszti sírboltba költözött a koronázó nagy magyar...

Tisza mögött ott állt az emelvényen *Jósika* Samu báró, a főrendiház illusztris elnöke, Tiszának hű barátja, politikájának rendületlen híve. Boldog és büszke voltam, hogy én lehettem a koronázó országgyűlésen elnöktársa ennek a derék erdélyi főúrnak, aki vallásában buzgó katolikus, politikájában erősen szabadelvű volt. S mikor rágondolok, tiszteletet parancsoló alakja mellett lelki szemeimmel ott látok a lelki nemesség és a földi szépség fényében ragyogni egy bájos képet, ezüst hajkoronától övezett arcát az ő méltó hitvesének, Jósika Irén bárónőnek, aki a nagy regényíró Jósika Miklós báró unokája volt...

Az emelvényen feltünt másik főpapi öltöny a kalocsai érsek vállára borult. *Várady* L. Árpád éppen kortársam, egykor a vallás- és közoktatásügyi minisztériumban kartársam volt. A katolikus ügyosztályt vezette, s éles eszével, széleskörű tudásával, fiatal kora ellenére is nagy tekintélyt tudott szerezni a miniszteriumban, hová még élete 32-ik évének betöltése előtt neveztetett ki osztálytanácsosnak. Állása — régi szokás szerint — püspökségnek volt előkészítője, s ő előbb a győri egyházmegye élére került, hogy onnét aztán az »erején felül« vállalkozott hadvezérnek, a boldogtalan Tomori Pálnak egykori kalocsai érseki székébe üljön. Aránylag korán elhalt, súlyos szívbaja idönap előtt sírba vitte.

... A hatodik szereplő azon a történelmi emelvényen, az esküt tévő uralkodó kiséretében, *Esterházy* Miklós herceg, zászlósúr volt. Én akkor is úgy tekintettem s most is csak úgy gondolok rá, mint a mi kedves, szerény »kis herceg«-ünkre, kivel strassburgi diákkorunkban annyiszor ültünk hárman magyar jogászifjak, az ő háromszobás meghitt lakásukban, egy kereskedelmi tanácsos barátságos házában. Míg mi hárman — az idei nyáron elhúnyt kedves Béla testvéröcsém, boldogult Zergényi Jenő jó barátunk és én — mozgalmas Paskievics-tarokk során vígan kergettük a pagátot, a herceg szeretetreméltó kisérőjének, Madarassy Antal, németkeresztúri plébánosnak társaságában; az Esterházy hercegi óriás uradalmak városmányosa buzgón kibicelt nekünk, minden nagyúri gőg nélkül. Szép idők voltak azok!...

Tehát — heten voltunk az utolsó királyi eskü jelenetének legszűkebb csoportjában. Azóta már majdnem kerek huszonkét esztendő telt el. Istenem! Micsoda huszonkét esztendő!...

Heten voltunk — ma magam vagyok már csak az élők sorában a hét közül. Én is öregen, sok csapástól megtörve, a földi jövendőtől már kevés örömet várhatva, inkább csak a multban élve, sok édes-bús emlékeim között. Akinek már nem igen van mit remélnie, olyan szívesen menekül az emlékekhez, szedegetvén őket — »mint a méh a virágról a mézet...«

Pápaszemet
vásárolni bizalom dolga — Bármely orvosi recept után is készít szemüveget Mayer Sándor speciál látszerész,
IV., Kossuth Lajos ucca 15, az udvarban.
Javításokat pontosan és olcsón készítek saját műhelyemben
Szolid árak. — Postai megrendeléseket azonnal elintézem

SZMRECSÁNYI MIKLÓS

KISS Péter: Gyüjtemények és múzeumok Egerben 1951-ig. IV. = Agria, XXV/XXVI(1990) 764. SZM.

FÜGGELÉK

„Az Egri Kaszinó által dr. Szmrecsányi Miklós ny. miniszteri tanácsos úr védnöksége alatt az Egerben, magántulajdonban lévő műtárgyakból rendezett retrospectiv kiállítás katalógusa. A kiállítás tart 1924. aug. 30-tól szept. 8-ig. Kiállítási órák nappal de. 10-től du. 5-ig.

A magyar művészet felvonulása itthon és a nemzetközi kiállításokon mindenkor dicsőségére válik hazánknak.

Nem ok nélkül szokták mondani, hogy a nemzeti műveltségnek legkifejezőbb fokmérője a művészet.

S ezért a művészet állami és társadalmi pártolása hazafias kötelesség.

De hogy a művészet a nemzeti talajból merítse virágzásának éltető zamatját, ahoz nem elég a köteles pártolás és a hazafias áldozatkészség. Annál sokkal tartósabb, sokkal dúsabb fejlődésnek üde forrása a művészetnek megértő, őszinte szeretete.

Életerős, dús virágzást csak ott érhet el a művészet, igazán nemzeti művészet csak ott fejtheti a maga sajátszerű szépségét, ahol nem csak állam és a társadalmi szervek művészetpártolása érvényesül, hanem vannak sokan, nagyon sokan, kiknek az nem áldozat, hanem életüknek valódi gazdagodást jelent, ha művészi alkotásokat szereznek a magok gyönyörűségére.

A magántulajdonban lévő műtárgyaknak kiállítása erről érdekes tanulságot nyújthat s egyszersmind felszínre hozhat olyan műveket, melyek művészetünk történetében jelentőséggel bírhatnak.

Szerencsés gondolat volt azért, hogy az 1833 óta fennálló Egri Kaszinó, mely Eger közművelődési életének majdnem száz év óta fontos tényezője, megnyitotta felújított termeit az Egerben magántulajdonban őrzött műtárgyaknak első kiállítása számára.

A kiállítás gazdagsága örvendetes meglepetést fog szerezni mindazoknak, kik szeretettel érdeklődnek hazai művészeti viszonyaink iránt.

Eger nem tartozik azokhoz a városokhoz, hol a könnyű vagyonszerzésre nyílik alkalom. Eger értelmiségének túlnyomó része a szellemi munkából meríti az életfenntartás feltételeit. Annál értékesebb annak a megállapítása, hogy itt a művészet szeretete, a művészi alkotásnak megszerzése nem fényűzésből, nem hivalkodásból, hanem a napi fáradalmak után a művészet nemes élvezetével járó lelki üdülés vágyából ered.

A kezdeményezésért, a művek összegyűjtésével és elrendezésével járó önzetlen fáradozásért köszönettel tartozunk Dr. Erlach Sándor úrnak, a magam részéről azzal óhajtok a szép műnek javára lenni, hogy a kiállítás megtekintését a legmelegebben ajánlom.

Eger, 1924. augusztus 26.

SZMERCSÁNYI MIKLÓS.

SZMRECSÁNYI MIKLÓS

Kiss Péter: A magyarországi egyházi műemlékvédelem történetéhez XI. Pius pápa rendeletétől Szmrecsányi Miklósig + Ki volt Szmrecsányi Miklós? = EÉp. 4, 1994, 1. 10–11., ill

Korunk

III. folyam 2. 1991
3. 1992

Entz Géza: Középkori udvarházak Erdélyben. = Korunk, 3, 1992, 4. 109–113.

Kovács András: A középkori Várad – László király városa. = Uo. 113–116.

Szmrecsányi Főoltár mestere MDK

Az 148o körül készült malompataki/Milbach/ Mária oltárra vonatkozó adatok az Adattárban: Jobbszárnya és a Szt.Katalint,valamint Szt. Borbálát ábrázoló szekrényfélként festett képe az Esztergomi Muzeumban.
Képek: 1.Szt.Katalin.2.Szt.Dorottya.3.Szt. Magdolna.4.Szt.Borbála.5.Vizitáció.6.Angyali üdvözlet.7.Krisztus születése.8.Királyok imádása.9.Mater dolorosa?.lo?.ll.Vir dolorum. 12.Szt.Lőrinc.13.?
Az Esztergomi Muzeumban a Királyok imádása, Szt.Katalin- és Borbála-táblákból kis xxxx triptichont állitttak össze.
Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.385-386.l.

Szmrecsányi főoltár mestere MDK

Az 148o körül készült szepesszombati /Spisska Sobota/Mária oltárra vonatkozó adatok az Adattárban.
Képek: Krisztus születése.2.Angyali üdvözlet. 3.Királyok imádása.4.Krisztus bemutatása a templomban.5.Próféta mellképe?6.Próféta mellképe?7.Anna és Joachim az aranykapu előtt. 8.Joachimnak megjelenik az angyal.9.A tizenkét apostol.
Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.445.l.

Szmrecsányi Miklós (Sárosdaróc, 1854. jan. 19. -- Bp., 1936. máj. 31.): müvészettörténeti iró. Jogi tanulmányokat végzett. A közóktatásügyi min. müvészeti osztályának volt a vezetője. 1899-től, nyugalomba vonulásától főleg müvészeti és irodalmi kérdésekkel, köztük elsősorban Eger müemlékeivel és azok felkutatásával foglalkozott. Számos ismertetést irt róluk. Az Országos Magyar Képzőmüvészeti Társulat titkára, megirta a társulat 50 éves történetét. Cikkei a szaklapokban jelentek meg. -- F.n. Eger müvészetéről (Bp., 1937); -- Irod. Hevesy Sándor: Harminc éve halt meg Sz.M. az egri müemlékvédelem uttörője (Heves megyei Népujság, 1966. jun. 4.).

Szmrecsányi Miklós művészettörténeti író

Magyar Életrajzi Lexikon

Szmrecsányi főoltár mestere MDK

az 1460-1470 körül készült lőcsei Szt.Katalin oltárra vonatkozó adatok az adattárban. Képek: 1.Szt.Margit.2.Szt.Borbála.3.Szt.Katalin vitája.4.Szt.Katalin lefejezése.5.Szt. Katalin kinzása.6.Szt.Katalin kerékbetörése. 7.Sámuel próféta.8.Izaiás próféta.9.Mater dolorosa.10.Vir dolorum.

Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.372-373.l.

Szmrecsányi főoltár mestere MDK
A lőcsei Szt.Katalin oltáron lévő,147o-148o körül készült oltárkára vonatkozó adatok és irodalom az adattárban.
Képek.1.Szt.Jeremes.2.Szt.Bertalan.3.Mater dolorosa.4.Vir dolorum.

Az felsőerdőfalvi Mária oltárra vonatkozó adatok az adattárban: Az 148o körül készült oltárnak csupán a festett szekrényfelei ismertek. További képei valószinüleg elkallódtak.
Képek: 1.Szt.Katalin.2.Szt.Borbála.3.Szt.Magdolna.4.Szt.Dorottya. - Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei. Bp.1955.3o3,373.l.

Szmrecsányi főoltár mestere MDK

Az 148o körül készült farkasfalvi/Farkasovce/
Mária oltárra vonatkozó adatok az Adattárban.
Képek: 1.Angyali üdvözlet.2.Királyok imádása.
3.Vizitáció.4.Krisztus születése.Külső képek:
5.Judás csókja.6.Krisztus Pilátus előtt.7.
Ecce homo.8.Keresztvitel.
Az oltárt a templom XVIII-XIX.századi ujjáépitésekor szétszedték, predellája elveszett.
Később ujra helyreállitották az oltárt.
Az oltárra vonatkozó irodalom.

Radocsay Dénes: A középkori Magyarország táblaképei.
Bp.1955.3o1-3o2.l.

„KISVÁROSI ÉS FALUSI MÁRIA-OLTÁROK"

ADALÉKOK A SZMRECSÁNYI FŐOLTÁR MESTERÉNEK MŰKÖDÉSÉHEZ

POSZLER GYÖRGYI

A művészettörténetírás komoly módszertani problémája a gyenge kvalitású, az adott kor és terület legjobb alkotásaitól távol álló művek elemzése. Kiindulópontot csak maguk a stílustörténeti folyamatokba minőségük miatt nehezen illeszthető tárgyak adnak, hiszen ezekről az egyes korszakokban tömegesen megjelenő művekről nagyon keveset tudunk. Fontos a kutatás feladatának, céljának meghatározása, ezzel összefüggésben az elemzés módszerének megválasztása. Cél és módszer kijelölik a feltárandó és felhasználandó ismeretek körét.

A legfontosabb cél hagyományosan a művek korának, készítési helyének megismerése. A legfőbb törekvés pedig az egyes alkotásokat ismert mesterekkel összefüggésbe hozni. Ahol ez nem lehetséges, a kutatók összetartozó műveket előszeretettel tulajdonítanak fantázianévvel ellátott, kitalált mesternek. Ez a törekvés egyben módszert is jelent. Lehetőséget ad arra, hogy a műveket egy mester œuvre-je részének tekintve, a művészi fejlődésről alkotott koncepció alapján, stíluskritikai módszerrel elemezzék, értékeljék, datálják.

Ilyen kutatástörténeti előzményekre tekint vissza egy, a 15. század második felében készült műtárgycsoport. A művek összetartozását először Divald Kornél ismerte fel.[1] Feldolgozási módszerére – mely mindeddig egyedül tér el a fent leírttól – igen jellemző módon a „Szepességben gyakori kisvárosi és falusi Mária-oltárok"-ként határozza meg a csoport tagjait. Az elnevezéssel találóan jellemezte az oltárok eredeti környezetét, megjelölte megrendelőik körét. Közös jellemzőikként hasonló nagyságrendjüket, szerkezetüket, ikonográfiai rendszerüket említi. A későbbi kutatásban már a művészettörténeti koncepció kerül előtérbe. Kirajzolódnak a korszak nagy művészeti központjai, főművei és művészegyéniségei. Köztük a „kisvárosi és falusi Mária-oltárok" provinciális, konzervatív,[2] sőt a népművészettel kapcsolatot mutató[3] alkotásoknak minősül nek. Az őket összekötő, Divaldnál szereplő szempontok helyére egy Genthon által kreált mester, a „Szmrecsányi főoltár mestere" lép.[4] Oeuvre-jét máig érvényes módon Radocsay Dénes állította össze.[5] Eszerint tizenegy oltár, a nagyszalóki, a szepeshelyi, a felkai, a malompataki, a szepesszombati Mária-oltárok, a szmrecsányi főoltár, a lőcsei Szent Katalin oltár, a lőcsei Szent Katalin oltár oromzata helyén levő kis oltárka, a két felsőerdőfalvi szekrényfél és a két liptószentjánosi oromkép alkotója. Itt rajzolódnak ki azok a stiláris vonások is, amelyek a mestert jellemzik, a műveket összekötik: állandóan ismételt, jellegtelen kompozíciók, sematikus alakok és arcok, modoros, ügyetlen részletmegoldások. Egyedül képeinek dekorativitása, élénk színvilága szerepel pozitívumként. Az oltárok így egy közelebbről meg nem határozott műhely alkotásaivá válnak. Egymáshoz való viszonyukat egyes kutatók a festmények gyenge minősége miatt megállapíthatatlannak vélik,[6] mások, a művészeti fejlődésről alkotott képpel összevetve, egyes tárgyakat korábbinak vagy későbbinek mondanak,[7] vagy a festő művészi fejlődését tételezve fel próbálnak kronológiát felállítani művei között.[8]

A stíluskritikai elemzés persze tovább finomítható, egzakt ismereteket azonban mind a részletekre, mind a műtárgycsoport egészére vonatkozóan csak más kutatási módszerek, és ennek megfelelően más háttérismeretek nyújthatnak.

A kutatás egyik feladata az oltárokat létrehozó munkafolyamat megismerése: a több, különböző mesterséget úző, mestereket és segédeket foglalkoztató műhely, vagy több céh állandósuló, sorozatszerű, együttes munkájának bemutatása. A módszer ebben az esetben csak a szárnyasoltárok egységben való elemzése lehet, a festett és faragott részeknek, a szobroknak, az ornamentikának és az asztalos munkának közös vizsgálata, mely alapos technikai és ipartörténeti ismeretekre támaszkodik.

Ezen belül itt csak egy kis részlettel foglalkozom. A „szmrecsányi mester" körébe sorolt oltárok azonos tárgyú festményeit vizsgálom a mester által követett grafikai előképek alapján. Közismert, hogy a festők ebben a korszakban felhasználtak grafikai lapokat, elemzésre érdemes azonban az, hogy az általuk ismert mintákat hogyan kezelték. Ez az alkotás módszerének, a sorozatgyártás mechanizmusának, ezen keresztül a művek egymáshoz való viszonyának, kapcsolatuk mibenlétének megismeréséhez visz közel.

A malompataki, a felkai, a szmrecsányi és a nagyszalóki oltárokon azonos sorrendben szerepelnek a Vizitáció, az Angyali üdvözlet, a Jézus születése és a Királyok imádása jelenetek. A szepeshelyi oltáron a sorrend tér el, a szepesszombatin pedig csak a Vizitáció helyett szerepel más téma.[9]

A Vizitáció jeleneteknek jól meghatározható grafikai előképe van. A szakirodalom által is a legkvalitásosabbnak ítélt szmrecsányi főoltár képének minden bizonnyal ES

SZMRECSÁNYI OLTÁR Mester
MUGÉSZ. 1991 (1991)

mester (Lehrs 15. számú) metszete a mintája[10] (1, 2. kép). Mária és Erzsébet ES mester lapján perspektívikusan megrajzolt városfal előtt találkoznak. A kapun át házak és utcák részletei látszanak. A festményen a városfalnak nyoma sincs. A tér beszűkül, az alakok megnövekednek, a városkapu, amely részletformáiban a metszetet utánozza és éppúgy az egész városra utal, kicsiny háznak tűnik mögöttük. Erzsébet jobbról érkezik. A metszeten még érződik lendületes mozgása: turbános fejét kissé felfelé fordítja, köpenye bal válláról lecsúszik, bő redőket vet a földön. A köpeny alatt jól kirajzolódik behajlított, lépő lába. A festő mindezeket a részleteket hűen másolja. A mozgás lendületét azonban nem tudja visszaadni, tere sincs erre a képen. Erzsébet alakja megmerevedik, a lendületet érzékeltető fenti részletek értelmüket vesztik. Ugyanez figyelhető meg Mária alakján is. Az S vonalban finoman hajló mozdulatból a festményen előre dőlő tartás lesz. A kézfogás ES mesterre oly jellemző „kézcsomó" motívumát sem ismételte meg a festő, hanem a kezeket szétbontva Mária balját lelógó köpenye alá rejtette.

A felkai, a szepeshelyi és a nagyszalóki jelenetek kompozíciója mind az építészeti és táji környezetet, mind az alakok beállítását és mozdulatát tekintve a szmrecsányival teljesen azonos.[11] Hogy a grafikai minta szinte pontos átvételével a szmrecsányi kép festője alakította ki ezt a többi oltáron is szereplő képsémát, azzal bizonyítható, hogy kvalitásában és a részletformák megértésében is ez a kép áll a legközelebb ES mesterhez. A többi festő pedig elfogadta és követni igyekezett a szmrecsányi metszet-feldolgozást. Kérdés azonban, hogy az átvett képsémát hogyan használták tovább.

A szmrecsányihoz legközelebb a felkai Vizitáció áll. Feltűnő azonban a művészi kvalitás gyengülése. A drapériák egyszerűsödnek, a redők, bár szolgaian követni igyekeznek a szmrecsányi formákat, merevvé, laposssá válnak. A szokatlan, vállról lecsúszó köpenyt a felkai festő a könyökkel felfogott ruhák sokszor ismételt, konvencionális formájához közelíti; sem ez, sem a kiemelt lépő láb nem érzékeltet már mozgást. A két kép összehasonlítása azonban nem zárható le azzal, hogy a felkai a szmrecsányinak rosszabbul sikerült másolata. A két nő feje között, a háttérben látható várnak ugyanis van egy másik, a felkai festő által közvetlenül felhasznált grafikai mintája. ES mester olyan Vizitációt ábrázoló metszetének hátteréből származik, ahol Mária és Erzsébet nem a városkapuban, hanem dombos tájon, útközben találkozik.[12] Bizonyos tehát, hogy a felkai festő is ismerte ES mester metszeteit – több azonos tárgyút is – és azokból maga is szabadon komponált.

A nagyszalóki és a szepeshelyi jelenetek az előbbieknél jóval gyengébbek. A részletmegoldások az egyeditől tovább közelednek a megszokott felé. Erzsébet turbánját a sokat ismételt fehér fejkendő váltja fel, a ruhák a legegyszerűbb, leghagyományosabb formákat mutatják, bár itt is megfigyelhető a szmrecsányi redőrendszer pontos másolásának igénye. Ez a két festmény is közvetlen kapcsolatot mutat azonban ES mester lapjaival. A háttérben látható dombos táj mintája éppen a felkai képpel kapcsolatban idézett (Lehrs 14. számú) metszet lehet. És a talán legprimitívebb nagyszalóki kép festője vállalkozott egyedül az ES mestertől származó „kézcsomó" megfestésére, ha nem is egészen pontosan, egyszerűsítve is azt.

Az Angyali üdvözletet ábrázoló képek csak sokkal közvetettebb módon köthetők ES mester metszeteihez; nincs egy olyan grafikai lap, ami a Vizitáció jelenetekhez hasonlóan, egyértelműen meghatározná a mind a hat oltáron visszatérő képsémát. A fontosabb elemek azonban itt is mind ezekről a metszetekről származnak.

ES mester lapjain (Lehrs 8, 9, 10, és 13.) Gábriel arkangyal gótikus architektúrájú szobában adja át az isteni üzenetet Máriának. Ez az oltárokon mindenütt kőpadlós, hátul, az alakok vállának magasságában, széles kőpárkánnyal határolt térré alakul. Ez a kőpárkány a metszeteken ugyanezen a helyen megjelenő, ugyanilyen formájú nagy ablakpárkánynak felel meg. Fölötte azonban ott nagy, négyes osztású ablakok és gótikus mennyezet látható, míg a festményeken a teret aranyozott mustra zárja le. Bizonyos részletekhez viszont a festők ragaszkodnak. A szmrecsányi, felkai és nagyszalóki képeken alul látható a kőpadló vastagsága. A metszeteken (Lehrs 8, 9, 13.) a térszerkezet ad értelmet ennek a részletnek: oszlopokkal keretelt, íves nyíláson át lehet belátni a fent leírt gótikus szobába. A festményeken ez azonban mechanikusan másolt, értelmét vesztett megoldás. A gótikus olvasópultot szintén e metszetekről veszik át a festők. A szepeshelyi képen látható, veretekkel díszített, kicsit kinyílt ajtajú bútordarabnak jó előképe a Lehrs 10. számú lap.

A minden képen ismétlődő építészeti környezetet a különböző grafikai lapok adaptációjával kialakító mester tehát a gótikus szobabelső megfestésére nem vállalkozott, hanem annak elemeit felhasználva jóval egyszerűbb, hagyományosabb teret alkotott. Feltehető tehát, hogy a legkönnyebben áttekinthető, legkevesebb részletet mutató Lehrs 10. számú metszet állt hozzá a legközelebb.

A festményeket a köztük levő kisebb eltérések alapján lehet csoportosítani. A szmrecsányi és a felkai Mária, amint az olvasópult előtt kezeit mellén keresztezve imádkozik, szemét lesütve, felsőtestével kissé hátra, az érkező Gábriel felé fordul, minden bizonnyal ES mester Lehrs 10. és 12. számú metszeteiről származik. A két kép egymáshoz minden részletében és kvalitásában is nagyon hasonló. A felkai kép másolat volta csak az egészen apró eltéréseket, a drapériák redőzetének, mustrájának a pontos követési szándék melletti egyszerűsítését megfigyelve bizonyítható. Feltehetően ehhez a két képhez kötődött szorosan a malompataki Angyali üdvözlet is. Ezt azonban a róla fennmaradt fotó alapján részleteiben elemezni nem lehet. Összeköti ezeket a képeket a jobb oldalon, Mária feje fölött, a teret lezáró, itt bizonytalan funkciójú drapéria és a bal sarokban megfestett felhő, melyből sugarakkal övezve a Szentlélek galambja száll alá.

A szepesszombati, szepeshelyi (3. kép) és nagyszalóki képek gyengébb kvalitásúak és jobban eltérnek a fenti csoporttól. Mária és Gábriel nem egymás mögött, hanem inkább egymás mellett, a szoba közepén helyezkednek el. Mária szinte a nézővel szemben térdel, az olvasópult a kompozícióban tőle függetlenné válik. Csak fejét fordítja

Gábriel felé, kezeit Szepeshelyen és Nagyszalókon a sokszor visszatérő jellegzetes mozdulattal emeli imára. Ez az alak nem a szmrecsányi és a felkai Máriák leegyszerűsített, gyengébb másolata, noha a típus alapvető egyezése és bizonyos – a metszetektől eltérő – részletek, mint ruhájának Szepesszombat kivételével mindenütt visszatérő mustrája, szorosan összekötik őket. A festők más előképet követtek. Mintájuk ES mester Lehrs 13. számú lapja. (4. kép). Gábriel alakja és minden képen hasonló mozdulata is ezen metszet megoldásához áll a legközelebb.[13]

Ez utóbbi három oltáron visszatérő elem az olvasópult fölé akasztott függöny, mely megváltoztatja a szoba terét. Szepeshelyen és Nagyszalókon ez a Vizitáció jelenetek kapu arhitektúrájának részletformáit követő építménnyé, funkcióját tekintve baldachinná alakul. A gótikus építészeti elemek felhasználásával a festmények a grafikai előképekhez kerülnek közelebb, a Mária fölötti baldachin gondolata azonban a szmrecsányi képről ered. Az ottani drapéria ugyanis – az itt megfestett kőépítményekből visszakövetkeztetve – szintén baldachin funkciót tölt be.

A szepesszombati Angyali üdvözlet kompozíciója gazdagabb, egyéni megoldásokat is mutat. Ikonográfiai jellegzetességeként tárgyalja a szakirodalom[14] a Gábriel mondatszalagjáról lógó három, oklevéltanilag is valósághű pecsétet, ami a Szentháromságra utal. Ez az elem a szepeshelyi és nagyszalóki képeken Mária imakönyvének három könyvjelzőjével cseng össze.

A nagyszalóki és a szepeshelyi képek sok apró részlettel is bizonyíthatóan a felkai és a szmrecsányi jelenetek ismeretében készültek. Kötődéseik és gyenge kvalitásuk ellenére is az adott mintákkal önállóan gazdálkodó kompozíciók. A Szentlélek galambja mellett például egyedül Szepeshelyen jelenik meg Gábriel feje fölött a Kisjézus lebegő alakja, mely ES mester (Lehrs 9.) metszetének használatát bizonyítja.

A Jézus születését bemutató jelenetek minden oltáron azonos képsémája jobban kötődik egy mintát adó metszethez, ha nem is egy lap átvételével alakították ki. Legjobb bizonyítéka ennek a jeleneteken azonos módon ábrázolt építészeti környezet, melynek a Lehrs 22. számú lap az előképe (5. kép). A metszeteken kváderekből épült, félig ép boltívben végződő falmaradvány látható – mögötte még egy alacsonyabb –, amelyet ácsolt féltető deszkafallal köt össze. Ez az istálló, melyben Szent József áll. A festményeken ugyanezekből az építészeti elemekből más tér alakul ki. A részletformáiban pontosan megismételt két kőfal között van az istálló meglehetősen bizonytalan tere, ahová félköríves ablakon át be is lehet látni. A metszet féltetője a megváltozott építményhez alkalmazkodva nyeregtetővé alakul. A legkövetkezetesebb a szepeshelyi festő, aki ES mester (Lehrs 18.) lapjáról másolva kivágott fatörzzsel támasztja alá a tetőt, a többi festmény építészeti zavarával szemben statikai biztonságot adva neki. Ehhez a grafikai mintától eltérő térértelmezéshez mindegyik oltárkép ragaszkodik.

A festmények kompozíciója a 22. számú grafikai lapnak megfelelően mindenütt több, nem egészen összhangba hozott, egymás mellé sorolt részletből áll. A metszeten a kép szinte két külön egységre bomlik: Szent Józsefnek az istállóban mozgó alakjára, valamint Mária és Jézus csoportjára. A két egységet sem a cselekmény, sem a lépték nem fűzi egybe. Szent József a festmények egy részén is idegen testként épül be a kompozícióba.[15] A fal félköríves ablakában megjelenő feje Szmrecsányban és Malompatakon egy máshonnan kölcsönzött részlet itteni felhasználásának hat. Feltűnő aránytalansága az építményhez és Máriához képest, a szepesszombati oltáron pedig térbeli helyzete is teljesen bizonytalan. A nagyszalóki és a szepeshelyi képek más mintát követnek. Szent József térdelő, gyertyát és botot tartó alakja, amely a két festményen egymásnak szinte tükörképe, nem idegen test többé, hanem beépül a kompozíció egységébe. Jó előképe ES mester – Lehrs 21. számú – metszete, ahonnan a festő Szent József fejtípusát, ruházatát, tartását és a gyertyát tartó kezet is másolhatta.

A legkvalitásosabb, festőileg legjobban átgondolt a szmrecsányi kép. Mária alakját elemezve jól bizonyítható, hogy ezt igyekeztek másolni a hozzá legszorosabban kötődő malompataki, felkai és szepesszombati jelenetek. A szmrecsányi Mária megnyúlt, felsőtestével enyhén előredőlő, fejét lehajtó alakjának, a köpenyek lágy ívben hajló, változatosan vezetett vonalának és a földön, a köpeny csücskén fekvő Jézuskának előképe megegyezik az építészeti környezetnek mintát adó metszettel. A pontos másolás szándékával kapcsolódik ehhez a képhez a malompataki. Feltűnő azonban a formák egyszerűsödése, a minőség gyengülése. A szepesszombati festmény részletekben gazdagabb, ugyanakkor térviszonyait tekintve – ahogy ezt Szent József alakjánál is láttuk – kevésbé letisztult kompozíció. Zsúfolttá teszik a teret a sehol máshol nem szereplő felhőben lebegő angyalok.[16] Mária alakja a szmrecsányihoz nagyon hasonló, a köpenyek redőrendszere szinte azonos. Az ügyetlenebb vonalvezetés a kvalitásbeli különbségről, a lágyabb, kerekebb formák talán korábbi stílusfokról tanúskodnak. Festői minőségében talán a felkai kép áll a legközelebb a szmrecsányihoz. A másolás szándéka itt Mária alakjának, ruházatának részletein, Jézuskán és az állatalakokon éppúgy tetten érhető, mint Malompatakon. Mária felsőteste azonban erőteljesebben előredől, a köpeny így válláról lecsúszik, és kissé mereven a derék magasságától omlik le. Láthatóvá válik Mária széles mozdulata, amint kezét éppen mellén keresztezi. Ezzel a részlettel a felkai festő igen közel kerül a mintát adó metszethez, ahol Mária alakját, tartását meghatározza ez az ott még befejezetlen, széles mozdulat. Ugyanezt a mozdulatot és lecsúszott köpenyt látjuk viszont a sokkal gyengébb szepeshelyi és nagyszalóki oltárokon. A megoldás itt is következetes, noha Mária tartása megváltozik: nem hajol előre, hanem testével, törzsével a néző felé fordul, fejét enyhén oldalra billenti. Távoli mintáját a 21. számú metszeten találjuk meg. A két Mária, a két Józsefhez hasonlóan, szinte tükörképe egymásnak, a két festmény minden részletét tekintve igen hasonló. Mégsem egyszerűen másolatai egymásnak. Új, egyik tárgyalt festményen sem szereplő, önálló, kombinatív metszethasználatra utaló részletekkel gazdagítják a kompozíciót. Megfigyelhető ez a szepeshelyi képen az istálló építményén, a pásztoroknak megjelenő angyal részletén[17], vagy a bepó-

lyált Jézuska ábrázolásán, a nagyszalóki képen pedig az istálló félköríves ablakában látható két állaton (6. kép). Ez az ES mester (Lehrs 23.) metszetén szereplő részletnek egészen pontos átvétele (8. kép). Ugyanígy jelennek meg az állatok a negyedik, minden elemzett oltáron visszatérő jeleneten, a Három királyok imádásán.

Ez a jelenet is mind kompozícióját, mind részletmegoldásait tekintve ES mesterhez kapcsolódik. A Lehrs 27. számú lap kínálkozik a leginkább az összevetésre. Az alakok környezete ott a születés jelenetével megegyezően az istálló, benne Szent József, gyertyával a kezében és az állatok. A cselekmény színhelye a festményeken is megegyezik az előző jelenetével. A festők azonban nem a grafikai mintát, hanem a születés jeleneteken a 22. számú lapot felhasználva saját maguk megteremtette épületet másolják. Egyszerűsítik azt, a részletformákhoz azonban – minden festő a saját megoldásához – ragaszkodni igyekszik.

A 27. számú grafikai lapon Mária, ölében Jézussal, az istálló mellett fogadja a királyokat. A festményeken a történés – szintén az előző megoldáshoz ragaszkodva – a kép előterébe, az építmény elé kerül. Itt azonban sokkal több alakot kellett elhelyezni ebben a szűk sávban, a kompozíciók ebből adódóan sokkal zsúfoltabbak.

A grafikán Mária a földre tett párnán ül. Fejét oldalra billenti, lefelé, az ölében ülő gyermekre néz. A legjobban a szmrecsányi, szepeshelyi és nagyszalóki[18] táblák kötődnek e metszethez. A többi festmény bizonytalan megoldásaival szemben ezen a három képen – egymáshoz nagyon hasonlóan – Mária biztosan ül, az öléből dúsan leomló redők kellő stabilitást adnak alakjának. A malompataki és felkai Máriák jóval egyszerűbbek, gyengébbek.

A szorosan bepólyált Jézuska visszatérő alakja, mely a metszettől eltérő elem, a szmrecsányi, felkai és malompataki oltárokat fűzi egy csoportba. A grafikai minta gyermekalakjához a szepeshelyi és nagyszalóki képek állnak közelebb.

A királyok térbeli elrendezését vették át a festők ES mestertől. Ezen a visszatérő alapsémán kívül azonban csak néhány részlet emlékeztet rá. Így a térdelő, kopasz, ugyanakkor a metszeteken szakálltalan Menyhért király mozdulata, mellyel a ládikót Jézus felé nyújtja, miközben koronáját Mária elé, a földre tette.[19] Ilyen Gáspár jellegzetes, magyarázó kézmozdulata is, amely a szmrecsányi, felkai és nagyszalóki képeken követhető. Ezeken az ábrázolásokon Gáspár Boldizsárra néz, neki szól. A nagyszalóki képen – egy másik, a Lehrs 24. számú lapot követve – Boldizsár felemelt mutatóujjal válaszol is, a királyok beszélgetnek.[20]

A Királyok imádását ábrázoló képek közül is a szmrecsányi a legkvalitásosabb. A szereplők itt, a metszethez hasonlóan, valóban térben komponált csoportot alkotnak; de bizonyítható ez az arcok modellálásával, a drapériák gazdag, jól megoldott redőkezelésével is. Hozzá a felkai kép áll a legközelebb (7. kép), amin a pontos másolás szándéka érthető tetten. A következő láncszem a malompataki kép lehet, ahol már nemcsak a lemásolt formák minőségének a romlása figyelhető meg, hanem bizonyos részletek megváltoztatása, egyszerűsítése is.[21] A kvalitás tekintetében a kép a felkai mellé állítható. A szepeshelyi és nagyszalóki festmények mind a részleteket, mind a művészi minőséget tekintve nagyon hasonlítanak egymáshoz, és minden kötődésük ellenére határozottan eltérnek a fenti csoporttól. Mária és Jézuska megformálása és Menyhérttel való kapcsolata a metszetnek az előző képeknél hűségesebb követéséről tanúskodik. Ez a szmrecsányi megoldáshoz közelíti a képeket. Más részletek, mint Menyhért fejtartása, ruházata, vagy Gáspár kalapja Malompatakhoz hasonlatosak. Az arcokon, a ruhák primitivizálódó redőrendszerén azonban jól megfigyelhető a kvalitás gyengülése. A szepeshelyi Mária jól megoldott alakja elüt a két kép többi részletétől.

A négy jelenet részletes elemzésével fontos ismeretekhez jutottunk a grafikai lapoknak az egyes képekhez történő felhasználási módjára, és ami még fontosabb, a „falusi és kisvárosi Mária-oltárok"-at sorozatban gyártó műhely munkamódszerére vonatkozóan. A festőknek nyilvánvalóan rendelkezésre állt ES mester metszeteinek valamilyen gyűjteménye. A művészi minőséget tekintve a legjobb szmrecsányi főoltár képein több, általában azonos tárgyú grafikai lap felhasználásával, azoknak az adott feladathoz, formátumhoz, a festő tehetségének megfelelő adaptációjával, kialakul egy képséma. A Vizitáción ezt egy metszet szinte pontos átvétele adja meg. A többi esetben a komponálás önállóbb. A Jézus születése jelenetek, és ezt másolva a Királyok imádása képek is még inkább egy metszethez kötődnek. Az Angyali üdvözleten azonban jóval több mintából válogatnak a festők.

Ezeket a szmrecsányi oltáron kialakított képsémákat, mint készen kapott vázat, a műhely festői a csoporthoz tartozó összes oltárnál felhasználták. Egyes elemeket hozzátettek vagy elvettek, de a képek közti eltérések csak részleteket érintenek. Ezek a szmrecsányi megoldástól eltérő részletek a bizonyítékai annak, hogy a sorozatban készült oltárokon dolgozó festők mindegyike a készen kapott séma felhasználása mellett maga is közvetlenül ismerte és alkotó módon fel is használta a mintának tekintett grafikai lapokat. Másrészt, az egyes képek közti eltérések mutatják, mely oltárok állnak közelebb egymáshoz, illetve melyek között nagyobb az eltérés, a kvalitásbeli különbségek pedig következtetni engednek arra, hogy az egymáshoz közelebb állók közül melyek az „elsődlegesek", a többinek is mintát adók, és melyek a későbbiek, a másolás szándékával fellépőek. A visszatérő jelenetek elemzése alapján a szmrecsányi és az azt másolni igyekvő felkai és malompataki oltárok tűnnek egymáshoz nagyon közelinek, a szepeshelyi és nagyszalóki oltárok egy másik együttest alkotnak, míg a szepesszombati, a sok önálló részlettel, külön helyet foglal el.

A fenti elemzés folytatása, kiterjesztése az oltárok egészére – a többi festményre, szoborra, faragványra és az asztalosmunkára is – az abból kirajzolódó, immár a művek egészére vonatkozó kép alapján lehet megkísérelni az oltárok egymás közti időrendjének tisztázását, esetleg egyes mesterkezek elkülönítését. Az összes felhasznált grafikai lap ismerete pedig fontos támpont lehet az oltárcsoport datálásához is.

JEGYZETEK

1 Szepesvármegye művészeti emlékei. Szerk. *Vajdovszky J.* II. Szobrászat és festészet, írta *Divald K.* Budapest 1906, 41–47. Néhány korábbi tanulmányban is szerepel utalás az oltárok közötti kapcsolatra: *Ipolyi A.:* A középkori szobrászat Magyarországon. Pest 1863, 53.; *Babura I.:* Adatok a szepességi egyházak történetéhez. 1. A nagyszalóki római katolikus templom, iskola és plébánialak történetének rövid vázlata. A Szepesmegyei Történelmi Társulat Évkönyve I. Lőcse, 1885, 102.; *Kemény L.:* Szepesvármegyei templomokról. Archaeológiai Értesítő 24 (1904) 342.; *Myskovszky V.:* A szepes-szombati plébániatemplom, Archaeológiai Értesítő 13 (1893) 146.; *Dénes F.:* A művészet és művelődés lelőhelyei Szepesmegyében, Lőcse, 1900, 35.

2 *Fenyő I.–Genthon I.:* A Magyar Nemzeti Múzeum szárnyasoltárképei. Magyar Művészet 7 (1931) 456, 458.

3 *Radocsay D.:* A középkori Magyarország táblaképei. Budapest 1955, 128.

4 *Genthon I.:* A régi magyar festőművészet. Vác 1932, 69.

5 *Radocsay* (3. jegyzetben) i.m. 129. és *Radocsay D.:* A felkai Mária-oltár. Az Országos Szépművészeti Múzeum Közleményei 1955, 6. 90. Az oltárokat értékelik még: *Csánky M.:* A szepesi és sárosi táblaképfestészet 1460-ig. Budapest 1938, 43.; *Kampis A.:* Középkori faszobrászat Magyarországon. Budapest 1940, 30–33.; *Schürer, O.–Wiese, E.:* Deutsche Kunst in der Zips. Brünn-Wien-Leipzig 1938, 67–68, 93–94.

6 *Genthon 1932.* 70.

7 *Fenyő-Genthon* 459. A szerzők megállapítása szerint a szmrecsányi főoltár a mester legkésőbbi műve, mert a Mária látogatását ábrázoló kép ezen az oltáron már erősen mutatja a késő gótika századvégi heves, nyugtalan stílusát.

8 *Radocsay* (3. jegyzetben) i.m. 129. A konzervatív stílusjegyek túlsúlya miatt valószínűsíti, hogy az 1483-ra datált nagyszalóki oltár a mester munkássága delelőjén túl született, míg a lőcsei Katalin-oltár korábbi műve, a 60–70-es évek táján készült.

9 Ezek a csoporton belül mind ikonográfiai rendszerüket, mind stiláris vonásaikat tekintve a legszorosabban összetartozó oltárok. Így ezek elemzése teremthet alapot a további, szélesebb körű vizsgálathoz.

10 *Lehrs, M.:* Geschichte und Kritischer Katalog der deutschen, niederländischen und französichen Kupferstichs im XV. Jahrhundert. Wien 1910. Zweiter Abschnitt: Der Meister ES.

11 Ebből a szempontból érdekes részlet a vizsgált jelenetek mindegyikén Mária mögött, a háttérben látható, nagyon hasonló formájú szikla. A szmrecsányi festő ezt a részletet ES mesternek vagy a Vizitációt ábrázoló más metszetéről vette át (Lehrs 14) – ahol azonban a szikla térbeli helyzete és formája egészen más –, vagy a Jézus születését ábrázoló (Lehrs 22) metszetről, ahol viszont annak formája nagyon hasonlít a festményeken megjelenőkre. A szmrecsányi festő által kiválasztott részlet mind a négy vizsgált képen visszatér. Jól illeszkedett ebbe a csoportba a malompataki festmény is, ezt azonban a róla fennmaradt fénykép alapján részletesebben elemezni nem lehet.

12 Mintája ES mester (Lehrs 11) metszete.

13 A szepesszombati kép ezt a részletet tekintve is kilóg a sorból. Gábriel lendületes mozgását a többinél jobban ábrázolja, az összes többi képen hangsúlyozott és jól megoldott térdelő tartás azonban itt teljesen bizonytalan.

14 *Kemény* 1904, 342.

15 Felkán Szent József nem szerepel.

16 A Lehrs 23 számú metszeten szerepelnek angyalok, de nem felhőben lebegnek. Mária alakja is közel áll a festményeken ábrázolt típushoz.

17 A részlet távoli előképe a Lehrs 17 számú metszet.

18 A nagyszalóki tábla nagyon rossz állapotú, erősen hiányos.

19 Ez a részlet a nagyszalóki képen elpusztult; Malompatak kivételével minden képen visszatér.

20 Ez a mutató kézmozdulat megjelenik Szepeshelyen is – összeköti a szepeshelyi és a nagyszalóki táblákat; Gáspár kézmozdulata azonban ott nem szerepel.

21 Gáspár és Boldizsár között nincs kapcsolat – szinte egymás mellé soroltan állnak Mária és Menyhért mögött; Menyhért fejtartása és ruházata megváltozik, Gáspár fején kalap van.

"MARIENALTÄRE IN KLEINSTÄDTEN UND DÖRFERN" BEITRÄGE ZUR TÄTIGKEIT DES MEISTERS DES HOCHALTARS VON SZMRECSÁNY

Die einzelnen Stücke einer Gruppe von Kunstwerken aus der zweiten Hälfte des 15. Jahrhunderts wurden von Kornél Divald, dem ersten Erkenner ihres Zusammenhanges als "Kleinstädtische und dörfische Marienaltäre, die in der Zips häufig vorkommen" definiert. Mit dieser Bezeichnung charakterisierte er treffend die ursprüngliche Umgebung der Altäre und gab den Kreis ihrer Auftraggeber an. Als gemeinsame Eigenschaften bezeichnete er die Ähnlichkeit in Größe, Konstruktion und ikonographischem System. In der späteren Forschung drang eine kunstgeschichtliche Konzeption in den Vordergrund. Im Vergleich zu den Hauptwerken der Epoche gelten die "kleinstädtischen und dörfischen Marienaltäre" als konservative und provinzielle Werke. An die Stelle der von

Divald vorgetragenen Gesichtspunkte und gemeinsamen Merkmale trat dann ein Meister mit dem von Genthon gegebenen Namen "Meister des Hochaltars von Szmrecsány". Sein Oeuvre wurde bis heute gültigerweise von Dénes Radocsay zusammengestellt, es umfaßt 11 Altäre: die Marienaltäre in Groß-Schlagendorf (Nagyszalók, heute Velký Slavkov), in Zipser Kapitel (Szepeshely, Spišská Kapitula), in Felka (heute Vel'ká), in Mühlenbach (Malompatak, Mlynica), in Georgenberg (Szepesszombat, Spišská Sobota), der Hochaltar von Szmrecsány (Smrečany), der Katharinenaltar in Leutschau (Lőcse, Levoča), der kleine Altar an der Stelle des Gesprenges des Katherinenaltars in Leutschau, die beiden Schreinwände von Alt-Walddorf (Felsőerdőfalva, Stará Lesná) und zwei Giebel von Liptószentjános (Liptovsky Ján). Hier kann man die stilistischen Merkmale beobachten, die den Meister charakterisieren und die Werke miteinander verbinden. Die stilkritische Analyse kann man natürlich weiter verfeinern, genaue Kenntnisse wird nur eine auf alle Details eingehende und die ganze Gruppe erfassende Forschungsmethode liefern.

Eine wichtige Aufgabe der Forschung ist die Erschließung des Arbeitsprozesses: die Vorstellung der kontinuierlichen, serienmäßigen Zusammenarbeit von Werkstätten oder Zünften, in denen Meister und Gehilfen aus verschiedenen Handwerken beschäftigt waren. Die angemessene Methode kann in diesem Fall nur die komplexe Analyse des Flügelaltars als ganzes sein.

Ich habe mich diesmal innerhalb dieses Problemenkreises auf ein kleines Detail beschränkt. Ich untersuchte die Bilder gleichen Themas – Heimsuchung, Verkündigung, Geburt Christi und Anbetung der Heiligen Drei Könige – der Altäre aus dem Umkreis des "Meister von Szmrecsány" also der Marienaltäre von Mühlenbach, Felka, Szmrecsány, Groß-Schlagendorf, Zipser Kapitel und Georgenberg – aufgrund der von benutzten graphischen Vorlagen. Es ist allgemein bekannt, daß die Maler dieser Epoche graphische Blätter verwendeten, aber die Verarbeitungsweise dieser Blätter verdient eine nähere Untersuchung. Es führt uns der Methode des Schaffens, dem Mechanismus der Serienproduktion und dadurch der Erkenntnis des gegenseitigen Verhältnisses der Altäre näher.

Durch die ausführliche Analyse der obengenannten vier Szenen kann man nachweisen, daß die Meister irgendeine Sammlung der Stiche des Meisters ES besaßen. Im Falle der Bilder des der künstlerischen Qualität nach besten Altars, des Hochaltars von Szmrecsány, wurde ein Bildschema durch die Adaptation mehrerer graphischer Blätter derselben Szene, entsprechend der gegebenen Aufgabe und der Begabung des Malers herausgebildet. Aus der Heimsuchungsszene ergab sich das Schema aus der fast genauen Übernahme eines Stiches (Meister ES, Lehrs 15). In den übrigen Fällen erfolgte die Gestaltung selbständiger. Die Szenen der Geburt Christi und daran anknüpfend der Anbetung der Könige lassen sich noch vorwiegend auf je einen Stich zurückführen (Meister ES, Lehrs 22 und 27). Für die Tafel der Verkündigung hat sich der Maler Motive aus mehreren Vorlagen herausgesucht (Lehrs 8, 9, 10).

Diese beim Hochaltar von Szmrecsány ausgearbeiteten Bildschemen wurden von den Malern der Werkstatt als fertige Konstruktionen für alle Altäre der Gruppe übernommen. Die Unterscheide der Bilder berühren nur Details. Diese von der Szmrecsányer Lösung abweichenden Züge beweisen, daß alle an den serienmäßig verfertigten Altären arbeitenden Maler neben den fertig bekommenen Bildschemen auch die zum Vorbild gewählten graphischen Blätter selbst kannten und auf schöpferische Weise benutzten. Gute Beispiele dafür sind das zum Hintergrund der Heimsuchung verwendete Blatt (Lehrs 14) auf den Altären von Felka, Groß-Schlagendorf und Zipser Kapitel, die Marienfigur der Verkündigung auf den Altären von Georgenberg, Zipser Kapitel, und Groß-Schlagendorf, ihr Vorbild ist – im Unterschied zu Szmrecsány – das Blatt Nr. 13 bei Lehrs, oder auf dem Bild von Zipser Kapitel, die über dem Erzengel Gabriel schwebende Figur Jesu nach dem Stich Nr. 9 bei Lehrs; auf den Geburtszenen von Groß-Schlagendorf und Zipser Kapitel kommt die Figur des Hl. Joseph vom Stich nr. 21. (Lehrs), die Vorbilder der Tiere auf der Groß-Schlagendorffer Tafel sind auf dem Stich Nr. 23 (Lehrs) zu erkennen, und das Vorbild zu den Königen Caspar und Balthasar auf der Groß-Schlagendorffer Anbetung findet sich auf Blatt Nr. 24 (Lehrs). Die Abweichungen der Bilder zeigen an, welche der Altäre einander näher oder weiter stehen, die Qualitätsunterschiede deuten darauf hin, welche von den einander nahestehenden Altäre als primär und welche als Kopien und somit als die späteren zu bezeichnen sind. Nach der Analyse der oben genannten Szenen scheinen der Hochaltar von Szmrecsány und die diesen nachahmenden Altäre von Felka und Mühlenbach einander sehr nahe zu stehen. Die Altäre von Zipser Kapitel, und Groß-Schlagendorf bilden eine andere Gruppe, und der Altar von Georgenberg steht mit seinen vielen selbständigen Details gesondert da.

1. ES mester: Vizitáció (Lehrs 15.)

2. Vizitáció. Mária-főoltár, Szmrecsány

3. Angyali üdvözlet. Mária-oltár Szepeshelyről.
Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

4. ES mester: Angyali üdvözlet (Lehrs 13.)

1. Hans Siebenbürger: Szent Eligius Chlothár király előtt, 1470 körül. Restaurálás előtti állapot

2. Ugyanaz, tisztítás közben

3. A 2. számú kép részlete

4. A 2. számú kép részlete

5. ES mester: Jézus születése (Lehrs 22.)

6. Jézus születése. Mária-oltár Nagyszalókról.
Budapest, Magyar Nemzeti Galéria

7. Királyok imádása. Mária-oltár Felkáról.
Esztergom, Keresztény Múzeum

8. ES mester: Jézus születése (Lehrs 23.)

1-3. Vajdahunyad, vár. Az emeleti árkádsor falfestményei az északi szárny déli, udvari oldalán. Részletek. Vízfestmény-másolatok. Budapest, Országos Műemléki Felügyelőség

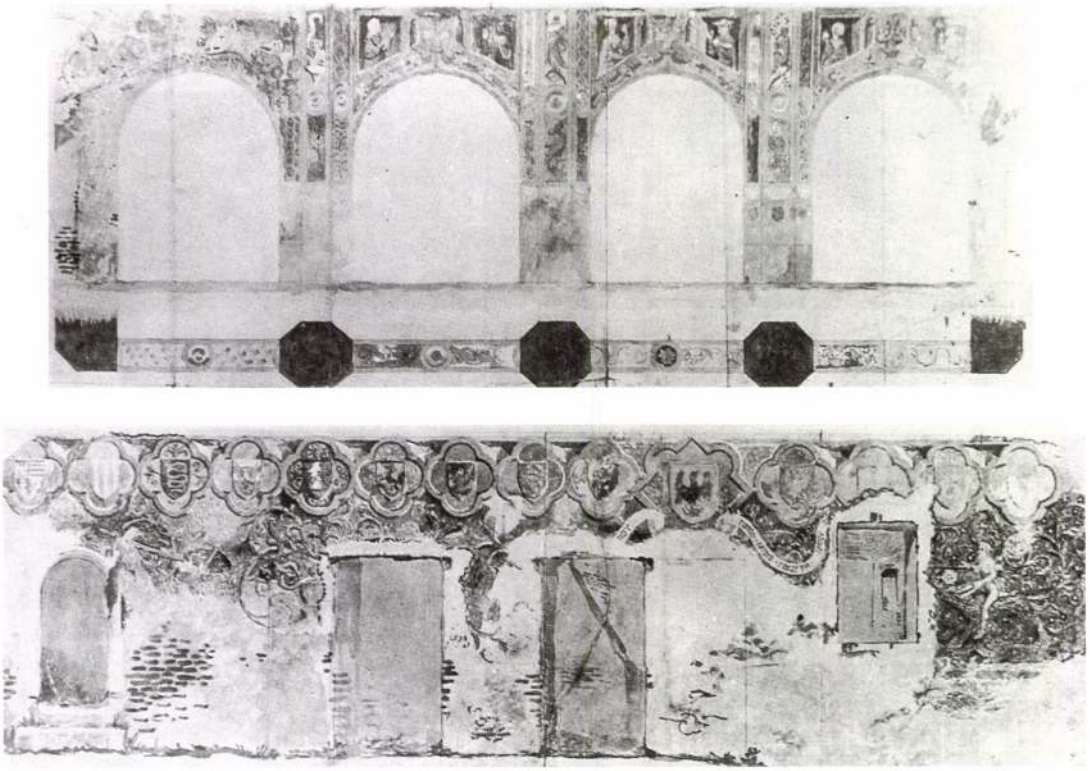

4. A felső sorban: Vajdahunyad. Az emeleti árkádsor falfestményei a vár északi szárnyának déli, udvari oldalán. Az alsó sorban: Az emeleti loggia északi falának falfestményei. Vízfestmény-másolatok. Budapest, Országos Műemléki Felügyelőség

Szomrecsányi Ödön
építész

M.D.Y.

Az egyhori Sas utca, ma Guszev utca 9 számú hában lakott Lechner egyetlen fejfi unokája, akit 1945-ben a hában halálos bombatámadás áldozata lett.

Vámos Ferenc: Ady a magyar építészetről
Művészet, 1969. junius – 8 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Szurecsányi Ödön

okl. építészmérnök

a Budapesti polgármester

műszaki

kinevezte

MMEEKözl.

1942. 206. l.

Szmrecsányi Ödön

Gázművek óbudai külső lakótelepének bővítési terve.

II. díj.

MMÉE Közl.

1943.63.1.

Fel. Bojdos Ouaiás
Siklós

M.D.K.

Szmrecsányi Gedön, építés

terve megvételben részesült az Elektromos Művek Fehérvári uti kislakásos bérházának pályázatán.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1943. LXIV. évf.

máj. 6. sz. 5. old.

Szmrecsányi Ödön

Elektromos művek Fehérvári uti kislakásos házak terv megvétel

MMÉEKözl
1943. 72. l

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK:
Gróf ZICHY JÁNOS

ALELNÖKÖK:

CSÓK ISTVÁN GEREVICH TIBOR HORVAI JÁNOS

Szmrecsányi Ödön

áll. vizf. díj 1920.

Nemzeti Szalon

MAPE. 10. kiáll. 1923 nov.

Kézi tükör üvegből, római IX. 117.

Szmrécsányi Ödön

1918 - Esterházy díj

Hajtás után c.

vörf

Művészet 1918. 55.

Szmrecsányi Ödön festő

Magyar Müvészet 1926.1-2.o.
Lyka Károly:A Szinyei Merse Pál
Társaság kiállitása.

Festészet, 1900-1919 - Önállo táblakép = Tájkép/?/

S z m r e c s á n y i Ödön:
Erdő-mező
/nyeremény a téli kiállitáson,
1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Festészet, 1900-1919 - Önálló táblakép - Tájkép/??

S z m r e c s á n y i Ödön:
Palló
/ nyeremény a téli kiállitáson,
1913-14 /

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Magyar Művészet 1926. 21. o. -rényiné

Szmrecsányi Ödön: Hegyi táj.

Vaj[illegible]ág-

Lantos Magazin. 1929. I. [illegible] 6. [illegible]

509 old

Sz. Pajtás Ödön karrikaturái:

Szemle.

Szmrecsányi

Vajna Ödön-

Lantos Magazin. 1929. I. évf. 6. sz.

509 old.

Sz. Pajtás Ödön karrikatura-

ja: A huszár a világ leg-

nehéz katonája.

Vajna Éva.

Lantos Magazin. 1929. I. évf. 6 sz.

519 old.

Sz. Pajtás Ödön karikatúrája:

Az ezredorvos és a lukoma.

Vajna Éva -

Lantos Magazin. 1929. I. évf. 6 r.

519 old.

Sz. Pajtás Ödön karikatúrája:

Az ezred szépe -

Vajna Ódr.

Lantos. Magazin. 1929. I. évf. 6 sz.
519 old.

Sz. Pajtás Ödön karikatúrája:

Lóra magyar, lóra ...

JOBBOLDALI MÁSODIK TEREM.

Szmrecsányi Ödön

122 Váci-utca. Vízf. Eladó.
123 Alkalmi szónok. Vízf. Eladó.
124 Ugorkaszezon. Vízf. Eladó.

Wágner Géza

125 Árvíz Nógrádban. Pastell. Eladó.

Zádor István

126 Interieur. Olajf. Magánt.

Wágner Géza

127 Rönkfa-úsztatás a Garamon. Pastell. Eladó.

Glatz Oszkár

119 Margit. Olajf. Eladó.

Bosznay István

120 Vízparton. Olajf. Eladó.

Rippl Rónai József

128 Dekoltált szőke leány. Pastell. Eladó.
129 Szőllőben. Pastell. Eladó.
130 Baby. Pastell. Eladó.
131 Bányay E. Zorka k. a. arcképe. Olajf. Eladó.
132 Anella. Pastell. Eladó.
133 A művész családja kaposvári kertjében (1904). Olajf. Eladó.
134 Kalapját tartó sápadt fiatal leány. Pastell. Eladó.
135 Bretagnei kép (1889). Olajf. S. Schuller G. úr tulajdona.
136 Fiatal leány szőlőfürttel. Pastell. Eladó.
137 Jolán női hát. Pastell. Eladó.
138 Gyümölcsök. Pastell. Eladó.

Wágner Géza

139 Sajtvásár Hollandiában. Pastell.

Zádor István

140 Eperjesi interieur. Olajf. Eladó.

Wágner Géza

141 Holland udvar. Pastell. Eladó.

Faragó Géza

142 Cinkotai részlet. Olajf. Eladó.

Szmrecsányi Ödön

143 Stefánia-út. Vízf. Eladó.
144 1914 május 1-én. Vízf. Eladó.
145 Hirtelen szélvihar. Vízf. Eladó.

Szmrecsányi Ödön

— **A Műcsarnok téli kiállításának díjai.** A Képzőművészeti Társulat díjának bíráló bizottsága *Buzáth János* alpolgármester elnöklésével most ítélte oda a téli kiállítás díjait. A Budapesti Takarék- és Vásárpénztár *Jankó János* humoros vízfestmény díját *Szmrecsányi Ödön* „Táncőrület" című karrikatura sorozatának, továbbá Pállik Béla állatkép-díját *Gulyás János* „Kecskék" című olajfestményének, Halmos Izor életkép-díját *Szabó Dezső* „Sárközi leány" című művének, kisplasztikai díját pedig *Maugsch Gyula* „Szent László" című kis szobrának ítélte oda.

PH. 930 I.10.

PH. 930. I. 10.

Szmrecsányi Ö.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1907

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn Jahrbuch Mainz 1970 10 1 149 1

MDK

Szmrecsányi ? festőm.-graf.

A Társaság fennállása óta ez a III. együttes felvonulás, a közben tartott hat kiállitás egyes tagok rendezésében történt. A bemutatkozás nem teljes egyeseknek külföldön való tartózkodása miatt, v. más oknál fogva. a sokféle festői törekvést kiegészíti Sz. és mások grafikai müvei.

Dr.Lázár Béla: A Szinyei Társ. III.kiáll.itása.
Szinyei Merse Pál Társaság 10.éves jubileuma.
1931. jan.7. 11.1.

MDK

Szmrecsányi Festöm.

a föld formációját közvetlen erövel ragadja meg.

Ernst Muzeum. - A Szinyei M.P.Társ. művésztagjainak II.kiállítás az E.M.-ban. /Az I.1923-ban volt./
1926.jan.24.-febr. 28. Kat. 5.1.

Selbstvergessenheit umherschweifen, ohne sein ferne Zielstrebigkeit zu

Stilleben, Landschaften und figuralen Komposi-
ler Meister selbst im lebhaftesten Farbensprühwerk
nselschwung auf klares zeichnerisches Bildgerüst
che Ausfeilung bedacht ist.
ntlegensten Winkel der Sicht durchgeführte for-
esonders in den Landschaften der Tiefebene als
lichen Meisterschaft gelten. Der Blick wird auf
der Darstellung Schritt für Schritt nach der Tiefe
dieser vielfältigen räumlichen Tiefe wird als fest-
ins Auge gefasst, obwohl auf der ganzen weiten
ge hervorspringende Form wahrzunehmen ist, die
dienen könnte. Auf einer verebneten Fläche von
emüseblättern, Blumen gleitet der Blick dahin,
Zwischenpunkt dieser einförmigen Bahn zu über-
len fernen Rand des Sehkreises, auf dem, wie auf
n die Gegenstände sich in klarbestimmter Gliede-
blinkend aneinanderreihen. Selbstverständlich ist
Punkt fortschreitenden Perspektive ein unendlich

SZMRECSÁNYI ÖDÖN 5,000.000
118. Hegyi táj*

SZMRECSÁNYI ÖDÖN 6,000.000
132. Őszi táj

14. NYÁR

SZMRECSÁNYI ÖDÖN.

9. TÁNC. Vizfestmény. Eladó.
10. BOSZORKÁNYOK. Vizfestmény. Eladó.

SZMRECSÁNYI ÖDÖN.

19. BOSZORKÁNYTÁNC. Vizfestmény. Eladó.
20. BOSZORKÁNYOK. Vizfestmény. Eladó.

Szinyei Társ
III. kiáll.
(1931)

3. ÉBRESZTÉS

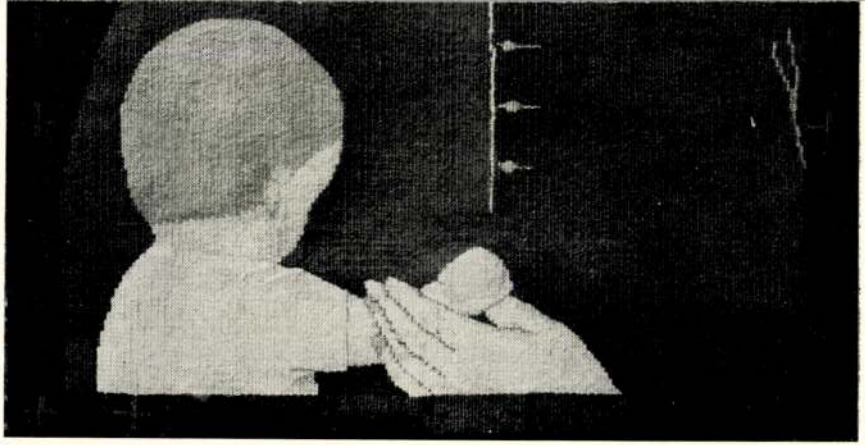

16. MADONNA

Szmrecsányi
Szinyei Társaság harmadik kiállitása
Ernst Muzeum, 1931 január, 11.l.

ben vom 15. März bitten wir
baldmöglichst einzusenden u

1 Erlagschein!

10000. 3. 17. H. & R.

MD K

Szmrecsányi Ödön, festö

a M.Akv.-és Paszt.Egy. művész tagja.

A Magy.Akv.-és Paszt.f.Egy. X.Kiáll. 1923 nov.
Nemz.Szal. Kat.

MDK

Szmrecsányi Ödön

A Szinyei Merse Pál Társaság tagjai 1940.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Lyka K.: A Szinyei Merse Pál Társaság kiáll. Magyar Művészet 1926. 1. sz. 2.l.

MDK

Szmrecsanyi Ödön

Vizfestménnyel vett részt a Műcsarnok kiáll.-án.

Művészet, 1918. 53-54.l.

Szmrecsányi Odön

Vitatkozás Vett József a Magyarok
Kiadj.-ában.

Nyelvőrt. 1913. 53-54.

Szmrecsányi Ödön, festő. MDK -

1 olajfestm. (cim sz. nyelv.)

Ungerska Konstutställningen i Konstakademien

Stockholm, 1922 máj. - Jegyz. 28. l.

Szmrecsányi Ödön

(Pajtás Ödön)

l.

Rimp 245. l.

SZMRECSÁNYI ÖDÖN /PAJTÁS ÖDÖN/

Karrikatura. Vizf. 21x29.

Árverési Közlöny 1940.okt.4.sz. 36.oldal
95.aukcio

MDK

Szmrecsányi Ödön

Választott /rendes/ tag

Magy. Akvarell és paszt. festők xx 14. kiáll. N. Szal.
1928. okt.

S z m r e c s á n y i Ödön festő
1874 -

Erdő-mező
Palló
/nyeremények a téli kiállitáson,
1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Szmrecsányi Ödön
Sz.T.II.K.Budapest,
A Szinyei Társaság rendes tagjainak 1926. évi
müvészi és irodalmi müködése
Jeszenszky: Szinyei Társ.Ért.1927.II.

könyvet tart. Lapszéldíszítés mint 1a lapon.

109a lap: (De sancto Christophoro) *A* iniciálé (40×47 mm) rózsaszín-kék alapon aranybetű. A betű belsejében *Szent Kristóf* ábrázolása. Szent Kristóf, vállán a kis Jézussal csupasz lábakkal megy a folyóban. Két kezével hosszú botot tart. Lapszéldíszítés mint 1a lapon.

111a lap: (De sancta Catharina) *U* iniciálé (36×42 mm) rózsaszín-kék alapon aranybetű. A betű belsejében Alexanoriai *Szent Katalin* ábrázolása látható. Szent Katalin kék köpenyben, rózsaszín ruhában, jobbkezében a kereket, balkezében tört tart, Fejét glória övezi. Lapszéldíszítés mint 1a lapon.

111b lap: (De sancta Apollonia) *O* iniciálé (39×43 mm) rózsaszín-kék alapon aranybetű. A betű belsejében *Szent Apollonia* ábrázolása. Szent Apollonia rózsaszín ruhában, kék köpenyben, jobb kezében harapófogóval. Lapszéldíszítés mint 1a lapon.

112b lap: (De sancta Christina) *O* iniciálé (38×45 mm) rózsaszín kék alapon aranybetű. A betű belsejében *Szent Krisztina* ábrázolása látható. Középen van az oszlophoz kötözött Szent Krisztina; alsó testét rózsaszín lepel borítja, felső teste nyilakkal sebzett. Tőle jobbra és balra egy-egy ijját feszítő férfi áll. Lapszéldíszítés mint 1a lapon.

113a lap: (De sancta Anna) *O* iniciálé (36×42 mm) rózsaszín-kék alapon aranybetű. A betű belsejében *Szent Anna* ábrázolása látható. Középen áll Szent Anna kezében könyvvel, tőle

Szmrecsányi Ödön festőmüvész (sz. 1881, Bpest?)
Karikatura (repr.)
Ernst Endre: A Szinyei Társaság és müvésztagjai, 1926, 9, 57, 70 l.

Mese Pál

Életrajz.
Kiállítások.
[fényképével]

AGYAR
NYOMDA
SZÁMLA

*Központi igazgatóság, nyomda és kiadóhivatal VIII, Múzeum-körút 6. Telefon: *46—1—45. Várbeli nyomdai alosztály: I, Iskola-tér 3. szám. Telefon: 60—4—85. Könyvesbolt: IV. kerület, Kossuth Lajos-utca 18. sz. Telefon: 89—5—40.*

K 13587 *szám.*

Budapest.

Postatakarékpénztári csekkszámla: 37.473. sz.

ellett vehetünk figyelembe. A lejárattól bankkamatot számítunk.

	Összeg
k kötése á P 2.-	P 100.--

Szmrecsányi Ödön

Szmrecsányi Ödön ny. honvéd-huszárszázados, V. Sas-u. 9.
380-351

Bptávb 1940 szept.

MAGYAR GYARTMANY

GYAKORLATOK

Szentiványi Zsuzsanna

III OSZT · TAN · 19232

Levelezés jegyzet

·TÖRV·VÉDVE·

SZMRECSÁNYI ÖDÖN SZŐNYEGJEI

Szmrecsányi Ödön munkásságának méltatása abból az alkalomból válik aktuálissá, hogy a Szinyei Merse Pál-Társaságnak VI. kiállításán egy sorozat igen érdekes szőnyege aratott megérdemelten nagy sikert. A nyilvánosság előtt nem gyakran szereplő művész kvalitásai művésztársai előtt nem ismeretlenek, kitűnő rajzolóképessége, reprodukciók útján általánosan ismertté vált huszárkarikatúrái, nagyszabású szatirikus életképei, melyekben a magyarországi komműn állapotait vette ceruzája hegyére, néha kiállított erős természetszeretetről tanuskodó tájképei[1] egy jóízlésű, kvalitásos művész egyéniségét revelálják.

Fontosabb életrajzi adatait a következőkben foglaljuk össze.

Kassán született 1875-ben. Katonai pályára lép s 17 éves korában már tiszthelyettes a kassai 5-ik honvédhuszárezredben. A lovaglótanári iskolát Bécsben végzi. Két évig parancsőrtiszt a honvédfőparancsnokságnál néhai József főherceg mellett. Megnősül, felesége *Lechner* Irma, mélló nagyműveltségű leánya a zseniális Lechner Ödön építőművésznek.

1905-ben betegeskedése következményeképpen búcsút kell mondania a katonai pályának. Ezt megelőzően — 1903-ban — Szicíliában egy sorozat huszárkarikatúrát csinál. Jóbarátjának, *Paur* Gézának tanácsára kiállítja őket a *Műcsarnokban*. De akkoriban tényleges tisztnek saját neve alatt lehetetlen volt kiállítania, Szurmay tanácsára (ki a honvédelmi minisztériumban vezető szerepet viselt) *Pajtás* Ödön művésznevet veszi fel. (*Pajtás* egy kedves lovának neve, mellyel sok versenyt nyert.)

A huszárkarikatúrák nagy sikert aratnak, a *Könyves Kálmán Műintézet* színes reprodukciókban terjeszti.

Ezután — bár négy apró gyermeke van — végigjárja a drezdai, müncheni és párizsi művésziskolákat, gondos és ügyes tanulmányokon fejlesztve tehetségét.

Falusi műtermet rendez be *Sáros-Darócon*, hol a háború kitöréséig az év nagy részét munkában tölti. *Szinyei Merse* Pál nagybátyja volt. (Annak idején együtt válogatták ki műtermének sarkából a ma már nagybecsűnek elismert évtizedeken porosodó képeit.) A nagy mester mindig megtisztelte bizalmával.

Szőnyegeit téli időtöltésként kezdte tervezgetni, felszólíttatván, hogy az „idegenből behozott sablónos gyerekszőnyegek pótlására valami jobb létesüljön". Egy *hatvani* takácsmester családjával megtanulta azok szövését s ezzel elvetette egy új nagyszerű művészi iparág magvát.

Nem kell talán bővebben magyarázni, mi egy szép és jó szőnyeg megalkotásának az alapelve. Az anyag, amelyből készül, a szövés természete, a felhasználás módja mind olyan faktorok, melyek lényegesen befolyásolják a tervezés és a keresztülvitel módját. Egy szőnyegtől nem kívánhatjuk egy kézirajz finomságait, egy festménynek színnüánszait,

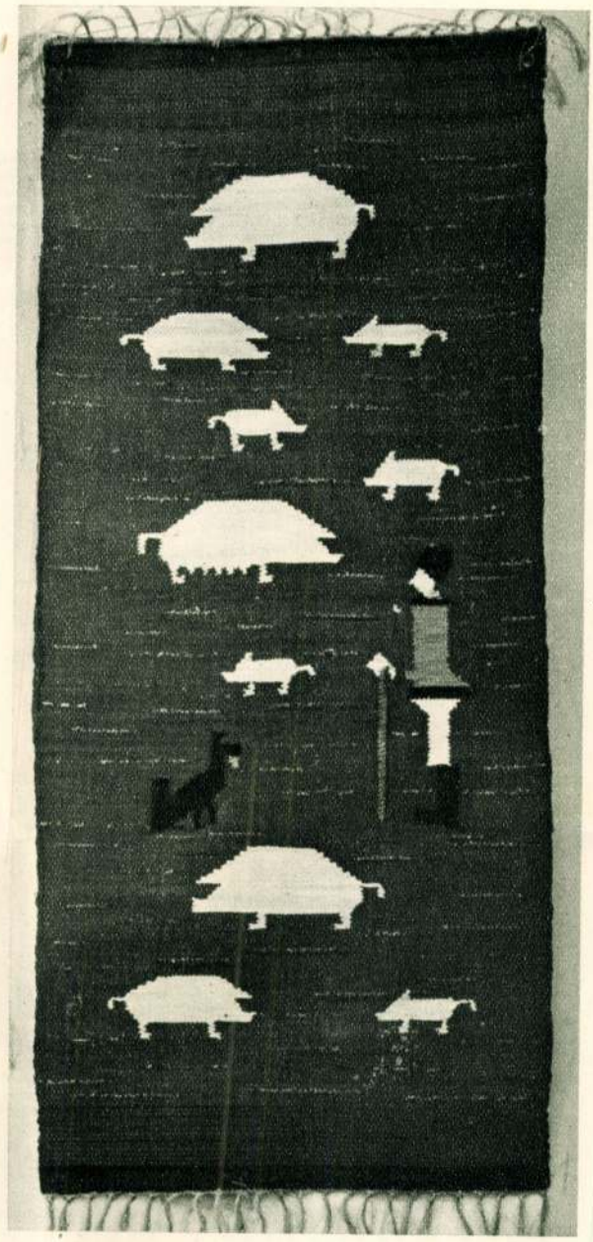

Szmrecsányi Ödön: A kondás Révész felv.

[1] Reprodukálva a Magyar Művészet 1926. II. évfolyamában a 21. oldalon.

Magyar Művészet 1938. 3.

Szmrecsányi Ödön : Oláh cigányok Révész felv.

Szmrecsányi Ödön : A huszárregruta
Révész felv.

Szmrecsányi Ödön : A város Révész felv.

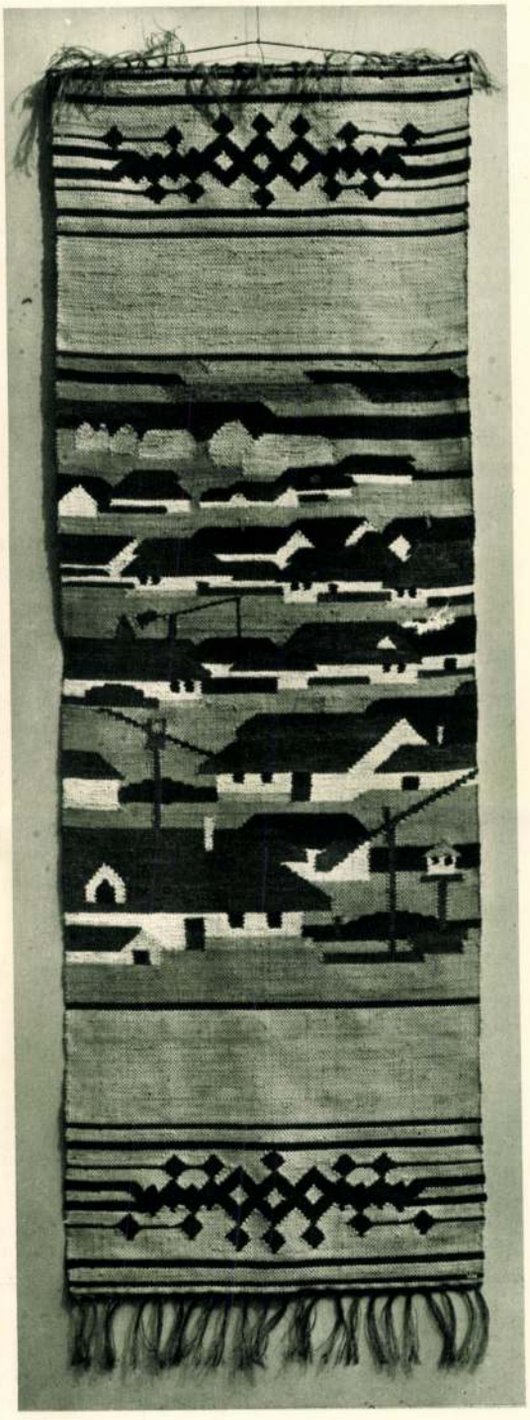

Szmrecsányi Ödön : Tanyák Révész felv.

a kompozíció szabadságát, a távlat éreztetését. Az anyag és a keresztülvitel módja diktálja a stílust, stílusát a gobelinnek, mely fínom szövéssel jön létre, a perzsaszőnyegét és a primitívebb parasztszőttest — jelen esetben az úgynevezett rongyszőnyegét.

De megkívánja az ilyen szőnyegnek stílusa a színek helyes összeválogatását, a látható vagy elbujtatott kontúrok éreztetését. Néhány példán megkíséreljük ezt tüzetesebben megvilágítani.

A kondás című szőnyeg sötétzöld alapon egy kondást ábrázol feketeszélű, szürke bekecsben, fehér nadrágban, arc, kezek rózsaszínben. Egy fekete kutya piros nyelvét lógatja, vagy tíz kisebb, nagyobb, szürke disznó szellemesen elosztva a szőnyegterületen. Bár a szövés módja nem ad túlsok lehetőséget a kontúrok tekintetében, vízszintes, függőleges, lépcsőzetesen ferde vonalakkal az ember és az állat karakterisztikus rajzát teljesen adja a művész s a karikatúrái lényegét kitevő ötletes vonal — ha leegyszerűsített formában is, teljesen érvényesül.

Oláh cigányok. Elől halad a vajda, barna kalapban, kék kabátján sárga pitykékkel, piros nadrágban, fekete csizmában. Kezén egy barna purdét vezet, siet utána az asszony sárga-vörös csíkos szoknyában, hátán sárga zsák, rajta kis gyerek kapaszkodik. A menetet mulatságos sziluetben cigánykereket hányó gyerek zárja le. A szőnyeg alsó felén barna, zöldesfehér, zöldesbarna sátrak, egy szomorú ló s bánatos kutya adják a hangulatot, melyet a kékesszürke háttér emel.

A huszárregruta munkája és öröme. Milyen szellemes a vízszintes és függőleges vonalak játéka, milyen humor nyilvánul az alakok tartásában, karakterében, mennyire illenek a dekoratív részek a figurálishoz.

Madarak és virágok című dekoratív szőnyeg barna alapon erősebben stilizált motívumokat hoz. Itt a szimmetriának, vonal- és foltjátéknak nagyobb szerep jut, a természet formái: virágok, levelek, madarak szőnyegmotívumokká alakulnak át — egy átalakulás, mely ha nem sok század éven át történik (mint a török- s perzsaszőnyegeknél), annál nagyobb jelentőségű és becsülendő. Önmagában végzi el azt a művész, ami csak sok időn át szokott létrejönni!

A falu, város, tanya nagyon eredeti és ötletes kreációk. Bár szigorúan be van tartva a síkszerűség elve, észrevétlenül, szinte kontrolálhatatlan módon van éreztetve a házak, tárgyak egymásmögöttisége — távlata.

Képek átvitele a szőnyeg merev formáiba mindenkor nagy nehézségbe ütközik, mert hiszen az életszerűség könnyen kiveszhet. De nem olyan szuverén tudásnál, az anyagszerűségnek ilyen tökéletes érzése mellett, mint Szmrecsányi munkáin. Bele tudja vinni az életet e nehéz formába — sőt ami még csodálatosabb: a *humor* is belekerül anélkül, hogy a stílusnak legkevésbbé ártana. A szőnyegnek elemei orchestrálva vannak. Nem népies — csak a népből jön. Belértéke annyi, mint egy nemes gobelinnek. Csakis azért nem enyhébb a színkompozíciója, mert a gyermekszoba díszítésére pályázik, az ember érzi, hogy abban a pillanatban, ahogy más lesz e szőnyegek célzata — mindenkor eleget fognak tenni a változó feltételeknek. A művészi iparnak s azonfelül a magyar művészetnek e művek nagy nyereségét képezik.

HERMAN LIPÓT

Szmrécsányi Ödön

könyvtár

cód

Farkas Zoltán =

Budapesti levél.

Forum (magyar rész)

1937. 68. l.

Szmrecsányi (Pajtás)

Ödön

Koll. kiállítása,
az alábbi kiáll. Eretében

KMTárs. Derű a
művészetben. 1939

PIA

1.

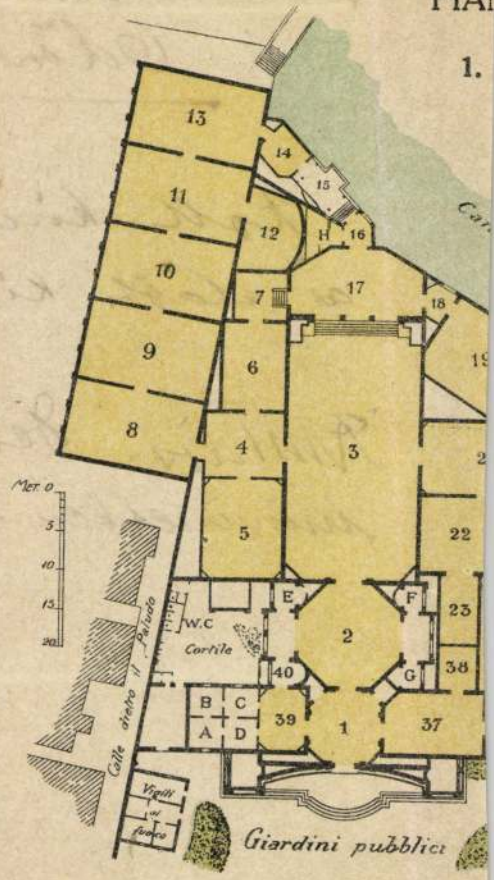
13
14
15
11
12
H
16
10
7
17
18
9
6
8
4
3
5
22
E
F
W.C
Cortile
2
23
40
G
38
B
C
A
D
39
1
37
Giardini pubblici

111. Rudnay Gyula: Ut a kereszthez.

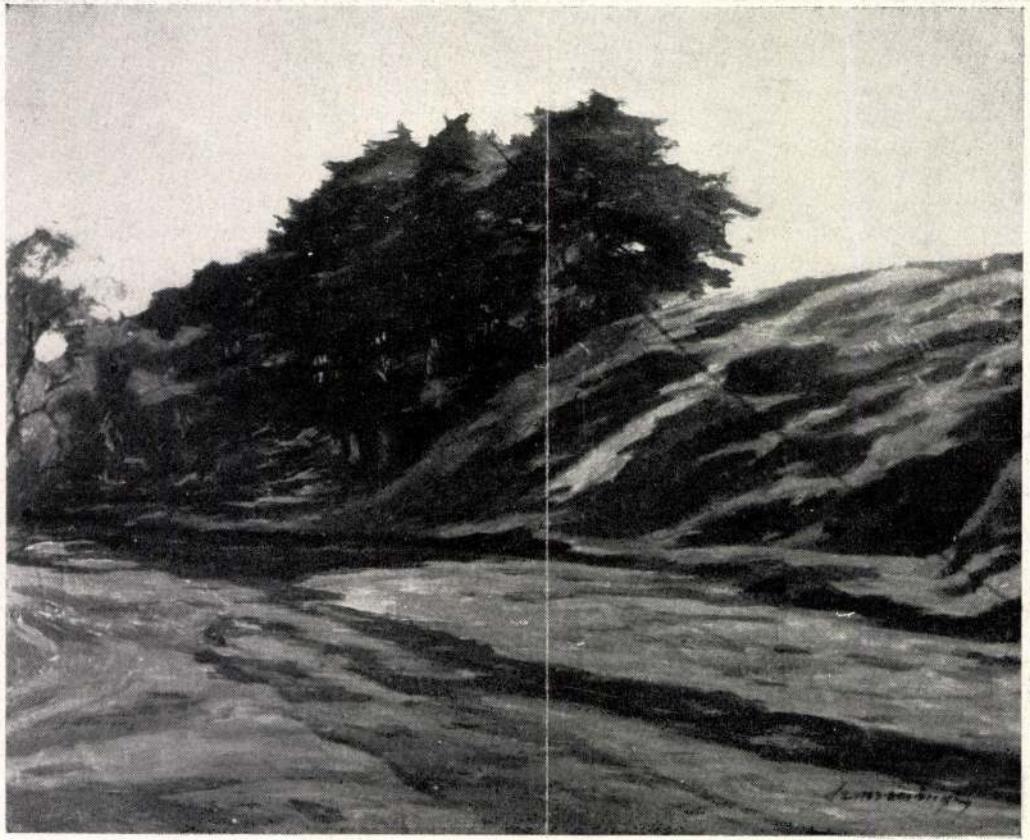

118. Szmrecsányi Ödön: Hegyi táj.

Ernst-Múzeum kiállításai
LXXXI. (1926)
Szinyei Tár. II-ik kiáll.

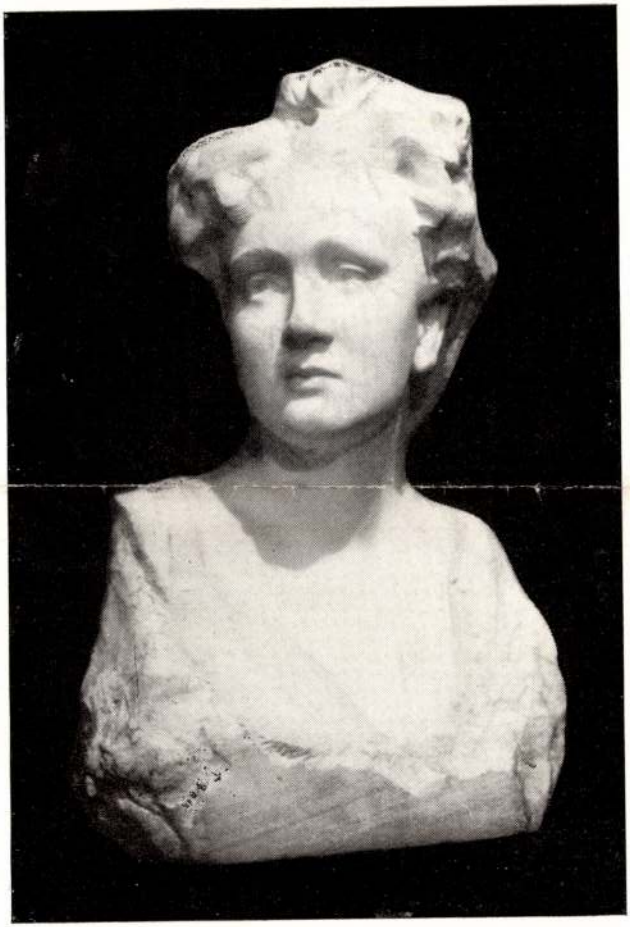

Strobl Alajos: Felesége arcképe.

Szinnyei Ödön

Szmrecsányi Ödön: Boszorkánytánc.

Szinyei Tais III. kiáll
(1931)

Szmrecsányi Pajtás Ödön

~~Műcs. kiáll, tól.~~
Pipics 56. l.

Szmrecsányi Ödön

MAPFE fárlatán 1920

állami II. vízf. díj

630

Klein, Adam

Joseph Teil arcképe.

Rk.

K. 3. —

175 x 132 mm.

Szmrecsányi Ödön

állami írói díj 1920.

Cotgreave-féle önműködő hágcsó II. 149, 150.

Szmrecsányi Ödön

Esterházy díj 1918 -

Szunvecsanyi Ödön

festőnek

Pajtás Ödön nak

álneve volt.

Eletr. tárd

Revái Cx.

17k 677. l.

676

Szmrecsányi Ödön

ivod

EESzi 57.l.

Unterschrift

Szmrecsányi Ödön

MAGYAR MŰVÉSZET

1926. 2, 21

1928. 462

LEVELEZŐLAP

Feladó:

VILÁGOSSÁG RT.

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

Szmrecsanyi Ödön

Patakmeder, olajf -

Budapest székesfőv. tulajd.

Baptista Mantuanus - Oratio

Brixiae 1496. czinil latin knyv.

Szmrecsányi (Pajtás) Ödön

Mücsarnok

1914. tav. kiáll. – 113, 115, 585, 586
588.

1918–19. téli kiáll. –

1920–21. téli kiáll. 129, 131, 255

1921. tav. kiáll. 265, 269

1922. jub. kiáll. 290, 388, 390
437, 440

1923 tav. kiáll. 91, 97, 99, 418,
420

1924. tav. kiáll. 2, 4

1927. tav. kiáll. 121

Arad II. 166.

Szmrecsányi Ödön

Műcsarnok festő Bpest

1910-11. téli kiáll. 517-525

Szmrecsányi Pajtás Ödön

1911-12 pub. kiáll. 138, 166, 167, 759, 761, 762, 765-767

1912. tav. kiáll. 617-622

1912-13. téli kiáll. 631, 793, 795

1913. tav. kiáll. 109, 579-582, 585-589

1913-14. téli kiáll. 440, 451, 504, 508

Arrabonia h. n. V. 263.

Szmrecsányi Ödön

Magyar Művészet
1926. 2, 21-
1928. 462

Gyarapodás.

ut!

an.

áll. Jobb kezében tengeliczét tart, me-
ycsipkéből való, haja és szemöldöke sző-
ga brokát-ruhájának ~~fodros ujja~~ ujja szük-
fodor disziti és a nyakába vetett zsinó-
d kövét nyolcz gyöngy veszi körül. De-
l két sorban:

fehér

ET BOHEMIE
ETATIS SVE 2.4

ban őrzött eredetije után.

mond.

(2)

94:π.63
907:π.7

9

VISNYOVSZKY LAJOS: MARIA IMMACULATA.

SZMRECSÁNYI PAJTÁS ÖDÖN: TÁNCŐRÜLET.

gyakran hangoztatott panasz, hogy a nagyobbszabású egyházfestészet minálunk pangásban van, úgyis csak nagyobbszabású feladatok és megrendelések útján orvosolható s művészeinket az a vád, hogy nem állanak e részben hivatásuk magaslatán, jogosan mindaddig nem illetheti, míg az ilyen epochális megbízások, melyek hazai viszonyaink között oly ritkán fordulnak elő, idegenek kezére kerülnek. Ez ellen az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat nevében kötelességünknek tartanók felszólalni még azon esetben is, ha elsőrendű volna az a külföldi művész, aki a hazai erők mellőzésével előnyben részesíttetik. Mert nemzeti közművelődésünk azáltal még nem válik gazdagabbá, ha monumentális műemlékeinken idegen erők működnek közre. Reánk nézve mindenkor becsesebb lesz az, ha műalkotásainkban egykorú hazai művészetünk képessége és felfogása érvényesül.

De éppen hazai festészetünk az, mely versenyképességét a külföldön is ismételve bebizonyította. Erőink túlbecsülése nélkül mondhatjuk, hogy egynél több oly magyar művész van, kire a pécsi bazilika falfestményeit teljes megnyugvással bízni lehetne.

A fenti hír megvalósulása különben is ellentétben állana azon lelkes pártolással is, melyben Nagyméltóságod hazai képzőművészetünket folyvást részesíti s melynek elsősorban köszönhető, hogy évről-évre gyarapszik képzett, alkotni kész művészeink száma, akik várják s méltán várhatják az alkalmat, hogy tehetségüket érvényesíthessék.

Mindezek folytán meg lévén győződve arról, hogy a pécsi bazilika falfestményeinek idegen művészre bízása Nagyméltóságod helyeslésével nem találkozhatik, hazai közművelődésünk s a magyar művészek érdekében teljes bizalommal fordulunk Nagyméltóságodhoz azon kérelemmel, hogy az ügy állását kideríteni s azon esetre, ha a jelzett megrendelés már tényleg megtörtént, magas befolyásával odahatni méltóztassék, hogy a kötött egyesség felbontása mellett a pécsi bazilika falfestményeinek végrehajtása magyar művészekre bízassék.»

Trefort ez ügyben megkereste Dulánszky Nándor pécsi püspököt, aki 912/85. sz. alatt található részletes válaszában adta magyarázatát követett eljárásának. Ennek lényege, hogy: 1. Schmidt Frigyes cs. és kir. építészeti főtanácsos megbízatása legfelsőbb helybenhagyásra történt; 2. hogy a magyar egyházművészet ezidőszerinti pangása miatt az ily nagy feladat megoldására biztosítékot nem nyujtott volna.

Evk Kut. 1930.

Szurecsányi Ödön

KUKÁN GÉZA

SZTRÁJK

A BR. KOHNER ADOLF-DIJ NYERTESE

SZMRECSÁNYI ÖDÖN

HAJTÁS UTÁN

AZ ESZTERHÁZY-DIJ NYERTESE

Művészet 1918. 55. l.

Szmrecsányi Ödön

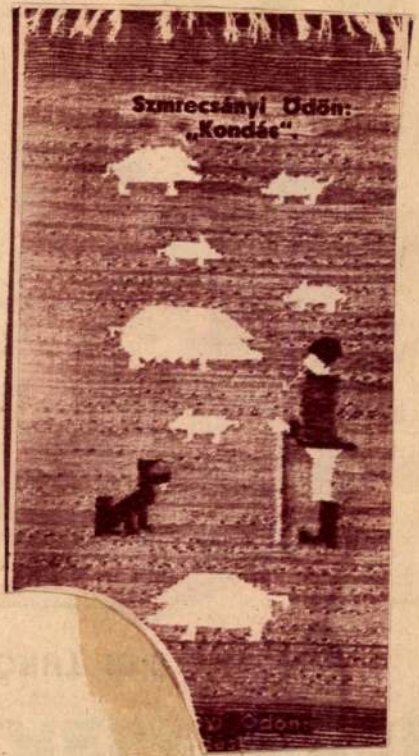

Vasárnapi Ujság az Ujmagasság képes mell.
1932. okt. 24.

YVKERESKEDÉSE

ZSÉBET KÖRUT 18-20
145-559

jánlatunk:

	Régi ár	Uj ár
ötve 277 oldal	3.--	1.40
158 oldal	2.40	1.--
tve 235 oldal	4.40	1 50
	2.90	.80
	2.90	80
	2.90	1.--
ial	3.--	.80
vatéka, 112 oldal	2	60
0 oldal	3 60	1.--
ez, 61 oldal	1.20	.40
kötve 230 oldal	3.--	1.80
ny 3 kötetben 1200 oldal	14 40	5.40
y 2 kötet kötve 440 oldal	8 --	3.60
fium Regény 438 oldal	4.--	1.20
ja, 432 oldal	10.--	3.--
ek története		
oldal	10.--	3.--

Szmrecsányi Pajtás Ödön

581 Elegáns hazatérés. Vízf. Eladó.
582 Az ezred törzse. Vízf. Eladó.

HÖNIGSCHMIDT BÓDOG.

583 Homokos bárka. Pastell. Eladó.

CSERNA REZSŐ S.

584 Női arckép. Pastell. Magánt

SZMRECSÁNYI PAJTÁS ÖDÖN.

585 A kutyamosó promenádérozik. Vízf. Eladó.
586 A csodalovas. Vízf. Eladó.
587 Az ezred amazonja. Vízf. Eladó.
588 Irány — a penzió! Vízf. Eladó.
589 Testgyakorlat jól esik! Vízf. Eladó.

PRAVOTINSZKY LAJOS.

590 Rákóczi-úti részlet. Szénrajz. Eladó.

ÜRMÖS PÉTER.

591 Személyszállító hajó. Rajz. Eladó.
592 Hamburgi kikötőrészlet. Rajz. Eladó.

HALLER GYÖRGY.

593 Lágymányos. Rézkarc. Eladó.

BERÓN GYULA.

594 Mosoly. Rajz. Eladó.

ÜRMÖS PÉTER.

595 Elbe partirészlet Hamburg mellett. Rajz. Eladó.

TAKSONYI RUF ANDRÁS.

596 Önarckép-tanulmány. Rajz. Magánt.

TICHY KÁLMÁN.

597 Apostolok; mozaikrészlet a San Marcoból. Vízf. Eladó.
598 Palazzo Contarini-Fasan, Velencében. Vízf. Eladó.
599 A Palazzo Ducale udvara, Velencében. Vízi. Eladó.

Képzőm. Tan. 1913. tav. Kiáll

MÁTRAI VILMOS.

600 Velencei részlet. Rézkarc. Eladó.

601 A patak partján. Rézkarc. Eladó.

602 Békanyálas patak. Rézkarc. Eladó.

MEILINGER DEZSŐ.

603 Szolnoki Tisza. Rézkarc. Eladó.

TICHY KÁLMÁN.

604 Szt. Márk csodatétele; mozaik-részleta San Marcóból. Vízf. Eladó.

605 A Megváltó; mozaik-részlet a San Marcóból. Vízf. Eladó.

BERÓN GYULA.

606 Arckép. Rézkarc. Eladó.

TICHY KÁLMÁN.

607 Meseillusztráció. Vízf. Eladó.

GÖRÖNTSÉR (GREFF) LAJOS.

608 Tanulmány. Temperafestmény. Eladó.

TAKSONYI RUFF ANDRÁS.

609 Önarcképtanulmány. Rajz. Magánt.

AUGUSTIN MARISKA.

610 Kis leány és kutyája. Ered. vernismon rézkarc.

BÉR DEZSŐ.

611 A választói jog futurista felfogásban. Rajz. Eladó.

GÖRÖNTSÉR (GREFF) LAJOS.

612 Danaidák. Temperafestmény. Eladó.

AUGUSTIN MARISKA.

613 Agár. Ered. rézkarc.

Szmrecsányi Pájtás Ödön

festő

Műcs. kiáll, 1903 tól

Pipics 121. l

A BUDAPESTI
PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEM
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
ÉS KERESZTÉNYRÉGÉSZETI INTÉZETE

A BUDAPESTI PÁZMÁNY PÉTER TUDOMÁNYEGYETEM
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI ÉS KERESZTÉNYRÉGÉSZETI INTÉZETE

Meghívó

Brinckmann A. E. berlini egyetemi tanárnak a bölcsészeti kar (VIII. Múzeum-körút 6—8. sz.) XII. sz. tantermében f. évi május 2-án, szerdán déli 12 órakor „Das Werden der deutschen Kunst des 18. Jahrhunderts" címmel tartandó előadására.

Az előadást vetített képek kísérik.

Gerevich Tibor
egyetemi ny. r. tanár,
intézeti igazgató.

Szmrecsányi Pajtás Ödön

Szmrecsányi Pajtás Ödön:
A „Zöldvadászban"

Ny. Magyarság Vasárnapja
1935 január 13

A berlini sportpalotában hatalmas tüntető nép a visszacsatolás mellett

Hitler megérkezik a tüntetésre

Szurecsányi Ödön, művésznevén Pajtás (Kassa, 1875. nov. 27. -- Bp., 1954. jan. 4.): grafikus. Katonaisk.-ba járt, sokkal jobban érdekelte azonban a rajzolás. 1900 körül jelentek meg a katonaélettel foglalkozó első karikaturái. Apósa, Lechner Ödön révén még közelebb került a művészethez. 1906-ban kilépett a katonaságtól, s ezután csak rajzolással foglalkozott. Drezdai, müncheni, párizsi tanulmányutak után 1910-ben hazajött, s ettől kezdve állandóan szere-

KSné

pelt kiállitásokon. A katonai életből vett szatirikus, szines rajzai igen népszerüek voltak. Szőnyegtervezéssel és reklámgrafikával foglalkozott. 1952-ben Móra Ferenc Didergő király c. müvét illusztrálta.

Szmrecsányi Ödön grafikus

Magyar Életrajzi Lexikon

MDK

Szmrecsányi Ödön festő

Műveivel résztvett a Szinyei Merse Pál Társaság II. kiállitásan.

Lyka Károly: A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása.

Magyar Művészet, 1926. 1,2.lap

MDK

Szmrecsányi Ödön festőm.

A "Strand"-on, szin.rajz, repr.

Farkas Zoltán: Grafikusok, aquarell és pasztell-festők a N.Szal.-ban. VU 1911, 13. sz. 252 l.

kép 250 l.

Eger /Heves/

Györgyényi-utca 9. Ház, földs
Barokk, XVIII. század.

/Eger V és MV. Bp. 1951, 7 1/

Szmrecsányi Ödön

festő

M.D.

1909-ben Párizsban Adyval

volt barátságba.

Vámos Ferenc: Ady a magyar építészetről.

Művészet, 1969. junius - 8 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Szmrecsányi Ödön, festöm.

kitünö karikaturáival ismét találkozunk.

Chroniqueur:
Műcsarnok.- Téli tárlat.
Képzőművészet. IV.évf. 26.sz. 28.old.

MDK

Szmrecsányi Ödön

A Szinyei Merse Pál Társ. Értesitője. 1927. febr. 3. sz.

M.D. K.

Szurecsányi Ödön „festő"

Nevét említi Lyka Károly a Szinyei Kerso

Társaság kiállításáról irt beszámolójában

Idézve: Magyar Művészet, 1926. I. 1-2. old.-ról.

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina 175. old.

M.D.K.

Szmrecsányi Ödön

A Műcsarnokban rendezett nagy tavaszi tárlaton a 443 kép és szobor között szerepel kiállitott müve.

Képek, szobrok--festők, szobrászok c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni. 26.- juli. 2.
X. évf. 26. sz. 22. l.

Szmrecsányi Ödön

festo

l.

Tragovácminenci

131 l.

Szmrecsényi

"Egy uj nagy tehetség"-ként emliti meg a müvészt a lap beszámolójában, melyet "Téli kiállitás a Mücsarnokban" cimmel közöl, felsorolva az ott szereplő kiállitók neveit, de müveiket nem ismerteti, csupán annyit ir, hogy "a karikaturisták között ismert jeleseink"-hez tartozik.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. nov. 29.
XXV. évf. 48. sz. 857. lap

Szurcsányi Ödön

szerepelt a Szinyei Társaság kiállításán.

PM 1926. I. 24.

Szurecsányi Ödön

szerepelt a Szinyei Társaság kiállításán.

U. N. 1926. I. 26.

Szmrecsányi Ödön

Figurális szőnyegekkel szerepel a Kinyei Társaság kiállításán az Ernst Museumban

Pesti Napló 1937 X. 17

Szmrecsányi Ödön

BASCH ANDOR: TENGERPARTON.

SZMREČSÁNYI ÖDÖN: HEGYI TÁJ

Magyar Művészet
1926. 21. l.

Szmrecsányi Ödön

lásd életrajzi adatokkal

Herman Lipót:

Szmrecsányi Ödön rönyegei.

MAGYAR MUVESZET

1938. 81–84. l.

képekkel

SZMRECSÁNYI *Ödön*, l. *Pajtás Ödön*.

Szmrecsányi Pajtás Ödön

KOMÁROMI-KACZ ENDRÉNÉ.

615 Műteremsarok. Vízf. Eladó.

NAGY VILMOS.

616 Harag. Színes rajz. Eladó.

SZMRECSÁNYI PAJTÁS ÖDÖN.

617 Vasárnap. Vízf. Eladó.
618 Mi történt? Vízf. Eladó.
619 Dob-utcai elegancia. Vízf. Eladó.
620 Dunaparti corso. Vízf. Eladó.
621 Stefánia-út. Vízf. Eladó.
622 Buzalka. Vízf. Eladó.

FÖLDES IMRE.

623 Jó kedvben. Vízf. Eladó.

GLATZ OSZKÁR.

624 Tünődés. Színes rajz.

BENTHEIM ARTÚR.

625 A kolozsvári várfal romjai. Rajz. Eladó.

FÖLDES IMRE.

626 Lámpásnál. Vízf. Eladó.

GLATZ OSZKÁR.

627 Nagyapó unokáival. Szénrajz. Eladó.

BÁNK ERNŐ.

628 Itatás. Olajf. Eladó.

IFJ. FLUCK BÉLA.

629 Hadseregi akadályverseny. Vízf. Eladó.
630 Urlovasok a starthoz. Vízf. Eladó.
631 Drag-hunt. Vízf. Eladó.

WÁGNER GÉZA.

632 Utcasarok. Pastell. Eladó.

Műcsarnok 1912. tav. Kiáll.

TÖRÖK GYULA.

633 Vasut mentén. Vízf. Eladó.

TIKÁTS ADOLF.

634 Részlet a Városmajorból. Színezett rajz. Eladó.

HEVERDLE MARGIT.

635 Öreg óra. Vízf. Eladó.

IFJ. FLUCK BÉLA.

636 Rókavadászat III. Vízf. Eladó.

FÖLDES IMRE.

637 Arckép-tanulmány. Vízf. Eladó.

TÖRÖK GYULA.

638 Velencei részlet. Vízf. Eladó.

DOBAI SZÉKELY ANDOR.

639 Bözsike. Pastell. Eladó.

BRUCK HERMINA.

640 Kora tavasszal. Pastell. Eladó.

BRUCK HERMINA.

641 Estefelé. Pastell. Eladó.

TÖRÖK GYULA.

642 Gondola-állomás. Vízf. Eladó.

BENJAMIN HERMANN.

643 Varróleány. Vízf. Eladó.

BÁNK ERNŐ.

644 Erős napsütés. Olajf. Eladó.

KOVÁCS GINA.

645 Augusztusi délután. Olajf. Eladó.

RÁKOSI GYULÁNÉ GEŐNCZY ILONA.

646 Öltözködés. Pastell. Magánt.

ZÁHONYI GÉZA.

647 Téli nap. Olajf. Eladó.

Szmrecsányi Ödön

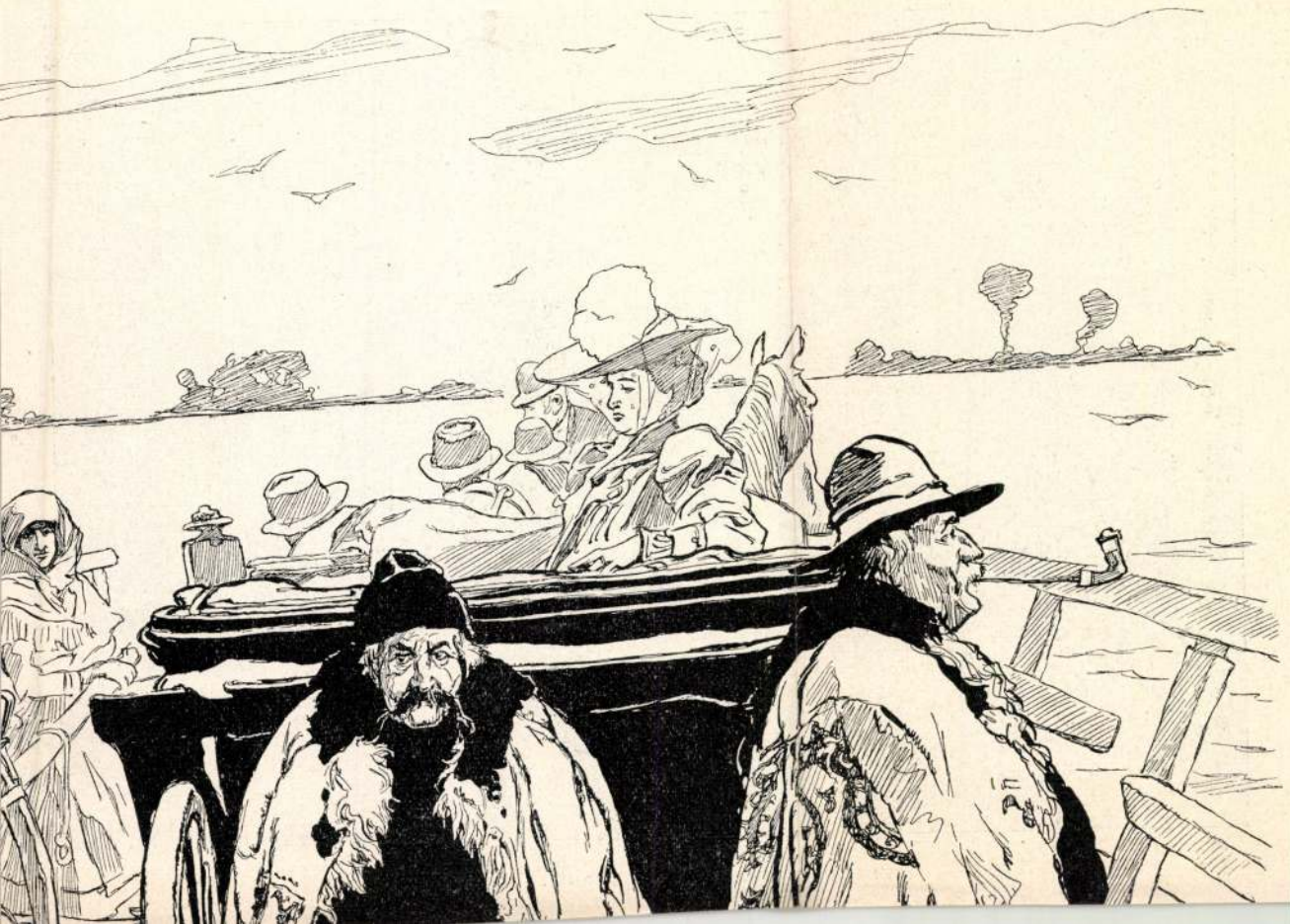

Szmrecsányi Ödön: A «Stand»-on. (Szines rajz.)

Szmrecsányi Gábor

festő

† 1954 jan. 8.

77 éves

Ekek Országos Bizottságá-nak

Budapest.-

tára van szerencsém tisztelettel
ugedélyezett és kiutalt 700.000 Kor.
tarozásra vonatkozott s a csatolt
ezélra fel is használtatott.-
elül az uton levő omladozó -
reállíttatott s abban [illegible]

Szmrecsányi Ödön, grafikus, sz.1879,
---

megh.1954. Katonai pályáját elhagyva, rendszeres akadémiai tanulmányok nélkül képezte magát festővé. Főképp humoros, szatirikus, szines rajzaival /amelyeket Pajtás néven rajzolt/, vált népszerüvé. Utcaképek, kaszárnyaképek, stb. Ezenkivül tájképeket állitott ki a bpesti tárlatokon. Hosszu hallgatás után az elmult évben jelentkezett "Vadász-sorozat" c. humoros akvarelljeivel. Még nyitva volt a IV.M.Képzm.Kiállitás, amikor ez év januárjában meghalt.

Uj M.Képzm.IV.1954. 130.l.

Ea kép

Szmrecsányi Ödön

festő

IV. Kígyó utca 2

MKSz 1947

nbe a kormánnyal, hogy megállítsam azon az uton,
nelyzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
pviselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

s aggodalom és választóim ezreivel való személyes
küzdjek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
zdasági megélhetést veszélyezteti.
ama eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
51 és

nus zászlaját a fővárosban!

Királyért, Hazáért"

Szmrecsányi Ödön Szmrecsányi
festőművész
78 éves
(tüdődaganat, szivizomelfaj.)
+1954. I. 3.
X. Uj Körtemető

Halotti főkönyv
306 folyosz.

Szmrecsányi Ödön †

festő

— **Szmrecsányi Ödön festőművész,** akinek több értékes grafikája szerepel a IV. Magyar Képzőművészeti Kiállításon, 77 éves korában elhúnyt. Szombaton délután fél 2 órakor temetik a rákoskeresztúri temetőben, a főváros által adományozott díszsírhelyre.

Időjárás

Magyar Nemzet

1954. jan. 9.

g. bizottságelnökétől.

tekintetes országos

Budapest.

ber hó 29én 1030/1911 sz.
- való hivatkozás
értesíteni, hogy
izottsága körle
t köszönettel

Szmrecsányi Ödön grafikus

M.O.K.

vadász-karikaturáiról.

Redő F.: IV. Magas képzőművészeti kiállítás
művészei. Élet 1954 1 sz. 171.

MDK

Szmrecsányi Ödön, festő

Vadászsorozat.	Tengelyig sárban.	Vizf.
Vadászsorozat.	Vadászok felborulnak.	Vizf.
Vadászsorozat.	Pech.	"
Vadászsorozat.	Dupla találat.	"
Vadászsorozat.	Orvvadász.	"

Műcs. -IV.M.Képzm.Kiáll. 1954 ~~[illegible]~~
jan.-febr. Kat. 12.1.

Szmrecsányi Ödön

MDK

Vadászsorozat I-V., vizf.

Műcsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Tengelyig sárban
/Vadászsorozatból/ 1953 aquarell OSZM t.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 19.1.

Szmrecsányi Ödön MDK

Tengelyig sárban /Vadászsorozatból/1953,aqu.

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tiz éve

SZMRECSÁNYI ÖDÖN

Illusztrációk egy Móra vershez. Szinezett rajz.
6ox8o.

/3 db/

III.Magyar Képzőművészeti Kiáll.kat.Műcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

MDK.

Szmrecsányi Ödön grafikus

"Illusztrációk egy Móra-vershez" /szinezett rajz/

"Illusztrációk egy Móra-vershez" /szinezett rajz/

III.Magyar Képzőművészeti Kiállitás
1952.dec.-1953.marc. 15.1.

MDK.

Szmrecsányi Odön grafikus

"Illusztrációk egy Móra-vershez " /szinezett rajz/

III. Magyar Képzőművészeti Kiállitás
1952.dec.-1953.marc. 15.1.

Szmrecsányi Ödön MDK

Illusztrációk egy Móra-vershez, szinezett rajz I-III.

Műcsarnok 1952/53 III. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Falusi bál I., vf.

Falusi bál II., vf.

Falusi bál III., vf.

Szinyei Merse Pál Társ. müvésztagjainak X. kiáll.
Nemz.Szal. 1948. febr.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Falusi bál I., vf.

" " II., "

" " III., "

Szinyei Társ. X.kiáll. N.Szal. 1948. febr.

Szmrecsányi Ödön festőművész
Falusi bál II. vízf.
Falusi bál III.
Szinyei Merse Pál Társaság művésztagjainak
X.-ik kiállitása, 1948.
Falusi bál I. vízf.

EREKLYETARTÓ-KERESZT,
áttört, szétnyitható. Gótikus minta utánzata.
XIX. század.
Bronz, mag. 10·5 cm.

TÖMJÉNTARTÓ,
talpas, gótikus minta utánzata.
Réz, mag. 7 cm.
A kölni Schnütgen-gyüjteményből Simor prímás vásárolta, 1884.
Keresztény Múzeum Esztergomban. Egyházművészeti Lap, V., 1884., 362. l.

MADONNA és SZENT LÁSZLÓ,
a győri antifonale vereteinek másolata.
XIX. század.
Réz, egyenkint 45 cm mag.

MADONNA A KIS JÉZUSSAL,
dombormű.
Gótikus minta nyomán.
XIX. század.
Bronz, mag. 20·5 cm.

APOSTOL,
könyvfedélről, gótikus minta nyomán.
XIX. század.
Bronz, 11·5 cm.

MDK

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön

Politikai karrikatura, szín.tusr.

Árverési Közl. 1940. dec. 7.rk.sz. 96. auk.
33 1.

Szmrecsányi Ödön festőművész
Szinyei Társaság alapitó rendes tagja
Szinyei Merse Pál Társaság VII. kiállitása.
Nemzeti Szalon, 194o. jan.febr.

34. (Mss. I. 21.) COMMENTARIA IN PSALMOS

Latin. Folio. XII. század.

Hártya. 338×245 mm. 242 levél. Két hasábon, rendes glosszatori formában, kisebb s nagyobb gótikus minuszkulákkal átlag 51 sorba írva. Vörös feliratok, vörös és kék kezdőbetűk. *14 iniciálé.* *Kötés:* XIX. századi világosbarna bőr, a szélein aranyozott keretdíszítéssel. A kötés hátán „Commentaria in Psalmos."

Valószínűleg délangol munka a XII. század utolsó negyedéből.

A rendkívül finom kiállítású kódex díszítései a XII. századvégi angol miniaturafestészet termékeihez kapcsolódnak. Elsősorban a pompás kiállítású, miniaturákkal díszített Westminsteri Psalterium (Brit. Mus. Royal MS. 2. A. Lásd: F. Warner, George: British Museum. Reproductions from Illuminated Manuscripts. I. Series X. tábla), s a British Museum Arundel MS. 157 jelzetű Psalteriumának (Lásd: Warner: Id. m. III. Series. XVI. tábla) és Arundel Ms. 60 jelzetű ssalteriumának (lásd: Boeckler, A.: Abendländi-Pche Miniaturen bis zum Ausgang der Romanischen Zeit. 1930., 48. tábla), a müncheni Állami Könyvtár Lat. 835 jelzetű kódexével (Lásd: Boeckler, A.: Id. m. 92. tábla), továbbá a bécsi Nemzeti Könyvtár Cod. 1100., Cod. 151, Cod. 1126, és Cod. 193 jelzetű kódexeinek díszítéseivel rokon. (Lásd: Hermann, J. H.: Die romanischen Handschriften des Abendlandes mit Ausnahme der deutschen Handschriften. Beschr. Verz. der ill. Handsch. in Österr. Neue Folge III. Bd. 41. lap,

MDK

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön

A lovardában, repr.

Rónay K.:"Derű a művészetben" kiáll. a Műcsarnokban. Képes Krónika 1939. ápr. 16. 63-64.l.

MDK

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön

B.P.L.: Derü a müvészetben. Nemzeti Ujság
1939. márc. 25. 23.l.

Szmrecsányi Ödön festőművész
Márjás Viktor: Régi és uj impresszionizmus
Nemzeti Ujság, 1933. nov.21

Missale. XV. sz. 86a lap.

Szmrecsányi Ödön festőművész
Sárosi táj.
Szinyei Merse Pál Társaság művésztagjainak
negyedik kiállitása.
Nemzeti Szalon, 1933. november

SCHÖFFMANN MÁRIA, Sassoferrato után
Madonna Jézussal
Vászon, olaj, 77×65 cm. (15. szoba.)
Maszlaghy II., 523. szám.

SCHÖFFMANN MÁRIA, Schongauer után
A Szent család
Fa, olaj, 30×22 cm. (38. szoba.)
Maszlaghy II., 506. szám.

SCHÖFFMANN MÁRIA, Tizian után
Szent család, Ker. Szent János és Szent Zakariás
Vászon, olaj, 82×102 cm. (Prímási lakosztály.)
Simor prímás megrendelésére készült.
Maszlaghy II., 512. szám.

SCHÖFFMANN MÁRIA másolata
Madonna Jézussal
Vászon, olaj, 77×64 cm. (Prímási lakosztály.)
Simor prímás megrendelésére készült.
Maszlaghy II., 509. szám.

R O K

MDK

Szmrecsányi Ödön, festő
kitűnő képpel szerepel.

Nemz. Szal - Szinyei Társ. IV. gyűjt. kiáll. - NU. 1933 XI. 21. - 2. C.
Régi és új impressz. - Marjás V.

Szuhecsányi Ödön

szerepelt a Szinyei-Társaság IV. kiállításán.

M. 1933. XI. 19.

Szurcsányi Ödön

szerepelt a Szinyei Társaság IV. kiállításán.

PH. 1933. XI. 19.

Szmrecsányi

Szinyei Merse Pál Társaság III. kiállításán az Ernst Múzeumban illusztrációs grafikáival szerepelt.

M. 931. T. 11.

Szmrecsányi

Szinyei Társaság III. kiállításának az Ernst Múzeumban akvarelljével szerepelt.

MH. 931. I. 11.

Szmrecsányi Ödön

Szinyei-Merse Pál Társaság III. kiállításán az Ernst Múzeumban "Boszorkányok" c. változataival szerepelt.

PH.931.T.11.

Szmrecsányi Ödön

Szinyei Társaság Ernst Múzeumban rendezett kiállításain grafikáival szerepelt.

MO.931.T.11.

Szmrecsányi

Szinyei Társaság III. kiállítá-
sán az Ernst Múzeumban gra-
fikával szerepelt.

PN. 931. T. II.

Szmrecsányi

Szinyei Társaság jubiláris tárlatán az Ernst Múzeumban fantasztikus színpaddal szerepelt.

8.ó.u.931.I.11.

Szmrecsányi Ödön

Szinyei Társaság III. kiállításán az Ernst Múzeumban táncoló boszorkányaival szerepelt.

Újság 931. I. 11.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Boszorkánytánc c.festm.Repr.

Szinnyei Társ.III.kiáll.1931. XX.l.

MDK

Szmrecsányi Pajtás Ödön

Táncörület, repr.

Évk. KMT. 1930. 146.l.

Szmrecsányi Ödön

N.U. 930. I. 10
10

— Odaítélték a Műcsarnok téli kiállításának díját. A Képzőművészeti Társulat díjának bíráló bizottsága *Buzdik* János alpolgármester elnöklete alatt most ítélte oda a téli kiállítás esedékes díját. A Budapesti Takarék és Váltópénztár *Jankó* János humoros vízfestmény-díját *Szmrecsányi* Ödön *Táncőrület* című karikatura sorozatának, továbbá ugyanannak *Pállik* Béla állatkép-díját *Gulyás* Jenő *Kecskék* című olajfestményének, *Halmos* Izor életkép-díját *Szabó* Dezső *Sárközi leány* című művének, kisplasztikai díját pedig *Maugsch* Gyula *Szent László* című kis szobrának ítélte oda.

NU. 930. I. 10.

Szmrecsányi Ödön

— **A Műcsarnok téli kiállításának díjai.** A Képzőművészeti Társulat díjának bíráló bizottsága *Buzáth János* alpolgármester elnöklésével most ítélte oda a téli kiállítás díjait. A Budapesti Takarék- és Vásárpénztár *Jankó János* humoros vízfestmény díját *Szmrecsányi Ödön* „Táncőrület" című karrikatura sorozatának, továbbá Pállik Béla állatkép-díját *Gulyás János* „Kecskék" című olajfestményének, Halmos Izor életkép-díját *Szabó Dezső* „Sárközi leány" című művének, kisplasztikai díját pedig *Maugsch Gyula* „Szent László" című kis szobrának ítélte oda.

PH. 930. I. 10.

Szmrecsányi Ödön

*** Odaitélték a Műcsarnok téli kiállításának díját.** A Képzőművészeti Társulat díjának birálóbizottsága, *Buzáth* János alpolgármester elnöklete alatt, most itélte oda a téli kiállitás esedékes díját. A Budapesti Takarék- és Vásárpénztár *Jankó* János humoros vizfestmény-díját *Szmrecsányi* Ödön *Táncőrület* cimü karrikatura-sorozatának, továbbá ugyanannak Pállik Béla állatkép-díját *Gulyás* János *Kecskék* cimü olajfestményének, Halmos Izor életkép-díját *Szabó* Dezső *Sárközi leány* cimü müvének, kisplasztikai díját pedig *Maugsch* Gyula *Szent László* cimü kis szobrának itélte oda.

M.930.I.10.

Szmrecsányi Ödön MDK

Karikaturák

Műcsarnok 1929/30 téli kiállitás

SZMRECSÁNYI ÖDÖN

409-411. Karikaturák

Szmrecsányi Ödön

Műcsarnok téli kiállításain képé-
vel szerepelt.

PÓU.929.XII.22.

Szmrecsányi Ödön

Műcsarnok téli tárlatain mulatságos karikatúrái szerepeltek.

M. 929. XII. 22.

Szmrecsányi Ödön

Képzőművészeti Társulat téli kiállításán a Műcsarnokban szerepelt

BH.929.XII.22.

Szmrecsányi Ödön MDK

Patakmeder, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Őszi nap, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Szmrecsányi Ödön

állami II. vizf. dijat nyert 192o

Magy. Akvarell és paszt.festők 14.kiáll. N.Szal.
1928. okt. 2o.l.

MDK

Szmrecsányi Ödön

állami II. vizf. dijat nyert 192o

MAPE 12.kiáll.kat. N.Szal. 1926. máj.

5 l.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Hegyi táj, repr.

Magyar Müvészet 1926. 21.1.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Hegyi táj, repr.

Magyar Művészet 1926. 21.l.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Hegyi táj, repr.

Ligeti Pál: Helyünk a világban. Magyar Művészet 1926. 1. sz. 21.l.

Szentesszányi Gábón

Hegyi tanj. repr.

Kapott 1111: Hatjuna a vitéjben. Gyepes Mihálynak
1926. j. ok. 21.I.

Szmrecsányi Ödön MDK

Patakmeder, olf.

Műcsarnok 1924. febr-márc.

Szmrecsányi Ödön MDK

Füzes

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön

MDK

Nyári est

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállítás

Szmrecsányi Ödön MDK

Tüzes

Mücsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön MIK

Nyári est

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön

MDK

Patakmeder, olf.

Mücsarnok 1924 február-március

Szmrecsányi Ödön

Erdőszéle, olf.

Ilcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Szmrecsányi Ödön MDK

Parkrészlet, olf.

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Szmrecsányi Ödön

Szurkos fenyő, olf.

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Szmrecsányi Ödön MDK

Utcarészlet, olf.

Műcsarnok 1923 tavaszi tárlat

Szmrecsányi Ödön

MDK

Sárosi ház, olf.

Mücsarnok 1923 tavaszi tárlat

MDK

Szmrecsányi Ödön, festö

Utcarészlet.	Olf.
Sárosi ház.	"

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat. 31.1.

MDK

Szmrecsányi Ödön, festö

Erdö széle.	Olf.
Parkrészlet.	"
Szurkos fenyö.	"

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat.11.1.

Szmrecsányi Ödön

Tótországi felfordulás, vizfestmény
Körvadászat, vizfestmény
Muszka kedély, vizfestmény
Összejövetel, vizfestmény
Tél, vizfestmény

Magyar akvarell és pasztellfestők egyesülete IX. kiállitása. 1922. Nemzeti Szalon, katalogusa

MDK

Szmrecsányi Ödön

Összejövetel, vf.

Tél, vf.

M.Akv. és Paszt.festők Egyes. 9. kiáll.
N.Szal. 1922. ápr. 19 1.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Tótországi felfordulás, vf.

Körvadászat, vf.

Muszka kedély, vf.

M. Akv. és Paszt.festők Egyes. 9. kiáll.
N.Szal. 1922. ápr. xxxxx 19 1.

Szmrecsányi Ödön MDK

Vadászreggeli, vizf.

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Szmrecsányi Ödön

Ross stand, vizf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Parkrészlet, olf.

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Kerti ut, olf.

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Patakmeder, olf.

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

MDK

Szmrecsányi Ödön

Aport, vf.

Hajtás után, "

M.Akv. és Paszt.festők Egyes. 8. kiáll.
N. Szal. 1921, ápr. 15 1.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Rossz stand, vf.

M.Akv. és Paszt.festők Egyes. 8. kiáll.
N. Szal. 1921, ápr. 15 l.

Szmrecsányi Ödön

Hajtók, vf.

Felavatás, "

M.Akv. és Paszt.festők Egyes. 8. kiáll.
N. Szal. 1921, ápr. 15 l.

SZMRECSÁNYI ÖDÖN

Amsterdami és hágai magy.kiáll.kat. 1921.

MDK

Szmrecsányi Ödön, festöm.

Ősz. Olf.

Műcs.-OMKT.1921. Tavaszi kiáll. Kat. 13.1.

MDK

Szmrecsányi Ödön, festöm.

Fegyvesben. Olf.

Mücs.-OMKT. 1921. Tavaszi kiáll. Kat.13.1.

Szmrecsányi Ödön MDK

Fenyvesben, olf.

Mücsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön

MDK

.Ős , olf.

Műcsarnok 1921 tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Parkrészlet, olf.

Műcsarnok 1920-21 téli kiállítás

Szmrecsányi Ödön MDK

Gyümölcsös, olf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Alkony, olf.

Mücsarnok 192o-21 téli kiállitás

Szmrecsányi Ödön , MDK

Parkrészlet, olf.
Gyümölcsös, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Alkony, olf.

Műcsarnok 1920-21. Téli kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön festőművész
Tájrészlet, olajf.
Magyar Reprezentativ kiállitás
Nemzeti Szalon, 192o nov.

azaz Hetvenkettő peng

Ltsz. 8046-

Szmrecsányi Pajtás 6.

l.

Nemzeti Szalon

1920. nov.–dec

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
648 /1939 szám.
1939 IX. hó 15 n.

KÖZALAPÍTVÁNYI KIRÁ

Budapest V, Báthory-utca 12.

9.481/1939. szám.

Mellékletek száma: drb.

Tekintetes

MÜEMLÉKEK ORSZÁ

A közalapitvány
kedjék a szentendrei kir.járás
végzésre hivatkozás mellett Sa
bejelenteni.

Budapest.1939.é

Szmrecsányi Ödön MDK

Reggel, olf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállítás

Szmrecsányi Ödön MDK

Reggel, olf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön

MDK

Be a vörös hadseregbe, vizf.

Le a burzsujjal, vizf.

Május 1, vizf.

Andrássy-uti főpróba, vizf.

Mucsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Menetszázad, vizf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön

Vörös rendőrség, vizf.

Városligeti szépség, vizf.

Ahol a gerstlit osztották, vizf.

Miccarnok 1920. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Dunaparti korzó, vizf.

Napi hazugságok, vizf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Be a vörös hadseregbe, vizf.
Le a burzsujjal, vizf.
Május 1. vizf.
Q
Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Andrássy uti főpróba, vizf.
Menetszázad, vizf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Vörös rendőrség, vizf.
Városligeti szépség, vizf.
Ahol a gerstit osztották, vizf.
Dunaparti korzó, vizf.

Mücsarnok 192o. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Napi hazugságok, vizf.

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Ödön

A kiállitás legértékesebb alkotásait részletesen ismerteti Felvinczi Takács Zoltán: "A téli tárlat III." c. kritikájában. A lap Müvészet c. rovatának terjedelme viszont nem ad módot arra, hogy valamennyi müvet értékének megfelelően méltassa, igy csak alkotóikat sorolja fel:
Teplánszky Sándor, Márton Ferenc, Páldy Zoltán, Mihalovics Miklós, Bardócz Árpád, Katona Nándor, Szmrecsányi Ödön, Sárdy Brutus, Istók János, Szamosi Sós Vilmos, Undi Mariska.

A HÉT, Bp. 1919. febr. 9.
XXX. évf. 6. sz. 9o. lap.

Szmrecsányi Ödön
Indulás előtt, vizf.
Erdő szélén, "
Hajtás után, "

O.M.K.T. 1918-19. évi kiáll. Mücs. 17 1.

Szmrecsányi Ödön

Indulás előtt, vizf.

Erdő szélén, vizf.

Hajtas után, vizf.

Mücsarnok 1918-19 téli kiállitás

Szmrecsányi Ödön MDK

Indulás előtt, vizf.
Erdő szélén, vizf.
Hajtás után, vizf.

Műcsarnok 1918-19.
Téli kiállitás

Szmrecsányi Ödön festőmüvész
Váci-utca [illegible]
Alkalmi szónok
Ugorkaszezon
Stefánia-ut
1914 május 1-én
Nemzeti Szalon, 1917-18
Uj Müvészcsoport Első Kiállitása
Kirtelen szélvihar

118. kép. *Sienai festő, XIV. sz.: Krisztus létrán a keresztre megy.*

Fa, tempera, 76·5×30·5 cm.
Hátoldalán festés nyomai.

SIENAI FESTŐ, XV. század eleje
Remeték élete (119. kép)
Fa, tempera, 78×82 cm.
A Bertinelli-gyüjteményből.

Szmrecsányi Ödön MDK

Váci-utca. vizf.
Alkalmi szónok, vizf.
Ugorkaszezon. vizf.

Az "Uj Művészcsoport" első kiáll.
Nemzeti Szalon 1917-1918.

Szmrecsányi Ödön MDK

Stefánia ut vizf.
1914. május 1-én. vizf.
Hirtelen szélvihar. vizf.

Az "Uj Művészcsoport" első kiáll.
Nemzeti Szalon 1917-1918.

MDK

Szmrecsányi /Pajtás/, Ödön.

több rendbeli munkáját küldte a tárlatra, h. a földönfutókká lett szegény kárpáti emberek fedélhezjutását megsegitse ö is.

?: A sárosXXXXXi művész-sorsjáték kiállitása. Művészet. 1915. 337.-338.l.

Szmrecsányi Pajtás Ödön

A kiállitás egyik legkiválóbb alkotása Karlovszky Bertalan "Portré"-ja,

Igen rokonszenves tájképekkel szerepel Kléh János,

Minden elismerést megérdemelnek Szmrecsányi Pajtás Ödön tájfestményei,

Jeles szépségekkel dicsekszik Katona Nándor néhány havasi tája,

Fenti müvek a "Tavaszi tárlat"-on kerültek bemutatásra, melyeket "Cyrano" sign.-val közölt kritika elismeréssel méltat.
A tárlaton szereplő többi művésznév felsorolását lásd: Ferenczy Károly nevénél az itt feltüntetett jelzet mellett.

ÉLET, Bp. 1914. ápr.14. VI.évf. 15.sz. 469,474, 475. lap.

Szmrecsányi Pajtás Ödön,

Reményi József, Rottmann Mozart, Stetka Gyula, Szlányi Lajos, Szmrecsányi Pajtás Ödön, Várady Gyula, Vastagh Géza, Vesztróczy Manó, Vidovszky Béla, Zádor István, Zombory Lajos, Klammer Mariska, Katona Nándor, Kimm Frigyes, Karlovszky Bertalan, Kandó László, ifj. Kampis János, Jakab Zoltán, Hende Vince, Gulyás János, Gulácsy Lajos, Glatter Gyula, Germány Elemér, Klék János, Kozma Lajos, Körmendi-Frim Jenő, Lechner Ödön, Leidenfrost Sándor, Ligeti Miklós, Marton Ferenc, Mednyánszky László, Moldován Béla, Nádler Róbert, Páldy István, Pentelei Molnár János, Ferenczy Károly, Dobrovic Péter, Burghardt Rezső, Bosznay István, Beszédes J. László, Berkes Antal, Benczur Gyula, Barta Ernő, Baróthy Major Jenő, Barkász Lajos, Bánsághy Vince művészek vettek részt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

ÉLET, Bp. 1914. ápr. 12. VI. évf. 15. sz. 469,474-475. lap.

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

Patakmeder, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön

MDK

Paraszthház, olf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállítás

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

Hirtelen szélroham, vizf.

Mücsarnok 1914. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön

Királydij után, vizf.

Kossuth utda, vizf.

Műcsarnok 1914. tavaszi kiállitás

MDK

Szmrecsányi Pajtás Ödön

Fenyőerdő, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön

MEK

Falurészlet, olf.

Műcsarnok 1913-14 téli kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

Erdő-mező, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön

MDK

Palló, olf.

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

Parkrészlet, olf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Szeretettel üdvözli

Barátja Péter.

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

Tréning gataütés ellen, vizf.

Kapitány ur Peczek defilénál, vizf.

Elegáns hazatérés, vizf.

Az ezred törzsé, vizf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

A kutyamosó promenádérozik, vizf.

A csodalovas, vizf.

Az ezred amazonja, vizf.

Irány - a penzió! vizf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállítás

Smrtonosný Tejfas Oděn

A kutyamoso promenádétonik, vizf.

A csodafovas, vizf.

Az ezred amazonja, vizf.

Irény - a pennád! vizf.

Szmrecsányi Pajtás Ödön

MDK

Testgyakorlat jól esik!, vizf.

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

MDK

Szmrecsányi Pajtás Ödön, festőm.

1e9. Parkrészlet. Olf.

Képzőm. Társ. 1913. tav. kiáll. Kat. 45.1.

Szmrecsányi Pajtás Ödön, festőm.

579. Tréning gutaütés ellen. Vizf.

580. Kapitány ur Peczek defilénál. Vizf.

Képzőm.Társ. 1913. tav.kiáll. Kt .76.1.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Avenue Andrássy. Vizf.

KMT 1912/13. téli kiall. 79.1.

MDK

Szmrecsányi Ödön, festőm.

631. Avenue Andrássy. Vizf.

Képzőm.Társ. 1912/13. téli kiáll. Kat. 79. l.

MDK

Szmerácsányi Ödön

Nyári nap.Olajf.
Június.Olajf.

KMT 1912/13 téli kiáll. 90.1.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Nyári nap.Olajf.
Június.Olajf.

Képzőm.Társ.1912/13.téli kiáll.90.l.

Szmrecsányi Pajtás Ödön · MDK

Vasárnap, vizf.

Mi történt?, vizf.

Deb utcai elegancia, vizf.

Dunaparti corso, vizf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

Vasárnap, vizf.
Mi történt? vizf
Dob-utcai elegancia, vizf.
Dunaparti corso. vizf.
Stefánia ut, vizf.
Buzalka. vizf.
Micsarnok 1912. Tav. kiáll.

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

Stefánia ut, vizf.

Buzalka, vizf.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

Füzfa, olf.

Műcsarnok 1911/12 Jubiláris kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

Őszi lombok, olf.

Patakmeder, olf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállítás

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

Ugynevezett télikert, vizf.

A taksanélküliek, vizf.

Budapesti gyorskocsi, vizf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

Vajdahunyad ostroma, vizf.

Szenzációs kirakat, vizf.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön MDK

Vajdahunyad ostroma, vizf.

Szenzációs kirakat, vizf.

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Szmrecsányi Pajtás Ödön, festőmű

138.	Füzfa.	Olf.
166.	Őszi lombok.	"
167.	Patakmeder.	"

Műcsarnok.1911/12.Téli kiáll. Kat.

MDK

Szmrecsányi Pajtás Ödön

Ugynevezett télikert, vf.

A taksanélküliek, vf.

Budapesti gyorskocsi, vf.

Műcsarnok 1911/12. téli kiáll. kat. 8o.l.

MDK

Szmrecsányi Pajtás Ödön

Vajdahunyad ostroma, vf.

Szenzációs kirakat, vf.

Műcsarnok 1911/12. téli kiáll. kat. 8o.l.

MDK

Szmrecsányi Pajtás Ödön

Budai korzó, vf.

Műcsarnok 1911/12. téli kiáll. kat. 8o.l.

Szmrecsányi Ödön

"Régi erejében jelenik megújra. Hazai témákhoz tért vissza s pompás karikaturákat"készit. A Magyar Grafikusok Egyesülete a Nemzeti Szalonban rendezett, -"meglepően gazdag" grafikai kiállitást, "Grafika" cimmel. A Müvészet c. rovat számol be a kiállitáson szereplő müvekkel.

A HÉT, Bp. 1911. márc. 26. XXII. évf.
13. sz. 2o6-2o7. lap.

SZMRECSÁNYI ÖDÖN, festő

Nemes Marcell 1911-ben 80 képet ajándékozott a Kecskeméti Múzeumnak.-E gyüjtemény jegyzéke:
71.-SZMRECSÁNYI ÖDÖN: Párisi élet.-Papir,akvarell.
Jelezve jobbra lent:SZMRECSÁNYI
Régi Ltsz:98/N:71/.-Elveszett.
300.old

SÜMEGI GYÖRGY: Nemes Marcell a műgyüjtő Adalékok a magyar műgyüjtés századeleji történetéhez 275.old

CUMANIA,III.HISTORIA, Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Közleményei, Kecskemét, 1975

MDK

Szmrecsányi Ödön

Párisi élet, vf.

" " "

" " "

KMT 1910/11. téli kiáll. kat. 55.l.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Párisi élet, vf.

" " "

" " "

KMT 1910/11. téli kiáll. kat. 55.l.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Párisi élet, vf.

" " "

" " "

KMT 1910/11. téli kiáll. kat. 55.l.

Szmrecsányi Ödön MDK

Párisi élet I-IX., vizf.

Mücsarnok 1910/11. téli kiállitás

Szmrecsányi Vera

Műcsarnok Kobrász.
1927. tav. Enáll. 319

Keltakori edeltäjät VIII. 124.

Szmrecsányi Vera

MDK

Kauser István arcmása, gipsz

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállítás

Szmrecsányi Vera

A Műcsarnok 1927-es tavaszi tárlatán szerepelt.

M. 1927. IV. ?

Szunyecsányi Vera

Szerepelt a Műcsarnok Tavaszi tárlatán.

PH. 1927. IV. 2.

Szmrecsányi Vera

A Műcsarnok 1927-es tavasi tárlatán a Képzőművészek Egyesülete tagjaként szerepel.

? 1927. IV. 1.

M.D.K.

Szmrecsányi Vera szobrászmüvésznő /mellkép/.

Mélynyomás, fénykép után.

Panoráma. Bécs. 1927.ápr.17. 16.sz. sztl.p.

Szmrécsányi Vera MDK

Kauser István arcmás , gipsz

Műcsarnok 1927. tavaszi kiállitás

Szurvecsányi Pajtás Ödön

Szerepelt a „Derű a művészetben" c. kiállításon.

Nk 1939. III. 22.

Szurécsányi Pajtás Ödön

Szerepelt a „Derű a művészetben" c.

kiállításon.

Nb 1939. III. 25.

MDK

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön

humoros rajzsorozat

esszi: Derü a müvészetben. M.Nemz.Müvészet, 1939, 2.sz. ~~xxxxx~~ 33-34 l.

Meyer János
Mitelli M.M.
Pesche, Federigo
Pethe Ferenc
Pfeffel, Johann Andreas
Poppel, Johann
Probst János Boldizsár
Puyl, L.F.G.
Rausch Ferenc
Renner J.
Romainx de Hooghe
Sartorius J.C.
Schenk, Pierre
Schlotterbeck Vilmos
Schmutzer Franz
Schollenberger Hans Jacob
Schütz C.
Sysang

MDK

Szmrecsányi Ödön

Péti István: Derű a művészetben. Az Est, 1939. márc. 29. 13 l.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

Fölfelé a dombon

Indulás a hajtóvadászatra

Hajtók

Felvonulás

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben c. kiáll.

MDK

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön

MDK

Apacsatánc

Szalóncsárdás

Baleset a vadászebédeken

Kocavadászok gyülekezője

Ulcsarnok 1939 Derü a művészetben c. kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

Ugratás

Lóvizsga

Századgyakorlat

Oktatás a tisztelgésre

Mücsarnok 1939 Derü a művészetben c. kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

Ezredorvos ur és a lukoma

A lovardában

Gyalogrukkoló

Az ezred konyhája

Műcsarnok 1939 Derü a művészetben c. kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

Hajtók
Felvonulás
Ugratás
Lóvizsga

Mücsarnok 1939.
Derü a müvészetben kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

Századgyakorlat
Oktatás a tisztelgésre
Ezredorvos ur és a lukoma

Miccarnok 1939.
Derü a művészetben kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

A lovardában
Gyalogrukkoló
Az ezred konyhája
Kommunizmus 1919
A Nagyköruton
Be a vörösbe!
Műcsarnok 1939.
Derű a művészetben kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

A Zöld vadásznál
Zalon T_roler
Grand menuette

Mücsarnok 1939.
Derü a müvészetben ki-ll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

Baleset a vadászebéden
Kocavadászok gyülekezője
Fölfelé a dombon
Indulás a hajtóvadászatra

Mücsarnok 1939.
Derü a müvészetben kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

A zöld vadásznál

"Zalón Tyroler"

Grand menuette

Az odaliszk

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben c. kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

Az odaliszk
Tango a la Mode
Kánkán
Indus kedvenc

Műcsarnok 1939.
Derü a művészetben kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MIK

A la Melanesia
Apacstánc
Szalonnásárdás

Műcsarnok 1939.
Derű a művészetben kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön

MDK

Tango a la Mode

Kánkán

Indus kedvenc

A la Melanesia

Mücsarnok 1939 Derű a művészetben c. kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

A Nagykörúton

Be a vörösbe!

Mindent csak jegyre

Vörös korzó a ligetben

Műcsarnok 1939 Derű a művészetben c. kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

Fujják a vörös hólyagot

Szabadsajtó

Duna-korzón

Proletár-uralom

Boszorkánytánc

Mücsarnok 1939 Derü a müvészetben c. kiáll.

MDK

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

Kommunizmus 1919.

Mindent csak jegyre
Vörös korzó a ligetben
Fujják a vörös hólyagot

Mücsarnok 1939
Derü a müvészetben kiáll.

Szmrecsányi /Pajtás/ Ödön MDK

Szabadsajtó
Duna-korzón
Proletáruralom
Boszorkánytánc

Műcsarnok 1939
Derü a művészetben kiáll.

Szurecsányi ödön, ? könyvei UDK

Madaras szünyeg.
Diszmadarak
Kopkódó kassinó
A regruta
Terefere
Oláh eigányok
Madarak és virágok
Kondás

Szinyei M. Pál Társ. Kiáll. - 1937 okt. - Ernst Murz.
25. évf. - alk. - ból. - Jegyz. 14. l.

MDK

Szurecsányi Ödön, iparművész

Cigányzenészek,	mányeg
Kiágcsokor	"
Város	"
Tanyák	"
János vitéz	"
Pávák	"
Borozgatók	"

Szinyei M. P. Társ. Kiáll. - 1937 okt. - Ernst Muz. -
25. évf. alk. - ból. - Jegyz. 20. l.

Kunzecsányi Ödön

Könyvtári nekrológ a Kinyei Társaság Ernst Lajos emlékkiállításán az Ernst Múzeumban

Est 1937 X. 17

Szmrecsányi Ödön iparmüvész
Cigányzenészek. Szönyeg
Virágcsokor
Város
Tanyák
János vitéz
Pávák
Borozgatók
Szinyei Társaság kiállitása
Ernst Muzeum, 1937 október

III R

Szmrecsányi Ödön képzőművész
Madaras szönyeg
Diszmadarak
Köpködő kaszinó
A regruta
Terefere
Oláh cigányok
Madarak és virágok
Kondás
Szinyei Társaság kiállitása
Ernst muzeum, 1937 október

zus Lázár sírjánál
eskóterv, papír, szén.

hitetlen Tamás
eskóterv, papír, szén.
Kőrösy László: Esztergom. Esztergom 1887., 240. és 242. l. — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 20., 4. l. — Gerevich PA, 256. l.

ESS, PETER (német festő, 1792 — 1871)
vagló arab harcos
pír, vízfestmény.
Kőrösy László: Esztergom. Esztergom 1887., 240. l.

UDIN, THÉODORE (francia festő, 2—1880)
aros tenger hajóval
pír, vízfestmény.
ernoch prímás vásárolta.
Gerevich PA, 256. l.

AANEN, REMY VAN (holland festő, 1812—1894)
ikép
pír, akvarell.

ikép
pír, akvarell.

ikép
pír, akvarell.
ernoch prímás vásárolta.
Gerevich PA, 256. l.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Szőnyegei:
Madaras szőnyeg,
Diszmadarak,
Köpködő kaszinó,
A regruta,

A Szinyei Merse Pál Társaság VI.Kiáll.
Bpest, 1937.Okt.Kat. 14.1.

MDK

Szmrecsányi Ödön

János vitéz. Szőnyeg.
Pávák. "
Porozgatók. "

A Szinyei Merse Pál Társaság VI.Kiáll.
Bpest.1937.Okt.Kat.20.1.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Szőnyegei:
Terefere,
Oláh cigányok,
Madarak és virágok,
Kondás,

A Szinyei Merse Pál Társaság VI.Kiáll.
Bpest, 1937.Okt.Kat. 14.1.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Cigányzenészek. Szőnyeg
Virágcsokor. "
Város. "
Tanyák. "

A Szinyei Merse Pál Társaság VI.Kiáll.
Bpest.1937.Okt.Kat.20.1.

MDK

Szmrecsányi Ödön

A Szinyei-Társaság reprezentativ kiállitása.
Pesti Napló 1937. okt. 17. 12.1.

MDK

Szmrecsányi Ödön

Dr. Móricz V.: Képzőművészeti kiállitások Budapesten. Tátra 1937. I. 9. sz. 328.l.

„Derű a művészetben" kiállítás a Műcsarnokban

Kedves, rokonszenves és nagyon is időszerű a célkitűzés, de mi nem birtuk kiverni fejünkből a novella bohócát, ki cigánykerekeket hány a „közönség" mulattatására, mialatt odahaza kisgyereke az utolsót sóhajtja halálos ágyán. Derű, mosoly mindenütt, de ez a mosoly néhol oly kényszeredett és oly sokszor van könnyes íze... Hiszen ha minden kép alá odakerülhetne a „megvették" cédula, ami nem is volna oly lehetetlen, csak a magyar kultúra egy kicsi, frázismentes, őszinte szeretete kellene hozzá!!...

Persze attól, ha odaállok a tükör elé s mosolyra görbítvén arcizmaimat, leképelem magamat, attól még nem lesz derűs a kép, a téma derűs volta sem elég ahhoz, hogy derű áradjon szét a műről, a dolgok látásának miként jében, az előadásban kell keresnünk a humort, azt az őszinte, meleg jókedvet, ami az alkotó lelkét jellemzi. (Ideális példa a jókedvű arcképre az a festmény, mely a berlini múzeumban III. Ferdinánd császár olasz csapatainak vezérét, Alessandro del Borro generálist ábrázolja.) A kiállított művek közt vannak művésziek és vidámak, művésziek, de nem vidámak, vannak — hál Istennek kevés számmal — vidámak, de nem művésziek, egypárnak csak a címe vidám és akad egykettő, — inkább egy, mint kettő, — mely csak azért mulatságos, mert oly botrányosan dilettáns munka.

A szuggesztív vidámság terén persze mégis csak a karrikatura vezet. Köztük a régi, nagyon is komoly művész, a valamikori Benczur-tanítvány, Éder Gyula mesternek kacagtatóan jóízű dolgai ismert művészek életéből, jókedvűek, igazán humorral teliek, szellemesek és érezni rajtuk alkotójuk komoly tudását. — Ügyesek Pellérdi Nelli színészfejei, erő, biztosság, artisztikusság és epésség jellemzi Porteller Emil diktátorait, királyait (Ghandi!!), nagyon karakteresek Pólya Tibor művei és falrengetően nevettetők Lányi Dezső arcképszobrai. Sokat mulattunk Budai Nemes György „így festetek ti" sorozatán, benne különösen az Egry Józsefet, Aba-Novákot, Molnár Cét és Márk Lajost utánzó képein. Márton Ferenc nemes veretű, kemény magyarságú rajzain csak a laikus tudja magát odaadni egészen a humor élvezetének, minket komollyá tett ez a ragyogó előadó ügyesség s az a mély művészi kultúra, mely a tollnak s a ceruzá-

Lányi Dezső szobra „Zilahy Lajosról"

Sárossy Endre: „Müncheni hangulat"

Képes Krónika 1939 okt. 16 - XXI. évf. 16

Szmrecsányi (Pajtás) Ödön: „A lovardában"

szobroknak, melyek majdnem kivétel nélkül a magyar művészet magas színvonalát mutatják s változatossá, vonzóvá teszik ezt a művészileg nagyon sikerült kiállítást. Megérdemelné, hogy anyagilag is sikerüljön. Ha az utóbbi siker elmarad, ez a budapesti közönség szégyene...

*

nak ezt a hallatlanul nagy tudóját jellemzi. — Istokovits artisztikus kompozicióinak csak témái vidámak, a bennük rejlő művészi problémák nagyon is komolyak, megoldásuk pedig izgalmasan érdekes és tökéletes. — Az édes, a szívből eredő, szívig ható derűnek bűbájos megnyilatkozásai Jaschik Álmos meseillusztrációi. A mesét komolyan veszi, mint a mesét hallgató kisgyerek, alakjai a kóró-nem-ringatta, dühös kis madártól kezdve a pokol szörnyű uraiig drámaiak, de éppen ebben a drámai komolyságban nyilvánul meg a mesemondó édes-bájos humora, melyet képpé valósít a mester nagyszerű tudása, művészete. Finomak Crouy-Chanel Adél grófnő, Komáromi Kacz Rózsi meseillusztrációi, ötletesek és igen artisztikusok Tichy Kálmán művei, jó magyar zamat mosolyog Garay Ákos rajzain, mély derű és pokoli gúny ölelkeznek Pintér Jenő politikai, társadalmi karrikaturáin és igen tehetséges, jószemű, jókezű művésznek igérkezik a cistercita középiskola padjaiból még ki sem nőtt ifjú Biró Bálint. — Nagyon mulatságosak Szmrecsányi Ödön aktív huszártiszti életének szellemesen és kitűnő készséggel megörökített emlékei, melyek a „gyöngyélet"-et görbetükörből vetítik a néző szemébe. Egyes műveiben túlnő a karrikatúra keretén, s erős komponáló készsége nagyobb föladatok megoldására is képesnek mutatja.

Persze, amit nem lehet: fel kellene még sorolnunk egész tömegét képeknek,

Az Ernst Múzeumban a Szinnyei Társaság rendezte meg XIV-ik, altruisztikus tehetségkutató kiállítását a legújabb nemzedék részére. Hogy valami ragyogó eredménnyel, azt nem mondhatjuk. Akadt egy pár tehetség (Gábor Marianne, Háy Károly, Markovics Szvetiszláv, a tornyai-san dolgozó Ősz Dénes, Polony Elemér, Biró György, Tallós Ilona, Trapli István, Vidéky Brigitta), de a legtöbbje erősen átlagon aluli tehetség, köztük a már erősen elunalmasodó álmodernség dilettáns akarnokaival.

Rónay Kázmér

Györffy István: „Rudi, a parádi törpecigány"

MDK

Szmrecsányi Vera

Képzőművészet 1927. I. évf. 1. sz. 13.1.

MDK

Szmrecsányi Vera

Képzőművészet 1927. I. évf. 1. sz. 13.1.

1257

SZMRTNIK *János*, ladoméri, festő, Újpest 1894 jan. 19. A bpesti képzőművészeti főiskolán 1919. szerzett rajztanári oklevelet. Festeni Edvi Illés Aladárnál, Bosznay Istvánnál és Révész Imrénél tanult. Kisleányfej c. képével 1921. szerepelt először a Műcsarnokban.

Ke-Sz II. 574 l

Szmatnik János

1913/14, 1917/18 - 1919/20,
1921/22

Ferkèpzomfoiskèvk

138.1.

T. 4625.

n egy különálló sziklán látjuk
megerősitett várat, hová összefu-
én balra erőd van. Felirata fel-

6 cm.

-94-312.

Szmuk János

Országos Idegsebészeti Tudományos Intézet, Szanatórium, Bp,XIV. Amerikai út. /Szmuk János épitész, Gábriel Frigyes belsőépitész, Hreblay Ferenc kertterv./ - Magyar Épitőművészet, 1968. 3.sz. 46-47. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l.

154. l.

M.D.K.

Szmuk János épitész

KÖZTI

Orsz. Idegsebészeti Tudományos Intézet , Szanatórium , Bp.
XIV. Amerikai ut, repr.

Belsőépitész: Gábriel Frigyes

Magyar Épitőművészet 1968/3, 46-47.l.

M.D.K.

Szmuk János épitész

/KÖZTI/

100 fös bölcsöde , Dunaujváros repr.

tervfeladatiszinten

kivitel tervek: Nagy Ferenc

Magyar Épitömüvészet 1964/3. 26-27.1.

.D.K.

Szmuk János épitész

M.D.K.

Részt vett a pályázaton / megvétel/ 10ooo Ft
Tá szervezői Havrán Pál, Schömer Ervin,
Schwing Gabriella, Béry György

Dr. Kiss Tibor: Idegsebészet tervpályázat
Magyar Épitőművészet 1964/3. 8-12. l.

Szmuk János

Kulcsár Sándor: Országos Idegsebészeti Intézet laboratóriuma. / Szmuk János építész, Gábriel Frigyes belsőépitész, Hreblay Ferenc kertterv./ - Müszaki Tervezés, 1967. 11.sz. 23-25. l.

Az 1967. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája / Müvtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

74. l.

SZMUK J ános épitész M.É.K.

LAKÓTERV

Bp. Villányi ut 74 /repr.

Kovács Gáspár: Uj lakóépületek a Budapest, XI kerületének főutvonalán
Magyar Épitőművészet 1962/2. 60.1.

Szmuk Jánosné Pernye Edit, építész

Szmuk Jánosné sz. **Pernye Edit** építészmérnök nyug. osztályvezető életének 53. évében elhunyt. Búcsúztatására 1978. február 13-án. hétfőn 13 órakor kerül sor a Megyeri úti temetőben. Volt munkatársunkat és elvtársunkat saját halottunknak tekintjük. Egészségügyi Minisztérium Orvosi Műszerügyi Intézete.

–: Halálozás

11.

Népszabadság Bp. 1978 febr. 10.

4/3

MDK

Szóbel E. III. é. épitészhallgató

Családi lakóház. Repr.
Posta felvételi helyisége.Repr.

Épitészhallgtervk.

Szobel Ferenc

festő Komáromban.

Brogyányi Kálmán: Festőművészet Szlovenszkón. Kassa 1931, 81.1

202-283

Szóbel Endre

III. díj

1.

Reklamület

1932. 5. l-

ı t a t á s

ıdapest, IX. Hőgyes Endre-utca 10. /
nisztérium. Művészeti célok támogatása.

érem a vasuti menetjegy váltására jo-
vre való kiállitását.

vány	Lerótt kiállitási illeték	Téritést kiegészitő összeg	Jegyzet
	5.	6.	7.
7	8	1.	

Szobel Géza

festő

SZOBEL Géza

festő

Jean Bouret cikke:"Geza Szobel et la musique des sons" /Sz.G.és a hangok zenéje/

30 képet állit ki. "Négy muzsikus","Asszonyok a konyhában","Halászok","Szerelmesek" stb. Az abszolut realitásból indul, értelmesen konstruálja meg a fényeket,elszakad az eredendő formáktól a ritmus kedvéért. Sötét beige és zöld szinek. Egyes képeknél La Fresnaye hatása. Az absztrakció felé halad,de vulgaritás nélkül és szükségszerüen. Müvészete nagy figyelmet érdemel,szenvedélyes festő és nem utánzó.

A kiállitás helye a cikkben nincs megjelölve.

"ARTS" 1951.dec.7.

Az "Arts" 1951.nov.23-i,334.számában rövid beszámoló Geza SZOBEL kiállitásáról,amely a

Galerie de Beaune-ban volt/pontos időmegjelölés nincs/Kiállitva 15 vizfestmény "vision rythmée" címen.

Küldi: Házi, Sopron, Zrinyi-u. 30.

Szóbel Géza

Komáromi festő

l.

Forum

1934. 183. l.

NOVEMBER

Napok	Kath. napt.
1 Hétfő	Mindenszt.
2 Kedd	Halott. n.
3 Szerda	Hubert
4 Csüt.	B. Károly
5 Pént.	Imre
6 Szomb	Lénárd
7 Vasár.	Engelbert
8 Hétfő	Gottfried
9 Kedd	Tivadar
10 Szerda	A. András
11 Csüt.	Márton
12 Pént.	Márton p.
13 Szomb	K.Szaniszló
14 Vasár.	Józafát
15 Hétfő	N. Albert
16 Kedd	Ödön
17 Szerda	Cs. Gergely
18 Csüt.	Pét.-P.b.
19 Pént.	Erzsébet
20 Szomb	V. Félix
21 Vasár.	Sz. M. bem.
22 Hétfő	Cecilia
23 Kedd	Kelemen
24 Szerda	K. János
25 Csüt.	Katalin
26 Pént.	B. János
27 Szomb	Érm. Mária
28 Vasár.	Pignatelli
29 Hétfő	Szaturnin
30 Kedd	András

DECEMBER

Napok	Kath. napt.
1 Szerda	Elegy
2 Csüt.	Bibiana
3 Pént.	X. Ferenc
4 Szomb	Borbála
5 Vasár.	Szabbas
6 Hétfő	Miklós
7 Kedd	Ambrus
8 Szerda	Szepl. fog.
9 Csüt.	F. Péter
10 Pént.	Melkiades
11 Szomb	Damáz
12 Vasár.	Otillia
13 Hétfő	Luca
14 Kedd	Nikáz
15 Szerda	Valér
16 Csüt.	Etelka
17 Pént.	Lázár
18 Szomb	Grácián
19 Vasár.	Pelágia
20 Hétfő	Timót
21 Kedd	Tamás
22 Szerda	Zenó
23 Csüt.	Viktória
24 Pént.	Ád., Éva
25 Szomb	Nagykar.
26 Vasár.	István 1. vt.
27 Hétfő	János
28 Kedd	Aprószent
29 Szerda	Tamás
30 Csüt.	Dávid
31 Pént.	Szilveszter

Kobel Géza

Kompozíció, rep.

Beaux-Arts (Páris)

1937 nov. 5.

EXPOSITIONS AMBULANTES D' ARTISTES HONGROIS

ADOLF, KOSZTA JÓZSEF, KUNFFY LAJOS,
VÁN, VASZARY JÁNOS, VASS ELEMÉR.

r festőművészek elhatározták, hogy
űvészeti kiállitásokat rendeznek
lesztik és terjesztik a magyar mű-
nül értékes részét. Ezen cél további
en elhatároztuk egyenkint kifestett,
ámozott, s mappába foglalt művészi
rebocsájtását. A 9 műlap famentes
ezeket magába foglaló sorszámozott
orgalomba nem kerülnek. Egy mappa
100 pengő.
jelentőségü kulturális eseményt
tudomására adni szerencsénk van,

Szóbel Géza

Szóbel Géza /1906-1964/. - Irodalmi Szemle /Pozsony/, 1968.1o.sz.9o9-911.l.

Az 1968.évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Int. 1971.2.sz149-182.l.

161.l.

Szobel Geza

magyar származású művész, 8 rue Liot, Boulogne-sur-Seine, France

International Directory of Arts I.

Berlin 1965/66 8 közlése alapján

Szobel, Geza

8, r. Liot, Boulogne - sur - Seine /France

International Directory of Arts. 8th Ed. 1965/1966. I. /Ed.: H. Rauschenbusch/, Berlin, é.n. Deutsche Zentraldruckerei AG. 1004 l., ill.,

822.1

Szóbel Géza M.D.K.

Komáromban született 1905-ben. Tanulmányait Budapesten, Bécsben és Prágában végezte. 1928-ban Párizsban telepedett le, ahol feltünik avant-garde törekvéseivel.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 49.p.

Szóbel Géza

- A 20-as évek komáromi jezsgésétől művészként fogadja el Nagy Márton

Említve: Lenhardt György, Berecz Gyula, Basilides Barna, Patay Éva, Rauscher György, Reichental Ferenc, Rafael Victor, Szóbel Géza

Simkó Tibor: A szegénysors komáromi festője

Irodalmi Szemle 1975/4

Szobi Gregersen-
kastély
(Hont vm)

Bar Bpesthalp
145. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Szóber Irma
textil
1916-17
Kimutatás 1930
89. l.

amtitkár,
a főnökhelyettese.

GOS BIZOTTSÁGÁNAK

Budapest.

Szobi Luczenbacher-

Kastély

(Hont vm)

Bar Bpestbalp

145. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Szobi Mihály

l. Biró Erdmüv

54. l.

Ezen a lapon nem találtam

keretekre emlékeztet, látjuk a három családtag
Simon is, de kevésbbé; egészen a néző felé f
a három közeli rokon s a művész legnagyo
arczokban visszaadni. Mert a hasonlatosság
hanem a homlok, orr és szem, helyenként fel
venni. Még kevesebben vannak azok, a kik ezeket
nem azonos: zsinórral beszegett, lehajtott gall
érdekesek a mentéken látható szövött paszománto
találhatók, két XVII. századbeli bársony dolmá
Sajnos, hogy helyszűke miatt csakis Frank V.

Dicső királynőnknek, Mária Teréziána
arczképcsarnok tulajdona s Meytens kezétől
királynő. Fején Szt. István koronája; jobb kez
Az alkalomhoz mért ruhát visel, melynek jelle
fejedelemasszonyon kívül más halandó bizon
nagyságú gyöngyök borítják. Gyöngysoron ló
is. Kötényе gyöngyökkel megrakott brüsszeli
szoknyájából látszik, az is arra vall, hogy sem
részének. Még a lóra borított takaró is csupa
arany és gyöngy. A kép mint olyan Mária
Terézia sikerültebb képei közül való. A festő
a század ízléséhez képest a külsőségekre:
ruhára, ékszerre legalább is annyi gondot
fordított, mint az arczra. Valószínűleg ennek

ıennyi termén, leírni minden egyest a benn-
művelődés-történeti multjának bemutatásában
de a melyből semmit sem el-, sem kiszakítani
ez az egységesség volt a történeti csoport
tárgyát képezendi a városok története, azért
városház terme (l. a 155. ábrát a 126. lapon),
berendezéseket s korban csatlakozott az imént
egyéb, a városok életével kapcsolatos emlékek,
esenai teremmel együtt (l. a 159. ábrát a 130.
szerepléséről előzőleg mondottakat: amott a
sarkaival; a brassai biró hivatalos jelvénye, a
erével diszített, 1530. évszámmal jelölt üveg-
1461, a Mátyás király trónralépése utáni időt
; emitt a középkort teljesen legyőző renaissance,
rázó könyvekkel, lánczos könyvek tőszomszéd-
amazokból.

got, de azt hiszem, tényleg úgy is volt: a tizen-
latt nem sokat változott az iparművészet jellege
e idők multával fáradtaknak s a sok ismétléstől
köszöntenek be az új divatok. A beszterczei
. a LXXIX. táblát) is ezt bizonyítja. Keletkezésé-
száz évvel idősebb lenne — ez a ragaszkodás
l szegélyzett cartouche-ok vallják, hogy az ízlés
éppen szépek, még kevésbbé kecsesek, de annál

Szobichek Pál

ötvösmas.

Kassán született. Rümpler Lőrsefnél n. ott tanult 1835. szept 20 sól 1838. okt. 15 ig, mikor felszab.

[illegible] József. Kassaváros
[illegible]k. története. Bpest.
[illegible]9. l.

Mihalik
Ötvöscéh
1906. 32

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Sznadics Ágnes

ZALAI HÍRLAP
1967 SZEP 7.

embert érint ez a kérdés. KISZ járási bizottsága már meg-

Zala is képviselteti magát a képzőművészeti körök szegedi országos kiállításán

1021

A képzőművészeti körök 7. országos kiállítása vasárnap nyílik Szegeden. A tárlaton zalaegerszegi képzőművészeti szakköri tag alkotását is láthatja a közönség. Sznadics Ágnes, a Megyei Művelődési Ház képzőművészeti szakkörének tagja Fejtanulmány című akvarelljével bejutott a legjobbak közé. Nem volt ez könnyű dolog, hiszen a zsüri 1600 alkotás közül válogathatott, es csak 285-öt mutatnak be közülük a szegedi kiállításon. A kiállítás megnyitása alkalmával a tanácsi előadók és szakreferensek részvételével ankétot szervez a Népművelési Intézet a művészeti szakköri munka színvonalának emelése érdekében.

lyessé, hangulatossá
adásokat. Ezekre az
beszámolókra októbe
között kerül sor a
zsai járásban.
A Hazafias Népfr
kanizsai járási
megkezdte a gond
szített őszi promramjának
végrehajtását.

pen is

-68-as I. félévében

zaléka által rendszeresen fel-
használt adásokra kedden,
csütörtökön, pénteken és va-
sárnap, délelőtt kerül sor,
már megszoktuk. A

Sznolmájer János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, VIII., Blaha Lujza-tér 3
Telefon: 139-292

1957 MÁJ 29.

KELETMAGYARORSZÁG,
NYIREGYHÁZA

Épül a városi színház

Az alanti kép a nyíregyházi színpad zsinorpadlásáról készült. Szántó Ferenc kőműves brigádja építi a zsinorpadlás falát. Szép a kilátás a városra, de nem ilyen jó a kilátás a színház befejezését illetően. Nem Szántóékon, nem is az építkezésnél dolgozó segédmunkás- és ácsbrigádon múlik, hogy még évvégére sem lesz kész az épület. Sznolmajer János építésvezető szerint ezek a dolgozók nap mint nap becsülettel dolgoznak, teljesítik kötelességüket. Kevesen vannak ahhoz, hogy a színház építése gyorsabban haladjon.

Ősszel már kívül rendben lesz a színház, de a belső munkálatokat az alvállalkozók a terv szerint is csak 1958 nyár végére fejezik be.

3.

Végül, de nem utolsósorban szólni kell arról, hogy a revizionisták áruló csoportja miként akarta a párt ellen fordítani a pártdemokrácia elvét és gyakorlatát. Illetve bizonyos mértékben sikerült is megtéveszteni demagógiájával a párttagság egy részét és ezzel jóvátehetetlen károkat okozni a pártnak. A Nagy Imre—Losonczi féle csoport a pártdemokráciára hivatkozva azt követelte, hogy a vita legyen korlátlan, azt hirdette, hogy a kérdések megvitatása jelenti a pártmunka teljességét. Megfeledkeztek a dolog másik részéről: a párthatározatok végrehajtásáról. Ez a nézet nem újkeletű, a Szovjetunió Kommunista Pártjának történetében is találkozhatunk vele a huszas évek pártellenzékénél. Losoncziék a vita korlátlan szabadságára hivatkozva a legsúlyosabb pártszerűtlenséggel az utcára vitték a párt legbensőbb ügyeit, féktelenül rágalmazták a pártvezetőket és együtt fújták a követ az ellenforradalmárokkal, az úri-Magyarország legádázabb képviselőivel.

A vita szükséges, de a vitának pártszerű keretek között kell folynia addig, amíg határozat nem születik. Miután megszületett a határozat, azt végre kell hajtani. A párt nemcsak az azonosan gondolkodó emberek szövetsége, hanem az azonosan cselekvő emberek szövetsége is. Ellenkező esetben a párt vitarendező klubbá fajulna és ez frakciózáshoz, végső soron pártszakadáshoz vezet. Jól igazolják ezt az ellenforradalmi események, Nagy Imre és Losonczi Géza csoportjának áruló tevékenysége. A „vita" áruló frakciózáshoz, pártszakadáshoz vezetett abban az időszakban, amikor a legnagyobb szükség lett volna a központi határozott pártirányításra. Ezt a történelmi tapasztalatot soha nem feledhetik el a magyar kommunisták és fel kell lépniük mindenféle demagógia ellen, amely a pártdemokrácia álarcában valamiféle „teljes szabadságú vitát" követel. Arra kell törekednünk, hogy ne tévesszük el szem elől: a pártdemokrácia nemcsak feltételezi, hanem megköveteli a pártfegyelmet, a cselekvés egységét, a párthatározatok maradéktalan végrehajtását.

Soltész István

Szmopek Zoltán

lásd Ábrán alatt

Ferképzomfoiskàvk
138.1.

T. 3970.

n emelkedő sziklán látjuk a várat,
ona halad a háttér felé, mig jobbra
zél. Felirata a lebegő mondatszala-
ivány van:

RA.

Aufgab olvasható.

5 cm.

21.

SZOB (Hont)

RMU 3, 53 l.

RÓMAI ŐRTORONY romja, Carisius tribunus épittette.

Szob

Szobarészlet

Ernst-Muzeum CXXXI. /jubiláris/ kiállitása.
1932. május, 11 1.

elől a könyvtár egy részét Budára vitték,
1821-ben a pozsonyi könyvtárt Esztergomb
volt templomában helyezték el. Itt egybe
régi könyvtárral. Kopácsy prímás kezdem
mely 1853-ban nyert befejezést. Ekkor a
521 kézirattal) szintén Esztergomba helyez
mely az 1821 óta már ott gyűjtött könyve
könyvtár 54.816 kötet nyomtatványból és 1
házmegyei pap tartozik nyomtatásban megj
ben Feichtinger János c. kanonok az egész
az egyetemes cédulakatalógus. 1898-ban a
helyrerés céljából újra rendezték. A könyv
ténelmi, kivált egyháztörténelmi műveket

Állománya 120.000 kötet, ezek között
térkép- és metszetgyűjtemény 12 teremben

(19) Magyarország

M.D.K.

Szmurancsik Ignác, ács

nevét 1775-95. közöll emlitik az egri adóösszeirások.

— Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 410. old.

SZMURANCSIK Ignác egri ács. Az adóösszeirások 1775-95 között említik nevét.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Sznopek

"Az erőszak" cimmel tréfa "A hét humora" c. rovatban Harasztos Gusztáv és Bálint Lajos karikaturáival.

Szinházi Élet. Bp. 1931. márc. 22-28. XXI. évf. 13. sz. 45-48. lap

M.D.K.

Sznopek

Karikatura Pólya Tibor festőművészről "Félreértés" cimmel "A hét humora" c. rovat egyik -a művészre vonatkozó- tréfájának illusztrálására.

Szinházi Élet. Bp. 1931. márc. 29.-ápr. 4. XXI. évf. 14. sz. 48. lap.

.

M.D.K.

Sznopek

Karikaturák Harmath Imréről és Radó Sándorról "A hét humora" c. rovatban.

Színházi élet. Bp. 1931. május 3-9. XXI. évf. 19. sz. 45-48. lap.

M.D.K.

Sznopek

Karikatura Kálmán Jenőről "Egy nehéz probléma" cimmel "A hét humora" c. rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1931. ápr. 26-május 2.
XXI. évf. 19. sz. 40-41. 36-39. lap

M.D.K.

Sznopek

"A hét humora" c. rovat tréfáinak illusztrálására készitett karikaturákat müvészekről: Harmath Imre, Radó Sándor, Békeffy László és Hegedüs Gyula karikaturái.

Szinházi Élet. Bp. 1931. május 1o-16. XXI. évf. 2o. sz. 45-48. lap.

M.D.K.

Sznopek

Karikaturája Salamon Béláról és Kálmán Jenőről "A hét humora" c. rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1931. juni 7-13. XXI. évf. 24. sz. 63. lap.

M.D.K.

Sznopek

Rajza Gózon Gyula szinmüvészről "A hét humora" c. rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1931. május 31.-juni.6.
XXI. évf. 23. sz. 45-48. lap.

.Ю.Х.

Szuper Zoltán

szerepelt a Magyarság képzőművészeti kiállításán.

M. 1933. XI. 7.

festőnő,
Szmuk Mórné szül. Friedmann Margit, szül. 1892 január 6-án Budapesten.

1918-ban A. A. Allegri (Correggio) Madonnaképét ~~[illegible]~~ másolta a Szépművészeti Múzeumban.

SZOBONYA Józsefné építész

KELEMEN István: Az ige temploma : Az Avason épülő templom pályázata. = Egyházi Építészet, I.évf.1.sz.1994 9.p. és ill.

3.számu pályamü Horváth F.Zoltán, Szőke László, Szobonya Józsefné, Lohrmann Mária

zeteket összeállította

készítette

Kutató Intézetben

z 1620. és 2455. sz.

MDK

Szobonya Mihály

Mosolygás, of.

M. Studio 2. sorc. 1921. 27 l.

MDK

Szobonya Mihály, 1855-1898.

Fekvő kutya, of.

Árv. Közl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz. 29 l.

MDK

Szobonya Mihály, 1856-1898.

Játszó gyerekek, festm.

Ernst Muz. 42. aukc. 1929. máj.

18 l.

MDK

Szobonya Mihály, sz. 186o.

A cigányfiu

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 33 l.

MDK

Szobonya Mihály, 1855-1898.

Alamizsna, of.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.sk. 88. anko.

31 l.

MDK

Szobonya Mihály

Kukorica szelelés, of.

Képzőműv. Társ. kiáll. Arad, 1889. M 9 l.

MDK

Szobonya Mihály fertő

„Kukovica sedelés" c képe KT. tárlaton 1889.

MDK-A-I-1/2555.

MDK

Szobonya Mihály fectő

„A kis pajkos" c képét eladta. 1899. (Grundt József)

MDK-A-I-1/2642.

MDK

Szobonya Mihály festő

„Fürdés után" c képét Nathan Mór veszi meg.

1889.

MDK-A-I-1/2652.

MDK

Szabonya Mihály festő

„Magyar pántos" c képe pécsi tárlaton

1888.

MDK-A-I-1/2265.

MDK

Szobonya Mihály fertő

„Pereces" c képét KT-tárlaton Schlauch Lőrinc

nagyváradi püspök vette meg 1888.

MDK-A-I-1/2376.

MDK

Kokonya Mihály festő

„Aratók" c képét Árva Tóth István vette meg.

1888

MDK A-1-1/2379.

MDK

Szobonya Mihály Jutó

„Uraság látogatása" c képe KT-tárlatom

1887.

MDK-A-1-1/2081.

MDK

Szobonya Mihály festő

„Falu végén" c képét kihéni a KT-tól

1886.

MDK-A I-1/1580.

MDK

Szobonya Mihály festő
„A kovács családja" c képét a király
megveni. 1883.

MDK-A-1-1/1216.

MIK

Szobonya Mihály, festö.
/szül.1860/.

A czigányfiu. Jel.:Szobonya ,München,1883.
Illusztr. XVII. tábl. Of.

Ernst Muzeum aukciói. 52. sz. II. rész.

1935 nov. -Képek. 22.2. Kat.

Szobonya Mihály, 1855-1898

Alamizsna, olaj

Árverési Közlöny, 1936. 2. rendk.sz. szám.

51 1.

MTK

Szobonya Mihály

Kézdi-Kovács:

A Nemz.Szal.-ban. Uj Idők, 1895.I. 17.sz. 322 l.

MDK

Szobonya Mihály

Munka után

V-r: A kiállitás vásárlói. VU 1885. XXXII. évf. 678 l.

M. D. K.

SZOBONYA Mihály Jestő

Beírotás 1884

Farkas Munkószt. 462,

٢٥٢

M. D. K.

SZOBONYA Mihály Jestő"

„Fakusi iskola" (Munkácsy-kotár)

Liegvári 1958. 262.

M.D.K.

Szobonya Mihály

(1855-1898)

658) Ispilángi tánc

(Somogym. huz.)

Egyét köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke.
Bp. 1952.

46 l

M. D. K.

SZOBONYA Mihály festő

Munka után.

Boák. Tárgymut. Bp. 1885. 44. l.

Szobonya Mihály
festő

Thieme Becker

XXXII. 379. l.

(Lyka)

babá»-ban, Venczelt az «Eladott menyasszony»-ban, továbbá Xavért a «Bibliás ember»-ben és Hortensist az «Ezred leányá»-ban, sok derült pillanatot szerezve a közönségnek. Negyven évi művészi pályáján egyetlen egyszer sem mondott le szerepéről s hosszú pályafutása alatt mindig magyar maradt.

P. G.

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCZEG VADÁSZATA.

Messze földön hires a torontálmegyei Écska mellett elterülő *Sózó*-nádas, ez a valóságos nádrengeteg, a mely állandóan kedvencz tanyája nagy számú rókának.

A ravaszdiak bizony sok veszedelmet okoznak a környék szárnyasaiban, azután visszamenekülnek a roppant nádasba, a mely valóságos mentsváruk, s a hol nagy biztonsággal ellappanghatnak ravaszul kieszelt s furfangosan vegrehajtott rablókalandjaik után.

A múlt héten azonban bizony nehéz napok virradtak ő kelmökre is s keservesen kellett annyi ártatlan lúd, tyúk, kácsa halála miatt lakolniok. A nádas tulajdonosa, *Harnoncourt* Félix gróf nagy vadászatot rendezett ellenük, a melyen *Ferencz Ferdinánd* főherczeg is megjelent, mint a tulajdonos főur vendége.

A vadászaton ő fenségén s a szolgálattevő kamarás on, Braun báró századoson kívül részt vettek Hardegg grófné, a házi gazda, Rónay Jenő főispán, Dellimanics alispán és mások.

A fényes társaság félkilenczkor indult el a vadászatra s beletelt másfél óra, mig a távoli mocsárhoz kiértek, a hol aztán csakhamar melegük lett a nádrengeteg belsejében lappangó rókáknak. Egymásután zavarták ki a bundásokat kényelmes vaczkaikból s haj, irháját vajmi kevés menthette meg! Tizenkilencz róka tett le csakhamar végképen a libapecsenyéről, a mi rókavadászatnál valóban ritka eredmény.

Kitünő vadász hírében áll a főherczeg, s ezt most fényesen be is bizonyította, mert maga nem kevesebb, mint tizennégy rókát lőtt. A legelőbb kibújt három róka is mindjárt a főherczeg fegyverének esett áldozatul. A jelenvoltak nem győzték eléggé bámulni azt a biztosságot, a mivel a fenséges úr a lőfegyvert kezeli; és méltán, mert az egész vadászat alatt egyetlen lövést sem hibázott el; minden lövése egy-egy rókahalált jelentett.

A vadászat bevégezte után rögtönzött sátorban kedélyes lakoma következett, s a társaság csak esti öt óra után tért a legjobb kedvben vissza.

Ezen érdekes vadászatról egy pár, a helyszinén felvett képet is van alkalmunk bemutatni. Kettő az étkező sátor előtt álló fényes társaság nehány tagját mutatja, kik előtt ott hevernek sorra kiteregetve a vadászat bojhos farkú áldozatai, mig a harmadik képen ugyanezen rókákat látjuk egy szekérre felaggatva, a mint hazafelé szállitják őket. Farkaik búsan lógnak a szekéroldalon jobbra-balra, a mi a szemlélőre ép oly sajátságos, mint érdekes látvány benyomását teszi.

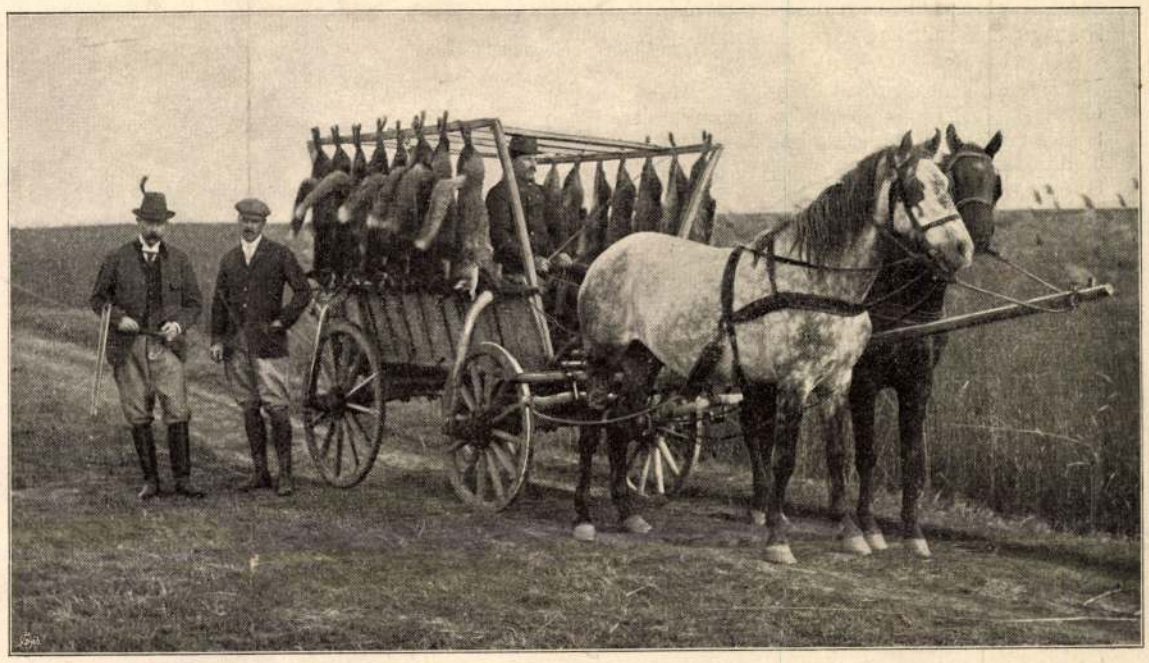

Ferencz Ferdinánd főherczeg. Gróf Harnoncourt.

A VADÁSZ-ZSÁKMÁNY HAZASZÁLLÍTÁSA.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Ifjúkorom. *Költemények. Irta Andorka Lajos. Új-Verbászon 1898.* A kötet czíme is sejteti, hogy ifjúkori kisérletekkel, részben zsengékkel találkozunk. Kár, hogy a kötet cziklusokra van osztva, melyekbe a költemények, legalább nagyjából, tárgy és hang szerint sorakoznak. Ha a versek keletkezése szabná meg a sorrendet, a szerző tehetségének fejlődését is nyomon kisérhetnők; de így nem tudjuk, hogy a sok polyva közt a kevés szem a szerző tehetségének fejlettebb korából való-e, s ennélfogva lehet-e reményünk értékesebb termésre? Most inkább a kötet első felében találunk sikerültebb verseket; az utolsó cziklus, a *dalok* cziklusa, leggyöngébb. Az érzelmes hangot a szerelemben nem igen tudja eltalálni, az enyelgőt jobban, a mint erre például felhozhatjuk: «Halász vagyok» czimű versét. Andorka költészete elég változatos, de úgy a tartalomban, mint a formában sok a kezdetlegesség, egyenetlenség. Pedig látszik, hogy irodalmi tanulmányokkal is foglalkozik, erre mutat egy pár fordítási kisérlete, melyek azonban, épen azért, mert a nyelvnek és verselésnek nem ura eléggé, a középszerűségen nem emelkednek felül. Mutatványul ide iktatjuk egyik nagyobb gonddal irt eredeti versét:

Hazám története.

Mintha csali mesét-regét mondanának
Ezüstös levelü mesebeli fának
Arany virágjáról, gyémánt almájáról:
Úgy hallgatom végig a szép történetet
Ezer éves multról, szép magyar hazámról;
S érzem, hogy egy Isten jár a honom felett!

Mintha csali mesét-regét mondanának!
S mégse' illik egybe tarka szép mondának
Hazám ezer éve, hire, dicsősége!
Monda minden bokor, rege minden göröngy;
Amaz vig óráknak örökös emléke,
Emez bús napokról fenmaradt drága gyöngy.

Mintha csali mesét-regét mondanának!
Hallgatom zajlását hős Árpád hadának,
A mint Kárpát ormán széjjeltekintenek;
Harczra vágy a szivük, érczet bir a karjuk
S Tisza-Duna népe békét esdve remeg,
Mig békére hajlik kifárasztó harczuk.

Mintha csali mesét-regét mondanának!
Hallom tettét népem nagy apostolának,
S látom a koronát, hazám tartó kapcsát,
A mint szent fejéről utódokra marad — —
S elkesergem népem önemésztő harczát,
Majd vele ujongok, ha győzelmet arat.

Mintha csali mesét-regét mondanának!
Örvendek Lászlónak, nagy Könyves Kálmánnak,
S annak a sok hires, derék, jó királynak . . .

Rónay főispán. Hardegg grófnő. *Ferencz Ferdinánd* főherczeg. Dániel főszolgabiró. Dellimanics alispán. Winckler igazgató. Hardegg grófkisasszony. Gróf Harnoncourt. Braun szárnysegéd.

A VADÁSZTÁRSASÁG.

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCZEG A TORONTÁLI VADÁSZATON. — Oroszy L. fényképei.

Közbe fel-felzokog a hazafi bánat,
Mert érzem csapását töröknek, tatárnak,
S buzgóbban rebegem estenként imámat!

Mintha csali mesét-regét mondanának!
Ott parancsol Lajos négy tenger partjának
S messze földről jőnek Mátyás udvarába
Tudományt tanulni, pompát, fényt csodálni,
S félve néznek hazám nagysága ormára —
Hogy nem tudtunk azon örökre megállni!

Mintha csali mesét-regét mondanának!
Járok Máriákkal Mohács bús tájának
Temető helyére, nefelejts-kertjébe . . .
Viruló vérrózsák szeretetre intnek!
S éled buzgó vallás érző szív mélyébe
S bús könyük közt magvat századokra hintnek!

Mintha csali mesét-regét mondanának!
Harsonája harsog szabadság fiának,
S kélnek óriások, névtelen vitézek.
Karjuk felriasztja, szemük tüzbe kapja
A korhadt világot s meghalásra készek,
Semhogy lássák-türjék, kinek népem rabja.

Mintha csali mesét-regét mondanának!
Ott esküdnek Marsnak, itt magyar Muzsának!
S valamerre nézek, a meddig csak látok:
Lángzó élet pezsdül, munka közt dal zendül!
Nem fogant meg, Isten! elvérzett az átok!
Él magyar, él s Buda soha meg nem rendül!

Mintha csali mesét-regét mondanának
Ezüstös levelű mesebeli fának
Arany virágjáról, gyémánt almájáról . . .
Hazám ezer éve, hire, dicsősége
Messze-messze szálljon Kárpát ős ormáról
S addig lengjen, tartson, mig világnak vége

A «Budapesti Szemle» deczemberi kötete tartalmát *Péterfy* Jenőnek «A három görög tragikus»-ról irt kitünő tanulmánya nyitja meg. Ebben a harmadik befejező részben Euripidessel foglalkozik, a nagy triász utolsó alakjával, ki már egy új nemzedék költője, kinek más a hite, más a hangulata s ép ezért sokan ferdén ítélték meg, összehasonlítván Aischylossal és Sophoklessel. A haladott érzésű kor költőjét szépen mutatja föl benne Péterfy tanulmánya, mely a görög költészetet ismertető magyar irodalmi művek közt az elsőrendűek közé tartozik. *Farkas* Jenő ír a kötetben ezután «Arch József és az angol földmíves-mozgalom» czímen egy kiváló emberről, Arch Józsefről, ki egyszerű mezei munkásból küzdötte föl magát a parlamenti tagságra, s az angol munkásmozgalmakban oly nagy részt vett, s azokat okosan és jól vezette. Majd *Berzeviczy* Albert folytatja és fejezi be «Italia» czímű útleírását, a művészi benyomások és megfigyelések gazdag beszámolóját. Flórencz mély benyomásairól szól tanulságosan. *Duka* Tivadar Londonban élő hazánkfia egy nagyérdekű dolgozatát is olvassuk a füzetben. *Kőrösi Csoma Sándorral* foglalkozik, kiről a külföld írói is sűrűn emlékeznek meg. *Duka*, ki Indiában éltekor gyűjtött össze nagy anyagot a híres utazóról és életrajzát becses munkában írta meg, ezúttal két nevezetes külföldi munkára hívja föl a figyelmet, melyekben a külföldi előkelő tudósok rójják le az elismerést a magyar tudós utazó iránt, a kiről egyébiránt minden valamire való könyv, melynek tárgya a kelet-ázsiai tudomány és az európai behatás, mindig tisztelettel szól. Az utóbbi időben egy angol, Sir William *Hunter*, ki előtt nyitva állt az indiai birodalom levéltára és a híres franczia tudós és államférfi, néhai *Barthélemy St. Hilaire* foglalkoztak Kőrösi Csoma Sándorral. Az angolok előtt neki az a nagy érdeme, hogy a Himalayán túli tibeti nyelvet ő birta megtanulni először s az angolok számára ő írta meg az első nyelvtant. *Duka* közli mind Hunter dolgozatát, melyet 1885-ben közlött egy indiai lapban a kitünő magyar tudósról, mind Barthélemy St.-Hilaire czikkét 1887-ből a «Journal des Savants»-ból. Mind a két tudós ünnepli Kőrösiben a magyar embert, a kit nemzete multja iránti szeretet vitt a messze világba, hogy a magyarok nyomait kutassa. A darzsilingi sírja fölé emelt oszlopról Hunter azt mondja: «Ez emlékoszlop most már a nagy emberek emlékeinek lajstromába van beírva». A franczia tudós pedig ezt: «Ha majd egykoron a hálás és Csomára büszke Magyarország hozzá méltó szobrot emel emlékének, lerovandja tartozását dicső fiainak legérdemesebbje iránt». Jól esik minden magyar embernek olvasni,

SCHNIERER ALADÁR.

SZOBONYA MIHÁLY.

hogyan becsülik messze földön és idegen irodalmakban egy magyar tudós törekvését és érdemeit.

A «Budapesti Szemle» további tartalma: «A jutalom», spanyol elbeszélés *Picón* tól, fordította *Huszár* Vilmos. «Pusztai hang», költemény *Bócsai* A.-tól, «Szenkovits Iván és a ribniki aga», szerb népköltemény, eredetiből forditotta *Dömötör* Pál. Végül az «Értesítő rovat, mely birálatokat tartalmaz. A »*Budapesti Szemle*» előfizetési ára egész évre 12 forint, fél évre 6 frt; egyes kötet ára 1 frt.

Költők albuma, összeállította *Radó* Antal. Kiadja Lampel Róbert (Wodianer és fiai) könyvkereskedése. Nagy negyedrét alakú díszmű, számos illusztrácziával, s tartalmában a hazai költészet gazdag gyűjteményét kapja az olvasó. Radó Antal ismert «Költők Albumá»-nak harmadik kiadása ez, ugyanaz az anyag, de fényesen fölújítva s 35 magyar művész illusztrácziójával ellátva. A képeket készítették: Baditz Ottó, Bihari Sándor, Both Menyhért, Cserépy Árpád, Csók István, Dudits Andor, Faragó József, Fényes Adolf, Ferraris Arthur, Ferenczy Károly, Goró Lajos, Grünwald Béla, Halmi Arthur, Hegedüs László, Ipoly Sándor, Jendrássik Jenő, R. Hirsch Nelly, Karvaly Mór, Kimnach László, Knopp Imre, Kriesch Aladár, László Fülöp, Mannheimer G., Márk Lajos, Olgyay Ferencz, Pataky László, Pap Henrik, Réthy István, Spányi Béla, Spányik Kornél, Szlányi Lajos, Székely Árpád, Tull Ödön, Ujváry Ignácz, Vágó Pál, Vajda Zsigmond. A művészi képek közül 28 külön lapra van nyomtatva, sikerült fénymetszetekben. A külön papirra nyomott szép műmellékleteken kívül is számos szövegrajz diszíti a szöveget. Az album kötése is elegáns. Tartalom, kiállítás alkalmassá teszi a könyvet ünnepi ajándékúl. Ára 28 forint.

Az ezüst kecske. *Bródy* Sándor legújabb regényének, s a magyar könyvpiacz egyik pazar kiállítású, művészileg ékes könyvének czíme ez. Bródy az ifjabb irói nemzedék sokoldalú és eredeti tehetsége. «Az ezüst kecske» is gazdag szinezésű rajz a mai társadalmi életből. Az ezüst kecske egy szegény ember botját jelenti, annak a fogóján van az ezüst kecskefej, mely aztán koronként eltünik, meg előkerül a zálogházból. Ez mindig a gazdája sorsának állapotát mutatja. Erőteljes fejezetek mellett gyöngéd, érzelmes részek váltakoznak. Ez a regény oly alakban jelent meg, hogy valóban műtárgynak tekinthető. Jeles művészek illusztrálták s az illusztrácziók mind a szöveg közti képekben, mind a külön lapokon a másolatban is művészileg sikerültek. Több közülök színes nyomás. Nagy negyedrét alakú a könyv, mint az albumok szoktak lenni, 151 oldallal, a legfinomabb velinpapirra nyomva. Ez a nyomdai kiállítás a Pallas nyomdáját dicséri, valamint az illusztrácziók nyomása is. Az illusztrácziókat készítették: Baditz Ottó, Csók István, Faragó József, Fényes Adolf, Feszty Árpád, Glatz Oszkár, Grünwald Béla, Hegedüs László, Ipoly Sándor, Karlovszky Bertalan, Lotz Károly, Márk Lajos, Mednyánszky László, Mannheimer Ágoston, Olgyay Ferencz, Pállya Celesztin, Réti István, Thorma János, Tornyai János, Vaszary János. A kötés is a műipar mesterműve. Habos selyem kötésű, elől aranyos liliomszál, felül bal sarkában egy ércnyomású dombormű, egy ifjú lány mellképe, melyet Fadruszné mintázott. Ez is egy kis műtárgy. A szép könyv betakarásához még elegáns fedélről is gondoskodtak. A fényes kiállítású könyv ára reliefes, selymes tékás kiállításban 16 forint, pergamentbe fűzött, tékába helyezett példánya 12 forint.

«Kozma Ferencz emléke.» Ily czimen Darányi Ignácz földmivelésügyi miniszter néhai Kozma Ferencz, volt miniszteri tanácsos, a lótenyésztési főosztály egykori főnöke emlékére díszes könyvet adott ki.

Az illusztrált mű a Kozma emlékére létesített szobor és emlékművek történetét tárgyalja. Igen csinos a Pap Henrik által rajzolt emléklap, mely Kozma mezőhegyesi szobrát ábrázolja; előtte az urlovas levett czilinderrel, a huszár-tiszt lovon szalutálva és a földmives két igáslova mellett levett kalappal áll. — Az érdekes művet a miniszter, a vármegyei és városi lótenyésztő-bizottsági tagoknak, a gazdasági egyleteknek, lovaregyletnek, urlovas-szövetkezetnek, gazdakörök választmányi tagjainak, a ménesbirtokok gazdasági tisztviselőinek, a méneskari tiszteknek, Kozma Ferencz idejében szolgált őrmestereknek és gazdáknak, valamint a mezőhegyesi szoborleleplezésnél jelenvoltak és meghivottaknak küldötte szét.

Az osztrák-magyar monarkhia irásban és képben czimű nagy hon- és népismertető vállalatból közelebb megjelent 311. füzet «Magyarország» VI. kötetének az 1-ső füzete, melylyel a Felső-Magyarországról szóló kötetnek a II. része kezdődik meg. E füzetben *A bányavidék* összefoglaló czím alatt a Garam és Ipoly mellékein szétágazó felvidéki Érczhegység tájainak, illetőleg az ide eső megyéknek leirásai indulnak meg. A sort *Zólyommegye* ismertetése nyitja meg; ez után *Barsmegye* leirása következik, de ebből csak a bevezetés fért be ebbe a füzetbe. E két közlemény közül az elsőt *Lovcsányi* Gyula, a másodikat pedig *Ruffy* Pál irta, kik a legjobb forrásmunkákon kivül fölhasználták a helyszínén szerzett tapasztalataikat s igy számos oly adattal bővitik és szinezik előadásukat, a melyek itt jutnak először a nyilvánosság elé. A vonzó alaku és tanulságos tartalmú dolgozatokat tizenegy rajz diszíti és élénkíti, melyek közül nyolcz darab *Háry* Gyula művészünktől való, míg a többit *Dörre* Tivadar, báró *Mednyánszky* László és *Paur* Géza készítették. — A magyar kir. államnyomda kiadásában és Révai Testvérek bizományában megjelenő vállalat előfizetési ára: egész évre (24 füzetre) 7 frt 20 kr.; félévre (12 füzetre) 3 frt 60 kr.; negyedévre (6 füzetre) 1 frt 80 kr. Egy-egy füzet ára 30 kr. Megszerezhető bármely hazai könyvárusnál.

Szabolcska Mihály
halála

Fővárosi Lapok 1896. jan. 11., 8. old.
(Művészeti. A Nemzeti Szalon
kiállítása.)

Kalmár

Szobonya Mihály
festő

Fővárosi Lapok 1896. jan. 1., 7. old.
(Művészetek. A Nemzeti Szalon
műtárgy-sorsjáték ...)

Kalmár

Szobonya Mihály
festő

Fővárosi Lapok 1896. márc. 1., 5. old.
(Ujdonságok. Blaha. billikom.)

Kalmár

Szobonya Mihály
festő.

Fővárosi Lapok 1896. aug. 9., 3. old.
(Vidék. arczkép - teleplezés.)

Kalmár

Szobonya Mihály
festő

Fővárosi Lapok 1896. jul. 10., 5. old.
(V.: Nemzeti Szalon.)

Kalmár

Szobonya Mihály

2094. A cigányfiú
(München 1883.)

Repr.

Ernst Múzeum aukció
52. sz. II. r.

Tafel 83.

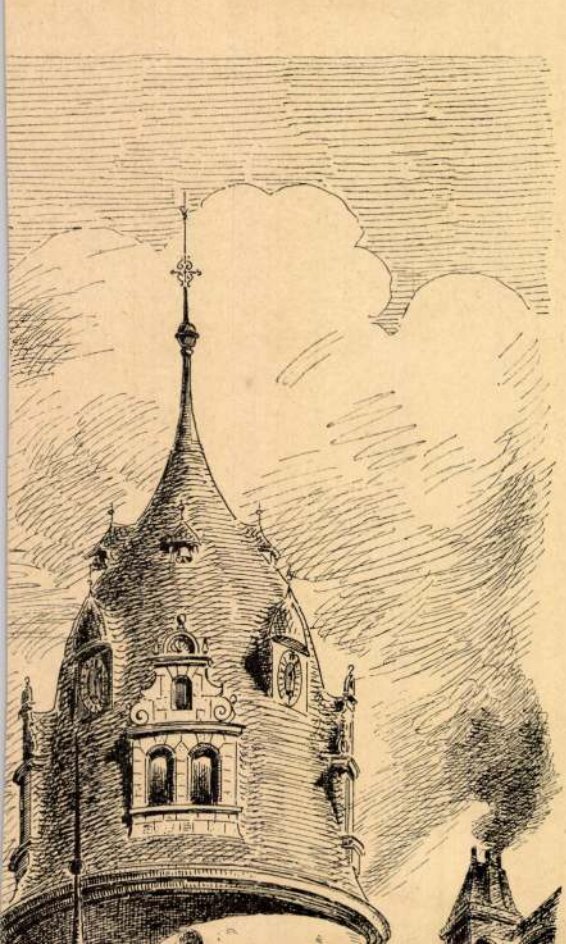

Szobonya Mihály

l.

Szent György Céh

XXX. aukció

231. n.

LOGIAI
ITŐ

CHAEOLOGIAI BIZOTTSÁGÁNAK

ANI TÁRSULATNAK KÖZLÖNYE

EMÉR

PATAKY LÁSZLÓ: VIRRASZTÓK.

A Lt. 6—1861. szám alatt találunk egy levélmásolatot, amelyben a társulat háláját nyilvánítja *Esterházy* Pál herceg iránt, ki nagyértékű műgyüjteményét hozzáférhetővé tette a művészeknek és a műpártolóknak.

«Hercegséged, ki világhírű kép-tárának és rézmetszet-gyüjteményének felállítását e hazában nagylelkűen elhatározván ily tanulmányozásra gyakorlati alkalmat nyujtand, ki, e tekintetben eddig szegény hazánkat oly kinccsel gazdagítja, melynek kellő használata a művészetnek megkedveltetését, s annak körében az izlés és műértelem kifejezésére hathatós tényező lesz, Herczegséged ! valamint az egész hazát, úgy különösen annak művészeit legforróbb hálára lekötelezi, a művészet lévén a polgárosodásnak leggyönyörűbb, legmagasztosabb virágja : mert a művészet teremtő erejével dicsőíti nem csak a jelenkort, hanem fényes hatását átviszi a késő utókorra is.»

E gyüjteménynek az állam számára való megszerzése is a Társulat javaslatára történt később.

SZOBONYA MIHÁLY: FALUSI ISKOLA.

Ex libris 1928.
134 l.

SZOBONYA MIHÁLY: FALUSI ISKOLA

SZÜLE PÉTER: FELOLVASÁS

55. ROSKOVICS IGNÁCZ: Pici piros alma. Gróf Zichy Béla tulajdona.
56. BRUCK LAJOS: Mosónők a patak partján. Sparber Henrik tulajdona.
57. SOMOGYI DÁNIEL: Dunai táj. Gróf Zichy Béla tulajdona.
58. KARCSAY LAJOS: Pulykák. Vitéz Simon Elemér tulajdona.
59. PATAKY LÁSZLÓ: Vásár. Dr. Bischitz Gyula tulajdona.
60. VÁGÓ PÁL: Jár a baba. Dr. Gött Zoltán tulajdona.
61. KARCSAY LAJOS: Gombház, ha leszakad lesz más! Vitéz Simon Elemér tulajdona.
62. K. SPÁNYI BÉLA: Erdő szélén. Pecz Ármin tulajdona.
63. K. SPÁNYI BELA: Őszi hangulat. Dános Géza tulajdona.
64. INNOCENT FERENCZ: Műteremben. Egger Gyula tulajdona.
65. AGGHÁZY GYULA: Ebéd. Falus Elek tulajdona.
66. DEÁK-ÉBNER LAJOS: A vásáron. Falus Elek tulajdona.
67. CSUZY KÁROLY: Könyvtárrendezés. Gróf Zichy Béla tulajdona.
68 PATAKY LÁSZLÓ: Virrasztók. Zala György tulajdona.
69. DEÁK ÉBNER LAJOS: Szolnoki vásár. Dr. báró Kohner Adolf tulajdona.
70. PAP HENRIK: Üres bölcső. A Szépm. Múzeum tulajdona.
71. DEÁK-ÉBNER LAJOS: Vásári jelenet. Szepessy János tulajdona.
72. BASCH GYULA: Jelentem alássan! Gróf Zichy Béla tulajdona.
73. ROSKOVICS IGNÁC: Kóstolja be édes! Schmidt Richárd tulajdona.
74. SZOBONYA MIHÁLY: Falusi iskola. A Pesti Hazai Első Takarékpénztár tulajdona.
75. VALENTINY JÁNOS: Cigányleány. Gróf Zichy Béla tulajdona.
76. HEGEDÜS LÁSZLÓ: A kertben. Dr. Csilléry András tulajdona.
77. TAHI ANTAL: A vasgyárban. A Pesti Hazai Első Takarékpénztár tulajdona.

Kiállítás. 1927. táj.-
és életkép stúdi-

37. GYÖRGYI (GIERGL) ALAJOS: A kis művész. Györgyi Géza tulajdona.
38. TELEPY KÁROLY: A Balaton Akarattyánál. Budapest Székesfőváros tulajdona.
39. MARKÓ FERENC: Falurészlet. Pásztor Illés tulajdona.
40. THÁN MÓR: Ujoncozás 1838 előtt. A Szépm. Múzeum tulajdona.
41. MARKÓ FERENC: Szénagyűjtők. Strauber Károly tulajdona.
42. BARABÁS MIKLÓS: Galambposta II. Mauthner Zoltán tulajdona.
43. LIGETI ANTAL: Budapest a Rózsahegyről. Budapest Székesfőváros tulajdona.

II. TEREM.

Olajfestmények. Magántulajdonok. Nem eladók.

44. BIHARI SÁNDOR: Programmbeszéd. A Pesti Hazai Első Takarékpénztár tulajdona.
45. GREGUSS IMRE: Toborzás. Magántulajdon.
46. BIHARI SÁNDOR: Vasárnap délután. Özvegy Pollákovics Mátyásné tulajdona.
47. MARGITAY TIHAMÉR: Az ellenállhatatlan. Özvegy Eisele Vilmosné tulajdona.
48. SOÓS ELEMÉRNÉ BÁRÓ KORÁNYI ANNA: Családi kör. Magántulajdon.
49. LÁSZLÓ FÜLÖP ELEK: Komoly kérdés. Eladó.
50. RÉVÉSZ IMRE: Parasztgazda. Balló Ede tulajdona.
51. FESZTY ÁRPÁD: A ménes. Sparber Henrik tulajdona.
52. BADITZ OTTÓ: Angyalcsináló. Budapest Székesfőváros tulajdona.
53. VÁGÓ PÁL: Menyecske. Dr. Deutsch József tulajdona.
54. K. SPÁNYI BÉLA: Nyári reggel. Strasser Alfréd tulajdona.

Szobonya Mihály
festő

488. Szobonya Mihály. A cigányfiú. (1863)

Ernst Muzeum aukcioi
53. 7.

1822.

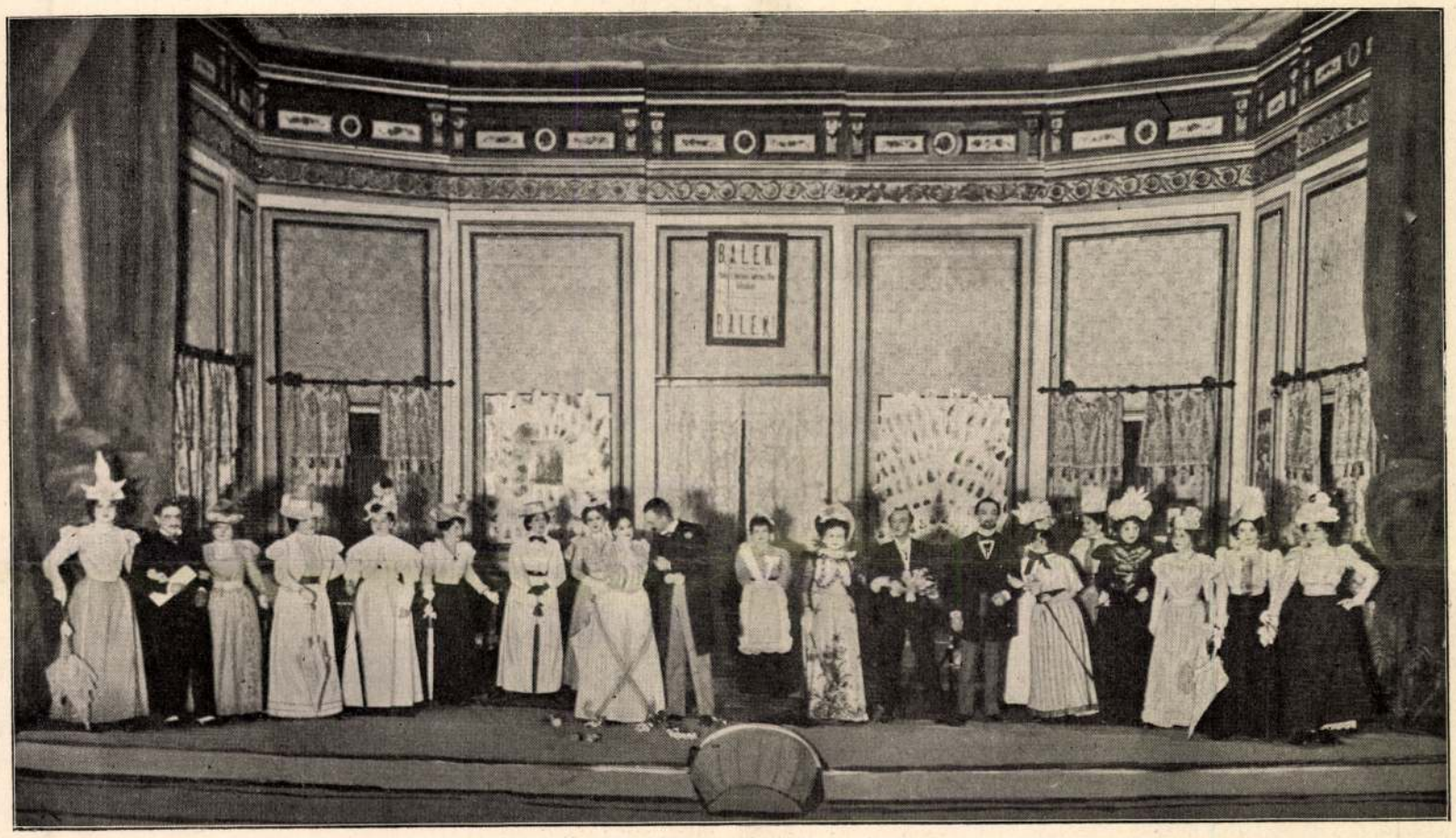

A MAGYAR SZINHÁZBÓL. — A «B. A. L. E. K.» ELSŐ FELVONÁSÁNAK VÉGSŐ JELENETE. Erdélyi fényképe után.

pályaművek szerzőinek feltétlenül kiadatnak. A végrehajtó bizottság fentartja magának, hogy 1500 koronáért a nem díjazott pályaművek bármelyikét megvehesse.

Kitüntetések. Az uralkodó jubileuma alkalmából a közös pénzügyminiszteriumnak is több kitüntetés jutott. *Kállay* Béni miniszter, ki egyszersmind Bosznia és Herczegovina ügyeit is vezeti, a Szent-István-rend nagykeresztjét nyerte ; a miniszterium levéltárának igazgatója, dr. *Thallóczy* Lajos udvari tanácsos, a kiváló magyar történetiró, a Lipót-rend lovagkeresztjét.

A polgári iskolai tanítóképző új gondnoka, *Pauer* Imre dr. miniszteri tanácsos, egyetemi tanár deczember 8-án foglalta el új állását. Beköszöntőjében igéretet tett, hogy a pedagogium helyzetének javításáért fog dolgozni. Nem ellenőrnek és tanfelügyelőnek, hanem kurátornak jött, hogy a tanárok válláról sok terhet levegyen. *Pauert Kiss* Áron igazgató üdvözölte, azután bemutatkozott a tanári kar, melynek nevében *Herrmann* Antal igazgató szólott.

Ünnepélyek. Az állatkert igazgatója, *Serák* Károly deczember 4-ikén ülte meg negyedszázados jubileumát annak, hogy az állatkert ügyeit intézi. Az állat- és növényhonosító társaság ebből az alkalomból rendkivüli közgyülést tartott, a melyen elhatározták, hogy Serák Károly igazgató érdemei elismeréseül évi ezer forintos személyi pótlékot kapjon. Az igazgatót *Gelléri Szabó* elnök üdvözölte s e beszéd alatt leleplezték Serák arczképét, melyet *Vastagh* Géza festett. Serák Károly megindultan mondott köszönetet. A közgyülést diszebéd követte az állatkerti vendéglőben. — Ugyancsak e napon a *ferenczvárosi* templomban dr. *Csajághy* Károly pécsegyházmegyei nyugalmazott esperes-plébános gyémántmiséjét tartotta, és egyetlen élő tanítványa, *Groll* Ferencz pécsi káptalani nagyprépost segédkezett neki. Csajághy tiz év előtt is e templomban tartotta aranymiséjét.

Új operaszinház Budapesten. *Bartók* Lajos, az ismert iró és társai már régebben folyamodtak a főváros hatóságához, hogy *Vig opera*-szinházat építhessenek a városliget környékén. A helyet a liget háta mögött az Erzsébet-, Hungária- és Hermina-út között levő területen jelölték ki. A városi tanács most határozott, hogy az engedély megadását javasolja a közgyülésnek. Ez Budapestnek *hatodik* nagyobb szinháza lesz, nem említve a csak időszakonkint működött várszinházat, az ó-budait és a szinköröket. A tavaszkor lebontás alá kerülő várszinház helyett Budán épitendő állandó szinház ügye is mozog.

Budapest nyilvános könyvtárai. A főváros legközelebb megjelent statisztikai évkönyvében érdekes adatokat találunk a budapesti könyvtárakról. E szerint a *Nemzeti Muzeum* könyvtára, a mely 1802-ben keletkezett, 533,204 kötetből melynek értéke 2.246,000 forint. A könyvtártermek száma 23, a személyzet száma pedig 26. A könyvtár föntartása évenkint 34,170 forintba kerül. Az *egyetemi könyvtár* 1636-ban keletkezett és 217,552 kötetből áll. Értéke 1.500,000 forint, a termek száma tizenhét, a személyzet száma tizenhat, az évi föntartási költség pedig 15,448 forint. Az *Akadémia könyvtára* 1837-ben keletkezett, a kötetek száma 53,794. Hat teremből áll, a személyzet száma szintén hat. Értéke nincs megbecsülve, az évi föntartási költség 6000 forint.

A nagy ünnepek, melyeket felnőttek, gyermekek, gazdagok és szegények évente örömmel várnak, az idén különféle körülmények folytán előreláthatólag a szokottnál is fényesebbek lesznek. A patentezüst árának hanyatlása folytán a társadalom minden rétege azon helyzetbe jut, hogy igen szép és czélszerü karácsonyi ajándékot vehet övéinek, az Egyesült amerikai patentezüstáru gyárak főügynökségénél: Bécs II., Rembrandtstrasse 19, mely czég csinos kartonokba összeállitva 44 drb evőeszközt szállit olcsó áron. Felhivjuk olvasóink figyelmét a czég lapunk mai számában megjelent hirdetésére.

Karácsonykor sokkal kevesebb felesleges limlom vásároltatnék gyermekek számára, ha a szülők csak annyi időt vennének maguknak, hogy a hires Richter-féle Horgony-Kőépitőszekrények felette érdekes és gazdagon illusztrált árjegyzékét átolvashashassák. Egy tekintélyes svájczi pädagogus szószerint mondta: «A Horgony-Kőépitőszekrények egy egész játékszerraktárt helyettesitenek» és szavait igy zárja be: «Csak vigyétek be mindegyik házba, a melyben boldog szülők laknak!» Érdemes egy levelező-lapot koczkáztatni és a Richter F. Ad. és társa czégtől Bécsben, I. Operngasse 16 a legújabb illusztrált árjegyzéket bérmentve meghozatni.

HALÁLOZÁSOK

Dr. SCHNIERER ALADÁR, a budapesti magyar kir. tudomány-egyetem tanára, ki az egyetemen negyedszázadnál hosszabb idő óta tanította a jogbölcsészetet és a büntetőjogot, e hó 6-án elhunyt Budapesten, 62 éves korában. Dr. Schnierer Aladár egyike volt a magyar tudomány-egyetem legnépszerűbb tanárainak, a ki ugy képzettségével, szorgalmával, mint szeretetreméltó modorával és nemes, jó szivével kartársainak és hallgatóinak becsülését és szeretetét egyaránt kiérdemelte.

Schnierer 1836-ban született Lajtha melletti Bruckban. Középiskolai tanulmányait Sopronban és Budapesten végezte. Jogot a budapesti egyetemen hallgatott. Az ügyvédi diploma elnyerése után a budapesti pénzügyi ügyészség szolgálatába lépett. 1863-ban a kassai jogakadémián, 1872-ben a budapesti egyetemen lett a büntető jog és jogbölcsészet rendes tanára. Ez idő alatt többször dékán és rektor is volt és érdemeinek elismeréseül a miniszteri tanácsosi czímmel tüntették ki. A magyar jogi irodalmat több szakmunkával gazdagította; ezek: «A büntető jog általános tanai», «A büntettekről és a bünhődésekről szóló büntető jog különös része», és «A büntettek és vétségekről szóló magyar büntető törvény magyarázata».

Schnierer temetésén, mely e hó 7-én ment végbe, ott volt a politikai és tudományos világ és a fővárosi előkelő társaság számos tagja. Jelen voltak a többi közt Wlassics Gyula kultuszminiszter, Zsilinszky Mihály államtitkár, Emich Gusztáv cs. és kir. asztalnok, Láng Lajos képviselőházi alelnök, Hegedüs Sándor, Pulszky Ágost országgyülési képviselők, Mihalkovics Géza dr. egyetemi rektor, Kisfaludy Lipthay Sándor a műegyetem rektora, Herczeg Mihály prorektor, Breznay Béla, Nagy Ferencz dr., Frölich Izidor dr. és Klug Nándor dékánok, csaknem valamennyi egyetemi tanár és sok egyetemi hallgató. A gyászszertartást Kurcz Vilmos ferenczvárosi plébános végezte. Gyászének után Nagy Ferencz dr. jogkari dékán, a tudomány-egyetem tanácsa és tanártestülete nevében mondott beszédet. Az ifjúság nevében Komáromy Zoltán, az Egyetemi Kör alelnöke búcsuzott el a népszerű tanártól. Ezután a koporsót hatfogatú díszkocsin a kerepesiúti temetőbe vitték. A sírnál Gressler Jenő, a «Mensa academica» elnöke mondott utolsó Istenhozzádot az elhunytnak, a kit a családi sirboltban helyeztek örök nyugalomra.

SZOBONYA MIHÁLY festőművész meghalt deczember 7-ikén Budapesten, 42 éves korában, hosszas betegség után. Tehetségének utat és alkalmat nyitni — ebben mult el küzdelmes élete. Tehetsége tudatára ébredvén, az önművelés és önsegély feladataival kellett megküzdenie. Leginkább magyar tárgyu életképeket festett. Haladt, reményeket ébresztett, de küzdelmek nyügözték. Szerény volt, és türelmes. Betegség is sokszor látogatta, s a tavaszkor gége-baj támadta meg. Betegágya kietlenségét neje és kis gyermeke enyhítette. Mély részvéttel fogadták művésztársai a gyászhirt a tehetséges ember elhunytáról.

Szobonya Mihály a barsmegyei Nemes-Oroszban született 1856-ban, 1873—1880-ig a mintarajziskolában Székely Bertalan tanítványa volt. 1882-ben Münchenbe ment, a hol a festőakadémián Wagner Sándor és Seitz Ottó tanárok vezetése mellett fejlesztette tehetségét. Nagyon szegény fiú volt és anyagilag báró Majthényiné támogatta. Legelőször 1882-ben állított ki a műcsarnokban, 1886-ban pedig oly tetszést arattak képei, hogy a Munkácsi-ösztöndijra is fölterjesztették. Legutolsó megrendelése Erzsébet királyné arczképe volt, melyet Mármarosmegye számára kellett volna megfestenie. Ennek a képnek azonban csak a vázlatát készithette el. Temetése pénteken volt.

Losonczi NAGY VINCZE, országos tejgazdasági felügyelő elhunyt a fejérmegyei Polgárdiban, hol hivatalos küldetésben időzött, deczember 4-ikén. Érdemes és szeretetreméltó férfiú volt, még az élet legszebb korában. Egy időben a szinészet iránt

érdeklődött és a hetvenes években a népszinháznál tett kisérletet, ugyanott titkár lett, a nyolczvanas évek elején pedig maga szervezett szintársulatot még pedig jó tagokból. 1883-ban kitünő társulattal Szeged szép új szinházát vette át, de a következő évben a szinház leégett. Sok szerencséje nem volt a szinészetnél. A mikor a kolozsvári szinházhoz jutott rendezőnek, akkor egyszersmind a kolosmonostori gazdasági iskolát is hallgatta, s diplomát kapván, most már nagy erélylyel fordult a gazdasági ügyek felé. A földmivelési miniszter megbizásából a tejgazdaság tanulmányozására külföldre ment, s gazdag tapasztalatokkal térve haza, mint országos tejgazdasági felügyelő a legjobb eredménynyel buzgólkodott s országosan szervezte a tej-szövetkezeteket. A szeretetreméltó férfiú ezentúl is szivesen időzött a művészek és irók társaságában s ezek is kedves halottjukat gyászolják benne. Holttestét a földmivelési miniszter Budapestre hozatta, hol deczember 7-én temették el. Jelen volt a temetésen Darányi miniszter is Nemeskéri Kiss Pál államtitkárral s a miniszterium számos tisztviselőjével. Magyar Kázmér a földmivelésügyi miniszterium tisztikara, Strausz Adolf az «Otthon» irók és hirlapirók köre s Szilassy Zoltán az országos gazdasági egyesület nevében bucsuztatta el a halottat, mig a sirnál Pósa Lajos mondott költői lendületü gyászbeszédet.

Binder Vilmos, képviselő, 41 éves korában meghalt Medgyesen. Binder Vilmos a szabadelvü párt tagja volt és hive maradt e pártnak akkor is, midőn több szász képviselő a helynevekről szóló törvényjavaslat tárgyalása alkalmával odahagyta a szabadelvü pártot.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Lakner Ambró, premontrei kanonok, 51 éves korában, Csornán. — Dr. Bauer Antal, József főherczeg uradalmi- és a Margitszigetnek tiz éven át volt fürdőorvosa, 51 éves korában, Budapesten. Az elhunyt orvost a főherczegi család is nagyon szerette. — Mittág Rezső, Szakolcza város polgármestere, Szakolczán, életének 66-ik évében. — Wallaschek Venczel, volt 1848—49-es honvéd tüzmester, nyug. magyar kir. postafőnök, Nagy-Váradon. 67-dik évében. — Késmárky Kálmán, 64 éves orvos, a bácsmegyei Gara községben; 1848-ban *tizenhárom* esztendős korában állt be a honvédek közé, és a Bács-Földvár mellett vivott ütközetben annyira kitüntette magát, hogy káplárrá léptették elő. — Kallós Ede, szobrásznak, a Kölcsey és Bessenyey szobrok készítőjének édes atyja, 80 éves korában, Budapesten. — Gaál Béla, ügyvéd, Tamásiban. — Pálka András, városi jegyző és magyar kir. postamester, 65 éves, Felkán. — Jamrich Sándor, uradalmi főkertész, 54 éves, Csákváron. — Pataky Sándor, hunyadmegyei alszámvevő, 40 éves korában, Brádon. — Bilek Antal, a szomolányi uradalom volt főerdésze, Vittenczén. — Zdeborszky József, a véghlesi uradalom jószágigazgatója, 58 éves korában, Nagy-Szalathnán. — Müller József, kőfaragó mester, Esztergommegye törvényhatósági bizottsági tagja, 48 éves korában, Süttőn. — Csopaki Csook Bálint, kir. itélőtáblai biró, 75 éves korában, Halmihegyen, s nagy kiterjedésü rokonság gyászolja. — Morbitzer Lőrincz, a budapesti Józsefváros régi, jól ismert vendéglőse, kinél a hatvanas és hetvenes években a politikai élet sok szereplője megfordult, maga Deák és báró Eötvös is, — 58 éves korában.

Zsebeházi Herczegh Sándorné, szül. Ferenczy Karolina, Herczegh Sándor nyug. kuriai biró neje, Ferenczy Ida urnőnek, Erzsébet királyné felolvasó hölgyének nővére, Budapesten. — Özv. Majorossy Sándorné, született Balogh Mária, Majorossy Géza ismert fővárosi épitész édes anyja, 74 éves korában, Budapesten. — Özv. Sprencz Pálné, szül. Mánya Heléna, 84 éves korában, Csik-Zsögödön. — Özv. Verbőczy Józsefné, szül. Ruzitska Mária, 83 éves korában, Pécsett. — Felső-kubini és demjénfalvi özv. Kubinyi Lászlóné, szül. Szakáll Francziska, 69 éves korában, Rimaszombaton. — Id. Kaiser Nándorné, szül. Gremsperger Teréz, 58 éves korában, Budapasten. — Róth Károlyné, szül. Barabás Eliz, 36 éves korában, Maros-Vásárhelytt. — Szabó Andrásné, szül. Vajda Rózsika, Szabó András székelyudvarhelyi ref. főgimnáziumi tanár ifju felesége, 22 éves korában, Székely-Udvarhelytt. — Simonich Mariska, élete 24-ik évében, Zomborban. — Bauer Ignáczné, született Ausländer Hedvig, a budapesti New-York kávéház társtulajdonosának neje, 50 éves korában.

SAKKJÁTÉK.

2091. számu feladvány. Jespersen J.-től.

(II. dijat nyert feladvány.)

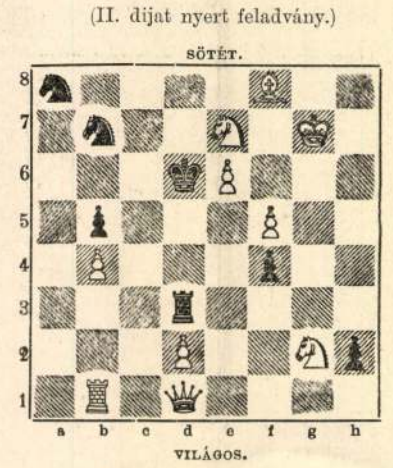

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2073. sz. feladvány megfejtése Gehlert A.-tól.

Világos.	Sötét.		Világos.	a.	Sötét.
1. Hh5—g3	Ha5—b7 (a)		1. —	—	Kd5—c4 (b)
2. Hg3—f5	Kd5—e4		2. Vg6—a6 †		Kc4—c3
3. Hf5—d6 †	K. t. sz.		3. Va6—e2 stb.		
4. Hd6—c4 v. V mat.					

Világos.	b.	Sötét.
1. —	—	Fa8—c6
2. Vg6—d3	—	t. sz.
3. Hd4—f3—b5 † stb.		

A 2074. sz. feladvány megfejtése Kálnitzky G.-tól.

Világos.	Sötét.		Világos.	a.	Sötét.
1. Va4—a8	Ke6—d5 (a)		1. —	—	Ke6—f7—d7 (b)
2. Fd3—e4†	t. sz.		2. Fd3—b5 (†)		t. sz.
3. H v. V mat.			3. V mat.		

Világos.	b	Sötét.
1. —	—	He3—c4
2. Va8—c8 †	—	Ke6—d5
3. Vc8—c4 : mat.		

Helyesen fejtették meg: *Budapesten:* K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — *Kecskeméten:* Balogh Dénes. — *Lipótvárott:* Müller Ferencz. — *A pesti sakk-kör.*

KÉPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 48-ik számában közölt képtalány megfejtése: *Az erények oly javak, melyek örökké fenmaradnak.*

Szerkesztői mondanivalók.

S.-A.-Ujhely, F. I. A szép verset köszönettel vettük. A korábbi küldeményt is fölhasználjuk nem sokára.

Igló, K. I. A kép és a czikk közlését az utóbbi hónapokban fölmerült események halmaza késleltette, de okvetlen sort kerítünk rá, ha előbb nem, a jövő év első heteiben.

Szeged, K. J. A küldeményt köszönettel vettük, s mihelyt lehet, közölni fogjuk.

Gondolj reám. (Musset). Az eredeti czíme tulajdonképen Rappelle-toi, zárjel között: Vergiss mein nicht, a mi annyit tesz, hogy Musset «a ne felejts»-et akarja francziára fordítani, minthogy e versét Mozart zenéjéhez szövegül irta. E fordítási kisérlet figyelemreméltó, komoly törekvés munkája, az eredeti hamvát azonban meglehetősen letörli. Olyan ez az ültetett vers, mint a lepke szárnya, melyről a hímpor mind a gyermek kezén maradt.

Nem közölhetők: *Beteg vagyok, nagyon beteg.* Helylyel-közzel van benne erő, s a keserű világfájdalomban mintha a szerző szívének sirását is hallanók; de a vers szétfolyó s nagyon gyakran elerőtlenedik, meglankad. — *Uj ezerév tavaszán. Ezer év.* A rythmustalanság e kisérleteket csaknem olvashatatlanná teszi. — *Szunnyadj békén.* Itt-ott nekilendül; de általában nem méltó a tárgyhoz, melyet megénekel. — *Végre pihenni tért.* Száraz próza, csak rímei jók.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. IV., Kaplony-utcza 9. sz.)

Gummiáruk, betegápolási czikkek *sérvkötők (óvszerek* F. Bergueránd párisi gyárostól) legelőnyösebben beszerezhetők *Polgár Sándor* egyetemi kötszerésznél, Bpest, Erzsébet-körut 50. 6734

A sok éven át megszokott kimustrálását a Saisonból visszamaradt **ruhaszöveteknek és kesz öltönyöknek** tetemesen leszállitott árban folyó **deczember hó 5-én** kezdtük és kérjük a szives látogatást.

Bátrak vagyunk az udvar gyász folytán visszamaradt **uj és divatos** selyem- és divat-kelmeknek kivételesen olcsó árait a t. közönség becses figyelmébe ajánlani.

Monaszterly és Kuzmik Utódai
csász. és kir. udvari divatáru szállitók.

Mint kiváló gyógyvizet **és** óvszert **rheuma, köszvény** és **hurutos** betegségeknél, valamint **hólyag-** és **vesebántalmaknál,** orvosi tekintélyek a **Salvator-Lithion-forrást ajánlják.**

Friss lövetü fáczánokat, foglyokat, őz-czombokat és gerinczet, pörkölt vadsertést kimérve, idei hízott pulykát, kappant és egyéb ünnepélyekre szükséges czikkeket ajánl

GÉCZY FERENCZ
Budapest, IV., Városház-tér 2.
Veszek uradalmi hajtóvadászatokon elejtett mindennemü **vadakat,** továbbá **hizott baromfit** és **friss tojást.** 7946

HIRDETÉS.

New-York és **London** az európai szárazföldet sem kiméltek meg s egy nagy ezüstárugyár indittatva érezte magát egész készletét — a munkadij csekély megtérítése mellett — elajándékozni. Én vagyok felhatalmazva ezen megbizást eszközölni. **En** tehát minden embernek adom az alant felsorolt tárgyakat pusztán **6 frt 60 kr.** megtérítése mellett és pedig:

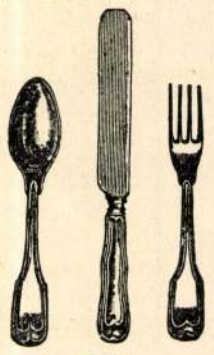

6 db legfin. **asztalkést** val. ang. pengével,
6 « amer. **szabad. ezüstvillát** egy dbból,
6 » « « « **evőkanalat,**
12 « « « « **kávékanalat,**
1 « « « « **levesmerőkanál**
1 « « « « **tejmerőkanalat**
2 « « « « **tojástartót,**
6 « angol **Victoriatálczát.**
2 « pompás **asztali-gyertyatartót,**
1 « **teaszürő,**
1 « legfinomabb **czukorszórót,**

e 44 drb összesen csak 6 frt 60 kr.

A fenti **44** tárgy ezelőtt 40 frtba került és most ezen minimális árért, **6 forint 60 krajczárért** kapható. Az amerikai szab. ezüst egy teljesen fehér fém, mely ezüst szinét 25 éven át megtartja, miért is jótállás vállaltatik. Legjobb bizonyitékául, hogy ezen hirdetés

nem szélhámosság

ezennel nyilvánosan kötelezem magamat arra, hogy ha az áru nem felel meg, kifogás nélkül visszaszármaztatom a pénzt. Senki se mulaszsza el a kedvező alkalmat, ezen remek garniturát megszerezni, a mely különösen ajánlatos **házassági és alkalmi ajándékul és jobb háztartások részére.** 7806

Kapható csak HIRSCHBERG A.-nál
az egyesült amerikai szabad ezüstáruk gyár főképviselőségénél,
Bécs, II., Rembrandstrasse 19/7. Telefon 7114.

Szétküldés a vidékre utánvéttel, vagy az összeg előleges beküldése mellett. — **Tisztitó-port hozzá 10 kr. Csupán az itt látható védjegygyel valódi.** (Egeszségi érc.)

Kivonat az elismerő levelekből:

Becses evőeszközküldeményét megkaptam, melylyel nagyon meg vagyok elégedve és kérem még egy olyan garniturát, 14 drb. amerik. szab. ezüstből utánv. küldeni.
Bozovics, Kr.-Szörénym. 18/7. 896.
Keresztes S. főszolgabiró.

«Az első küldeménynyel nagyon meg vagyok elégedve, kérek még egy garniturát.
Kalocsa. **Majorosy János,** kanonok.

«A küldeményt vettem, nagyon meg vagyok elégedve, kérek még egy küldeményt 6 frt 60 krért.
Kolozsvár. **Bánffy** báró ő excell.

A küldeményt megkaptam s azzal megvagyok elégedve.
Gaád, 1898. szept. 1. **C. Chotek-Gudenus** grófnő.

Henneberg selyem
7532
csak akkor valódi ha közvetlen gyáraimból rendelik

fekete, fehér és szines 45 krtól 14 frt 65 krajczárig méterenként — sima, csikos, koczkázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szin és árnyalatban stb).

Ruhák s blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen és házhoz szállitva.

Minták póstafordultával.

Magyar levelezés. — Svájczba kétszeres levélybélyeg ragasztandó

HENNEBERG G. selyemgyárai, Zürichben
(cs. és kir. udvari szállitó).

A model.

Szobonya Mihály barátunkkal, a jeles festőművészszel (kinek az Uj Időkben is több hangulatos képe jelent meg) történt meg az alábbi eset, melyet kár megiratlanul hagyni. Kiindul egyszer Budapestről egy vázlat-könyvvel meg a palettával a vidékre hangulatokért.

Ráült a vonatra és csakúgy találomra kiszallt Borsodmegye egyik állomásán; aztán nyakába véve a megyét, gyalogszerrel rótta az utat, mígnem olyan községbe ért, a mely nagyon hangulatosnak látszott. Nagy-Barcának hívták a községet.

Kedves szőlőkoszorús hegyek mosolyogtak a falu mögött. A torony csillogó teteje körül fecskék rajzottak. Az apró házikók rendetlen költőiségben szorongtak a templom körül.

— Nekem való hely! konstatálta a piktor és tele tüdővel szívta a sárga, zöld és nem tudom miféle hangulatokat, melyeket a falucska lehelt.

A faluban nem igen talált embert, mert a nép a szőlőhegyen dolgozott. Kiballagott tehát a szőlőbe. Leült egy árnyékos fa alá és leste a tipikus alakokat, melyekét a jó sors hajt útjába.

Jött is csakhamar egy tipus. Egy Matuzsálem, a ki görnyedve vitte a kapát a vállán. Mohos bajszu, fogatlan, ezer ránc az arca. Szóval gyönyörü.

— Ez az én emberem! konstatálta ujongva a művész.

A kapás öreg tisztességtudóan megemelte a kalapját.

— Dicsértessék!

— Mindörökké. Hát hova iparkodik, bácsi?

— A szőlőbe mennék.

— Egyet mondok bácsi, kettő lesz belőle. Jöjjön velem!

Az öreg gyanakodva nézett rája.

— Minek? kérdezte.

— Lepingálom.

— Nem lehessen az, — motyogta az öreg — mert nekem dolgom van. Szegény napszámos ember vagyok ám én.

— Megfizetem a napszámját. Mennyi az?

— Osztég mi dolgom lenne? kérdezte óvatosan az öreg.

— Semmi, bácsi, éppen semmi. Kend ül, egész nap üldögél, én meg pingálom. Mennyi az a napszám?

— Harminc krajcár meg egy verdung pálinka.

A festő kezét nyujtotta.

— Itt a kezem, csapjon bele. Megadom én azt kendnek.

Az öreg felcsapott és nagyon hálálkodott a könnyü kereségnyen. Aztán a piktorral együtt a falu felé tértek. Mert hogy a hangulat kedvéért az öreget a saját házikójában fogja festeni.

Útközben csak kétszer szólalt meg az öreg. Egyszer ezt mondta sóhajtva:

— Hej, hej. Sajó-Szentpéteren negyven krajcár a napszám, meg egy meszely pálinka...

— Ne mondja.

— Az ám, nem is megyek én annál alább egy tapodtat sem.

— Jól van, öreg, — szólt a piktor. Hát megadom a sajószentpéteri napszámot is.

A második megszólalása ez volt:

— Igazi munkaidőben ötven krajcár ám a napszám meg egy itce pálinka!

A piktor megnyugtatta a modelt.

— Megkapja kend hát az igazi napszámot is.

Szerencsére elérkeztek az öreg házához, különben ki tudja, hogy növekedik a krajcár meg a pálinka.

Töpörödött anyóka nyitott ajtót. A mint ez megtudta, mi járatban van a piktor, sápítozni kezdett.

— Jaj, ne hagyja magát kend lepingáltatni, mert vége van kendnek!

— Ugyan már mért lenne végem?

Az anyóka félrehúzta az embert.

— Nem lehet ez jó járatban, apjuk! Mi volna kenden lepingálni való?

— Van, a mi van! — mondotta az öreg, hetykén kihúzva magát.

— Az ám, mert megtetszett kend a sátánnak. Nem látja kend, hogy ez a garabonciás diák?

Az öreg meghökkent. A piktor észrevette a bajt és sietett ellensúlyozni:

— Hatvan krajcár napszámot kap bácsi, meg két liter pálinkát!

— No hallod, anyjuk!

A csábító ajánlat az anyókát is levette a lábáról. Sóhajtozva fogott a söprögetéshez és egyre rázta a fejét.

Három napig festette a piktor az öreg kapást, s ez idő alatt a helység kovácsánál vett szállást. Negyednap reggel, mikor a modeljéhez ment, zárt ajtóra talált.

Az anyóka az ablakból kiabált ki:

— Elmenj innen, Belzebúb fia! Ha már elvitted a szegény uramat, az én lelkemre ne áhítozz!

Az ajtóban két seprő volt keresztbe téve.

Az történt, hogy az öreg kapás az éjjel váratlanul meghalt. A piktor visszaballagott a kovácshoz.

A mint itt az eseten gondolkozik, betoppan a szobába egy takaros menyecske.

Tavaszi mámor.

Uj Idők 1897. III. 18.

— Jó reggelt kívánok, csókolom a kezét. A téns urat keresem!

— Mi dologban, hugám?

A menyecske sírva fakadt. A piktor észrevette, hogy a fekete szemének nagyon jól áll a sírás és önkéntelen a palettát kereste.

— Hej, nagy az én bajom! siránkozott az asszonyka. Nézze meg ezt a tens'úr! Megmutatta gömbölyü karját, mely fel volt dagadva — tele volt kék hangulattal.

— Nem tudom mozgatni a karomat, tördöste. Tegnap az uram, a csősz, egy lőcscsel csaknem eltörte. Arra kérem a téns' urat . . .

A csőszné szikrázó szemmel nézett a piktorra.

— Mire, menyecske?

— Hogy *fesse ki* a világból az uramat is, mint a szegény János bácsit!

. . . Ha Jáger Mari akkor kéznél van, persze mindjárt könnyebb dolga lett volna a menyecskének. Így azonban a piktor megértvén a helyzetet, szép csöndesen vette a vázlatos könyvét, palettáját, búcsút mondott a fecskéktől körülrajzott toronynak, a hangulatoknak és elpárolgott a faluból.

Egy óra mulva már doronggal keresték az ördöngös bársonykabátost, a ki kifesti az embereket a világból.

KEVE.

Krisztus a keresztfán. A nagy tragédiát, a mely 1900 esztendővel ezelőtt lejátszódott Judea országának Jeruzsálem nevü városában, a Golgota csúcson ábrázol egy körkép, a melyet most mutogatnak a *Feszty magyar körkép-társaság* épületében. A képet *Frosch* és *Krieger* német festők készítették és megható annak minden egyes jelenete és alakja. Mai számunkban bemutatunk belőle három részletet. Egy római lovast, a ki a dráma lefolyására kíváncsi tömeget féken tartja, az irástudókat, a kik meghányják-vetik az esemény jelentőségét azzal a rövidlátó észszel, a mi a jelen eseményeivel szemben épp az irástudókat jellemzi és a szent város látképét. Mind a három olyan, hogy az *Uj Idők* olvasóiban bizonyára fölkeltik a kíváncsiságot az egész körképnek megtekintésére.

Tavaszi mámor. Az ifju levelek pajkosan susognak az erdőben. Egy gyík fürgén fut át az úton és egy cserje alá lapulva ijedten néz szét . . . A tavalyi száraz levél, mely az utat borítja, a közelben léptek súlyától recseg; könnyed és nehézkes lépésektől. A fiatal lombok közül két alak válik ki, egy karcsu leány és egy deli ifjú. Úgy látszik, kissé eltévedtek a társaságuktól, melylyel az erdőbe jöttek, de nem csoda, mert hiszen ez a tavasz mámorában lihegő liget tele van pajzán faunnal és nimfával, a kik rejtett utakra csábítják az ifjú halandókat. Aztán nagyon el vannak merülve valami fontos tárgy megvitatásába. Az ifju esdekel, követel, fölcsattan, meg halkan kérleli társát, a leány kacag és energikusan rázza ibolyás kalapját . . . A vita mind hevesebbé válik és azzal végződik, hogy a leány gyorsan előre iramodik; a legény utána. Egy öreg bükkfa állja útjokat. A leány odamenekül és kacagva, ingerkedve bujkál a fa síma törzse körül üldözője elül, a ki heves keringésben iparkodik elfogni a szép zsákmányt s e közben becses orrát néhányszor a fakéregbe üti. Egyszer aztán az üldöző elcsipi az üldözöttet s egy szomjas ajak rátapad egy remegő ajakra . . . A sürűben egy faun pikánsan vigyorog . . . A távolból a mama ideges kiáltása hangzik: Irma! Irma! — *Neogrády* ezt a bájos erdei idilt pompás képben mutatja be olvasóinknak.

IRODALOM.

Szávay Gyula.

Ül vala a szerkesztőség íróasztalánál a jó öreg *Pereszlényi* János és írja vala a győrieknek a *Hazánk*-at. Az irőasztal mellett pedig a pirosképü Kalma István levonatokat javít vala az ő térdein.

A szerkesztőségnek nevezett helyiséget pedig kamarának nevezték azelőtt, köznapi értelmü kamarának, és három ember egyszerre soha nem volt jelen abban a szerkesztőségben.

Szávay Gyula.

— Egy fiatal ember kíván szólani a szerkesztő úrral, — szólt be ekkor a nyomdavezető.

— Fiatal ember? Hát akkor menjen ki, Kalma.

Kalma ki. Fiatal ember be.

— Verset hoztam, — mondja a szerkesztőnek.

A szerkesztő (gömbölyü fejü, szőke öreg úr volt ez a Pereszlényi) átvette a verset és rövidlátó lévén, csak úgy egy szemmel belekezdett az olvasásába;

Juj, de meleg van!
Éget a nap heve künn a szabadban.
Megsül az ember,
Járni alig mer.
Lantra poétafi, kézbe az ollót,
Nyess papirost és Phőbus Apollót,
Istenedet, kit a nap szekerének
Fókocsisául Olimpra tevének
Kérdd, hogy e rettenetes meleget vigye
Innen akárhova messzire, ám izibe!

A szerkesztő fölnézett. Előtte egy borzasfejü, feketeszemü fiatal ember áll. Sápadt. Igazi poétafej. Rajta értékes prémes bunda. Vár türelmesen.

— A vers jó vers, mondja a szerkesztő, annyira jó, hogy ilyet még Győrött senki sem irt. Fényes vers, folyik mint a patak! Hol volt maga eddig, hogy én nem ismertem?

— Szegeden.

— És most micsoda?

— Tanuló vagyok.

— Nem meleg az a bunda?

— De meleg.

— Hát miért nem veti le?

A fiatal ember elmosolyodott:

— Kopott a kabátom.

A szerkesztő is elmosolyodott. Aztán kérdésből-kérdésbe megtudta, hogy a fiatal embert a szegedi árvíz vetette Győrbe s hogy kemény szegénységben él: nappal másokat tanit, éjjel maga tanul. Megkínálta a lapnál munkával.

Nehány hét múlva már egész Győr ismerte a *Szávay*-nevet. Magát a viselőjét még nem. A fiatal ember dolgozott, tanult és szabad idejében verseket irt.

Vala pedig az ő összes fizetése a lapnál havonkint nyolc forint.

Szávay Gyula azonban csakhamar belátta, hogy a versirásból megélni nem lehet. Letette a vizsgát a gimnázium nyolcadik osztályáról s még abban az évben két jogi vizsgának a gondjait is elvetette s beállott kereknek a városhoz.

A város atyái nem bizhattak valami sokat az ő elméjében és tudományában. A ki verseket ir, — mondották — az okos és józaváló ember nem lehet. Ha jól emlékszem, olyan hivatalt adtak neki, a melynek huszonöt forint volt a havi fizetése, fütéssel persze és világitással a hivatalban. Otthon megfagyhatott.

És ebben a szük esztendőben történik, hogy beléesik Szávay Gyula szivébe a szerelem napsugara; megszereti az ottani szintársulat primadonnáját: *Kovács* Ellát.

Megházasodni a hivatalra nem lehet. Hogy az asszony tovább is játszék, nem engedheti. De nélküle nem élhet, tehát mit tegyen?

Más főbe lőtte volna magát, ő — élclapot indított. A lap tele volt pezsgő humorral és helyi vonatkozásu tréfákkal.

A közönség kapkodta és sietett prenumerálni az egész vármegye.

Szokonya diháty

1875/76 - 1880/81.

Ferképzőmfoisk vk

138.1.

T. 3726.

emelkedő sziklán látjuk a várat,
na halad a háttér felé, mig
je beszélget. Felirata a lebe-
mértani feladvány van:

VARA.

5 cm.

2-40.

SZOBONYA *Mihály*, festő, * Nemes-Oroszi 1855, † Budapest 1898 dec. 7. Budapesten és Münchenben tanult s szerény igényű életképeket állitott ki. Művei közül Jókai Mór arcképe 1894-ből a Petőfi-házban van Budapesten, Roszner Ervin báró képmása a Honti Múzeumban. A kovács családja c. ké-1883. a király vette meg.

K-3 II. 574 l

A «Magyar Salon» eredeti rajza. Rajzolta Szobonya Mihály.

AZ OTTHON BOLDOGSÁGA.

Magyar Salon 1888. nov. 153 l.

nak körűlte mézes-mázos szavakkal, majd hogy meg nem eszik. Bezzeg az az asszony nem fukarkodik a nyájas szóval, a kézszorítással, még a kacsingatással sem.

A fiatal nőnek arczát egészen elborítja a láng:

— Azt akarod?

A férj kissé meghökken:

— No, no nem épen azt mondom. Csak légy hozzá egy kissé barátságos. Ide fogod ültetni magad mellé.

Daczosan, büszkén villannak meg a nő szemei:

— Te nem tudod, hogy mit akarsz.

A férj fürkészőn jártatja végig pillantását neje lángoló arczán. Egy kissé zavart, gondolkozni látszik magában, mialatt hevesen jár föl s alá a szobában, keményen dobogtatva lábaival a pallót. Hanem aztán nevetéssel könnyít magán:

— Ej azért, hogy egy kissé szorongatta a kezedet? Látod, hogy nem csinálok belőle semmi nagy dolgot. Tréfára kell venni az egészet. No bizony, olyan döczögő vén udvarló! Hisz nagyapád lehetne.

A fiatal asszony csodálkozva tekint férjére. Sok lefoszlott már a mindennapi élet durva rostáján a menyasszonykori illuziókból; de ily cynikus mezteleségében még nem látta a szerencsehajhászó férfi lelkét, a kiben egykor ideálját kereste.

Úgy érezte, mintha azok a szavak egyszerre jégfalat vonnának közte és férje közt. Mintha gondolataik soha nem találkozhatnának többé s sziveik soha sem doboghatnának többé együtt. Hideg borzadás futott át testén, a mint most férjének ölelő karját érezte nyakán.

— No kedvesem, úgy-e megteszed, hogy barátságos fogsz lenni ahhoz a vén bikficzhez. Nem szeretném elveszteni azt a jövedelmes állást. No, úgy-e hogy okos fogsz lenni? Az ördögnek is gyertyát kell gyújtani, angyalom.

Mindezt oly természetesnek tartotta Kulcsár Imre úr, hogy felesleges lett volna több szót vesztegetni e miatt. Margit megérthette.

Mennyire elbámult Kulcsár úr, midőn a nagy, fényes vacsora után, mely a legpompásabb hangulatban telt le s mely alatt szemmel látható volt, hogy a Fancsik úr széles vörös ábrázata mint vörösödik ki még jobban a nagy megelégedéstől, egyszerre előáll a fiatal asszony, fölindulástól lihegve, lázasan:

— Az az ember nem fog többé ide belépni.

Bosszúsan fordítja félre fejét a férj:

— Mondtam már, hogy szükségem van reá.

— Ő vagy én? — szól a fiatal nő lángoló arczczal.

— Eh! — vonít vállat bosszúsan a férj s odább megy.

IV.

Éjfél tájban hevesen csönget valaki a Gombosék kapuján. Gombos úr föléb red rá s kiadja a kapukulcsot a cselédnek. Azután hálókabátban, papucsban, gyertyatartóval a kezében kicsoszog, hogy lássa, ki a manó alkalmatlankodik ilyen késő éjjel?

— Szentséges teremtőm!

A gyertyatartó majd kiesik kezéből s tántorogva hátrál, mintha kísértetet látna.

Arra kikászolódik a dunyhák közül élete párja is. Az is majd halálra rémül:

— Mit jelentsen ez, Margit?

Istenben boldogult felsővégi komámmal, együtt tanultunk úszni a kis érben és — no, mi nem jut az ilyen öreg ember eszébe — együtt tömtük a szalonnát a zsidó árendás karikalábu ivadéka torkába. — No, követem alássan, fuldoklott is tőle a pálinkamérgező náció és ordítozott, mint a karóba került kutya. Így nevelődtünk csendeskén, mignem én ki jutottam a pusztára a karámba — iskolapajtásomat meg sok bölcseséggel, meg józan tudományossággal megáldott ura-atyja bevitte a városi gimnáziumba, hogy hát — mint az én megboldogult uram-atyámnak mondogatta — egy kicsit megfésülgessék a heje-huja rakoncátlan eszét. — Ugyan nem soká fésülgették, mert hogy hamarosan ő fésülgette a vékonypénzü deákokat, úgyannyira, hogy némelyiknek be is lyukadt a feje lágya! Haj, sosem is lesz többé olyan idő!

A visszaemlékezés nagyon is hatalmába kerítette Bajsai András uramat, mit is semmi jobban hogy szabadott elővenni, elővettük, tekintély okáért sokszor fel is kötöttük, mikortájt bandériumokkal fogadtuk a megyés püspökünk ő főtisztelendő méltóságát. Azért mondom, hogy a kard vagy dicsőség legyen a háborúban, vagy tisztesség és tekintély a békében, nem pedig hogy megreparálják az urak a szétszakadozott becsületet. Az én együgyü eszem szerint az a vágás csak még jobban széjjel szaggatja azt úgyis. — No de ez az urak dolga, — elég az hozzá, hogy nagy jó komám mihelyest kikerült a gimináziumból, ura-atyja keze alatt nekiadta magát a gazdálkodásnak és olyan becsületes dolgos gazdalegénynyé növekedett, hogy hét vármegyében mustrája volt minden koru és nemü fiatalságnak. Mikor aztán bevezette ebbe az ujjon épült házba — már akkor az én ivadékom téglát adogatott a a pallér keze alá — a nemzetes asszonyt — kit is az Úr Isten jelen hetvenéves születésnapja alkal-

Almavásár. Az *Uj Idők* számára rajzolta *Szobonya* Mihály.

nem bizonyított, minthogy a görbe csontfésűt kihúzta hajából, meg visszadugta, miközben Bajsay Ferkó, a ki gépész-mérnöki pályán akarja bebizonyítani a család őserejének sokoldaluságát — ingerkedve szól közbe.

— Már biz' Andris bácsi, fejet betörni most is lehet. Pesten most mindenért karddal törik be az ember fejét, nem ám furkós bottal. Tudja uram bátyám, mi az a párbaj?

András bá' méltatlankodva igazítja be véglegesen a fésüt hajába és nagy komolyan, valami becsületes szomorusággal hangjában, folytatja.

— Amondó vagyok, hogy a kardnak vagy háborúban a helye, vagy a tekintély kedveért. A kelmetek ükapja is hordozta a francia háborúban, én is eskolapajtásommal, későbbi komámmal együtt, aprítottuk a németet Kápolnánál és mikor elveszett a szabadság, akkor sem löktük el, mint valami kiszolgált jószágot, hanem ha eldugtuk, elástuk is, mából sok számos éven át tartson meg jó erőben és egészségben.

Már alkonyodott, a leszálló nap vörös fénye áradt be a nyitott ablakon s a Ferkó gyerek óráját nézegetve nyugtalan, jókedvvel szólt közbe.

— Dejszen, Andris bácsi, ha még csak most lesz az öregapám lakodalma, annyi, akár bele se fogna ma a Miska bátyám esetébe. Pedig öreganyám nemsokára bejön az asszonynéppel s akkor nagy csöndnek kell ám lenni. Hisz' tudja, urambátyám, a meglepetés mián.

Az öreg kétfelé törülte bajuszát.

— Igaz biz' a, öcsém, de az ilyen magamfajta öregnek csak eljár a szája, ha visszatéved a régi jó időbe. Miska öcsém volt első fia az áldott jó felsővégi komámnak és még alig hogy meglátta a napvilágot, már mondogatta az apja, hogy hát tudományos úrnak nevelteti, mert hogy meg kell mutatni a világnak, hogy a parasztvér sem hitványabb

Uj Idők 1896. II.

az úrénál, a mint azt épp akkor írta törvénybe Kossuth apánk, mi pedig nem sokkal rá a németnek a hátára. A Miska gyerek míg fölcseperedett, be is került a városi iskolába, annyi esze volt, mint az egész királyi fiskusnak és hogy Pestre is fölment és öt év mulva elhozta a kutyabőrt, melyen is ékes deák nyelven meg volt írva, hogy Bajsay Mihály immáron doktor és ügyvéd — no olyan lakodalmat még nem látott a határ, a milyent a boldogult komám ennek az örömére csinált. Azt hiszik, nem volt ott a főispán úr? — De még az alispán úr se hiányzott, — meg a megyei urak se és mondogatták nagy jó szóval komámnak, hogy van ám már nemesi levele a Bajsay-falamiának. Az a kutyabőr, a mit a derék gazdaembernek a gyereke a maga emberségéből szerez — az az igazi nemesi ármális. Ezt a főispán úr mondta, pedig hát soha még Bajsay nem szavazott a kormányra — de derék úr volt, jó magyar ember és meg is kérdezte komámtól, nem szeretné-e, ha bejutna a fia a megyei urak közé. Hát az én jó komámat csak a szíve közepén találta a szó, mer' hogy e volt a fő vágyódása. Elérzékenyedett, akárcsak holmi asszonyszemély és nagy becsülettudással mondta — mindig ott settenkedtem a háta mögött, hát csak emlékezem rá: — Megkövetem a méltóságos főispán urat — én karddal szolgáltam a vármegyét, — most ekével szolgálom — bizony szívem szándékát is tápolná az egek ura, ha ezen fiam pennájával és Istentől néki adatott eszével szolgálhatná.« Erre a főispán csak belecsap a gyűrűs fehér kezével a kigyelmetek öreg apjának munkától, kapa, kaszanyéltől feltörött tenyerébe és nagy hangosan mondá: Ilyen fia legyen sok a hazának, mint kegyelmed, édes barátom, urambátyám! Emberségesen megrázták egymás kezét, a sok úr meg éljenzett, mintha követválasztás volna és volt nagy öröm és tisztesség és ittunk is rá reggelig és reggel már engem is ölelgettek a megyei urak.

Az öregnek ragyogott az őszinte, becsületes arca, mintha most is ölelnék a megyei urak, míg a fiatalság gonoszkodva nézett össze és csöpp álmélkodást sem mutatott azon, hogy a nagy ivás után a megyei urak Bajsay András kisgazdát is megtisztelték ölelésükkel.

— Most gyütt aztán a Miska öcsém nagy sora. Valahunn, bálban vagy szüreten, — biz' én ott nem voltam, hát nem tudom, összehozta a sors a Gergely Mátyás lányával s ott nyomban meg is szerették egymást. Hát igen szemre való lány volt, — meg kell adni — barna, fekete szemü, a haja meg majdhogynem a sarkáig ért, hanem biz' Bajsay Péter, a kinek a határban akkortájt már háromezer hold jó fekete földje volt, csak nem engedhette, hogy a familia büszkesége, a megyei urak barátja, a főispán úr jobb keze belépházasodjék egy olyan családba, mint a Mátyás Gergelyé.

— Tisztességes iparos család az, bátyám!

— Iparos, — iparos — dörmögött az öreg, csöppet sem titkolt megvetéssel, — ha legalább csizmadia lett volna, — de suszter, még egy becsületes kordovány csizmát sem tud készíteni. Én akkortájt, hogy sok szó esett róla — ki akartam próbálni ő kelmét, jó bőrt vásároltam a debrecenyi vásáron és elvittem hozzá, hogy hát csinálna nékem egy pár jó ünneplőt. — Hát nem elfusérolta! Olyan hegyes volt az orra, akár a tiszai kecsegéé és olyan szűk, mintha valami módos kisasszonynak remekelte volna. És még ez a majsztrám akart a boldogult komám uram familiájába betolakodni. Nem is lett ám belőle semmi. A komám megkötötte magát, le is hunyta szemét az örök nyugalomra, — Miska öcsém meg itt is duhajkodott, ott is duhajkodott, fittyet hányt az úri kisasszonyoknak — köztünk legyen mondva, a polgármester úr szépséges virágszála is hozzá ment volna, nem is szólva az alispán kisasszonyról, a ki biz' egy kicsit ragyavert — elég az hozzá, hogy az öt öcscse szépen megszaporodott, Isten áldása rászállt a kapuik tájára, csak éppen Miska maradt egymagában, mint künn a karám előtt a jegenye. Kár pedig érte, — még most is olyan javabeli.

A vaskereskedő Bajsay gimnázista fia poétikus hajlamu gyerek és meleg érdeklődéssel néz a férfiak csoportja felé. Kiválik közülök is Mihály. Erős, széles vállu, magas termetü férfi, haja már deresedik, ezüstös szálak csillognak közte, az arca kevésbbé piros, mint testvéreié, s szinte intelligensebbé teszi az a mélázó, komoly vonás ajka körül és szeme tekintetében. A gyerek nem is állhatja meg szó nélkül:

— Bizony, öregapám szigoru volt Mihály bácsi iránt. Mégis csak a boldogság az első.

András bá' helyeslőleg bólint.

— Igaz beszéd öcsém, hanem hát Mihály volt az elsőszülött, a ki utána következett — Péter komám — már megint csak gazdálkodásra adta fejét, aztán Miklós — doktor úr öcsém uram, — biz' maga se tudta még, mi lesz, azért nem csudálni való, ha boldogult komám minden reménységét első szülötte magzatába vetette. Az Isten végzése másként akarta, de még nem késő, mert ha még Mihály öcsém akarja, követ is lehet esztendőre. Annyi, minthogy itt benn van a ködmönöm. És ha még férjhez ment vón' az a leányzó — nem ment az istenadta, akárhányan kérték és ma, tíz kerek esztendők elmultával is olyan, hogy mindenkinek megakad rajta a szeme. Mondanám, a mit mondanék, de jobb ha hallgatok, úgyis jön a nemzetes asszony, kit a magasságbéli — —

Nem volt ideje befejezni. A nagy, tejüveggel borított lámpát meggyujtották, barátságos, tiszta, fehér fény ömlött el a tágas nagy szobán. És a rég előkészített öröm izgatott várása valami édes sejtéssel vonta be az arcokat, a mint felnyílt az ajtó és két viruló menye karján belépett a család legidősebb tagja és feje, Bajsay Péterné nemzetes asszony. Egyik oldalt a Péter gazda felesége, mint legidősebb, másik oldalt a vaskereskedő csinos szőke asszonya, mint legfiatalabb menyecske a családban vezették (így tervezte az egészet Mihály), utánuk következtek a többi asszonyok és lányok, elegáns, előkelő, divatos toalettek, kivarrott ingváll és himzett pruszlikok közt, mind boldogan és elégedetten, mintha ez a derült, tágas, meleg családi fészek minden társadalmi korlátot és előitéletet lebontana, vagy nem is a ház, hanem a szeretet, hasonlatos a tavaszi szellőhöz, mely egyként olvasztja fel a kis patakok és nagy folyamok jegét és egyként fakaszt életet az erdők óriásaiban és a szerény ibolyában. A nagyasszony ódivatu, egyszerü fekete selyemruhába volt öltözve, jómódu polgárasszonyok szokásaként, fején ugyanolyan színü komoly, fodrozott főkötő, mely alól kitündöklött színezüst haja. Jóságos szeme könytől csillogott és remegő kezével integetett a meghatva álló fiúknak. Mihály az ajtónyílásra kisurrant a mellékszobába, a fiúk és unokák meg mozdulatlanul és szó nélkül állottak, a fiatalabbak izgatottan dörzsölvén kezüket, míg az alsóvégi Bajsaiak tiszteletreméltó széniora ismét megkezdette fésüjével a vándorlást, el nem tudva gondolni, mit talált ki megest a nemzetes asszony gyönyörűségére a vármegye esze? Nem kellett soká várnia. A mellékszobából öt piros képű, mosolygó arcu, tiszta fehérbe

A tükör.

Festette: SZOBONYA MIHÁLY.

Az *Uj Idők* egyedül jogos reprodukciója.

Uj Idők 1895. 42. 1

A titkos tanácsosok.

Az osztrák-magyar udvar legmagasabb rangu dignitáriusai a császári és királyi (tehát *közös*) valóságos belső titkos tanácsosok, már tudniillik nem az *udvartartás* magasabb rangu, állandó szolgálatban levő, rendszeresített személyzetét, mint például a főudvarmestert, főkamarást, főlovászmestert, főudvarnagyot, ceremóniásmestert stb., hanem az udvar köreivel csak időnkint érintkező udvari méltóságok viselőit, azaz a kamarások, csillagkeresztes dámák, asztalnokok és nemes apródok testületét értve.

A titkos tanácsosi méltóság főleg abban különbözik a többi udvari méltóságoktól, hogy polgári származásu férfi is elnyerheti, míg a többi udvari méltóság kivétel nélkül vagy részletesen megállapított úgynevezett *ősprőbák* letevésétől vagy legalább a születési nemesség személyes birásától van függővé téve és hogy az uralkodó a titkos tanácsosi méltóságot *motu proprio*, tetszése szerint azoknak adományozza, kiket arra érdemesnek tart, hogy e kitüntetésért folyamodni nem lehet és hogy a kormány sincs feljogosítva, hogy valakit e méltósággal való felruházására a felségnek ajánljon.

Udvari rangsorozatban az *udvari méltóságok* viselői közt első helyen állanak és csakis a toison-lovagok által előztetnek meg. Az aranygyapjas vitézek ez elsőbbsége azonban a legtöbb esetben azért nem juthat külső kifejezésre és érvényre, miután a fejedelmi házak sarjait kivéve, minden aranygyapjas lovag rendesen egyszersmind titkos tanácsos is.

Külön osztrák császári vagy magyar királyi titkos tanácsosok nincsenek, a mennyiben az udvar is közös. Ebből kifolyólag tehát az az eset is előfordulhat, hogy egy oly cs. és kir. valóságos titkos tanácsos, ki *osztrák* állampolgár, — feltéve, hogy az uralkodó meghallgatja, titkos jó tanácsaival beleavatkozhatik a magyar állampolitikába is. A titkos tanácsosi rang az udvarképesség előjogával ruházza fel az illetőt s ez előjogban a titkos tanácsosok nejei is részesek, származásukra való tekintet nélkül, de ez udvarképességük csak addig tart, míg férjeik élnek vagy e méltóságot birják. A titkos tanácsosok *excellenciás* urak. Egyenruhájuk aranypaszomántos sötétzöld frakk és fehér nadrág, háromszögletes kalap és aranymarkolatu spádé. Ezt az egyenruhát különben csak az osztrákok viselik, míg a magyar titkos tanácsosok és kamarások fekete díszmagyarban jelennek meg. Régi időkben a titkos tanácsosok fekete bársonykabátot (Wams) piros harisnyát, aranycsattos cipőt, hosszu fekete körköpenyt és nagy arany nyakláncot (Gnadenkette) viseltek. A XVII. században külön lakásuk is volt a bécsi császári palotában s a Hofburgban ma is megvan az úgynevezett *Geheime Raths-Stube* (titkos tanácsosok szobája), az udvarnál megjelenő titkos tanácsosok gyülekező helye és tanácsterme.

A titkos tanácsosok esküje éppen úgy, mint a kamarásoké is, *ő császári és királyi felsége személyének* való hűségfogadalomból áll. Tenórja, úgymint a kamarások esküjének, *ő felsége személyéhez* való rendületlen hűség és ragaszkodás ünnepélyes fogadalma. Esküszik ugyanis, hogy mindenben, a mi a legfelsőbb szolgálatra vonatkozik, ő felsége vagy megbizottja parancsait feltétlenül teljesíteni fogja, hogy mindenütt és minden alkalommal ő császári és királyi felsége szolgálatában pontosan el fog járni és mindenkor minden dologban úgy cselekedni, a mint egy oly hű szolgához illik, a ki legkegyelmesebb urának becsületszóval és ünnepélyes esküvel törhetetlen hűséget fogadott.

A titkos tanácsosi méltóság rendesen csak magas rangu tisztségek és méltóságok viselőinek, tábornokoknak, miniszteknek, egyháznagyoknak jut, ha a dinasztia iránt lojalitásukat bebizonyították. De ez csak *uzus;* szabály nincs rá, hogy az állami vagy egyházi hierarkia melyik rangfokozatánál kezdődhetik az említett méltóság adományozása. A katonaságnál rendesen legalább az altábornagyi rangot viselő generálisok nyerik el, de van eset, hogy kapitány is kaphatja, mint például nehány hónap előtt *Wolkenstein* gróf szolgálaton kivüli kapitány, kit a király e magas méltóság adományozásával kitüntetett, mikor Frigyes királyi hercegnek főudvarmestere lett. Számos hasonló eset van.

Egy régi szabály szerint minden kamarás, a ki 50 éven át e rangot birja, kérheti titkos tanácsossá való kinevezését. Ez az egyetlen eset, melyben e méltóságot kérelmezni lehet.

A magyar alattvalók közül jelenleg a következők birják a titkos tanácsosi méltóságot: Apponyi György gróf, Pálffy Ferdinánd gróf, Zichy Ferenc gróf, Bánffy Miklós gróf, Ambrózy Lajos báró, Széchen Antal gróf, Pálffy Móric gróf, kellemesi Melczer István, Zichy Henrik gróf, Széchenyi Imre gróf, Zichy Ödön gróf, Bornemissza János báró, Nopcsa Ferenc báró, Széchenyi Gyula gróf, Orczy Béla báró, Bittó István, okányi Szlávy József, Szapáry Géza gróf, zékelyi Tóth Vilmos, Erdődy István gróf, Samassa József, borosjenői és szegedi Tisza Lajos gróf, Szapáry Gyula gróf, Zichy József gróf, Hunyady Kálmán gróf, Zalka János, Pejácsevich László gróf, Majthényi László báró, péchujfalusi Péchy Tamás, Schlauch Lőrinc, Dulánszky Nándor, borosjenői Tisza Kálmán, Pálffy András gróf, nagykállói Kállay Benő, Esterházy Pál herceg, Császka György, Schuster Konstantin, Szent-Iványi Márton, nárai Szabó Miklós, Nikolics Fedor báró, Fejérváry Géza báró, Csemegi Károly, Szögyény-Marich László, Széll Kálmán, Széchenyi Pál gróf, Szapáry István gróf, Khuen-Héderváry Károly gróf, kaposmérei Mérey Sándor, Battyány Ödön herceg, Pálffy János gróf, Kemény János báró, Szontágh Pál, Zichy Jenő gróf, Gyürky Ábrahám gróf, Almássy Kálmán gróf, Máriássy János, Battyány Zsigmond gróf, Podmaniczky Frigyes báró, Jankovich László gróf, Zichy Ágost gróf, Csáky Albin gróf, Pápay István, Hollán Ernő, Fabiny Teofil, Hunyady László gróf, Daruváry

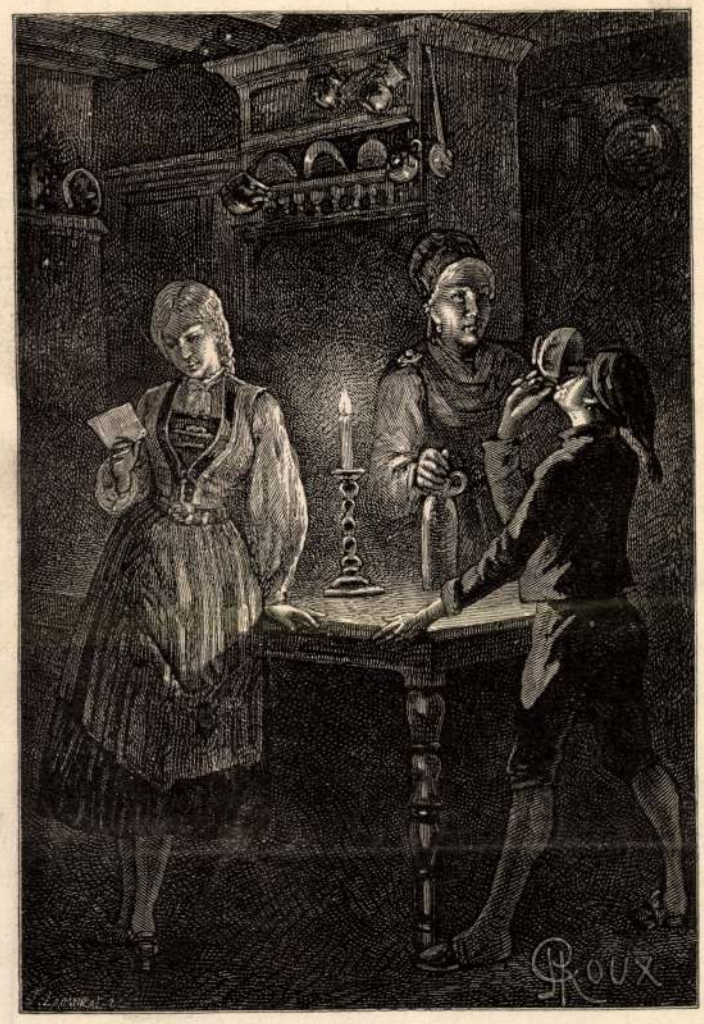

EGY CSÖPP SEM MARADT A POHÁRBAN.

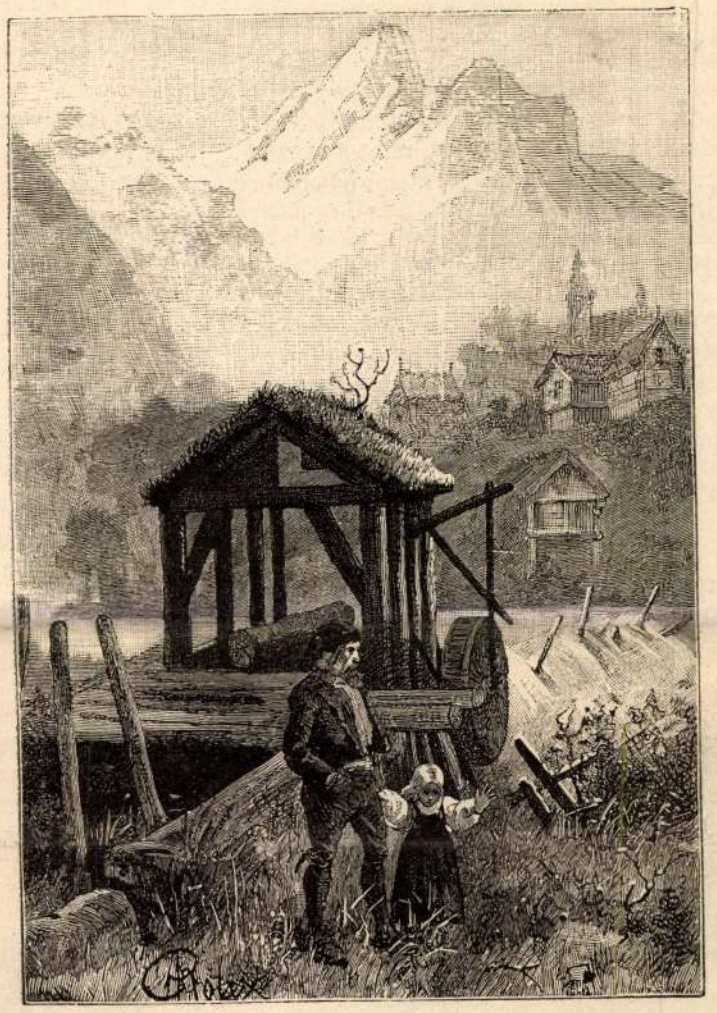

FÜRÉSZMALOM DALBAN.

EGY SORSJEGY TÖRTÉNETE.

II.

Dal csak nehány házból áll, a melyeknek egy része egy kocsiút vagy helyesebben ösvény, másik része pedig a szomszéd halmokon épült. A házak homlokzata a Vestfjorddal szűk völgye felé van fordítva, az ellenkező irányban pedig ama lombsor vonul el, a melynek tövében a Maasz folyik. Az épületek összesége, ha egyetlen földbirtokos vagy bérlő igazgatása alatt állna, olyan geardot képezne, a milyen nagyon sok van az országban. De igy is megilleti, ha nem is a mezőváros, legalább is a helység elnevezés. Az 1855-ben épült kis kápolna, melynek szentélyét két keskeny ablak világítja meg, négy szögletü tornyával kiemelkedik egy facsoport közül. A kápolna tornyostól együtt fából van épitve. Itt-ott, a patakok felett, melyek a Maaszba ömlenek, apró hidak láthatók, a melyekre párkány gyanánt két sor bemohosodott követ raktak. Valamivel messzebbről nehány kezdetleges fürészmalom nyikorgása hallható, ezek a hegyi patakok képezik a hajtó erőt e malmoknál, melyeknek egyik kereke a fürészt, a másik a szétfürészelendő fatörzset vagy gerendát mozgatja. Rövid távolságról tekintve, a kápolna, e fürészmalmok, a házak és a kunyhók mintegy elmosódni látszanak a fenyők sötét és a nyirfák hamvas-zöld lombjai közt. E két szin váltakozik a magánosan vagy csoportosan álló fáknál, a Maasz tekervényes partjaitól a Telemark magas hegyeinek ormaiig.

Üde és vonzó látványt nyujt Dal helység, csinos házaival, a melyeknek külső falai halvány zöldre, világos rózsaszinüre, rikító sárgára vagy haragos vörösre vannak befestve. Természetes virágok diszitik a nyirfahéjból készült háztetőket, a melyekről a zöldelő füvet őszszel le szokták kaszálni. Mindez gyönyörü szép és a világ legbájosabb országában van. Szóval Dal a Telemarkban, a Telemark Norvégiában fekszik, Norvégia pedig az éjszaki Svájcz, azzal a különbséggel, hogy nehány ezer fjorddal bir, a melyekben a tenger zúg a hegyek tövében.

A Telemark azon óriási lombiknak, a melyet Norvégia képez, ama részében van, a mely Bergen és Christiania közt fekszik. A vidék a bartsbergi kerülethez tartozik; vannak hegyei és jégmezői, mint Svájcznak, de azért még sem Svájcz. Vannak nagyszerü zuhatagai, mint Éjszak-Amerikának, de azért még sem Amerika. Vannak tájképei egy régmult kor divata szerint öltözött lakosokkal, mint Holland némely vidékének, de azért még sem Holland. A Telemark szebb az említett országoknál és természeti szépségek tekintetében talán páratlan a világon. E könyv irója beutazta kariolon, postalovakkal, ha ugyan talált lovakat az állomásokon. A gyönyörü táj olyan igéző és költői benyomást tett rá, a melynek varázsát szeretné szétárasztani erre az egyszerü elbeszélésre.

Abban az időben, mikor történetünk kezdődik, — 1862-ben, — Norvégiát még nem szelte át a vasút, a melyen ma Stockholmtól Drontheimig utazhatunk, Christianián keresztül. Ma egy óriási sinvonal nyulik át a két skandináv országon, a melyek nem igen látszanak hajlandóknak arra, hogy közös állami életet folytassanak. De noha az utas a zárt vasuti kocsikban gyorsabban halad is előre, mint a kariolban, annyi bizonyos, hogy semmit se lát a régi utak eredetiségéből. Elkerüli déli Svédországot és az érdekes gothai csatornát, a melyen a gőzhajók, zsilipről zsilipre, háromszáz lábnyi magasságig másznak fel. Nem állapodik meg a troletanai zuhatagoknál, se Dremmerben, se Kongsbergben és nem látja a Telemark természeti szépségeit.

Akkoriban a vasut még csak tervben létezett. Körülbelül husz évnek kellett elmulnia, mielőtt az utazó negyven óra alatt végig mehetne a skandináv birodalmon, egyik tengerparttól a másikig és eljuthatna az éjszaki fokig, Spitzbergre szóló menettérti jegygyel.

Dal akkor ama központ volt — és bár még sokáig az maradna! — a mely leginkább vonzotta a külföldi és bennszülött turistákat. Az utóbbiak legnagyobbrészt christianiai tanulók voltak. Innét legkönnyebben elszélyedhettek a Telemark és a Hardanger vidékein, felmehettek a Vestfjorddal völgyén a Mjőz tó és a Tinn tó közt és meglátogathatták a Rjukan csodálatos vizeséseit. Igaz, hogy a helységben csak egyetlenegy fogadó létezik, de ez a legvonzóbb és legkényelmesebb, a melyet csak kivánni lehet és a legtágasabb is, mivel négy szobája áll a vendégek rendelkezésére. Szóval ez Hanzenné asszony fogadója.

Nehány pad nyulik el rózsaszinüre festett deszka-falai alatt, a melyeket szilárd gránit alapfal választ el a talajtól. A fenyő-gerendák s deszkázatok időjártával annyira megkeményedtek, hogy az aczélfejszét is kicsorbitanák. Az alig legyalult és vizszintesen egymásra alkalmazott gerendák közt a mohával vegyített agyag olyan vakolatot képez, a melyen még a leghevesebb téli esők se hatolhatnak keresztül. A szobák gerendapadmalya, vörösre és feketére levén befestve, élénk ellentétet képez a falak halványabb és vidámabb szinével. A nagy terem egyik szögletében a kerek kemencze csője a konyha kéményével közlekedik. A nagy fali óra czifra mutatói terjedelmes zománczozott számlapon sétálnak köröskörül és az óramű hangos ketyegéssel jelzi a másodperczeket. Amott a barnára festett nagy iróasztal terpeszkedik. Előtte egy izmos háromlábu szék áll. Egy polczon a cserépből készült gyertyatartó áll, a mely három águ karos gyertyatartóvá változik, ha megfordítják. E termet a ház legszebb butorai diszitik: — a nyirfagyökérből készült domboru lábu asztal, a czifra lakattal ellátott nagy láda, a melyben az ünnepi és vasárnapi szép ruhákat őrzik, a nagy zsöllyeszék, a melynek keménysége a templombeli padokra emlékeztet, a szép festett faszékek, az egyszerü zöld rokka, melynek szine élénken kirí a fonóleányok vörös szoknyája mellett. Itt áll a vajas köcsög is, és a vajas prés és a dohánytartó. Végre a konyhába nyiló ajtó felett, egy nagy állványon ki vannak rakva a rézből vagy fehér pléhből készült konyhaszerek, az élénk szinekkel befestett kőedények és fatálak és tányérok, a kis köszörülő, a mely félig elrejtőzik fénymázos állványában és az antik tojástartó, a melyet akár kehely gyanánt is lehetne használni. És milyen tarka bibliai képek ékesitik itt-ott a falakat! A vendégszobák, bár egyszerűbbek, de azért nem kevésbbé kényelmesek, rendkivül tiszta butoraikkal. Az ablakfüggönyt friss zöld lombok képezik, melyek a gyepes háztetőről csüggenek alá. Az ágyon kifogástalan fehérségü lepedő van terítve és a falakat vörös alapszinen sárga betükkel irt versek diszitik, az ó testamentumból.

Nem szabad elfelednünk, hogy a nagy terem, valamint a földszinti és az emeleti szobák padlója be van hintve apró nyirfa-, fenyő- és boróka-ágakkal, a melyeknek levelei és tüjei üdítő illatot árasztanak szét az egész házban.

Lehetne-e képzelni ennél csinosabb posádát Olaszországban, vagy csábitóbb fondát Spanyolországban? Nem! Es az angol turisták serege még nem is szökkentette fel az árakat, mint Svájczban — legalább akkoriban még nem. Dalban nem a sterlingtől könnyebbül meg az utas zsebe, hanem az ezüst speczies tallértól, a melynek értéke valamivel több öt franknál és a mely egy frankot érő márkokra és réz shillingekre van felosztva, az utóbbiakat azonban nem szabad összetéveszteni az angol shillingekkel, mert csak körülbelül harmadfél krajczárt érnek. A nagyobb értékü bankjegyeken sem igen adhat tul az utas a Telemarkban. Általában egy, öt, tiz, ötven és száz tallér értékü bankjegyek vannak forgalomban, az első fehér, a második kék, a harmadik sárga, a negyedik zöld, az ötödik vörös. Kettő hiján a szivárvány összes szinei!

Aztán, — a mi szintén nem megvetendő a vendégszerető háznál, — a konyhája kitünő, és

ez nagy ritkaság a vidékbeli fogadók nagy többségénél. A Telemark nagyon is megfelel melléknevének: «az aludt tej országa.» A legtöbb fogadóban soha se lehet kenyeret kapni; vagy oly rosszat, hogy jobb, ha az ember nem is kér belőle. Az ugynevezett «flatbröd» zablisztből készül, száraz, feketés és kemény, mint a csizmatalp. Sütnek ezenkivül még valami lepényformát, nyirfahéjlisztből, a melyet izlandi mohával vagy szecskával vegyítenek. Tojást ritkán találhatni nyolcz naposnál fiatalabbat. De e helyett aztán bőségesen van rossz minőségü sör, édes vagy savanyu aludt tej és néha egy kevés kávé is, a mely oly sürü, hogy inkább hasonlit vizzel higított koromhoz, mint Mokka, a Bourbon-sziget vagy Rio Nunez illatos termékéhez.

Hanzenné asszonynál ellenben a pincze és az éléskamra illendően fel van szerelve. Szárított, besózott vagy friss tengeri és édesvizi hal, nem nagyon szivós, se nagyon sovány baromfi, mindenféle alakban elkészített tojás, finom rozs- vagy árpaczipó, gyümölcs, főleg eper, kitünő korpakenyér, sör és ó Saint-Julien, a mely még e távoli országban is magasztalja a franczia bortermelés megérdemlett jó hirnevét. Mi kell ennél több akár a legfinnyásabb turistának is?

A dali fogadó a legjobb hirnek is örvend éjszaki Európa valamennyi országában.

Erről meggyőződhetik mindenki, ha végig olvasgatja ama könyv megsárgult lapjait, a melybe az utasok szivesen beirják a nevüket, nehány leköteleső szó kiséretében, Hanzen asszony irányában. A nevek nagyrészt svéd és norvég tudósítók nevei, a kik nagy számmal sereglenek ide Skandinávia minden pontjáról.

De van sok angol is. Az egyik, miután egy óráig kellett várakoznia, míg a Gousta orma kibontakozott a reggeli ködjátékból, valódi angolos észjárással e jelszót irta a neve mellé:

«*Patientia omnia vincit!*»

Franczia neveket is olvashatunk az emlékkönyvben, részint emléksorok, részint gyakorlati megjegyzések kiséretében, a melyek néha vétenek ugyan a helyesirás ellen, de azért őszinte elismerést fejeznek ki Hanzenné asszony és leánya, a bájos Hulda iránt. (Folyt. köv.)

TÉLI ÖRÖMÖK.

Van-é köztünk, a kinek nem volt bennök része?

Pezsdülő gyermek-vérnek még a bús ködös idő is mulatsággal jár. Soha nem pihenő képzeletével virágot lát a fosztott ágon s ravasz kis elméjével nyitját leli minden lakatnak, mely az örömet el akarja zárni előle s csodálatos találékonysággal játszó kedvének szolgájává tesz mindent, bármi egyébre szánták legyen is.

Az ő háztartása teljesen különbözik a mienktől, bár innen vette a példát. Pipaszár a botja, vessző a paripája; lovagjátékában a reszelő a paizs; a tölcsér Lehel kürtje.

A hó, ez meg a nagy csatatér. Mert a kicsinyek világában nagyon kedves dolog a háború. Oda bent az iskolában a tanító úr addig prédikálja nekik a békét, míg óra után csakugyan kigyúl a heves golyóváltás.

Borus az ég, de sugárzik a föld — ez a havas idő jellege.

Még csak két órakor kell a mester elejébe jönni — de a csatát már egy órája, hogy vívják az iskolaház udvarán, de legkivált azon kívül: a széles úton, melynek árkára s buczkáira, dombjaira és kátyuira egyenletes hó-takarót hintett el a tél. S van is boldog sikongás, ha a nebulók közül egyik-másik kötésig merül bele a fehér puhaságba, s még nagyobb, ha a falu kútjának fagyos környékén hanyatt vágódik az egyik gyerek s utána, mert összefogózva járnak, az egész sor. A véletlen baj okozta szertegurulásokat a saját maguk jószántából még furábbakkal tetézik, egymáson át vetve a bukfenczet.

A közökből s mellékutczákból mind sürűbb számmal koczognak elő az apró vitézek. Eleinte tél-tul megy a lövöldözés: mindenki harczra mindenki ellen. De a gyermek-elmében is földereng a szövetség haszna: gyorsan két táborra szakadnak. A hátulsók gyúrják a löveget, a harczvonalban lévők meg röpítik, s nagyobb hévvel mint számítással — a mi a komoly háborúban is elő szokott fordulni.

S van e dulakodásnak sebesültje is. Míg hátba talál, tarkón üt a hógolyó; hagyján. De nem egy búb támad a hadvezér homlokán, s egy-egy tábornok dagadt fél szemmel ül a padban. Hanem azért oda se neki! Katonadolog.

Sikerült képünk már a harcznak végét tünteti fel. De nem a békét jelenti ez, hanem csak a fegyverszünetet.

Közel a két óra, s rektor uram az ilyen dologban nem érti a tréfát. Az egyik fiú már veri le csizmájáról a havat a szentély ajtaja előtt. A lövöldözést még csak az a nagyobbik állja — úgy látszik, valamennyi között a legerősebb és legvitézebb — s aztán ő is megjúhoz a nagyobb tekintély előtt. Jóakaró passzivitásban nézte a Juliska a háborút, s aztán, hogy nincs tovább a mulatság, utána tipeg a házba rohanó fiúseregnek.

FORGÓ JÁNOS.

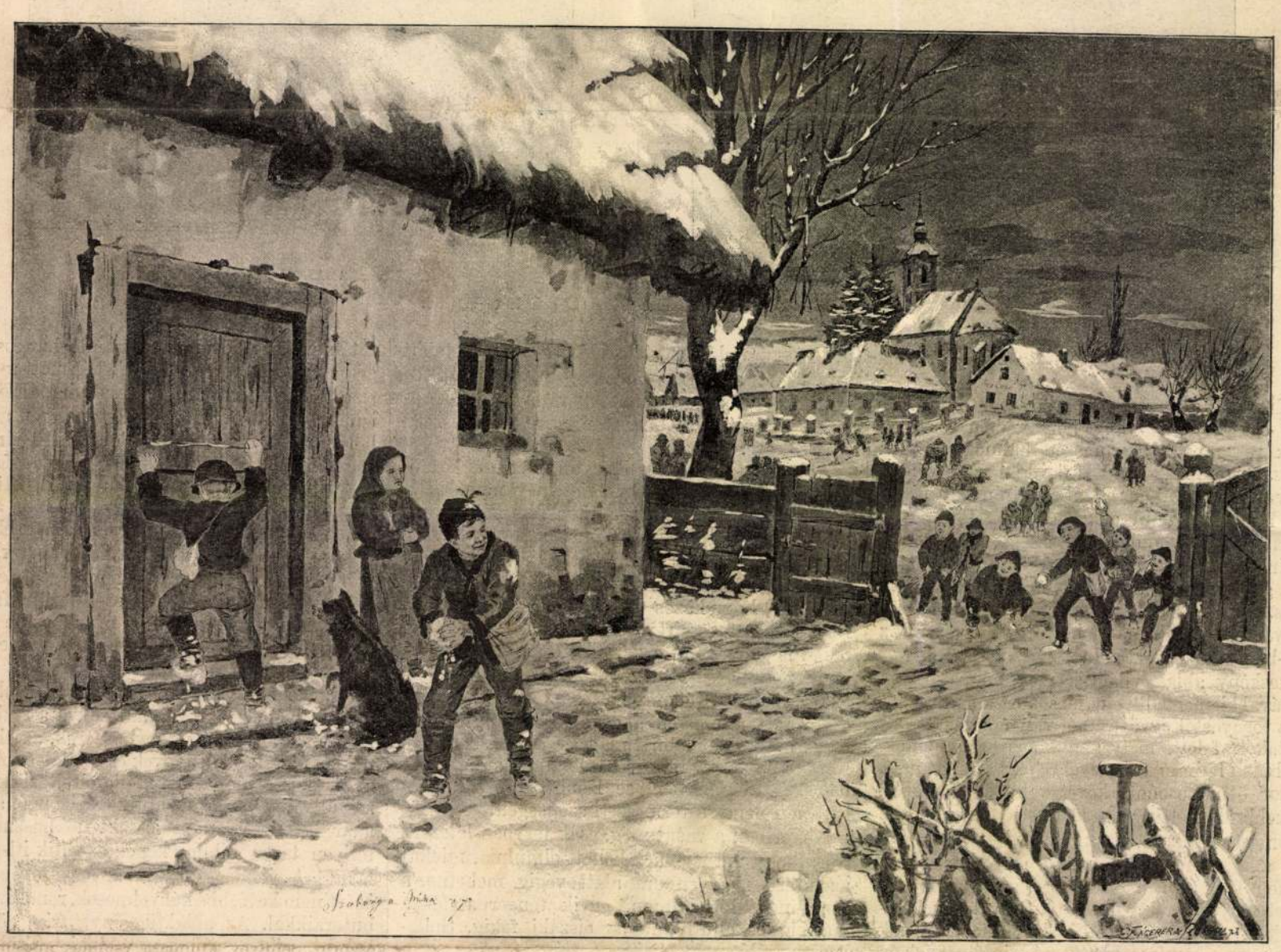

LÖVÖLDÖZÉS HÓ-LABDÁKKAL. — SZOBONYA MIHÁLY RAJZA.

EGYVELEG.

* **Óriási mastodon-csontvázat** találtak egy nebraskai kőszénbányában. Az özönvízelőtti állat egyes csontjai 45 hüvelyk kerületüek voltak.

* **Az Egyesült-Államok levélboriték-gyártói** szövetségbe léptek, husz nagy gyáros közül 14 lépett be a szövetségbe s az így létesített monopolium következtében csakhamar felhajtották az árakat, az üzleti borítékok ezre 5 cent helyett 15 cent lett. Az összes gyárakban jelenleg naponként mintegy 12 millió levélborítékot készítenek, melyből 8 milliót magában az Egyesült-Államokban fogyasztanak el naponként, a többit külföldre viszik.

* **«Ablaktörő klub»**-ot alkotott nehány kalandvágyó 8—15 éves bécsi deák s fogadásból mindenik bevert esténkint nehány ablakot. Több mint ezer ablaktábla esett az ostoba klub alapszabályainak áldozatául, míg a rendőrség a fiatalokat elcsípte s a klubot feloszlatta.

politikai martyrok sirját. — E vétségért rögtön elfogatván, egy egész évig tartó vizsgálati fogság után 25 korbácsütésre és 10 évi kényszer-munkára itéltettek.

Az embertelen itélet első része egész iszonyatosságában végre is lőn hajtva, s midőn a vérrel elborított nőket a szent-pétervári kazamaták kórházába hurczolták, az udvaron felállított katonák oly fennhangon szidták a lelketlen csinovnikokat, hogy tisztjeik jónak látták a legénységet azonnal a laktanyába vezetni.

S— herczegnő sokáig küzdött a halállal, de végre szivós természete erőt vett a betegségen és tiz hónap mulva a négy elitélt hölgy nehéz vasba verve, a szokásos fegyencz-uton Irkutzkba jutott, hol az ottani börtönben büntetésüket egész az utolsó óráig kiszenvedték. Hiába mentek magas állásu rokonok és barátok a czárhoz, a czarevnához, a különféle nagyherczegekhez és miniszterekhez, mindenütt zárt ajtókra találtak, mihelyt kérelmük tárgya kitudódott, s habár az egész czivilizált világ fennhangon kárhoztatta az embertelen eljárást, mégsem akadt oly pártfogó, ki a szerencsétlen nők balsorsán segithetett volna.

Irkutzkban ugyanakkor a szibériai ólombányákból 15 év után kikerült, s ezenkivül még 10 évi fegyházra elitélt politikai foglyok is voltak. Többnyire orvosok, ügyvédek, tanárok, vagy katonatisztek, s a véletlen ugy akarta, hogy a börtönök nagyobb része tűz által elpusztulván, az eddigi elkülönítésnek meg kellett szünnie.

A kormányzó, Zakotin tábornok, nem sokat törődött ugyan a fegyenczek sorsával, de azért nem szivesen látta, hogy nők és férfiak együtt voltak elhelyezve, habár valamennyiök magaviselete mindég kifogástalan levén, feddésre, vagy épen büntetésre soha sem nyilt alkalom. — Leginkább az imponált Zakotinnak, hogy az utóbbi években felsőbb helyről gyakran tudakozódtak a lengyel fegyencz-hölgyek után, minek az lőn a következése, hogy ezek gyakran szelidebb bánásmódban részesültek.

Igy például S. — herczegnőnek minden husvét első napján 24 órára levették lánczait; a két beteges Kowalski-nővérnek pedig megengedtetett, hogy havonként egyszer megfürödhessenek. A férfiak számára nem létezett semmi kedvezmény, de Beburoff fegyencz, ki annak idején Varsó leghiresebb orvosa volt, egy izben nagyon ügyes műtétet vitt véghez Zakotin tábornok nején, s annak folytán bajtársai számára többször tudott kieszközölni különféle kivételes engedélyeket.

Nem akarom az irkutski fegyenczek szomoru sorsát leirni, mert ez oly vérlázító, hogy az emberi kebel legutolsó ízét is felzavarja, s csupán annyit említek fel, hogy III-ik Sándor czár uralkodása óta, mely időszak a fanatikus pánszláv izgatók fénykora, — a középkor minden embertelenségei megujultak. — Miklós czár durva, visszataszitó modoru ember volt, de soha sem türte, hogy nevében valaki megkinoztassék. A szerencsétlenül kimult II-ik Sándor minden alkalommal elejét akarta venni a brutális hatalommal való visszaéléseknek; szelid lelke visszariadt minden kegyetlenségtől, de azért épen az ő uralkodása alatt történtek e részben a legnagyobb botrányok.

Térjünk azonban vissza elbeszélésünkhez, melynek folyamán mindenki hű képet nyerend népünk szenvedéseiről.

Irkutzkban minden egyes politikai fegyencz megérkezte után ennek életleirása is a kormányzó kezébe kerül oly utasitással, hogy a letartóztatás tartama alatt a netán még hiányzó adatok beszereztessenek, hogy azok nyomán a fegyencz egyéb családi és társadalmi összeköttetéseiről biztos tudomáshoz lehessen jutni. — E czélra egy «agent provocateur» adatik melléje, kinek feladata a fogoly titkait kifürkészni. — A kémek szerepe, mint mindenütt, úgy itt is a legundokabb foglalkozások közé számittatik, és csak nagyon együgyü emberek, szoktak lépre menni; a dolog vége az szokott lenni, hogy a kémet hamar felismerik, s többé szóba sem állnak vele.

Az irkutzki fegyencz-telepben valami Paljachoff nevű elbocsájtott fegyencz volt a foglyok titkainak kifürkészésével megbizva. Mintegy 45—50 éves ember lehetett, de lelkifurdalásai idő előtt teljesen megtört emberré tették. A fegyenczek előtt életfogytiglan elitéltnek mondotta magát, lánczot nem viselt ugyan, de kezén és lában a vasak nyomai meglátszottak, melyeket az előtt hosszú évek során viselt. Gyakran történt, hogy valami szerencsétlen fogoly a vén áruló szavainak hitelt adva, mindent elmondott, mit még a pétervári kazamaták kinzó szerei sem voltak képesek belőle kicsikarni. Erre aztán ujabb vizsgálat lőn elrendelve, melynek folytán elfogatások, sőt gyakran kivégzések is fordultak elő. — Paljachoff Irkutzkban «az elkárhozott lélek» neve alatt volt ismeretes, s midőn S— herczegnő társaival a börtönből kiszabadult, látszólag őt is szabadlábra helyezték. Az első állomásig együtt utazott velök, de itt az orosz és lengyel férfiak tudtára adták, hogy vele egy lépést sem tesznek tovább, s igy Paljachoff betegséget volt kénytelen szinlelni, hogy valami ürügy alatt visszamaradhasson.

A társaságnak két tagja, Turoff és Trepkoff volt testőrtisztek, kik Paljachoff miatt sokat szenvedtek, megfogadták, hogy iszonyu bosszut állnak rajta, ha valahol kezükbe kerülne. Mily nagy volt tehát meglepetésük, midőn a nisni-nowgorodi indóházban az «elkárhozott lelkü» emberrel találkoztak. A perronon járó-kelő rendőrök szemmel tartották az utazókat, nem lehetett tehát az ellen tenni, hogy Paljachoff ne üljön fel a vonatra, sőt véletlenül még velük egy kupéba is került.

— «Micsoda börtönben fogod most szerepedet folytatni, — kérdé tőle gunyosan mosolyogva Dr. Beburoff — a mi nyomunkon akarsz járni? Ezt nem tanácsolnám, mert mihelyt észreveszem hogy utánam szaglászol, megszüntél élni!»

Paljachoff egy szót sem válaszolt. — «Hallod-e Paljachoff — folytatá egy másik fegyencz — fordulj vissza rögtön Irkutzkba, ott csupa ismerős arczokra találsz, másutt én ismertetem meg veled az embereket, ez pedig, hidd el, nem lesz hasznodra.»

Paljachoff még mindég hallgatott. — Most azonban a kocsi egyik sarkában ülő utas, ki eddigelé látszólag csendesen aludt, szemeit dörzsölve figyelemmel kezdte kisérni az egymást követő szemrehányásokat míg végre helyéből felkelve, Paljachoff előtt megállt.

— «Ismersz-e?» — kérdé az idegen a kémtől.

— «Nem emlékszem, hogy valamikor láttam volna» — volt a válasz.

— «Dehogy is nem, csak erőltesd meg kissé az eszedet, és a sok ember közül, kiket szerencsétlenné tettél, gondolj egyre, ki valamikor nem csak bajtársod, hanem hű barátod is volt, s kit nehány rubelért elárultál. Én Sakolski vagyok, te nyomorult gazember, és most le fogok számolni veled.»

«Azonban mielőtt ezt tenném, elmondom gaztetteidet, nehogy hirtelen harag bosszújával vádoljanak a jelenlevők. Tehát, hölgyeim és uraim, rövid leszek. Midőn Sándor czárt meggyilkolták, véletlenül épen a gyászos eset szinhelyén jártam, s a miként tudva van, a fejét vesztett rendőrség valamenyi nézőt elfogatta, mert azt gondolták hogy a gyilkosok czinkosai messze nem lehetnek.»

«Midőn bennünket aztán egyenként kihallgattak, a rendőrök közt ráismertem Paljachoffra, ki, a miként mondám, jó barátom volt. Annak idején együtt szolgáltunk a pultawai ezredben.»

«Eszem ágában sem volt közbenjárását igénybe venni oly czélból, hogy minél hamarabb kiszabaduljak, mert tudtam, hogy ez hatalmában nem állhat, csakis arra kértem, értesitené nőmet hollétemről. És mit gondolnak, uraim, mit tett a nyomorult? Mindenekelőtt feljelentett, mintha meg akartam volna vesztegetni, hogy titkos izenetet vigyen családomnak: Ez elég volt arra, hogy engem is belekeverjenek a czár-gyilkosok perébe. Midőn lakásomat megmotozták, állitólag két font dynamitot találtak, holott nekem soha még egy mákszemnyi puskaporom sem szokott lenni, — szegény beteges nőmet vallatták, ütötték, verték, hogy valljon be mindent, és a jó áldott teremtés meghalt a kancsuka alatt.»

«Négy évi vizsgálati fogság után szentül halálra itéltek volna, ha véletlenül az alibit idegen emberek be nem bizonyitják; a lakásomon talált dynamit pedig közönséges keményitő lévén, még a legvérengzőbb haditörvényszék sem volt képes reám valamit kisütni. Elbocsájtottak, de nőm halva volt, egészségem és vagyonom tönkre ment, s ezt csakis ennek a szörnyetegnek köszönhetem, ki azért döntött szerencsétlenségbe, hogy magának érdemeket szerezhessen. Azóta mindenütt kerestem; a fél világot bejártam, de sehol sem tudtam nyomára akadni, míg végre egy névtelen levélben arról értesitettek, hogy Irkutzkban mint fegyenczházi kém van alkalmazva, s jelenleg különös küldetésben Szt.-Pétervárra, illetőleg Varsóba utazik.

«E küldetés valószinüleg abban áll, hogy önöket hamis feljelentések nyomán ismét bajba hozza, de ez egyszer véget vetek az undok féreg életének.

«Válaszsz, itt egy revolver s egy darab nyers cyankali. Végezd ki önmagadat, mert nem vagy arra érdemes, hogy becsületes ember kezét rajtad beszennyezze.»

E szavakkal az idegen odanyujtá a két halálthozó tárgyat.

Azonban Paljachoff villámsebességgel kiveté magát a nyitott kocsiajtón, s testét apró darabokra szakgatták a vonat kerekei.

Másnap a hirlapok bonyodalmasan leirták a nisni-novgorod—szent-pétervári vasuton előfordult balesetet, mely szerint egy utas, kinek neve még nem tudatik, valószinüleg öngyilkossági szándékból a kupé ajtaján kiugorva, azonnal szörnyet halt.

Ez volt az «elkárhozott lélek» vége.

A GYORSIRÁS JUBILEUMA.

Az első nemzetközi gyorsiró-kongresszust közelebb tartották meg Londonban. Egyszerre három jubileumi évforduló hozta össze a gyorsirás barátjait Angliába. Háromszáz éve most, hogy a gyorsirás, melyet különben már az ókorban is gyakoroltak, Angliában valódi megalapitását érte; száz éve, hogy a hires Taylor-féle gyorsirás létesült és 50 évvel ezelőtt találtatott fel a Pitman-féle gyorsirás, mely az angol nyelven beszélő népek között most leginkább van elterjedve.

Háromszáz évvel ezelőtt Tilbury János angol volt az, ki a gyorsirást ismét megujitotta, habár csak a latin nyelvre alkalmazva, utána közvetlenül Bright Timotheus orvos adott ki 1588-ban egy gyorsirási tankönyvet az angol nyelv számára. E könyvből az egyetlen, Erzsébet királynőnek ajánlott példány az oxfordi könyvtárban van. Az első kisérletek nehézkesek, mesterségesen felállított hieroglyphek utánzatai voltak és igy nagy elterjedésre nem tehettek szert, habár egyesek, köztök különösen Mason Vilmosé, nagyon kedveltek voltak. Az első rendszeres gyorsiró a modern gyorsirás valódi atyja, Taylor Sámuel volt, ki 1786-ban adta ki könyvét. Taylor rendszerét még most is sok helyen használják és csaknem minden művelt országban az ő szabályait fogadták el a gyorsirás uttörői.

A legelterjedtebb angol gyorsirási rendszer megalapitója azonban Pitman Izsák, kinek tankönyve ma már egy milliónál több példányban van elterjedve s az 1842-ben általa alapitott «Phonetic Journal» czimü gyorsirászati hetilap mintegy 20,000 példányban jelenik meg. Az ő rendszerét használják: az angol sajtó- és kereskedő-világ emberei s az iskolákban is nagyobbrészt ezt használják, sőt most már tervbe van véve, hogy ezt a nyomtatásra is alkalmazzák s ezzel kapcsolatban megkisértsék az angol helyesirás reformját. Müller Miksa és Bain Sándor hires tudósok is támogatják ezt a törekvést.

A kongresszussal egyidejüleg jelent meg dr. Westby-Gibson nagy műve a gyorsirás történetéről s több tanulmány a jelirásról általában. A kongresszuson a legtöbb müvelt nemzet képviselve volt s különösen két irány állott egymással szemben: a német, mely a gyorsirásban a grafikai s az angol és franczia, mely a geometriai alapot képviseli.

A MOSÁS.

Ez az a szó, a mitől a fővárosi embert kileli a hideg. Mosás van a háznál! Ez annyit jelent, hogy minden fölfordult, hogy minden kényelmednek vége van.

A menyecske (ha még az) már hajnalban föl van, csattog, pattog, veszekszik a szolgálókkal. A konyhai csaták zaja fölébreszt, de ha nem riasztana is fel, majd kiugrat vaczkodból maga az asszony, rád kiabálva, ha költői lelkületü, a költőből:

— «Föl szennyes szolga, föl hamar!» Ki abból az ágyból, mert szükségem van a vánkosczihákra! Egy, kettő, három, öltözködjék és aztán menjen el valahova a háztól. Ne alkalmatlankodjék itt! Haza se kerüljön ebédre, mert itt rá nem ér senki főzni az ilyen kákabélünek. Ebédeljen a vendéglőben.

A ruhád megkeféletlen, a csizmád megtisztítatlan, reggelid kihült, mert már hajnalban főzték meg, de azért semmit sem szólhatsz, mert hiszen mosás van a háznál. A mosás mindent

kiment a világon. Örülsz, hogy az előszobába rakott piszkos fehérnemű-boglyákon keresztül, az utolsó tiszta ingeddel kiszabadulhattál valahogy az utczára.

Nem is akadt még arra élő piktor, a ki egy fővárosi mosást megfessen. Rettentőn visszataszító kép lenne az

De annál idyllibb a falusi mosás, melyet mai számunkban mutatunk be a Szobonya Mihály szép rajzában, a hol egy darab élet van hiven odacsapva.

Egy egyszerű falusi udvar tárul elénk összes járulékaival, köcsög a karón, napraforgó a kerítésnél, csáklya függ az eszterhéj alatt, ha netán a «veres kakas» találná magát elkukorékolni a ház tetején, a létra is oda van támasztva a padláshoz.

Az «édös» pedig ott áll a teknő fölé hajolva, felgyürt karokkal, két keze jár szaporán, dörzsöli, morzsolja a szappantól tajtékos vízben a kis ingecskét. Tetszik is a szapulás csobogása a kis Erzsikének. Nem adná a világért, ha ő maga is megpróbálhatná. Ágaskodik lábujjhegyen, de mi haszna, kicsi a lányka, magasan van a teknő. Ej ej pedig milyen szép játék lenne ott pocskolni a vízben . . . Ni épen most öntenek bele egy kis «kékítőt».

Az «édös» meg-megfecscsenti a vízzel kötekedésből, mire Örzsike, brr! megrázkódik, sírásra fordul a kis mályvapiros ajka, de ekközben meggondolja magát és egy igéző mosolyban fakad ki.

— Anya én isz . . . én isz — selypíti epedő hangon.

— Te is szeretnél mosni ugy-e szentem? Várj, ha majd nagy leszel. Moshatsz még eleget.

Különösen a ruhacsavarás mulattatja, mikor a fölpuffadt vászondarab, ha egy kicsit megszorítja az «édes», csuromban ereszti a vizet.

— Én isz, én isz!

— Hagyj békét aranyom. Hiszen neked mosok. Eredj no, ne légy itt, ne helytelenkedj, még magadra rántasz valamit . . . Ott van a kis kutyka, játszszál azzal!

Tisza csakugyan ott fekszik az udvaron, nagy közömbösen két első lábát szétvetve, de az Örzsike a világért sem közelítené meg, durczásan nyöszörgi:

— Félek tőle.

— Akkor hát eredj szivem a pipikékhez, a tyúkokhoz. Azokkal mulatozzál!

Örzsike oda se mehet. Azokra is van panasza:

— Félnek tőlem. *M—th K—n.*

EGYVELEG.

* **Az első női ügyvéd**, Dr. Kempin Emilia f. év október 1-én nyitotta meg nyilvános irodáját Zürichben. Szerződések, végrendeletek s más jogi iratok fogalmazása képezik főbb teendőit, mert a törvényszék még nem engedte meg hogy előtte feleket képviseljen.

* **Szokatlan párbaj.** Nagy Péter czár a svéd háborúban halálbüntetés terhe alatt megtiltotta a párbajozást. Két egymással összeveszett tábornok, Sass és Dolgorucki herczeg úgy játszották ki a tilalmat, hogy mindkét fél köteles volt egy-egy oly ágyusánczba állani, a hová a svédek erősen tüzeltek. Dolgorucki herczeget nem sokára megölte egy svéd golyó.

* **A csendes szemlélődés** divattá lett az Egyesült-Államokban, melynek népét eddig a lázas tevékenység jellemezte. Az előkelő világ divatos hölgyei most széltében affektálják a keleti kényelem s a Nirvana szeretetét.

* **Nemzetközi villamossági kiállítás** a jelen évben három helyen van, Havre, Toulon és Manchester városokban s a jövő 1888. évben még négy lesz: Brüsszelben, Barcelonában, New-Yorkban és Szent-Pétervártt. A new-yorkit, mely különösen a villamvilágításnak szenteltetik, nagyszerűnek akarják.

* **Nemzetközi művészi menedékházat** akar felállítani Bécsben egy művészekből s vagyonos műpártolókból álló társaság. A menedékház munkaképtelen szegény művészeknek otthonul szolgálna; az egyesület e mellett beteg vagy segélyre szoruló művészeket segítene s a munkák eladását vagy megrendelését közvetítené.

* **Afrika legnagyobb havasát,** az egyenlítő alatt fekvő Kilimandzsarót a jelen év nyarán mászta meg legelőször egy Dr. Meyer A. nevű lipcsei tudós. Hat nap mulva ért fel a csúcsra, hol jégárral borított krátert talált. Meyer a hires hegyről azt irja, hogy 20.000 lábnál is magasabb, holott eddig mintegy 16.000 láb magasságunak tartották.

* **Rafael kartonjai** közül négyet találtak meg Moszkva mellett a Luchmanoff családi hagyatékban. «A csodálatos halászat», «A sánta meggyógyítása», «Ananias halála» és «Pál apostol prédikáczió ja Athenben» e kartonok tárgyai s valószinű, hogy ezek voltak a tervrajzok a X. Leo pápa által a Vatikán számára megrendelt faliszőnyegekhez.

* **Új világító szer.** Ennek neve *lucigén*, s a londoni kristálypalotában nem régiben mutatták be. Akármily rossz olajból lehet készíteni, s lényege abban áll, hogy csaknem parányszerűen megosztott olajrészecskék a szabad levegőn meggyujtatnak. A készülék igen egyszerű és sűrített levegő segítségével működik; a láng fokozása vagy eloltása egy a készüléken alkalmazott kakas forgatása által eszközölhető. A költség csekély, a légszesznél tizedrészszel, a villamos világításnál huszadrészszel olcsóbb; a világító erő pedig a villamos fénynél is nagyobb. A lucigén magas és széles lánggal ég, s különösen alkalmas nagyobb területek megvilágítására. Vasuti és hajóépítési műhelyek jobb világítást nem is találhatnak. A lucigént különben már tényleg alkalmazzák mint világító szert egyes angol vasuttársulatoknál és módosított alakban utczai világításra is alkalmaztatik Glasgowban. A sistergés és a világítás ereje tekintetében a mult télen végzett kisérletek azt eredményezték, hogy a lucigén világító erejét egyetlen lángban 2¼ millió gyertyafényre lehet fokozni. A legutóbbi franczia próbamozgósításnál szintén sikerrel alkalmazták a lucigént, és a készülék egyszerűsége valószinűvé teszi, hogy a szárazföldi és tengeri hadászatban nemsokára általános elterjedést fog nyerni a lucigén használata. A mi a költségkérdést illeti, attól nem kell tartani, hogy a nyers olajnak világítási czélokra való nagyobb felhasználása következtében a nyers anyag ára és ekként a lucigénnel való világítás költsége drágulni találna. Az olajforrások a földkerekség minden részében oly bőségesek, hogy ezen eshetőség bekövetkezése évszázadok előtt nem képzelhető, annál is kevésbé, mert a lucigén előállítása oly olajból is történhetik, mely már semmiféle czélokra nem alkalmas.

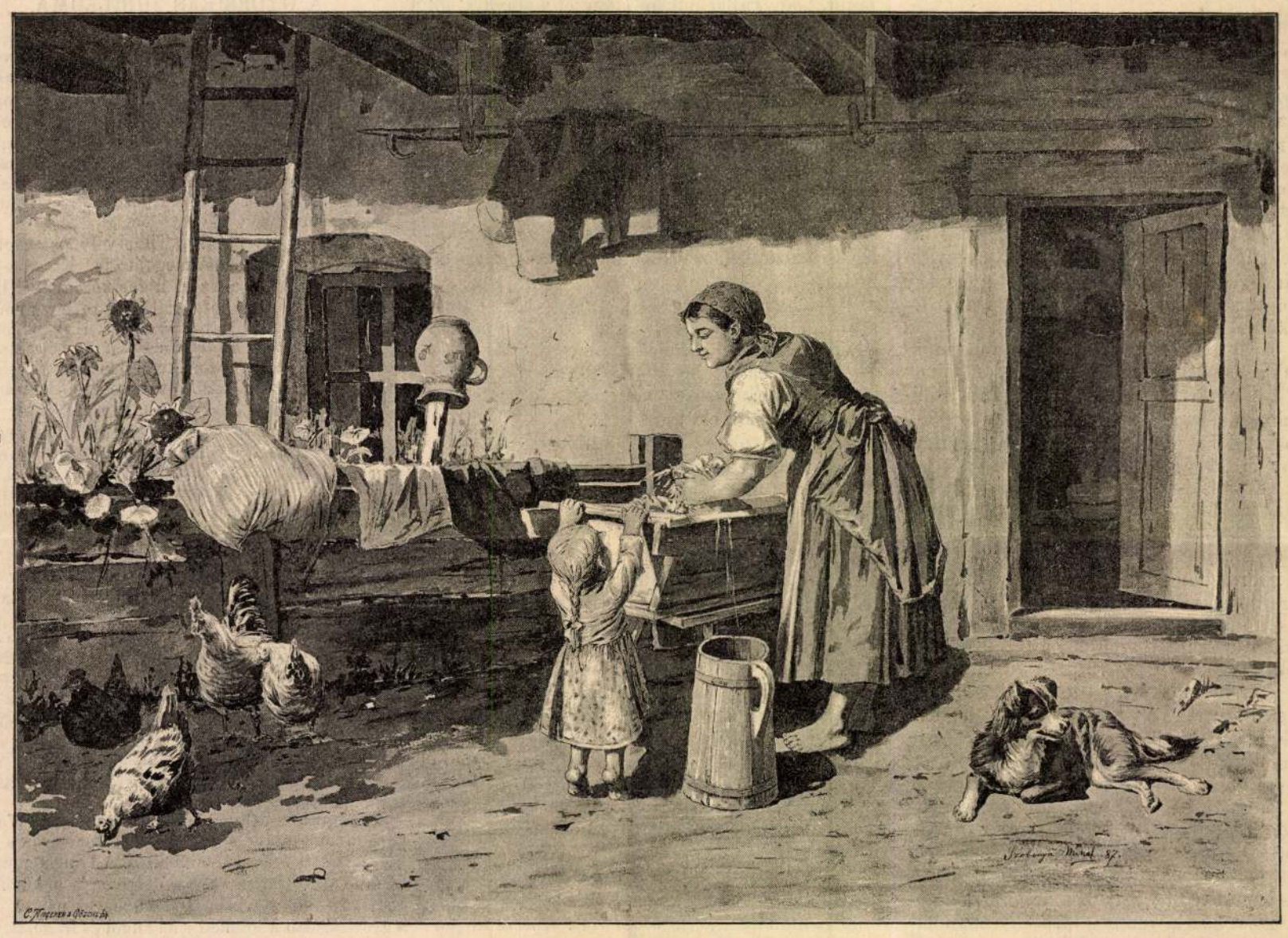

A MOSÁS. — SZOBONYA MIHÁLY RAJZA.

hogy helyben nem maraszták a hajdúk; egész hetébe tölt, míg végre elérhette Drágot.

No, itt azután tisztességes elfogadásban részesült.

A különben nagy rendben és tisztaságban tartott kastély kapujában reá rohant vagy harmincz kuvasz és vadászeb, melyek elöl a fölvonó hídról még a vár árkába is szívesen bemenekült volna, ha ott meg egy pár bozontos medve nem rázta volna lánczát.

Bizony, mire az udvari cselédség vasvillával, bottal az ebeket elverte róla, Ali csaúsz kaftánja úgy ki volt csipkézve, mint valami divathölgy rokolyája.

De sem kuvaszcsoport, sem medve nem vala oly rettenetes Ali csaúszra nézve, mint az a jelenség, mely a kastély palotáján várta, hova két hegyesre fent bajuszú öreg huszár karonfogva fölkísérte.

Ott állott teljes földesasszonyi díszében Kamuthy Kata, egy ölnyi magas asszonyság tornyos fejkötővel, főtől talpig gyászban és villogó büszke tekintettel, melyre Ali még azt a kevés magyar szót is elfelejtette, melyet útközben betanult volt.

Összevissza hebegett törökül. tatárul és magyarul mindent és reszkető kézzel, földig hajolva nyujtotta át Musztafa izenetét a rettenetes földesasszonyságnak.

Ez elolvasta a fenyegető levelet a nélkül, hogy erős arczvonásai közül csak egy is megmozdult volna.

— Vezessétek — parancsolá azután a huszároknak — ezt a derék vendéget szobájába és lássátok el *igaz magyar vendégszeretettel.*

Hát el is látták, a mint az utasítás adva volt.

Asztalaira sorban hordották föl a pompás sertésvelő-levest, a felséges töltött káposztát, dagadóval, avas szalonna és kásás hurkával és a még felségesebb kolbászt, sódart és mindazon iszonyú ételnemeket, melyektől az igaz muzulmángyomor annyira iszonyodik, melléje nagy kancsóban állott a pompás somlyói ürmös, melyhez hasonlót még nagyapja sem ízelintett.

Azután, hogy meg ne szökjék, reá zárták az ajtót.

Ali csaúsz egy ideig merő borzadálylyal nézegette a rettenetes eledeleket, de mire beesteledett, az éhség, szomjuság éreztetni kezdette hatalmát. Ali hozzá kezdett látni előbb a kancsóhoz, melynek szép piros nedve csábitóan ingerkedett szomjuságával; midőn azután ebből nehány kis kancsóval lecsúsztatott, a rózsaszínnek tetsző világban a sertés-szabdalványok sem tűntek föl oly borzasztó színben; párbeszédet kezdett tehát velök és pár óra múlva a pislogó mécs mellett annyira megbarátkoztak, hogy — úgy éjféltájban — Ali csaúsz énekelni és tánczolni kezdett, minek hírét meg is vitték a leskelődő cselédek a tréfán mosolygó földesasszonynak.

Már jó magasan állott a nap és Ali csaúsz még mindig ott hortyogott a földön, a hol tánczoltában hanyatt vágta volt magát. Csak nehezen tudták fölébreszteni és a macskakínt (Katzenjammer) kirázni belőle.

Mire azután megmosakodott és megimádkozott, ismét Kamuthy Kata asszony elé vezették, hogy vegye át gazdája számára a választ.

Jó, hogy tartották a huszárok, mert Ali csaúsz alig állott a lábán, fogai vaczogtak és a rémület legnagyobb kifejezésével tekintett a képzeletét fölülmúló tekintélyű asszonyságra, ki pedig ezúttal elég nyájas, bár a mellett méltóságos magatartással mondá neki:

— Hallod Ali csaúsz! Itt ebben a lepecsételt ládikában van a válaszom Musztafa bég számára; mellette pedig a drági dézsma és adó. Jól vigyázz, hogy mindezt egyenesen a jámbor Musztafa kezére szolgáltassad és senki tőled útközben el ne vegye. Vendégszeretetünkre, azt hiszem, nincs panaszod; tarisznyádat is megtöltettem; már most az Isten vezéreljen!

A huszárok Ali csaúszt dobozostól kikisérték a kastély kapujáig; itt teli tarisznyát akasztottak a nyakába, jókora botot adtak a kezébe és lódítottak egyet rajta.

Nem is nézett ő vissza a kastélyra, míg a szomszéd hegy tetejét el nem érte.

*

Musztafa bég ott űlt a nagyváradi bazár kafanája előtt, hol, ha az idő alkalmas volt reá, egész délutánait tölteni szokta. Szájában elmaradhatatlan hosszú szárú pipája és előtte parányi asztalkán a jó sűrű, czukortalan kávé.

Idősebb, fiatalabb bégek, kisebb és magasabb rendű katonatisztek, ezek között egy híres jancsár aga, ép oly nyugodtan ültek ott keresztbe vetett lábaikon, csak hébehóba szólva egy-egy szót egymáshoz.

Ali csaúsz Váradra érkezve, a szokott helyen kereste föl gazdáját.

Musztafa nem fogadta őt meglepetve; a keleti népnél főerény a nyugalom.

— Nos add elő, mit hoztál? — parancsol végre a bég, miután pár perczig a szájából kibocsátott füstkarikákban látszott gyönyörködni.

— Az odavaló asszonyság — mond mélyen meghajolva Ali csaúsz, — parancsodat véve, e dobozt küldi válaszúl. És átnyújtá a ládácskát.

Musztafa föltörte a pecsétet s abból egy iratot vont elő.

— Levél, magyarúl írva! — mond körültekintve — de ki tudja ezt elolvasni?

— Én — mondá egy spáhi tiszt, ki már egy évtized óta volt Magyarországon és a temesvári pasa mellett segédtiszti szolgálatot teljesített.

Átvette az iratot és végig futva annak rövid tartalmán, ellenállhatatlan nevetésben tört ki.

— No még ilyet sem hallottam soha! — kiáltott föl.

Musztafa idegenül tekintett reá.

— Fordítsd át a levelet, hadd halljuk mi is — mondja komolyan.

— Halljátok: a levél így szól:

«Te disznóhitű török! Tudd meg, hogy Drágot, melyhez te just tartasz, én bírom őseim érdemeinél fogva: de ha követelésednél mégis megmaradnál, tudd meg, ágyam fejénél tartok egy dárdát, melyet őseim hajdan sok pogány török vérével szennyeztek be: én is kész vagyok ezt tenni, csak jelenj meg itt Drágon egyenlő fegyverrel, — a ki győztes lesz, azé legyen a falú és jószág. Addig pedig elégedjél meg az idezárt csekély ajándékkal, melyet előleg gyanánt küld neked *Kamuthy Kata, özv. Serédy Istvánné.*»

— No ez derék egy fehércseléd lehet! — mond egy jancsáraga.

— De még milyen! — kiált elragadtatással a csaúsz — van egy öl magas és van oly széles válla, mint kettőnknek!

Musztafa fenyegető tekintetet vetett a csaúszra, ki erre rögtön elhallgatott, míg gazdája a drági földesasszony ajándékát bontogatta, mely ugyan becses dolog lehet, mert többszörös patyolatba van göngyölítve.

Musztafa sokáig vesződött a fölbontással; társai körébe gyűltek lehetőleg fékezett, de mégis érvényesült kiváncsisággal.

A jámbor Musztafa bég egyszerre fölkiáltott és undorral dobta el a kezében maradt tárgyat, mely nem volt egyéb, mint egy szép barnára pirított, szőrös sertésfül!

Ez a legnagyobb sértés, melyet igazhitű muzulmánon elkövetni lehet. Dühbe is jött reá a jámbor férfiú annyira, hogy dobozt, iratot Ali arczába vágott; azután papucsait, sőt pipaszárát sem kímélte; szegény Alira csak úgy szállott az áldás csőstől.

— Hát eb az inged! ilyen izeneteket és ajándékot hoztál te nekem? No hiszen majd megkapod az útiköltséget a talpadra! — kiált dühösen Musztafa.

A szegény csaúsz mentegetőzve vonúlt vissza és Musztafa visszamerült előbbi félálmos nyugalmába.

— Bizony nem lesz itt más hátra, mint verekedni azzal a kurucz menyecskével; dárda helyett hadd fogjon főzőkanalat a kezébe!

— Ugy van! Ugy van! — válaszol Musztafa s egy percz múlva álmosan bólingatott ülőhelyén, míg pipája kifordult szájából.

Otthon azután kikérdezte Ali csauszt a drági földesasszonyról. Ali csak igazat mondott, midőn annak hatalmas voltát ecsetelte.

— Megverne az, uram, kettőnket is egyszerre! — fejezte be az épen nem biztató leirást.

Musztafa bólintott fejével, de nem fogott harczias készületekhez, hanem eljárt kávéző helyére, hol mindig azzal fogadták:

— Nos, Musztafa bátyó, mikor lesz meg már a viadal a drági híres menyecskével?

Ezt kérdezték úton-útfélen, utoljára még az utczai gyermekek is, körültánczolva szegény öreg béget és orrot, fület csinálva kezökkel utána.

Utoljára sem volt más mód, mint menekülni. Egy éjjel tevéire, lovaira podgyászolta szőnyegeit, asszonyait és egyéb portékáját és visszaindúlt szülötte földére, Aleppóba.

Kamuthy Kata, özv. Serédy Istvánné pedig nyugodalmasan bírta a drági jószágot holta napjáig.

*

Így van ez megírva Hadadi báró Wesselényi István naplójában, sok más szép történettel együtt, mely az olvasó közönség nagy örömére nemsokára meg fog jelenni a mi könyv-bazárunkon.

FORRÁS ELŐTT.

Színmű, mely szentjánoskenyéren kezdődik és Béla futásán végződik.

Személyek:

Apa,
Béla, II. gymn. oszt. növendék,
Margit,
Vicza.

Történik karácsonyi vakáczióban minden háznál, a hol Béla úrfi van.

Apa. Vicza! Margit! Béla! Hol vagytok? Jertek elő! Nézzétek, itt van egy csinos erdei kép, és három friss, kövér, telt szentjánoskenyér! A ki legszebb magyarázatot tud mondani a képhez, azé lesz a szentjánoskenyér mind.

Vicza. Innen is látom, hogy libapásztorok. A libáikat elhagyták, s idejöttek viribelni. Az a leány, a ki ül, a kocsisné Verája, az pedig, a ki áll, az öregbéres-Zsófi. A gyerek pedig, a ki ott telhetetlenkedik, a kertész Jóska. Épen olyan pusztos. Ni! mennyit iszik! Pedig úgy sem kell neki az a víz, mint az olvasókönyv. De azért csak nyeli, hogy várakoztassa a szegény leányokat. Tudom istenem, hogy ha az a korsó festve nem volna a lányok kezében, már régen összetörött volna a hátán.

Margit. Hová beszélsz Viczuska! Te ugyan nem kapsz a Szentjánoskenyérből egyebet, csak a magját. Azt elültetheted, hordhatsz is rá vizet a szádban, a mennyi tetszik, és megnézheted minden pillanatban, hogy kél-e már? — Hát nem látod azt a nagy erdőt ott fenn a hegy-oldalon? Hol van minálunk ilyen erdő? És a forrás, a milyen gazdagon önti, bizony nem a mi pázsitunkból bugyog ám fel! Mit keresne a mi Veránk Máramaros-vármegyében, a hol nincsenek is libapásztorok, mert a sas meg a mókus mind elhordaná a libát pásztorostul. — Látni való, hogy ez egy hegyi tájkép. A két leány valami vadász leánya. — Azért hogy mezitláb vannak....

Vicza. Beh jó nekik!

Margit. — — Jó nevelésü leányok lehetnek. Máskép nem várnák oly szeliden, míg a gyerek kiiszsza az egész forrást.

Vicza. De a türelemnek is van határa, úgy-e apa? Egyszer csak az lesz, a mit én mondtam,

*

hogy a korsót összetörik annak a pusztosnak a hátán . . . .

MARGIT. Nem; ekkora kárt egy leány sem csinál. Hanem megfogják a két lábánál fogva, egyik egyik lábát, másik a másikat, aztán kihuzzák a gyepre.

VICZA. A gyerek ordít, kapálódik . . . .

MARGIT. Azután elszalad, köveket szed, hajigálni kezdi a lányokat, mint a Béla szokott minket.

VICZA. De a leányok elbujnak ám . . . .

MARGIT. El ám, de a gyerek mégis csak eltalálja az egyik korsót, a minek sírás lesz a vége. A gyerek pedig nekiszalad az erdőnek, s csak késő este kerül haza, mikor minden alszik.

VICZA. Az ám; de a nyirfa-seprű még ébren van. Azt is csak a szegény lányok bánják meg, mert másnap mind kitekergeti a bábuik nyakát. Minden fiú pusztos.

BÉLA. Kivéve engemet, a ki még sohasem törtem ki egy bábu nyakát sem. Kell is nekem a ti bábutok!

VICZA. Hát mikor az én Irénkém szemét kivágtad!

BÉLA. Az akkor volt. Még akkor az elemi iskolába jártam, Most már nem kell a bábutok. Hanem a szentjánoskenyeretek, az kell, mert én magyarázom meg legjobban a képet.

MARGIT. Lássuk hát, hogyan terem a szentjánoskenyér a második gymnasiumban!

BÉLA. Ez az egész dolog Svájczban történik.

MARGIT és VICZA (egyszerre) Hahaha! Svájczban! magyar paraszt gyerek Svájczban!

BÉLA. Magyar festő csak nem festhetett svájczi ruhát, de ha megszólalna az a gyerek, bizonyosan svájcziul beszélne, a mit ti nem értenétek meg. Annyit elismerek, hogy a gyerek paraszt gyerek, mert ha úri fiu volna, a leányokat bocsátaná maga előtt a forráshoz. Pusztosnak pedig egyáltalában nem lehet mondani, hiszen láthatjátok, milyen szépen áll rajta a ruhácskája. A lányokról is lehet látni, hogy svájczi lányok. Olyan fehérke mindakettő, mint a hó-virág; nem hiába, árnyékban nőttek. Nem igaz, apa?

APA. Igaz lehet; de az is igaz, hogy a szentjánoskenyér a te fejed fölött függ legmagasabban.

BÉLA. Majd mindjárt a kalapomba hull az. Hát ez az egész dolog Svájczban történik, mert ott vannak a nagy hegyek, és nem Máramaros vármegyében. A magas hegyeken nagy erdők, és a hegyek lábjában csergedező hives források, eleveníteni a szomju virágokat. Ezt ábrázolja a mi képünk. Ha nagy leszek, én is elmegyek Svájczba utazni, és szedem egyik kézzel az alpesi rózsát, másikkal a tiszta fehér havat. A telet és a tavaszt együtt. Ha pedig még nagyobb leszek, veszek egy villát a legmagasabb hegy tetején. Oda veszem magamhoz Margitot és Viczuskát; aztán mindennap estefelé lejárunk a völgybe forrás-vizet inni. Kérem a szentjánoskenyeremet!

APA. A szentjánoskenyeret, úgy látom, nekem sütötték, mert a képet én fogom megmagyarázni legvilágosabban. Ez a kép sem nem Máramarosra, sem nem Svájczra szól, hanem Görögországra. Béla! hol van Görögország?

BÉLA (félre) Jaj nekem. (fennt) Európában.

APA. Helyesen, fiam. Európai ember lesz belőled és svájczi villa-tulajdonos, a legmagasabb hegyen! Viczuska! hol van Görögország?

VICZA. (szavalva) Görögország, a régi, hires görögök hazája, a legkisebb államok egyike, a Balkán félszigeten van, európai Törökországtól délre; a jóniai, földközi és görög sziget-tengerek között. Legdélibb foka a Matagon fok. Nevezetes városai . . .

BÉLA. Szajkó-módra én is el tudnám mondani; de mi nekünk az értelmünket fejtik ám, s nem engedik meg, hogy magoljunk.

APA. Azért nem terem aztán az értelem, mert nem magol. Mondja el hát már most az az értelem Görögország hegyeit.

BÉLA. Olyan kis országnak nem lehetnek valamire való hegyei. Mi csak az Alpeseket tanultuk, meg a lomniczi csúcsot.

APA. No Viczuska, segíts rajta . . .

VICZA: Görögország legnevezetesebb hegységei: A pindusi hegyláncz, melynek elágazásai s egyes csúcsai különböző neveket viselnek. Ez utóbbiak között legnevezetesebbek: a Parnassus és a Helikon . . . .

APA. Helyesen kis szajkó. — Tehát ide nézzetek: ez a hegyoldal itt a Helikon . . . .

BÉLA. Tudom már papa. A hol a versek teremnek.

APA. Igen, de csak az a jó, a mi a tetején terem. Itt pedig még csak a tövében vagyunk. A Helikonnak az oldala, mint e képen is láthatni, csupa erdő. Tele van cziprus-, borostyán-, babér- és cserfával. Sőt a régi időben az aljában még mogyorófa-bokrok is díszlettek bőségesen. Van pedig a tövében egy gazdag hűvös forrás, a mint láthatjátok. Ni! hogyan forr ki belőle a kristályvíz. Ezt a forrást Hippokrénének hivják, a mi magyarul azt teszi: *Paripa-forrás*. Azt beszélik, hogy egy Pegázus nevü szárnyas ló rugta ki a körmével . . . .

BÉLA. (félre) Tört volna ki a lába!

APA. Azért hivják Paripa-forrásnak. Ennek a vizében benne van mindenféle tudomány, a mi csak a vil . . . . Ne oldalogj Béla! — benne van, mondom, minden tudomány, a mi csak a világon van. Minél többet iszik belőle az ember annál tudósabb lesz tőle. Föl a hegytetőre pedig csak az juthat, a ki e vízből sokat, igen sokat iszik. De aztán a ki egyszer feljutott, építhet ám ottan villát; sokkal szebbet, mint a legmagasabb svájczi hegyen. Most már tudjátok a forrás nevét. *Hippokréné*. De hát az a fiú, a ki a forrás előtt térdel!

MARGIT: Egy múzsa.

APA! Eredj golyhó! hiszen a múzsák leányok voltak.

VICZA. Akkor Linné, ki mindig hegyek között járt.

APA. De ennyit még sem ivott. Sem ilyen buzgósággal nem térdelt a tudományok forrása előtt. Nézzétek, hogyan nyeli! Hogy neki vetkőzött! Hogy lehányt magáról kabátot, mellényt, czipőt, hogy a drága nedvnek egyetlen cseppje se szóródjék el!

Tudom, ha a piktor a hóna alá rajzolta volna a bizonyítványát, mely telve van *elégségessel*, mindjárt kitalálnátok.

MARGIT és VICZA (egyszerre) Béla! A mi Bélánk.

APA. Ki is volna más? Nincs a világon több ilyen kerek fej, melyből a nagyramenendőség jobban kisugároznék, mint az én Bélámé. Példátlan fiu! a ki még a könyökével is iszsza a tudományokat. Neki nincs gondja semmire; sem korcsolyára. . . .

MARGIT. Sem czinegére . . . .

VICZA. Sem csujzlira . . . .

APA. Semmire a világon, csak a Hippokrénére.

MARGIT. Állj odább már Béla! Mink is hadd kóstoljuk!

APA. Dejszen várhatjátok azt! Ő ugyan fel nem kél onnan hat álló esztendeig. De akkor aztán! Hogy megérik akkorra az a kerek fej! Micsoda fekete frakká változik az a pőre ing! Milyen szép boczivá az a tüskés haj! Micsoda érettség lesz az! Akkor kérdezzék meg tőle: hol van Görögország? Tudom, senki sem meri oly vakmerően ráfogni, mint ő: «Európában.»

MARGIT. És nem Ázsiában.

VICZA. Sem pedig Afrikában, Amerikában és Ausztráliában, avagy Polynéziában . . . .

BÉLA. Pedig hiába vihognak a kisasszonyok; most is jeles osztályzatom van nekem . . . .

MARGIT. A gymnastikából és éneklésből . . . .

VICZA. A földrajzból . . . .

BÉLA. És a szentjánoskenyérből. (Felkapva az asztal sarkáról a pályadijul kitüzött szentjánoskenyeret, kereket old. A leányok sivalkodva utána rohannak, s még most is kergetik, ha meg nem fogták. A kárpit legördül).

BAKSAY SÁNDOR.

A FORRÁS MELLETT. — SZOBONYA MIHÁLY RAJZA.

dásait végig hallgassák. Sokan most is azt hiszik, hogy az akkoriban támadt gyülölet mai napig fönmaradt.

Nem lenne érdektelen ama beszéd tartalmát megtudni, melyet a híres ünnepély alkalmával a református püspök a templomban elmondott. Noszlopy szerint az oroszok nagyon szerették volna az egész szöveget megkapni, melyből egy szót sem értettek, de nem akadt ember, ki azt lefordította volna.

A sok kiváncsi ember, ki a nagy piaczon tartott orosz katonai parádét nézte, továbbá a sok «úr», ki a templomba tódult, szemet szúrt az oroszoknak. Nem tudták, hogy a tanácsbeliek és más tekintélyes polgárok szigorú felelősség terhe alatt a templomba való megjelenésre határozott parancsot kaptak, kint pedig a nép siró szemekkel nézte az újjongó orosz katonaságot, mely a czárt éltette . . .

UTAZÁSOM PERSIÁBA.

Irta: Dr. KÉGL SÁNDOR.

(Vége.)

Visszatérve Bakuba, az egész utazó társaság ugyanabba a vendéglőben, a «Hotel de l'Europe»-ba szállt. A város látnivalóit csak hamar kimerítettük. Unalomból még az ottani szinházba is elmentünk testületileg Wolffal együtt. Mert Bakuban állandó szinház is van, magától értetik, hogy nem épen elsőrendű. Jobbára orosz népszinműveket adnak a kaukázusi népéletből.

Bakunak nevezetességei közé tartozik a kőolajforrásokon kívül a persa bazár, hol többnyire csak orosz gyártmányokat árulnak. Igen nagy helyet foglal el girbe-gurba utczáival. A persa kereskedők már messziről kiabálnak oroszul a jövevényre és sokszor szinte erővel akarják bódéjukba huzni az idegent. Baku utczáin igen sok a koldus, némelyik kapu alatt ötösével, hatosával kuporognak, mutatva a járókelőknek szörnyü fekélyektől elrútított, kiaszott tagjaikat. Mondják, az orosz rendőrség mit sem gondol a sok koldussal és csavargóval.

Újra nyolcz hosszú napot töltöttünk, azaz jobban mondva, vesztegeltünk Bakuban. Wolff minden álló nap elküldte titkárját, Churchillt a hajó után tudakozódni. Magam is sokszor elmentem kérdezősködni a gőzhajó társaság hivatalába. Mindig ez volt a válasz, hogy holnap (zajtra) jön postagőzös. Az örökös holnap már kétségbe ejtett, midőn egy reggel a hajó állomásra menve, kérdezősködésemre azt felelték, hogy távcsővel már látható a sokáig késő postagőzös, «Tamara.»

Ugy is volt. A «Tamara», egy a «Turkomen»-hez teljesen hasonló kis csavargőzös, hatnapi késés után szerencsésen horgonyt vetett a bakui kikötőben.

Volt nagy öröm az utasok közt, midőn megtudták, hogy a sokáig várt postagőzös végre megérkezett. Még aznap délután hajóra szálltunk.

Az idő rendkivül kedvezett, és a «Tamara» másfél napi út után az Enzeli-öbölben vetett horgonyt. Nagyobb hajó, mint említém, nem mehet be a város melletti kikötőbe, hanem kénytelen jó távol a várostól egy nyilt öbölben horgonyozni. Az utazók és a málha partra szállítására egy kis parti-gőzöst tart a gőzhajó-társaság állandóan Enzeliben. A kis parti-gőzös a postagőzös oldalánál állapodott meg, úgy, hogy az átszállás semmi nehézséggel sem járt.

A hajó elhagyásakor egy botrányos eset nagy feltűnést keltett. A kaspi-tengeri orosz gőzhajótársaság gőzösein az első és második osztályban az ellátás nincsen a jegy árába betudva, így azért külön kell fizetni az utasnak. Az élelmezési ügyek és az azért járó pénzek átvétele a hajó-pinczérre (oroszul: buffetnik) van bizva. Volt az első osztályban két török diplomata, kik, a teheráni török követséghez titkári minőségben levén beosztva, rendeltetési helyükre utaztak. A két jámbor moszlim, számláját fizetetlenül hagyva, átszállt a parti-gőzösre. A buffetnik csak akkor vette észre, hogy a két török nem fizetett, mikor azok már kényelmesen elhelyezkedve a kis gőzös födélzetén, várták az indulást. Hiába sürgette a szegény buffetnik a számla kifizetését. A két török rá se hederített a hajó-pinczér tiszteletteljes kérésére. A buffetnik látva, hogy semmire sem megy a törökökkel, elkezdette őket csunyául szidni oroszul. A két török a szitkozódást hasonlóval viszonozta és szörnyen köpködve nemcsak az államférfihoz, de még művelt emberhez sem illő módon elkezdették szidni a buffetnikot. A kapitány másutt lévén elfoglalva, az utasok sokáig gyönyörködhettek az orosz-török háboruban. A szóváltásnak csak a kis gőzös elindulása vetett véget.

Enzeli igen piszkos hely. Igazi keleti város. Házai alacsony faalkotmányok, utczái szükek és teli vannak gödrökkel és szemétdombokkal. Egyetlen valamire való épülete az orosz konzul kerttel övezett lakása, mely beillenék valami — igénytelenebb villának. A számos orosz halászon kivül, (a kaspi-tengeri halászatot az oroszok birják), nem sok európai lakja Enzelit. Kereskedelme elég élénk, rendesen két-három kisebb fajta gőzhajó és több tuczatra menő vitorlás jármű horgonyoz kikötőjében.

Partra szállva, elszéledt a társaság. Én G.-vel együtt a parton levő, vendéglőknek csúfolt orosz csapszékek egyikébe mentem, hogy a még megmaradt orosz rubeleket fölváltsuk persa pénzre. Alig váltottunk pár szót az orosz-örmény korcsmárossal, ki egyuttal pénzváltó is volt, midőn egy félig európai, félig persa öltözetű ember állt elénk és elég türhető franczia nyelven G. után tudakozódott. A kölcsönös felvilágosításokból kisült, hogy a francziául beszélő persa egy vasuti szolga volt, kit a belga vasuti társaság teheráni igazgatósága küldött G. elé, hogy őt Teheránig kalauzolja. Mesedi Bagre, így hívták, elég értelmesnek látszó középkorú persa ember volt, ki már több év óta folyvást a vasutnál szolgált és jól rosszúl megtanult francziául.

Enzeliből csak vizi uton lehet tovább menni Rest felé. Wolf a Cook testvérekkel és az amerikaiakkal a sah által rendelkezésére bocsátott királyi yachtra szállt. Magam G. belga mérnökkel és a Gebauer-párral, meg az elmaradhatatlan persa kalauzzal, Mesedi Bagreval egy kis persa vitorlás naszádon foglaltunk helyet. Szélcsend levén, a kis hajó egész legénysége, öt izmos matróz, az evezőkhöz ült. Érdekes volt látni a napsütötte arczú marczona hajóslegényeket, kiknek egész öltözetük egy színes ingből és bő, térdig érő bugyogóból állott, a mint monoton «Jali, Jali» («Oh Ali, Oh Ali») kiáltással buzditva magukat, neki feküdtek az evezésnek. Midőn a tenger vize által táplált nádasokkal koszorúzott tavat elhagytuk, mindinkább szükülő, lagunaszerű vizereken haladt a naszád. Eleinte buzogányos fejű náderdő közt haladtunk. Majd a náderdőből egyes facsoportok ütötték föl még teljesen zöld lombkoronájukat. A csatorna mindinkább szükült, a nádasokat sűrű cserjekkel és víz fölé hajló ágú szomorú fűzekkel benőtt szigetek váltották föl. A levegő rendkivül kellemes langymeleg volt.

A folyton keskenyedő csatorna végre oly szük lett, hogy alig-alig volt benne helye a kis naszádnak. A két parton sűrű őserdők tüntek föl. A hatalmas falombozatok egészen beárnyékolták a kis lagunát. Midőn a naszád ebbe a keskeny csatornába jutott, a hajós legények felhagytak az evezéssel és a kapitány kivételével, ki a kormánynál maradt, a partra ugrottak és a naszád árboczára erősített kötélen hajóhuzó-ló módjára elkezdették huzni a hajót, mely zaj nélkül, mint az álomban, siklott tova a tükör-sima és a beletükröződő lomboktól zöldszinű vizen.

Egyszerre hangos kiabálás, dalolás verte fel a mélységes csendet. Három, a mienkhéz hasonló kis vitorlás hajócska jött velünk szembe, a vontató matrózok a dalolás és kiabálás által akarták tudatni jöttüket a szembejövő hajókkal. A kis járművek meglepő ügyességgel tudtak egymásnak kitérni a szük csatornán.

Néha fegyverdurranás zavarta meg az őserdő-csendjét. «Itt sok a vad», jegyzé meg egy lövés hallatára az öreg kapitány. Nemsokára láttunk is egy félmeztelen, szörnyen vad kinézésü vadászt, a mint a part melleti cserjésből elő bukkant, egy hosszú, botforma, kerekagyú, rézkarikákkal diszített puskát tartva kezében.

Egészen *Pir Bazár*-ig folyvást ilyen erdős vidéken át vitt a csatorna. Pir Bazárba (neve persául annyit tesz, hogy «régi bazár») érve, partra szálltunk. A naszádról igen nehéz volt a sártól csuszós meredek partra fölkapaszkodni. A parton egész sereg persa suhancz vett körül és vagy egy féltuczat török lármázott egyszerre baksisért. Némelyik gyerkőcz még ruhánkba is belekapaszkodott és sovár tekintettel nézve arczunkba, baksisért könyörgött. Minden oldalról hangzott a sok «száb baksis bede», «adj baksist uram» kérés. Alig tudtuk nyakunkról lerázni a baksisra éhező sok sihedert.

A parton egy jóságos fabódészerű postaház előtt két-három európai készítményü, de szörnyen ronda hintó és egy egész sereg felnyergelt posta-ló várt az utasokra. A Gebauer-pár hintót bérelt. Én, G. és kalauza lóra ültünk és egy-egy gyalog futó postalegény kiséretében *Rest* felé vettük utunkat.

Pir Bazártól Restig mocsáros erdőkön keresztül visz az út. A sűrű lombozatú tölgyek közt sok helyen vizi liliommal és mocsárban tenyésző más növényekkel benőtt ingoványok vannak. A levegő a sok mocsártól nem a legjobb. A tisztásokon buja zöld fű van, mely néha igen magasra megnő. Csak itt-ott tünik elő a fák közül egy-egy nádkunyhó, többnyire thea-ház (csáj khane). Persiában a korcsmákat a thea-házak helyettesítik, hol theán kívül még gyümölcsöt, almát, körtét és a zsidó maczeszhez hasonlóan elnyujtott lepény alakú persa kenyeret lehet kapni.

Elég jó lovat kapva, messze elhagytam G.-ét, ki akkor ült először lovon. A postás legény, ezt látva, folyvást a lovat dicsérte, remélve, hogy a lóért is extra baksisban fog részesülni. Egyre azt hajtotta, hogy «eszp khúb eszt száb», «jó ló ez, uram!»

Látva, hogy G.-nek lova nem győz ügetni az enyémmel, meglassítottam lovamat és együtt beszélgetve haladtunk a nedves, árnyékos erdei uton. Alig vettük észre a fák közt a szétszórt házakból álló nagy faluhoz hasonló Restet. Nincsen körfala és igénytelen fa- és nádkunyhói miatt valami másodrendű persa falunak képzelné az idegen.

Rest, környékének sok álló vize és mocsara miatt, rendkivül egészségtelen város. A halandóság itt a legnagyobb az egész Persa-birodalomban. Mondják, elég itt egy éjszakát tölteni, hogy megkapja az ember a mocsárlázt. A városba érve, a *Kamarije* nevü karaván szerájba szálltunk. Ez egy nagy, négyszögletes, egy emeletes épület, hosszú, nyitott, faoszlopos folyosókkal az udvarra. Szoba sok van benne, de mind butorzatlanok. A gyékényes szoba itt már butorozott szoba számba megy.

G.-vel egy jó tágas szobát kaptunk, hol két töröttlábú szék-féle volt az egész butorzat. Alig helyezkedtünk el, már is kopogtattak az ajtón és egy kis őszbe csavarodott uri ember lépett a szobába, egykissé elhizásnak indult fiatal ember kiséretében. Mindketten egészen európaiasan voltak öltözve, de volt valami bennök, a mi elárulta az ázsiait.

Az öregebb bemutatta magát és társát franczia nyelven, hogy ő az itteni orvos, és hogy a fiatalabb a belga vasuti-társaság Restben székelő ügynöke és, hogy mindaketten örmények. Az orvos elég folyékonyan beszélt francziául. A fiatalabb a «musziú»-nál aligha tudott többet Gallia nyelvén, jóllehet váltig erősítgette velem szemben persául, hogy ő mindent ért francziául, csak a beszédre nem jár rá gyakorlat hiányában a nyelve.

Az örmény orvos szörnyen bőbeszédű volt. Azzal kezdte, hogy legyalázott mindent, a mi persa. Ő, úgymond, nem tudja felfogni, hogy érdeklődhetik valaki egy oly tudatlan, jellemtelen nép iránt, mint a persa. Közbe-közbe önmagát dicsérte, hogy mennyi nyelvet beszél, milyen müvelt, tanult ember ő. «Egy ember, — így végzé öndicsőitését Aesculap önérzetes fia, — ki az orvosi-tudományok mélyreható ismeretén kivül ir és beszél: örményül, persául, törökül, francziául, angolul, németül, oroszul és görögül, ki egész Európát bejárta, egy ilyen ember (itt egy könyformát törölt ki szeméből) alig tud lézengni, oh, a sors gúnyja! egy olyan félreeső, szennyes persa városkában, a minő Rest!»

Érdeklődéssel hallgattam az orvos Hári Jánoshoz illő öndicsőitéseit, mert ez volt első alkalmam a keleten nagy számban élő kétes existenciák, az úgynevezett Oriental Bummlerek egy eredeti példányát megfigyelhetni.

Rest utczáin feltünt nekem a rendkivül sok koldus. Később, Teheránba érve, hallottam, hogy Rest rossz levegője mellett koldusainak nagy számáról is hires. Egy népies persa költő a Restben összegyülemlett koldusok tömegét a föltámadáskor összejövő emberiséghez hasonlítja.*

Restből kétfélekép lehet tovább utazni: postával (csapar) vagy karavánnal (csarvadár). A karaván lassan megy, mert gyalogosok is csatlakoznak hozzá. Naponként egy állomást téve, 14 nap alatt érkezik meg Teheránba. A postával

* Der mulk-i Rest szüre gedáhászt si'eján Mánende szure mehsere kobra si'eján.

tetszés szerinti sebességgel lehet utazni. Jól futó, éjjel-nappal váltott lovakkal az egész uton vágtatva, három nap alatt is megtehetni az utat Resttől Teheránba.

Restben elváltunk a Gebauer-pártól, kik karavánnal akartak utazni. Jó magam a belga mérnökkel, G.-vel és a kalauz Mesedi Bagreval posta-lovakat béreltünk. Összesen öt lovat, ezek közül egyet a málhának és egyet a postalegénynek. Egy lóért egy persa mérföldre két kránt, körülbelül 56 krajczárt fizettünk.

Restet elhagyva jó ideig egy hatalmas fatörzsekkel diszelgő őserdőn át vitt utunk. November közepe felé itt még minden üde zöld volt, kára csak nálunk tavaszszal. Olyan meleg volt, hogy sokszor megizzasztott a szokatlan lovaglás. Este felé az idő langymeleggé vált és az erdő néma csöndjében, melyet csak a levelek közt bujkáló esti szellő suttogása zavart meg, rendkívül kellemes volt a lovaglás. Csak igen ritkán találkoztunk szembejövő karavánokkal. Legtöbbnyire csak 20—30 megrakott szamárból állt a karaván, melyet négyöt mezitlábos persa földmivelő kisért.

A persa faluk többnyire távol fekszenek a posta-uttól, ha ugyan megilleti ez a név azt a szélesre taposott csapást, melynek jó karban tartására senki sem ügyel fel, így az uton alig két-három falut érintettünk. Minden állomás, azaz postaház (csapar khane) öt-hat mérföldre van egymástól. A postaház egy tágas vályog épület, többnyire földszintes, de van egyemeletes is. Butorzatnak nyoma sincs az ilyen csapar khaneban egészen Kazvinig. Kazvintól kezdve több kényelemre számolhat az utas. A legtöbb csapar khane-ban kénytelen a földön aludni, ágynak hire sincs, s jó, ha az utas plaidből és takarókból tud magának valami primitiv fekhelyet rögtönözni. Több postaházban ablakok helyett, mint valami istállóban, falba fúrt kerek lyukak voltak, melyeken ki s be járt a szél.

Az utazás kellemetlenségeihez járul még az élelem-hiány. Persiában az utazó maga kénytelen élelmet vinni magával az útra. Az úton alig lehet egyebet találni theánál és az európai inynek nem igen izletes száraz, köves, lepényszerű persa kenyérnél. A persa ember igen mértékletes és igen kevéssel beéri, kenyér és sajt már egész lakoma neki; a szegényebbek száraz kenyéren élnek és csak nagy ünnepeken esznek piláfot. Az uton sok thea-házat találtunk, hol az orosz gyártmányú sárga réz szamovar (persául is szamovar) mellett, mint a katonák sorakoztak a kis theás poharak. A persa ember is, mint mi, czukorral iszsza a theát, csakhogy a czukrot nem teszi a theába, hanem fogai közé fogva azon át szürcsöli a theát.

A hegységhez közeledve, az erdős vidék helyett köves fensíkon haladtunk. Számos persa falut láttunk távolról. A persa faluk rendkívül nyomorúságos, földbe sülyedő kunyhókból állnak és távolról nézve fekete pontoknak látszanak. Resttől távolodva mindinkább élénkül az út, léptennyomon megrakott szamár- és teve-karavánok jönnek szembe. Több kiapadt folyam medrén át visz az út, mely tavaszszal a hegyi vizek miatt járhatatlan.

A talaj folyton emelkedett és a tavaszi meleg mindinkább erősödő hidegnek adott helyet. Egész Teheránig a hegységen áthaladva is magas fensíkon megy az ember. Maga Teherán tudvalevőleg igen magasan fekszik és tele csaknem olyan szigorú, mint a mienk. Mi, naponként két állomást teve, elég gyorsan haladtunk.

Mazra nevű állomásra érve, hol a hegyi út kezdődik, egy kis balesetem volt, mely könnyen életembe kerülhetett volna. A mazrai postaház udvarán egy hatalmas vizmedencze van, mely lehet vagy két-három öl mély. Nagyon elfáradva a hosszas lovaglásban, lementem az udvarra, hogy a medencze fölé hajolva megmossam kezeimet. Nagyon a medencze fölé találtam hajolni és egyensulyt vesztve beleestem a mély viztartóba. A víz összecsapott a fejem fölött, de azért valahogy csak ki tudtam vergődni belőle. Az udvaron egy lélek sem volt, s így, nem tudván úszni, könnyen belefuladhattam volna a viztartóba.

Mazrából keskeny hegyi út visz át a hegységen. Az út, mint minden persa út, egészen el van hagyatva. Sok helyen a szédítő mélységen keresztül csak egy hajló gyönge deszka van padló gyanánt átvetve. A szük hegyi utakon nagy feladat volt a szembejövő teve-karavánoknak kitérni, de azért a hegységen áthaladva, gyerekjáték volt Kazvint elérni, honnan postakocsival lehet Teheránba menni.

Kazvint elhagyva már nagyobb kényelemmel utaztunk az elég jó karban levő orosz gyártmányú üveges postakocsiban, mely elé négy ló volt egymás mellé fogva. A postaházak is kényelmesebbek lettek, több postaházban egészen európaiasan berendezett szobákat találtunk. Az utazás Kazvinból Teheránba három napig tartott. Restből Teheránig az egész út öt napba került. November 13-án végre elérkeztünk Naszr-Eddin fővárosába.

A KIS DOBOS. — SZOBONYA MIHÁLY RAJZA.

EGYVELEG.

* **A posta Khinában.** A khinai kormány rendeleteit a nagy birodalom különböző részeibe a hadügyminiszterium felügyelete alatt álló küldönczök hordják szét, de magánosok leveleit ezeknek nem szabad átvenniök s így azok külön postarendszert szerveztek maguk részére. A jelentékenyebb városokban mindenütt van egy vagy több postahivatal, mely az átvett levelekért és értékekért felelősséget vállal. A levélhordók rendesen gyalog közlekednek, de gyakran szamarakon is, melyek egész biztossággal haladnak egyik állomástól a másikig. A küldönczök nyolczvan font teherrel egy óra alatt egy mérföldet tesznek s minden állomásnál felváltatnak. Rendesen igen erős emberek, kik keveset esznek, hogy munkaképességük megmaradjon s kik különösen begyakorolvák arra, hogy éjjel se féljenek, a mi a nagyon babonás khinaiaknál egész rendes dolog. Veszélyes helyeken vagy éjjel, katona-kiséretök is van, 4—5 főből, mely szám azonban teljesen elegendő, hogy nagyszámu rablóbandát is megfélemlítsen. A levélszállítási dij igen csekély, Pekingből Hankanba, mintegy 150 mérföldnyire, csak husz krajczár. Különösen gyakran használják a postát a kereskedők s nemcsak a váltókat, de készpénzt is ily uton küldik el.

* **Villamos vasútat** építettek már Japánban is, s a villamos vasút Tokióban a híres Budha-templomhoz vezet, melyet a külföldiek is nagyon látogatnak.

* **A nemes gyopárt** Karinthiában sikerrel tenyésztik a völgyekben is, oly talajon, a hol erdei humus és durva szemcsés mészkő is nagyban található. Egy vállalkozó három évi tenyésztés után a jelen évben már 200.000-nél több gyopárt tenyészt, melyeknek csak oly szép fehér szinük van, mint a havasokban tenyésztetteknek. A szárított virágokért a tenyésztő közel 10.000 forintot vett be.

* **Háromezer éves régi lángot** fedeztek fel újból Kis-Ázsiában egy körülbelül 350 méter magas szerpentinhegy oldalán, a hol egy nyilásból métermagas láng törtet elő, mig oldalt apró lángnyelvek látszanak. A hegyet Janartachnak nevezik, a mely név égett követ jelent. Valószinü, hogy ez a láng ugyanez a hasonló helyen levő lánggal, melyről már Homér megemlékszik s utána számos más régi iró Chimaera név alatt. Plinius «Flamma immortalis»-nak, halhatatlan lángnak nevezi és csakugyan méltán lehet örök lángnak nevezni azt, ha háromezerév óta folyvást tart. Látható azonban, hogy a láng forrásául szolgáló földalatti gázkészlet is mily óriási lehet.

* **Sajátságos üdvözlési módok.** Az arab találkozáskor arczát nyomja a másik arczához. Az indiai porba borul a magasabb ranguak előtt. A khinai előkelő embert látva, leszáll lováról. A japáni ily alkalommal lehuzza papucsát, kezét keresztbeveti s felkiált: «Kínálj meg engem!» A birmai ismerősének arczát megszagolja, kifejezést ad annak, hogy jó szagunak találta s azután saját arczát nyujtja megszagolásra. Az ausztráliaiak nyelvöket nyujtják ki egymás felé. A Csendes-oczeán némely lakói egy-egy korsó vizet öntenek egymás fejére.

* **A nagy városok** között legtöbb vize van jelenleg is Rómának, bár a régi hires vízvezetékek hétszer oly nagy mennyiségű vizet tudtak adni. Róma után állítólag, ha nem is legtöbb, de legjobb víz Bécsben van.

* **A parafa-dugók készítői** egyszerűen két éles széles pengéjű késsel naponként 1500—2000 dugót is képesek előállítani. Vannak ugyan oly gépek is, melyekkel óránként 2000 dugó készíthető, de a finomabb dugók készítésére ezeket használni nem lehet.

* **Értékes születésnapi ajándék.** A Rothschild-család londoni ágánál divatban volt, hogy ha leány született, minden évforduló alkalmával 6—6 gyöngyöt tettek el számára, melyek értéke 5000 forint volt s az így összegyűjtött gyöngyöket a leány 21-ik születés napja alkalmával nyakékszer alakjában kapta meg.

* **A czápa fajok** száma jelentékenyen apad. Régebben 867 különféle fajt számláltak, ma már csak 60 faj van.

KUKORICZA-SZELELÉS.

Nagyon megbámulta az ánglius ember a kender-tilót, hogy milyen egyszerű bolondság ez s mégis teljesen pótolja az ő gépüket. Még egyszerűbb ennél a kukoricza-morzsoló. Beütnek egy késpengét (vén, kiszolgált kést, melynek a nyele lekivánkozott volt már) a faragószék tarajába; Mihály bá' ráül a székre s mi közben a háborut meséli a szájtátva hallgatóknak (mert ott volt ő kegyelme is a Bem csatáiban), ezalatt a kukoricza-csöveket sebesen lereszeli a késpengén. Ripsz ropsz . . szaporán hullanak szerte a földön a kihasadt szemek, egész garmadává növekedve; kimélete csak a veres csőnek vagyon, mert az a kis Jánoskát meg a Böskét illeti ősi szokás szerint.

A gyerekek egy ilyen zsákmánynyal elmulatnak egy félóráig is, s abba hagyják a rendetlenkedést, a miben kivált Jánoska a nagy mester, a ki kiáll a szoba közepére, szétnéz a különféle tárgyakon stünődve kérdi mintegy önmagától:

— Mit kéne még elrontani?

— Enyje akasztófára való — vág közbe haragos édes hangon az «édes», t. i. az anyjuk. Mihály bátyó bajusza alatt jóizű mosoly sarjadzik: «bizony katona lesz ebből a gyerekből.»

S megint a csatákra téved az öreg: és a hol az ellenség megverését beszéli, ott néha-néha ugy oda nyomja a kukoricza-csövet a kés-pengéhez, hogy a csutkából is lehámlik egy csomó s fehér lágy pihékben szállong s bevegyül polyvának.

Hanem 'iszen mindegy . . . majd kirostálja azt az öcsémasszony!

A lúdnak meg a hízóknak így is jó, de a zsidó már sokkal finnyásabb. Az eladásra valót hát meg kell előbb tisztítani. Hiszen csak lenne aztán valami jó ára!

Ezt az idylli munkát végzi képünkön (a Szobonya Mihály sikerült rajzán) kinn az udvaron a menyecske, átrostálva a kukoriczát s a szél irányában leperegtetve a szakajtóba. A rostán átesik az összeaszott, idétlen szem (bezzeg lesik is már ott a falánk kis csirkék), a szel pedig a leperegtetésnél kifujja belőle a polyvát. A mi a szakajtóba jut, az olyan, mint a szemen szedett gyöngy.

Bözsike, Jánoska tátott szájjal nézték egy darabig a nagy mulatságot. Ott settenkedtek, sürögtek, míg az anyjok rájok nem mordult:

— Elmenjetek innen, mert itt rátok megy a polyva s csipni fogja a nyakatokat.

Igy kerültek a gyerekek az «édesnek» a háta mögé, az ólakhoz, a hol Jánoska hasmánt fekve tanácskozik: hogyan kellene levenni a sövénykaróról egy köcsögöt? Mert nagyon szép zöld füle van; jó volna lónak!

Bözsike ezt nem bánja, hanem egyben nem igen enged a testveri rábeszélésnek. Egy picziny tányéron főtt kukoriczája van s a vásott ravasz Jancsika (a ki már a magáét előbb megette) váltig biztatgatja:

— Játszszunk «tömősdit», te Böske.

— Tömősdit? Hogy kell azt?

KUKORICZASZELELÉS. — SZOBONYA MIHÁLY RAJZA.

— Hát ugy, hogy én a liba leszek, te meg a szolgáló, a ki tömöd.

Böske szeretné is . . . de nem, még se . . . mert akkor vége lenne a mákos kukoriczának. Tányérját két kezével őrizgetve, szöszke, varkocsos fejecskéjét tagadóan rázza.

M—th K—n.

A BOLOGNAI EGYETEM.

Az utóbbi években Európa néhány legelső egyeteme fényes ünnepélyességgel ülte meg alapítása százados évfordulóját. És valamennyi, a leyden-i, ép úgy, mint az edinburgh-i, az upsalai ép úgy mint a heidelbergi, megemlékezett a jubileum napján Bolognáról, és mint hű leányok melegen üdvözöltek a tudományok Alma Matereként. E messze földről érkező üdvözletek keltették a bolognai főiskola tanári karában azt az eszmét, hogy nyolczszázados fennállás után az ő intézetök is méltón jubilálhatna. Bologna az uj czivilizáczió első százada óta oktatja a népeket, vagy hogy az egyetem egy jeles tanárának szavait ismételjem, «legelőször ébredt fel a sötét középkori álomból, hajnalán egy uj életnek, mint a jó anya, a ki előbb kel fel gyermekeinél, hogy elkészítse számukra az ételt.»

A legmélyebbre ható történelmi kutatások sem birták teljes pontossággal megállapítani a bolognai egyetem keletkezésének évét. Csak annyit sikerült kideríteni, hogy az az 1076-dik és 1100-dik esztendők közé kell hogy essék. A bolognai egyetemi tanács tehát alapítási évnek e két szám középarányosát, az 1088 dik esztendőt vette föl és már ezelőtt két évvel elhatározta, hogy a centenariumot az idén fogja megülni. Bologna városa, mely mindenha büszkén tekintett főiskolájára, a «lucerna juris»-ra, örömmel fogadta e határozatot, és a maga részéről is hozzájárulandó az ünnep fényéhez, elhatározta, hogy az egyetem jubileumát országos kiállítással fogja egybekötni. Az olasz kamara is valódi nemzeti ünnepet látott a tervezett jubileumban, és az annak emelésére szánt orsz. kiállítás költségeire készséggel szavazott meg fél millió frank nemzeti segélyt. Végre Umberto király, a kit az egyetem tanácsa az ünnep védnökségének elfogadására kért fel, a legnagyobb örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy «kimutassa szeretetét ama város iránt, mely a tudományok ápolása által már századok óta válik becsületére az olasz hazának.»

A legrégibb olasz egyetem, mely egyuttal a legrégibb *európai* egyetem is, dicső multra tekinthet vissza. A római jog tanulmányozása majdnem az egész középkoron át benne találta meg igazi otthonát; már a XIII. században egy-két kiváló olasz *lirikust* nevelt falai között, és midőn egy századdal később az orvosi tudományoknak és a bölcsészetnek is megnyitotta termeit, e téren is korszakalkotó működést fejtett ki. A bolognai egyetem történetében a világtörténet sok nagyjának élete hagyott közvetlen nyomot; az egy *Galvani* is elég volna, hogy dicsővé tegye az ottani aulát!

Hogy a legrégiebbekről szóljak, mellőzöm azokat, a kiknek nevei csak a jogtudósok körében birnak nyomatékkal, Irneriust, a «négy doktor»-t, Accorso-t, Odofredo-t, Egidio dei Foscherarit, a két Rolandinot, stb. és inkább azoknak Bolognához való viszonyáról akarok szólni, a kiket mindenki csodál. Első helyen áll közöttük maga Dante, a ki 1285-ben hallgatta az ottani egyetem előadásait és ismerkedett meg Bolognának akkor legelső költőjével, Guido Guinicellivel. Hogy a bolognai szellemi élet mily nagy hatással volt rá, mutatja az «Isteni szinjáték» nem egy helye. Mintegy negyven évvel később Petrarcát is ott találjuk a bolognai kathedra előtt. Három évet töltött a Laura dalnoka a hi-

res városban, a hol merész jogi disputáival mindenki figyelmét magára vonta.

Mikor Olaszországban megindult az a hatalmas szellemi mozgalom, melyet a klasszikus kor ujjáteremtésének hivnak: a latin és a görög irodalom számos kitünő művelője talált helyet a bolognai tanszékeken — közöttük nem egy

TAMBRONI KLOTILD,
a görög nyelv tanára a jelen század elején.

A MOSTANI REKTOR TÓGÁBAN.

Divatlevél.

Junius 19.

Még mindig abban az időszakban vagyunk, melyben a tűt forgató ügyes, ügyesebb és legügyesebb kezeknek bő foglalkozást nyújtanak az idény megrendelései. Sőt talán e sorok olva-

AGNESI MÁRIA
a mennyiségtan tanára a mult században.

A BOLOGNAI EGYETEM ALAPITÁSÁNAK NYOLCZSZÁZADOS ÉVFORDULÓJA.

olyan is, a ki iránt mi magyarok kiválóképen érdeklődhetünk. Ott van mindenek előtt Gian Battista Guarino, a ki később Ferrarában Janus Pannoniusunk nevelő-tanára lett, ott van Gattus apát, a ki később a pozsonyi egyetem tanára lett; ott van Francesco Tilelfo, a kit 1420 táján a konstantinápolyi császár követül küldött Zsigmond király udvarához; ott van Carbo Lajos, a ki huzamosabb ideig tartózkodott Mátyás király udvaránál és könyvet is irt az ő dicső tetteiről, és végre Bolognában tanárkodott Galeotto Marzio, a ki Mátyás udvarának egyik legkiválóbb tagja volt és a kinek munkái a nagy király életének egyik legfontosabb forrását képezik.

Ugyane században, a mikor Magyarország egész Európát megelőzte a renaissance átvételében, számos magyar ifju hallgatta a bolognai előadásokat. Ott jártak pl. Miklós és Jakab esztergomi kanonokok, a kik haza is hozták magukkal a bolognai egyetem szabályzatát, hogy azt a magyarországi egyetemek szervezésénél föl lehessen használni. Hogy a XV. században a bolognai egyetemen járt magyar ifjak közt számos kiváló tehetségü is lehetett: ha más nem, bizonyitja az a tény, hogy az egyetem egyik kiváló tanára, Joannes Baptistus Pius, egy latin verskötete végére magyar diákjai egynémelyikének verseit is fölvette. Ott olvashatjuk Cibeleus Valentinus, később pécsi kanonok egy-két versét, mig maga a könyv szintén bolognai magyar diáknak, Besztercei Lőrincznek van ajánlva. Ugyanaz a humanista egy másik könyvét a kassai származásu Szakmárinak dedikálta. 1455 táján Osztfi Miklós esztergomi prépost hallgatta az egyházjogot Bolognában. De nemcsak mint tanulók szerepeltek honfitársaink a híres egyetemen: tanár is került ki belőlük. Igy pl. 1461-ből tudjuk, hogy Magyarországi János (Giovanni d'Ungheria) az orvosi tudomány tanára lett Bolognában; tíz évvel később Magyarországi Dénes (Dionisio d'Ungheria) a logikát kezdte ott előadni, 1472-ben pedig Magyarországi Gergely (Gregorio d'Ungheria) a csillagászat katedráját foglalta el.

De térjünk vissza ama nagyokhoz, a kiknek élete a bolognai egyetemével volt összefonva. Ott találjuk a XV. század négy utolsó évében Copernicust, a ki fivérével, Andrással nagyon szükecskén éldegélt a nevezetes városban. A XVI. század közepén Torquato Tasso neve ragyog a bolognai tanulók listájában. A szerencsétlen költő még akkor virgoncz fiatal ember volt, a ki egy tanárokra irott gúnyverseért carcerrel lakolt. E század egyik legnagyobbja, Galilei is járt Bolognában, sőt pályázott is az egyetem csillagászati tanszékére. De akkor is gyakran megesett, ami mai nap sem ritkaság: egy nála sokkal kisebb versenytársa legyőzte a pályázatban. A XVII. században Bologna egyetemének egyik legnagyobb dísze Marcello *Malpighi* volt, a kinek arczképét is bemutatjuk olvasóinknak. Az orvosi tudomány, mely a híres anatomus több felfedezését ma is annak nevével jelöli meg, tudós munkáit még mindig nagy becsülésben részesíti. A nagy professzorok e sorát nem zárhatom be méltóbban, mint Galvanival, az állati magnetizmus fölfedezőjével, a kinek márványszobra ott diszeleg a bolognai egyetem előtti téren.

De nemcsak nevezetes férfiak foglaltak helyet a bolognai katedrákon: tudós asszonyok is elég szép számmal hirdették ott majd a római jog tanait, majd a mathematika problémáit, sőt a mult században akadt még olyan nőtanár is, a ki az összehasonlító bonczolástanból praelegált! Kettőt a szépnem e nevezetes tagjai közül képben is bemutatunk. *Agnesi* Máriát (1718—1799), a ki 32 éves korában a mennyiségtudományok tanszékére lépett és a kinek «Istituzioni analitiche» czimű műve még ma is érdekes, és *Tambroni* Klotildot, a ki századunk második tizedében a görög nyelv tanára lett.

A bolognai egyetem nagy hirneve és régisége érthetővé teszi, hogy a satirára hajló olasz nép a «tudákos professzor» karikaturáját, a majdnem minden olasz népszinműben előforduló «doctor Balanzoni»-t bolognai emberré tette és bolognai tájszólásban is beszélteti. A «dottore» rendesen fekete köpenyben jelenik meg a szinpadon és rettenetesen zagyvalékos filozofálásában minden harmadik olasz szó után egy-egy latin flosculust vet. Érdekes, hogy *XIV. Benedek* pápa, aki szintén egyike volt a bolognai egyetem mæcenásainak, rendkivül szerette játszani a «dottore» szerepét, és mondják, hogy túl is tett benne akármelyik czéhbeli színészen.

Az ő arczképén kívül e számnak még egynehány illusztrácziója van, mely e helyütt némi magyarázatra szorul. Mindenekelőtt két képünk magát az egyetem épületét ábrázolja: az egyik a homlokzatot, a másik az udvart; mindkettő a korai renaissance kissé száraz, de erélyes stilusának nyomait mutatja. Az udvarról nyilik az egyetem óriási könyvtára, melynek egyik őre Mezzofanti bibornok volt, az «ismert nyelvkameleon», a ki negyvenkét nyelven beszélt, és magyarul még verselni is tudott. Az arczképek közül szólanunk kell még *Marsigli*-éről. E dúsgazdag férfiuval, a ki a XVII. században rendkivül szép gyűjteményeit mind a bolognai egyetemnek ajándékozta, magyar tudósok is foglalkoztak már. Különösen érdekes ránk nézve az a relatio, melyet a budai Mátyás-könyvtár maradványairól irt.

Bemutatjuk ama gyűrű képét is, melyet ezentul a tudori falavatások alkalmával fognak használni Bolognában, és végre az egyetem mostani rektorát, Capellini tanárt, rektori díszöltönyében.

Dr. RADÓ ANTAL.

DOKTORI GYŰRŰ.

sónői közül is többen vannak abban a helyzetben, hogy könnyebb és olcsóbb nyári toilette-tel kell pótolniok az elodázott tavaszi megrendelés hiányát. De mindenesetre az emberiség nagyobb részének szebbik fele, vagy szebbik részének nagyobb fele előtt, melynek nem adatott a divat Hippokréne-forrásaiból elsőnek meritenie, még csak most kezd határozottabb körvonalokban bontakozni ki az a zászló, melynek jeligéje alá a divat hadserege csoportosul. Azok után a tisztán gyakorlati jellegű útmutatások után, melyeket e rovat alatt különböző időközökben a szinek, formák, minták megválasztására adtunk, helyén való lesz ezuttal magáról a szövet megválasztásáról értekezni egy kissé, mely minden takarékos és ügyes vásárlónőnek legelső gondját kell hogy képezze.

A valódi és hamis szinek ismerete a divat legfontosabb jelenségeivel függ össze, mert nem uj a panasz a tarka szövetek és hímzések színehagyásáról. Nem következik ebből az, hogy a divat és a szövőipar tárgyai köréből egészen száműzve legyenek a hamis szinek, sőt vannak esetek, mi dőn egészen helyén valók. Egy báli ruhától, melynek rendeltetése, hogy legfeljebb egyszerkétszer vegyék fel, észszerűtlen volna nagyobb tartósságot követelni, tehát mindegy, valódi vagy hamis színnel van-e festve, föltéve, hogy nuancea elég fényes, főleg gázvilágításnál. Ellenben hosszu időn át a napvilágnak kitett anyagok, p. o. hímzések előállítására szánt pamut, stb. festésénél elengedhetlen föltétel, hogy a szín napálló legyen. Viszont ezeknél a moshatóság nem játszik szerepet, holott a szövőipar sok más tárgyainál, melyek a napvilágnak kitéve ritkán, vagy épen nincsenek, minők a bélés-anyagok, az emberi test izzadásának kitett harisnyanemük, csak a mosásnak való ellenálló képességre fektetendő a súly.

A ruhakelme szinei tartósságának megitélésénél tehát egészen különböző mechanikai behatások jönnek tekintetbe. Ilyen a dörzsölődés és surlódás főkép oly szöveteknél, melyek redős formában viseltetnek. Nem egy szin van olyan, mely minden más tekintetben jónak s tartósnak bizonyul, de a surlódást ki nem állja. Ilyen az indigó-kék, melynek az a tulajdonsága, hogy «fest», általánosan ismeretes. Mindezek és hasonló szövetek vásárlásánál egyszerű eljárással lehet próbát tenni. Csak egy darabkát kell a szövetből fehér papiroson vagy keményített gyolcson végig dörzsölni, s mindjárt kitünik, hagy-e nyomokat maga után? Az alizarin-kék sokkal jobban kiállja a surlódást, mint az indigo. Az ugynevezett «türkisch» vörös sem állja a dörzsölést, de jobbfajta kevésbbé fest, mint a roszszabb.

Mosószövetek vagy a szöveteknek az eső behatása iránti kisebb-nagyobb érzékenysége megvizsgálására ajánlható, hogy a szövetből egy darabkát egy pohárban lepárolt vízzel vagy esővízzel öntsünk le s 12 óráig állni hagyjuk. Azután megnézzük a víz színét s meggyőződünk róla, hogy megfestette-e a szövet vagy nem. Ugy fogjuk tapasztalni, hogy indigó és türkisch-vörös

28. SZÁM. 1888. BUDAPEST, JULIUS 8. XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 frt, fél évre ... 6 »
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt, félévre ... 4 »
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt, félévre ... 3 »
Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó

ARATÁS.

Alkonyodik. A grófné is belefáradt az ecsetbe, a gróf is a faragásba; sétalovaglásra indultak. A meddig szemök ellát, mind övék. Övék a gazdag isten-áldás is, a nagy sárga tenger, melynek kalászai egy kaszavágásra ezrivel terülnek el a szép paripa kevély lábai előtt.

Nem gondolja-e magában az a paripa: «Hm! ha ezt mind nekem kéne elnyomtatni»! Bizony, szép Alcestis! ahoz nem kell egyéb mint egy kis roppanás a derekadban, egy kis rándulás a karcsu lábadban, s két hét mulva, úgy fordul, az a suhancz, a ki most apja előtt állva tágra nyilt szemekkel bá nulja a te fényes szőrödet, — a Ferkó fog tánczoltatni és azt mondja: «Eddig térdig jártál a zabban, hát most járj térdig a buzában.»

De Ferkónak máson jár most az esze. Az ismétlőbe járna már ha járna, tehát tud számolni fejből is, és most azt számítgatja, hogy ha ő nekik esztendőt át elég 12 mérő eleség: mennyi idő alatt eszi meg ezt a tenger búzát az az egy pár méltósága.

Látnivaló, hogy Ferkónak nagy hajlama van a szoczialis kérdések feszegetésére, a mi nem csuda, mivel az ő társadalmi helyzete szánalomraméltó. Legény sorban volna, hogy immár — már a pipa is megvan az állapothoz, — mégis őtet szaladgáltatják vizért napjában hatszorhétszer a messzi kútról. Julis egyenesen «kissebbik uram»-nak szólítja nyilvánosan, de ha ő titkon egy sóspogácsával kinálja Julist, az átkozott lány először hátbaüti, azután kikapja kezéből a pogácsát és dicsekedve kiabálja: «Ni a Ferkó pogácsát akart adni» .... Hogyne volna hát a Ferkó élete keserű.

«Tudom, ha én akarnám azt a koszorút odafűzni, nem állna a Méltósága olyan szivesen..!»

«Haj, haj, haj! hátha én meg a grófné Méltóságának adnék valami ajándékot, különbet, mint a Julis ...!»

Mert ő neki is van olyasféle. Míg apámuramék délebéd után pihentek, a Julis nem vetette el magát, hanem összeszedett egy kötő szép kalászt, és elkezdett koszorút fonni. A tántoríthatatlan Ferkó odaült melléje, hogy majd segít, de Julis egy hátbaütéssel köszönte meg a szivességet. Elment tehát bujdosni, és a tarlószélben egy ágasbogas konkolykóróra bukkant. Kapta magát, a kóró ágait tele húzgálta buzafejekkel. A müvelet közben elkezdett nevetni. Jutott eszébe valami kópéság. Ezt a csudabúzát estvére elviszi a kis-tanítóhoz. Nézze tanító úr, milyen búzát termesztenek most a gróf pusztáján! Egy tövön huszonöt fej! Hüh! hogy megörül ennek a kistanító! Milyen felolvasást tart majd a télen gazdászati elmaradottságunkról, a mit Debreczenben tanult a szaktanfolyamon! «Itt van, tisztelt hallgató közönség, évek hosszú sora óta száz holdas táblákban szemünk láttára termesztik az amerikai bokros csinkántin buzát, melynek minden szála huszonöt harmincz ágra hányja

ARATÓBAN. — Szobonya Mihály rajza.

a fejét: és teneked, édes magyarom, eszedbe se jutott próbát tenni vele, holott harminczszoros termést ad, melyből könnyű kiszámítani, mily bőven jutna uj iskolára, téli tornára, iskolai könyvtárra, muzeumra, kisdedóvóra, térképekre, földgömbre, földábrákra, ásvány- és növény- és lepkegyüjteményre! Van szerencsém ezennel bemutatni e nagy jövőjü terményt, melynek egy példányával községünk és ismétlő-iskolánk legkiválóbb növendéke, Ábris Ferencz volt szives engem megajándékozni.» A csudabúza kézről-kézre jár, kisül a konkoly-szár, apámuram meg is dicsér miatta egy kötőfékkel, de mit nekem a kötőfék azért a nevetségért, a mi ott támad..!

Ferkó nem esett a feje lágyára! Rászedi a kistanitót, ha addig él is. El is teszi jó helyre a csuda-búzát.

Most azonban, midőn látja Julist, a mint a gróf karjára illeszti a koszorut, felcsap lelkében a nemes verseny kék lángja.

«Hátha én most oda szaladnék a furcsa búzámmal a gófné méltóságához: Tessek a méltóságának! Mekkora hire lenne a faluban. Talán még egy piros sallangu tajtékpipa is.... De hátha! Mert lám azért a kis pogácsáért is, a kit Julisnak kináltam, mekkorát ütött rám Andris bá tyám: hát akkor a gróf mekkorát ütne rajtam azzal a fonyott ostorával, hogy a feleségéhez merek szólni. Pedig nem akarnám ám megcsalni, mert megmondom, hogy ez nem igazi búza, hanem úgy van csinálva...»

Hát csak nem mer előállani a csudabuzájával; de irigyelve nézi a bátor Julist, a ki minden félelem nélkül bánik a méltóságos ur balkarjával. Hogy nem fél? Nem ám; oly biztosan mozognak az ujjai, mintha András öcsénket bokrétázná fel a ki a csoport legszélén áll, s elégülten mosolyog a pelyhedő bajusz alól. Bizony, megnézheti a Julist a gróf is, mert ilyen rózsa az ő kertjében sem nyílik; noha a grófné is aranyos szép menynyei lélek, csak az a kár, hogy lovon ül, holott a ló nem való fehércselédnek. Hát nincs ő neki négylovas hintaja?

«Szép is lehet!» — nyelvel mellette egy menyecske, — «de szedné csak ő is napestig a markot»...

«Majd elhallgatsz!» — dörmög feléje az «ember» szemfogra vett pipával. — «Majd meglátom, tudnál-é te a marokvető kezeddel olyan oltárképet írni mint a'? Egynek egy a mestersége, másnak más...»

Míg ezek halkal feleselnek, a grófné szóba áll az öreg gazdával. «Jó termésünk lesz-é, István gazda?» Úgy zöng a szava, olyan halkal, mint a bethlehemi mezőn az angyaloké. István gazda egyenesen áll, mintha a magáén állana. De mégis megreszket a hangja, mikor felelni kell, s torkán akad a java...

«Muszáj lenni kegyelmes asszonyom. Az «élet is szebb a merre méltósága jár.»

A grófné nem haragudott az öreg udvarlóra. Lelke napja még jobban besugározta a kis csoportot.

«És nem fáradnak el napestig?» kérdé ismét.

«Napestig?» vág közbe a markot szedő menyecske, hogy neki is jusson a társalgásból. «Hajnaltól esthajnalig, mert mi keltjük fel, mi altatjuk el az égi madarat is. Nehéz bíz' az, de nem fáradunk. Ha az Isten nem fárad el az adásában, nekünk sem szabad elfáradni az elvételében...»

De a koszorú már ott sárgul a gróf karján, a két lovas összeint, hogy ember észre nem veszi; nyájasan köszönnek és odább lovagolnak....

Ferkó sokáig néz utánuk, — nagyot sóhajt és azt mondja:

«Julis! ha én gróf volnék, kötnél-e az én karomra is olyan koszorút?»

De mielőtt Julis megmondhatná, hogy ki kötne neki, megérkezik a felelet András bátyjától egy hátbaütés alakjában.

Majd nem járod az eszedet! Eredj vízért, míg jól van dolgod! *B—y S—r.*

ELHAGYOTT HELYEK.

Erdőből ki, erdőbe bé,
Elhagyott csapásokon,
Szakadékban, hegytetőkön,
A hol nincs már semmi nyom,
És lakatlan a vidék, —
Ott bolyongok szerteszét.

Hegyi patak utam' állja,
És azt mondja: ne tovább!
A völgyekben szebb világ van:
Tarka, vidám társaság.
Aggaszt, rémit a magány,
Nem maradok én se, lám.

Hiu patak beszédére
Nem hallgatok, csak megyek;
Most vagyok jó társaságban,
Üdvözöl a rengeteg.
Ismerősöm ő nekem,
Megszólít a nevemen.

Kérdi tőlem: merre jártam?
A nagy világ mit adott?
Teljesült-e egy-egy vágyam?
És a jövő lesz-e jobb?
Ha a szivem fájna tán,
Épen jó hely a magány.

Nem felelek a kérdésre,
Lépteim oly nehezek!
Csüggedésem nyilván látja,
Puha pázsithoz vezet.
Megczirógat enyhe szél:
Jer, pihenj le! így beszél.

Engedek a biztatásnak,
Illatos fű befogad,
Fák lombjai sugnak, búgnak,
Soká ha lom dalukat,
Én is mint ők, álmodom, —
S elfeledem a bajom'.

Dalmady Győző.

RAJZOK LENGYELORSZÁG TÖRTÉNETÉBŐL.

I.

Kieystut és Biruta története.

(Vége.)

Míg ezek történtek, Biruta maga is értesült Kieystut szökéséről, mely roppant feltünést okozott s a mennyire hálát adott szivében a gondviselésnek, hogy megmentője életét megtartotta, ép oly fájdalmasan érinté Werner megsebesülésének híre, melyben csak az szolgált vigasztalására, hogy súlyos sebe daczára bizni lehetett felgyógyulásában. A hős litván fejedelmi alakja többé már nem csupán mint nemes pártfogójáé élt szivében, a mindennapi gyötrelmes bizonytalanság, melylyel sorsát kísérte, tetteinek, dicsőségének híre, párosulva feltüzelt képzelődésével, mélyebb érdeklődésnek kezdett helyet adni lelkében. Nyugtalan aggódással várta a hírt a Kieystut üldözésére indult csapatok kutatásainak eredményéről, s óhajtotta: vajha mielőbb sikerülne elérnie a határt.

Egy alkonyatnál épen lakása tornáczán ült, nézve az elhúnyó nap bíbor-sugarát, midőn két köpenybe burkolt vándor alakja rettentette fel álmodozásából. «Az Isten szerelméért, — szólott az egyik — adj egy darabka kenyeret, különben éhen halunk. Szegény utasok vagyunk, s még hosszú utat kell megtennünk.»

Egy pillantása elárulta Birutának, hogy Kieystut áll előtte, koldusnak öltözve, álruhában. Elnyomva dobogó szivének izgatottságát, hirtelen csendet intett, s azzal kezén fogva, a kert egy távoli elrejtett részébe vezette, hol frissen szelt kenyeret, vajat és gyümölcsöt hozott elébe, s friss forrásvízzel enyhitette szomját. A hold már elöntötte ragyogó fényével a tájat s halványan világította meg a tárgyak körvonalait. Biruta némán hallgatózott a távoli lódobogásra, mely mind közelebb-közelebb látszott jönni, s Kieystut arczán a gyanu egy eltitkolhatlan árnyékát vélte fölfedezni, mely arra késztette, hogy megnyugtassa őt.

— «Hiszed-e, hogy el birnálak árulni?» — kérdezte remegő hangon.

Kieystut összerezzent.

— «Tudod, hogy ki vagyok?» — szólt, s aztán suttogva hozzátette: — «El vagyok veszve!»

— «Nem!» — kiáltott fel lelkesülten a leány. «Kételkedj mindenben, csak ne abban, a ki életét köszönheti neked.»

Kieystut fürkészve vizsgálta meg közelebbről a holdas félhomályban az előtte álló arczát, s lelkét egyszerre örömsugár járta át.

— «Az ég irgalmas hozzám», kiáltott fel: «Igen, ő az, Biruta! Fölismertelek s tudom, hogy te nem fogod elárulni azt, a kit szeretsz.»

Biruta arcza pipacsvörös lett.

— «Ki merészelte azt mondani, hogy szeretlek?»

— «Barátod, az ifju Werner lovag.»

E névre Biruta arcza elkomorodott egy kínzó emlek hatása alatt. De Kieystut eltalálta gondolatát, és sietett hozzátenni.

— «Ne vádolj, kérlek. Isten a tanum, hogy halálát nem szándékosan okoztam, s életemet adnám megváltásáért.»

Most Birután volt a sor közbevágni.

— «Igy, igy, nemes fejdelem! Igy ismerlek fel igazán. Tudtam, hogy te nem követsz el méltatlanságot. De nyugodj meg; Werner nem halt meg, ő él, s tudja, hogy félreértésnek volt áldozata, én pedig egy pillanatig sem kétkedtem ebben. És most ég veled, fejedelem, siess, menekülj, nekem nem marad egyéb hátra, mint imádkoznom érted.»

— «Még egy szót, Biruta! Igaza volt-e Wernernek vallomásaiban?»

Biruta nem felelt, zavartan sütötte le szemeit.

— «Jól van, folytatta Kieystut — én tisztelem hallgatásodat. De esküszöm, hogy képedet nem fogja kitörülni semmi szivemből. Egy trónt ajánlok fel neked, te méltó vagy arra. Légy nőmmé, s én mint győztes fogok visszatérni, hogy lábaid elé tegyem koronámat. Ég áldjon, Biruta!

Azzal elrohant s künt váró társához csatlakozva, tovább folytatta uttalan utját; bujkálva, mint üldözött vad, s kerülve minden élőt. Ideje is volt távoznia, mert alig ment el, üldözők csapatja fogta körül Biruta lakását, hová a nyomok vezettek. Megtalálták a kiürített serleget s az ételhulladékot is, mely idegenek jelenlétére mutatott. Szigoru vallatóra fogták Birutát, de a hőslelkű leány minden faggatásnak ellenállt; semmit sem vehettek ki belőle, hiába vetette közbe magát atyja is, hiába fenyegette átokkal. Végre erős őrizetet rendeltek melléje, s fogolyként szállitották a thorni kolostorba, hogy a vizsgálatot megindítsák ellene.

*

És Kieystut?....

Ő szerencsésen elérte a határt, és első gondja volt hatalmas hadsereget gyüjteni össze a németek ellen, fogsága megboszulására. Hetvenezer emberrel vonult azután táborba Rudovánál, melylyel szemben a lovagrend ötvenezer embere állott. Egyike fejlett ki a legvéresebb ütközeteknek, melyekről a történelem hirt ad, de bár Otto, a falábu, a lovagrend főnöke, s maga Werner is, a litvánok fogságába került, a győzelem sokáig eldöntetlen maradt. De Kieystutnak még egy szent kötelessége volt hátra: Biruta kiszabaditása. Diadallal hozta ki fogságából s népe örömujjongása közt tette fejére a koronát. Összekelésök fényes ünnepélyekre adott alkalmat, melyekben a nép ifja, véne egyaránt részt vett.

Szobonya Mihály

cvód

Bevpestikávé

1123. l.

II. 4225. Szobonya Mihály, 26 éves, kath., szül. Nemesoroszin, Magyarországon; atyja uradalmi ispán, gyakorlati festőosztály, 1882 okt 21.

Som 184.1

A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI ZENDÜLÉS.

Évek óta terjed már az Alföld egy részének földmivelő munkásai közt nagyobb fokú és fenyegető jellegü elégedetlenség, a mely idegen szocziálisták által szitva, immár nagyon is komoly mértéket öltött.

Hogy mi tulajdonképen az oka emez elégedetlenségnek, bajos volna egészen kielégitőleg megállapitani, mert hiszen, habár a napszám nem éri is el mindenkor azon magasságot, a mi a munkást méltán megilletné s annak megélhetését biztositaná, de viszont sokszor tulságosan is fölemelkedik a munkabér, s ha nem akad is mindig napszám, de máskor meg oly nagy a munka utáni kereslet, hogy a földbirtokosok idegen helyekről kénytelenek munkásokat hozatni. Ez különben igy szokott lenni nemcsak itt, hanem egyébütt is, mondhatni világszerte.

Az is tagadhatatlan, hogy sok munkaadó méltánytalanúl kizsákmányolja a munkás szorult helyzetét, de viszont ez sem szalasztja el annak idején a kedvező körülményeket a maga előnyére kihasználni; igy aztán az egyensuly ismét meglehetősen helyre áll.

Talán legközelebb járunk az igazsághoz, ha legfőbb ok gyanánt a magyar nép természetében gyökerező birtokszerzési vágyat mondjuk, a mit azonban a birtokviszonyoknál fogva semmikép ki nem elégithetvén, felébred benne az elégületlenség s a gyülölet mindazok iránt, a kik a földbirtokok tulajdonosai. Ezen elégületlenséget, békétlenséget aztán nagyon jól felhasználják a fővárosi szocziálista apostolok, s tanításaik nagyon is termékeny talajra találnak.

A szocziálizmus főfészke az Alföldön Csongrád- és Csanádmegye, hol a folyton izgatott nép itt-ott már kisebb-nagyobb zavargásokban ki is tört, mint harmadéve *Csorváson*, legközelebb pedig *Hódmezővásárhelyen*, hol, fájdalom, vér is folyt.

Április 21-én megtudván a rendőrség, hogy a vásárhelyi szocziálisták vezetőjéhez nagyobb mennyiségü lázitó irat érkezett, elrendelte azok elkobzását. Ez lett aztán a kitört zendülés közvetlen oka. A szocziálisták felbőszült tömege megrohanta a városházát, összerombolt mindent, a mihez hozzá férhetett, s ki tudja, hova fejlődött volna a dolog, ha három csendőr hősies bátorsággal közé nem veti magát a fékevesztett tömegnek.

A bátor csendőrök a városháza főbejárata előtt foglaltak állást, s midőn csillapitó felszólításaiknak nemcsak hogy sikere nem lett, hanem a zajongók támadólag léptek fel, kénytelenek voltak a megtámadottak fegyvereikhez nyúlni s revolvereikkel közé tüzelni a felbőszült tömegnek. Ezt a jelenetet ábrázolja képünk.

A dolgok további lefolyása ismeretes a lapok közleményei után. Adná Isten, hogy hasonló szomorú eseményekről ne kellene többé számot adnunk!

Jantyik Mátyás rajza.

A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI ZENDÜLÉS. — A csendőrök rohama a zavargók ellen a városház előtt.

JÓSIKA MIKLÓS KÉZIRATGYÜJTEMÉNYE.

Jósika Miklós nagy szellemek hatása alatt vált egyikévé halhatatlanainknak. Ő a legkitünőbb férfiakkal lépett szellemi összeköttetésbe s eszményi felfogással ápolta a velük szőtt baráti, és irodalmi viszonyt. Ennek szép emléke a kéziratgyüjteményét tartalmazó album, melyet hagyatékában találtak, s melyet családja a legnagyobb kegyelettel őriz. Ez albumból közlünk a család engedélyével egy pár érdekes levelet.

Ez albumban 1833 óta gyültek levelek, kéziratok, melyek közt a magyar politikai és irodalmi élet legfényesebb neveivel találkozunk. Széchenyi, Wesselényi, Kossuth, gr. Batthyány Kázmér, Mészáros Lázár, Vukovics, Klapka, Szalay László, Kazinczy Gábor, Fáy András, Kemény Zsigmond, Lukács Móricz, Tóth Lőrincz, Irányi Dániel, gr. Teleki László, Ludwigh János, Kölcsey, Vörösmarty, Arany János, Vajda Péter és mások érdekes leveleit, vagy emléksorait találjuk ez albumban, úgy szintén hires külföldi iróktól kéziratokat, leveleket. Legtöbb a magyar kéziratok száma, de nagy számmal vannak német, franczia, angol kéziratok is, sőt látunk egy eredeti khinai kéziratot is, melyet a gyüjtő a mennyei birodalom egyik diplomatájától kapott. E kéziratok közül különösebben érdekesek reánk nézve az alábbiak, melyeket részint történeti, részint irodalomtörténeti becsök miatt egész terjedelmökben közlünk. Bizonyára nagyon fogja érdekelni lapunk minden olvasóját pl. báró Kemény Zsigmondnak még 29 éves korában kelt levele, melyben egyrészről saját magáról jegyez föl nehány jellemvonást, másrészről pedig azt árulja el, hogy mily fölfogással szerkesztette s milyen módon irta «Gyulai Pál» czimü hires regényét.

I.

Kemény Zsigmond levele 1845-ből.

Kapud, decz. 15-ike 1845.

Édes Miklósom!

Bárcsak már valahára téged vennélek példányképül a szilárd, kitartó munkásságban. Míg négy novellát és két füzet regényt irtál, addig én «Gyulai Pál»-ból csak 1 és ½ füzetkét dolgoztam és hat vezérczikket küldék Dessewffy Emil ellen az «Erdélyi Hiradó»-ba.

Az igaz, hogy többnyire mindig beteg valék, de az sem szenved kétséget, szorgalmam inkább olvasgatásra, mint irásra, inkább más terményinek élvezésére, mint gyümölcsözésre hajlandó.

Aztán ámbár 29 éves s igy élemedett ember volnék, kinek már bölcseségfoga is kinőhetett — mind a mellett, jó isten tudná, mennyi silány szenvedély háborgat, s mily kevés erőm van oly érzéseknek, miknek kártékonyságát ösmerem, behatásait gátolni

Valjon eljuthatok-é valaha azon művészi nyugalomra, mely Goethét olly magas, tiszta és hideg légbe emelte, hová sem az életgond fellegei, sem a rosz emberek nyilai, sem a szenvedély electricitása — mely csak alsó gőzkörben szokott gyujtani — föl nem szárnyalhattak?!

Én eléggé törekszem solid ember lenni, de bizony könnyebb egész könyvtárt az eszélyes életről megtanulni, mint egy kis bal szokást, vagy rosz hajlamot elfelejteni.

Irtad hogy «Békesi-t elküldöd; alig várom.

S ez eszembe juttat egy kérdést. Ha én egy értekezést készítek a regényről, ha megbirálni fogom legjelesebb szépirodalmi termékeinket: hová küldjem czikkeimet?

Még más kérdés: ignoráltad-e valaha regényhőseid házi viszonyait, mint Egmond grófét Goethe? Én az unitáriusok könyvtárában találtam egy kéziratra, melyből kisült, hogy Gyulai Pálnak felesége Füzy lány volt — és Pál urat azért buktatta meg Jósika, kiről épen te irsz regényt, mert nőjét szerette. Én sem akarok semmit sem tudni sem Gyulai házasságáról, sem Jósika cseleiről; sőt hősömet vagy nyolcz évvel megifjítám, hogy egy némberrel cum honore kalandoroskodhassék. Kérdés, szabad-é ez? Tetted-é?

Úgy-é a jövő nyarat együtt töltjük Sibón? Én így terveztem ki jövendőmet: februárig bevégzem «Gyulai Pál»-t; áprilisban, ha megnyilik a közgyülés és megválasztotok, követ leszek; a kánikulát vagy fürdőn, vagy ha orvosom ez alól fölold, nálatok töltem; télre vonulunk együtt Pestre, és én többé soha Kolosvárt nem fogok lakni, hanem az évek hideg részét Pesten, a melegeket pedig falun töltendem. Ily vegyítést, melyben felit a költséges, felit a frugalis hónapok alkotandják, az én pénztárom el fog tűrni; kivált ha belé rendesen ömlend egy kis öszvegecske az irodalomból is.

Idvezeld nevemben Eötvöst és ne feledd egyszer sem igaz barátodat

Kemény Zsigmondot.

NB. Válaszodat Enyedre czímezd, mert ez fekszik közel Kapudhoz.

II.

Jósika Miklós jegyzete nejének, b. Podmaniczky Juliának egy levele mellett.

Kilencz évi páratlan boldogságú házasság után irom e sorokat — emlékül azon angyalnak, ki érettem a megszokott kényelmet feláldozván, nemcsak a forradalomnak olykor életveszélylyel járó viszontagságai közt — pillanatig sem távozott oldalam mellől, hanem a számkivetést is megosztja velem — s a ki ritka hűségének, folytonosan derült kedélyének s gyakorlati ügyességének köszönhetem boldogságomat, s a kényelmet, melyet élvezek.

III.

Duschek Ferencz hivatalos levele 1849-ből.

A pénzügyi Ministeriumtól.

Báró Jósika Miklós honvédelmi bizottmányi tag urnak.

Van szerencsém bizottmányi tag Urat értesíteni, miszerint az országos honvédelmi bizottmány Elnöke rendeleténél fogva a Nemzet kormánya által a harcztéren magokat kitüntetett honfiak részére készítendő diszjelek kiállítási költségei fedezéséül nyugtatványára s adandó számadása iránt 400 pft, és 50 darab arany az itteni főpénztári fiók hivatalnál mai napon utalványoztatott légyen.

Debreczenben, február 8. 849.

A pénzügyi álladalmi titkár
Duschek Ferencz.

IV.

Klapka tábornok levele 1849-ből.

Tisztelt Báró úr!

Miután a katonai harmadrendű érdemjelekre szükséges piros szalagok elfogytak, Görgei hadügyminiszter és fővezér úrnak pedig ismét 100 darab harmadrendű érdemjelt kellene küldeni: tisztelettel felkérem Báró urat, sziveskedjék az azokhoz szükséges szalagokat minél előbb megküldeni.

Debreczen, május 12-én 1849.

Klapka tbnk.

V.

Vukovics igazságügyminiszter levele 1849-ből.

Debreczen, május 5. 1849.

Kedves barátom!

A kegyelmi bíróság felállítását mennél előbb eszközölni óhajtjuk, mert vannak esetek, melyek eljárását igénylik. Óhajtanók pedig, hogy e magas hivatásra férfiakat alkalmazhassunk, kiket jellemtisztaságokról és igazságszeretökről a nemzet ismerni tanult, s kik kezében e felségi jog gyakorlását megnyugvással szemlélendi. Azon felül czélunk az is, hogy az ország nagyobb részei mindenikéből legyen egy-egy tag, miszerint az öszves nemzet kedélyalkata s miveltségfoka legyen e tisztán lelkiismerete szerint itélő bíróság előtt ismerve. A négy biró hivatala állandó leend, évi 4000 frt fizetéssel. Téged jellemeden s képességeden túl még azon okból ohajtanánk, mert Erdély képviseltetnék személyedben. Kérlek, légy szives e hivatalt elfogadni, s értesíts elhatározásodról mennél előbb.

Hazafi üdvözlettel tisztelő barátod

Vukovics Sebő.

VI.

Kossuth levele 1860-ból.

London, decz. 22. 1860.

Kedves barátom!

Kifejezhetlen bú, bánat, aggodalom és ingerültség közben irok.

A mai «Times» telegrammjai közt ez áll:

«*Drezda*, pénteken. *A drezdai hivatalos lap* mai száma a következőket irja: «Gróf Teleki Lászlót, a magyar menekültet, ki ide egy hamis angol útlevéllel érkezett, letartóztatták és Ausztriának adták át.»

Irtózatos!

Nem hinném, ha a hivatalos lapra nem hivatkoznék.

Lármát a hirlapokban, szólaljanak fel otthon a megyék a *megsértett humanitási jog nevében.*

Mondom, a megsértett humanitási jog nevében.

Mert: álpassussal utazott-e? nem tudom, de becsületemmel teszek bizonyságot, hogy szorosan magánügyben utazott, s utjának politikával legtávolabbról sem volt köze.

Elutazása előtt Genfből, nov. 26-án nekem ezeket irta: «Én nekem most *sürgető személyes ügyben* vagy tiz-tizenkét napig utaznom kellend.»

Tehát hogy nem politikai czélú volt útja, becsületemmel erősíthetem *(lehet reám hivatkozni)*, hova szándékozott, nem irta.

S kiadták az osztráknak.

Sok viszontagságon ment keresztül az emigráczió, de ilyen barbárság még nem történt vele.

Fegyverrel kezünkben menekültünk török földre — orosz, osztrák győztes hadseregek éléről követelte kiadásunkat, a *török* nem adott ki. A szultán háborúra volt inkább kész, — inkább elveszni volt kész becsülettel, mint sem kiadjon — s az angol és franczia pártolt *az emberiség jogai* nevében.

Ha a civilisált szász nem ad asylumot a magyar menekvőnek, — űzze ki; ha álpassussal utazott Laczi, ám büntette légyen törvénye szerint, vagy utasította volna vissza *per Schub*; de kiadni — vétség nélkül — csak azért, mert magyar emigrans — ez kebellázító barbarság.

Én teszek lépést a franczia s angol kormányoknál.

Mennydörögjön a sajtó — *sjajdúljanak fel otthon a vármegyék* — tudják meg barátaink, hol tartóztatják Laczit, s tudósítsanak.

Barátod *Kossuth.*

A VÁSÁRFIA

Életkép.

Péter gazda vásár hajnalán ezzel kelt fel:

— «Majd meglásd, anyjuk, ma szerencsém lesz: czigány asszonynyal álmodtam.»

S csakugyan be is teljesedett az álom, mert a határból sem vezette ki Péter gazda a vásárra indított borjút, valami kupecz útközben megvette 22 forinton, pedig otthon úgy beszélték meg az anyjukkal, hogy 20 forint lesz az ára.

Ez már csak szép szerencse! Aztán még be sem kellett a vásárig fáradni. De hát a szerencse sem igen szokott magában járni, az is csőstől jön, ha kihúzzák a dugóját.

Igy járt Péter gazda is. Alig hogy kifizette a kupecz, ehol jön rá szemközt egy czigány feleségestől, s mindjárt megkinálja egy jó fejszével, oda is adja roppant olcsón, az asszony meg a kötője alól előrántott vagy hat csomó szűz dohányt s 7 krajczárjával egy szóra odaadta. Micsoda szerencse! — hiszen mai napság már kivánságul sem kap az ember egy-egy kis magyar dohányt, s ha kap sincs köszönet benne, olyan méreg drága.

Nem csoda hát, ha ilyen szerencse után vidáman ballagott vissza felé Péter gazda, hanem egyszer csak útközben eszébe jut, hogy:

— «Uczczu, kakas csipje meg, hát a vásárfia!»

Igen, mert eljövetkor erősen megigérte a gyerekeknek, hogy ha a borjú elkel, hát vásárfia is lesz. Már most aztán várják, s bizonyosan lesz nagy siránkozás, ha semmi sem kerül ki a tarisznyából. Pedig hát már csak szerette volna, hogy ha maga örül, a gyerekek is örüljenek.

Ez a gondolat meglehetősen elvette a Péter gazda kedvét, kivált mikor megpillantotta a házát s elgondolta, hogy milyen öröm lármával futnak most mindjárt elébe a gyerekek, és — semmi, de semmi, a mit nekik adhasson!

Hanem hát ma nagyon szerencsés napja volt Péter bácsinak. A mint épen oda ér a háza kapujához, egyszer csak valami éles síp szó üti meg a fülét. Oda néz, hát egy pék inas ballag arra egy kosár kiflivel meg egy roppant nagy rúd pereczczel.

Péter gazda majd elkurjantotta magát örömében. Milyen derék is az, hogy ilyen vásáros időben ezek a pék inasok is mindenfelé ügyelegnek! Ez is nyilván a vásárba indult valahonnan s útközben gondolta, hogy elad egy nehány pereczet.

Mindjárt meg is szólította Péter gazda, emberséggel, s nagy tisztességgel behívta a házba.

Nosza lett a gyermekek közt riadalom, a mint az úri embert megpillantották: mert bizonyosan nagy úrnak kell lenni, a kinek olyan temérdek perecze van. Oh be nevezetes férfiu lehet!

Nem is merték volna a világért sem megszólítani, hanem a pék inas igen előzékeny, nyájas és mindenek felett szives úr volt, s nem késett kijelenteni, hogy tiz krajczárért hat pereczet hajlandó adni, ámbár tulajdonképen csak öt járna.

A nyájas kinálatra bátorodni kezdett a gyermek sereg, Péter gazda is hathatósan biztatta őket, mire aztán csakhamar megkezdődött a nagyszerű lakmározás; még a nagy lányok is kaptak egy-egy párt, pedig hát nekik volt is vásárfia igérve, nem is.

Roppant boldog lett mindenki, csak épen a látogatóba jövő szomszéd kis lánya, meg a krumplit tisztító pesztra vannak még remény és kétség közt, hogy vajjon hát nekik jut-e majd abból a pompás czifra süteményből?

No, igaz, a sarokban ülő öreg nászasszony nem osztozik a közörömben, mert az jut eszébe, hogy hej, hol vannak már azok a szép idők, midőn még neki is volt mivel megropogtatni a pereczet!

Szívos Béla.

AZ AKADÉMIA NAGYHETE.

Az akadémia nagygyülése május első napján kezdődött, s a vasárnapi ünnepélyes közüléssel ér véget.

Május első napján az osztályok értekezlete volt. Minden osztály külön jött össze, hogy intézkedjék a jutalmak kiadása, az új pályázati kérdések felől, s megállapítsa azok névsorát, kiket az osztályok új tagokul ajánlanak a nagygyülésnek.

Az első osztályt illette az idén az akademia *nagyjutalmának* (200 arany) odaitélése, az 1887—93 közt megjelent legjobb szépirodalmi műnek. *Arany* János hátrahagyott műveit, melyek ez évkörben jelentek meg, itélték legméltóbbnak. *Beöthy* Zsolt két kötetes műve «A magyar széppróza» a *Marczibányi-féle másodjutalmat* nyerte el, melyet a Kisfaludy-Társaság is megkoszoruzott már. A *Gorove-jutalom* kérdése (Az esztetika története Kantig) meddő maradt; de e helyett több évi pihenés után kiadják a költői elbeszélésre kitüzött *Nádasdy-dijat*. Az «Argirus királyfi» czimű 10-ik számu mű nyerte meg. A *Sámuel-alapitvány* 15 darab aranyát Zolnai Gyula kapta meg «Mondattani buvárlatok» czimű értekezéséért. A *Bésán-díj* 1200 forintja a «Sophokles» jeligéju munkáé lesz.

A VÁSÁRFIA. — Szobonya Mihály festménye.

Új pályázatra a következő kérdéseket tüzték ki: *A Farkas-Raskó-díjra* (100 forint) hazafias költemény. (Határidő 1894. szeptember 30.); *Gorove-díjra* (100 arany) az esztétika története (1895. szeptember 30-ra); a *Lévay-díjra* (500 forint) Kisfaludy Sándor élete és munkái (1895. szeptember 30-ra); a *Marczibányi-jutalomra* (40 arany) Vörösmarty befolyása költői nyelvünkre (1896. szeptember 30-ra); a *Kóczán-díjra* (100 arany) dráma, Könyves Kálmán és Vak Bela királyok korából (1895. május 31-re). A *Teleki-díjat* (100 aranyat) ezuttal vigjátékra adják ki (1895 szeptember 30-ra.) A *Karácsonyi-díjat* (200 arany) vigjátékra (1895 szeptember 30-ra.)

A *második osztálynak* minden tizedik esztendőben kiadandó *Szilágyi-díját* (1200 forint) egyhangulag *Pauler* Gyula «A magyar nemzet története az Árpád-házi királyok alatt» czimű kitünő művének itélték oda. A *Vitéz-jutalom* 40 aranyát Áldásy Antal kapja meg, ha az «ónodi országgyülés történetét» a birálók kivánsága szerint befejezi. Az *Első Magyar Általános Biztositótársaság* 500 frtját *Jekelfalussy* József és *Vargha* Gyula közt osztják meg a szerkesztésükben megjelenő «Statisztikai évkönyv» méltó kitüntetéseül.

Az újonan kitüzött kérdések közül a *Sztrokay-jutalom* (100 arany) nemzetgazdasági műre esik. Az *Ullmann-jutalom* (360 forint) a munkás-biztosítás ügyét tárgyaló műre van kitüzve. A *jövő évi nagy jutalmat* az 1888—94. években megjelent legjobb történeti munkának fogják odaitélni. Nyilt pályázat lesz a *Bükk*-alapítványból befolyó összeg s a protestántizmus történetének a szatmári békekötésig történendő megiratására fordíttatik. Az 500 frtos *Oltványi-féle jutalmat* a Szent Ferencz-rend történetének megirására tüzték ki. A *Péczeli-díjra* valamely város és vidéke ötvösiparának történetével pályáznak. A *Rökk Szilárd-alapítvány* 500 forint kamatját *Fejérpataky* Lászlónak «II. Béla oklevelei» czimű munkája kiadására fordítják. Az *Ipolyi-alapítvány* 1000 forinját «Oláh Miklós esztergomi érsek életrajzáért» Fraknói Vilmosnak adják, a kit fölkérnek, hogy a munkát 1897. év szeptember 30-ig terjeszsze be.

A harmadik osztály *Rózsay-alapítványából* az első 500 forintot *Udránszky* László kapja «Az idegrendszernek a veszettséggel járó kémiai változásairól» művének kidolgozásáért, a másodikat pedig *Halaváts* Gyula az Alföld geológiájáról irandó monográfiájáért. Ujból két pályadijat tüztek ki: a *Fáy-alap* 3000 forintját a közlekedés és földgazdaság viszonyának kimutatására; a *Lukács-Krisztina-alap* 2000 forintos díját pedig Magyarország emlősfaunájának megiratására.

A *harmadik osztály* a dr. Szabó József halálával megüresedett osztály-titkárságra dr. *König* Gyula műegyetemi tanárt választotta meg.

Tagajánlás bőven volt. Az osztályok szavazás által döntöttek az ajánlások fölött, s megválasztásra a következőket ajánlották a nagygyülésnek: Az *első osztály* rendes tagnak *Volf* Györgyöt, levelező tagnak *Badics* Ferenczet; külső tagoknak: *Karabacsek* Ferenczet és *Blaydes* Frigyest. A *második osztály* rendes tagúl *Plósz* Sándort, levelezőknek *Fayer* Lászlót, *Pólya* Jakabot és *Ráth* Zoltánt. A *harmadik osztály* tiszteleti tagúl gróf *Teleki* Samut, a rendes tagsági helyekre *Klug* Nándort, *Lengyel* Bélát, Horvát Gézát, és *Koch* Antalt; a levelező tagságiakra *Hankó* Vilmost, *Kossutányi* Tamást, *Rados* Gusztávot, *Bókai* Árpádot, *Schwimmer* Ernőt, *Fekete* Lajost és kültagokká *Klerics* Lyubomirt, *Spencer Wells* Tamást, *Vögel* H. C. Alfrédet, *Russel-Wallacet* és *Zsulyovics* Jánost.

*

A nagygyűlés május 2-ikán kezdődött, b. *Eötvös* Loránd elnöklete alatt.

A *vasárnapi közgyülés* sorozatát a következőkben állapították meg: I. Elnöki megnyitó, *Szász* Károly alelnöktől. — II. Főtitkári jelentés, *Szily* Kálmántól. — III. «A magyar nemzet keletkezéséről», tanulmány *Vámbéry* Ármin tiszteletbeli tagtól. — IV. «Széchenyi és a nemzetiségi kérdés», felolvasás *Zsilinszky* Mihály rendes tagtól.

A *pályázatok* eredménye következőleg dőlt el: A *Nádasdy-jutalom* 100 aranyát *Jakab* Ödön kapta meg «Argirus királyfi» czimű naiv eposzával. Az 1200 forintos *Bézsán-díjat Bayer* Ferencznek itélték oda «a magyar dráma történetéről» irt pályaműveért. A *Vitéz-jutalom Áldásy* Antal fiatal történetiróé lett, ki «Az ónodi gyülés» történetével pályázott.

A *Bródy* alapítványából esedékes 3000 frtos jutalmat, mely publiczisztikai működést illet, az akadémia ezuttal itélte oda először. A bizottság *Pulszky* Ferenczet ajánlotta megjutalmazásra, ki a negyvenes évek óta folyvást publiczisztikai működést fejt ki. Mellette még *Beksics* Gusztáv és *Kovács* Ferencz, az 1843—4-iki országgyülési emlékek kiadója jött szóba.

*

Május 3-ikán az igazgatótanács ülésezett, s az 1893-ik évi számadásokkal és anyagi ügyekkel foglalkozott. Mindezeket rendben találták. A gróf Széchen Antal lemondásával megüresedett helyre egyhangulag gróf *Andrássy* Tivadart választották, ekként tevén eleget a tradicziónak, mely megköveteli, hogy az alapító családok (gr. Széchenyi, gróf Andrássy, gr. Károlyi és b. Vay család) egy-egy tagja foglaljon helyet mindenkor az igazgató-tanácsban.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

«A világ vége», irta *Flammarion* Kamil, fordította *Kenedi* Géza. A hires franczia tudományos iró ez újabb művét a Légrády-testvérek nagy dísszel, s az eredeti franczia kiadás szép illusztráczióival adták ki. A nagy képzelettel és sok tudással vonzón irt könyvből már egyik közelebbi számunkban is adtunk mutatványt s mai számunkban részleteiben is megismertetjük az egész könyvet. Az érdekes munka két részre oszlik. Az egyik egy XXV. századbeli üstökös közeledését s a földdel való összeütközését irja le, a másik a föld és az emberiség viszonyainak fejlődését 10 millió esztendeig, addig a korig, a mikor már a légkörből a vízpára eltünik s az állandó hideg az emberiséget végképen kiöli. A természet nagyszerű forradalmának képét vázolja ebben Flammarion, ugy, a mint más csillagászati és természettudományi ismereteink segitségével a világ megsemmisülésének borzasztó katasztrófáját elképzelhetjük, természetesen a fantázia segítségével, melylyel Flammarion rendelkezik is, de e mellett szigorúan tudományos alapokon tárja föl az olvasó előtt az Ég csodáit, különösen pedig saját naprendszerünk életét és jövőjét. Előadási modora némileg hasonló a Verne Gyuláéhoz, de inkább csak jelességeiben hasonlít hozzá; egyébként azonban önálló és eredeti, úgy a fölfogásban, mint a rendkívül vonzó előadásban. A magában is igen becses dolgozat értékét nem kevéssé fokozzák a szöveghez mellékelt művészi kivitelű rajzok. A magyar kiadás 387 lapra terjedő, díszes kiállitású nagy kötetet foglal el. Kenedi Géza fordítása világos és magyaros, s nem hiányzik belőle a híres franczia iró előadásának könnyüsége. A könyv ára 5 frt, díszkötésben 6 frt 50 kr Megrendelhető a Légrády-testvéreknél.

A Budapesti Szemle májusi kötetében *Szabó* Jenő nyugalmazott miniszteri tanácsos, a ki sok évig a vasúti szakosztály vezetője volt, s a ki legkitünőbb szakembereink közé tartozik, nagyobb dolgozatot kezd meg «Baross Gábor rendszere és művei» czim alatt, melyben a nagytevékenységű miniszter közlekedési és forgalmi politikáját ismerteti és birálja s az általa életbe léptetett zónadíjszabással is tüzetesen foglalkozik, a melyről azt irja, hogy e rendszer sikere csak látszólagos, mert a rendszer népszerűsége inkább annak hibáiban, mint előnyeiben fekszik. Czikkét azzal végzi, hogy «Baross díjszabási politikája igen kényelmetlen örökséget hagyott a kormányra. Vigyázni kell, hogy Baross díjszabási politikája államvasúti rendszerünket s forgalmi és pénzügyi politikánk nagy vívmányait ne koczkáztassa.» — A «Budapesti Szemle» további közleményei ezek:

«Utazás az akadémia körül,» Grenier után franczióból fordította *G. M.* A franczia halhatatlanok testületéről szól, de tanulsága a halhatatlanok más testületeire is ráillik. *Otlik* Iván folytatja amerikai utjának leirását, felölelve abban a néprajzot, a társadalmi és gazdasági életet, a szokásokat. *Simonyi* Jenő «Újabb térképeink és a földrajzi nevek» czímen a magyar földrajzi intézet által kiadott térképek fölött tart szemlét. A szépirodalmi közlemények közt *Alarcon* spanyol regényének («A botrány») folytatását találjuk; továbbá *Szász* Károly «A régi seb» czimű szép költeményét, *Vargha* Gyulának fordításában pedig Heredia négy sonettjét. Hosszabb ismertetés és birálat emlékezik meg Ábrányi Emil legujabb költemény-kötetéről; az «Értesítő»-ben *Góbi* Imre ismerteti Pierre Loti-t, a franczia szépirodalom jelesét, s ezek mellett a «Revue des Deux Mondes» Kossuthról szóló érdekes czikkének ismertetését találjuk. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 forint, félévre 6 forint.

Magyar sommás eljárás és fizetési meghagyás. Az 1893. XVIII. és XIX. törvényczikk. Az országgyülési előmunkálatok fölhasználásával irta dr. *Herczegh* Mihály, a budapesti tudomány-egyetem jogtanára. Ügyvédeknek, biráknak hasznos könyv, mert bő magyarázatokkal kiséri a törvény intézkedéseit, idézi a kapcsolatos törvényeket, s más tekintetben is gyakorlati fölvilágosításokkal szolgál. A sommás eljárásról szóló törvény az eddigi eljárást egészen megmásítja, az átmenet pedig mindig terhes akadályokkal jár. Herczegh könyve ezért fontos a birákra és ügyvédekre nézve. A Franklin-társulatnál jelent meg s ára 3 frt 50 kr.

Dr. Silberstein Ötvös Adolf válogatott munkáira hirdet előfizetést Weiner Izidor kiadó. Dr. Silberstein két évtized óta a «Pester Lloyd» dolgozótársa, kritikusa, legtöbb kritikája, szinbirálata ott jelent meg, melyek egybegyüjtve, az utolsó két évtized szellemi mozgalmait, áramlatait mutatják meg. Az egész kiadás hat kötetből fog állani; két kötet, mely dramaturgiai és széptani tanulmányokat foglal magában, magyarúl jelenik meg «*Dramaturgiai dolgozatok*» czimen; ára 4 frt. Négy kötet pedig németül «*Im Strome der Zeit*» czimen, s ez 10 frtért rendelhető meg.

A «Pesti Napló» legrégibb politikai napilapunk az «Egyesült hirlapkiadó vállalat» czimen alakult részvénytársaság tulajdona lett, mely azt az eddigi szerkesztő-tulajdonostól, ifj. *Ábrányi* Kornél képviselőtől vette át. Ábrányi, ki a lapot kilencz évig szerkesztette, a szerkesztéstől is visszavonult, s ezentul csak mint munkatárs fog közreműködni a lapnál s *Barna* Izidor marad felelős szerkesztője, ki Ábrányi főszerkesztősége mellett másfél év óta eddig is felelős szerkesztője volt a lapnak. A változás következtében b. *Kaas* Ivor, a lapnak régi idő óta vezérczikkirója, s *Acsády* Ignácz és *Günther*

szintén régi dolgozótársak, kiléptek a szerkesztőségből. A nemzeti párt, melynek a «P. Napló» eddig főközlönye volt, hir szerint uj napilapot indít meg.

A nemzeti szinházban a szép tavaszi napok beköszöntésével egy könnyű franczia bohózatot vettek föl a műsorba. «*A 231-ik czikk*» mulattató, ügyes bohózat, Paul *Ferrier* műve, *Iványi* Jenő fordította magyarra, s április 27-ikén adták először. E bohózat, mely a színműírás másodrendű szinvonalán mozog, megint csak azt bizonyítja, hogy a nemzeti szinház mellett mennyire szükséges volna egy víg szinház, mert a míg a nemzeti szinháznak a közönség sokféle igényének kielégítésére kell törekednie, addig művészei is épen ily sokféle irányba osztják szét képességöket, s alig lehet ily körülmények közt követelni, hogy a drámairás magasabb műfajának érvényesítésére fordítsák erejöket. A tény azután az, hogy az ily másodrendű darabok a művészi kezekben a legkitünőbb előadásban kerülnek a közönség elé, s ennek érdeklődését a mulatás vágya, és a pompás előadás elvonja a drámai előadásoktól.

A 231-ik czikk a franczia törvénykönyvben az a pont, mely kimondja, hogy a házasfelek tettleges bántalmazás esetén elválhatnak. Vertineau egy izgatott pillanatban megtette, hogy szép, fiatal feleségét, Herminet, arczul legyintette, a ki most már válni akar s nőül szeretne menni udvarlójához, Saint-Medardhoz, a kit ez a fordulat nagyon meglep, mert esze-ágában sincs házasodni. Hermine apjához megy, hogy ott várja be, míg a válás eldől. A papa azonban egy csélcsap ember, a ki még mindig udvarolgat, s épen nagy mulatságot rendez egy szinházi hölgy, Isoline tiszteletére. A papa házánál megjelenik veje, Vertineau is, továbbá Saint-Medard és Durentin asszony, ki Herminenek jó barátnéja, s a kinek Saint-Medard szintén udvarolt, s a ki most hasonlóképen Herminehez, szintén válófélben van és Saint-Medardra számít, hogy feleségül veszi. A papa háza egészen felfordul. A házasfeleket a törvénykönyv egy másik paragrafusa alapján akarják kibékíteni, mely úgy szól, hogy házasságtörés esetén az, a ki a házasságtörést előidézte, nem léphet házasságra azzal, a ki miatt házasságtörést követett el. Ugy tervezik a jó barátok és ügyvédek, hogy Saint-Medard majd beoson Hermine szobájába, ott azután meglepik. Csakhogy Saint-Medard nem Herminehez, hanem Durentin asszonyhoz oson be tévedésből, Hermine pedig tanuja lesz a jelenetnek s kiismeri udvarlója léhaságát. Már ki is békülnének: férj és feleség, de az ügyvédek által kitanított férj tagadja, hogy ő csakugyan arczul legyintette volna a feleségét, tanu úgy sincs rá. Ez a menyecskét haragra lobbantja és visszaadja a pofont, tanuk előtt. A jámbor Vertineaut ez boldoggá teszi, mert szereti a feleségét, s most már nincs mit egymás szemére hányniok. Mindez nagy ügyességgel van megirva, minden jelenetében mulattató, az előadás pedig kitünő. *Nádayé* (Saint-Medard) a leghálásabb szerep s ezt egész bravourral játsza. *Csillag* Teréz (Hermine), *Gyenes* (a férj), *Vizváry* (a papa), továbbá *Bercsényi*, *Hetényi*, *Nagy* Ibolya, *Zilahi* Gyula a legteljesebb sikerrel adják szerepöket.

Népszinház. A népszinházban is bemutató előadás volt április 28-ikán. *Verő* Györgynek «*Virágcsata*» czimű operetteje került szinre, melyhez a zenét és szöveget maga irta, az operette cselekvényét Budapesten játszatván. Fővárosi életképekből van szőve, tarkán. A zenében szintén sok a magyaros notivum. A közönségnek eléggé tetszik az ujdonság.

Az első felvonás a váczi-utczai Hirsch-féle nagy árucsarnokban játszik, melyet a diszletek is hiven mutatnak be. Itt van alkalmazva Fodor Rózsika, mint masamód leány. A darab cselekménye különben ugy szólván semmi. Hőse egy varróleány, aki szerelmes egy boltos legénybe s minden vágya egy trafikban összpontosul, hogy mielőbb férjhez mehessen imádottjához. És a harmadik felvonás végén férjhez is megy hozzá. S mi történik a darab kezdete és vége közt? Egy szépségverseny, melyben a kis varróleány megnyeri az első dijat, egy kis virágdobálás, melyet a szerző czímül adott. Ezenfelül még meg kell említenünk egy volt huszárkapitánynak a szerelmi regényét, a mi annyiból áll, hogy tizenhat esztendővel a «Virágcsata» kezdete előtt, Bürök Mátyás huszárkáplár mondurjában elcsábított egy kis molnárleányt s ez a molnárleány, mint élemedett asszonyság a nyakába varrja magát feleségnek.

Az első felvonás a leggyöngébb zenében is. A zene nem oly pezsgő, mint Verő «Szultán» operettjében, de elég csinos száma van. *Hegyi* Aranka kapja a tapsokat a főszerepben, a miből kijut a többieknek is, *Komáromi* Mariskának, *Tollaginak*, *Csongori* Mariskának, *Szirmainak*, *Németnek*, *Kassainak*, stb.

Szinházi hirek. Az *operaszinházban* vendégszereplések járják. A legutóbbi napokban *Lorrain* Jenő franczia baritonista és *Arányi* Dezső tenorista léptek föl elég sikerrel. Sokkal jobban tetszik azonban *D'Andrade* portugál baritonista, kit hangja, művészete, kifejező játéka, és egy kicsit az impresszáriója reklámja is, elsőrangó szinpadi hirre emelt, s pazarúl fizetik egy-egy föllépését. Nálunk is ezer márkát kap egy estére. Nemcsak kitünő énekes, hanem kitünő szinész is; ez a két tulajdon pedig csak ritkán egyesül. *A nemzeti szinházban* május elsején *Molnár* László, a vidék egyik legjobb ereje lépett föl mint vendég «Hamlet» czímszerepében és tetszett is. Valószinüleg szerződtetik. — *Olasz szintársulat* is van most Budapesten. Goldoni, a jeles olasz drámairó elsőrangú társulata ez, mely a városligeti szinkörben játszik. Jeles tagjai vannak, hanem a folytonos esős időben nagyon kevesen nézték eddig az előadásokat. — *A budai szinkör* is megnyilt már április 28-ikán. *Krecsányi* szintársulata játszik benne most is, mely e viszontagságos helyen legjobban meg birja állni helyét, s a bizalmat kiérdemelte. A megnyitó előadás kellemetlen időben történt, de a szinkör mégis megtelt. A «Próbaházasság»-ot adták, melyben Serédi Sarolta, Kovács Mihály, Pintér, Szathmáry Árpád tetszettek legjobban.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia április 30-iki összes ülése iránt nagy érdeklődés nyilvánult. A lapok útján az a hir terjedt el, hogy *József* főherczeg lemondott az akadémiai tagságáról, s az akadémia elnöke erről meg is kapta az értesítést. Majd pedig azt irták, hogy a főherczeg tovább is tagja maradt az első magyar tudományos intézetnek. Mindenki szeretett volna tehát bizonyost tudni a sokféleképen magyarázott lemondásról.

B. *Eötvös* Loránd elnök a következő beszéddel nyította meg az akadémia ülését.

Tisztelt Akadémia! A mult napokban olyan hirek terjedtek el a fővárosban, melyeknek megvalósulása akadémiánkat a legfájdalmasabban érintette volna. Napilapjaink, Fiuméból vett tudósításokra hivatkozva, azt a hirt közölték, hogy ő fensége *József* főherczeg akadémiánkban elfoglalt állásáról leköszönt volna. E hirek ellenében, melyeket homályban hagyni nem szabad, a legilletékesebb helyen tett tudakozódásom eredményeként kinyilatkoztathatom, hogy *ő fensége nem szünt meg akadémiánk tagja lenni* (Élénk éljenzés) s hogy ő mint igazgatói bizottságunk tagja és mint első osztályunk tiszteletbeli tagja, a mi büszkeségünkre és a mi őszinte tiszteletünktől körülvéve, továbbra is közöttünk, a mienk marad.» (Éljenzés.)

Ezután *Margó* Tivadar, az akadémia tiszteletbeli tagja, mondott emlékbeszédet Sir *Richard Owen* angol tudós felett, ki általánosan elismert óriási munkásságánál fogva, melyet csaknem 60 évig a természettudományok több ágában kifejtett, századunk egyik legnagyobb természettudósa volt.

Szily Kálmán főtitkár Szabó József igazgatósági és rendes tag halálát jelentette be. *Vaszary* Kolos herczegprimás levélben megköszöni igazgatósági taggá történt megválasztatását s 10,000 koronás alapítványt tesz az akadémia czéljaira. *Szily* Kálmán főtitkár ezután bemutatta *Széchen* Antal gróf tiszteleti és igazgatósági tag lemondó levelét, melyet Eötvös Loránd báróhoz intézett. A levél kiemeli, hogy a lapokból némileg elkésve értesült a kegyeletnek és tiszteletnek azon tényéről, a melyet a magyar tudományos akadémia elnöke a Kossuth ravatalára helyezett gyászkoszoruval fejezett ki. Ő tiszteli mindenkinek a meggyőződését és a kegyelet nyilvánítását, de ha az akadémia nevében történt volna e gyász-nyilvánítás, kénytelen volna belőle levonni a konzekvenciákat s akadémiai tagságáról, melyet mindenkor nagyra becsült, lemondani.

Eötvös Loránd báró elnök a levél felolvasása után bejelentette, hogy Széchen Antal gróf levelére rögtön válaszolva, közölte vele az akadémiának a Kossuth-gyász tárgyában hozott határozatát, «mely — ugymond — tisztán és világosan állítja oda a mi, minden politikai szinezettől távol álló álláspontunkat.» Széchen gróf ennek daczára megmaradt lemondási szándékánál. Igy nem marad egyéb hátra, mint hogy a lemondást sajnálattal tudomásul vegyük.

A fölhangzott élénk helyeslés azt jelentette, hogy az akadémia hozzájárul az elnök indítványához.

Az ülés folyamán *Zichy* Antal, *Simonyi* Zsigmond és *Szilágyi* Sándor indítványozták, hogy Szvorényi József, Budenz József, Szabó Károly és Salamon Ferencz arczképei, továbbá az elnök indítványára Jósika Miklós báró arczképe az akadémia számára megfestessék. Ez indítványok fölött az akadémia nagygyülése dönt.

MI UJSÁG?

Mária Valeria főherczegasszony április 30-ikán egészséges fiugyermeket szült. A királyné azonnal Lichteneggbe utazott; a király pedig szombaton megy, hogy jelen legyen a vasárnapi keresztelőn.

Művészek küldöttsége a miniszterelnöknél. Az orsz. magyar képzőművészeti társulat választmánya gróf *Andrássy* Tivadar elnök vezetése alatt április 28-ikán nyujtotta át uj tiszteleti tagjának, *Wekerle* Sándor miniszterelnöknek, a megválasztásáról szóló okmányt.

Gróf *Andrássy* Tivadar a társulat hálás elismerését fejezte ki a miniszterelnök iránt, a ki a művészetnek egyik legfontosabb érdekét elégítette ki az új műcsarnok létrehozásával. *A miniszterelnök* szives szavakban köszönte meg a kitüntetést. Minden magyarnak szivén kell viselnie a művészet érdekét — ugymond — s ha a kormány a magyar művészetet előmozdítja, feladatának lényeges részét teljesíti, mert a hazai művészet csak a kormány segítségével fog fölvirágozni, s nemcsak a társadalmi erők szövetkezése által. A kormány feladatának teljesitését már megkezdte az által, hogy az uj műcsarnokot létrehozza, s jövőre is követni fogja ez irányt. A miniszterelnök beszédét a küldöttség tagjai lelkesülten megéljenezték. A küldöttség gróf *Csáky* Albin és *Lukács* Béla miniszternek is át akarta adni a diszokiratot, de nem találta őket otthon.

Csáky miniszter Feszty Árpád műtermében. Csáky Albin gróf vallásügyiminiszter Berzeviczy államtitkár kiséretében megtekintette Feszty Árpád műtermében a körképet, melyet a művész a millenniumra festett a honfoglalás egyes mozzanatairól. A miniszter a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott Feszty és művésztársai műveről.

Klamarik jubileuma. *Klamarik* János közoktatásügyi miniszteri tanácsosnak, a középiskolák vezetőjének, negyvenéves szolgálati jubileumát április 28-ikán ülték meg, s az ünnepélyre a vidéki középiskolákból is sok tanár jött a fővárosba.

Az ünneplő közönség az új városháza termében gyült össze. Ott voltak többek közt gróf Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter, Berzeviczy Abert államtitkár, Szalay Imre, Szüry Dénes, Leövey Sándor, Szathmáry György miniszteri tanácsosok, báró Eötvös Loránt, az akadémia elnöke, Gerlóczy Károly polgármester, stb

A diszgyülést dr. *Erődy* Béla budapesti főigazgató, a rendező bizottság elnöke nyitotta meg, fölemlítve azt is, hogy 156 középiskola aláirta az üdvözlő albumot, több mint kétezer aláirással. Az ünnepeltet ezután küldöttség hivta meg, a kit megérkezésekor *Beöthy* Zsolt egyetemi tanár üdvözölt szép beszéddel. *Klamarik* megindultan válaszolt, s a tanügynek azt a fejlődését vázolta, a melynek a 40 év alatt szemtanuja volt. A haladás olyan óriási, hogy a 40 év előtti állapotokat nem is lehet a maiakkal összehasonlítani, hanem azért, — ugy mond — a pihenés ideje még nem érkezett el, mindnyájunk munkájára szükség van. A közönség a beszédet hosszantartó éljenzéssel és tapssal fogadta. Utána *Pintér* Kálmán kegyesrendi tanár elszavalta Várady Antalnak «A szántóvető» czimű alkalmi költeményét. *Inczédy* Dénes, a pécsi főgimnázium igazgatója, üdvözlő föliratot adott át az ünnepeltnek. A felirat díszes szekrényben, igen pompás kiállításu. Az ünnepelt mellszobrát *Schröder* Károly körmöczbányai főreáliskolai igazgató adta át, beszéd kiséretében. A szobrot *Strobl* Alajos mintázta. Végül *Erődy* Béla az érkezett üdvözlő táviratokról adott számot. Délután 1 órakor a Vigadóban *lakoma* volt, a melyen mintegy háromszázan vettek részt. Este volt az érdekes *ifjusági monstre-hanyverseny*, melyről külön czikkünk szól.

* **A Kossuth szobrára** e héten a következő adományok érkeztek lapunk szerkesztőségéhez:

László Károly Bátyáról 10 frt; Adorján Mihály ev. tanitó Kertáról 1 frt 16 kr, melyhez járul a beküldő 1 frttal, s nehány tanitványa 16 krral. A mult héten kimutatott összeggel együtt gyűjtésünk 52 frt 96 kr.

Az Andrássy-szobor. Gr. Andrássy Gyula lovasszobrának elkészítésére megkötötték a szerződést *Zala* György szobrászunkkal. A szerződést *Wekerle* Sándor miniszterelnök, *Podmaniczky* Frigyes báró, a szoborbizottság elnöke, *Zala* György és a tanuk irták alá. *Zala* három esztendőn belül köteles a szobrot elkészíteni, melynek művészi kiviteléért 80 ezer forintot kap, míg a szobor bronzba öntésére 120 ezer forint van előirányozva.

A kolozsvári Mátyás-szobor. A Kolozsvártt állítandó Mátyás király szobrára a pályatervek beküldésének határideje a hét elején járt le s hét pályamű érkezett Kolozsvárra. Az eredményt dicsérik. *Róna* József, *Fadrusz* János, *Bezerédi* Gyula, ifj. *Vastagh* György, *Köllő* Miklós, *Tóth* András és *Sovánka* István küldtek mintákat, az utóbbi fából faragottat. A pályaművek mindegyike Mátyás királyt lovon ülve ábrázolja, s mellékalakok is vannak rajtok.

Szobonya Mihály

Beiratás c. képemek
tollrajza repr.
Vas. Nis. 1884. 755 f

Beiratás. Szobonya Mihálytól.

Var. Ujs. 1884. 753. l
(A Mucsarnok kiállitásából)

Szobonya Mihály, szintén fiatal festő, a gyermek-világban keresett tárgyat. Nem uj dolog, a mit feldolgozott, de méltán sokat foglalkoztatja a festőket. A kép czime: «Beiratás.» Falusi iskola tárul föl. Egy falusi asszony épen most hozza föl az iskolába két gyermekét, egy nagyobbacska fiut, ki nagy kiváncsisággal tekint körül, s egy kisebb leányt, ki föl sem meri vetni szemét a tanitóra. A padokban levő gyermekek fölhasználják a tanitó elfoglaltságát. Van zaj és elevenkedés.

Szobonya Mihály

A kovači családja
c. kepe repr.
Vas. Ujs. 1883. 761. l.

Szobonya Mihály

VASÁRNAPI UJSÁG.

1894. 768. l. ♀ fordítás

Szobonya Mihály: *Terefere.*

♀ (A Nemzeti Szalon kiállításáról.)

Szobonya Mihály «Tereferé»-je hűséggel festett életkép. A fiatal asszony, ki a mezőről tér haza, hátán garabóval, vállán kapával, megáll az alacsony kerítésnél, hogy egy pár szót váltson a szomszédasszonynyal. Ugy látszik, szóból szó lett, a kis gyerek már elunta, vonja is haza édes anyját, a szemét is türelmetlenül dörzsöli. De biz a mama meg a szomszédasszony még mindig benne van a tereferében.

Van. Ujs. 1894. 768 l.

Szobonya Mihály

A képzőművészeti társulat választmányának legutóbbi ülésén egy kellemetlen tévedést kellett kiegyenliteni. A műcsarnok legutóbbi kiállitásán a Ráth-féle dij oda itélésénél Ligeti Antal érdemes művészünk balatoni tájképét mellőzték, mint későn érkezettet; pedig kellő időben érkezett. A művész azonban kijelentette, hogy nem kiván uj birálatot. A választmány a jeles művészhez intézett levélben is kifejezést adott a tévedés fölötti sajnálatának.

A társulat tagjai közti sorsolásra vásárlandó képekre az idén 6500 frtot szavaztak meg, másfél ezer forinttal többet, mint ezelőtt. A Nadányiné-féle alapitványból ez évre esedékes 250 forintos ösztöndijat az igazgatóság *Szobonya* Mihálynak adományozta, a ki a kiállitáson levő «Beiratás» czimü festményével haladásának elismerésre méltó jelét adta. A tagok részére a jövő évben kiosztandó műlapokul a következők választattak ki: «Munkácsy Mihály műterme», rézkarczban; «Debreczeni csikósverseny», Wagner Sándor festménye után és «Női arczkép», Doby Jenő rézmetszete Lucidelnek az orsz. képtárban levő eredeti festménye után. *Keleti* Gusztáv igazgató bemutatta a társulat pártfogó tagjai részére — kik 1000 frtos alapitványt tettek — megrendelt diszokmány próbanyomatát, melynek fametszetét *Schickedanz* Albert műépitész rajza szerint *Morelli* Gusztáv tanár készité.

Vas. Lap. 1884. 822. l.

Szobonya Mihály

1882 München. Kéjzőmű-
vészeti akadémia.

(4) Tanulmajfő. Olaff 150f

Őszi kiállítás 1882. II sor.

1883. u-ott.

(25). Anyai szeretet. Olaff 500f

(88) A Kovács családja. Olaff 400f.

Őszi kiállítás 1883. IV sor

Szobonya Mihály

1884 ben a müncheni akadémián dicsérő iratot nyert

Magyar művész ifjak. Vas Ujs 1884. 529 l

Szobonya Mihály

1885. Budapest.

1. Munka után. Olajf. 1200 ft

Budapesti orsz. ált. Kiállítás
A Kepzőmův. csoport Lepes
tárgyunkatoje. Bpest. 1885

Szobonya Mihály

1884. München.

1. A beiratás Olajf. 1000 fr

[illegible] 1884 [illegible]
[illegible]
1884.

Szobonya Mihály

Münweich 1906. 356

– 1911. 132

– 1912. 184

jan.	4.		130.000.-

SZOBONYA MIHÁLY
/ 1855-1898 /

Aukción:

Michael Szobonya: Die Schnitterin.
Öl auf Leinw., 114x70 cm. Sign. und
dat.: 1898.

WIEN, Dorotheum
636. Kunstauktion, 25.Mai-1.Juni 1982.
Kat. Nr. 474. S.68. Abb.Taf. 22.

Szobonya Mihály

Művészet. Lex. 767 l.

festő, szül. 1856. Nemesoroszi-ban, megh. 1898 XII. 7. Budapesten. ~~A bp~~ A bpesti mintarajziskolában és Münchenben tanult. ~~antán~~ Élet- és arcképeket festett.

NOVEMBER

20

Szobonya Mihály

Műcsarnok
1927. magyar táj. 74

Kanál agyagból, őskori VIII. 172

Szobonya Mihály

1894. évi

kiáll. Nemzeti Szalonban

Terefere, olajf., 80 ft.

Galambos Lidi, olajf. 75 ft.

Firenzei festők III. 156.

Szobonya Mihály

szul. Nemetoroszibon 1855 -

1880/81. I. - vendéglát.

1880/81 II " " "

1881/82. I. " "

festész akar lenni

urasági szolga

1881/82 II. vendéglát.

Hárioltárkár XVI. sz. VIII. 137.

Szobonya Mihály

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képző-művészeti akadémián - Művészet. 1912. 184. l.

Szobonya Mihály, festöm. MDK

Ebéd elött. Olf.

OMKT ált.rend. Kolozsvári Képkiáll. 1890. ápr.
Kat. 26.l.

MDK

Szobonya Mihály, festön.

Ebéd elött. Olf.

OMKT ált.rend.Brassói Képkiáll. Kat. 4.1.
1890. máj.

MDK

Szobonya Mihály, festöm.
19.sz.

719. A Medici Venus/részlet/ J.l.: Szobolya 878.
51.5 x 38. Lemezpapir.

Ernst Muzeum aukciói. XXVIII. 56.l.

M.D.K.

Szobonya Mihály

A Munkácsy-dija pályázott Temple János és Bihari Sándor müvésztársával együtt, -közli a Képzőművészet c. rovat.
/A beszámoló nem emliti a pályázatra beküldött müvet./

Képes Családi Lapok, Bp. 1885. febr. 1.
19. sz. 303. lap

Szobonya Mihály

l.

III. Postatakp. anke.

1921. jan - febr

100 l.

A hivatkozott 1881. XXXIX. t.
szerint a műemléken semmiféle változtatást a
délye nélkül végrehajtani nem szabad. Az
megóvásáról intézkedik.

A fenti törvények és rendelet alapjá
a műemléki jellegű kastély fenntartásáról go
ingatlanon tervezett helyreállítási és esetleges á
céljából a Műemlékek Országos Bizottságána

Felkérem továbbá, hogy a mellékelt
állapotáról postafordultával a Műemlékek C
Amennyiben a kastélyról fényképpel rendelk

Budapest, ...

47.783. — Egyetemi

Szobonya Mihály

1878/9. I. Vendéglátóipari Nemetországban 1855 Rk.

1878/9. II. vendeglát.

1879/80 I. " "

1879/80. II. " "

Clair Vitmos II. 238.

Szobonya Miláj

1888. Alsó-Petény.
1. Pereces. Olajf.

Ötti kiállítás II. 1888.

1889. Budapest.

(184) Kukoricza szelelés.
Olajf. 550 frt.
(237) A kis pajkos. Olajf.
500 frt.

Téli kiállítás. 1889/90.

1891. Budapest.

(224) Női arckép. Olajf. megszerzés.

Téli kiállítás 1891/92

1892. u. ott.

Pusika Péter

épitész

XV. ft.

(198) Tekintetes Elnök.
A VII kr. Erzsébetvárosi
kör tulajd.

Téli k. ülésbás 1892/93

Szobonya Mihály

szül. Nemesoroszibán, mi-
kor, nincs kiszive. Atyja Ko-
csis volt. Elemi osztágokat
végzett. Jegyzetben: báró
Majtheinyi nél szolgál (ugy-
látszik mint inas).
1876/7 I - vendéglátogató
a bpesti muntarajzlanodában -
Az előző évben is az volt.
1876/7. II. vendéglátogató

Wagner Gyula Ferencz, festő

19 sz.

III. 347.

MDK

Szobonya Mihály

Beiratás c. munkáját a Munkácsy Mihály által kitüzött 6ooo frankos dijra ajánlották

A mücsarnok dijai. Vas. Ujs. 1884. 787,788.l.

Szobonya Mihály

Lyka München

26, 53 l.

Vészi Gerzson
könyvnyomda
Budapest, VI.,
Podmanicky-u.
Telefon 108-03

Szobonya Mihály

festő

Majthényi bárónné

tanagatta pályája

elejen

Lyka kőtöns

50 l.

sy sprac[illegible] nun der nyme
jch koch spinn wasch und pache
zu hant liess er sy spissen an
dar umb das sy hat iren man
peklaidet also swache

64. Das sy im nicht an machen was
ain lang hembt oder pfaiten das
man jm dy pruch nit sehe
diser frawen halff er im ab
ain ander frawen er im gab
und sprach das ist ain schmehe
mit deins mans kurczen pfaiten
mach im ain langer pfaiten an
oder ich wil dich spissen lan
da würt auch hie kain paiten.

65. Der münch sant bernhardinus dy
denn barfuss gen auff sakeln hie
der kamen zwen zu jme

Szobonya M.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1882.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarn 1800 bis

1945. Ungarn Jahrbuch Mainz 1970 10 1 149 1

Szobonya Mihály (1855-1898)

Gelléri Szabó János arcképe.
Oljf. Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

MDK

Szobonya Mihály

A kovács családja, of.

Király vásárlások a Mcs. tárlatain. SzmKT 50 - 132.l. /1883/.

Szobonya Mihály

F. Ny. 19. 2.

Majthényi tr.-né tárnagatta. (Ly. III. 50. o.)

Sorszám: .....

A Magyar Posta Betegségi Biztosító Intézete

Budapest, VIII., Mikszáth Kálmán-tér 5. szám.

Tel.: 139-860

Érvényes.....napra, a .....naptól fél ápolási díj erejéig

Kórházi utalvány

a Postás Alapítványi Kórház (Budapest, XII., Kékgolyó-utca 5 sz.)

kórház / klinika Gondnokságának

Szíveskedjék ..... posta

feleségét / gyermekét a kórház legalsó osztályára felvenni és legfeljebb a megjelölt időtartamig a M. Posta Betegségi Biztosító Intézete terhére ápolásban részesíteni.

Valószínű diagnózis: .....

Budapest, 195 .....

.....
intézeti igazgató

A kórházba beutalt beteg (hozzátartozója) előzetesen gondoskodjék a kórházi ágyhelyről és csak a férőhely biztosítása után utazzék a kijelölt kórház székhelyére.

P. B. B. I. 902 sz. — 203 Államosított PHÖNIX-NYOMDA BPEST, VIII., JÓZSEF-U.

M.D.K.

Szobonya Mihály /1855-1898/

658. Ispilángi tánc. Tusrajz. 33x46 papir.

Elveszett. /Somogymegyei Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
46. l.
MUMOK. Bp. 1952.

M.D.K.

Szobonya Mihály /1855-1898/

750. Gelléri Szabó János arcképe. Olajf. 68.3x55.3 vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet. MUMOK. Bp. 1952. 53. l.

MDK

Szobonya Mihály, 1855-98

Az Alamizsna, of.

Árv. Közl. 1936. febr. 1.rk.sz.

23.1.

bj. Zalók. 1895.
T. é. 42. sz. 244. l.

Szobonya mihály. A tükör.

Szobonya Mihály festő

Pesti Hirlap. 1885. jan. 25. 4

A Munkácsy-díjat...

Szobonya Mihály festő

Pesti Hirlap. 1883. dec. 21. 10

Művészeti ösztöndíjak

Szobonya Mihály

festő

Jókai Mór arcképe

1894

a Petőfi-harban

Thirring Bpest

86. l.

MDK

Szobonya Mihály, festöm.
19-20.sz.

537. Női képmás. J.l.j.: Szobonya 920. Vászon.
60.5 x 47.

Ernst Muzeum aukciói. XXI. 42.l.

MDK

Szobonya Mihály, festöm.

Falusi iskola. Repr.

134.1.

Évk. KMT. 1928.

Szobonya Mihály MDK

Anyai szeretet, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Szobonya Mihály MDK

A kovács családja, olf.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Szobonya Mihály MDK

Anyai szeretet, repr.

Mücsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Szobonya Mihály MDK

A beiratás, olf.

Miccarnok 1884. őszi kiáll.

Szobonya Mihály MDK

A kovács családja, repr.

Műcsarnok 1883. őszi kiáll. II.

Szobonya Mihály MDK

Tanulmányfő, olf.

Műcsarnok 1882. őszi kiáll.

Szobonya Mihály MDK

Beiratás, repr.

Műcsarnok 1884. őszi kiáll.

Szobonya Mihály MDK

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1891-92, téli kiáll.

Szobonya Mihály MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Szobonya Mihály MDK

Pereces, olf.

Műcsarnok 1888. őszi kiáll.
II. sorozat

Szobonya Mihály MDK

A kis pajkos, olf.

Mücsarnok 1889/9o. téli kiáll.

Szobonya Mihály MDK

Kukorica szelelés, olf.

Műcsarnok 1889/90 téli kiáll.

MDK

Szobonya Mihály

Olasz zenészfiu, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883. 13. l.

MDK

Szobonya Mihály

Kovács mühely előtt, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár. 1883.

12 l.

MDK

Szobonya Mihály

Gombolyitók, of.

Árverési Csarnok aukció Ért. 1934. szept. 58.l.

MDK

Szobonya Mihály

A N. Szalon karácsonyi tárlata. Vasárnapi Ujság 1896. 50. sz. 842.l.

MDK

Szobonya Mihály

A Műcsarnok 1883 évi tárlatán a királyi magánpénztár megvásárolta A kovács családja. Olajf.-t.

Cikk: Vásárlások az orsz.magy.képzőm. társ.kiáll.-ból.

Szm KT 50-132. l.

MDK

Szobonya Mihály, festöm.
1855-1898.

Alamizsna. Olf. Jelz.

Árverési Közlöny. 1936. febr. 1.rk.sz. Kat. 23.1.

Szobonya Mihály MDK

Falusi iskola, olf.

Mücsarnok 1927 Magyar táj- és életképkiáll.

MDK

Szobonya Mihály

"A kovács családja" c.rajzának repr.
/ A Műcsarnok őszi kiállitása. - A képes targy-
mutató rajzaiból./

Vas.Ujs. 1883. 47.sz. 761.l.

MDK

Szobonya Mihály

Aratók, of.

Ernst Muzeum aukciói XXX. 54.l.

Szobonya Mihály, MDK

132.1.

L. Lauser Vilmos:
Ausztria-Magyarország müvészete. Bécs. II.évf.
/Die Kunst in oesterreich-Ungarn. Wien.II.Jahrg.

MDK

Szobonya Mihála, festöm.

Terefere. Repr.

A Nemzeti
Szalon kiállításából.
Vas.Ujs. 41.évf.46.sz. 1894. 768.l.

+ Szobonya Mihály festi MDK

1884 ben Párisban a 6000 frankos Munkácsy díjat megnyerte Tanyele Jánossal együtt. 108 oldal

Szelesi Boltán: Részletek Bihari Sándor leveleiből. 103.o.

A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve. Szeged. 1956 SSzegedi Nyomda Váll. 1956

M.D.K.

Szobonya Mihály

"Beiratás" c. művét bemutatták a Képzőművészeti Társulat általá rendezett kiállitáson a most Münchenben tanuló müvésznek.
Kenessey Dezső:"Az őszi képtárlat" cimmel ir a kiállitásról.

Magyar Salon, Bp. 1884. dec. 1. II. kötet.
289-292. lap

M.D.K.

Szobonya Mihály

Önmagáról készitett rajzát hozza a lap N. Istvánffy Gyula festőművész "A Képzőművészeti Társulat kiállitása" c. kritikájának egyik illusztrációjaként.

Magyar Salon, Bp. 1895. május hó, 23. kötet 230-254. lap

Szobonyai Mihály

„Hegyi Aronka" háromnegyed alakos képe, olaj, 1893, 113.5 x 71 cm.

Magyar színészportrék 2. Cenner Mihály: Festmények, szobrok, dombormüvek a XIX. század. Budapest, 1966. katalógus, 31 l.

MDK

Szobonya Mihály

Gelléri Szabó János arcképe, o.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke.
Bp.1952.

MDK

Szobonya Mihály

Ispilángi tánc, tus

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

MDK

Szobonya Mihály

Falusi iskola, repr.

KMTárs. 1927. táj- és életkép kiáll. kat.

Szobonya Mihály
(1855-1898)

„Pistike bánata" o.v. 54x44 cm

J. l. j.: Szobonya Mihály 895.

Kiállítási ár: 15000 ft

BÁV 46.Képaukció katalógus Bp.1978.szeptember

Szobonya Mihály (1855-1898)

„Kártyavető cigányasszony"

Olaj, fa 21 X 12 Sebezve lent balra:

Szobonya M.

Ziliáltári ár: 4000 ft

BÁV 38. Képaukció Budapest 1975 december

Szobonya Mihály
(1855-1898)

„A család" o. v. 56x43
J. l. j.: Szobonya Mihály (Restaurált)
V. ár: 8000 Ft.

BÁV 40. Képaukció katalógus Bp. 1976. Szeptember.

Szobonya Mihály

Juhász, olaj, 59×46, 4000 Ft

30. Művészeti Népszalon, 1973.

Szobonya Mihály

Tulipán, o.v. 59×46

30. Művészeti Képaukció
1973.

Szobonya Mihály
(1855-1898)

„Idős nő imakönyvvel" Olaj, vászon
84x70 telesve fent jobbra: Szobonya
Mihály

Kiáltási ár: 8000 ft

BÁV 37.Müvészeti Képaukció 1975 szeptember

Szobonya Mihály
(1855-1898)

„Álló leány" Olaj vászon, 62x29

Jelezve lent jobbra: Szobonya Mihály

Vételár: 6000 Ft.

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Szobonya Mihály (1855-1898)

„Játszó gyerekek" o.v. 56x48cm

s. l. j. Szobonya kiállítási ár: 20000 ft.

BÁV 53.Képaukció Bp.198o.december

Szobonyi Mihály MDK

Falusi iskola, repr.

Mücsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

MDK

Szobonyi Mihály

Falusi iskola, of.

M.táj- és életképkiáll. 19-2o.sz. Mücs. 1927. jan.

Szobonyi Mihály festő

Pesti Hirlap, 1883. jan. 10. 11.
A Képzőművészeti Társulat sors-
huzásának eredménye

Szobonyi Mihály MDK

Munka után, olf.

Műcsarnok 1885. Bpi. orsz. ált. kiáll.

Szobor Zénó, gyermekrajzoló

Bernáth Aurél unokája. Közös könyvüknek ismertetése és néhány rajz: Repr.

Török Sándor: „Lássuk, mire megjünk ketten" 18-19.

Gyermekünk, Bp. 1973. november XXIV/11

Szobor Zénó, gyermekrajzoló

Bernáth - Szobor: Lássuk, mire megjünk ketten! c. könyve

↓

—: Most jelent meg 8.

Népszabadság, Bp 1973 aug. 7.

Szobor Zénó, gyermekrajzoló

Nagyapjával, Bernáth Aurél festőművésszel közösen készített-
műve a: Lássuk mire megjünk
hetten című könyv.
— : festette Szobor Zénó

2.

ESTI HIRLAP, Bp 1973. júl. 12.

MDK

Szoboreczky Budapest

Közreműködésért bronzérmet kapott a párisi világkiállításon.

Cikk: Kitüntetések a párisi világkiállításon.

Magyar Iparművészet 1900. 356.l.

Szobonya Mihály

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveit állította ki:

1882. őszi kiáll. II. sor.: Tanulmányfő, olaj., 150 ft.

1883. őszi kiáll. II. sor.: Anyai szeretet, olaj., 500 ft. — A kovács családja, olaj., 400 ft.

1884. őszi kiáll.: A beiratás, olaj., 1000 ft. → I. sor.

1885. őszi kiáll.: Szeretsd a nénit!, olaj., 700 ft.

1885. orsz. ált. kiáll.: Munka után, olaj., 1200 ft.

1887. őszi kiáll. II. sor.: Uraság látogatása, olaj., vázlat.

1888. őszi kiáll. II. sor.: Pereczes, olaj.

Szobonya Mihály
festő

bemutatni, még pedig a természetes nagyság $^1/_{15}$ részében. Azonkivül tartoznak térrajzot csatolni, amelyen az általuk kivánt elhelyezés föl van tüntetve, nemkülönben külön leirásban az emlék anyagát és a kivitel módját is megjelölni.

4. Az emlékmű valószínü költségeiről hozzávetőleges számítás mutatandó be.

5. A pályázatban *csak magyar állampolgár* vehet részt.

6. Három pályadij van kitűzve; az első *6000 korona*, a második *4000 korona*, a harmadik *3000 korona*. A pályadijak a viszonylag legjobbnak talált pályaművek szerzőinek feltétlenül kiadatnak.

7. A pályázat titkos; a pályamű jeligével látandó el és ugyanazon jeligét viselő oly zárt levélke kíséretében adandó be, mely a szerző nevét és lakását tartalmazza.

8. A pályázati határidő (a hirdetmény keltétől számítandó) egy év.

9. A pályaművek bírálatára és a pályadijak megitélésére *11 tagu jury* fog összeállittatni, még pedig a következőképpen:

Egy-egy tagot küld:

a) a magyar orsz. képzőművészeti tanács,
b) a képzőművészeti társulat,
c) a magyar mérnök- és épitész-egylet,
d) a magyar iparművészeti társulat,
e) a képzőművészek egyesülete,
f) a végrehajtó bizottság.

Azonkivül a végrehajtó-bizottság három külföldi művészt is meghiv, lehetőleg más-más országból.

E jury-tagokon kivül a pályázók még két belföldi jury-tagot választanak olyképpen, hogy pályaműveikhez a jeligés levélkén kivül egy második zárt levélkét csatolnak *jury-tagok* jelzéssel ellátva, amelyben szavazataikat adják két jury-tagra.

A jury-tagok jelzésü levélkék fölbontása céljából a végrehajtó-bizottság közvetlenül a pályázati határidő lejárta után ülést tart, amelyben a szavazatok eredményét megállapitja és hirlapilag közzéteszi. Lemondás esetén, valamint ha a többséget nyert jelöltek valamelyike már más címen tagja a jurynek, a legtöbb következő szavazatot nyert egyén lép be, szavazatok egyenlősége esetén, sorshúzás dönt.

Elnökét és előadóját a jury saját kebeléből választja.

10. A jury a pályaművek és a pályadijak felett a pályázati határidő lejártától számitandó *6 hét alatt* végérvényesen határoz. Határozathozatalhoz, amely titkos szavazás útján történik, legalább 7 tag és ezek között 2 külföldi jelenléte szükséges.

11. A dijnyertes pályaművek az állam tulajdonává lesznek, de ez a határozat a szerző szellemi tulajdonjogát nem érinti.

A pályadij elnyerése még nem biztositja a kivitellel való megbizást. E fölött az orsz. bizottság szabadon határoz.

12. Föntartja magának a végrehajtó bizottság, hogy 1500 koronáért a nem dijazott pályaművek bármelyikét megvehesse.

13. A jury határozata után a pályaművek alkalmas helyen 4 hétre közszemlére fognak kitétetni.

A pályázatban résztvenni kivánók pályaműveiket a végrehajtó bizottság elnökének címére (Iparművészeti Múzeum) küldjék be.

A pályázati-hirdetés tervezetének beható tárgyalásával társulatunk művészeti bizottsága egyik legközelebb tartandó ülésén fog foglalkozni.

---

† Szobonya Mihály.

1856—1898.

Magyar művészeink a napokban megint ott álltak egy sokat szenvedett, derék pályatársuk nyitott sírja előtt és amint a borongós, nyirkos ködben dideregve elnézték a sirások egykedvü munkáját, bizonyára mindeniküknek, a lelkén átsuhant egy szürke árnyék — a szomoru művészsors homályos viziója . . .

Szobonya Mihály a legujabb halott, aki hosszu szenvedés után december 7-ikén hunyta le örök állomra szemeit a budai vöröskereszt-kórházban, ahova csak a mult napokban szállitották át rokonai és jóbarátai.

Az elhunyt Barsvármegye Nemes-Oroszi nevü községében 1856-ban született. 1873—1886-ig a budapesti Országos Mintarajziskolában *Székely* Bertalan tanitványa volt, ahonnan 1882-ben Münchenbe ment. Itt öt esztendőn keresztül *Wagner* Sándor és *Seitz* Ottó tanárok vezetése mellett a képzőművészeti akadémiát látogatta. Tanulmányévei alatt *Majthényi* bárónő részesitette őt anyagi támogatásban, aki a szegénysorsu árva fiúnak egész neveléséről is gondoskodott. Legelőször egy tanulmányfejet állitott ki a Műcsarnokban 1882-ben, majd 1886-ban »Beiratás« cimü festményével a Munkácsy-féle ösztöndij jelöltjei között is szerepelt. Ezt a festményét a Hazai Takarékegyesület szerezte meg. Egyik téli kiállitáson szerepelt egy »A kovács és családja« cimü festménye, amelyen a kovács szeretettel csókolgatja a fiát, akit a felesége nyujt feléje. Ez a kép azért nevezetes, mert annyira megnyerte Ő Felsége a király tetszését, hogy — ami sem azelőtt, sem azóta nem esett meg — személyesen vásárolta meg a jóizü

Műcsarnok. 1898.

magyaros festményt, mely ma is egyik dísze a királyi palotának Genre-képei mellett Szobony a igen sok arcképet is festett. Utolsó megbízása volt a megboldogult Erzsébet királyasszony arcképe, melyet Máramaros-megye számára kellett volna megfestenie. De ennek a képnek már csak a váz'atát készíthette el a beteg művész, ki már több mint egy esztendő óta vívta az élet-halálharcot makacs tüdőbajával, míg végre december 7-ikén véget értek szenvedései.

Az egykor vígkedélyü, szépen nótázó művész, aki kedvelt alakja volt a budapesti bohémtársaságnak, az utóbbi időben igen nagyon szomoru lett, mintha csak megérezte volna a vég közeledését. Anyagi gondok, testi és lelki szenvedések törték meg életerejét és vitték őt korai sírjába. Özvegye és egy kis fia, nemkülönben pályatársai és barátainak nagy serege őszintén gyászolják a korán elhunyt, talentumos művészt.

Vásárlások a Téli kiállításon.

(Folytatás.)

A téli kiállításon történt vásárlásokról a *Műcsarnok* mult számában közölt tudósításba tévedés csúszott be, amennyiben *Veress* Zoltán »Tanulmányfő« cimü festményét *Szápáry* Péter gróf vette ugyan meg, de nem a maga, hanem *Coburg* Fülöp herceg számára és megbizásából.

Az elmult héten, lapunk zártáig a következő ujabb vásárlások történtek:

28. *Kacziányi* Ödön: »Laguna a Lido előtt«, olajf. vevője *Szabó* Miklós dr. társulati nyerő tag.

29. *Koszkol* Jenő: »A Palazzo Co d'Ors Velencében«, vízfestmény; vevője: *Bácskay* Albert dr.

30. *Damkó* József: »II. Rákóczy Ferenc«, bronzszobor; vevője: *Tompa* Arthur.

31. *Damkó* József: »II. Rákóczy Ferenc«, bronzszobor; (2-ik példány) vevője: *P. Tóth* Sándor.

32. *Damkó* József: »Kossuth Lajos«, bronzszobor; vevője *P. Tóth* Sándor.

33. *Háry* Gyula: »A rozsnyói alsó malom«, vízfestmény; (a karácsonyi tárlatból) vevője: P. J.

34. *Háry* Gyula: »Korytnica környékéről«, vízfestmény; (a karácsonyi tárlatból) vevője: P. J.

35. *Damkó* József: »Petőfi Sándor«, bronzszobor; vevője *Várady* Zsigmond dr.

36. *Damkó* József: »Kossuth Lajos«, bronzszobor; (2-ik példány) vevője: *Várady* Zsigmond dr.

37. *Háry* Gyula: »A millstatti tó«, vízfestmény; (a karácsonyi tárlatból) vevője: N. N.

38. *Thein* Miksa: »Renée«, olajfestmény; vevője: *Kaufmann* Dávid.

39. *Thein* Miksa: »Fiatal breton leány«, olajfestmény; vevője: *Kaufmann Gomperz* Irma.

40. *K. Kovács* László: »Gödi erdőrészlet«, olajfestmény; vevője: *Hübner* Imre.

41. *Rubovics* Márk: »Céltalanul« olajfestmény; vevője: *Kohner* Ágoston.

42. *Damkó* József: »II. Rákóczy Ferenc« (3-ik példány) bronzszobor; vevője: *Fleissig* Sándor.

43. *Molnár* József: »Középorom a Tarpatak mentén« olajfestmény; vevője: K. *Kopácsy* Juliska.

44. *Telegdy* László: »Nem forog a dorosmai szélmalom« olajfestmény; (a karácsonyi tarlatból) vevője: *Wolfner* József.

45. *Markó* Ernő: »Tájkép« olajfestmény; (a karácsonyi tárlatból) vevője: csetei *Takács* Kálmán.

46. *Lukácsy* Lajos: »Éva« gipszszobor; (a karácsonyi tárlatból) vevője: ***

A lapunk zártáig történt vásárlások összege *12370 frtot* tesz ki, amelyből *1900 frtot* a társulat pénztára fizet ki az illető művészeknek.

Művészeti hirek.

— **A Téli kiállítást** állandóan nagy közönség látogatja, különösen sokan voltak a Műcsarnokban a csütörtöki zeneestély alkalmával, amikor a látogatók száma a *3000-et is meghaladta*. A fizető-látogatók összes száma a kiállítás első kilenc napja alatt *5450* volt, de ezeken kivül társulatunk tagjai is sürün megt fordulnak a kiállítási helyiségekben. Az iskolák növendékei közül eddig 818-an nézték meg a kiállítást, melynek tárgymutatójából már eddig csaknem *háromezer* példány kelt el.

—

— **Társulatunk tagjai** az utóbbi időben örvendetesen szaporodnak. Így az igazgatóság legutolsó ülésén 88 új tagot jelentett be a titkár, akik mind a tárlat megnyitása óta léptek tagjaink sorába.

—

— **A vernissage-lakomáról** szóló tudósításunkhoz, mely lapunk mult heti számában jelent meg, pótlólag még megjegyezzük, hogy a meghivottak közül többen, így: *Szilágyi* Dezső a képviselőház volt elnöke, *Apponyi* Albert gróf és *Falk* Miksa országgyűlési képviselők, *Szmrecsányi* Pál püspök, *Berczik* Árpád miniszteri tanácsos, *Szüry* Dénes miniszteri tanácsos, *Plósz* Sándor egyetemi tanár, *Mihalovich* Ödön az orsz. zene és szinművészeti akadémia igazgatója, *Zipernovszky* Károly és *Rauscher* Lajos műegyetemi tanárok, *Fodor* Ármin dr. törvényszéki bíró, *Desewffy* Arisztid a főrendiház háznagya, *Balogh* Pál és *Thury* Zoltán írók, stb. stb. szivélyes hangu levélben mentették ki elmaradásukat a művészek lakomájáról.

—

— **Munkácsy Mihály állapotáról** ujabban igen aggasztó híreket olvasunk egy rendszerint jól értesült fővárosi napilapban. A beteg mester, — úgymond a hír — bár minden

Szobonya Mihálytól

Jókai Mór arcképe 1894-
ből a Petőfi Lázban
Bpesten.

Láttam 1925. IV. 9.

Munkács h. n. VI. 193.

Szobonya Mihály

festő 1856 – 1898

irod

Krück II. 588. l.

~~Arpád, vezér~~ ~~I. 101.~~ ~~V. 231.~~

1905. VII. 21.

A hunyadvármegyei tört. és rég. társulat elnökségének értesítése a v. és k. o. Miniszter leiratáról a dévári Magna Curiának muzeumi czélokra való átengedése tárgyában (489/1905)

Szobonya Mihály

Milcsarnok
1896. mill. Eiák

Kengyel fejlődésének bemutatása
a sümegi múzeumban

VI.137

Szobonya Mihály

cnod

Műcsarnok, 1899. 43 l.

(Sz. M. hagyatéka)

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
alá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Szobonya Mihály

festő
1856 - 1898.
telj. életr. nekrológ
ha kell lásd

irád

Műcsarnok, 1898. 181 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Szobonya Milán

wód

Mücsarnok, 1898. 191

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedé

.....

a műhelyfőnök v.
aláí

8. sorsz. Műhelyi minta. –

Szobonya Mihály

Wod

M. halon. 1892.

XVI. 43 l.

(arch. Ep.)

sajátkezű aláírás és munkásszám.

..... nevü munkás igazolta

a művezető aláírása.

délyezem:

ök vagy helyettesének
aláírása.

ta. — Endrényi Imre, Szeged.

Szobonya Mihály

irod

Uj Idők 1898.
51 sz.

Szobowyja Nikity

wod

z

Kkol

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedélyc

.....

a mühelyfőnök vagy
aláírása

Szobonya Unikáj

Rosner Ervin báró arcképe
olajf. tőle a Honti Mu-
zeumban

erőd

=

Pezv

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

yezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Szobonya Tinka

Vrod

A vásárfia. repr.
Vas. Ujs 1894 - 303 l

Vrod

Szivós Béla A vá-
sárfia. Vas. Ujs 1894.
302 l. - Egyszel

Szoboszlay

illustrierte vas. Typ

1890 auf

Szobonya Nuby

IROD.

Sza. 430 l. arck

Szobaja Mihály

Illusztrációk a Vas.
Ujs 1888. évf.
melyekben sobbyenre
mikszáth kálmán
ist szöveget

Szobonya M.

Alkotásairól elismeréssel ir M.: "A Mücsarnok téli kiállitása" cimü beszámolójában.

Képes Családi Lapok, Bp. 1892. dec. 18.
XIV. évf. 51. sz. 812. lap

Szobonya Mily

mod

M-th. K-n

A mosás. Vas Lap.

1887. 831-832. c.

Keppel.

Hoboya Mihály

A Kiráf megvette 1883 őszi tárlaton „A Kovács családja" c. képét.

A Kiráf – műcsarnok Eba. Vas.

Ujs 1883. 832 l.

Szobonya Mihy

+ 1898.

laid életrajzát
arczkepel

Vas Ujs

1898. 879e

Szoboszlai József

laid

Csüsfe 186.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191...

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételér

nevü munkástársamat szóbelileg megl

Kelt ....., 191...

.....

tanu.

.....

tanu.

Szobnya Mihály MDK

Uraság látogatása, olf.

Mücsarnok 1887 őszi kiáll.
II. sorozat

Szobol Klára

Szerepelt a vasas művészek diósgyőrvasgyári tárlatán.

Észa kmagyarország 1952. ápr. 20

Szobol Klára

Tájképek

Vasas művészek kiállítása Diósgyörvasgyárban
Északmagyarország, Miskolc 1952. ápr. 20.

MDK

Szobonya festőm.

xcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcxcsz.

A Munkácsy-dijat...

A Munkácsy dijat... Vasárnapi Ujság, 1885. 4.sz.

63. l.

M.D.K.

Szobonya Antal, építési vállalkozó

kezdte el 1890-ben, az egy évvel, előbb villámcsapás következtében leégett és sulyosan megrongalódott nyírbátori minorita-templom helyreállítását, melynek összes munkálatait 4036 frt-ért el is vállalta, de azokat abban az évben befejezni nem tudta. Körben a Műemlékek Biz. is érdeklődni kezdett a dolog iránt és kikérte Möller István szakértői véleményét.

8

Hidegkuti Mihály: A nyirbátori minorita templom. Szeged, 1941. 5. és 10.old.

MDK

Szobonya Mihály, festőm.
1855-1898

Alamizsna. Olf. Jelz.

Arv. Közl. 1936.márc. 76.sz.2.vk.sz. 51.l.

Szobonya Mihály

„Falusi iskola" c. festménye szerepel a „Magyar genre és tájkép festészet" c. kiállítás on a Műcsarnokban.

Pesti Hirlap 1927 I. 13

MDK

Szobonya Mihály

Fekvő kutya, of.

Árverési Közlöny 1939. 4. rk. sz. 29.l.

MDK

Szobonya Mihály, festőm.
1855-1898

Fekvő kutya. Olf.

Árv. Közl. 1940.1.rk.sz. 35.1.

Szobonya Mihály MDK

Kenyérsütés, olf.

Mücsarnok 1896. ezredéves kiáll.

Szoboszlai Gábor

Tál törösréz

Őszi Tárlat 1970. Hajduszoboszló
Műv. Közp.

Szoborparki verdikt: kő kövön marad

Amikor az Európai Atlétikai Szövetség 1993 októberében – Athén, Madrid és Párizs ellenében – Budapestnek ítélte az 1998-as kontinensbajnokság rendezési jogát, senki sem gondolta volna, hogy a verseny lebonyolításához nélkülözhetetlen edzőpálya helyének kijelölése okozza majd a legnagyobb izgalmakat. Pedig ez a helyzet. Amint arról lapunkban időszakos rendszerességgel már beszámoltunk, a rendezők szerették volna arrébb tolni a népstadionbeli szobrokat, az ellentábor azonban ragaszkodott azok mozdíthatatlanságához. A két oldal szorgalmasan érvelt, ám az álláspontok nem közeledtek egymáshoz. Olyannyira nem, hogy a Fővárosi Közgyűlés Tervtanácsának legutóbbi döntése – amelynek értelmében a szobrok a helyükön maradnak – végleg lezárnak tekinti a kérdést. Az úgynevezett sportlobbynak ezért aztán bele kell nyugodnia abba a megoldásba, hogy más helyszínen, állítólag jóval magasabb költséggel építsék meg az edzőpályát. Alábbi összeállításunkban időrendben felidézzük az eddig történteket, s lehetőséget adunk arra, hogy mindkét fél összefoglalja álláspontját.

Csökönyösség, közöny, makacsság

Gallov Rezső államtitkár nem érti az ellentábor magatartását

Az úgynevezett sportlobby véleményét *Gallov Rezső* államtitkár, az Országos Testnevelési és Sporthivatal elnöke fogalmazta meg:

– Értetlenül állok a tervtanács döntése előtt, hiszen szerény mértékű, szinte jelentéktelen módosítás elől is elzárkózott. Amikor az európai szövetség a magyarországi rendezésre szavazott, a döntéshozók tudták, hogy magas színvonalon fogjuk lebonyolítani a világ sportjának egyik legjelentősebb eseményét. Tudtuk, hogy feltétlenül szükség lesz egy kifogástalan edzőpályára: mi ezt szép környezetbe terveztük, ezért kívántuk a szoborpark jelenlegi helyén megépíteni. A tervtanács ellenállása azért is nagyon sajnálatos, mert a kontinensbajnokság lebonyolítása nem csupán a magyar sport, hanem Budapest érdeke is. Emlékezzünk csak arra, hogy harminc évvel ezelőtt milyen jelentős visszhangja volt az akkor is a magyar fővárosban rendezett Európa-bajnokságnak.

– Azt kár lenne tagadni, hogy a szoborpark védelmezőinek, azaz az ellentábor képviselőinek is komoly érveik vannak.

– Nem is az érvekkel van baj, hanem a másik oldal kulcsfontosságú hangadóinak érzéketlenségéről. Lehet, hogy keményen hangzik, mégis vállalom: valódi érvek helyett csökönyösséget, érthetetlen merevséget tapasztaltunk részükről. A szobrok lebontásáról, eltávolításáról egy pillanatig sem volt szó, mindössze nyolcnyolc, vagyis összesen tizenhat méternyi áthelyezést szorgalmaztunk. Tessék mondani, tizenhat méternyi arrébb tolás miként ronthatott volna a városképen?

– A döntés alighanem végleges, a szobrok szinte biztosan a helyükön maradnak. Ebben a szituációban mi a rendezők következő lépése?

– Először is: az Európa-bajnokságot minden körülmények között megrendezzük, az edzőpálya megépítésére, annak finanszírozására alternatívákat dolgozunk ki. Az már most biztos, hogy a rendezési költségek alaposan megemelkednek. A reményt azonban még mindig nem adtuk fel: a fővárosi közgyűlés egészségügyi és sportbizottsága még nem tárgyalta a kérdést, bízunk abban, hogy bennünket támogató javaslattal a közgyűlés elé kerül a téma.

– Érezhetően csalódott a hangja...

– Csodálkozik ezen? Nem tagadom, Demszky Gábor főpolgármester úrtól határozott, a sport melletti kiállást vártam, de nem ezt tapasztaltam. Ami pedig Ráday Mihályt, a másik oldal illusztris képviselőjét illeti: a városvédelem Kossuth-díjas apostola többször is szerepet tévesztett. Sportkérdésekben, rendezési ügyekben is igyekezett szakemberként tetszelegni, pedig ezekhez a kérdésekhez az atléták talán jobban értenek.

– Önök nem hibáztak?

– Alaposabb előkészítéssel, még hathatósabb érvekkel talán sikeresebbek lehettünk volna. Azt gondolom, hogy végig tiszteletben tartottuk a másik oldal véleményét, érveit, kompromisszumokra is hajlandóak lettünk volna, a jelek szerint azonban mindez kevésnek bizonyult. Sajnálom.

Fegyverletétel puskával és gránáttal

Ráday Mihály nem kívánt érvelni a sajtótájékoztatón

Rendkívüli sajtótájékoztatót tartott tegnap délelőtt az atlétikai Európa-bajnokság szervezőbizottsága. A téma egyáltalán nem volt meglepő, hiszen a Népstadion szoborparkjának ügye lassan mindennapossá válik a sportág életében.

A furcsa a helyszín volt, ugyanis az újságírók a kézigránátot hajító, illetve puskát szorongató katonákat ábrázoló, lenyűgözőnek éppen nem mondható szoborcsoport előtt gyülekeztek. *Molnár Zoltán*, a Népstadion főigazgatója és *Schulek Ágoston*, a Magyar Atlétikai Szövetség elnöke pedig ismét kifejtette álláspontját „szoborügyben". Amit egyikük sem tagadott: elfogult ebben a témában. Azt már én tenném hozzá, hogy tehetetlen is. Annál többet ugyanis nem érhetnek el, mint hogy elmondják egyre indulatosabb véleményüket, és – ahogy tették – olimpiai bajnok atlétákat, *Zsivótzky Gyulát* és *Németh Miklóst* állítanak maguk és ügyük mellé. A döntés ugyanis végleges: a szobrok maradnak...

A sportvezetők és a sportolók mindenesetre elmondták, hogy mélységesen csalódtak a tervtanács mindent eldöntő, utolsó határozatában, mivel úgy vették észre, hogy a tagok nem a szoborcsoport védettségének miértjét hangsúlyozták, hanem az Ebvel közvetlenül kapcsolatos sportszakmai kérdésekbe szóltak bele.

A tegnapi eseményre meghívták *Ráday Mihályt*, a városvédők szószólóját is, aki viszont nem fogadta el az invitálást, így nem tudott válaszolni azokra a vádakra, amelyek szerint személyes indíttatású presztízscsatát vív az Eb szervezői ellen. A sportlobby ismét hangsúlyozta, hogy célja nem a rombolás, a szobrok nyolc-nyolc méterrel történő áthelyezése esetén a kompozíció nem szenvedne csorbát, ráadásul sokkal szebb környezetbe kerülne.

Megoldás azonban, mint tudjuk, nincs, pontosabban mégis csak kell lennie, hiszen a szabályos edzőpálya építése elkerülhetetlen. Jelen helyzetben feltehetően a Népstadion túlsó oldalán készül majd el a pálya, az eredeti tervekhez képest mintegy 300 millió forintos többletköltséggel. Mivel a rendezők saját zsebből képtelenek kifizetni ezt az összeget, arra a központi szervektől kérnek támogatást.

A kérdés csak az, kapnak-e...?

DROMOSZ-KRONOLÓGIA

1993. július: A Magyar Atlétikai Szövetség beadja pályázatát az 1998-as Európa-bajnokságra. A tervben edzőpályaként a szoborpark által határolt területet jelölik meg.

1993. október: Budapest elnyeri az Európa-bajnokság rendezési jogát, legyőzve a tervezett eseményre már új stadiont építtetett Párizst és Athént, valamint Madridot.

1993. december: A szervezőbizottság építési engedélyt kér az önkormányzattól a szoborpark áthelyezésére és az edzőpályával kapcsolatos munkálatok megkezdésére.

1994. április: Az önkormányzat az engedélyt nem adja meg, tekintettel arra, hogy a szoborpark a „védett építmény" – nem műemlék – kategóriába tartozik.

1995. május: Először ül össze az üggyel kapcsolatban a Fővárosi Közgyűlés Tervtanácsa. A problémát megtárgyalják, majd a szobrok elmozdításának gondolatát szavazás nélkül elvetik.

1996. április: A Népstadion és a szervezőbizottság kérésére a tervtanács ismét tárgyalja a témát, a döntés – 6:5-ös szavazataránnyal – változatlan.

1996. október: Demszky Gábor főpolgármester és Gallov Rezső államtitkár, az OTSH elnöke jelenlétében ismét a tervtanács elé kerül az ügy. Négyórás vitát követően újra szavaznak a tagok, az eredmény 13:10. A szobrok megmozdíthatatlanok.

A dromoszt mégsem fogják eltolni?

A főváros megvédi a szocreál építészeti kompozíciót

A „Népstadion melletti szoborpark" néven emlegetett építészeti együttes különleges színfoltja a városnak. Torzó, amely így, befejezetlenül is pontosan tükrözi egy letűnt kor eszményeit; építészeti emlék, amely többet mond a szocialista realizmus stílusáról és művészeti eszközeiről, mint bármilyen vaskos tanulmánykötet. Ráadásul nem is igazi szoborpark, hiszen ezt a nevet csak a feledékeny utókor aggatta rá. A robusztus pilonok és a köztük elhelyezett szobrok az eredeti elképzelések szerint dromoszt, azaz felvonulási útvonalat alkottak volna.

Ennek megértéséhez azonban – legalább képzeletben – fel kell sétálnunk a Budapest Sportcsarnok emeletére. Onnan jól látható, miféle látványt tervezett fél évszázaddal ezelőtt *Dávid Károly* és csoportja. A mű egyik végpontja a Népstadion: vonalvezetésével, díszítményeivel maga is a hazai szocreál impozáns alkotása. Alighanem sokan tudják, hogy az eredeti elképzelések szerint a stadion karéja két rámpában végződött volna, közöttük egy toronyházzal, amelyből csak a mai öltözőépület lényegesen alacsonyabb tömbje készült el. Dávid Károly elképzelése szerint a metróból érkező tömeg a dromoszon végighaladva jutott volna el a rámpákig, s azokon felsétálva foglalhatta volna el a helyét a stadionban.

A terv, mint ismeretes, a metróépítkezés 1954-es felfüggesztésén bukott meg. A felszíni csarnokok félig kész, a stadionhoz és a dromoszhoz stílusában is alkalmazkodó épületeit a hatvanas években elbontották, a forgalom átszervezése miatt a dromosz is elveszítette funkcióját. A stadion és a dromosz alkotta tengely végén ma a Sportcsarnok tömbje magasodik. Dávid Károly azonban vitathatatlanul jó munkát végzett: a sportcsarnokból letekintve vagy a dromosz füvén sétálva ma is pontosan érezhető, hogy az egymástól gondosan kimért távolságban lévő fehér pilonoknak és a szobroknak nincs más szerepük, mint a tekintetet és a lépteket a magyar sport szentélye, a stadion felé irányítani. A szobrok egyébként a maguk nemében ugyancsak egyedülállóak, hiszen magyar bauxit felhasználásával készült alumíniumöntvényből alkották meg őket az ötvenes évek legnevesebb szobrászai.

Mindezek ismeretében érthető, hogy a közvélekedéssel ellentétben nem a – valóban változó minőségű és művészi értékű – szobrokat, hanem a Dávid Károly-féle kompozíciót minősítette városképi és történelmi szempontból meghatározónak és ezért védendőnek a Fővárosi Közgyűlés 1994. február 1-jei határozata. A fővárosi védettség a gyakorlatban azt jelenti, hogy bármilyen változtatásra – átépítésre, áthelyezésre – csak akkor kerülhet sor, ha a fővárosi önkormányzat képviselő-testülete megszavazza a védettség megszüntetését. S épp ezért azt is fontos tudni, hogy bár a Népstadion vezetősége csaknem két éve, 1994. november 30-án kezdeményezte először a védettség megszüntetését, mindmáig egyetlen bizottság vagy más, az ügyben illetékes testület sem döntött úgy, hogy elegendő okot lát a kérés támogatására.

A főváros tervtanácsa eddig négy ízben tárgyalt az ügyről, és minden alkalommal a dromosz változatlan formában történő megőrzése mellett érvelők kerültek többségbe.

Kerekes György építész már egy évvel ezelőtt elkészítette az edzőpálya elhelyezésének öt lehetséges tervvariánsát. Ekkor derült ki: a dromosz helyén csak akkor fér el egy távlati hasznosítást is lehetővé tevő, lelátókkal kiegészíthető pálya, ha a szobrokat és a pilonokat teljesen elbontják. A Népstadion vezetői által szorgalmazott megoldás, a szobrok „széttolása" – amely a városvédők szerint éppúgy tönkreteszi a kompozíciót, mint a teljes bontás – csak egy, a szabályosnál kisebb, lelátókkal nem bővíthető edzőpálya felépítésére teremtene helyet.

Az építészek egyébként egyetértenek abban, hogy ideális megoldást az a tervvariáns jelentene, amely a dromosztól délre, a mai irodaépület és az Olimpiai Csarnok helyén helyezné el az edzőpályát. Mindkét épület korszerűtlen és elavult, azonban tény, hogy kiváltásuk rendkívül sokba kerülne. Reálisabbnak látszik ezért a tervező utolsó két javaslata, amely – észak–déli vagy kelet–nyugati tájolásban – a Népstadion túloldalára helyezné az edzőpályát. Az egyik esetben a mostani dobópályát, a másikban egy rossz állagú tmk-épületet kellene kiváltani az építkezéskor, így viszont valóban korszerű, hosszabb távon – lelátók, öltözők felépítésével – kisebb versenyek lebonyolítására is alkalmassá tehető edzőpályával egészülhetne ki a Népstadion. Mindkét megoldás hátránya, hogy az 1998-as Eb-n a sportolók csak egy ideiglenes hídon – esetleg kisbuszokon – közelíthetnék meg bemelegítés után a stadiont, ám ez világversenyeken nem példa nélkül álló.

A tervtanács legutóbbi ülésén mindenesetre kiderült, hogy az álláspontok közeledésére aligha van esély. A Népstadion vezetői a dobópálya helyén akár ma elkezdhetnék az építkezést, hiszen erre a zuglói önkormányzat által elfogadott részletes rendezési terv is módot ad. Ők azonban ragaszkodnak a dromosz területéhez, mint ahogy a főváros illetékesei is hajthatatlannak látszanak a kompozíció sérthetetlenségét illetően. A tervtanács újabb összehívására aligha kerülhet sor, így aztán kérdés, ki vállalná magára az arra jogosultak közül, hogy javasolja a közgyűlésnek a városképi védettség megszüntetését – ilyen előzmények után.

N. Kósa Judit

Az 1995-ös év legnépszerűbb kisáruszállító teherautója új formát öltött! Az új Toyota Hiace formatervezett karosszériája, a megnövelt ütközésbiztonság, no meg a hatalmas utastér és a szervokormány mind biztosítják Önnek, hogy szállítmányával együtt teljes biztonságban és kényelemben érkezzen végcéljához. Sőt, az új Toyota Hiace már négykerékmeghajtású változatban is kapható, és akár 0%-os lizinggel is megvásárolható! Keresse fel legközelebbi Toyota márkakereskedőjét, hogy megismerkedjen a régi-új kedvenccel!*

**1995. évi eladások alapján listavezető a zárt kisáruszállító kategóriában.*

Most már 4x4-es változatban is kapható!

3 ÉV VAGY 100.000 KM GARANCIA

TOYOTA
Bízhat a jelben

ÚJ HIACE

• ANGYALFI KFT 8000 Székesfehérvár, Kadocsa utca 59. Tel.: 06-22-316-062 • AUTÓFÓKUSZ 2 ZALA KFT 8900 Zalaegerszeg, Alsó erdei u. 3/A. Tel.: 06-92-316-672 • AUTÓFÓKUSZ KFT 9700 Szombathely, Kőszegi út. Tel.: 06-94-317-449 • AUTOHAUS KOPF KFT 2030 Érd, Ercsi út 19. Tel.: 06-23-369-444 • AUTÓHÁZ KOCSIS Vác, Derecske dűlő 4558/5 hrsz. Tel./Fax: 06-27-316-872 • AUTÓHÁZ VESZPRÉM KFT 8200 Veszprém, Budapest út 72. Tel.: 06-88-427-088 • AUTÓSZOLG 2000 Szentendre, Pannónia u. 1-3. Tel.: 06-26-312-921 • CSEPEL KFT 2310 Szigetszentmiklós-Lakihegy, Külső Rákóczi Ferenc út 0266/3 hrsz. Tel.: 06-60-349-225 • EMIL FREY MAGYARORSZÁG KFT 1149 Budapest, Mogyoródi út 52. Tel.: 163-5883 • HERING JÁNOS 5100 Jászberény, Nagykátai út Tel./Fax: 06-57-415-058 • HÓD-AUTÓ KFT 6800 Hódmezővásárhely, Kutasi u. 12. Tel.: 06-62-541-628 • JUKÓ KFT 4531 Nyírpazony, Szabolcs u. 12. Tel.: 06-42-480-040 • KAKUK JÓZSEF MAGYAR-OSZTRÁK KFT 5100 Salgótarján, Tóstrand Tel.: 06-32-430-646 • KOCSIS ÉS TÁRSA KFT 6500 Baja, Szegedi út 84. Tel.: 06-79-321-810 • KOTO AUTÓHÁZ KFT 7400 Kaposvár, Zöldfa u. 58. Tel.: 06-82-411-456 • KÖGÁZ 8801 Nagykanizsa, Zrínyi M. út 52. Tel.: 06-93-313-140 • M+F AUTÓ KFT 6200 Kiskőrös, Izsáki u. 46. Tel.: 06-78-511-106 • M3 AUTÓKERESKEDELMI KFT 1142 Budapest, Komáromi út 12. Tel.: 252-2713 • MAYER TOYOTA 2092 Budakeszi, Pátyi út 55. Tel./Fax: 06-23-451-961 • MOLNÁR JÁNOS 6725 Szeged, Cserzy Mihály u. 18. Tel.: 06-62-311-062 • NÁFRÁDI KFT 5600 Békéscsaba, Berényi út 135. Tel.: 06-66-324-564 • NIPPON MOTORS KFT 3527 Miskolc, Besenyői u. 8. Tel.: 06-46-515-258 • ROAD SERVICE KFT 5300 Karcag, Eötvös út 10. Tel.: 06-59-312-588 • SAKURA KFT 1035 Budapest, Szőlőkert u. 1. Tel.: 250-0684 • TOYOTA-FUN MÁRKAKERESKEDÉS 9400 Sopron, Pozsonyi út 58. • TOYOTA PEST 1107 Budapest, Szállás u. 20-22. Tel.: 260-1811 • TROMF KFT 6000 Kecskemét, Ladánybenei út 1. Tel.: 06-76-320-627 • TROSKA AUTÓHÁZ KFT 7627 Pécs, Engel J. u. 1/2. Tel.: 06-72-525-555 • TWIN MÁRKAKERESKEDÉS 9027 Győr, Puskás T. u. 2. Tel.: 06-96-518-402 • ÚJHELYI AUTÓ KFT 4225 Debrecen-Józsa, Szentgyörgyfalvi út Tel.: 06-52-587-655

Norvég társulat: mindenki m. v.

Egyelőre hagyják magukat erdőbe vinni a szerda esti vb-selejtezőre készülő magyarok

LABDARÚGÁS

KIKÜLDÖTT MUNKATÁRSUNKTÓL

Nem lesz „norvég" a norvég kezdőcsapatban? Bizony lehet, hogy nem lesz. Mármint abban az értelemben nem, hogy könnyen megtörténhet: *Egil Olsen* szövetségi kapitány tizenegyében egyetlen Norvégiában játszó futballista sem kap helyet a szerda esti vb-selejtezőn.

Egy biztos: ilyen még nem volt.

A kérdés az, hogy a jelenlegi első számú kedvenc, a szinte minden helyi újságban az olvasóra mosolygó *Solksjaer* mellett ki szerepel a csatárkettősben. Ha *Strandli* – akit a vasárnap Oslóba érkezett magyarok csak Stanglinak szólítanak –, akkor legalább egyvalaki képviseli a norvég első ligát az együttesben. A Lilleström játékosát azonban kisebb sérülés gyötri, így előfordulhat, hogy a válogatott keretbe most először meghívott *Havard Flót* vezényli az Ulleval stadion pázsitjára az amúgy is a „külföldieket" favorizáló szakvezető.

Ne könnyebbüljünk meg: Havard Flo újonc, de nem kezdő. Az Aarhus labdarúgója – tizenegy fordulóban szerzett tizenkét góljával – az első helyen áll a dán bajnokság mesterlövészeinek listáján, és bár tudjuk, mennyi tizenkettő, azért ez korántsem tucatteljesítmény.

Miként a norvég válogatotté sem az.

Az utóbbi másfél évtizedben rengeteget fejlődött együttes öt esztendeje nem kapott ki hazai pályán, és közönségével kialakított bensőséges viszonyát mi sem jellemzi jobban, minthogy a szerdai találkozó 25 500 jegyének döntő többsége hétfő délutánig már elkelt. A telt házra fogadni lehet, egyebek közt azért is, mert hiába tart a norvég jéglabdaszezon – a múlt hét végén rendezték a bandy Viking Kupa döntőjét –, Oslóban nemhogy tél, de még ősz sincs. Azokat a honfitársaimat, akik már Norvégia nevének hallatán dideregni kezdenek, bizonyára meglepi alkalmi időjárásjelentésem: errefelé napközben 15-18 fok van. Félreértés ne essék: nem minuszban. A magyarok hétfőn gyönyörű „tavaszi" napsütésben gyakoroltak a fák között...

Kérdik, hol?

Megismétlem: a fák között.

Tíz éve még *Mezey*-csapatnak hívtuk a válogatottat, most erdei-együttes lett belőle. A vendéglátók ugyanis a norvég főváros árnyas Bygdöy kerületébe irányították edzeni *Csank János* kiválasztottjait, s ha a társaság valamelyik tagja erőteljesen felszabadított, akkor frissítő sétára indulhatott a közeli erdőbe, hogy visszahozza a labdát. A tréningpályára jellemző: lelátója egyáltalán nincs, de hát a természetet közismerten kedvelő házigazdák – egyébként helyesen – úgy gondolták: a magyarok a legkevésbé sem nézőknek jöttek...

Jelzem, az észak-európai országban nemcsak a hétfő délelőtti edzést tekintve vélekednek így. Ezen a tájon – hiszik vagy sem – módfelett tartanak a magyar futballistáktól, mivel a két ország válogatottjának egymás elleni mérkőzései csupán a legritkább esetben zárultak skandináv diadallal. Az eddigi tizenkét találkozó közül mindössze egyet nyertek meg a norvégok (azt sem mostanában: egy híján negyven esztendeje történt...), s ugyanúgy tizenöt éve nem rúgtak gólt a magyaroknak, miként a magyarok nekik. Szintén vb-selejtezőn, 1981-ben 4-1 volt az eredmény – az előzőekből kitetszik: ide –, az azóta rendezett négy összecsapás pedig egyformán 0-0-lal zárult.

Világos, hogy a vendéglátók az újabb találkozót hallatlanul komolyan veszik. „Csak semmi bohóckodás!" – jelentette ki Olsen kapitány, és e jelmondat jegyében kihagyta a keretből a norvég labdarúgás clown-ját, a *Mini* becenevet már hosszú ideje keresztnévként használó *Jakobsent*. Azt azért nem lehet mondani, hogy nincs vidámság a norvég táborban, hiszen *Berg*, a kilenc „angol" légionárius egyike sugárzik a boldogságtól. Ő már mindenképpen nyertes: szombaton kisfia született...

S hogy mi születik a vb-selejtezőn? Egyszerű rávágni: 0-0. De milyen nehéz azt elérni! Bár ezúttal okkal remélhető, hogy a magyarokat szerdán nem viszik az erdőbe.

Ott már hétfőn voltak.

Oslo, október 7.

Hegyi Iván

Hit és hitel

Pedig ritka nagy felháborodás volt a nyáron, Spanyolországban. A férfi kézilabda Európa-bajnokságon, a sokadik magyar kudarc után a küldöttség vezetői egy emberként álltak a sarkukra. Ez így nem mehet tovább, ismételgették már-már habzó szájjal, arra célozva, hogy a csapatban nincs se tűz, se erő, se lendület; a csapatban nincs semmi. Elég volt, mondogatták, utalva a magukkal rendkívül elégedett játékosok pökhendiségére, arroganciájára és lélektelenségére. Olyan meggyőző volt az egész.

A magyar válogatott vasárnap kikapott Litvániában. Kár érte, de előfordulhat, főképp egy olyan együttessel, amelynek jószerével múltja van csak, jelene alig-alig. Mondom, kár érte, mert nehéz helyzetbe hozta magát a csapat a világbajnoki selejtezőcsoportban: most már idehaza semmiképpen sem szabad hibázni, idegenben meg pontokat kellene szerezni. Fájó lenne, ha a válogatott nem jutna el a jövő évi vb-re, már csak azért is, mert az ilyesmi nem volt szokás a magyar kézilabdában. Bánkódnánk, de azért csak-csak túltennénk magunkat rajta valahogy.

Mert az még nem főbenjáró bűn, ha egy csapat nem nyer. Még az sem, ha azért kap ki, mert rossz. Van ilyen, majd lesz ez másként is, kibekkeljük. A baj akkor kezdődik, amikor nincs rá esély, hogy a dolgok jobbra forduljanak. És most nincs, lássuk be.

Nem azért nincs, mert annak idején, Debrecenben a válogatott meccs előtt a „lecsóba csapott" a fél csapat, de a balhét hárommal akarták elvitetni. Még az is érthető, hogy ez a három nehezen törődött bele a bűnbak kevéssé felemelő szerepébe. Ettől még lehetne több gólt dobni, mint az ellenfél, lehetne megszakadni a pályán egymásért, lehetne vesztett állásból fordítani.

Hazugságban viszont nehéz élni. Arclesütve állni a másik előtt, megtörve és méltóságban megalázva, hiteltelenül. Százszor kínos, ha az ember maga a kapitány. Olyan vezető, akinek nem hisznek – nem hihetnek – a játékosok, mert egyszer azt mondta, hogy kemény lesz, de kiderült, hogy puhább lett, mint volt valaha. Saját magatartásával adott felmentést jelképesen és a valóságban is azoknak, akik társaikat és a közönséget egyaránt szemen köpték azon a debreceni estén: azt mondta, nem számít rájuk, aztán mégiscsak beválogatta őket. Ha hagyta magát „föntről" meggyőzni, azért nem nézhet a játékosok arcába, ha „lentről" jött az igény, akkor meg azért. A fásult tekintetű, unott képű játékosok szintjére süllyedt, és a morális bukásnál nincs lejjebb.

Még hátravan négy világbajnoki selejtező, adja az ég, hogy a magyar válogatott megemberelje magát, s végül kijusson a vb-re. Ha részemről már mégsem hiszek benne, az az én bajom.

Nem tudom, ki hogy van vele, nekem egy másik csapat kéne.

B. G.

Pingpongkúra Hévízen

ASZTALITENISZ

MTI-JELENTÉS

Európa férfi asztalitenisz-nagyhatalma, Svédország lesz a magyar válogatott ellenfele a Szuper Ligában. A csoportmérkőzések második fordulóját furcsa helyzetből kezdi a két csapat. Az Eb-címvédő svédek ugyanis az első találkozón váratlan vereséget szenvedtek Lengyelországtól (2:4), így számukra létkérdés a győzelem. Ennek ellenére nem a legerősebb összeállításban jelezték érkezésüket, hiszen az együttes egyetlen világsztárja a tavaszi Eb-n két arany- és egy ezüstérmet nyert *Jörgen Persson* (a további csapattagok: *von Scheele* és *Hakansson*). A magyar válogatott – amelytől csak a tisztes helytállás várható el – szintén 4:2-es vereséggel kezdett, s ezúttal *Harczi, Németh, Bátorfi, Pázsy* összetételben áll asztalhoz Hévízen, a délután öt órakor kezdődő találkozón.

Bologna egy estére Boszniáé

Semleges pályán a bosnyák–horvát „csúcs"

RÓMAI TUDÓSÍTÓNKTÓL

A FIFA határozata nyomán Bologna egy estére Bosznia fővárosává válik. A Nemzetközi Labdarúgó Szövetség túlságosan kockázatosnak tartotta, hogy a bosnyák nemzeti tizenegy Szarajevóban, a Kosevo stadionban játssza le Horvátországgal világbajnoki selejtező mérkőzését. Így esett a választás az olasz városra, melynek polgárai a délszláv válság ideje alatt számtalanszor tettek tanúbizonyságot szolidaritásukról. Bolognában ma is számos bosnyák háborús menekült él.

A bosnyák labdarúgó-válogatottnak ez lesz a második csoportmérkőzése. Az elsőt, melyen kikaptak, a görögök ellen játszották Athénban. A selejtezőcsoportnak még Szlovénia és Dánia a tagja. A mai meccset azért is kíséri nagy várakozás, mert a bosnyákok a háború befejezése óta első alkalommal mérkőznek meg egy másik volt jugoszláv tagköztársaság csapatával.

A helyszín miatt igazán nagy szurkolótáborra nem számíthatnak. Ennek ellenére legalább ezer bosnyák drukkert várnak ma estére a Dall'Ara stadionba. Szarajevóból vasárnap este indult különbusz, további háromszáz szurkoló pedig tegnap kapta meg a kiutazási engedélyt. Rajtuk kívül mintegy ötszáz, olaszországi menekülttáborokban élő bosnyákra, illetve Európa más országiból érkező honfitársaikra számítanak.

A horvát válogatottat várhatóan kétezer szurkoló biztatja majd, akik jóval rövidebb és sokkal kevésbé kockázatos utazást követően, tegnap érkeztek meg Emília Romagna székvárosába. Mellettük néhány tucat elszánt Juventus-drukker is a horvátokat biztatja majd. Az idén leigazolt horvát csatár, *Bokszics* játéka nekik megér egy háromórás autóutat Torinótól Bolognáig.

Nagy Csaba

Tarpiscsev: vége a játszmának

Jelcin leváltotta az orosz sport első emberét

MOSZKVAI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Az amúgy is szívműtétre készülő *Borisz Jelcin* alighanem végleg szakított a tenisszel. A hétvégén felmentette tisztségéből *Samil Tarpiscsevet*, az orosz állami sportbizottság elnökét – aki éveken át személyes jóbarátja, trénere és állandó partnere volt. A bukott sportminiszter, mentendő Oroszország presztízsét, várhatóan önként leköszön a Nemzetközi Olimpiai Bizottságban viselt tagságáról is.

A hírt az orosz televízió szombat esti hiradója jelentette, de a sajtó már hónapok óta várta. Tarpiscsev *Alekszandr Korzsakov* testőrfőnöknek és *Mihail Barszukovnak*, a Szövetségi Biztonsági Szolgálat igazgatójának közeli barátja, egyben a Jelcinre nagy befolyással bíró „triumvirátus" utolsó, tisztségében megmaradt tagja volt. A szovjet Davis Kupa-csapat egykori kapitányát nyáron sok millió dolláros sikkasztással, sőt gyilkossági kísérletre való felbújtással vádolták – ám a NOB-tagság az atlantai játékok idejére gyakorlatilag mentelmi jogot adott számára, hiszen leváltása túl nagy nemzetközi feltűnést keltett volna.

Tarpiscsev még 1992-ben beszélte rá Jelcint, hogy az orosz sportot egy alapítványnak adott vám- és adókedvezményeken keresztül támogassák. A Nemzeti Sportalapítvány a sajtó szerint hamarosan a maffia ellenőrzése alá került, s éveken át Oroszország legnagyobb alkohol- és cigarettaimportőre volt. Az állam dollárban mérve is milliárdos bevételtől esett el, miközben Tarpiscsev rokonsága szépen vagyonosodott.

Az alapítvány elnökét, *Borisz Fjodorov* bankárt júniusban a nyílt utcán próbálták megölni, de a gyilkos pisztolya csütörtököt mondott, kése pedig célt tévesztett. A merénylet mögött az általános vélemény szerint Samil Tarpiscsev köre állt. Egyelőre nem világos, hogy vádat emelnek-e a teniszedzőből lett politikai potentát ellen.

Jelcin pedig most egy ideig úgysem játszhat.

Horváth Gábor

HÍREK

● BAJNOKI női kézilabda-rangadón: Győr–Dunafer 28:24.

● LABDARÚGÓ Magyar Kupa-mérkőzésen, a 16 közé jutásért: Vác–Siófok 2-1.

● TISZTÚJÍTÓ közgyűlést tart szombaton a Magyar Vívó Szövetség. Az esemény szombat délelőtt tízkor kezdődik a Stadion Szállóban. Az MVSZ elnöki címére a jelenlegi első ember, dr. Kamuti Jenő és Kertai Gyula kandidál.

● HOSSZÚ, türelemmel viselt betegség után, életének 58. évében elhunyt Skerletz Iván, a Magyar Tájfutó Szövetség főtitkára. Temetéséről később intézkednek.

● A TOTÓ 40. hetén 13 plusz egy találatos szelvény 13 darab akadt, nyereményük egyenként 1 069 333 forint. A 13-asokra (38) 67 982, a 12-esekre (1126) 2309, a 11-esekre (10 731) 242, a 10-esekre (57 952) 75 forintot fizetnek.

KÜLFÖLDRŐL JELENTIK

HELSINKI: Utánpótlás Európa-bajnoki selejtezőn a magyar érdekeltségű 3. csoportban: Finnország–Svájc 1-1.

MONTE-CARLO: Egyetlen változás történt a férfi teniszezők világranglistájának élmezőnyében. Az orosz Kafelnyikov a negyedik helyre jött fel, helyet cserélt a korábban előtte álló horvát Ivaniseviccsel. Az élen továbbra is az amerikai Pete Sampras áll.

PÁRIZS: Négyéves szerződést kötött a dán Jan Magnussen a Forma–1-es autós gyorsasági világbajnokságban jövőre bemutatkozó Stewart-Ford csapattal.

HAMBURG: A Werder Bremen labdarúgócsapatától a Hamburghoz szerződött Rodolfo-Esteban Cardoso. A Bundesliga 27 éves argentin játékosa tavaly került Freiburgból Brémába, de Andreas Herzog visszatérése után kevés lehetőséget kapott.

STOCKHOLM: A hagyományos, Lidingöloppet elnevezésű futóváltóversenyen a magyar Hamsik, Kajáry, Ambrus, Kovács kvartett a legjobb külföldi csapatnak bizonyult.

UTAH: Hörnyéki József, a Sükösd sportolója a 420 km-es távlovaglóversenyen Synras Leilan nevű lovával a második lett, s ezzel a fiatal szakág eddigi legnagyobb magyar sikerét érte el.

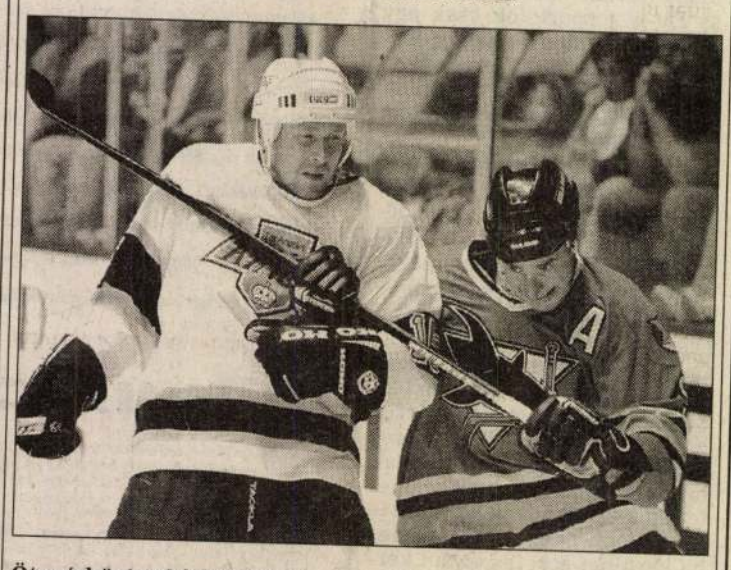

Öt mérkőzéssel folytatódott az észak-amerikai profi jégkorongliga. Az eredmények: New York Rangers–Florida Panthers 2:5, Calgary Flames–Buffalo Sabres 3:0, Edmonton Oilers–Vancouver Canucks 2:0, St. Louis Blues–Chicago Blackhawks 1:4, Los Angeles Kings–San Jose Sharks 6:7 (képünkön balról a Los Angeles-i Modry csatázik a korongért Gill-lel) REUTERS-FOTÓ

§ KÖZGYŰLÉSI HIRDETMÉNY

A Vértesi Erőmű Részvénytársaság igazgatósága az 1988. évi VI. tv. 273. § (1.) bek. alapján 1996. november 11-én (hétfő) 10.00 órára összehívja a társaság

RENDKÍVÜLI KÖZGYŰLÉSÉT

A közgyűlés helye: Vértesi Erőmű Részvénytársaság (2841 Oroszlány, Külterület, Pf. 23.)
I. emeleti tanácsterem

A közgyűlés napirendje:

1. Alapító Okirat-módosítás (székhelyáthelyezés témakörében).

A szavazati jog személyesen vagy képviselő útján gyakorolható.

A képviseleti meghatalmazást közokirat vagy teljes bizonyító erejű magánokirat formájában, a közgyűlés kitűzött időpontja előtt legalább egy órával, a közgyűlés helyén letétbe kell helyezni az igazgatóság erre kijelölt tagjánál.

A letétbe helyezett képviseleti meghatalmazásokat a közgyűlés megnyitását követően át kell adni a közgyűlés elnökének.

A meghatalmazás visszavonása a meghatalmazott által adott szavazat érvényességére csak akkor terjed ki, ha a meghatalmazás átvételére kijelölt igazgatósági tag a meghatalmazás visszavonásáról a közgyűlés megnyitása előtt írásban értesítést kapott a meghatalmazótól.

Amennyiben a részvényest törvényes képviselő képviseli, ebbéli minőségét legalább egy órával a közgyűlés kitűzött időpontja előtt hitelt érdemlően (cégkivonat, kinevezést, megválasztást igazoló okirat stb.) igazolni kell az igazgatóság kijelölt tagjánál.

Az igazgatóság felhívja a részvényesek figyelmét az Alapító Okiratban foglalt érvényes részvényforgatmányozás szabályainak betartására.

Vértesi Erőmű Rt. igazgatósága

62812NP

NÉPSZABADSÁG

ERŐTVÖS PÁL elnök, főszerkesztő

KARCAGI LÁSZLÓ, TAMÁS ERVIN, ZALAI ISTVÁN főszerkesztő-helyettesek
DANISS GYŐZŐ, FRISS RÓBERT, SOÓS KÁLMÁN, TRIPOLSZKY LÁSZLÓ lapszerkesztők
GYENES LÁSZLÓ, KELEN KÁROLY, VERES MÁRIA segédszerkesztők
MIKÓ F. LÁSZLÓ művészeti vezető, FEJÉR GÁBOR képszerkesztő
ROVATVEZETŐK: Budapest: BERKÓ PÁL, hazai tudósítások: FALUS GÁBOR, olvasószolgálat: FÁBIÁN PÉTER, gazdaság: FERENCZ GÁBOR, sport: JAKAB JÓZSEF, érvek, vélemények: MIKLÓS GÁBOR, külföld: ORTUTAY L. GYULA, fotó: RÉDEI FERENC hír és információ: VAJDA PÉTER, társadalompolitika és kultúra: VÖRÖS T. KÁROLY.

Kiadja a Népszabadság Részvénytársaság

Felelős kiadó: LENGYEL L. LÁSZLÓ ügyvezető igazgató

Ügyvezető igazgató: GÜNTER GIFFELS. Lapigazgató: RÓZSA GYULA
Hirdetési igazgató: SZELES PÁL. Terjesztési igazgató: BALOGH LÁSZLÓ
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest III., Bécsi út 122–124. Telefon: 250-1680
Telefax: 168-9098 Hirdetési ügyekben telefax: 188-9567, 168-9857
Olvasó- és közönségszolgálat telefon: 250-0110
A Népszabadság Rt. levélcíme: 1960 Budapest. Internet cím: http://www.nepszabadsag.hu
Terjeszti a HÍRKER Rt., az NHE., a regionális részvénytársaságok és a Kiadói Kereskedelmi Kft.
Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatósága (HÜI). Előfizethető a HÜI ügyfélszolgálati irodáinál, a kézbesítőknél, a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál és a kiadónál (T.: 250-1680/terjesztés, fax:168-8844)
Előfizetési díj egy hóra 779, negyedévre 2337, fél évre 4674, egy évre 9348 Ft.
Szedés: Népszabadság Fényszedő Kft.
Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: LENDVAI LÁSZLÓNÉ mb. vezérigazgató
INDEX: 25 001 ISSN 0133-1752 BP. – ISSN 0237-3777 VIDÉK
A Népszabadság Rt. a Matesz tagja.

A mai lapszám külpolitikai szerkesztője: PÓCS BALÁZS
a Mozaik szerkesztője: RÁDI ANTÓNIA
grafikai szerkesztője: SINKA ANDREA
2 4

A TAMÁS-GALÉRIA KIÁLLITÁSAI, AKADÉMIA-U. 8.

Tisztelettel meghivjuk a
TAMÁS GALÉRIA

Szoborportré
és Kisplasztikai kiállitására,

amelyen a legkiválóbb mai magyar szobrászművészek vesznek részt.
A kiállitás f. év január 20-án, vasárnap délelőtt 10 órakor nyilik meg.

Nyitva: február 4-ig.
Vasárnap délelőtt 10 órától 2-ig. Hétköznap délelőtt 10-től este 6-ig.

Ez a meghivó a kiállitás bármely napján két személyre belépőjegyül szolgál.

MDK

Szoborrom az erdő szélén, of.

N.Szal. 2.zsürimentes kiáll. 1916. máj. 12 l.

le D. K.

SZOBOSZLAI APA József

„mechanikus legényt" 1742-ben

Debrecen város Lipcsébe küldte

betűmetszést tanulni

4 év mulva tért vissza

1747-ig dolgozott a debreceni nyomdánál

Benda Kálmán - Ivanyi Károly:

A 400 éves debreceni nyomda Bh. 1961.

84. l.

Szobonkai Éva, gyermekrajzoló

Díjat nyert.

–: A Kor gyermeke
Könyvjutalom

CSALÁD és ISKOLA, hp. - 1966. január

SZOBOSZLAY ESZTER

VILLANÓFÉNYBEN

Barcsay-jutalmak

(MTI) A Magyar Képzőművészeti Egyetem diákjai közül az idén Pintér Balázs és Dorogi János szobrász-, Posta Máté, László Dániel, Siegmund Ákos festő-, illetve Hollósi Éva, valamint Szoboszlay Eszter képgrafikus-növendék részesül a Barcsay-jutalomban, a fiatal művészek pályázatának nyertese Kovács Lola festőművész lett. A Barcsay Alapítvány kuratóriumának díjait hétfőn – Barcsay Jenő születésnapja alkalmából – adják át a Magyar Képzőművészeti Egyetemen. Az alapítványt az 1988-ban elhunyt festő- és grafikusművész, a magyar és az egyetemes képzőművészet kimagasló egyénisége emlékére az alkotó testvére hozta létre. A díjazottak munkáit felvonultató kiállítást január 27-éig tekinthetik meg az érdeklődők a tanintézményben.

men. Az alapítványt az 1988-ban elhunyt festő- és grafikusművész, a magyar és az egyetemes képzőművészet kimagasló egyénisége emlékére az alkotó testvére hozta létre. A díjazottak munkáit felvonultató kiállítást január 27-éig tekinthetik meg az érdeklődők a tanintézményben.

Cziszér Zsuzsi: „LP" táj gyerekkel (2002)
vászon, olaj,
120x120 cm

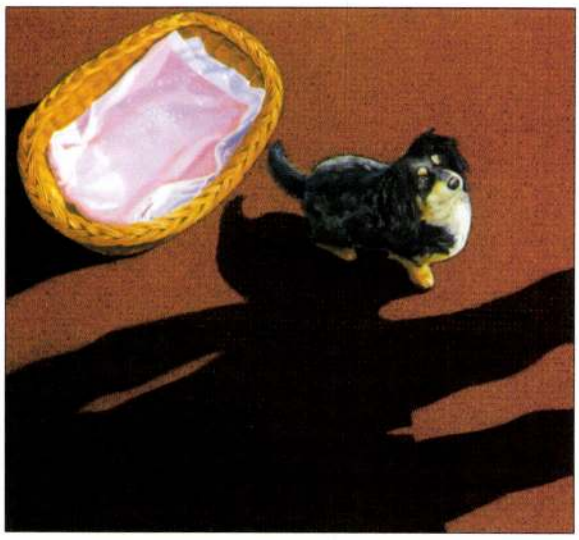

Páll Tibor Krisztián: Bobo (2002)
olaj, padlószőnyeg,
105x115 cm

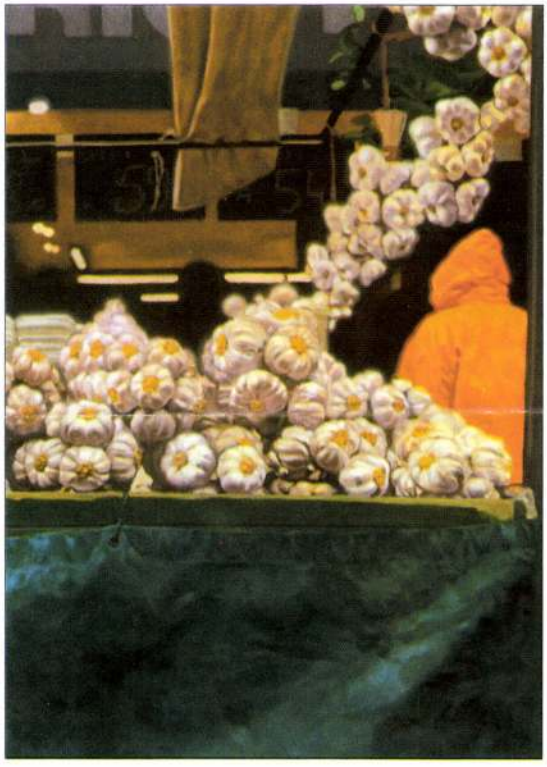

Oláh Mátyás László: Piac VI. (2001)
vászon, olaj,
100x70 cm

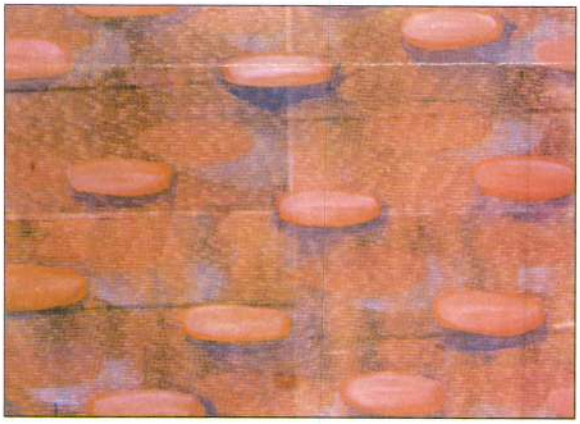

Ernszt András: Horizontális rétegződés III. (2002)
vászon, olaj,
szitanyomat
90x120 cm

nyezet valósághű ábrázolását tekinti a festészet jelenlegi fontos feladatának, s ezzel belehelyezkedik a jelenlegi vizuális kultúra világába. A valóság azonban a festők szűrőin különböző módon képeződik le: Győrffy az emberábrázolás új útjait keresi, egyfajta elidegenített figurativitással. Csiszér látszólag az ideális világ megalkotásával éppen annak ellentmondásaira hívja fel a figyelmet, a rétegkultúra külső jegyeinek (lemezborítók) alkalmazásával, festészetének pop artos kicsengése keveredik panteisztikus természetimádattal. Oláh Mátyás László a fogyasztói társadalom „piacát" jeleníti meg a holland csendéletek hagyományaira építő, radikális realizmus adta eszközökkel. Páll Tibor Krisztián eredeti ötlettel padlószőnyegre festi meg kedvenceinket, a kutyákat. Az ipari formatervezés adta alap plusz pikantériát kölcsönöz az amúgy is könnyed témának. (Talán tényleg a padlóra helyezve még fokozottabb hatást lehetne elérni a festményekkel.) Ám az nem mindig dönthető el a fotóhűséggel megfestett, hiperrealista irányú művekről, hogy – a magyar 70-es évek hasonló áramlatához hasonlóan – valóban szándékoznak-e társadalom- és vizuáliskultúra-kritikát közvetíteni, vagy csak egyszerűen az „érzéki, konkrét ábrázolás" (Hegyi), a realista festészet gyakorlása gyönyörködteti őket. *Ernszt András* – az egyik alkotói támogatást elnyerő festő – az egyetlen, aki az absztrakt, a konkréton túli világlátást képviseli a transzparens rétegeket egymásra vetítő, kozmikus hatást keltő műveivel.

A kiállítás láttán felmerül a látogatóban az a gondolat, hogy milyen izgalmas lenne az összes beérkezett pályamunkát látni; hogy az aktuális trendeken kívül milyen összefüggések foglalkoztatják a festőművészeket, hiszen az öt megtekinthető pályamunka meglehetősen problémamentes felfogást mutat. Ausztriában a STRABAG-díjat tíz éve ítélik oda, az is érdekes lehetne a közönség számára, hogy a szomszédos országban mely irányzatok emelkednek ki színvonalukkal a beadott művek közül, talán egy osztrák-magyar közös katalógus a művészeknek is tanulságos lehetne.

A művészek nem csak díjat és a szakma figyelmét nyerik el, hanem munkáikkal bekerülnek a STRABAG Rt. gyűjteményébe, amely a vállalat irodáiban állandó kiállítást alkot. A gyűjtés – amelyet a vállalat igazgatója, *Appelshoffer József* személyes ügyének tekint – kiterjed a magyar kortárs festőművészet már klasszikussá vált alakjainak műveire is. Néhány név, a teljesség igénye nélkül: *Bak Imre, Barabás Márton, Hencze Tamás, Koncz András, Kőnig Frigyes, Maurer Dóra, Mulasics László.*

(Ludwig Múzeum, 2003. III. 21–IV. 20.)

Kereskedelem és misszió

- *Interjú Szoboszlai Jánossal* -

HEMRIK LÁSZLÓ

Király utca 76. 2003. február 22. 18.00 óra. Megnyílik az *'acb' Kortárs Művészeti Galéria*. A bérház udvarán óriási tömeg. A rendőrök megérkezéséig (őket a legbizalmatlanabb lakók hívják ki) sokan be sem jutnak a kiállítótérbe, de még a kiváló ünnepi borhoz sem férnek hozzá.

Most a dolgos hétköznapok következnek.

- Mi az, amit feltétlenül tudnunk kell az 'acb' (Art Club Budapest) Galéria bemutatkozó kiállításáról?

– A kiállítás részben a galériához szerződött művészeknek ad bemutatkozási lehetőséget *(Ádám Zoltán, Braun András, Előd Ágnes, Komoróczky Tamás, Németh Hajnal, Szarka Péter, Várnai Gyula)*, részben pedig azt a műfaji és médiumbéli sokféleséget demonstrálja, amit a galéria képviselni akar, ezért szerepel a tárlaton *TNPU, Csörgő Attila és a Kis Varsó.*

– Miért rájuk esett a választás?

– A kérdés megválaszolásához kicsit vissza kell tekintenünk a múltba. A dunaújvárosi Kortárs Művészeti Intézet igazgatójaként évi 20-22 kiállítást rendeztem fiatal, de már nevet szerzett művészek számára. Ebből következik, hogy a galéria szinte mindegyik művészének szerveztem már kiállítást Magyarországon, sőt némelyiküknek külföldön is. De a galéria másik vezetőjét, Szőke Katalint is szakmai elkötelezettség fűzi ezekhez a művészekhez, akik időről időre olyan kreatív műalkotásokat hoznak létre, melyek a kortárs képzőművészet élvonalába tartoznak.

– Teljesen véletlen, hogy az Irokéz Gyűjteményben több olyan művésztől található munka, akik immár „acb galériások"?

– 2001-ben ismerkedtünk meg az Irokéz Gyűjtemény tulajdonosaival, *Pados Gáborral* és *Pajor Zsolttal*. Az akkor valamivel több mint 80 darabos gyűjteményt *Szőke Katával* katalogizáltuk, majd Szombathelyen kiállítást rendeztünk belőle, amelynek az anyaga a Műcsarnokban is látható volt. Tehát klasszikusan szép történet: két fiatal művészettörténész két fiatal gyűjtővel összeakad, aztán egy közös projekt jól sikerül, és a folytatáson kezdenek el gondolkodni. Együtt főztük ki a galéria koncepcióját, s mivel Gábor és Zsolt a galéria tulajdonosai is, gyakorlatilag ez a négyünk közös vállalkozása. De ettől függetlenül a művészek egybeesése valóban véletlen. Az Irokéz Gyűjteményben rengeteg Braun András-, Ádám Zoltán-, Komoróczky-, Szarka Péter-munka van, ugyanakkor nincs Várnai Gyula vagy Előd Ági. Ám azt gyorsan le kell szögezni, a galériának jogilag semmilyen kapcsolata sincs a gyűjteménnyel. Egyszerűen a két fiatal üzletember úgy gondolta, a vásárlásokon túl szeretnék az általuk fontosnak tartott művészek életútját valamilyen más szinten is támogatni, sőt, a művészeti élet dinamikájára is hatással lenni.

– Új mecenatúra van születőben?

– A magyarországi művészeti intézményrendszer elavult, és strukturálisan modernizációra szorul. Nem a múzeumi igazgatók személyéről, nem az intézményekről van szó, hanem általában véve a muzeológiai módszerekről: a múzeumok kit gyűjtenek, hogyan ápolják a kapcsolatot a közönséggel, a sajtóval, a nyilvánossággal, a gyűjtővel. Úgy érzem, válságban van a magyar képzőművészeti finanszírozási rendszer. Reformra van szükség. A képzőművészeti lobbi jóval gyengébb, mint a filmes vagy a zenész lobbi. Egy megosztott társaság kevésbé tudja képviselni a kortárs művészet értékeit a politikai színtéren. Tehát nem egyszerűen a fejletlen műtárgypiac az oka, hogy a képzőművészet anyagi-gazdasági értelemben nonszensz, hanem például az is, hogy a nonprofit törvény rendkívül fejletlen: az üzleti szféra nem érdekelt abban, hogy részt vegyen a képzőművészeti kultúrában. Ebben a helyzetben a mecenatúra dolga sem könnyű.

– Voltaképpen ezekkel a kérdésekkel foglalkoztál Amerikában is (2001–2002).

– A chicagói School of the Art Institute-ban a művészeti adminisztráció technikáiról és az úgynevezett art policyról ('a kormányok viszonya országuk kultúrájához') tartottam előadásokat. Amerikában mindenki azért sír, mert nincs kulturális minisztérium, és az állam nem támogatja a kultúrát, Magyarországon pedig azért, mert az állam nem teremt egy jogi és gazdasági szempontból baráti környezetet az üzleti szektornak, hogy az fokozottan részt vehessen a kultúrateremtésben. Itthon mindenki félti a kultúrát, így az egy állam által védett monopólium. Ez a gyakorlat megvédi a művészetet, ugyanakkor elkényelmesíti a múzeumokat, és bizonytalanságban tartja a művészeket. Egy életművet nem lehet a Nemzeti Kulturális Alapprogram pályázataira építeni.

– Az üzletemberek vállalták magukra a galéria anyagi háttérének biztosítását?

– Mind a négyen tulajdonosok vagyunk. A koncepció is közös, de a szakmai

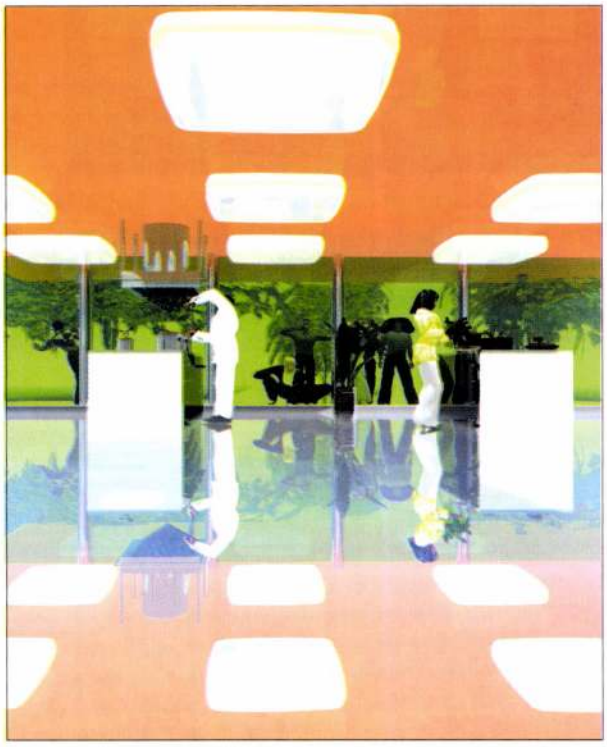

Szarka Péter: Konyha / Hungry Man Is Angry Man I., (2002)
komputergrafika, Durst-Lambda print Kodak metal papíron, alumínium, 100x150 cm,

Előd Ágnes: Levinni a szemetet (2002)
komputergrafika, print, 70x100 cm,

munkát Kata és én irányítjuk. Tehát azt találtuk ki, hogy az induló csapat művészeinek megvessük a lábát a műtárgypiacon. De ez nem annyiból áll, hogy rendezünk egy kiállítást, és aztán majd valaki beesik az utcáról, és megvásárolja a műveket. Nagyon fontos, hogy a művészeinket promocionáljuk, menedzseljük. Ez a köztünk lévő szerződés egyik alapja.

– *Személyre szabott szerződéseket kötöttetek?*

– A szerződés teljesen általános, de benne van az, hogy a művésszel egyetértésben alakítjuk ki a menedzsment tartalmát. Ez a munka most indul be. Mindenkivel megbeszéljük azt, hogy mi az, amire szüksége van, és mi az, amit mi tudunk vállalni. Minden művésznek különbözőek az igényei. Van olyan, aki egyetlen munkát állít elő évente, míg van, aki ontja magából a műveket. Persze a legfontosabb az egymással szembeni bizalom. A művész és a galériás se úgy tekintsen a másikra: vajon milyen módon is akar éppen átverni?

– *Az Irokéz Gyűjtemény katalógusában rövid helyzetképelemzést adsz a kilencvenes évek elejének kortárs művészetéről, annak állapotáról, hangulatáról. Tízegynéhány évvel a rendszerváltás után változott-e a helyzet, a szubkultúrából érkező művészek kelendőbbek-e már?*

– Egy fecske nem csinál nyarat. Az, hogy az Irokéz gyűjtött ezektől a művészektől, nem jelentette azt, hogy másik harminc ember elkezdett volna tőlük vásárolni. Tehát az Irokéz kollekció létrejött, bemutatta, hogy a gyűjtőknek milyen kulturális igényük és elkötelezettségük van. És ezzel nagyon pozitív példát mutat a gyűjtőknek vagy a potenciális gyűjtőknek.

Én egyébként, amikor egyetemista voltam, úgy gondoltam, hogy a kilencvenes évek közepén fog beindulni egy, a széles értelemben vett műtárgypiac, de tévedtem. Amikor 2002 nyarán visszajöttünk Amerikából, egyre jobb tapasztalatokat szereztem. Mind több olyan emberrel találkozom, aki megengedheti magának, hogy gyűjtsön, mi több, ehhez a tevékenységéhez szakembereket, közvetítőket is keres.

Mindennek ellenére azt kell mondani, hogy a kortárs magyar képzőművészet helyzete alapvetően nem változott meg, sem a magyarországi megítélése, sem a nemzetközi szcéna felől tekintve. Ez egy lassú áttörés lesz, amire az EU-csatlakozás, remélhetőleg, pozitív befolyást gyakorol.

Van egy jó pár kiváló kereskedelmi galéria ma Budapesten, amelyek előtt óriási kihívás áll. Nagyon fel kell kötni mindenkinek a nadrágját, beleértve magunkat is, mert nemcsak arról van szó, hogy meg kell maradni a piacon, hanem arról is, hogy tudunk-e a művészekről, a művészetről kommunikálni, együtt tudunk-e működni a nonprofit művészeti szektorral: az Ernst Múzeumokkal, a Műcsarnokokkal, a Trafókkal. Bizony a kortárs művészeti misszióban a kereskedelmi galériáknak is osztozniuk kell, és ez nagyon jó dolog szerintem.

– *Mi az, amiben a galériátok többet tud, többet kínál a jelenlegi piacon?*

– Makacsul szeretnénk a műfaji sokszínűséget felvállalni.

– *Ez lenne az ars poeticátok?*

– A kortárs magyar képzőművészetben elképesztően érdekes, kiváló műalkotások jönnek létre. Ezek gyűjthetőségét, megvásárolhatóságát sok szempontból vitatják. Bízom benne, hogy olyan gyűjtőkkel is fogunk találkozni, akiknek nem a gyors megtérülés lesz a legfontosabb szempontjuk, mert akkor érdemes inkább a tőzsdére menniük. A piac nem tudja automatikusan, hogy mi a jó, mi az értékes a kortárs magyar képzőművészetben. A műalkotások nagyon bonyolult dolgok, létmódjukat, szimbolikus, esztétikai értéküket tekintve. Olyan gyűjtőkkel szeretnénk találkozni és kinevelni, akik azért vásárolnak meg bizonyos műalkotást, mert az adott korszak kultúrájának leginnovatívabb, legkreatívabb, legizgalmasabb produkciói közé tartozik. Még akkor is, ha az fotó, installáció, digitális print vagy videó. A múzeumi világban ezeknek a műveknek már létjogosultsága van. Műértő figurákra, connaisseurökre van szükség.

– *Ezért van az, hogy a galéria nem csak műtárgyakat kínál, hanem például szervezési és menedzsmentszolgáltatást is nyújt?*

– Sőt, szeretnénk felvenni a kapcsolatot olyan cégekkel, melyek komoly kulturális projektek megvalósítását tűzik ki maguk elé. Tehát arról van szó, hogy egy vállalat egy adott városban a közösség életminőségéhez szeretne hozzájárulni. Ez lenne a social responsibility. Más kérdés, hogy a magánszféra az ország jelenlegi helyzetében elsősorban az egészségügyi, oktatási intézményeket támogatja, ami teljességgel érthető. Az 'acb' galéria vállalja majd az ilyen kulturális projektek menedzselését. Minket meg lehet bízni, hogy akár egy nagyobb szabású kulturális eseményt az elejétől a végéig levezényeljünk a szükséges marketing, PR, kurátori, művészettörténeti munkával együtt.

– *Van-e a galéria tevékenységi körei között fontossági sorrend? Mennyire fogja a terveiteket befolyásolni a piac?*

– Ezt nehéz megjósolni, lehet, hogy az arányok évről évre változni fognak. Egy a lényeg: ez egy kereskedelmi galéria, és meg kell állnia a saját lábán.

– *Nem hátráltatja művészettörténészi működésedet a vállalkozás?*

A műkereskedelem hatalmas kihívást jelent, ugyanakkor művészettörténész vagyok, s tudományos ambícióim vannak. Azt a missziót, amit már Dunaújvárosban elkezdtem, hogy fiatal kortárs művészeket hozok helyzetbe, szeretném tovább folytatni. Adott esetben az 'acb' galéria szponzorok segítségével kiállításokat fog szervezni magyar művészek számára külföldön, s nem feltétlenül csak a galéria művészeivel. Tehát nem látok ellentmondást a tudományos ambíció, a magyar kortárs művészettel kapcsolatos misszió fenntartása és a műtárgykereskedelemben való részvétel között.

Születés a halál után

Nefertiti teste a Velencei Biennálén

BABARCZY ESZTER

Szobrai Andrea

Amikor *Petrányi Zsolt* és a *Kis Varsó* művészei, *Havas Bálint* és *Gálik András* benyújtották pályázatukat a 2003-as Velencei Biennálén való részvételre, a tervük egy gondolat volt, pontosabban egy gondolat váza. És ahogy telnek a hónapok a pályázat megnyerése óta, és közeledik a június, úgy rakódnak egyre újabb rétegek húsként erre a vázra, amely a szó szoros, és átvitt értelmében egyaránt a legkülönfélébb plasztikai formáknak kínálja fel magát.

A Biennále forgatagában, egy hatalmas, talán túlzottan is jellegzetes szecessziós csarnokban felidéződik majd egy antik műtárgy, egy régiség, egy kultikus, fetisisztikus tárgy, egy szobormű, amelyet mintegy újra megszül, kortárs kontextusba helyez és kiegészít a két magyar szobrász. Abszurd, nemzetközi és szent mű lesz – ha van a lépten-nyomon előrángatott „kihívás" szónak értelme, hát ez bizonyosan az lesz, kihívás, egy szellem tiszteletteljes megidézése, amely elkerülhetetlen összecsapás világok, kultúrák, történelmi idők és művészi formák között.

A gondolat vázára először a szellem települt rá, *Nefertiti*, az amarnai királynő szelleme, akinek híres, régészeti szupergiccsé vált büsztjét a berlini Charlottenburg egyiptomi gyűjteményében őriznek.

Nefertiti feje azért maradhatott ránk, mert a maga közvetlen utókora a királynőt fáraójával, *Ekhnatonnal* együtt arra ítélte, hogy eltűnjék az időből. Az amarnai együttest megteremtő és az egyistenhitet bevezető fáraónak az emlékét is el akarták törölni utódai, templomait és városát lerombolták és elhagyták, hogy több ezer év után német régészek ássák elő a századfordulón, akik a műtárgyak java részét azonnal el is szállították Németországba. A fej egy egyiptomi szobrász műhelyéből került elő, afféle mintadarab lehetett.

Az antik tárgy kiegészítése tehát egészen világos feladattá alakult: testet kell adni egy büsztnek, amelynek sosem volt teste, egy királynőnek, aki egy egészen más kor, kultúra és régió lakója volt. És ehhez meg kell mozgatni azt a hatalmas intézményrendszert, amely a múltakat, a kultúrákat és a művészeti tárgyakat osztályozza, tárolja, őrzi és kiállítja. Megmozgatni kultúrákon, határokon át, politikai és kulturális érdekeken és sérelmeken keresztül, megmozgatni úgy, hogy a két művész afféle bába-szerepet tölt be a folyamatban: nem elsajátítani, saját szignójával felülírni szeretné a tárgyat, hanem életre kelteni.

A Kis Varsó művészeti egyesülés számára e bába-szerep (amelyet egyébként nem kisebb személyiség, mint *Szókratész*, az európai filozófia atyja és Egyiptom tisztelője talált fel magának) nem véletlenszerű, eddigi működésük során mindig egyforma súlyt kapott a plasztika, a tárgy életre segítése, és a művészeti szervezőmunka, művészeti és társas folyamatok elindítása és nevelgetése.

A művészek a születés folyamatát társadalmi eseményként kezelték: megkeresték *Dietrich Wildungot*, neves német egyiptológust, a Charlottenburgi Múzeum igazgatóját, felvették a kapcsolatot az egyiptomi kultuszminisztériummal, egyiptomi, magyar és német régészekkel,

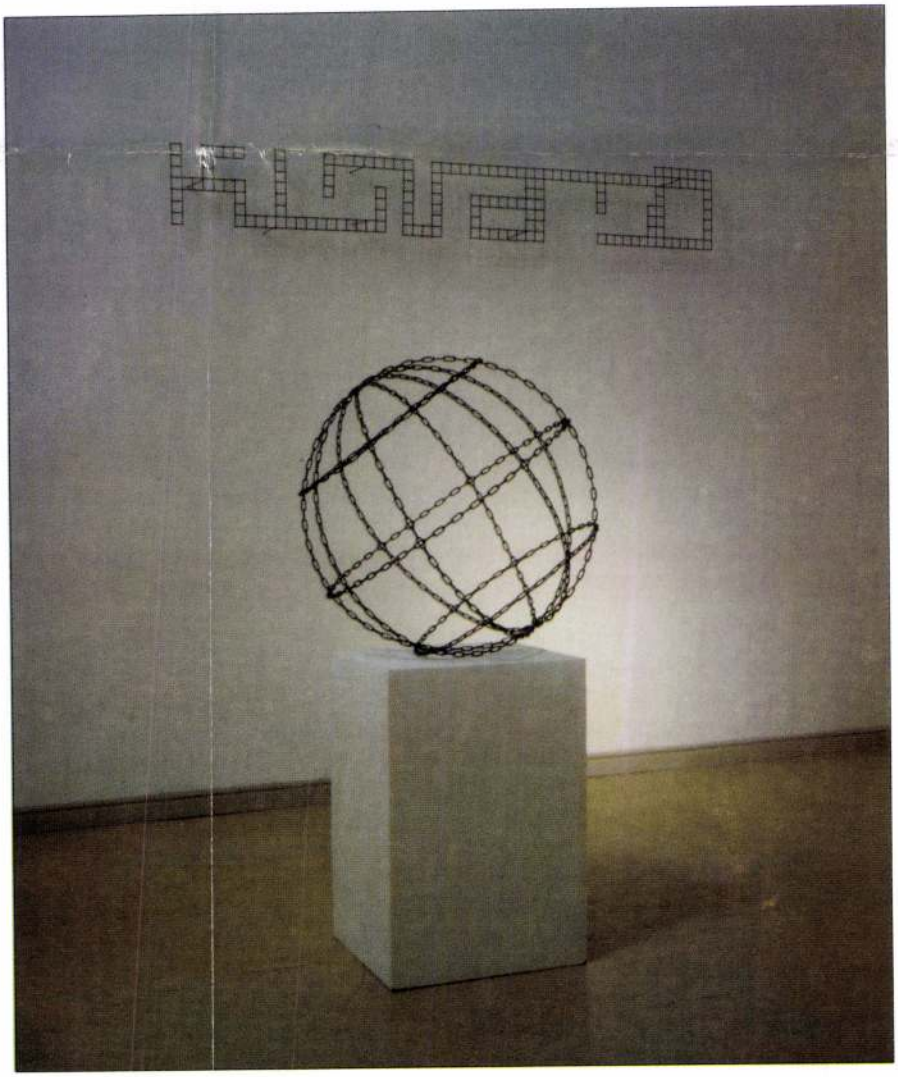

Kis Varsó: Glóbusz (2000)
vaslánc

2003/5

Szobosslay Éva fotó

Kertet, de milyet?

Természetesen hasznosat, emberközelit, szemet gyönyörködtetőt. Igen ám, de a legnehezebb talán azt megfogalmazni, hogy ezen mit is értünk, és főleg hol és hogyan valósíthatjuk meg. Összeállításunkkal nem tudjuk a gondokat átvállalni, de néhány igazán hasznosítható dologra felhívjuk a figyelmet. A kertek fejlődése — formáját, funkcióját tekintve — mint minden az emberi környezetben — jelentős változásokon ment keresztül. Néhány ország kertészeti hagyománya, stílusa ma is meghatározó. Az angolkert a maga „rendezetlen" vadregényességével azt az évszázados hagyományt követi, hogy a ház kialakításához szükséges minimális területet szakították csak ki az ősvadonból.

Az erdő, a dísznövények, a fű az angolkert jellemzői

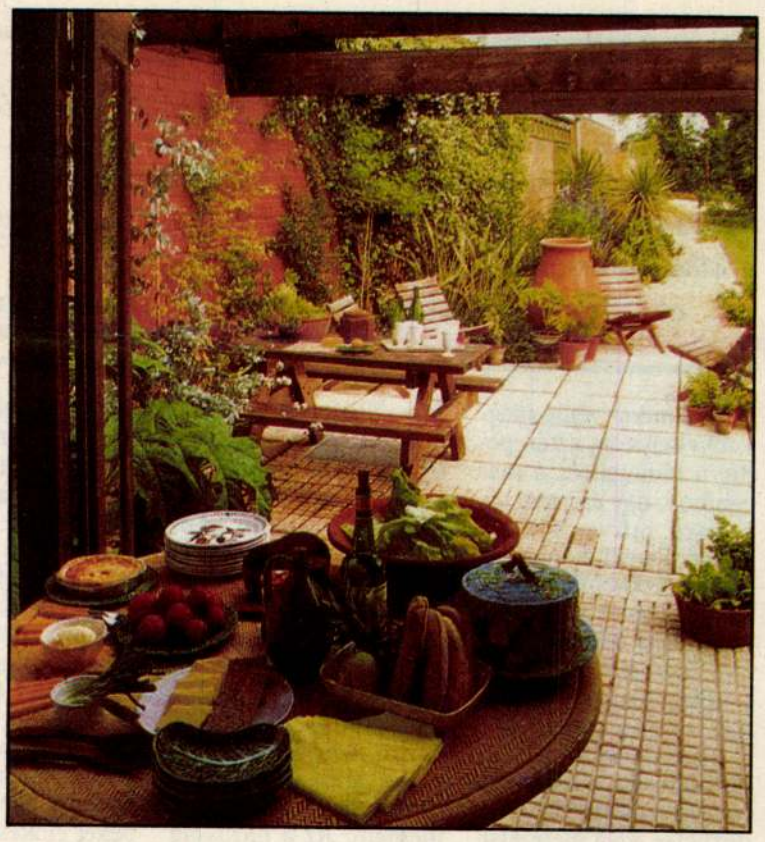

A belső és külső tér harmóniája

A kolostorkert pompás kialakítása nem mond ellent a sintó vallásnak

A francia kert a tervezés geometriájának csodája. Az utak, sövények, sőt a fák is szigorú mértani rendben és formában helyezkednek el és a kiegészítők — padok, szökőkutak, tavak, pavilonok, lugasok.

A Távol-Kelet — kínai, koreai, japán — kertjei a látványosság és a visszavonultság kettősségében teremtődtek. A császárok és mandarinok kertjeinek nagysága a vizek, a hidak, teaházak rafinált elrendezésével igyekszik megteremteni a szórakozás és szeparáltság együttesét. A japán magánkertek és kolostorok kertjei a növények, sziklák, vizek összhangjával a kikapcsolódni, újra feltöltődni akaró lélek és test szolgálatát látják el. A kolostorkertek a sintó gondolatvilághoz igazodva néhány, az európaiak számára szokatlan megoldáshoz is nyúlnak. Az egyik Kiojushi szigeti kolostorban tizenöt sziklából varázsoltak kompozíciót, amelyből azonban a kerengő bármely pontjáról nézve csak tizennégy látható. Sugallva ezzel azt, hogy hiába tudsz mindent, látni csak azt láthatod, amit láttatni akarnak. A másik véglet egy kavicsos, gereblyézett terep, amelynek közepén egyetlen furcsa alakú szikla díszíti a lélek megbékéléséhez szükséges kertet.

Beszélni kell még az úgynevezett haszonkertekről, amelyek a megélhetést szolgálják. Gondos tervezéssel, a változatos művelési formák — domb, magas, sík ágyások — együttesével szemet gyönyörködtető látványt nyújt tulajdonosnak, látogatónak egyaránt.

A problémák megoldásához gyakorlati és hasznos tanácsokkal szolgál John Brookes: Kertek könyve című munkája, amely az Officina Nova kiadásában jelent meg, majdnem 300 oldalon, színes fotókkal, rajzokkal és ábrákkal.

F. P.

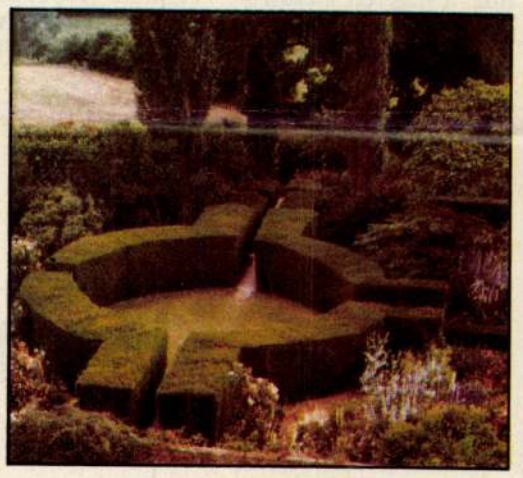

A franciák geometriája

Nőies növények

Ha a nőkön kívül léteznek erotikus dolgok, akkor az orchidea ezek közé tartozik...

— Ön a legrégibb gyűjtő és a Magyar Orchideatársaság vezetőségi tagja.

— Ez így van, ezért szerveztem én a füvészkerti orchideakiállítást — válaszolja Strumpf Lajos.

— Hány éve gyűjti és termeszti az orchideákat?

— Majdnem húsz esztendeje. Mindig vonzódtam az egzotikus növényekhez. Minden egy ananászsarjjal kezdődött. A szomszédasszonyom egyszer egy ananásszal állított haza. Remekbe szabott, elegáns növény volt. Fejembe vettem, hogy meggyökereztetem a sarját. Sikerült. Akkoriban még az Ó utcában laktam sötét, földszinti lakásban. Szobavitrint kellett építenem szaporodó növényeimnek és meg kellett őket világítanom, különben elpusztultak volna. A tanulópénzt így is megfizettem. Később orchideákkal és bromeliákkal kezdtem foglalkozni. Ma Magyarországon, sőt jó néhány európai országban is az elsők között tartják számon gyűjteményemet, amelyben összesen nyolcszáz különböző növényfajt nevelek.

— Kastélyban lakik, hogy ennyit tud ápolni?

— Kispesten élek, de az már igaz, hogy a növények miatt cseréltem lakást, csak így tudtam számukra egy nyolc négyzetméteres üvegházat építeni. Az orchideanevelés különleges körülményeket kíván, rendszeres gondozást, hiszen 8-12 év elteltével válnak virágzóképessé.

— Lakótelepi lakásokban is?

— Van közöttünk olyan gyűjtő, aki házgyári lakása belső párkányán tartja növényeit, és azok jól érzik magukat.

— Meddig élnek ezek a növények?

— Változó! Nekem még a legelső gyűjteményemből is él néhány mutatós darab. Az átlagéletkoruk huszonöt-harminc év lehet. Hasznos lehet a tapasztaltabb termesztő tanácsát megfogadni. Először csakis kész növényt szabad venni, érdemes beiratkozni a társaságunkba. Minden hónap harmadik keddjén találkozunk a Füvészkertben.

— Ön miért foglalkozik az orchideákkal?

— Szívbeteg vagyok, megnyugtat, eltereli figyelmemet a betegségemről. Egyébként az orchideák a legszebb nőkhöz hasonlítanak, ennyiben a legerotikusabb növények.

B. B. L.

A sors intését láttam

Az egyiknek sikerül, a másiknak nem. A sors olykor nem tudja, mit akar — a slágerszöveg persze közhely, de mint ilyen, sokak számára érvényes igazságot fejez ki. És néha a szívedbe talál, mert találkozol valakivel, aki szerényen, küzdelmesen él, és mégis boldog. A sors olykor tényleg nem tudja, mit akar. Szoboszlay Éva viszont tudta.

— Amikor végre megvolt a helyszín, aztán pedig a támogatók, a mecénások, úgy éreztem, ez a sors műve. Hilton Szálló, Dominikánus-kerengő. A dominikánusok kolduló rend volt, és én magam is úgy kéregettem össze az életem első kiállítására valót, mint Isten szerény szolgái.

Szoboszlay Éva nem harmatosan, a főiskoláról éppen kikerülve rendezhette meg élete első kiállítását. Mégis nagy volt az érdeklődés a szabálytalan sorsú művész és képei iránt. A képek maguk szólnak a nézőhöz, a megtett életútról leghitelesebben Szoboszlay Éva beszél.

— Sokszor gondoltam, hogy az életem egy tipikus, női magazinba való történet. De igaz. Ifjan sejtelmem sem volt, mivel foglalkozzam. Egyetlen gyerek voltam, a szüleim szerették volna, ha jó kis nyugdíjképes, nőnek való állásba kerülök. Közgazdász lettem. Olyan távol állt tőlem a dolog, mint Makó Jeruzsálemtől. Aztán férjhez mentem. Az a házasság sem volt nekem való.

Elkezdtem mindenféle esti tanfolyamra járni. Valami hiányzott az életemből. Kezdtem a Vasutas Képzőművész Körben, folytattam a Dési Huberben. Festegettem magamnak meg az anyukámnak, ő föltette a képeket a falra. Látogatóban járt nálunk egy külföldi úr, meglátta a kísérleteimet, megtetszettek neki, megvette, elvitte. Előzőleg persze kiviteli engedélyt kellett kérni a Nemzeti Galériától, ahol viszont engem kértek meg, dolgozzak nekik: a Bizományi Áruház-aukcióra kellett képeket előkészíteni. Megalapítottam a bizományi restaurátor-műhelyét. Jártam a Désibe, és hogy kipróbáljam magam, jelentkeztem a Képzőművészeti Főiskolára. Felvettek. Akkor szeppentem meg igazán. Ötéves, nappali főiskola, otthon két rokkantnyugdíjas szülő. Boldog voltam, ugyanakkor roppant szegény, viszont jó tanuló. Az ösztöndíj kevés volt, elmentem hát a Halászbástya étterembe, a tanulás mellett pincérnek. Restaurátorszakra jártam, abból a meggondolásból, ez egy pici ország, nincs itt szükség annyi festőre, annyi meg nem értett zsenire.

Végre lediplomáztam, komoly nőként a sok huszonéves között. Festő-restaurátor lettem, épületeken dolgoztam, nagyon nehéz fizikai munkát végezve. Vállaltam mindent, freskót, mozaikot. Kupolákat újítottam fel, állványokra másztam fel, hóban, esőben, jeges szélben. Az állandó nedvesség, az évekig tartó állványozás, maltercipelés, vödrözés megtette a magáét. Tönkrement a lábam. Megoperáltak. Az orvos azt mondta, többé állványra, falra nem mehetek.

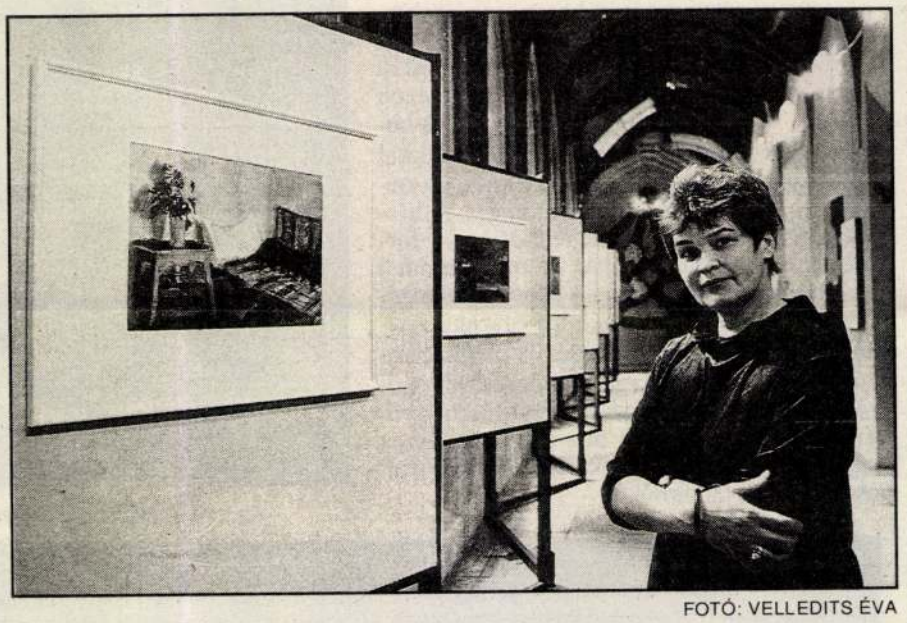

FOTÓ: VELLEDITS ÉVA

Ilyenkor az ember kétségbeesik, elkeseredik. Én ebben megint a sors intését láttam. Mintha azt mondta volna valaki, végre itt az idő, fess, ez lesz a dolgod. 1991-ben nekilátottam. Pasztellel, akvarellel próbálkoztam. Egyszerre úgy éreztem, benyitottam egy csepp kis ajtón és mögötte egy másik világot találtam. Nem szabad az embernek a saját „dugájába dőlnie". Amíg szemben álltam a fallal, csak ez volt, ő meg én, a mű, amit fel kellett újítani. Most egyszerre kiszabadultam a természetbe. Hihetetlen felfrissülés. Az állat, a felhő, a víz, a fű, a fa gyönyörű. Nem teszi tönkre önmagát. Erre csak az ember képes.

Én a szépséget festem meg. Azt a boldogságot, amit akkor érez az ember, ha két percre felnéz az égre. A fű erejét, a fáét, ami átbújik a beton résein. Jöttek a nézők, a Tisza, a Balaton vidékéről, és meghívtak, menjek hozzájuk festeni. Lakhatom náluk, mert ezek olyan képek, amiket szívesen kitennének az otthonuk falára. Egy úr végignézte a képeimet, többször egymás után, aztán azt mondta, elvinné Bázelba az összeset, így ahogy van — kiállítaná.

Egy japán hölgy újra és újra visszatért egy akvarellemhez, aztán megkérdezte, mennyiért adnám el. Sajnos, magántulajdon, nem adhatom el, ezt kellett válszolnom. Kár, mondta a japán hölgy. Ő szívesen magával vinné. Ő maga is akvarellfestő...

TÓTH ILDIKÓ

MECO®

Swinger Grill

SÜLT CSIRKE BÁRMIKOR!

Néhány ajánlott recept

Sült sertés

A vastagabb húsdarabokat úgy kell sütni, hogy a rács a legfelső helyzetben legyen. A titok abban rejlik, hogy a húst meg kell barnítani, de nem szabad annyi ideig sütni, hogy száraz legyen. Mintegy 20—30 percig kell a rácson tartani.

4 sertésszelet vagy sertéshúsdarab, félujjnyi vastag
1 húsleveskocka
2 teáskanál forró víz
1/4 pohár szójaszósz
2 teáskanál só
1 teáskanál darált gyömbér
1/4 pohár melasz

A marhahúsleves-kockát feloldjuk forró vízben, hozzáadjuk a többi 4 alkotórészt, és összekeverjük. A húst lábosba tesszük, majd pácot öntünk rá; lefedjük és 2 órán át hűtőben tartjuk, majd alkalmanként megfordítjuk. A sertéshúst levesszük a pácról, jól lecsepegtetjük, és egyik-egyik oldalt 10—15 percig a rácson tartjuk, majd alkalomadtán leöntjük a maradék páccal. Négy adagot kapunk.

Csirke — félben és egészben

Brojlercsirke, félben vagy egészben
Só, bors, grill-fűszerkeverék

A közvetlen sütés módszerét használjuk. A rácsot felső helyzetbe állítjuk, majd csepegtetőedényt helyezünk a hús alá. A húsdarabokat leöblítjük hideg vízben, majd száraz állapotig tapogatjuk papírtörülközővel. Alaposan meg kell fűszerezni sóval, borssal és grill-fűszerkeverékkel. A húsdarabokat a rács közepére helyezzük, csepegtetőedény fölé, és 55—60 percig készítjük. A csirkehúsdarabokat esetleg 30 perc után kell bekenni. A pácoláshoz 4—6 óra vagy egy éjszaka kell a hűtőben. Ha nagy mennyiséget kell elkészíteni, egy bordás polc segítségével meg lehet kétszerezni a főzési felületet.

Sült sonka

Teljesen megfőtt, konzervsonka vagy füstölt és kezelt egész sonka, lábszár- vagy combrész, egész fokhagyma, ananászgyűrűk.
Sonkamáz: 1 pohár világosbarna cukor, 1/2 pohár narancslé, 1/2 pohár méz. Összekeverjük a cukrot, a levet és a mézet. A keverékben pácoljuk a sonkát legalább 4 órán át.
A közvetett sütési módszert használjuk, amikor a rács felső helyzetben van, a csepegtetőedény meg a hús alatt. Leszedjük a sonkán maradt esetleges bőrt, majd a zsírt átlósan bevágjuk, hogy gyémánt benyomását keltse. Minden gyémánt közepébe egész fokhagymát helyezünk. A sonkát, a zsíros résszel felfelé, a rács közepére helyezzük, közvetlenül a csepegtetőedény fölé. Lezárjuk a fedelet. Fontonként (kb. 1/2 kg) mintegy 9 percet javasolunk, hogy teljesen átsült sonkát kapjunk. Mivel főzés nélkül ehető, bármilyen hőmérsékleten elkészíthető. A füstölt vagy pácolt sonkát, mely nem teljesen főtt, 160 °C-os belső hőmérsékletig kell melegíteni. Az utolsó 30 percnyi sütés folyamán 3—4-szer leöntjük sonkamázzal. A sütési idő vége előtt kb. 15 perccel ananászgyűrűkkel készítjük. Bekenjük sonkamázzal.

Töltött hot dog

Hot dog, sajt, ízesítő, szalonna

A közvetett sütés módszerével készítjük, és a hot dogokat hosszában behasítjuk, mégpedig a végeiktől számítva 1/4 ujjnyit. A hot dogokba sajtot és ízesítőt helyezünk, majd szalonnába csavarjuk. A rácsra helyezzük, csepegtetőedény fölé, és mintegy 15—20 percig készítjük, vagy amíg a szalonna ropogós lesz.

metra Kft. Ltd. Gmbh.

1023 Budapest, Ürömi u. 49.
☎(36-1) 250-0036, 188-2382
Telefax: (36-1) 188-8570

MH 3342

Tisztelettel meghívjuk
a BUDAPEST HILTON SZÁLLODA
DOMINIKÁNUS KERENGŐJÉBE

Szoboszlay Éva
festőművész

akvarell és pasztell kiállításának
megnyitójára
1993. március 11-én 18 órára

A kiállítást megnyitja
CIFKA PÉTER
művészettörténész

Szívesen látjuk a megnyitót követő
állófogadáson

HUNGAROCOOP RT. MOL (MAGYAR OLAJ- és GÁZIPARI RT.)

TÓPARTI GALÉRIA
RÉVFÜLÖP

Hoborlay Éva

festőművész

KIÁLLÍTÁSA
1993. július 17 – 30.

MEGNYÍTÓ
július 17-én este 7 órakor

Révfülöp, Halász út 6. (a hajóállomásnál)
Nyitva: naponta 14 – 21 óráig

Szobaszlaj Éva

SZOBOSZLAY Éva

(mátraházi)[MÁTRAHÁZI Zsuzsa]: Restaurátorból lett festő [beszélgetés ~~Mátra~~ Szoboszlay Évával]. = Magyar Nemzet. 1993. junius 17. lo. ill.

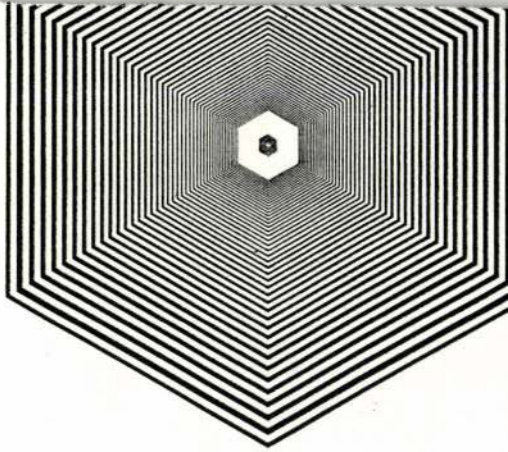

Belichtung:

Manuell: ☐

○ | ●

1 2 3 4 5 6 7

ADS: ☐

VSG: V

VSP: V

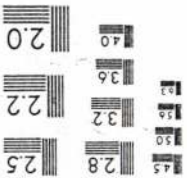

Szoboszlay Éva festő

TÓTH Ildikó: A sors inté-ét láttam [interju]. = Vasárnapi Magazin, 1993.ápr.10-11. 18.ill.

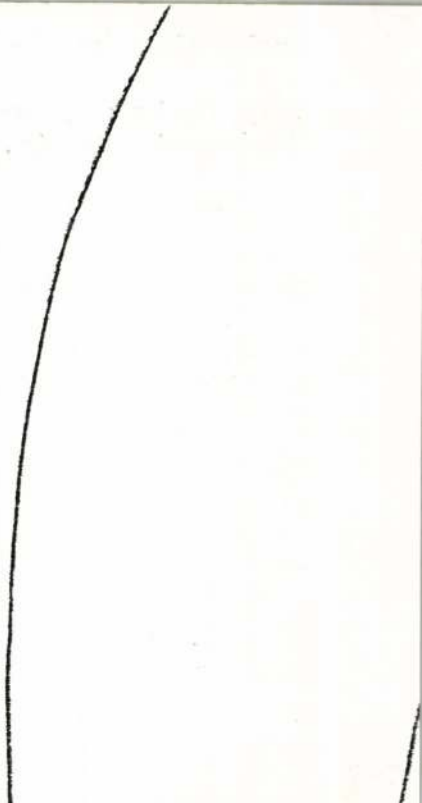

MEGHÍVÓ

Az EL KALÁSZI GALÉRIA
meghívja Önt, családját, barátait és ismerőseit

SZOBOSZLAY ÉVA

festőművész

KIÁLLÍTÁSÁRA

A megnyító „a SORS kifürkészhetetlen akaratából" , valamint technikai okok miatt ezúttal sajnos elmarad, de a kiállítás megtekinthető

1995. szeptember 1-13-ig

az EL KALÁSZI GALÉRIÁBAN
a Budapest III. ker. Dereglye u. 1. sz. alatt

h, sze 9-17.30
k, cs 9-16
p 9-13

A festmények a helyszínen megvásárolhatók

SZOBOSZLAY Éva

Szoboszlay Éva

Budapest, XIII. kerület, Pannónia u. 95.

m e g h í v ó

Tisztelettel meghívjuk Önt **Szoboszlay Éva** festőművész
Fény és derű című kiállítására 2004. december 8-án 17 órára a Duna Galériába.

A kiállítást megnyitja: **Feledy Balázs** művészeti író
Közreműködnek: **Borbás Gabi** Jászai-díjas színművész
Kuthy Dorottya fuvolaművész

Magyar Alkotóművészeti Közalapítvány

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete

Megtekinthető: 2004. december 8-tól – 2005. január 2-ig, hétfő kivételével, naponta 10 – 18 óráig

Fény és derű

DUNA GALÉRIA

MDK.

Szoboszlai Gábor

Kiállitásinhir

Hajdubiharmegyei Népujság 1967 márc.19.

Szoboszlai Éva festő

Kiáll. 1994. ápr. 21-

Gellért Hotel terasza

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ, ΤΜΗ

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

1969 OKT 15

1021

SZOBOSZLAI GÁBOR KIÁLLÍTÁSA A TIT-BEN

Közel félszáz iparművészeti tárggyal, díszítő elemként használt fémművekkel, fali tálakkal, kovácsoltvas mintázásokkal mutatkozott be néhány napja Szoboszlai Gábor, a harminckettedik évében járó iparművész. Már a kiállítás megnyitásán is nagy számmal jelentek meg a műbarátok, a látogatottság azóta is tart, bizonyítva, hogy Debrecenben egyre szélesebb tömegek érdeklődnek az iparművészet iránt, s hogy a TIT művészeti szakosztálya helyes úton jár, amikor a kiállítótermet egyre gyakrabban engedi át iparművészeti tárlatok megrendezésére.

Szoboszlai Gábor 1964 óta foglalkozik elmélyültebben a fémek megmunkálásával. A kovácsolás már gyermekkora óta érdekli, s — mint mondotta — ez irányú vonzódását apjától s nagyapjától örökölte. A gépipari technikumban Berecz Gyula tanműhelyében, később a Járműjavítóban folytatott üzemi gyakorlatokon — főleg Sárközi István irányításával — alkalma nyílott, hogy elsősorban a kovácsoltvas titkaival, felületi, hegesztési és anyagszerűségi törvényeivel ismerkedjék. A fémdomborításban ugyanezen a helyen a mesterségében példamutató szakember, Szolnoki Ignác buzdította.

A fiatal évek próbálkozásai után is egyre jobban a vas kovácsolása érdekelte. A „kétszer hevített" fém hegesztési módozatai, majd a Bieber Károly könyvében olvasott utasítások, tanácsok, a „hiccelés" technikája foglalkoztatta — amikor magas hőfokon, szinte „kásás" állapotban forrad össze két különálló vasdarab, s már a kalapácsütések is elegendők, hogy összetapadjanak. E rendkívül nehéz és a vas anyagszerűségét éreztető mesterséget Szoboszlai Gábor több fémtárgyon bizonyítja. Felületi, „futtatási" eredményeit, s a vas sajátos szinettségének alákulását ráégetett olajjal, kénmájjal, szénfüsttel stb. irányítja.

„A patina színe a hőfok szerint változik, 5—10 fok eltérés már színdifferenciát okoz" — magyarázza a műhelytitkok után érdeklődőknek. Így érthető, hogy a *Zerge* c. vasplasztikája magas, mindvégig azonos hőfokon készült, s a hő egyenletességét hegesztőpisztollyal s felhevített, ún. „edzősóval" biztosította. Máskor meg az izzítás különböző erejével bíborba, sárgába hajló „futtatási színt" ér el. Vannak művei, amelyek ötvösre valló cizelláltsággal készülnek, így a *Hal*at két tükörfényes rézlemezből, hegesztőpisztollyal, míg a *Nap*ot sárgarézből domborította. Van olyan réztábla, ahol a belső mintázott rész külön készült. A figurális területet előbb fatőkén kikalapálja, aztán kapcsolja egybe a két darabot. Találkozunk ősi „hasítási" módszerrel is. Ilyenkor a felhevített vasat az üllőn vágja szét különböző ágakra. Ennek előnye, hogy nincs szükség hegesztési, forrasztási technikára, s az elágazások ugyanannak az öntvénynek részei; innen rendkívüli anyagszerűségük és egységes hatásuk. (Egyik hangulatlámpáján láttuk ezt a módszert.) Különös figyelmet érdemel, ahogyan Szoboszlai a különböző anyagokat társítja. Amikor pl. tűzálló samot edényeket fémmel „megpatkol", vagy egyszerű üvegpalackokat filckorongcsiszolással — kis villanymotor segítségével — mattra köszörül, s fémmel kapcsol össze.

Szoboszlai Gábor már birtokában van a fém megmunkálási lehetőségeinek. Ujjában érzi a vas és a réz „jellemét", a mintázás határait. De tudja azt is, hogy mint minden művészetnek, a fémművességnek is a biztos rajztudás az alapja. Ahogyan Ingres francia festő mondotta: „A rajz a művészet becsületessége." Szoboszlai Gábornak még meg kell szereznie azt a rajzi alapot, amely elengedhetetlen feltétele az iparművészet tér- és figurális követelményeinek.

Dr. Tóth Ervin

APRÓH

HÁZ

Kétszobás ház 700 négyszögöl kerttel eladó. Bellegelő 290. Létai útból.

Irén u. 14. sz. ház beköltözéssel eladó.

Eladó beköltözhető házrész. Oláh Károly u. 42. alatt. Homokkert.

LAKÁS

Elcserélem másfélszobás, új, gázfűtéses lakásom hasonlóra Dózsa György út környékiért, vagy távfűtésesért. Barna u. 4., II. em. 11.

100 000 forint készpénzzel másfél szobás szövetkezeti lakást veszek. Ajánlatokat „Októberi beköltözés" jeligére a kiadóba kérem.

Miskolci, másfél szobás, központban levő főbérletemet elcserélném debreceni hasonlóért. „Sürgős" jeligére ajánlatokat a nyíregyházi Hirdetőbe.

INGATLAN

Eladó 130 négyszögöl telek. Szőlő ára 10 000 forint. Dévai u. 37.

Eladó 400 négyszögöl üres telek. Apafa 29. Az iskola mellett.

Nagyeserei állomás környékén vennék vagy bérelnék kisebb tanyát. Péterfia u. 8., 1. ajtó.

Eladó Bodán szőlő, gyümölcsös, pajtával. Érdeklődni Hajdúböszörmény, Bíró Péter utca 9.

JÁRMŰ

Oldalkocsis Pannónia OTP-hitelre is eladó. Megtekinthető Meszena utca 5/A.

Moszkv adó. Homokkert, Esze Tamás u. 8.

Keresek megvételre alig használt Wartburg vagy Skoda személygépkocsit. Cím: „Készpénzzel fizetek" jeligére a hajdúböszörményi Magyar Hirdetőbe.

Eladó Berva motor. Böszörményi út 117. Érdeklődni délután 3-tól.

601-es Trabant személygépkocsi, teljesen generálozva, sürgősen eladó. Hajdúböszörmény, Zalka u. 6.

500-as Trabant megkímélt állapotban eladó. Bajcsy-Zsilinszky u. 2. Látszerész üzlet.

ALBÉRLET

Bútorozott szobába ápolónő, dolgozónő lakótársnőt keresek. Böszörményi út 87.

Külön bejáratú bútorozott szoba azonnal kiadó. Budai Ézsaiás u. 63. szám.

Bútorozott szoba albérletbe kiadó. Szikra u. 16., BARNEVÁL-nál.

Fiatalembert albérlőnek, szobatársnak felveszek. Csapó u. 81., udvarban jobbra.

Egy lányt albérlőnek felveszek. Viola u. 9., IV. em. 14.

Dolgozónőt albérlőnek felveszek. Rákóczi u. 64., 4. ajtó. Vassné.

Egy lányt albérlőnek felveszünk. Mata János u. 9., I. emelet 5. Fertőtlenítőnél.

Diák- vagy dolgozólányt albérlőnek felveszek. Csapó u. 57., balra 4. ajtó.

Ötödéves orvostanhallgató férfi lakótársat keres külön bejáratú, gázfűtéses szobába, fürdőszoba használattal. Zoltai Lajos u. 5., I. em.

Albérlőnek férfi lakótársat keresek. Bethlen u. 45.

Albérletbe két fiatalembert szobatársnak felveszek. Szabadság útja 43. Fürdővel szemben.

Külön bejáratú bútorozott szoba gázfűtéssel, fürdőszoba használattal diáknak vagy értelmiséginek kiadó. Nyár u. 15., I. em. 4. Új Élet park.

Bútorozott szoba két fiúnak vagy kislánynak kiadó, ugyanott szőlő eladó. Jerikó u. 27. szám.

Különálló kis szoba, konyha kiadó. Bégányi u. 1. A.

Fiatal házaspárnak bútorozott szoba kiadó. Faiskola u. 29.

Nőtlen dolgozó fiatalembert albérlőnek fűtéssel felveszek. Batthyány u. 24.

Dolgozólányt albérlőnek felveszek. Cserepes u. 28.

Egy vagy két dolgozó lányt albérlőnek felveszek. Erőss Lajos u. 14., kisállomás mögött.

Kis bútorozott szoba kiadó. Nyár u. 15., I. em. 3.

Külön bejáratú, csinosan bútorozott, gázfűtéses albérleti szobát keresek, fürdőszoba használattal. Leveleket „Értelmiségi nődolgozó" jeligére a kiadóba kérem.

Gázfűtéses, bútorozott szobába egy férfi lakótársat keresek. Simonyi út 11., I. em., 4. ajtó.

Kis külön bejáratú szoba, konyha üresen albérletbe kiadó. Erdély u. 17.

Bútorozott utcai szoba nőnek kiadó. Eötvös u. 55.

Bérbe vagy megvételre keresek Debrecenben üzlet-, műhely-, vagy egyéb helyiséget nem lakás céljára. A szükséges rendbehozást vállalom. Címeket „Csendes udvar" jeligére a kiadóba kérem.

Nőt albérlőnek felveszek külön szobába, fűtéssel, fürdőszoba használattal. Meszena u. 3.

Kiadó külön bejáratú bútorozott szoba két értelmiségi férfi dolgozónak vagy középiskolai tanulónak. Thomas Mann u. 44.

Irodahelyiségnek alkalmas lakást vagy házrészt bérelnénk. Ajánlatokat „Irodahelyiség" jeligére a kiadóba kérjük.

Bútorozott szoba albérletbe kiadó. Kinizsi u. 36.

Bútorozott szoba házaspárnak kiadó. Dembinszky u. 42.

BÚTOR

Vásárlunk festett konyhagarnitúrákat, fényezett szobabútorokat. Készpénzzel fizetünk, a bútorokat díjtalanul elszállítjuk. Címeket jelentse be: Debrecen, Csapó u. 25. Telefon: 15-645; Debrecen, Hatvan u. 61. Telefon: 14-161; Berettyóújfalu, Dózsa György u. 46.; Hajdúböszörmény, Deák Ferenc u. 24.

HAJDÚ ÁRUHÁZ

Háztartásigép-bemutató

F. HÓ 16-ÁN ÉS 17-ÉN.

Bemutatjuk a Hajdúsági Iparművek összes gyártmányait. Mosógépek és centrifugák korszerű készítményeit, üzemeltetés közben, valamint a mosószerek széles körű választékát. A forgalomban levő készülékek a helyszínen megvásárolhatók. Szívesen látunk minden érdeklődőt.

Hajdú Áruház, Hajdúböszörmény

Szoboszlai Gábor

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-058, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

1969 OKT 8 -

Iparművészeti kiállítás a Csokonai klubban

102

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat debreceni Csokonai klubjában vasárnap nyitották meg Szoboszlai Gábor iparművész kiállítását. A megnyitón igen nagy számú érdeklődő vett részt, ami azt bizonyítja, hogy a képzőművészeti tárlatok mellett az iparművészeti bemutatók is számottevő eseményeivé válnak Debrecen kulturális életének. A kiállítást Szekeres Antal, a TIT megyei szervezetének titkára nyitotta meg, tárlatvezetést Prim Zoltán iparművész tartott.

Szoboszlai Gábor sokféle iparművészeti tárgyat mutat be a kiállításon, melyeknek nagy részét fémből készítette. A fémből készített fali díszek, kovácsoltvas-figurák, gyertyatartók, lámpák mellett könyvespolcok, előszobafal, asztalok, székek között válogathat a vásárló és tárlatlátogató.

HAJDÚ-B

hozzáillő társat keres házasság céljából. Fényképes válaszokat „Szüreti randevú" jeligére a Hirdetőbe kérek.

útja 19.
MÁV-igazgatósággal szemben
kapu alatt

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy feledhetetlen jó feleségem, édesanyánk, anyósunk, testvérünk, sógornőnk és jó rokonunk,

SZEMÁN JÓZSEFNÉ
Sete Ilona

65 éves korában, rövid, súlyos szenvedés után elhunyt. Drága halottunkat f. hó 19-én, csütörtök délután 1 órakor fogjuk a Köztemető I. o. ravatalozójából, polgári szertartás után örök nyugalomra helyezni.

A gyászoló család

Lakás: Kerekes u. 17.

TÓBER 8.

Szobotka András

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP KIADÓ VÁLLALAT BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 NOV 21

FEJÉR MEGYEI HÍRLAP

Székesfehérvár

Petőfi-szobor

1021

Szobrot állítanak Petőfi Sándornak Csikszeredán. A mű alkotója Szobotka András Állami-díjas szobrászművész, aki öt hónapon át viaskodott a mintázás nehéz feladatával, amíg a sok variáns közül eljutott a végső formáig.

Dali Ratkan, 1967-ben pedig Vál községben kirendeltséget létesítettek.

...tagság 3000-

Sobotka András

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

1969 NOV 2

SZOBROT ÁLLITANAK Petőfi Sándornak Csikszeredán. A mű alkotója Sobotka András Állami-díjas szobrászművész. Az illetékes állami bizottság elfogadta a művész vázlatát és megkezdődött a bronzszobor elkészítése.

Szobotka András

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAPKIADÓ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1969 NOV 2

NÉPSZAVA

Budapest

1021

— **Petőfi Sándornak** Csíkszeredán szobrot állítanak. A mű alkotója Szobotka András Állami-díjas szobrászművész.

— [illegible]

Szobosdoi Gábor

Kovácsolt vas tárggyal szerepelt a debreceni iparművészeti kiállításon (Déri Múzeum, III. 31–IV. 22.).

Ipari Művészet, 1968. 3. sz., 60. l.

Szoboszlai Gábor
iparművész

M.D.K.

Kiállitásán fémből készült tárgyait mutatta be, fali diszek, hovácsolt vas figurák, gyertyatartók, lámpák, tömyves polcok, előszobafal stb.

-. Iparmüvészeti kiállitás a Csokonai klubban
Hajdu-Bihar Napló, 1969 okt.8.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Szobaszlai Gábor

Szerepel a megyei tárlatom

N.N.: A őszi tárlat debreceni
bemutatója

Hajdu Bihari Napló 1970 XII. 19.

Szabaszlai Gábor

Szerepel a megyei Őszi Tárlatom

Magyari Vilmos: Őszi Tárlat 1970

Hajdu Bihari Napló 1970 XII. 16

Szoboszlai gábor

Fémmunkákkal szerzel a megyei tárlaton Hajdu-böszörményben

N. N.: hegyi tolták az idei őszi tárlatot

Hajdu Bihari Napló 1970 XII. 1

M.D.K

Szobrászai Gábor
iparművésznek

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat debreceni Csokonai klubjában a napokban nyitották meg kiállítását.

-. Iparművészeti kiállítás a Csokonai klubban
Hajdu-Bihar Napló, 1969 okt.8.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Szoboszlai Gábor rézmüves

közös tárlaton szer pelt Tatabányán
a Komárom megyei Állami Épitőipari Váll művelő
désiházában.

Magyar Hirlap 1979/9o/8

Loboszlai Gábor

Bemutatott műve:

„Tól", vörösrézt

Tilless Béla: Őszi tárlat 1970.

Hajdúszoboszló, 1970.

Szoboszlai Gábor népművész

- Tessék megmutatni ezt az ostort meséljük el, milyen ez. Itt van a nyele és ezen vannak a fityegők, ha jól értettem az előbb igy mondta.

- Igen a markolat felett van a fityegője, egy piros fehér rózsával, vagy a szine váltakozhatik, fölötte egy sima pillangó és aztán jön a sallang az egy fölcakkozott bőrdarab azután fölül van a fej ugy mondjuk karikás fej és itt van négy pillangó párosával, rózsával aztán jön a telek, ezen mulik az egész karikás járása, ez adja meg a csattogásnak a pattogásnak a jelét. Aztán szintén jön a nyak, ez van összekötve a nyéllel. Utána megint egy sallang az le van kötve egy szines szép szalaggal, hogy minél szebb, mutatósabb legyen, és utána jönnek kettesével a pillangók rávarrogatva. Az alatt van egy hosszu nagy fonás, amibe van egy ilyen jó araszos kigyóhát, mert az lényegesen kell a nagyobbaknál már, mert ez huzza és neheziti a karikásokat. A vége aztán fogyik fogyik fogyik elfelé addig, mig a csapó szijat bele nem varrjuk. És aztán vana lényege, a raffia. Mert végeredményben ennek kell, hogy csattogjon.

- Nemsokára nyugdijba mennek.

- A kislányunk nagyon szépen font, nagyon szépen majd jobban mint a fiunk. Nagyon szeretném azért, hogyha nem halna ki a mesterségem, lenne utánpótlás, aki csinálná, mert nagyon szép ez a munka, nagyon nagyon szép.

- Az asztalon most már a legfrissebb csengők sorakoznak,

- Igen hangolom is ezeket a csengőket, hogy mélyebb és magasabb hangja legyen. Kisebb csengődknél ugyan ez, még kisebbnél.

- Szoboszlai Gábor nem is tudom, hogy hogyan mutathatom be, mint ezermester, mint népmüvész, csengőket, fokosokat, kolompokat, pásztorbotokat és mi mindent készit még.

- Bográcsot, tüzikutyát, a tüzikutyának különböző változatait a nyársat hozzá, tehát a mai életnek megfelelő formákat, azon kivül még ezt a motivumot fölhasználtam olyanra, mert annyira szép annyira kecses a vonala, hogy egy fotelt is lehet ebből csinálni. Hát ez megint nagyon szép és kényelmes is.

- Hány éves.

1974. VII. 21. Péntek 12:33 Gmé
Nyíregyházi studiónk jelentkezik.

- Hát 4o.

- Fiatal ember ahhoz képest, hogy ilyen dolgokkal foglalkozik, hogy kezdődött a kapcsolat a népmüvészetnek a már már feledésbemenő tárgyaival.

- Gyerekkoromba ezeket a dolgokat, ezeket a tárgyakat ismertem. Használat közbe láttam, talán még készitès közbe is nagyon sok részét, réaz ben a hortobágyi pásztoroktól láttam, apám nagyon sokat dolgozott kint a Hortobágyon kutakat csinált és én vele voltam igy nyári időszakban, aztán ott láttam ezeket.

- Miután nem eredeti mestersége ez amit most csinál, honnan dolgozik, miből dolgozik, nem mestertől tanult.

- Az eredeti böszörményi Tiszai Nagy István féle csengőket tudtam összeszedni olyan régi darabokat, ami után letudtam méretezni és hát ugye a szakmámba már benne volt, mint technikusnak, hogy az öntészet, az esztergálás meg egyéb velejáró müveletek, és akkor megcsináltam.

- Mivel szeret a legjobban foglalkozni.

- Hát ezt nem tudnám ugy kiválasztani.

- Hogyha mondjuk most konkrétabb lenne és ugye el kellene készitèni a remeket, akkor miből készitené a remeket.

- Hát azt hiszem, hogy bicskát csinálnék, az az igazság nagyon szeretem csinálni, nagyon nehéz aprolékos munka, hát egyébként bár melyikből megmerném csinálni, megszeretném csinálni, mert mindegyiket szeretem, szóval nem tudok közte olyan nagy választékot határvonalat vonni, hogy melyiket meg hogy csináljam meg, de azért mégis a bicska az, ami közel áll hozzám.

- Vajon miért.

- Hát erre nem is tudok talán ugy válaszolni most a formája az alakja, a diszitése az mind olyan, hogy hát az megkapja az embert, Bün lenne az, hogy ezt ne használjuk ki, hogy a mai technikai adottságok mellett ezt ne csinálja az ember, hiszen ez annyira szép.

- Igy marad fönn végeredményben a hagyomány.

- Balmazujvároson volt egy kiállitás és azok a 7o-8o éves nagyapák, a kis unokákkal elmentek erre a kiállitásra a nagyapáknak ez nem volt uj, de az ő unokáknak,meg a gyerekeknek ez nagyon uj volt és hát nagyon jó dolgot jelentett, hogy már az a kis unoka, aki most 5 vagy 6 éves, vagy lo éves, az megismerte, tehát még egy generációra biztositva van véleményem szerint, hogy ezt ismeri és biztos ő is elfogja a fiának mondani, talán még az unokájának is.

- Mesterségünk cimere cimmel nyiregyházi studiónk müsora hangzott el. Riporterek voltak Rózsavölgyi Erzsébet és Bálint Attila. A müsort Samu András szerkesztette.

Magyar Építőművészet 1977/3

Szoboszlay István (IPARTERV)
Vezető építész: Böjthe Tamás

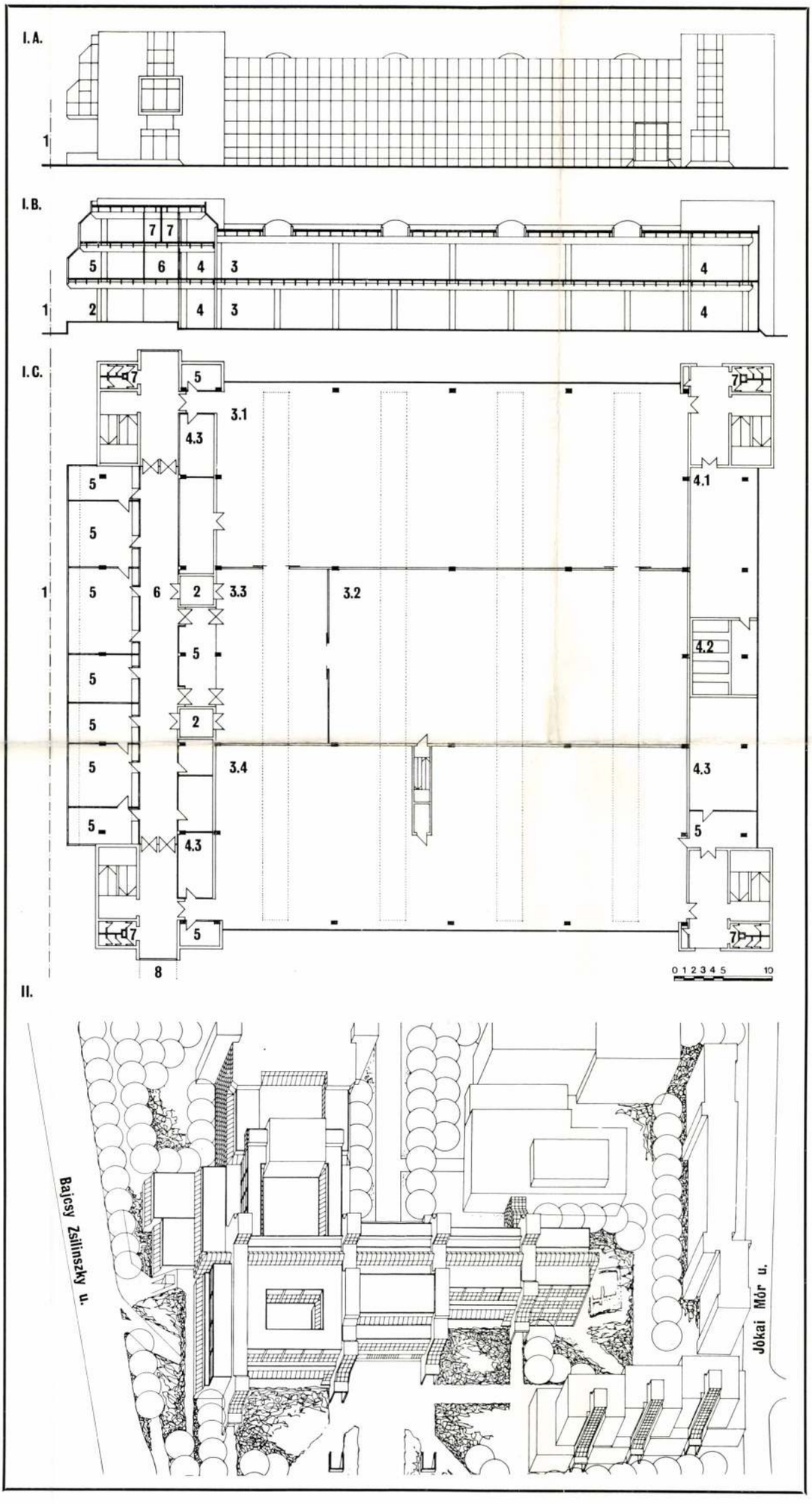

Szoboszlay István

1946-ban született Disznóshorváton. Miskolcon érettségizett, majd 1971-ben szerezte meg diplomáját a Budapesti Műszaki Egyetem Ipari Építészeti Tanszékén. Az IPARTERV-ben dolgozik, első jelentős munkája a Salgótarjáni Öblösüveggyár egyik többcélú épülete.

Rendszeresen pályázik. A FÉK III. ciklusának elméleti feladataként Dobó Jánossal közösen az ipari épülettervezés ergonómiai szempontjait tanulmányozták.

I. Salgótarjáni Öblösüveggyár többcélú épülete

Az épület a gyár egyes segédüzemeit és raktárait foglalja magában. Kétszintes ipari csarnok, a feltöltését biztosító iparvágány felé rakodó rámpával, melyet az üzemekhez tartozó irodák és a legfelső szinten levő öltözők fednek le. Szerkezete előregyártott vasbeton váz (31. ÁÉV szerkezet), monolit lépcsőházak, Pre-M-Isol külső határoló paneek, acél I nyílászárók.

I. A. Északkeleti homlokzat

I. B. Hosszmetszet

1. Iparvágány. 2. Rakodó rámpa. 3. Nagyterű segédüzemek és raktárak. 4. Kis műhelyek és raktárak. 5. Irodák. 6. Technológiai folyosó. 7. Öltözők

I. C. Első emeleti alaprajz

1. Iparvágány. 2. 2Mp teherlift. 3.1. Papírdobozgyártó üzem. 3.2. Dobozraktár. 3.3. Manipulációs tér. 3.4. Rezsianyag raktár. 4.1. Asztalos kézi műhely. 4.2. Forgácsleválasztó. 4.3. Kézi raktárak. 5. Irodák. 6. Technológiai folyosó. 7. W. C.-k, mosdók. 8. Később készülő híd a csomagoló épületbe

II. Pécs, Művelődési Központ tervpályázata

14. sz. pályamű, III. díj

A tervben javaslatot kellett tenni a belváros adott tömbjének beépítésére, figyelemmel annak városszerkezeti, műszaki adottságaira. Meg kellett oldani az új városi és regionális igényeket ellátó művelődési központ épületegyüttesét, annak kapcsolatát a már megépült ifjúsági házzal, valamint egy OTP iroda-lakóház együttes és vendéglátóipari egység elhelyezését.

Építész társtervező: Fülöp Annamária

Munkatársak: Rétháti Kálmán, Flück Róbert, Szőke Lajos, Jánossy Éva, Tarjányi Endréné

Szente Gábor (Debreceni Tervező Vállalat)
Vezető építész: Mikolás Tibor

1944-ben Balassagyarmaton született. Középiskolai tanulmányait Szegeden végezte, az építészmérnöki diplomát a BME Lakóépülettervezési Tanszékén 1968-ban védte meg. 1972-ig a Békés megyei Tanácsi Tervező Vállalatnál, Békéscsabán dolgozott. 1972 júliusa óta a DTV-nál dolgozik, 1974-től a Boruzs Bernát által vezetett 2. sz. építészcsoportban. Az építészcsoporttal közösen készített, országos tervpályázatokra benyújtott terveik mintegy huszonöt alkalommal díjazásban vagy megvételben részesültek. Különösen a lakóépület-lakótelepek színdinamikai tervezési problémái érdekelik.

Fontosabb munkái

Lakóépületek: Szarvas, Békés, Hajdúnánás, Debrecen 1968—1976. Ipari épületek: Békéscsaba, Férfi Fehérneműgyár rekonstrukció 1970—1971; Debrecen, Barnevál rekonstrukció (tanulmány) 1973—1974.

Egyéb: Hunya, ravatalozó 1972; Debrecen, Csokonai Színház rekonstrukció (tanulmány) 1972—1973; Debrecen, 16 tantermes általános iskola és 150 fős óvoda, 1972—1973; Hajdúnánás, 105 lakás és üzletek, 1973—1974; Hajdúszoboszló, 200 férőhelyes kollégium. 1974; Debrecen, Újkert lakótelep 7500 lakás (munkatársként) 1975—1976.

20 tantermes Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakmunkásképző Iskola, Debrecen, Vénkert

Az együttes 3×6 m raszterhálóra szerkesztett „HAJDÚVÁZ" szerkezetből épül.

Előregyártott, gerenda nélküli vázszerkezet, alul-felül sík födémpanelokkal, pillérekkel, homlokzati elemekkel és kehelyalapokkal. A szerkezeti rendszert a DTV és a HÁÉV dolgozta ki 1976-ban, Kertai László irányításával.

1. Szaktantermi szárny

Alagsor: Hőközpont, Személyzeti öltöző, Ruhatárak, raktárak, műhely. Földszint: Előcsarnok, porta, tanulószoba, klub, férfi és női W. C. I—II. emelet: Szertárkapcsolatú szaktantermek, csoportszobák, nyelvi laboratórium, SZB-, Párt- és KISZ-irodák, férfi és női W. C., „B" és „C" lépcsőház

2. Déli tantermi szárny

Földszint: Tankonyhai együttes. Tankonyha. Tancukrászat. Tan-étterem. Öltöző. Előkészítő. Raktárak. W. C.-csoport. I—II. emelet: 2×2 db szertárkapcsolatú tanterem. Férfi W. C. „A" lépcsőház

3. Tornatermi szárny

Földszint: Zsibongó. Tornaterem. Öltözők

4. Északi tantermi szárny

Földszint: Igazgatási egység. I—II. emelet: 2×2 db szertárkapcsolatú tanterem. Női W. C. „D" lépcsőház

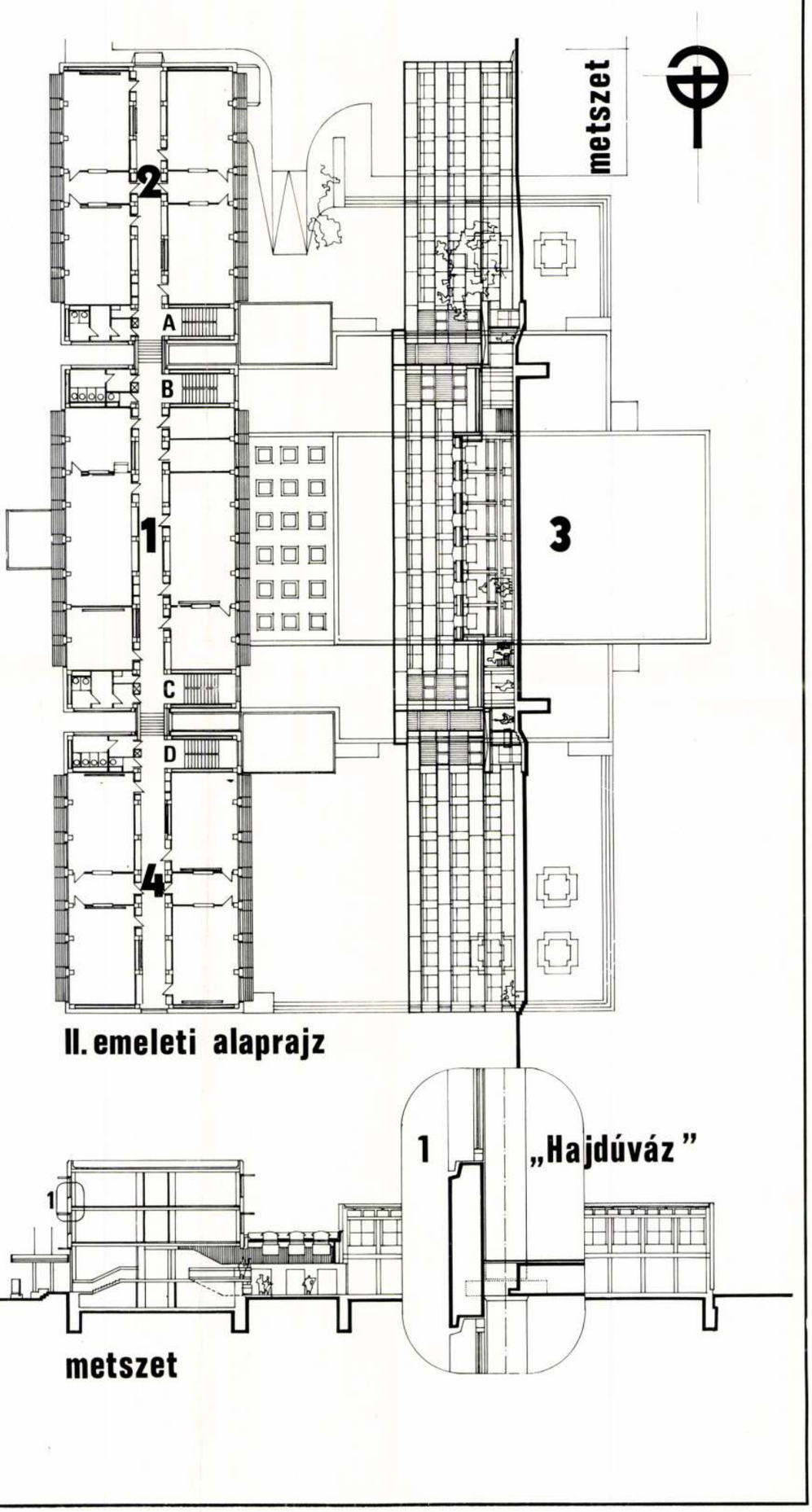

Szobotka Imre

Kubista formaelemzés a sajat-
ja Szobotka Imre képének

Salamon Nándor: Dévényi Iván műgyűjteménye
Művészet, 1978. április - 2 lap.

Szoboszlai Gábor, rézműves mester

a Hajdúsági-napok vendégeit a Gellért Szálló-ban citera zenekar fogadja. — Szoboszlai Gábor rézműves mester az érdeklődők szemeláttára készíti a csengőket, kolompokat, a vidék hagyományait őrző fokosokat, baltákat, késeket.

TV-Híradó 2.

1981. III. 17. Televízió 2. műsor 20.50

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

HAJDU-BIHARI NAPLÓ
Debrecen

1970 JUL 30

104

Amatőr képzőművészek kiállítása

A Megyei Művelődési Központ kiállítótermében (Kossuth u. 1.) rendezték meg a Medgyessy Ferenc képzőművészeti kör idei évzáró tárlatát. A Debreceni és Hajdú-Bihar Megyei Művelődési Központ keretében működő amatőr csoport ezzel a bemutatkozásával is tovább gazdagította eddigi sikeres szerepléseinek sorát.

A képzőművészet szeretete, az alkotás – rajzolás, festés, mintázás – örömé köti össze a csoport tagjait, akik a gyárban, üzemben, irodában vagy iskolában eltöltött napi munka után sajátítják el a képzőművészetben való jártasság alapjait.

Az idei év eredményét reprezentáló kiállítás anyagának tematikája széles skálájú, bemutatja a stúdiumok, kötelező jellegű tanulmányok – aktok, arcképvázlatok, csendéletek, tájrészletek – gazdag sorát, a merészebb fantáziát megcsillogtató dekoratív, absztrakt ötletekig. Néhányat kiragadva a mintegy huszonöt kiállító több mint száz műve közül, Szoboszlai Kálmán dekorativitás iránti érzékenységéről valló képeit és rajzait, Almer Zsuzsa montázsait és stilizált olajképeit, a plaszticitás iránt fogékony Szabó Csaba széntanulmány-sorozatát jegyezhetjük fel. Megemlíthetjük még Burai István és Berta Ágnes érzékeny színharmóniájú festményeit és Győri László igényes fémdomborításait.

Egyes, a tanulásnál nélkülözhetetlen témák, különösen sokat szerepelnek, ezeken a munkákon jól lemérhető, ki hol tart tanulmányaiban. A csendéletfestés területén méri össze tudását Kenyeres László, Mester Valéria, Bereczky Sára, Pazonyi László, Bíró Erzsébet, Fatér László, Kántor Gyula, Fátyol Zoltán, Sarkadi Attila. Képeik különböző részleteket mutatnak meg a tárgyi valóságból. A csendéletek mellett tájkivágások, utcarészletek változatos képi megoldásai vonultak fel a kör kiállításán.

A képek ízelítőt adnak abból is, hogy a jártasság milyen fokát érték el a kör tagjai a színkezelésben. Bátortalanabb kezdeményezésektől, önállóbb megoldásokig találhatunk erre példákat. Színválasztásban általában a sötétebb tónusok kedvelése jellemző, az oldottabb pasztell színek kevesebb teret kapnak.

A képek technikai kivitelezésénél különböző perspektivikus lehetőségek csillannak meg. Ötletes megoldásokat találhatunk a felülnézetből ábrázolt tárgyaktól, az egyszerű, minden perspektívát mellőző vázlatokig. A nagyszámú kiállított mű nem lép fel egyértelműen az önálló műalkotás igényével, többségükben találmányok, sikeres kísérletek a műalkotás mélységeibe való behatolásnak, a képzőművészet minél mélyebb és eredményesebb megismerésének útján.

Az itt kiállított képek által egy jól irányított, aktív, a képzőművészet szeretetétől áthatott, fejlődőképes amatőr csoport képe bontakozik ki előttünk. A tárlat tanulsága alapján jól sikerült, eredményes évet fejezett be a Medgyessy Ferenc képzőművészeti kör.

M. Szabó Anna

aznak

Finom-
ételre ke-
rnöki be-
al rendel-
mérnökö-
főmüve-
órbe, épí-
eges gép-
endelkező
zni lehet
osztályán.
tér 1.

ó szak-
zó segéd-
elépéssel
Építőipari
aügy.

zelésében
chnikust,
ust igen
elvesz a
ás Deb-
ágosítást
ig mun-

pítőipari
őműves,
munká-
kodókat.
s bizto-
erő-gaz-
lvin tér

pítéshez
lmunká-
k. Min-
ter. Ta-
Üzeme,

azonnali
ebreceni
u. 43.,

s fénye-
s szak-
itott és
űszerek
k vidé-
r üzem-
cen, Há-

szerelő-
ktromos,
kat, he-
dő gép-
kásokat
z. Autó-
Szabad-

-szerelő,
kmunká-
azonnali
ebreceni
u. 43.,

segéd-
z AFIT
lat 1. sz.
yár u. 1.
rendel-
jjeliőrö-
erelőket,
ndelkező
okat ra-
azonnal
Diószegi

Művek
etanított
kásokat,
lehet a
n, Deb-

Kőműveseket, kőművesek mellé segédmunkásokat, bádogosokat, tetőszigetelő szakmunkásokat, valamint víz-gázszerelőket, víz-, gázvezeték-szerelők mellé segéd- vagy betanított munkásokat azonnal felveszünk. Szakipari és Kislakásépítő Ktsz. Debrecen, Pásti u. 5.

Esztergályos, lakatos szakmunkásokat, daraboló műhelybe lemezollóra gyakorlattal rendelkező gépmunkásokat felveszünk. Jelentkezés Debrecen Mezőgazdaságigép-gyár. Híd u. 4—6.

Eladásra kínálunk

5 db UE-28, 4 db Utos-45, 1 db K-25 traktort üzemképes állapotban tipizálás végett, valamint 4 db UTV-24 vetőgépet, 1 db AS 1,8 silókombájnt, 2 db BÜ-2 burgonya-ültetőgépet, 2 db S-42 cséplőgépet, 1 db ZVZ aratógépet, 1 db CELLATRON 4 műveletes számológépet, 1 db BK-1, kézi szorzógépet.

Érdeklődés: Táncsics Tsz, Álmosd címen. Telefon 5.

Nem nyugdíjas éjjeliőrt és 4 órás takarítónőt felveszünk. AGROKER Vállalat. Vágóhíd u. 7.

Nyári szünidős diákokat (14 éven felülieket) segédmunkára, azonnali belépéssel felveszünk. Debrecen, Építőipari Ktsz. Hatvan u. 43., munkaügy.

16 évet betöltött lányokat szövőnek felvesz a Pamuttextilművek Jacquard Szövőgyára. A betanulási idő 12 hét, ezen idő alatt havi 1050 forint bruttó fizetést és napi 1 forintért ebédet biztosítunk. Lakást minimális térítés mellett leányotthonszerű elhelyezésben adunk. Jelentkezés írásban a PTM Jacquard Szövőgyár üzemgazdasági osztályán. Budapest XIII., Szekszárdi u. 19—25.

Mérlegképes könyvelőt keres a Béke Mgtsz, Hajdúhadház. Tszgyakorlattal rendelkezők előnyben.

TIGÁZ

debreceni

Szabaszlai Kálmán

Szekeres a megyei őszi táslaton

Magyarszi Vilmos: Őszi Táslat 1970

Hajdu Bihari Napló 1970 XII. 16

Szoboszlai Kálmán

Szerepel a megyei tárlaton

N.N.: Az őszi tárlat debreceni bemutatója

Hajdu Bihari Napló 1970 XII. 19.

Szoboszlai Kálmán

Bemutatott műve:

„Kerítés," wallkyd, papír.

Tilless Béla: Őszi tárlat 1970.

Hajdu szoboszló, 1970.

Szoboszlai Kálmán

Bemutatott műve:

„Tűrdőruhában," olaj, walkyd,

50 x 70 cm.

Szabó László: Őszi tárlat 1971.

Debrecen, 1971.

Szoboszlai Kálmán

Kerítés wallkyd, papír

Őszi Tárlat 1970. Hajduszoboszló
Mův. Köp.

Szoboszlai Kálmán

Részt vett Debrecenben az őszi megyei tárlaton gyermekvilágot idéző, Ilók és Mihók cimü olajfestményével.

Alföld 1978-1-90.o.

Szoboszlai Kálmán

Fürdőruhában olaj walkyd
50x70

Ősi Tárlat 1971. Debrecen

SZOBOSZLAY KÁROLY, gubasmester

A miskolci gubas céh behivó névsortablaja. Miskolcon készült az 1850-60-as években. Anyaga fenyofa, lapos. Rajta papirra ragasztva a mesterek neve. 35. név. - A 19. sz. második felében használtak. - A 9-es szamu név: SZOBOSZLAY KÁROLY. 41-42. old. 4. szamu kép. Fekete repr.

BODÓ SÁNDOR: Két miskolci céhbenivótábla és két névsortábla 37. old

A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 1969. 8. szám, Miskolc, 1969.

Szoboszlai Kálmán

Szerepel a megyei táslatok
Hajdúböszörményben

N.N.: Megnyitották az idei
őszi táslatot

Hajdú Bihari Napló 1970 XII.1

Koboszlay István, építén

L. Forkasdy 2.

– Követségi kirch

6

Magyar
Építőművészet Rp. 1983

83/3

M.D.K.

Szoboszlai János, asztalos

is dolgozott az átányi református templom Rabl Károly által hivitelezett 1801-évi bővitésén.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969 . Akadémiai Kiadó, 502. old.

Szoboszlai József

betűmetsző?,
1746. Debrecen
l.
Novák IV. 66. l
laid Csűrös!

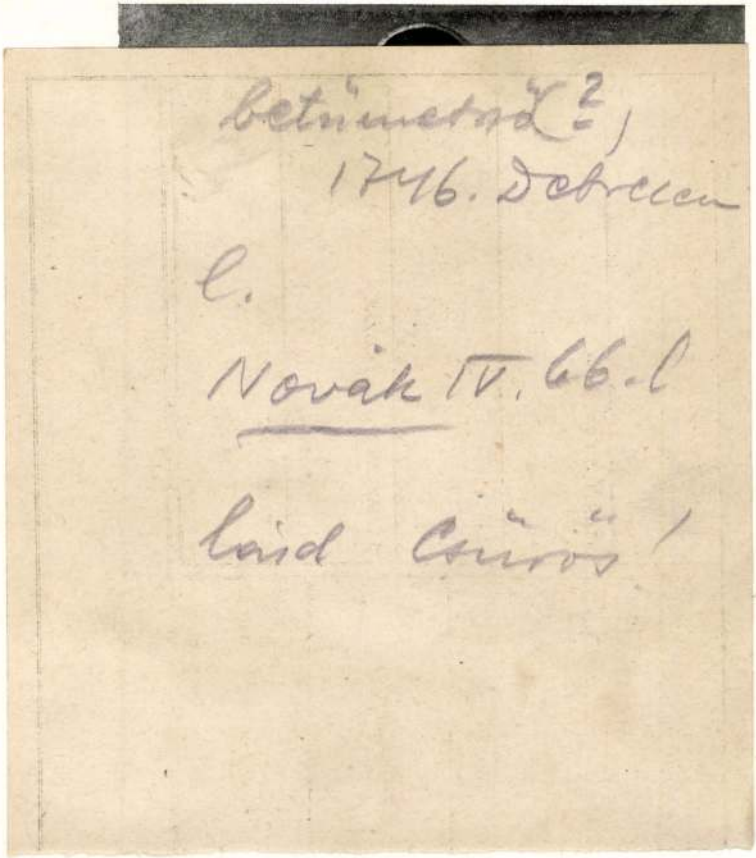

Giovanni Nicolini: *Il Santo.*

1021

Szoboszlai Gábor népművész mester

1 84.IV.21. TV 2. 21,00 /Ecreckiné/

TV Hiradó 2.

- A régi mesterséget, a rézmüvességet az országban ma már csak hárman müvelik. Egyikőjük a debreceni népi iparmüvész, Szoboszlai Gábor.

- Általában az a 3-4-5 év kell ahhoz, hogy az ember tudjon önteni. Ezt nem is lehet talán tanitani sem, az mindig erről az első tárgyról derül ki, hogy jó volt-e az elgondolásom. Ha nem volt jó, akkor módositani kell nyilván rajta. Amit a legjobban szeretek csinálni, azok a bicskák, kések, azonkivül ugyanugy szeretem a csengőket is, kolompokat is, juhászkampókat is csinálni, de amit most is csináltam a fogathajtó világbajnokságra Szilvásváradra lószerszám, veretet, erre is nagyon büszke vagyok, mert szépek. Igyekeztem a legjobb tudásom szerint megcsinálni. A csengő rendkivülí módon izgatott, mert egy ilyen misztikum vonta ezt körül. Szakmailag már majdnem éreztem magam olyannak, hogy én ezt meg tudom csinálni, hiszen ki kell önteni, és akkor jött a probléma, mikor azt mondták, hogy hangolni kell. Elég hotfülü vagyok, ez az igazság, de megnéztem a muzeumban két-háromszáz darab csengőt és rájöttem, hogy hogy hangolják, hogy a szájvastagságnak a változtatásával lehet különböző hangokat kicsalni ezekből a csengőkből. Általában pásztor-emberekne dolgozom. A pásztor társadalom nagyon-nagyon igényes is. Ha csengőt választ, ha kampót választ, ha lószerszámveretet választ nagyon-nagyon igényes, hiszen ugye egyrészt neki ez szerszáma, de ha már szerszáma, akkor olyan legyen, amit használni is tud és mutasson is. Ezek a pásztor-emberek - talán ugy tudom mondani - hogy látnak fantáziát bennem, mert nagyon-nagyon sok jótanáccsal segitettek és utba is igazitottak. Ez mesterség, és aki valamikor-is csinálta ezeket a dolgokat, az igyekezett a saját szakmai tudását belevinni ezekbe a tárgyakba. Egyéniségét is ezen keresztül már belevitte, tehát én is ugyanezt csinálom. Nyilván az, hogy mennyire ügyes vagy ügyetlen egy ilyen ember, aki ilyet csinál, az a tárgyain is meglátszik.

Szoboszlai Mata János

könyvjegyei szinerol és szineretlenül. Békés István kiadása. Debrecen 1935.

8

9

Szoboszlai Mata J.

SZOBOSZLAI Mata J. Húsz fametszetű könyvjegy a magyar parnasszusról. Debrecen, 1935. Magyar- és német-nyelvű bevezetéssel, kézzel szignálva. 2,80

50 KÉPPEL

ÍRTA:

HORVÁTH HENRIK

B U D A P E S T , *1*

STURM, L. Chr. Gründlicher Unterricht... von Häng-und Sprengwercken. Schwerin 1713. Kis 8°, 17 rézmetszetű táblával. Régi pap. kötés 3.40

SUETONIUS. Caesarum XII. vitae, necnon libri de claris grammaticis etc. Lipsiae: Weidmann 1752. 16°. Mit Titelkupfer. Led. d. Zeit. 2.40

SUEZ. COUVIDOU, H. Itinéraire du Canal de Suez. Port—Said. 1875. 1 térképpel. Er. vk. 2.40

SUPKA S. Motivumvándorlás a korábbi középkorban. 52 ábrával. 1914. —.80

— A budafelhévízi Szentháromság-templom. 1 műmelléklettel. 1907. (Művelődéstört. Értekezések 25. sz.) 1.—

SURYA, G. W. Moderne Rosenkreuzer, oder die Renaissance der Geheimwissenschaften. Hl. 3.40

SYNOPSIS etymologica sive de originibus linguae Latinae. Amstelodami: Janssonius 1652. 16°. Perg. kötés. 2.—

SZABÓ Dezső. Tanulmányok és jegyzetek. Táltos. 1920. 2.—

SZABÓ Gy. P. Ferencrendiek a magyar történelemben. 1921. 3.60

SZADECZKY L. A székely határőrség szervezése 1762—64-ben. Okirattárral. 1908. 3.60

SZARVAS—SIMONYI. Magyar nyelvtörténeti szótár. 1890—93. 3 kötet 2-be kötve. (Szómutató-függelék nélkül). Fbőrk. (Vámbéri Ármin példánya.) 38.—

SZÁSZ KÁROLY. Kisebb műfordításai. Teljes kiadás. Pest: Ráth 1872. Kis 8°. 3 köt. Vk. 5.80

SZÁSZY—SCHWARZ G. Parerga. 1912. Er. vk. 8.—

SZATHMÁR—NÉMETHI M. Dominicalis Praedikaciok, Toldalikia. Kolosvaratt, 1686. Kis 8°. Fbőrk. Teljes, szép példány. (Szabó I. 1353.) 16.—

SZATHMÁRY L. Magyar alkemisták. *115 rajzzal és 1 színes melléklettel.* 1928. X., 452 l. Vk. 2.40

SZAVOJAI Jenő. Orazione in morte di Eugenio Francesco Principe di Savoja. Padova: Comino 1737. 4°. Mit Initialen und Vignetten in Kupfer. Perg. d. Zeit. 6.—

SZÉCHENYI I. Hitel. 1830. 1. kiad. Fbőrk. 10.—

— Világ. 1831. I. kiadás. Fvk. 15.—

— Üdvlelde. — Gr. Dessewffy Aurél hátrahagyott némi irományi töredékivel. Pest, 1843. I. kiad. Fvk. 5.—

— Önismeret. 1875. I. kiad. 3.80

— A Kelet népe. Szerk. és bev. ellátta *Ferenczi Z.* Magy Tört. Társ. kiadása, 1925. (25.—) 8.—

SZEKFŰ Gy. Történetpolitikai tanulmányok. 1924. —.40

SZEMERE Miklós. (Költő, 1804—1881.) Kétoldalas sajátkezű levele Kazinczy Gáborhoz, (Putnok) 1860 jan. 13. keltezéssel, 8°, címzéssel postabélyegzővel és pecséttel. A levél elejétől végig irodalmi vonatkozású, többek között sokat foglalkozik a „Kritikus" c. híres versével s annak viharos bírálataival. 7.—

SZEMERE S. Szellemesség és komikum. —.80

SZENT-KATOLNA. Magyar író külföldön. Pest, 1865. 2 kötet. Bordázott fbőrk. 6.—

SZENTKIRÁLYI Móric. Eszmetöredékek a vármegyék rendezéséről. 1867. 1.50

SZENTPÉTERY I. Magyar oklevéltan. 1930. 6.—

SZÉPHALOM. Szerk. Zolnai Béla. Szeged, 1927—1932. I—VI. évfolyam. (I—II. évf., kve, a többi füzetekben) 15.—

SZILÁGYI S. Erdély és az északkeleti háború. Levelek és okiratok. Akad. 1890—91 2 köt. 7.80

SZIMONIDESZ L. Jézus élete. 1922. 2.—

SZOBOSZLAI Mata J. Húsz fametszetű könyvjegy a magyar parnasszusról. Debrecen, 1935. Magyar- és német-nyelvű bevezetéssel, kézzel szignálva. 2.80

SZOKOLY V. Pesti furcsaságok. Pest: Emich 1860. 16°, 2 kötet egyben. Fvk. Több képpel. 5.60

SZOMMER J. Eredeti vitézi játék, négy felvonásban, a név alatt *Scanderbég* vagy a Haza szabadítója. Pest, 1882. Fbőrk. 4.—

SZTERÉNYI J. A háború szociálpolitikája. 1915. —.60

TACITUS. Cn. Iul. Agricolae vita. Cum notis. A. Buchneri. Lipsiae 1683. Perg. kötés. 2.50

Magyar TAKARÉKPÉNZTÁRAK és Bankok Évkönyve. Szerk. Makai E. I—III. kötet. (1936—38) (16.—) 4.—

TAKÁTS S. A magyar gyalogság megalakulása. 1908. 5.50

— Török—magyar bajviadalok. 4.—

— Magyar nagyasszonyok. Genius. 2.60

TALMUD. FROMER, J. Der Talmud. Geschichte, Wesen und Zukunft. P.

1939

SCHOENVISNER, St. Antiquitatum et historiae Sabariensis, ab origine usque ad praesens tempus libri novem. Pestini Trattner 1791. 4°. 21 rézmetszetű táblával és 2 rézmetszettel. Teljes. Egész bőrk. Ritka. 14.—

— Notitia Hungaricae rei numariae, ab origine ad praesens tempus. Buda, 1801. 4°. VIII. 576 l. *20 rézmetszetű táblával.* Fvk. 18.—

SCHOPENHAUER. Parerga és paralipomena. Kisebb filozófiai írások. Világirodalom kadása. 4 kötet, er. vk. 7.80

SCHOTTENLOHER, K. Flugblatt und Zeitung. Mit 73 Text—Abbildungen und 15 Tafeln. R. C. Schmidt 1922. 555 S. Hl. 6.50

SCHREVELIUS, C. Lexicon manuale graecolatinum et latino graecum. Dresdae 1714. Mit Titelkupfer u. d. Bildnis des Verfassers in Kupfer. Perg. 2.40

SCHRÖER, A. Zur Charakterisierung der Engländer. 1915. —.90

SCHÜTZ, A. Summarium theologiae dogmaticae. 1923. 4.80

SCHWAB, Fr. Gestirne und menschliches Schicksal. 1923. 1.—

SCHWARTZ G. Uj irányok a magánjogban. 1911. 616 l. Er. vk. 4.—

SCHVARCZ Gy. Görög történelem, különös tekintettel az athenei történelemre és ennek forrásaira. 1900. Nagy 8°. 2 köt. Fvk. 6.50

Das SCHWARZBUCH der Schandtaten unserer Feinde. Berlin, 1915. 1.20

SCHWEIGER—LERCHENFELD. Der Orient. *Mit 215 Original—Illustrationen, 4 kolorierten Karten u. 28 Planen.* 1882. VI., 808., 142 S. Hl. 4.—

SCOTUS ERIGENA, J. Über die Einteilung der Natur. Übersetzt und mit einer Schluss—Abhandlung versehen L. Noack. (Philos. Bibliothek). Geb. 2.20

SEBESTYÉN Gy. A magyar honfoglalás mondái. Bpest, Kisfaludy Társ. 1904. 2 köt. egybekötve, fvk. 4.50

SEBESTYÉN K. Shakespeare és az angol renaissance. —.80

SEMERAU, A. Die Kurtisanen der Renaissance. Eine sittengeschichtliche Monographie. 2.50

SEMMELWEIS Gesammelte Werke. Aus dem ungarischen übersetzt von *Györy.* Mit dem Portrait von Semmelweis und einer Abbildung seines Grabmals. Jena 1905. 604 S. 5.60

SHAKESPEARE. Minden munkái. Fordtöbben. Kiadja Tomory Anasztáz költségén a Kisfaludy Társ. 19 köt. Pest, 1864—78. 19 köt. Teljes. 16.—

— Összes szinművei. Franklin. 6 köt. Vk. 12.—

SHAKESPEARE—GALLERIE. Von. A. Menzel, C. u. F. Piloty, Ed. Grützner, P. Thumann u. A. Berlin: Grote 1886. Kis Folio. Er. vk. 14 képpel (15 helyett). 4.—

SHAKESPEARE-idézetek. Összeállította Blanár I. (Angolul és magyarul). Képekkel. Kve. 2.40

SIKLÓSSY L. A magyar sport ezer éve. Bp.: Orsz. Testnevelési Tanács. 1927—29. 4°, 3 köt. Er. vk. *Több száz ábrával.* 17.50

SIMMEL, G. Kant u. Goethe. Zur Geschichte der modernen Weltanschauung. 1.50

SIMON L. Hova vezet a zsidók útja? 1919. 1.40

SMITH Adam Untersuchungen über d. Wesen u. d. Ursachen d. Wolkswohlstandes. Berlin, 1878. 2 Bde. Hl. 3.—

SOITER, Melchior. De bello Pannonico, per Fridericum comitem palatinum Rheni Bavarieque etc. adversus Soleymannum etc. imper. Caroli V. caesarisque Ferdinandi auspicio gesto etc. libri duo. Item Stratagematicion ac rerum Turcicarum epitome etc. — Item de turcarum militaribus magistratibus etc. liber unus Joh. Schnotenbeckio auctore. Aug. Vindel.: A Weissenhorn 1538. Nagy 8°, 72 lev. — Apponyi I. 269. — Ballagi 453. (A címlap belső oldalán lapnagyságú fametszet, ezzel a felírással: Fridericus Princeps Palatinus Proimperator. 24.—

SPENCER, H. Synthetikus filozófiájának kivonata. (Társ. tud. Ktr.) Er. vk. 2.70

SPENGLER, O. als Philosoph. Dargestellt u. beurteilt v. A. *Messer.* 1922. 209 S. Hl. 1.30

SPONTONE. Attioni de re dell'Ungaria. Bologna: Benacci 1602. Nagy 8°. Kve. — Címlapján nyomdászjelvény, címlap belső felén Spontone rézm. arcképe. 1 geneal. táblával. 10 lev., 140 l., 2 lev. A szövegben számos fametszetű képpel. — Apponyi II. 672. 36.—

STEIN A. Indiából Kinába. Harmadik útam Belső-Ázsiába. (1913—16). 1923. Képekkel és térképekkel. 1.20

STRONG. Dramatic and musical law. 1898. Kve. 1.—

Szoboszlai Ma ta M.N.K.

Müve a kiállitáson

M.Á. Muzeumi j gyzetek
Képzőművészeti kiállitás nyilt a Déri Muzeumban

Hajdubiharmegyei Népujság 1965. jan. 29.

Szoboszlai Mata János

Tóth Ernő: Egy elfeledett debreceni keramikusművész

/ Alföld. 1957. /

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/
1961. Debrecen 86.l.

Szoboszlai Mata János

Komjáthy István: Szoboszlai Mata János.

/Vándortűz 1947/ 6. sz./

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/
1961.Debrecen 86.l.

Szoboszlai Mata János
1907-44

1.

Xylográfia tisztelete a mult müvészeihez vezette. Bürert tanulmányozta. Fametszetei tömör kif. Rajzait vitte át a fára. Latinul tud, költő, müforditó. Nagykállói Fényes István krónikájának közzétételén és illusztrásán fáradozott. Kner Imrével levelezett. "Husz exlibrisz a magyar Parnassusról" Passio Humana 12 metszete, Ludas Matyi és Toldi illusztrációk. "Béka-egér harcz" rajzai, a háboru előtt, egy része fába metszve, de a befejezés elmarad.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk Bőgel József/
1961 Debrecen.

78.l

Szoboszlai Mata János

2

Nagykállói Fényes István krónikája, a 12 hónap-hoz készitett metszeteket, a betüket is együtt tervezte meg a kiadóval. Táblakönyvek szeklemét idézi, amikor még a betü és illusztráció egy ducról készült.
1944 októberében Nagymihálydi határában meghalt.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk Bógel József/
1961 Debrecen.

79.c

Szoboszlai Mata János

A nagyidai cigányok cimlapja /repr./

Május /repr./

A képzőművészetek Debrecenben /szerk.Bőgel József/ 1961. Debrecen Képjegyzék 120. 122.

MDK

Szoboszlai Mata János grafikus

(Mellékesen említve.)

Tóth Ervin: Szemtől szemben Rabos Tibor képzőművészeti hagyatékával

Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 92. l.

Szoboszlai hata János -2-

„Hus exlibris a magyar Parnassus-ról"

„Passio humana" (12 metszet)

Ludas Matyi illusztrációk

Toldi "

(emlitve)

„Béka-egészkaritz" szajzai (emlitve)

Nagymikálydiban halt meg a hábeku következtében 1944 októberében.

A kéj „zöldüvészetek Debrecenben, 1961

79 oldal

Szoboszlai Mata János (1907-1944)

Debreceni grafikus. Dürert tanulmányozta fametszet stílusának kialakításakor. A debreceni levéltár ÁDOB-os vellemi szükség munkása volt. Filozófus, költő, és műfordító. Latinul is tud.
Nagy kálló. Fényes István kiadatlan kiadatja adatni és illusztrálni.
12 illusztrációt elkénitett ehhez.
A kézzőművészetek Debrecenben, 1961

78 oldal

Szoboszlai Mata János

1935 ben adta ki fametszeteit Debrecenben

A Képzőművészeti Debrecenben, 1961. 6 oldal

Szoboszlai Mata János

A magyidai cigányok
cimlapja (vegro)
hájus (szepro

A Kéjzőművészetek
Debrecen ben 1961

122
120, Kép

Szoboszlai Mata János

A járszberényi könyvtár ötödik kisgrafikai kiállításán klisérajzát látjuk

A.A.: Műemlékek ex libriseken és kisgrafikákon.
Szolnok Megyei Néplap, 1972. okt. 14.

Szoboszlai Mata János (1907-1944) grafikus

Barokkosan gazdag ex libriseket csinál. Archaizáló ex libris-ei között sok a fiktív könyvjegy. Mint pl. a „20 fametszetű könyvjegy a magyar i Parnasszusról" (említve) A zsúfolt kompozíció, a teátrális megoldás és a mozgalmas jelenetek grafikusa. Népi, íz és historizáló légkör, vaskosság és életközelség ad különös hangulatot lapjainak.

Galambos Ferenc: A XX. századi ex libris.

Hevesi Szemle, 1976. 3. 17. old.

Szoboszlai Mata János, grafikus

Debrecenben a gyűjtők és művészek az Ajtósi Dürer Céhbe tömörültek, 1934-ben. 1935-36-ban kiadták a Magyar Exlibris c. folyóiratot. – A város grafikai életének színvonalát Szoboszlai Mata János neve és több művész neve jelzi.

Szabó Ernő: Ex librisek.
Hajdu-Bihari Napló, 1976. dec. 15.

Szoboszlai Mata János, rézmetsző

Mostanában jelenik meg Tóth Béla könyve a kollégiumi rézmetsző diákokról. A 20-30-as évekből Vadász Endre, Szoboszlai Mata János nevét is említi.

Szabó Ernő: Szabó László műtermében.
Hajdu-Bihari Napló, 1977. jan. 15.

Szoboszlai Mata János, grafikus.

Nagy Dezső ex libris gyűjtő 1930-as évek óta. Az első ex libriseket Menyhárt József, Szoboszlai Mata János és többen készítették számára.

Szabó Ernő: Milyen, a gyűjtő?
Hajdu-Bihari Napló, 1977. febr. 10.

M.D.K.

Szoboszlay Péter

Rajzfilm-terv

Zay László: A sokneVű névtelen
Ünnepélyes rajzfilm-bemutató lesz februárban
Magyar Nemzet 1967. jan. 8. 10.1.

Szoboszlay Péter

Magyar plakát 66. 5. magyar plakát kiáll.
Műcs. 1966. dec.

le. D. K.

SZOBOSZLAI Péter

részvétel a kiállításon

Zay László: Egy kiállítás ígéretei Fiatalok a rajzfilm műteremben

Magyar Nemzet 1962. június 2. 4.l.

MDK

Szoboszlay

Ifj.:Sárközy György: Beszélgetés a kultúrkamarákról.

Egyedül Vagyunk, 1944.Máj.19. 10.sz. 15.l.

(Szoboszlai Mata János)

<> Ilúsz fametszetű könyvjeg a magyar parnasszusról. Debrecen, 1935. Békés István tulajdona.

Magyar Műveszet
1936. 122. l.

AM MITTELRHEIN MAINZ, WORMS, SPEYER
lter Hege, beschrieben von Hans Weigert. Erscheint
1931.

HER KUNSTVERLAG

N W 8, WILHELMSTR. 69

< Szoboszlai Mata János >

< > Husz fametszetü

könyvjegy a magyar

Parnasszusról, 1935.

Szoboszlai Mata János

grafikus

lázd

Mata János

alatt

Töpler Kálmán dr. VIII. 105.

Szoboszlai Mata
János

ired

Tóth Egrafmüvkis

17. l – 34. l.
51. l.

Csüngő bombák VII. 137

SZOBOSZLAY KAROLY, gubasmester

A miskolci gubas céh behivó névsortablaja. Miskolcon készult az 1850-60-as években. Anyaga fenyofa, lapos. Rajta papirra ragasztva a mesterek neve. 35 név.-A 19.sz. masodik felében használták.-A 9-es szamu név.: SZOBOSZLAY KAROLY. 41-42.old. 4.szamu kép.

BODÓ SÁNDOR: Két miskolci céhbenivótabla és két névsortabla 37.old

A Miskolci Herman Ottó Muzeum Közleményei, 1969. 8.Szam, Miskolc, 1969.

M.D.K.

Szoboszlai Mata János, grafikus, 1907-1944

---

5. kép. Szoboszlai Mata János. Húsz fametszetü könyvjegy a Magyar Parnasszusról. Dr. Mitrovics Gyula ny.r. tanár: magyar, Dr. berei Soós Rezső egyetemi ny.r. tanár: német bevezetésével. Debreceni O-fficina. Békés István kiadása. Debrecen. 1935. Fekete repr. 337.o.

Szij Rezső: A debreceni bibliofilia 1920-1944 között. 329.o.

A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve. 1965. Debrecen, 1966. Alföldi Nyomda, Debrecen

1021

1983.VII.27.Petőfi 16.4o Gné

VÁLASZ

- Most a Pannonia Filmstudió Kecskeméti műtermében következik a Válasz melléklete. A mikrofonnál Szabó Orsolya.

- Hogyha stilusosan akarom kezdeni, akkor a régi vásári bejelentkezések módján jelentkezünk Kecskemétről a Liszt Ferenc utca 21-ből. Ki ne ismerné a naiv művészek stilusos házát a nagytemplom mögött, a mellette felépitett gyermekjátékok házát, az évek óta tartalmasan működő kerámia studiót, az immár világhirü Kodály Intézetet, vagyis azokat a szellemi műhelyeket, amelyek a homokból nőttek ki, a futóhomok népének hagyományait örökitik át, kétség kivül sajátos formákban. Mellettem áll Mikulás Ferenc, a Pannonia Filmstudió kecskeméti műtermének vezetője. Arra kérem, hogy segitsen és járjuk körbe ezek, ezt az épületet, amely arról hires, hogy szintén az országos hirü Kerényi József főépitész tervezte és azt hiszem, hogy egy együttes gond volt, együttes örömmel, együttes vitatkozásokkal született ez a műtrem.

- Örülök, hogy a Kerényi nevét emlitette, de szeretném, hogyha ez az épület nemcsak erről lenne hires, Kerényit én nagyon tisztelem, szeretem, tényleg sokat dolgoztunk együtt mig végre összejöttez az épület, de azt hiszem, hogy nekünk fontosabb, hogyha az itt készült filmekről válunk hiressé és nem arról, hogy Kerényi tervezte az épületet. Nyilván nagyon fontos volt, hogy ilyen körülmények között dolgozzunk, mert meggyőződésem, hogy ahol esztétikával foglalkoznak, filmeket készitenek, ott megfelelő körülményeket is kell valamilyen formában teremteni. Én ugy érzem, hogy jelen pillanatban valójában magához a film készitéshez, ahhoz, hogy egy közösségi munka alakuljon ki, ez az épület ezt jelen pillanatban tudja, de hát ezt egy minimális feltételnek tekintem, jóllehet valaki azt mondhatná erre, hogy maximalista vagyok, de azt hiszem, hogy ez kell, hogy ilyen.

- Nézzük akkor milyen ez a bizonyos helyszin, amit végülis nem a Kerényi József miatt szeretnénk, hogy hires legyen. Egy nagyon nagyon ritka fafajta alatt állunk, ha jól tudom a nevét, gingó fa. Ez is hozzátartozik, hogy itt legyen a kertben.

- Igen egy páfrány fenyőnek a latin neve a gingó. Mi nagyon örültünk ennek a környezetnek, mert ugy éreztük, hogy egy olyan törekvés, amit próbáltunk éveken keresztül meg-

tartani, vagy továbbfejleszteni a természetnek a védése, a hagyományoknak a védése, beépitése bizonyos örökségeknek a munkáinkban, abba beletartozik a természetvédelem, a Vizipók, Csódapók sorozatot emlithetném, ami egy bizonyos mértékig kötődik, de ugy mondhatnánk például a magyar népmese sorozatot is, ami valamilyen formában a hagyomány őrzése, megtartása. Ez Kecskeméten, Bács-Kiskun megyébe nem idegen ez a gondolat, nyilván hogy nem véletlenül jutott nekünk se eszünkbe, hogy megőrizzük azokat az értékeket, amelyek környezetünkben találhatók.

- És hogy mennyire megőrzik hát menjünk arra kérem Mikulás Ferencet, hogy menjünk egy kicsit körbe az épületen. Hogyha a kecskemétieknek azt mondjuk, hogy Miron villa akkor sejtik, hogy melyik részén vagyunk Kecskemétnek, de azt is meg kell mondani, hogy ez ilyen paraszt kuriaszerü épületből a megfelelő melléképületekkel tervezték ezt át és nem véletlenül hangsulyoztam az előbb is, hogy terveztették át, mert azt hiszem az együtt gondolkodásnak egy igen jó példája az, hogy akkor már beleszólhattak az alkotók, amikor még nem volt kész a ház, tehát a tervrajzon.

- Igen hát ez azt hiszem, hogy nem kellene, hogy valami különleges dolog legyen Magyarországon, hogyha vannak hasonló módon gondolkodó emberek, azok tudnak általában egymásról az országban és mint ahogy vannak bélyeggyüjtők, horgászok, vadászok és más hobbyval rendelkező emberek, én azt hiszem, hogy léteznek Magyarországon olyan hobbysták, akiknek az a mániájuk, hogy valahogy szebbé, jobbá tegyék ezt az országot, azokat a viszonylagos lemaradásokat, elmaradásokat, amik akár gazdaságilag, kulturális és más vonatkozásban találhatók jelen pillanatban valahogy próbáljuk ezt megváltoztatni, ledolgozni ezeket a hátrányokat és ez nyilván, hogy valami közösségi érzést és tudatot alakit ki az emberekben és egymáson próbálunk ugy segiteni, hogy többek között egy épületet is ugy próbálunk megtervezni kezdettől fogva, hogy az használható legyen és bizunk egymásnak a szakértelmében, munkájában.

- Mai müsorunk alcime, hogy a Látogatás 6-os számu müteremben, vagyis a Pannonia kecskeméti mütermében vagyunk, a keritésen is ez a kis tábla fogadja az érkezőt. De arra kérem, hogy maradjanak velünk a további 27 percben. Bemutatjuk a müterem munkáját. Hallgassunk meg egy rövid részletet Szoboszlay Péter Rend a házban cimü munkájából.

- Ez a film nagyon hires volt, hiszen arról szólt, hogy a fasizmus mennyire jelen van hétköznapjainkban és a téma alkotója Szoboszlay Péter. A müsor készitőjét segiti a Lexikon, amely a napokban jelent meg és a ki-kicsodát tartalmazza a mai magyar filmművészetben, tehát én is akkor a Lexikon segitségével fordulok Szoboszlay Péter rajzfilm rendező 1937-ben született, 61-ben végzett az Iparművészeti Főskolán, belső épitészként. Diploma megszerzése óta dolgozik a Pannonia Filmstudióban. És még sorolhatnám a Peti sorozatot, a Rajzfilm című kötetet, de amikor elolvastuk együtt ezt a Lexikon címszavait, akkor arra kért Szoboszlay Péter, hogy olvassak fel egy különleges mondatot. Azt irják róla ugyanis, hogy a filmjeiben a megszülető és a müvekről-müvekre formálodó személyes alkotói inditékok animációs megfogalmazásának lehetünk tanui. Ilyen például a felnőtté válás visszatérő konfliktusa. Ha én felnőtt volnék, illetve a gyermek kor iránti nosztalgia, Aki bujt bujt, vagy az erőszak Rend a házban, amiből hallottunk egy rövid részletet. Kedves Szoboszlay Péter most az egyedi filmekről hires, illetve hát gyakorlatilag azt tudjuk magáról, hogy olyan filmekkel foglalkozott, amelyek témája nemcsak magyar, hanem európai, sőt nemzetközi problémákat, társadalmi problémákat ölelnek föl. Merre tovább, milyen tervei vannak, nem gondolja, hogy ezt szintézisbe kellene, esetleg egy nagy munkába letenni. Hogy dolgozik egy rajzfilmes.

- Hát 22 éve dolgozom a rajzfilm szakmában, és végülis az egyedi filmjeim azt hiszem, hogy egy elég egyenes utat jelöltek ki, legalább is, ami a gondolatvilágukat és az érdeklődésüket jelentik. De a szintézis alatt, amit kérdezett, vagyis a szintézisen nyilván gondolkodik az ember, de nyilván nem ugy, ahogy gondolja, hogy esetleg egy nagy filmben ezt megcsinálni, hanem tulajdonképpen szeretném ugyan ezt a gondolatkört továbbra is folytatni.

- Hadd kérdezzem meg, hogy erre speciális terület itt a kecskeméti müterem adta lehetőségek, mert hiszen a Pannoniának több müterme van. Tehát ön ezt választotta, hogy itt a legmegfelelőbb helyszin, hiszen bevezetőnkben is emlitettünk néhány olyan momentumot, amiből az derül ki, hogy itt végülis hogy született ez a müterem, vagy hogy lehet dolgozni.

- Hát én két éve dolgozom és két éve élek Kecskeméten a filmjeimet az előbb hallott zene filmjét, tehát a Rend a

házbant is én Budapesten csináltam. Hát most már 12 éves az a film. Az itten készült filmjeim eddig két televiziós film. De tulajdonképpen ugyan ezt a gondolatsort, ugyan ezt a ha ugy tetszik alkotói szándékot akarom folytatni, itt is, amit eddig Budapesten folytattam.

- Tehát ön nem érzi, hogy egy speciális légköre van, vagy egy speciális profilja van a kecskeméti müteremnek, esetleg az ön számára kifejezetten.

- Nem, nem a magam számára semmiképpen nem, talán a többiek számára igen, de számomra nem. Én ugyan ezt csináltam Budapesten is, talán nehezebb, vagy rosszabb körülmények között.

- Hadd kérdezzem meg, mindig olyan kivülálló kérdése ez, elismerem, de amikor látom, illetve véget ér egy ilyen 5-lo perces rajzfilm, akkor amikor végig élvezem akkor utána az van, hogy elég ez vajon a rendezőnek, nem tervez nagyobbat, egy órásat, vagy ilyen hosszabb filmet, hiszen, ha jól tudom, akkor a János vitéz alkotó gárdájába is beletartozott, tehát nem hiányzik egy nagyobb.

- Csak irótársként vettem részt és mindeddig nem csábitott a hosszu film. Jobban mondva volt egy kisérletem, egy 7o perces film elkészitésére, a forgatókönyvig eljutott, de nem lett belőle talán szerencsére nem lett belőle film. Én a rövid film hive vagyok, tehát az animációt én kimondottan rövid filmü müfajnak tartom, hallatlanul sürit, nagyon röviden és sürün tudja megfogalmazni, vagy kifejezni a gondolatait. Én minden hosszabb alkotást én már higitásnak érzem. Tehát higitva érzem.

- Amikor elolyastam, hogy mit végzett, akkor ugy gondolkodtam azon, hogy vajon tényleg megfelelő kiteljesitési formát ad ez a rajzfilm készités, hiszen annyi más terület lenne, ahová egy jó rajzoló, vagy esetleg jól iró ember fordulhatna. Tehát tulajdonképpen mért érzi a rajzfilmet, mint megvalósitási lehetőséget.

- Hát ez számomra azzá vált. Én szakmám szerint belső épitész vagyok, de én ezt csak a diplomáig készitettem, tehát a diploma után én már nem dolgoztam belső épitészként. A grafika vonzott elsősorban és nem a rajzfilm, azt hiszem 5-6 év után kezdtemel, csináltam az első filmemet a Pannonia Filmstudisóban és tulajdonképpen belenőttem, vagy

hozzám nőtt, vagy találtam valamilyen fajta kifejezési formát, ugyanakkor egy érdeklődési területet, ami ugy érzem, hogy engem ez kielégit. Nem tudnám másképp megoldani az életem problémáit. Az irásról az egy szakkönyv volt tulajdonképpen, amit irtam az nem egy irói mü.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1967 MÁR

KÖZNEVELÉS

Szoboszlay Péter

1021

Szoboszlay Péter (Budapest) rajza

...kában lehne.

És ha ilyenkor egy cikk meg-
pendíti valamelyik pedagógus hi-
báját, összefog a tantestület. Már
megint bántják a pedagógusokat
– mondják — és olyan hangulat
alakul ki köztük, mintha egy szer-
vezett erő arra szövetkeznék,
hogy lerombolja a pedagógusok
nagyon megérdemelt és jogos te-
kintélyét.

SZOBOSZLAY GÉZA, térképész,/1908/

ULBRICH könyve II.részében Burgenland és környező államok községi térképei,legtöbb 1770 után.A koraiak méret arányai premetrikus korból valók,a későbbiek legtöbbje méterrendszerben készült és nagyrészük a bpesti Állam-nyomba terméke.A térképek szerzői többségükben magyarok igy Szoboszlay Géza is. 289.old

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich:Allgemeine Bibliographie des Burgenlandes 287.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évf. 1974. 2.szám, Szombathely

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-749/ 340-726

Szoboszlay Péter, bábjátékos, grafikus, rajzfilmrendező

PETŐFI NÉPE

1984 MÁJ 2 0

1021

MŰVÉSZPORTRÉ

Szoboszlay Péter

„A film — körülnézés a világban"

1937-ben született Diósgyőrben. Miskolci és sárospataki diákévek után került a Magyar Iparművészeti Főiskolára, ahol belsőépítész diplomát szerzett. 1969 óta a Pannónia Filmstúdió rajzfilmrendezője. Alkotásaival jó néhány nemzetközi és hazai fesztiváldíjat nyert. Közben tervezett plakátokat, emblémákat, színházi díszleteket, illusztrált mesekönyvet. Plakátjaival, grafikáival több rangos kiállításon szerepelt. 1977-ben a Corvina Kiadó gondozásában jelent meg A rajzfilm című könyve. Előbb az iparművészeti főiskolán, majd 1980-tól a képzőművészeti főiskolán vezet fakultatív animációs filmes speciálkollégiumot. A kubai és a finn televízió meghívására szakmai továbbképzéseket tartott a külföldi kollégáknak. 1981 óta a Pannónia Filmstúdió kecskeméti műtermében dolgozik. Tagja a Magyar Népköztársaság Művészeti Alapjának és a Magyar Film- és Televíziós Művészek Szövetségének. Az idén, április 4-én Balázs Béla-díjjal ismerték el munkásságát.

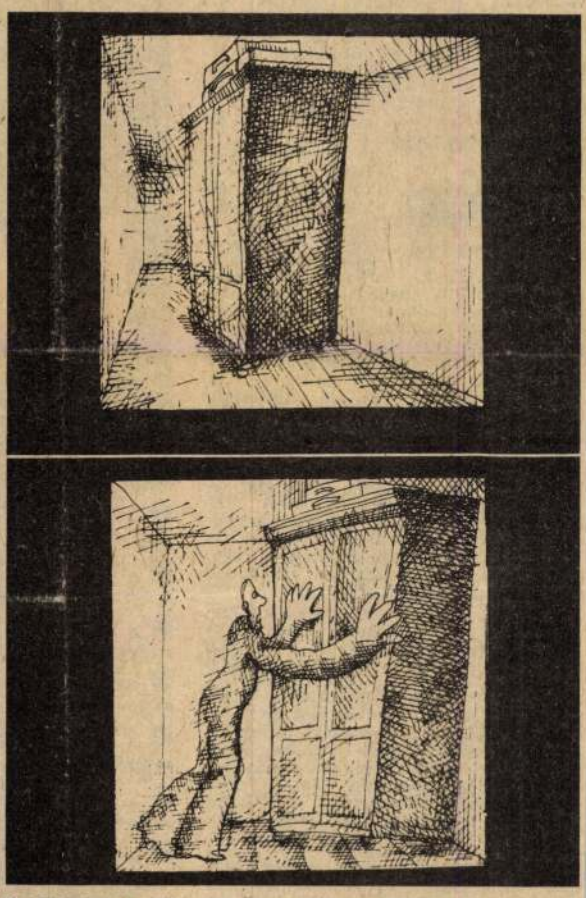

Részlet a Hé, te! forgatókönyvéből.

— Véletlenül lettem rajzfilmrendező. 1961-ben kerültem a Pannónia Filmstúdióba, ahol grafikai tervezőként kezdtem dolgozni. Évekkel később Görgey Gábor kezembe nyomta Janikovszky Éva Ha én felnőtt lennék című könyvét, ebből készült az első filmem, amit a mai napig sem tagadok meg. Azóta inkább szerzői filmeket csinálok: egyszemélyben vagyok írójuk, tervezőjük, rendezőjük, alkalmanként animátoruk is. Talán nagyképű az összehasonlítás, de ezek annyira az enyémek, mint mondjuk egy írónak a regényei. Legjobban az építőjátékhoz hasonlítanak, mindenféle elemből épülnek fel, s ezeket kell a munka során egymáshoz illeszteni. Aztán megkezdődik a gyártás, s az ember csak ül egy üres fehér papír előtt, amin nincs semmi. És kínlódik.

Ihletet sok helyről kaphat az ember, az irodalomból, az életből, a barátaitól. Engem leginkább bizonyos mondatok, monológok, hangok inspirálnak. Én a legszemélyesebb dolgaimat viszem filmre. Esetenként szerzőtársakkal is dolgozom; a Sós lötty sztorija egy közértben hallott beszélgetés alapján született. A Rend a házban című filmemhez Szilágyi János gyűjtötte az anyagot, a Gyerekek szürke háttér előtt pedig Váradi Júlia riportjára épül. Ez utóbbit a tévének csináltam.

— A legizgalmasabb munkáim egyike volt a Több mese egy sorban, amely nemzetközi szervezetünk, az ASIFA és egy olasz producer vállalkozásában készült. Ebben a Kincskereső kisködmönt dolgoztam fel. Egy tízperces rajzfilmem körülbelül egy évig készül, vagy valamivel hosszabb ideig. Közben persze mással is foglalkozom: dolgozom a MAFILM-nek, címeket, betéteket készítek a tévének. Amit most csinálok, hallatlanul jó játéknak tartom. Ezek a gyurmafigurák az iskolatévé szignáljában fognak életre kelni.

— Most készül a Hogyan került Eszter az asztalra? című filmem, ezzel a forgatókönyvvel elnyertem a megyei tanács ösztöndíját. Van egy ötéves lányom, s amikor elkezdtem a gondolattal foglalkozni, akkor még éppen hogy csak felért az íróasztalomig. A film: körülnézés a világban — az asztalon rajta van az egész életem, jön egy gyerek, és egyszercsak mindent rajta keresztül látok. A film tulajdonképpen nem róla szól, hanem minden gyerekről. Azt akarom számba venni, hogy mi, felnőttek, mit építünk köréjük, mit hagyunk rájuk. Nem is sztori, hanem egy naponta újraélt élmény, soha sincs vége. Eszter kora változik, nő az értelmi képessége, egyre több dologgal szembesül, s így engem is szembesít. De nem szívesen mesélek filmtörténeteket.

— Túlságosan is magyarországi témákat dolgozok föl, s ezt vállalom is. Emiatt viszont filmjeimet nehezen értik meg külföldön. A legnagyobb sikert a Hé, te! aratta, igaz, ez kimondottan internacionalista film. Chicagóban bronz Hugó-díjat nyertem vele 1977-ben, Thessalonikiben a zsüri különdíját kaptam, és benne volt a díjnyertes nemzeti összeállításban is Oberhausenben.

— Az animációs film ugyanolyan gyűjtőfogalom, mint például az irodalom. Hogy manapság, ha rajzfilmről beszélünk, mindenkinek a gyerekeknek szóló szórakoztató alkotások ugranak be, az Walt Disney-nek köszönhető, aki teljesen felborította az egyensúlyt, a gondolkodásra apelláló filmeket jóformán kiszorította ebből a műfajból. Amikor én elkezdtem rajzfilmet csinálni, akkor döbbentem rá, hogy ezen a formanyelven fontos dolgokat is el lehet mondani. Megjelenítem a kimondott szót, s ha ezt ad absurdum viszem, olyan dolgokat mutathatok fel, amelyeket az élet is produkálhatna. Mi történik, ha valakire ráüvöltenek egy éjszaka, vagy miként jut el a Rend a házban házmestere a fasisztaideákig. Szerettem volna már fergetegesen jókedvű filmeket is csinálni, de ahogy nekifogok, kezd az egész komolyra fordulni.

— Filmjeinket sajnos kísérő filmként vetítik, utóéletükről, fogadtatásukról jóformán semmit sem tudunk. Azt is csak úgy véletlenül hallottam, hogy Pesten az Alfa moziban a krimire összegyűlt közönség megtapsolta a Rend a házbant, a Hé, te! viszont általában rosszul sül el. Legjobban a szerzői esteket szeretem, ahol egyszerre vetítik a filmjeimet, és utána szembesülhetek a közönséggel. Ezek a filmek nem pályáznak ötperces sikerre, s merem remélni, hogy hatásuk nemcsak addig tart. Ez válasz arra is, hogy miért készülnek olyan hosszú ideig. Egy egész éves munka eredménye, nem lehet pusztán annyi, hogy pár percre mosolyt fakasszon a nézők arcára.

Kormos Emese

Munkaalkalom

A HABSELYEM Kötöttárugyár felvételre keres szakképzett, vagy betanuló férfi vágó-szabászt, készáru minősítő — csomagoló-munkakörbe szakképzett varrónőt, gépi varrói munkakörbe szakképzett vagy betanuló női dolgozókat, valamint raktárba férfi segédmunkást. Jelentkezni lehet: Habselyem Kötöttárugyár Kecskemét, Mindszenti u. 2. 888

FAIPARI technikust, legalább két évi gyakorlattal, vagy faipari gyakorlattal rendelkező erdésztechnikust keresünk müvezetői munkakörbe. Fizetés megegyezés szerint. Esetleg lakást is adunk. KEFAG. Fafeldolgozó Üzem Jánoshalma, Kisszállási u. 10. 6440. 887

KISKUNHALASI

AUTÓJAVÍTÓ VÁLLALAT

A KISKUNHALASI Autójavító Vállalat alkatrész felújításra felvesz a gépjármű technika iránt érdeklődők közül lakatos, géplakatos, hegesztő, gépszerelő szakmunkásokat. Felveszünk továbbá karosszéria-lakatos, autófényező és autószerelő szakmunkásokat. Kiemelt teljesítménybérezés! 40 órás munkahét. Jelentkezni lehet: Kiskunhalas, Kőrösi út 23. Telefon: 11-858. 67

17 ÉVET betöltött **DIÁKOK RÉSZÉRE** munkalehetőséget ajánlunk a **NYÁRI SZÜNETBEN**, az alábbi munkakörökben: hírlapkézbesítés, hírlapárusítás. 18 évet betöltött **DIÁKOK RÉSZÉRE** belterületi postakézbesítés, ügyintéző-belső munkakörökben. Jelentkezés a kecskeméti megyei postahivatalban a munkaügyi előadónál, vagy a városi hírlaposztályon. 982

DUTÉP KECSKEMÉT

A DUNA—TISZA közi Állami Építőipari Vállalat pályázatot hirdet **MARKETING** OSZTÁLYVEZETŐ-i munkakör betöltésére. A kinevezésre kerülő osztályvezető feladata, a korszerű technológiákkal készített ipari termékek értékesítése. A tevékenységhez szükséges értékelemzés, marketing végzése, reklámstratégiai irányítása. A vállalat termékeit bemutató kiállításokon történő részvétel szervezése. Pályázhatnak: közgazdasági, építés-, ill. építőmérnöki, valamint épületgépész-mérnöki végzettséggel és minimum 5 éves szakmai gyakorlattal rendelkezők. A kinevezés 5 éves időtartamra szól. A pályázatokat szakmai önéletrajzzal együtt kérjük a DUTÉP személyzeti és oktatási osztályvezetőjének megküldeni, a megjelenéstől számított 15 napon belül. Cím: Kecskemét, Klapka u. 34. 955

KÖZÉP-MAGYARORSZÁGI Pincegazdaság bérosztálya felvételre keres közgazdasági érettségivel rendelkező bérelszámolót, SZTK-ügyintézőt. Jelentkezés: Kecskemét, Katona J. tér 8. sz. személyzeti vezetőnél. 959

HUNGAVIS

A KECSKEMÉTI Baromfifeldolgozó Vállalat felvesz baromfidarabolási, -csomagolási munkákhoz női és férfi segédmunkásokat, jó kereseti lehetőséggel, teljesítményhez kötött prémium mellett, 40 órás munkahét, egyműszakos munkaidő-beosztással. Valamint továbbfeldolgozó üzemébe húsipari szakmunkásokat és hentest. A vállalat kedvezményes étkezést, védőruhát, gyermekének óvodai, bölcsődei elhelyezést biztosít. Jelentkezés: a vállalat munkaügyi osztályán, Kecskemét, Ceglédi út 7—11. 1868

HUNGAVIS

FIGYELEM! Gyesen levők és szabad idővel rendelkezők! Kiemelt kereseti lehetőség mellett baromfidarabolás, csomagolási munkákhoz napi 4 órás munkaidőben alkalmaz a Kecskeméti Baromfifeldolgozó Vállalat dolgozókat. Gyermekfelügyeletet biztosítunk. Jelentkezés a vállalat munkaügyi osztályán, Ceglédi út 7—11. 1870

A KECSKEMÉTI Zománc és Kádgyár jó kereseti lehetőségeket biztosító öntödei munkakörökbe felvesz munkavállalókat. Jelentkezni lehet a vállalat munkaügyi osztályán, Kecskemét, Halasi út 2. sz. alatt. 862

JÓ kereseti lehetőséggel targoncavezetőket, raktári munkásokat, továbbá női dolgozókat csomagoló munkakörbe felveszünk. Jelentkezni lehet: AGROKER Vállalat csomagoló üzeme, Kecskemét, Matkói út 3. 1838

RAKTÁROZÁS CÉLJÁRA
ÉRBE VENNE HOSSZABB
ENYIVÁROSBAN
obi címre kérünk:
Számítóközpontja
Irinyi u. 17. sz.
960

ÉS VIDÉKE ÁFÉSZ

Mennyit ér
Mennyibe ke
Bizonyára már Ön is kiszámolta.

Az új lakásbiztosítás 24–féle káresemény bekövetkeztekor nyújt anyagi fedezetet.

KÁR LENNE

lakásbiztosítás

NÉLKÜL.

Borbáspusztai Lovasnapok Kecskeméten

1984. május 25-26-27.

Országos Kettesfogathajtó Bajnokság I. fordulója

május 27-én délután

AKADÁLYHAJTÁS NÉGYES FOGATOK RÉSZÉRE.

Megyei díjlovagló és ugrató bajnokság.
Csikós- és pusztaötös-bemutatók.
Magyar pásztor- és őrző kutyafajták bemutatója.
AGROKER-i kisgépek, mezőgazdasági eszközök és vegyszerek vására.

ORSZÁGOS PATKOLÓVERSENY.

Gyermekeknek díjtalan pónilovaglás, kocsikázás.

TOMBOLA:
főnyeremény 1 póniló, különböző mezőgazdasági termékek, kisállatok.

Népművészeti ajándékvásár, szórakoztató mutatványosok.

HIDEG ÉS MELEG ÉTELEK, ITALOK.

HELYSZÍN: 44-es főközlekedési út 10-es km-nél
Kecskemét MÁVAUT-pályaudvartól különjáratok (bérletek nem érvényesek).

Reggel 9 órától 17 óráig folyamatos műsor.

1850

Szoboszlay Imre

ötvös

1911.

Éinnisk 1930

89. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS FELÜGYELŐSÉGA
237 1931
1931 jun. 19.

la construction et dans l'état d
ques.
Examen des travaux de consolidat
protection.
Quels matériaux doivent être uti
visibles et invisibles des édifi
peut-il être recommandé ? Procéd
ments anciens contre les agents
Conservation de la statuaire et

IV - Entourage des monuments - Protec
servitudes esthétiques et archéo
Dégagement des Monuments.
Rôle de la végétation comme élém
édifices.

V - Utilisation des Monuments - Affe
té ou inconciliables avec leur c

VI - De l'utilité d'un classement int

VII - De l'utilité d'un centre internat
ments d'art et d'histoire et col
naux de documentation.

VIII - Quels sont les points particulie
que l'Office International des M
d'action.

-:-:-:

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM
1981 NOV 28

Szoboszlay Péter

1021

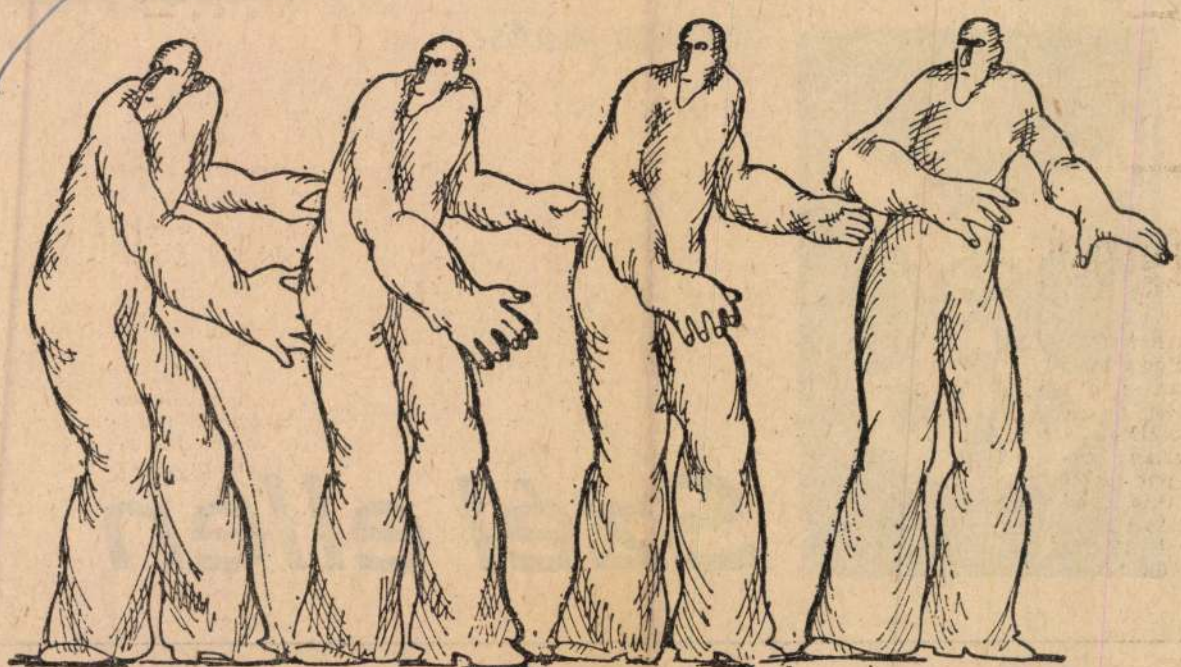

Szoboszlay Péter rajza

Népesedési g

MISKOLCZI MIKLÓS:

Szél ellen

Családfám nincs, csak ez a sebtében fölrajzolt vázlat: nagyszülejmnek (2—4 elemi iskolai

hogy létezik. Vajon hogyan változna ez a valóság, ha bevezetnék a javasolt gyermeknevelési hozzájá-

rítési díjakkal, ingyenes iskolázás, ingyenes orvosi ellátás, a beteg gyerek édesanyjának táppénzre

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1982 JAN 29

Szoboszlay Péter

1021

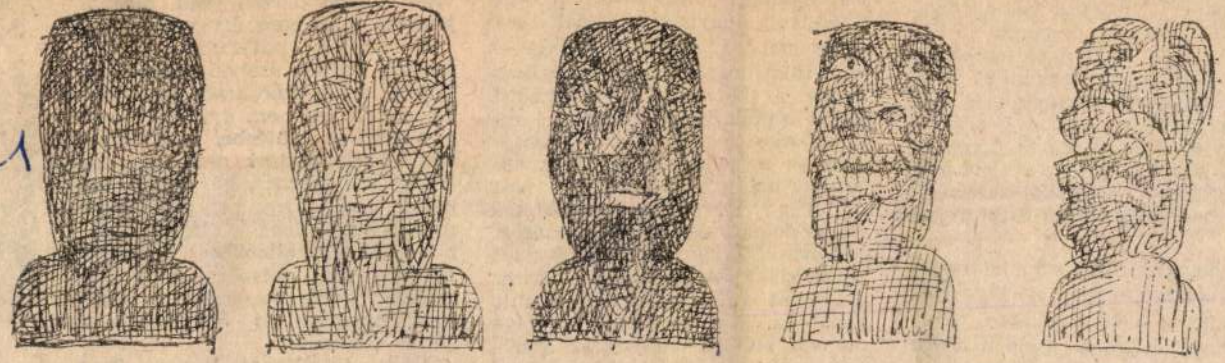

Szoboszlay Péter: Faragvány

1982 JANUÁR 29.

hibás beszéd, akkor még a műalkotások is szentesítik ezt a folyamatot?! Továbbá: micsoda őrültség az, hogy a film főszereplőjét, ezt a torzonborz, mosdatlan, felelőtlen fiatalembert csak azért, mert néhány dallamot el tud játszani a hegedűjén, Beethovennek becézik?! Akkor csoda-e, ha az emlékkönyvek sutácska rímfaragói szerényen csak kis-Petőfinek nevezik magukat?!

De hagyjuk most ezt a jól nevelt kultúrbosszankodást, s figyeljük, mint pereg a film! Hiszen a falhoz vágott könyvek is éppen abban különböznek a szelíden félretolt és félbehagyott olvasmányoktól, hogy

ni! Nyámnyila álmodozó, aki még sikereit is lagymatagságával éri el, semmi erő, semmi férfiasság — mi közöm hozzá?! Anakronisztikus figura, a tíz-tizenöt évvel ezelőtti szelíd hippik kései kisöccse, aki itt és most virágot fest a homlokára és mosolyogva tartja az arcát egy második pofonnak is. Hát hol él ez?! Körülötte mindenki teszi a dolgát, él, dolgozik, szerez, érvényesül, ahogy tud, ő meg csak maflákodik. A bátyja is állami gondozott volt, mégis van tanult szakmája, jó munkahelye, vendégmunkás volt három évig az NDK-ban, amire vágyott, azt megvette vagy megveszi magának —

a védelem hasznos, bár szürke sorába), „hátrányos helyzete", szűk mozgástere ellenére, lépésről lépésre eljut az ellenséges mező zárósoráig, s ott tetszés szerint, bármilyen tisztre becserélhető. Hogy akár egymaga is eldönthesse a játszma sorsát...

Vajon beváltható lesz-e Tarr Béla Szabadgyalogja?

K

SZOBOSZLAY PÉTER

Dizseri: Kockáról kockára, a magyar animáció krónikája 1948–1998

89.0.

Szobotzky Péter grafikus

Fekvonalas művekkel szerepel.

Tamás István: Tárlat a stúdióban

NÉPSZABADSÁG

Bp. 1962. máj. 24.

Szoboszlay Péter

"Rend a házban" c. rajzfilmjéről igen nagy elismeréssel ir Szabó György: "Kirándulás" cimmel. "Figyelmeztető parabolája egy "házmesteri" szövegre épül, a vásznon pedig egy embertelenség elleni protest tökéletes festményei peregnek."

Élet és Irodalom, Bp. 1971. ápr. 17.
XV. évf. 16. sz. 12. lap

Szoboszlay Péter

"Rend a házban" c. rajzfilmjéből a lap bemutat egy jelenetet.
Repr.
"Életre kelt tárgyak, rajzok, ötletek" cimmel a lap TV rovata ir a rajzfilm készitő müvészről és müvésztársairól.

Film Szinház Muzsika, Bp. 1971.ferb. 27.
XV. évf. 9. sz. 12-13. lap

Szoboszlay Péter
grafikus

A legmodernebb képzőművészete
montázsak és grafikák eszközeivel,
fejezi ki a végtelenül közérthető
és közérdekű mondanivalót.

Révész Zsuzsa: A Pannonia Studió.....
Müvészet, 1970.november - 46.lap

Szoboszlay Péter
Grafikus

„Sós lötty" (rypro)

Révész Imozsa: A Pannonia Stúdió . . .
Művészet, 1970. november – 46 lap

1021 · Peter Grobovsky

71° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333 - Casella Postale 3549
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

RIUNITO IN UNGHERIA IL CONSIGLIO DELL'AS.I.F.A.

UNA BUDAPEST MOLTO... ANIMATA

In una Budapest poco tipica per il mese di febbraio perché senza neve e tiepida di sole, si è riunito nei giorni 12 - 13 - 14, il Consiglio Direttivo dell'AS.I.F.A. (Association Internationale du Film D'Animation). Erano presenti: il Presidente signora Francoise Jaubert del Canadà, il segretario generale signora Lucia Olteanu della Romania, i vicepresidenti Ivan Ivanov-Vano dell'Urss e John Halas dell'Inghilterra, il tesoriere Zelimir Matko della Jugoslavia, ed i Consiglieri: Bruno Edera della Svizzera, Zelimir Maillet della Francia, Georgy Matolcsy dell'Ungheria, Milivoj Pogrmilovich della Jugoslavia, signora Katja Georgi della Repubblica Democratica Tedesca, Jiri Brdecka della Cecoslovacchia, Todor Dinov della Bulgaria, Lev Atamanov dell'URSS, Jerzy Kotowsky della Polonia, e in fine i due Consiglieri italiani Ezio Gagliardo e Max Massimino-Garniér. I Consiglieri assenti avevano dato le loro deleghe a vari membri presenti; erano così rappresentati: Robert Verrall del Canadà, John Littlejohn e Les Goldmann degli USA, Joji Kuri del Giappone, Ion Popescu-Gopo della Romania e Manuel Otero della Francia.

All'ordine del giorno vari punti, tra cui i principali:

— l'approvazione del verbale della riunione del Consiglio Direttivo precedente tenu-

commerciali;

— la presentazione del Symposium Internazionale di studio sull'animazione che si svolgerà a Dresda (D.D.R.) dal 14 al 17 marzo;

— l'approvazione dell'iscrizione di nuovi membri effettivi presentati dalla Svizzera, Francia, Italia e Canadà; ed in fine, cosa più importante: la preparazione dell'Assemblea Generale dell'AS.I.F.A. che avrà luogo il 15 giugno ad Annecy durante il Festival Internazionale del film d'animazione, per l'elezione del nuovo Consiglio Direttivo e l'eventuale modifica dello Statuto secondo due proposizioni:

— una presentata dalla Francia, che propone di trasformare l'AS.I.F.A. da una associazione individuale ad una federazione di associazioni nazionali,

— l'altra presentata dal Canadà che propone come incompatibili con le cariche del Direttorio (Presidente, Vice-Presidente, Tesoriere e Segretario generale) la carica di Direttore di un Festival ufficiale dell'AS.I.F.A. o di persona con prevalente attività commerciale all'interno di una organizzazione produttiva.

Tra i risultati più importanti emersi dalla riunione del Consiglio Direttivo, le indiscrezioni filtrate segnalano la rinuncia del Festival Internazionale del Film d'Animazione di Mamaia (Romania) al calendario ap-

Peter Szoboszlay «Scuola di danza».

sono state offerte a loro. Si è trattato di proiezioni di film, in animazione che qualche membro ha voluto presentare ai suoi colleghi. Così la signora Jaubert ha presentato due film canadesi tra cui una «opera prima» molto interessante che senz'altro si rivedrà a qualche Festival

La Romania poi ha inviato per mezzo della signora Lucia

dell'Hungarian Filmakers Club.

Anche la Pannonia natural-

che, con sottile ironia, fa il verso ai più consueti luoghi comuni iconografici dell'a-

punti, tra cui i principali:

— l'approvazione del verbale della riunione del Consiglio Direttivo precedente tenutasi a Zagabria nel giugno 1972;

— le comunicazioni sull'attività delle A.S.I.F.A. nazionali di Francia, Canadà Svizzera, D.D.R. ed URSS;

— la relazione della signora Katja Georgi, sull'accordo firmato tra l'A.S.I.F.A. e lo Staatliches Filmarchiv (Archivio statale di film) della D.D.R. con sede a Berlino e diretto dal signor Wolfgang Klaue; accordo per cui lo Staatliches Filmarchiv raccoglierà copie o negativi di film importanti in animazione di tutti i tempi e di tutti i paesi e, a sue spese, ne farà altre copie non solo per la conservazione, ma anche per la distribuzione in programmi internazionali per proiezioni non

ni filtrate segnalano la rinuncia del Festival Internazionale del Film d'Animazione di Mamaia (Romania) al calendario approvato a suo tempo a Zagabria nel 1972, per gli anni 1974 e 1976, per questa ragione, con ogni probabilità, il Festival di Zagabria ne prenderà il posto nel mese di giugno in entrambi gli anni.

Contemporaneamente sembra che si proporrà all'Assemblea Generale di Annecy lo spostamento del segretario Generale da Bucarest (Romania) a Budapest (Ungheria) mantenendo alla Segreteria Generale l'incarico della pubblicazione del bollettino.

Tre giorni di duro lavoro per i membri del Consiglio, con discussioni che si sono protratte anche durante i pranzi ufficiali e si sono interrotte solo durante le proiezioni che

che senz'altro si rivedrà a qualche Festival

La Romania poi ha inviato per mezzo della signora Lucia Olteanu alcune pellicole tra le quali il film di co-produzione italo-romena tra la Corona Cinematografica e l'Animafilm di Sabin Balasa «Ritorno nel futuro». L'Unione Sovietica era presente con dei film di Lev Atamanov, Nicolaj Serebriakov e Fjodor Hiltruk. Dall'Italia, in fine, il Presidente delle Cinematografie Specializzate Ezio Gagliardo ha portato dei film di Manfredo Manfredi, Giulio Gomas e Magdalo Mussio, che senza peccare di favoritismi, possiamo dire sono state le pellicole che hanno suscitato il maggior interesse, non solo durante le proiezioni al Pannonia-Film-Studio per i collaboratori dello studio stesso, ma anche alla proiezione

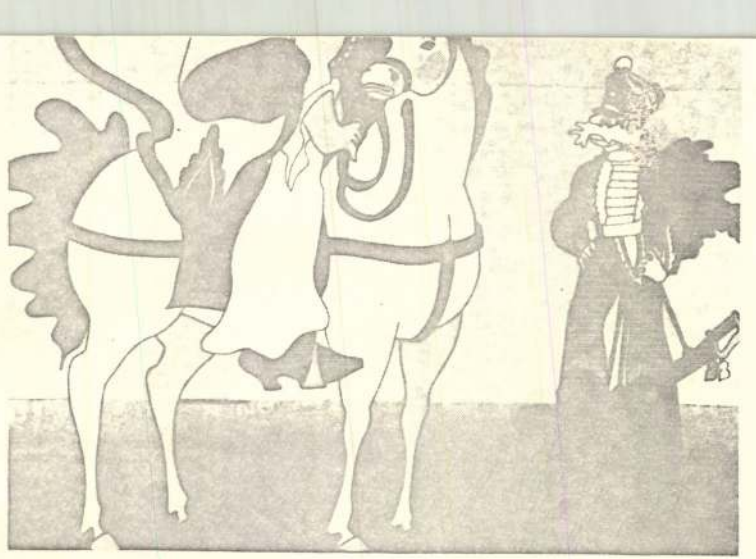

Marcell Jankovics «Janos Viter».

mente ha contribuito con qualche film inedito; vanno segnalati gli estratti dei due lungometraggi che, sono attualmente in produzione: uno dal titolo «Hugo the hyppo'» (Hugo l'ippopotamo) una co-produzione ungaro-nord americana, alla quale collaborano con l'ungherese Jozsef Gémes due co-registi: lo statunitense Bill Feigenbaum e l'inglese Graham Percy; l'altro realizzato in occasione dell'anniversario del famoso poeta ungherese del secolo scorso Sandor Petofi, che si intitola «Jànos Viter» su soggetto di Marcell Jankovics, Peter Szoboszly, e Taamas Szabo-Sipos, e con la regia di Jankovics, l'animazione dello stesso Jankovics, di Jozsef Nepp e di Béla Ternovszèy e le scenografie di Zsolt Eichly.

Oltre a questi saggi di lungometraggi vanno anche segnalati dei cortometraggi assai interessanti. Di particolare valore l'ultima opera di Sandor Reisenbuechler: «AZ 1812».

Di Peter Szoboszla si è visto l'ultimo suo lavoro intitolato «Dance school» un film

nimazione mondiale.

Con queste proiezioni, dicevamo, è stato alleggerito il faticosissimo lavoro del Consiglio Direttivo dell'A.S.I.F.A., che ha così potuto ricordarsi che alla base di tutti i suoi discorsi c'è proprio... l'animazione.

Annette Heydenreich

Sandor Reisenbuecler «AZ 1812».

audio video

Notiziario dell'Unione Nazionale Industrie Cinetelevisive Specializzate Roma - Viale Regina Margherita 286 - Autorizz. Tribunale di Roma n. 14269 del 24-12-71.

Comitato di redazione:

Rosario Leone
Filippo Paolone

Dir. Resp. Cesare De Biase

Sped. Abb. Post. Gr. III (70%)

Stampa GEC - Roma

Pubblicazione mensile

Szaboszlay Péter

A jubileumi plakátkiállításon szerepel „Óh, az a csodálatos háború" c. film reklámja. (említve)

P. Szücs Jilianna: Jubileumi plakátkiállítás a szepművészeti múzeumban.

Kritika, Budapest, 1975...6.

Szoboszlay Péter 1)

a János vitéz c. Petőfi-mű rajzfilmjének elkészítésére kapott megbízást Jankovich Marcell- és Szabó Sipos Tamással közösen, a Petőfi Bizottság és a filmművészeti szervek döntése alapján.

Pálos Miklós: Bemutatjuk Petőfi társszerzőit.

Ország Világ, Budapest, 1971. nov. 10.

Szobaszlay Péter 2.) Fakultatás.

Az Egyesült Államokban megjelenő Variety c. lap háram új rajzfilmjét emeli ki: „Ha én felnőtt volnék" – „Sós lötty" – „Rend a házban" (emlétve).

Pálos Miklós: Bemutatjuk Petőfi társszerzőit.

Ország Világ, Budapest, 1971. nov. 10.

Szoboszlay Péter

szerepelt a jubileumi plakátkiállitáson
a Szépmüvészeti Muzeumban.

Magyar Hirlap 1974 85/6

Szobotka Péter

Részvétel a kiállításon

Jubileumi Plakátkiállítás
Bp. Építőművész. Múz. 1975.

Szobszlay Éva

Az 1974-75 tanévben fejezte be tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán, festő restaurátor szakon, az V. évfolyamon

Címe: 1111 Bp. Bartók B. út. 34

Magyar Képzőművészeti Főiskola

Szoboszlay Péter

Gáll István: "Nagy élmény" cimmel a Pannonia Filmstudióban készült rajzfilm-sorozatokról és a rajzfilmeket készitő müvészek munkájáról ad képet.
Értékel grafikai felkészültségüket és felsorolja a filmek alkotóit: Szoboszlay Péter, Puszta Péter, Gémes József, Lisziák Elek, Bélai István, Bleier Edit és Gyulai Liviusz, akinek neve mellett található a részletes beszámoló.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. febr. 12.
XXI. évf. 7. sz. 12-13. lap.

Szoboszlay Péter

A rajzönálló életre is képes, pld. Szoboszlay „Sós Lötty"-ében, melynek nincs története. Ez a film kelki viszonylatokat jelenít meg, hogy olyan fiatalasszonynak keresett alakot, akit a fiára féltékeny anyós mindent megbíditó amőbasárkánynak képzel. (mulitve)

Vadas József: A mozgófilmek állóképeiről.

Filmvilág, Budapest, 1977. márc. 1.

Szaboszlay Péter

„Több mese egy sorban"

Mengyhárt László: Az ötlet még nem művészet
Művészet, 1975. november - 25. oldal

Szoboszlay Sándor

szobrász és építőművész

Kollégiumi tanár, a Bauhaus-
mozgalom egyik legelső magyar részvevője
az ausztráliai Sydney-ben elhúnyt.

Magyar Nemzet 1974 január 10
4. old.

M.D.K.

Szoboszlay Sándor

"A nyiregyházi kath. gimnázium 14 éves tanulója feltünést keltő szobraival első dijat nyert a„Tehetséges Ifjak" kiállitásán".
Fényképét szobraival együtt közli a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1926. márc. 14-20.
XVI. évf. 11. sz. 36. lap

.J.G.N.

Szoboszlay Sándor MDK

Siremlék terv. repr.

Műcsarnok, Képzőm. Főisk. kiáll. 1937.

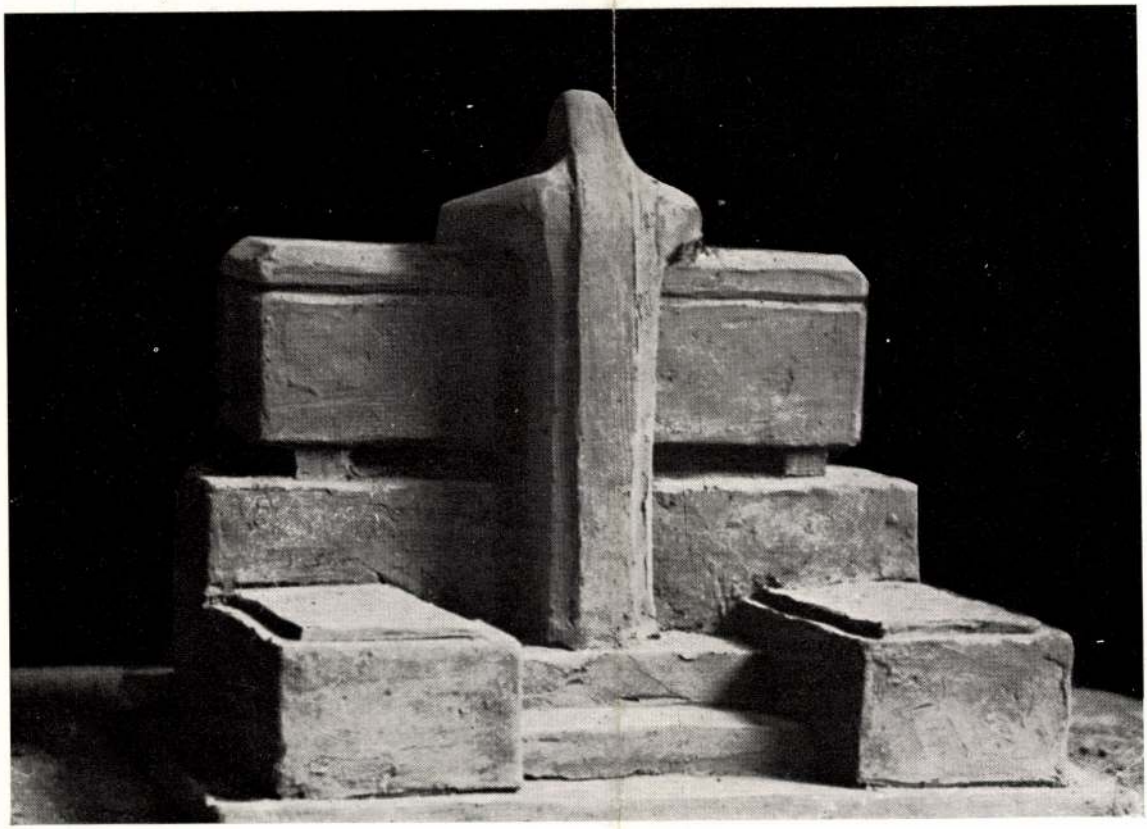

SZOBOSZLAY SÁNDOR: SIREMLÉK TERV.

TANÁR: DR. LECHNER J.

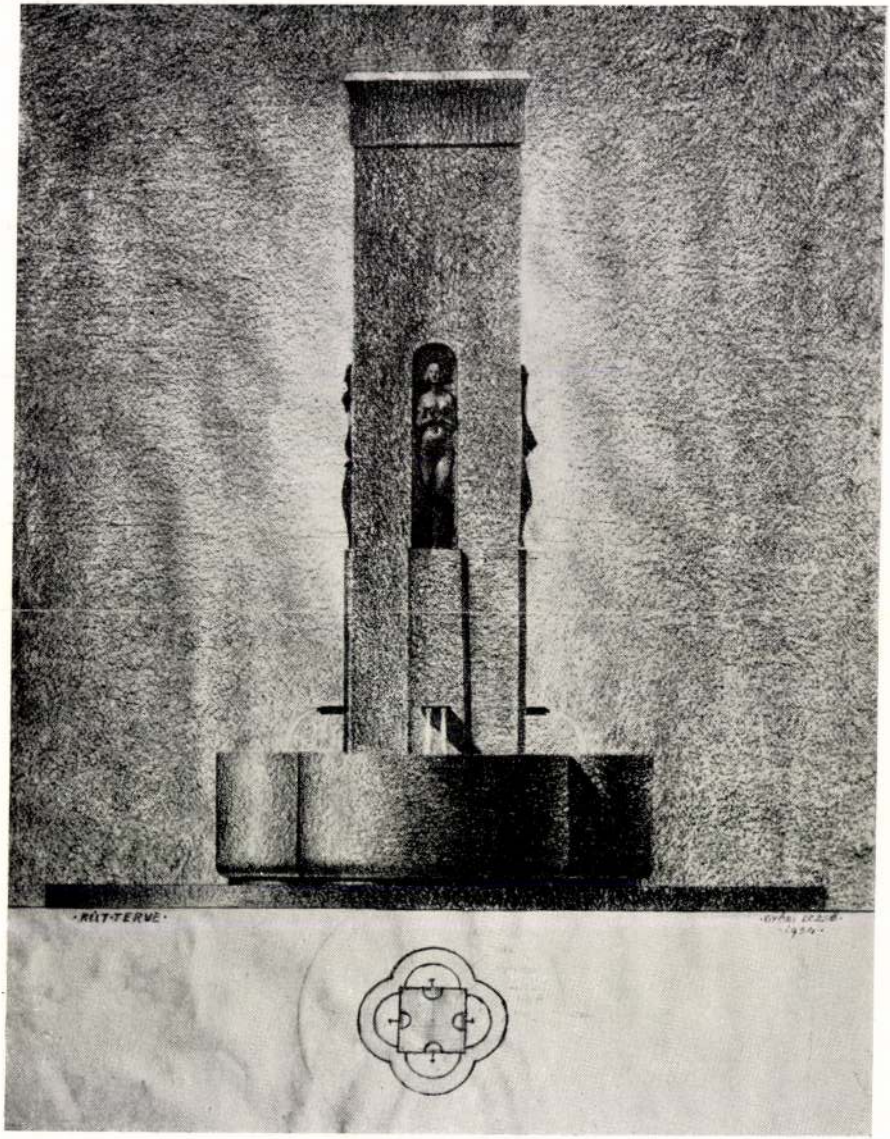

GYŐRI DEZSŐ: KÚT TERVE. TANÁR: DR. LECHNER J.

Szoboszlay Sándor

V. é.

szobrászati szak.

Ferképzomfoiskèvk

1933–34. 47. l.

Folyó julius 20.

.....évi .....hó.....

266

.....szám alatt kelt felterjesz

tésére tudomés és további eljárás

céljából mésolatban megküldöm

ktatásügyi miniszternek jelen kelet
zámv. VII. és csekkosztályhoz intézett

számvevőséget, hogy Schulek János .
. . . . . .
ylós-ut 86. . . . . :/
s vissza . . . . . történt hivatalos
ilt utiköltségeiről és napidijairól
m által érvényesitett utiszámlája
I a r m i n c n é g y . . . . . P
számu kiadási csekkszámla terhére
29. évi augusztus hó 5- - n.

Szoboszlay Sándor

II. é.

l.

Képröm. Főisk. Erk

1930-31. 50. l.

SCHULEK JÁNOS
MŰÉPITÉSZ.

TELEFON 88—53.

A Müemlékek Országo

Mult év dec
tettem volt a tek. Bizottsághoz a
1929 év folyamán végzett munkálat
miután leszámolásomat az összes o
bemutattam volt.-

Azóta elkés
tisztikáját, s ennek alapján azok
mitások inkább házi használatra k

Szobosz lay Sándor MDK

Siremlék tervezet I-II.

Falikut tervezet

Mücsarnok 1937 Képzőm. Főisk. Kiáll.

Szoboszlav Sándor MDK

Siremlékterv, repr.

Mücsarnok 1937 Képzőm. Főisk. Kiáll.

Вдовенко Иван

Шевченко, Гер.

Szoboszlay Sándor V. é

szobrászszövendék

Debrecen varos koronázási jubileumi alapítványából 174. P. ösztöndíjat kapott.

Képzőm. Försk. Évk

1933-34. 31. l.

magyar király K. H. [illegible] LAJOS magyar király K. A. 1520. és 1526., L. K. 1527., A. (H. K.) V. 1526. verdejeggyel ellátott ezüst dénárjai. 6 darab . . . . . 2.—

779. V. FERDINÁND magyar király ezüst dénárjai, K. B. 1528. és N. C. 1555. 2 darab . . . . . 1.—

780. MIKSA JÓZSEF bajor választófejedelem ezüst tallérja 1769-ből. Hátán a „Patróna Bavariae" képe. I. Ferenc osztrák császár ezüst tallérja 1823-ból. 2 darab . . . . . 9.—

781. ANTAL SZÁSZ KIRÁLY ezüst 10 márkása 1836-ból. — II. VILMOS holland király 1845-ből való ezüst forintja. — IV. GYÖRGY angol király 1918-ból való ezüst ½ koronása. 3 darab . . 6.—

782. LENGYEL ÉS CSEH EZÜST HÁROM KRAJCÁROSOK. XVII. század. 9 darab . . . . 3.—

783. VEGYES XVIII—XX. SZÁZADBELI EZÜSTPÉNZEK. 19 darab . . . . . 5.—

784. I. FERENC OSZTRÁK CSÁSZÁR 1823-ból való ezüst tallérja. — I. FERDINÁND OSZTRÁK CSÁSZÁR 1847-ből való ezüst tallérja és ANTAL SZÁSZ KIRÁLY ezüst 10 márkása 1823-ból. 3 darab . . . . . 10.—

Szoboszlay Sándor

Siremléke szerepel a Kép. mint.
Főiskola kiállításán a műcsarnokban

Nemzeti Lyság 1937, III. 20.

Szoboszlay Sándor MDK

Napraforgó, pasztell

Tavasz, gouache

Beszélgetők, gouache

Műcsarnok 1960. Képző- és Iparitőművészeti körök Kiáll.

Szoboszlai Sándor

Táj, olf.

Műcsarnok 1960. Képző- és Iparművészeti körök Kiáll.

ben előadások és helyiség hiánya
kellett szüntetnie működését. Az Eg
Értesítő négy számát mégis kiadhatt

A *könyvtár* most is raktározva va
ség hiánya miatt. Állami letétkép
Divald Magyarországi szárnyas olt
művének II. füzetét és Hekler Görög
arczképszobrászat cz. művét. A remé
segélyen járt: Művészet és Magy
művészet; vétel: Buday Római fel
Évkönyveket, évi jelentéseket és ér
s egyéb műveket 1914-ben is több
dékoztak, összesen 81 darabban.

A *régészeti osztály* vezetője résztve
őskeresztény sírkamra és tartozékai víz

könyvtárot hadiszolgálatra vonult be. tár államsegély hiányában vétellel nem bodott.

ségtár őre a múzeum éremtára nagy k rendezéséhez fogott, mely állami gimnáziumi letétből és a múzeum anyagából áll.

ai, görög, barbár és a magyar pén- eghatározta és czédulázta, ujabban háborús jelvények és érmek főbb gyüjtötte össze. A katalógus még nem l.

ívül részt vett az 1914 nyarán ren- éprajzi tanfolyamon s azonkívül Csá- abaj és Kinorányban bevásárlásokat

okirat: 5 db. Ezek közül államsegélyen vettek 28 kötetet, állami letét 12 kötet, egyéb vétel és csere 432 kötet, ajándék és hagyomány 934 db. Különösen kiemelendő dr. Thaly László volt országgyűlési képviselő hagyománya, a melynek nagyrésze az 1848—49-iki szabadságharczra s az azt követő emigráczióra vonatkozó értékes művekből áll. A könyvtárnak erre a nevezetes időszakra vonatkozó készlete Thaly László hagyományával kibővülve igen gazdaggá, sőt majdnem teljessé lett. Ez a hagyaték állott 287 kötet könyvből 18 db apró-nyomtatványból, 27 db térképből, 1 db. kéziratból, 5 db. oklevélből és 76 db fényképből. A könyvtár állo-

Szoboszlai Sándor MDK

k.

„finom, bensőséges művészettel" készült akvarellei láthatók [a Derkovits-Teremben.]

P.M.: Jegyzetek kiállításokról

Népszabadság Bp. 1960. jan. 28. 8.1

Jeder Schuss ein Treffer

MDK

Szoboszlay Sándor

1932/33. iparostanonciskolai rajztanitói oklevelet kapott.

Képzőmüv. Főisk. Évk. 1932/33. 57 l.

Szoboszlay Sándor

Képzőm. főisk. kiáll. 1937

312. Szoboszlay Sándor . Síremlék tervezet
313. Szoboszlay Sándor . Falikút tervezet
314. Szoboszlay Sándor . Síremlék tervezete

Tanár: dr. Lechner J.

RAFIKA

SÉT SZOLGÁLÓ FOLYÓIRAT

KIADJA

LÓS

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Szoboszlai Sándor

BÉKÉSMEGYEI NÉPUJSÁG

1964 DEC 25.

Hazafelé

Szoboszlai Sándor

Magyar Hirdető
SAJTÓIRODA
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

BÉKÉSMEGYEI NÉPÚJSÁG

...ész újra karácsony.

...kor egyedül lehet az utcán.

A tsz tagjai: Fiatalító kú

Szoboszlay Sándor

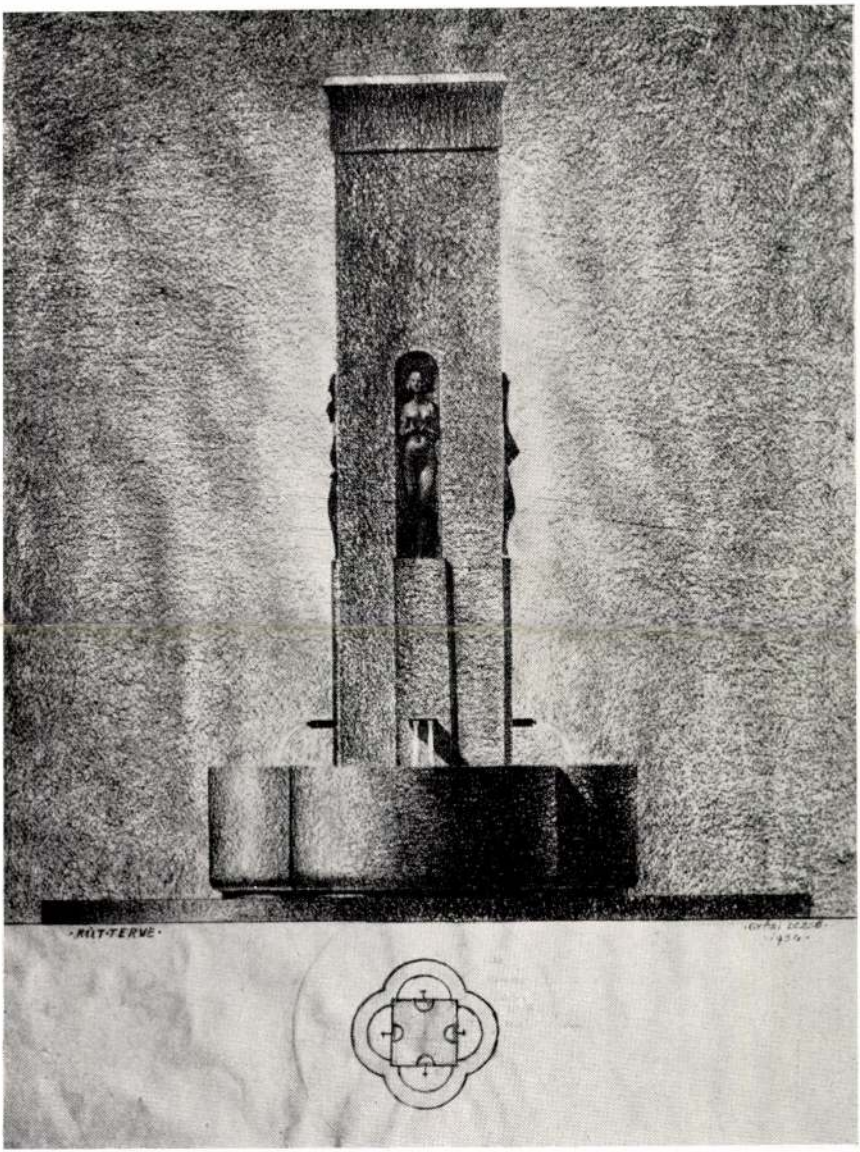

Műcsarnok. Képzőm.
Jőrisk. kiáll. 1937

GYŐRI DEZSŐ: KÚT TERVE. TANÁR: DR. LECHNER J.

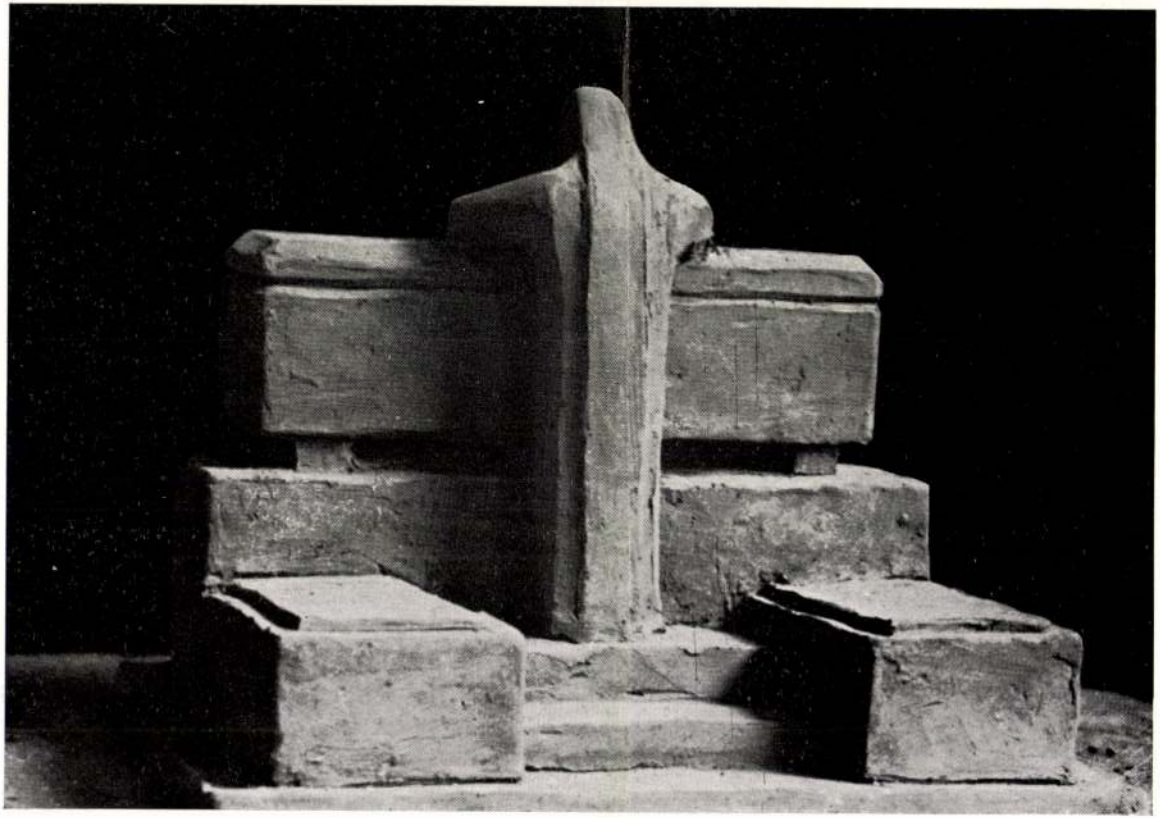

SZOBOSZLAY SÁNDOR: SIREMLÉK TERV.

TANÁR: DR. LECHNER J.

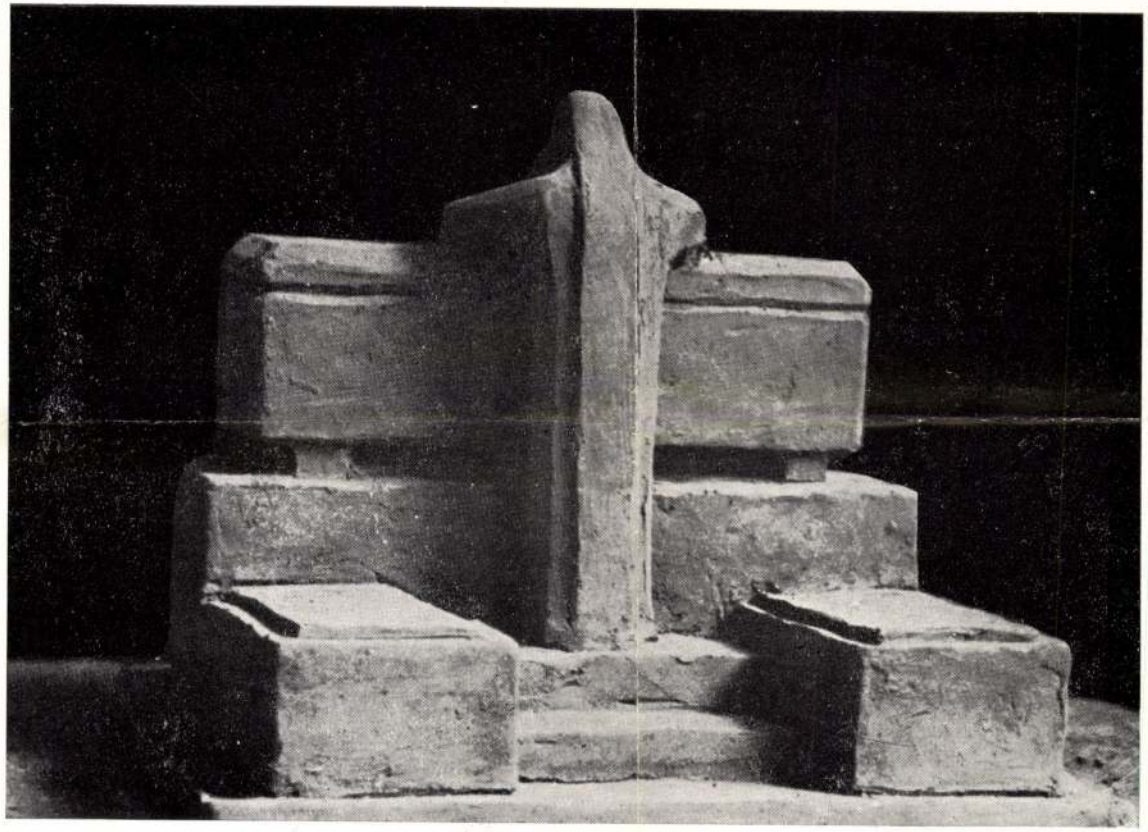

SZOBOSZLAY SÁNDOR: SÍREMLÉK TERV. TANÁR: DR. LECHNER J.

Képzőművészeti Főiskola
1936/37

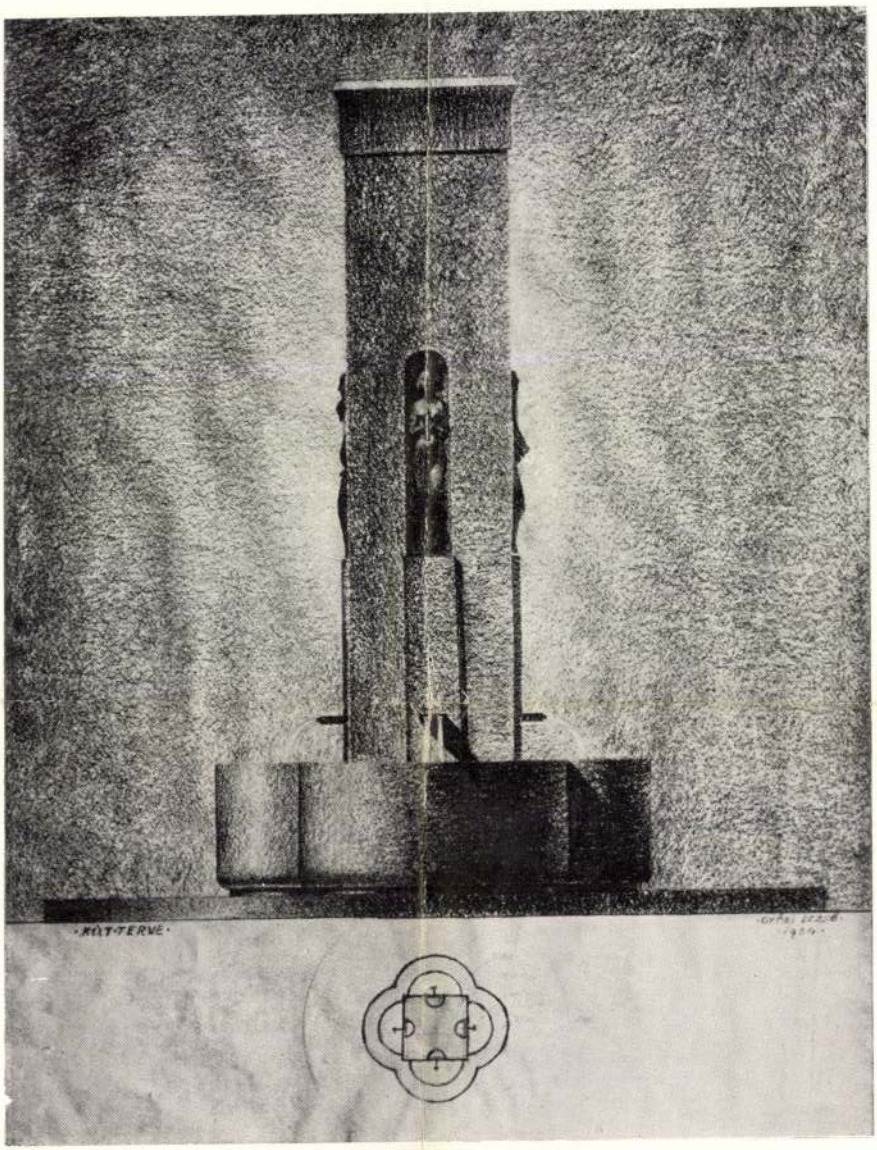

GYŐRI DEZSŐ: KÚT TERVE. TANÁR: DR. LECHNER J.

Szoboszlay Sándor

1929/30 – 1932/33

Ferképzomfoiskévk

138. l.

T. 4178.

k a várost a kiemelkedő várral,
ornyok védelmeznek. Felirata a

. Il Castello és befejezése: 18.

m.

54.

Szoboszlay Sándor

IV. ciás hallg.

100 P tanulmányi segély

Ferkipzomfoiskévk 25. l

Szoboszlay Sándor

IV. évs

Debrecen város koronázási jubileumi alapjából 174 P segélydíj 1932/33

Ferkèpzomfoiskèvk 28. l.

Bálványos-Váralja
Váralapfalak.
Berencze, g. k. ter
Betlen, kastély.
Csicsóvára, rom. (
Csicsó-Keresztúr,
Csáki-Gorbó, kasté
Deés, ref. templom
Óvári toron
Rákóczi-féle
Fel-Őr, ref. templo
Kudu, földvár.
Pánczélcseh, ref.
Rév-Kápolnok (V
Somkerék, ref. ten
Szász-Nyires, ref.
Szamos-Ujvár, Ma
nájában sírk
Örmény katl
Szék, ref. templon
Szent-Benedek, k

Szoboszlay Sándor

Képz. főisk. III. é. n.

Őszkönd[illegible]

Évkképzfőisk

1931-32. 87. l.

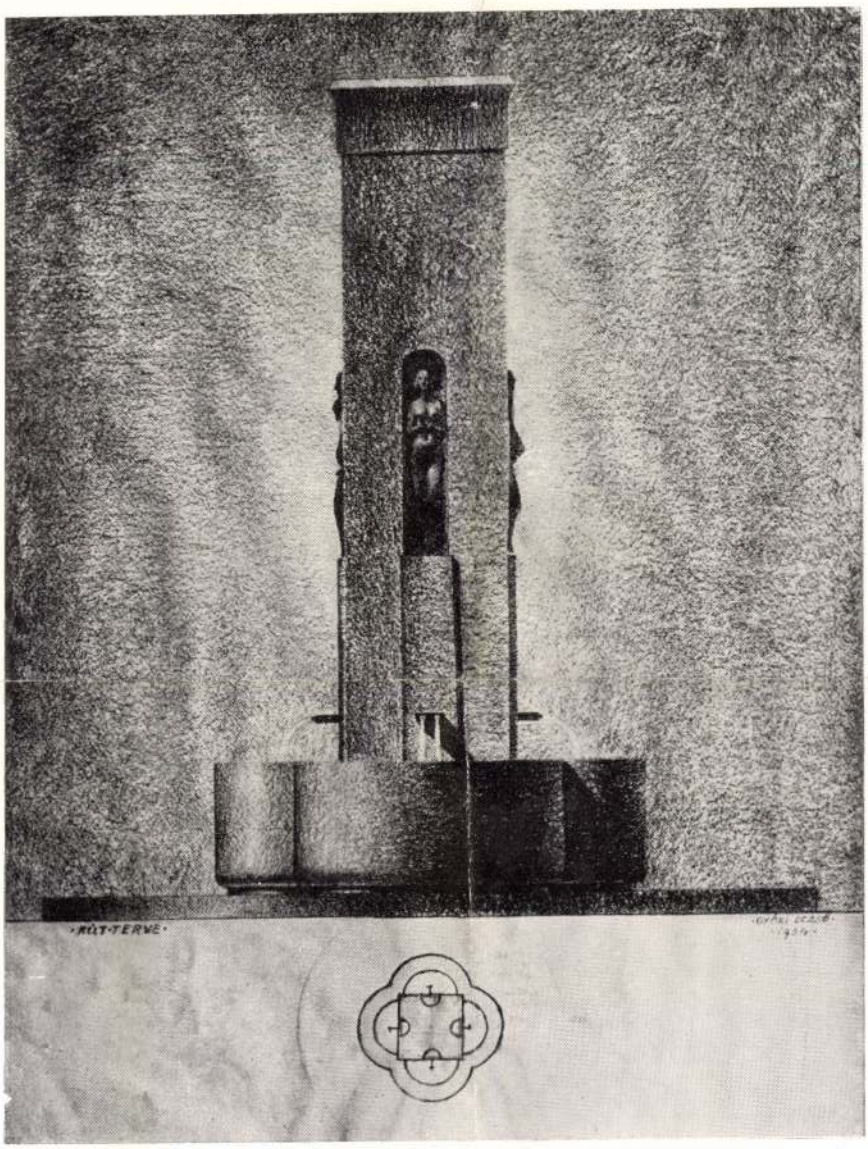

GYŐRI DEZSŐ: KÚT TERVE. TANÁR: DR. LECHNER J.

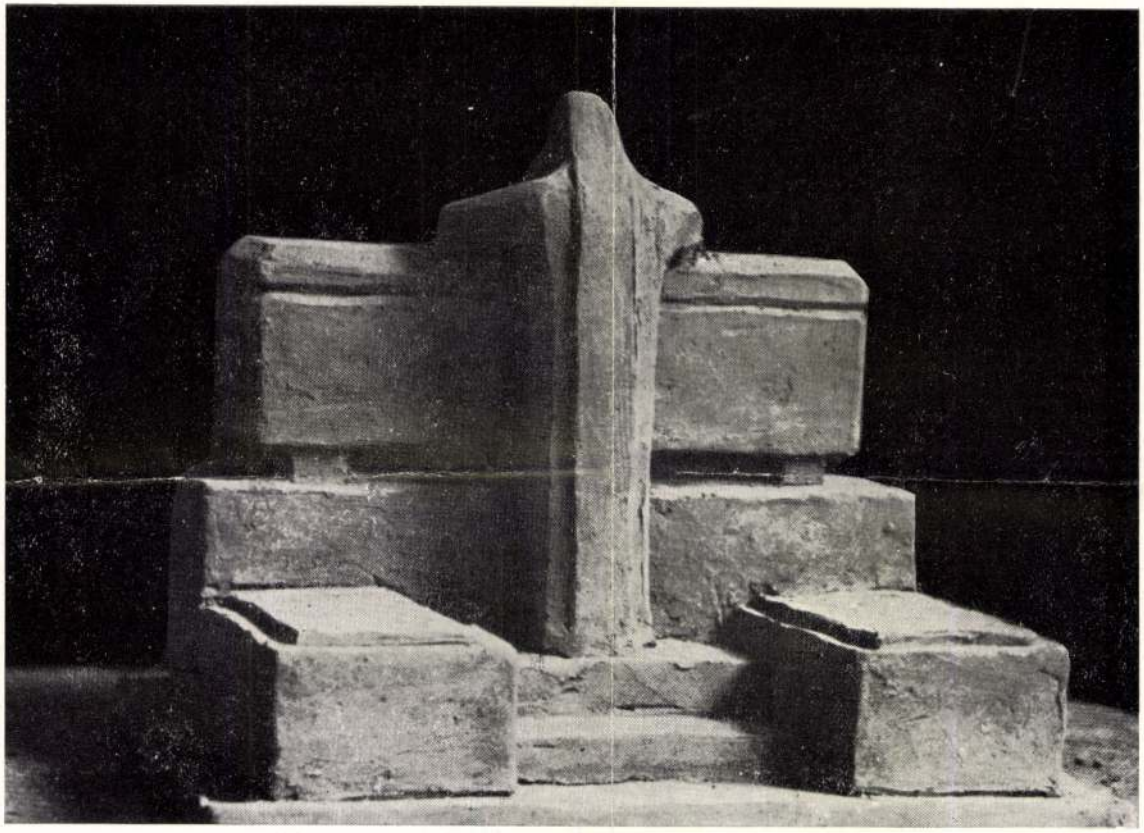

SZOBOSZLAY SÁNDOR: SÍREMLÉK TERV. TANÁR: DR. LECHNER J.

Ferképzőművészeti Főiskola 1936/37.

Szoboszlai Szabó

György

1699-ben a debrecenii szürszabó céh
céhmestere

Györffyszüs

127. l.

M. D. K

SZOBOSZLAY Tibor építész

Lása

Nagy Z. - Bene - Bedő - Loboszlay - Budapáty közös tervüz a pályázatom (Repr)

Mikolczy László: Előregyártott panelház tervpályázata
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 4. sz. 120. l.

Szoboszlói
kobrás

Nagy sikere van a magyar képző-művészeti kiállításnak Berlinben

Berlin, december

(A „Magyar Nemzet" berlini tudósítójának telefonjelentése.) Inter arma silent Musae: ennek a mondásnak legragyogóbb megtagadása a berlini Nationalgalerieben megnyitott modern magyar festőkiállítás. 508 olajfestmény, akvarell és grafikai mű szerepel a Nationalgalerie 37 termében. Szobor csak kettő van, Szoboszlóinak a Kormányzóról és a Führerről készített alkotása.

Az utolsó simítások izgalma még ott volt a levegőben, fényképezőállványok általak szerteszét és köztük a Nationalgalerie két emeletét megtöltő magyar alkotások előtt mindenféle őszintén lelkesedő szakértőket láttunk. Magyar művészek és németek, akik a rendezésben résztvettek s az anyagot a legkisebb részhard, Burghardt, Novák Aba, Somogyi — parasztmenyecskéit tíz különböző lap fényképezte le — franciás szellemű alkotásai arattak sikert.

Így lehetne folytatni a nevek felsorolását. Jó volt hallani a sok idegen elfogulatlan véleményét a magyar szellem alkotóerejéről, nagyságáról. Az egyik külföldi szakértő mondatával lehetne leginkább jellemezni az általános véleményt: „Hálásak vagyunk, hogy alkalmunk van látni a modern magyar művészet reprezentánsait, mert hozzájárultak ahhoz, hogy tudásunkat bővítsük, mélyítsük."

Ezt fejezte ki a szombati ünnepélyes megnyitáson Ottó Kümmel, a német állami múzeumok igazgatója is, aki hangsúlyozta, hogy a kiváló kiállításnak különös jelentőséget ad az, hogy több mint egy nemzedék

Magyar

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5
Telefon: 138-068, 337-748, 340-72

1976 12

NIMRÓD

Szobota István festőművész

Egy nyulat a művészetért

1021

Huszonöten már jelentkeztek...

„A művészek, a vadászművészet támogatására minden lengyel vadász egy – nem több! – egyetlen nyulat ajánlott fel. Talán ennyi áldozatot a magyar vadászok is tudnának hozni a magyar vadászati kultúra, a magyar vadászművészet fejlesztéséért . . .”

Lapunk októberi számában jelentek meg ezek a sorok, s ha a dátum szerint egy kicsit késve is, de örömmel közöljük az év utolsó NIMRÓD-jában, hogy hazai vadászaink között is vannak áldozatkész, a művészetet pártoló társaink!

Az „Egy nyulat a művészetért” akciónk első „fecskéje” a *békési Kittenberger Kálmán* vadásztársaság és a Zamárdiban élő festőművész *Szobota István* aki képei közül ajánlott fel egyet közlésre, s annak honoráriumát fizeti be számlánkra!

A békési Kittenberger Kálmán vadásztársaság huszonnégy lőtt nyúl árával mutat példát, s nagyon bízunk benne, hogy még soksok vadásztársaság és vadász követi őket!

Várjuk tehát a leveleket és a jelentkezéseket. Valamennyire válaszolunk, s elküldjük azt a csekket, amire a művészet támogatására szánt összeget befizethetik vadásztársaink. Az akció alakulásáról rendszeresen beszámolunk lapunkban.

esetén a vadkár mértékét csak növeljük, mivel a vadat mozgásra kényszerítjük."

A cikk e kitétele helytelen, hiszen, ha valaki beírja magát valamely területrészre, oda más vadásztársa nem ülhet be, valamint, ha valaki tud vadászni, akkor mérlegeli még nappal, délután a beváltó és kiváltó helyek minőségét, járhatóságát, és feltétlenül oda ül lesbe, ahol a legjobb vadjárást tapasztalja. Ha tehát jó széllel és a terep megfelelő ismeretével helyezkedünk el, kizárt, hogy zavarjuk a vadat. Másrészt a szarvas csak a kukorica csőhegyét csípi le, ezzel is tetemes kárt okozva, de a vaddisznó gyakran látható szoba nagyságú területeket is letörve, lezúzva károsít, tehát a vaddisznó hosszabb ideig marad egy helyen károsítása közben. Ez lehetőséget ad arra, hogy becsússzunk hozzá, és egészen közel kerülve, megvilágítva azt, a felismert vadra tegyünk lövést.

Ha a váltókat álltuk el, ott tehát kezdtünk el, akkor is várnunk kell vagy este 8 órától 11 óráig, vagy várható a vadisznó beváltása hajnal felé, éspedig fél 2-től 4 óráig. Elképzelhető és volt már rá eset, hogy előbb, illetve később váltott a vad, de ezek kivételes esetek.

Éjszakai vadászathoz szerintem a következő fő szempontok szükségesek:

1. Kipihent, megfelelő határozó képességgel rendelkező, jó idegrendszer.

2. Félelemérzet — amely sajnos sok vadászunkban megtalálható — kiiktatása, és az ebből fakadó képzettársítás, az elhirtelenkedett, fegyelmezetlenül elengedett lövés elkerülése.

3. A vad észlelésekor jó fényerejű távcsővel a

Robotist Mjitra

várkastély.

Da várkastély helyszínrajza és 2 mm = 10 m

☒ régi látképe facsimile?

9.

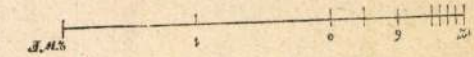

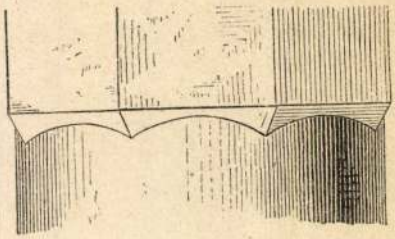

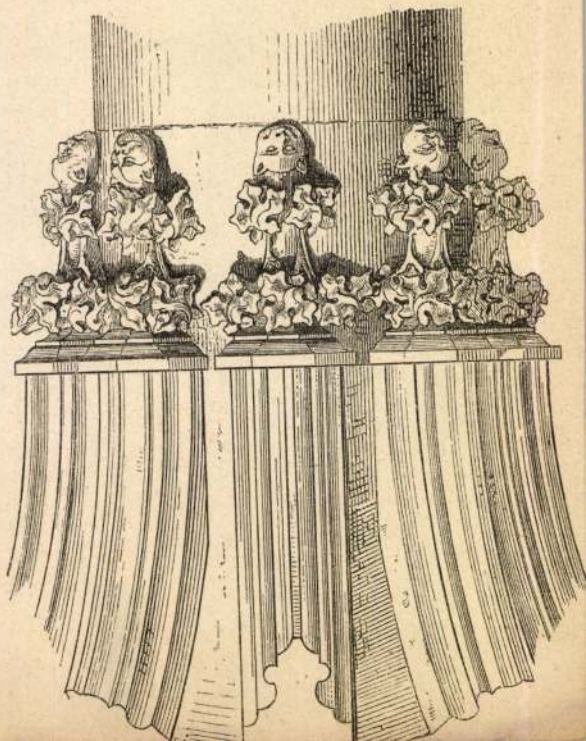

Szobotisti kasztel

l.

Jedlicska II

49. l.

Szobotka András

Szekernyés János:

Másik legenda ? /SZOBOTKA ANDRÁS temesvári uj Dózsa szobráról./

A Hét, IX.évf. 32.sz. 1978. aug. 11. 4.old.

Szobotka Elemér, festő

Nouvelle Revue de Hongrie

1933. XXVI. a. XLVIII. f. 608-613. l.

Zeneick Tibor: Képzőművészeti kiállítás a Műcsarnokban.

SZOBOTKA András
Temesvár, 1916. augusztus 26.
NG Képz. Főisk. Buk., szobrász

Banner Erdély

Banner Erdély

Szobotka Gyula

A II. Nemzeti Képzőművészeti Kiállításon a Műcsarnokban festményeivel szerepelt.

M. 934. IV. 29.

Sobótka Góra

- Widok z Wieżowca Kościół -
Widok z Wieżowca Kościół
Sobótka.

M-923, U-29

Szobotka András

Tamara Dobrin elvtársnő említi, amikor a mai képzőművészetről beszél.

Említve: Ábodi Nagy Béla, Barabás István, Bándi Dezső, Balogh Péter, Bene József, B. Lukács Ethel, Csorvássy István, Deák Ferenc, Ferete József, Feszt László, Szobotka András, Szőnyi István, Szentimrei Judit, Gy. Szabó Béla, Hunyadi László, Kós András, Jecza Péter, Nagy Imre, Mikola András, Kovács Zoltán, Puskás Sándor, Szervátiusz Jenő és Tibor, Tóth László

Kovács János: Egység és sokoldalúság a képzőművészetmúlban

Igaz Szó 1973 [illegible]

Szobotka András

Szabotka András (szobrász)

Nincs még felállított köztéri szobra.

A Hét, 1974. szept. 27. 5. ef. 39 sz. 1 r.

Szodoska András szobrászművész

Farkas Árpád: "Egy hadirokkant – Dózsa táborából" c. elbeszélésében Dálnokról, ill. ottani kiránulásával kapcsolatban emliti meg a művész nevét, aki "a nagy falubeli születési helyére...készíti már a hatalmas emlékművet, -Dózsa Györgyét- a Brassó-Kézdivásárhely ut menti dálnoki dombra."

Élet és Irodalom, Bp. 1972. juli. 8.
XVI. évf. 28. sz. 4. lap.

M.D.K.

Szobotka András, szobrász

művét említik az 1955. évi
Képzőművészeti kiállításon
[„Amikor a gondolat megszületik"
c. művét közli a Libertatea Noastră
1955. szept. 2. sz.

Contemporanul Bukarest, 1955, márc, 18. sz.

.D.K.

MDK

Szobotka András szobrász

Dózsa-emlélmü terve

Péter I: A Román Népköztársaság mai képzőművészete. Népszabadság, 1959. dec. 8.

EA.....ltsz. Gyűjtés he

MDK

Szobotka András, szobrászm.

Puskin egyik verséböl vette szobrának témáját.

Temesvár. Áll. képzöm. kiáll.

A realizmus utján haladnak a temesvári müvészek.
Lap: Nemzetőrvár. 1949. okt. 1.

Szobotka András szobrán

ROMÁNIAI
MAGYAR SZÓ

1979. IV. 4.

Dálnokon (Kovászna megye) a község központjában áll a falu nagy szülöttjének, az 1514-es parasztfelkelés nagy vezérének, Dózsa Györgynek a szobra, Szobotka András művész alkotása.

IMREH S. ISTVÁN felvétele

n Gepräges an eine Felderteilung hält.
J.H.Mansart lehnt sich zunächst an die Art Levau's
nn radikal zu einer einfachen Teilung in glatte
er, die eventuell noch von Pilastern unterstützt
sind die Simse noch schwer, dann aber wandeln sie
re.[3] Zugleich baut er auch den Kamin, der bis da-
e aus der übrigen Wandfläche herausgefallen war,
em der gefelderten Wand ein. Der neue Typus
e à la royale à grand miroir et tablette", besteht
nteren Teil, der jetzt allein ein wenig vorspringt
tellfläche bekrönt wird und einem Wandfeld oder
der Fläche der übrigen Wand liegt. Mariette nennt

---

oeur, op.cit.II, S 304 ff.
S 658.
Fig. 506-512.

Szobotka András.

Az idei Állami képzőművészeti kiállításon szobraival szerepelt.

Utunk Kolozsvár, 1952. jún. 13.

M.D.K.

Szobotka András, szobrász

+3

művészetéről hosszan nyomol be a lap a bukaresti évi állami Képző művészeti Kiállítással kapcsolatban.

Der Neue Weg Bukarest, 1955. jan. 28.

.D.L.

M.D.K.

Szobotka András, szobrász

+3

nevét cenzúrák:

Libertatea Noastra,

1955. szept. 16.

Szobotka András, szobrász

MDK

A kiállító magyar művének alkotásai között Szobotka Dózsa emlékmű-terve s életnagyságú munkás-alakjai megpróbálják.

Péter Imre: A Román Népköztársaság mai képzőművészete

Népszabadság, bp. 1959. dec. 8. 6.l

Szobotka András MDK

"A jelenlegi /romániai/ Állami Tárlaton" feltüntek az ő alkotásai is.

A RNK Képzőművészeti Szövetsége plenáris ülésének munkálatai.
Romániai Magyar Szó. Bukarest. 1952.MÁJ.22. 2.lap.

Szobotka András

l.

Szabad. Művészet

1949. 2-3: sz.

126. l

ó 16-án tartott rendes üléséből
tésére értesitem a t. Orsz. Bizott-
ketetemplom déli előcsarnokában lévő
reállitását elvben engedélyezem.-
915. junius hó 10.
zter rendeletéből:

Szobotka

Az irányzatok közötti küzdelmet nemegy-
szer félbeszakadt kísérletek, befejezet-
ken torzók jelzik. Kerustok, Pár Bartalan
programatikus kompozicióira, Nemes Lampérth
, Tihányi, Uitz erőfeszítéseire, Bernáth
fiatalkori expresszionizmusára, Szobotka,
Kmetty kubista, a római iskola klasszi-
cista törekvéseire gondolunk.
Dési Huber István: Művészeti írások
Kossuth Könyvk adó 1975 230.o 1

M.D.K.

Szobotka András

Szobrászmüvész "Gondolat szuletik" c. müve felv.

Népszava 1959. nov.29. 281. szám.

Szobotka András

szobrász

Részlet „Ötlet születik" c. szobor-
kompozíciójából. Repr.

Korunk, Kolozsvár 1960. XIX. II. sz.
címlap.

Szabatka András, szobrász

MDK

A Csikszeredán felállításra kerülő Petőfi-szobrot készíti el.

— : Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1969 nov. 2.

Grabatka András.

Műveivel részt vett a kolozsvári képzőművészeti kiállításon.

Utunk Kolozsvár, 1952. Máj. 30.

Szobotka

Kiállított 1934 februárban a Nemzeti Szalonban a Tizennyolc magyar művész című kiállításon.

Patáky Dénes: Szőnyi 14. old.
Corvina 1971

Szobotka András

állami dija szobrászmüvész alkotásáról
avatták fel Csikszeredán/Románia//Petőfi/

Magyar Hirlap 1969/3o3/13

Szabatka András (erdélyi művész).

Emlékkiállítása. (2 repr.)

A kompozíciót Dózsa szülőfaluja, Dálnok határában állítják fel.

Tiszatáj, Szeged, 1942. jún. (2)

Kobotka András, nobrán

Erdélyi művész.

Dózsa emlékmű terve: Repr.

(A monumentális kompozíciót Dózsa szülőpaluja, Dálnok határában állítják fel.)

Kobotka András: emlékmű terve

rümellék let: II.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. június

XXVI
6.

Szobotka András, szobrász

Dózsa szobra
(az emlékmű-terven) : Repr.

Szobotka András: emlékmű terve
Műmelléklet: III.

TISZATÁJ. Szeged, 1972. június

XXVI
6.

Szobotha
festő

Szobotha művészete hatással
volt Penhert Károly festészetére.

——: Kiállitási naptár.

Művészet, 1973.szeptember 46.oldal

Szobotka Tibor

festőművész

az Esztergomi Keresztény Képtárban

Láttuk, hallottuk

1982 aug 18

Szobotka Péter [ ]

L. Banga F.

Láncz S. Képzőmű v. krónika 726-730

Jelenkor, Pécs, 1981. júl-aug. XXIV/7-8

MDK

Szobotka festő

r.sz.l: N.Szal. törzstagjainak kiáll. Uj Magyarság, 1941. ápr. 27. 16.l.

old., 180-182. kép.

Szobotka András
Szobrász
Petőfi szobor Csikszeredán

Hét

1974 T. 5 oldal

Szobotka András

„Dózsa - Robot"

A Hét 1976. nov. 26

Aschner Pál serlegeit rendezi

Tihaméry Kálmán biliárdozik

Ábrai Zsigmond sakkrejtvényt fejt

fütyürészésre, nem diktátori, cézári hajlamaik fitogtatására, hanem a száz százalékos sportszerűségre fordítják.

A futballbírák élete ott a pályán nyitott könyv, de mit csinálnak szabad idejükben? Mi a szenvedélyük a sporton kívül? Riesz István dr., a futballbírák elnöke, főleg szociológiai könyveket olvas, Ábrai Zsigmond főtitkár a sakkkeresztrejtvények bajnoka. Klug Frigyes, akinek az a feladata, hogy a mérkőzések bíráit kijelölje, naponta elfogyaszt egy szépirodalmi művet. Hertzka Pál szenvedélye a rádió. Hivatali elfoglaltsága után mindjárt hazasiet és nagy sétákat tesz a világűrben. Majorszky Ferenc hegedűl, Salgó Imre zongorázik. Tihaméry Kálmán saját kávéházában billiárdozik. Korein Ferenc, a JT irodavezetője, szenvedélyes bélyeggyüjtő, amellett zongorázni tanítja kislányát. Biró Sándor egyik fönntartója a magyar Dohányjövedéknek: naponta húsz darab szivart fogyaszt el. Vass Antal magánszórakozása a fényképezés. Ujváry evezni szeret. Széll pedig annyira vitte az amatőr zongorázást, hogy végül fölcsapott profinak. Ime, így festenek a rettegett futballbírák »civilben«.

Korein zongorázni tanít
(Pálházy fotók)

Zoboszlay Sándor

A SZINHÁZI ÉLET TELEVIZIÓJA

Győri Pál dr., a pesti rádió népszerű énekese civilben fogorvos. Ugy látszik, hogy Dalnoky Viktor dr., az Opera kiváló művésze iskolát csinált ezen a téren, mert szintén fogorvos

Dorita Bonawe bolgár születésű operaénekesnő, Szoboszlay Sándor szobrászművész felesége. Állandóan szerepel a prágai és berlini rádióban bolgár és magyar műsorral. Több versenyt nyert, mint úszóbajnoknő

Ez a kép nem azt a Harsányi Gizi nénit ábrázolja, akit a gyerekek »Gizi néni« néven ismernek a rádió mesedélutánjairól, hanem azt, akit még »Gizikémnek, húgomnak neveztek« és szintén szívesen hallgatta, ha mások meséltek neki

Szerepi Kelemen Klára zongoraművésznő gyakran szerepel a pesti rádióban. Egyébként szenvedélyes fotografus, ez a felvétel is saját gyártmánya

Dr. Lederer Emma történész március 21-én az amerikai szabadságharcról tart előadást

Színházi Élet 1937. 13. sz.

Szabotka András

Szabad Művészet, 1949.

III. évf. 2-3. sz. 126. o. Hírek.

Erdélyi magyar művészek kitüntetése.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest VII., Lenin körút 9—11
Telefon: 227—651, 221—285

Libertatea Noastră

1955 SZEP 16

Román Képzőművészeti Kiállítás

Szobotka András szobrán

6/10

Expoziția anuală de stat a Artei Plastice 1954, în R. P. R.

(Continuare)

Prin conținutul său bogat, compoziția »Se naște o idee« de Andrei Szobtka, laureat al Premiului de Stat, reprezintă un adevărat portret moral al muncitorului preocupat să-și îmbogățească munca prin găsirea unor inovații și raționalizări fertile. Intreaga atitudine de încordată atenție, traduce cu multă plasticitate și putere de sugestie intensa concentrare a muncitorului, care în același timp este și un gînditor. Pe aceeași linie a reprezentării muncitorului din uzine și de pe ogoare, se situează lucrarea »Oțelar«, viguros modelată de Ion Irinescu, maestru emerit al artei, laureat al Premiului de Stat, »Și-om stăvili Bistrița« de Lekia Zuaf, laureată a Premiului de Stat, »Mineri« de Egon Löwith, »Muncitori forestieri« de Gavril Csorvássy, și altele.

Printre sculpturile care evocă figuri și momente din trecutul de luptă eroică a poporului romîn, trebuie citată statuia ecvestră a lui Gheorghe Doja, executată de Artur Vetru, cu un simț al monumentalului cu o înțelegere a măreției biruitoare și a neînfricatelor hotărîri virile ce caracterizează pe acest mare răzvățit, care amintește de Coleone a lui Verochio.

Grafica de șevelet și cea de reproducere, care în ultimii ani a luat un mare avînt, este reprezentată în expoziție prin numeroase acvarele, desene, gravuri, ilustrații de carte în tehnici variate, afiș, caricaturi, semnate de I. Iser, Corneliu Baba, J. Perahim, Almassy Zoltán, I. Ross, I. Doru, Eugen Taru și alții.

Expoziția Anuală a Artelor Plastice 1954 ilustrează progresele înfăptuite de artiștii romîni și permit speranțele cele mai optimiste pentru realizările lor viitoare.

Vagonul de dormit al brigăzii, pentru 8 pers[illegible], garnisit cu [illegible], prevăzut cu spălător, cu o masă de sufragerie, o masă de scris și cu sobă.

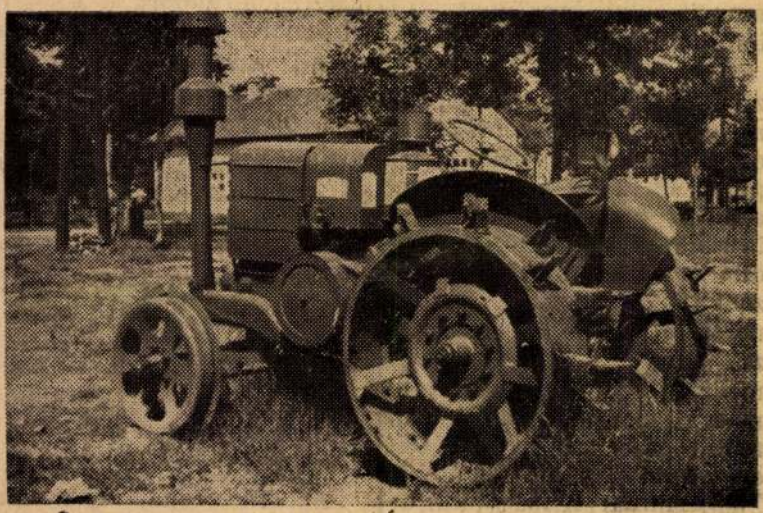

Numărul mașinilor de la stațiunea de mașini și tractoare, în comparație cu cel din anul trecut, în anul acesta s-a dublaat.

In fotografie se poate vedea cel mai nou tractor.

MDK

Szobotka festőművész.

Kállai Ernő: Kassai Nemz. Kiáll. Jelenkor,
1939. dec. 1. 5.sz. 12 l.

MDK

Szobotka

Rabinovitz:

KUT kiáll. N.Szal.ban. Nyugat, 1929.jan.16.145.1.